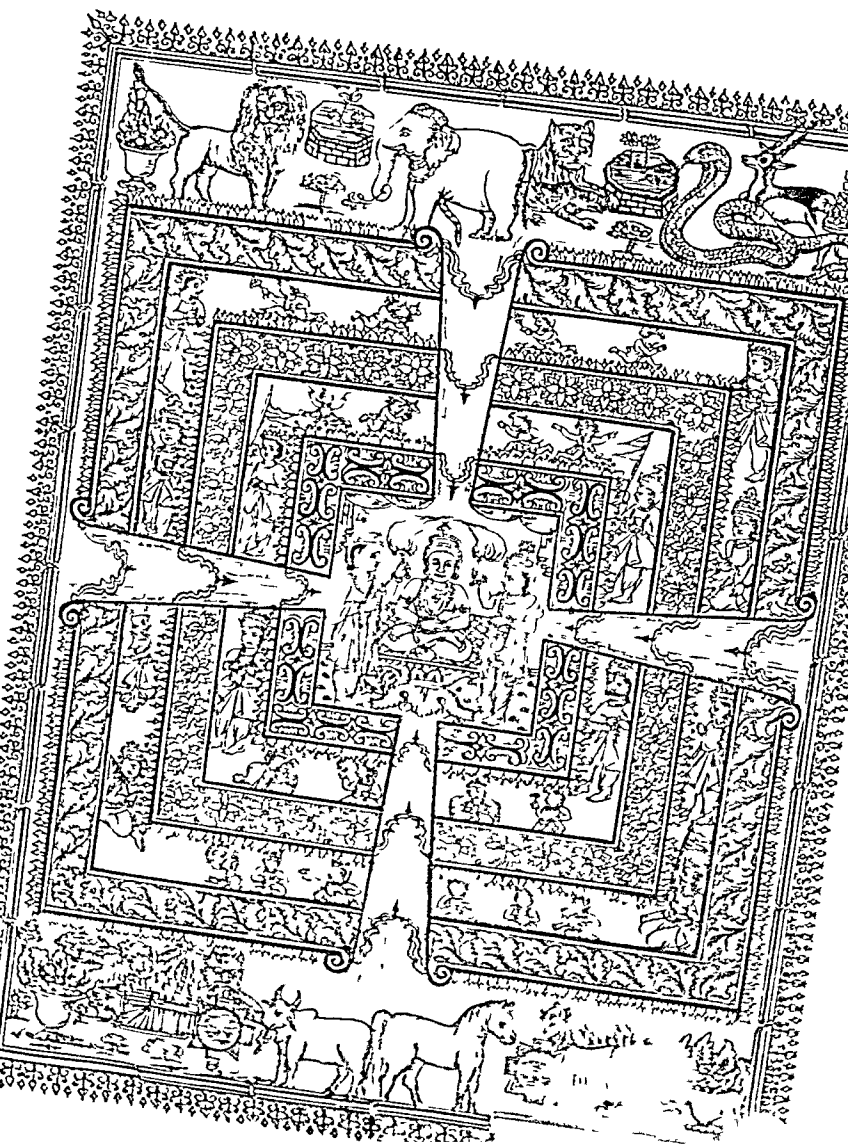

1

1

1

1

પ્રસ્તાવના.

આ પંચમકાલ સમાપ્તિના અવસરે ઝેલા દૂપ્પસહનામા આચાર્ય યજ્ઞે. તેમના નિર્વાણસુધી જિનધર્મેરૂપ માનસસરોવરના સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક તથા શ્રાવિકા એ ચતુર્વિંશ સંઘરૂપ ચાર આરા સુજા રહેવા જોયેઢે. એવું પરમેશ્વરનુ વચન ઢે. કદાચિત કાલ ના પ્રવલ પ્રજાવથી કોઈ સમયે કોઈ આરો ન્યૂનતા પામ્યા જેવું આય તોપણ વાકીના ચાલુ રહેલા વીજા આરાને પ્રજાવે સમય પામ્યાથી તે આરો પણ સુધરી જાય ઢે.

આ સમયમાં પૂર્વના સમયના કરતાં ઘણી ન્યૂનતા થઈ ગઈલી દીઠામાં આવેઢે. ચતુર્વિંશસંઘમાં સાધુ તથા સાધ્વી તો ક્ષતિજન દીઠામાં આવેઢે અને શ્રાવક તથા શ્રાવિકાઓ તું પણ અલ્પ અસ્તિત્વ ઢે. તેઓની કપરજ ધર્મેવૃદ્ધિ આધાર રાખે ઢે. ધર્મે વૃદ્ધિ જ્ઞાનની વૃદ્ધિથી પાયઢે. માટે જ્ઞાન વૃદ્ધિ અવશ્ય કરવી જોયેઢે. જ્ઞાનની વૃદ્ધિ જ્ઞાનના સાધનોની વૃદ્ધિ કપર આધાર રાખેઢે. જ્ઞાનના સાધનો પૂર્વાચાર્યે કૃત ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર તથા અવલોકન, વિદ્યાન્યાસ, વત્સુકતા, ધર્મપ્રીતિ, અનિરુચિ, તથા વયોગ પ્રમુખ ઢે.

પૂર્વાચાર્યેકૃત ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર કહ્યાથી તે સમયના પંક્તિતું પાંખિત્ય જાણ્યામાં આવેઢે; મનુષ્યોની ધર્મેકપર કેવી રુચિ હતી તે જણાયઢે. જૂત કાલથી તે આ વર્તમાન કાલસુધી વચગાલામાં ધર્મ તથા વિદ્યા પ્રમુખની કેટલી અધિક ન્યૂનતા થઈ ઢે તે દીઠામાં આવેઢે. પૂર્વાચાર્યે અતિ શ્રમ વેઠી વિદ્યાન્યાસ કરી મોટા મોટા ગ્રંથોની રચના કરતા હતા તેનો હેતુ માત્ર ધર્મેવૃદ્ધિ અથવા જ્ઞાનવૃદ્ધિ વિના વીજો કોઈ હ તો કે શું તે વાત સ્પષ્ટ દેશાઈ આવેઢે. ગ્રંથની રચના કહ્યામાં કેવલ પરોપકાર વિના વીજો કોઈ પણ સ્વાર્થે હોયઢે કે શું ? તે કલાય ઢે. પૂર્વ કાલના કરતાં હાલના વચતમાં વિદ્યાન્યાસનો વયોગ કેટલો અધિક અથવા ન્યૂન થયોઢે ? તે જણાઈ આવેઢે. ઇત્યાદિ ક વીજા પણ ઘણા હેતુરૂં દીઠામાં આવેઢે. માટે અવશ્ય પ્રાચીન ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર કરવો જોયેઢે. કેમકે, એ જ્ઞાનવૃદ્ધિનું મુખ્ય સાધન ઢે. જો પુરાતન ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર નહીં થાય, તો કાલાંતરે વિષેદ થઈ જવાનો સંજવ ઢે. અને તેવું થયેલું હાલ દીઠામાં આવેઢે, હ્રુવો કે હરિન્નિઙ્સુરિએ ચૌદ જ્ઞે ને જુમાલીગ ગ્રંથો કહ્યા ઢે, તે વધાનો જીર્ણોદ્ધાર નહીં થયાથી તેડમાંના કેટલાએક ગ્રંથોનો હાલ પત્તો પણ મલતો નથી, એવા વીજા પણ અનેક સુવિહિત આચાર્યોના કરેલા ગ્રંથોનો ગોધ મલી શકતો નથી તેવું કારણ પણ એજ ઢે. તે કેટલું લખિયેં ! વધપિ મારું એમ કહેવું નથી કે આજ દિવસસુધી કોઈ ગ્રંથોનો જીર્ણોદ્ધાર કશોજ નથી, મોટા રાજાડ તથા સઢુકારો વગેરે ઘણા જ્ઞાન

जमारा करी गयाठे ते अद्यापि विद्यमान ठे, अने तेथीज हाज केटलाएक पुरातन ग्रथोनो आपणने दर्शन थायठे तथापि मात्र दर्शन करवाथीज काँई वलवानु नथी, ए योग्यरीते उपयोग कखाथी कार्यसिद्धि यवानो सजवठे जेम पूर्व धर्मांजिमानी रा जा वगैराउए ज्ञान जमारा कखाठे तेम पाठल थयु नथो ए मोटी दिलगोरीनी बात ठे जो एवो चालज पडी गयो होत तो एके ग्रथ विष्टेद गयो न होत अने आटली ज्ञाननी न्यूनता पण थई न होत जुवोके, देरासरनो जीणों-धार करवानो चाल पडी गयोठे तो तेनी सतति विष्टेद गएली देखाती नथी तेमज ग्रथोविपे चाल पठवो जोयेठे केमके ग्रथोनो जीणों-धार तो ज्ञाननी वृद्धिनु एक मुख्य कारण ठे

हालना समयमां ग्रथोनो जीणों-धार करवाना जेवा साधनो मजी आवेठे तेवां आल कोई वखते पण नहोतां पहेला प्रथम ग्रथोनो जीणों-धार तालपत्र कपर थएली देखायठे, ने त्यार पठी कागल ऊपर थयो ठे ते अद्यापि सिद्ध ठे परंतु ते हस्तकिया विना पत्रादिकनी सहायताथी थएलो नथी ने हाल तो मुद्रापत्रनी अति उत्कृष्ट सहायता मली आवेठे, तेनो उपयोग करवानु मूकी दर्शने आलस करी वेशी रद्देछु तो ग्रथो केम कायम रहेजो ? हाल विद्यान्यास करीने नवा नवा ग्रथोनी रचना करवी तो एक कोरे रही, पण उतीशकिये पुरातन ग्रथोनी रक्षा करवानो यत्न नही करछु तो आपणोज ज्ञानना विरोधी ठरछु केमके जे जेनी रक्षा करे नही ते तेनो विरोधी अथवा अहितकर होयठे ए साधारण नियम आपणी कपर लायु पडजे

आवक जाईयो, पुरातन ग्रथोनो जीणों-धार कखाथी ते ग्रथोनो अवलोकन थजो. प्रयाशविना केटलोएक विद्यान्यास थजो, रस उत्पन्न थईने ज्ञान संपादन करवानी अत करणमा उत्कठा थजो शुद्ध धर्म कपर प्रीति वधजो, अनिरुचि एट छे पुन पुन ज्ञान मेजववानी इच्छा थजो, अने उद्योग प्रमुख सर्व ज्ञाननां साधनोनो सहज प्राप्त थजो उद्योग ए सर्व पदार्थ मेजववानु अथवा वृद्धि करवानु मुख्य साधन ठे, परंतु अमस्ता उद्यमथीज काँई थई शकतु नथी तेनी साथे इध्यनी पण सहायता जोयेठे इध्य जे ठे ते सवोपयोगी पदार्थ ठे माटे इध्यवान पुरुषोए थव थय ए काम कपर लक्ष देवो जोयेठे केमके, तेउनी ए फरज ठे के, जेम बने तेम ज्ञाननी वृद्धि करवी जोयेठे ते आग्रमाणे — सारा सारा पन्तिनोनी मारफते प्राचीन ग्रथो सुधारी लखावी अथवा ठपावीने प्रसिद्ध करवा तेनो जाविक लोकोने अन्यास कराववो इत्यादिक शास्त्रोमा कद्या प्रमाणे सर्व प्रकारे ज्ञाननी वृद्धि करवी एवा हेतुथीज में आ ग्रथो ठपाववानु काम हाथमां लीयु ठे, परंतु कोईनी सहायता विना स्वतंत्र मारी मरजी प्रमाणे हु ग्रथो ठपावी शकु एवी मारीपाजो इध्यनी शक्ति नही

હોવાને લીધે આ 'પ્રકરણ રત્નાકર' નામનું મોટું પુસ્તક કહામવાની આગમજ મારા સ્વ
ધર્મી જાણ્યોનો મને મદત લેવી પડીકે. તારા જાગ્યજાગે યોગ્ય રીતે મદત પણ મંજી
આવી. તેથી આ પુસ્તકનો પ્રથમ જાગ સમાપ્ત કરી તે ગયા હેઠ માસમાં પ્રસિદ્ધ કર્યો
અને આ વીજો જાગ પણ હમણા પૂર્ણ થયો છે તેથી હું મને કૃતકૃત્ય સમઝું હું.

આ ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવાને મુખ્ય મદત કરનાર શેઠ. કેશવજી નાયકે.

હરેક પદાર્પને સમ યોગ્યતાવાન વા અધિક યોગ્યતાવાન રક્ષણ કરી શકે છે એવું
વહુધા દીગમાં આવે છે. જેમ ધીમ્મ રુતુના તાપથી તમ ઘણા પર્વતને મેચ રક્ષણ
કરે છે. તેમ જ્ઞાનનું રક્ષણ તે જનમ યોગ્યતાવાન પુરુષથી જ થઈ શકે છે. ઘણા સકળ
ચતુર્વિધ સંધને જ્ઞાનની રક્ષા કરવાનો અધિકાર છે. તથાપિ સર્વને તેનું સામર્થ્ય હોતું
નથી. માટે યોગ્યતાવાનજ રક્ષણ કરી શકે છે. તેવી યોગ્યતા કોઈ વિરજાનેજ હોય
છે, કેમકે. બાહ્ય સર્વ લદ્ધ્યાદિ સમૃદ્ધિ ઠતાં અંતરનેવિષે જિન વચન શ્રદ્ધાનરૂપ સમૃ
દ્ધિ પણ જોયે છે. તેમાંની બાહ્ય સમૃદ્ધિ તો ઘણાઓને હોય છે તેમ ઠતાં જિનવચન
શ્રદ્ધાન હોતું નથી તો તેનાથી કોઈ પણ એવું જીન કૃત્ય થઈ શકતું નથી. તેથી બાહ્ય
સંપત્તિ સહિત પ્રવચનશ્રદ્ધાન પણ જોયે છે. બાહ્ય જનમ સંપદા અને અંતર સ્વધર્મ
નિષ્ઠા એ બન્નેનું પુણ્યનુબંધીપુણ્યનું ફલ છે. તેનું કોઈએકનેજ હોય છે. એનું પ્રત્યક્ષ વ
દાહરણ આ વર્તમાન દિશતકરૂપ કાળનેવિષે શ્રેષ્ઠ કેશવજી નાયક છે. કેમકે. એવી
યોગ્યતાવાન વીજો કોઈ પુરુષ હાલ દીગમાં આવતો નથી. એથી બાહ્ય લદ્ધ્યાદિ સં
પત્તિયુક્ત ઠતાં આંતર ધર્મ સમ્યક્ત્વ શ્રદ્ધાનરૂપ અત્યુત્તમ સંપત્તિ કરીને પણ યુક્ત છે.
જેનેવિષે પંચ પ્રકૃતિરૂપ અંતરાય કર્મનો જ્યોષ્ઠશમ આધુનિક સર્વ સંધ જનોના કર્તૃત્વ
ધિક દીગમાં આવે છે. એમના જેવું આત્મ નામ કર્મ તો કોઈ જૂપને પણ ક્ષતિ ઉદય
પણું દૃષ્ટિ ગોચર થશે! તેમજ આદેય નામકર્મ, અંગોપાંગ નામકર્મ, યશઃ કીર્તિનામ
કર્મ, પ્રમુખ જીન પ્રકૃતિઓનું એમણે એવો તો બહુવંધ કર્યો છે કે. તેથી હાલ દર્શનરજા
ર્કમાં કોઈ વીજાનેવિષે ક્ષતિ દીગમાં આવે એવા પુરુષને શું અશક્ય હોય? અને કોણું
કાર્ય કરવાને સમર્થ ન થાય! અર્થાત્ સર્વ કાર્ય કરવાને શક્તિમાન છે. પૂર્વે ધર્મજ્ઞાન સં
પ્રતિ રાજા તથા વસ્તુપાલ તેજપાત્ર અને કુમારપાત્ર પ્રમુખ મહત્ પ્રજાવિક પુરુષોની પહે
એમણે પણ વર્તમાન કાલાનુસાર ધર્મ દીપનાર્થ તથા સ્વશ્રદ્ધાન દર્શનાર્થ શ્રી અર્હદેવા
જયો તથા અંજન શલાકા પ્રમુખ જનમ ધર્મ કૃત્યો કર્યા છે; તે વધાઓથી પણ અ

त्पुत्तम ज्ञानवृद्धिनी उक्तका पूर्णतः तद्व्यक्त पुण्योने अनिशय आश्रय दियेने, मोक्ष
 श्रये करी एमने पूर्वजन्त धर्म श्रद्धायान कुमाग्या गजा प्रमुपनी पंक्तिमा शान
 न गणाय किंतु तेमनी तुनना कं तेगज ने आ गवाणमां काई अतिशयोक्ति।
 मऊवी नही, पण निरपेक्षात बुद्धिची गिवाण करी जातु हे अठ केशवजी नायक
 सर्व उपमाने योग्य ठे कं नही। जुस के श्रमे अक्लिन कग्यान श्रान्न करेना आ
 क लहू सख्याक महत् चतुर्नागात्मक पुस्तकना अकनीय स्वर्धनरिपे एवी शुक्ति
 आश्रय आप्योने के जेथकी केटलाएक समयोदग्नि पूर्ण पीताश्राण करी रचित प्र
 णोतु सुखरूप पुन जीर्णोद्धार कई शक्यो माट एमन जटनी उपमादये तेदली पांडो

राठवहादूर बाबुमादेव लक्ष्मीपति मिहजी उत्रपति सिहजी

शेठ केशवजी नायकविपे लखतां आ प्रसंगे श्रीमच्छुदावाद निवासी स्वप्रांत नू
 समान, लक्ष्म्यादि बाह्य अमित समृद्धि युक्त, उन्नत यश काल नाम कमादयवा
 ज्ञान वृद्धयुक्तवायान अतिशय, प्रतापी स्वधर्म दीपक पूजाक पंक्ति अजिगाजनीय, सर्व
 सय तिलक नूत तथा श्रावक गुण सहित्यादि अपूर्ण कल्याणकार नृपति राठव
 नूपतिदत्त पदक धारक बाबुसाहेब लक्ष्मीपति सिहजी उत्रपति मिहजी।
 प्रमाणेज योग्यतावान होवाची अधुना अनुपमेयज ने

अवलोकन

जस्टिस् आर्व धि पीताख्य नूपतिदत्त पदक धारक शेठ लक्ष्मीपतिमिहजी उत्रपतिसिहजीनरुचि ए
 ववहाडराख्य नूपतिदत्त पदक धारक शेठ लक्ष्मीपतिमिहजी उत्रपतिसिहजीनरुचि ए
 विक धर्म दीपक पुरुषो श्रावक ममलनेविपे हमेश उत्पन्नयता रहो, अने साधनो
 वृद्धिरूप धर्मकृत्यो कर्ता रहो एवो अमारो अत करण पूर्वक आशिर्वाद ने

आ ज्ञानवृद्धि वत्तम कृत्यने सारो आश्रय आपनार प्रजाविक पुरुषोनी पंक्ति
 शोणित, अपेक्षा तथा अपेक्षा रहित, सारासार ग्राहक, परम रहस्यज्ञ, परोपकार
 तिमान, करुणा, दया, रुपा तथा शीतादि छजगुण युक्त, श्री गीतगगपद कमन म
 रद लाजसाये प्रमरायमान्, महात्मा सदृश मुनी महिमा सागरजी तथा सुमति मा
 जी, एमनो अत्यंत प्रार्थना पूर्वक अत्युपकार युक्त नाम स्मरण अत्र युथित करु
 श्री मुर्झना श्रावक ममजमाना श्रेष्ठ हरजम नरसिंह, श्रेष्ठ पेजा जाई पदमसी
 श्रेष्ठ उर्दमान पुनसी, श्रेष्ठ नोजराज देसज, एमणे ज्ञान वृद्धि विषयक पोतानी म
 घदारता दर्शावी ठे माटे तेमना उपकार पूर्वक हु नाम युथित करु वु

श्रीमच्छुद्धावाट निवासी परम ज्ञान प्रसारोद्युक्त मतिमान स्वज्येष्ठ प्राता तुल्य लक्ष्मी तथा शुण युक्त नूप उत्तम रायवाहादूर पद धारक वावुसाहेब धनपति सिंहाजी ठात्रपति सिंहाजी एमने पण पोतानी उत्कृष्ट ज्ञान वृद्धि करवने सारी उदारता दर्शावी ते तेथी तथा बीजो पण ज्ञान वृद्धिने अर्थे पुस्तक अकित करवानो हमेश उद्योग चालुं राखेते तेथी अति सत्कार पूर्वक तथा मान्यता युक्त नामस्मरण गुंथित करुं.

श्री मुंबईना श्रावक मंडलमांना शेठ परवत लधा, शेठ मूलजी देवजी, शेठ जादवजी परवत, सा. नोजराज नरपाल, तथा शेठ कीकानाई फूलचंद तथा शा. वाकरसी देवजी एअोए पण यथाश्रद्धान प्रमाणे आ ज्ञानवृद्धिना कृत्यने आश्रय आप्योते तेथी तेथोतुं उपकार सहित नामस्मरण गुंथित करुं.

श्री अहमदाबादना श्रावक मंडल माहेला शेठ दलपत नाई नशुनाई, तथा शेठ मयानाई प्रेमानाई, एउनी ज्ञाननी प्रशस्ति यवानेविषे अति उत्कंठा जोईने मोठा आजार सहित नामस्मरण गुंथित करुं ;

श्री साणदवाला शेठ साकलचंद हुकमचंद तथा श्री नरूचवाला शेठ अनूपचंद मल्लु कचंद, एअोए पोतानी धर्मप्रभावना अधिक दर्शाववाने अर्थे ज्ञाननी वृद्धि यवा सारु जे उत्सुकता बतावी ते ते जोईने मोठा उपकार साथे नामस्मरण गुंथित करुं.

श्री कव मुदराना रहेवाशी शेठ कस्तुरचंद सिंघजी पारेख एमनी अजुत धर्म प्रीति महिमा तथा ज्ञानवृद्धिनी अतिशय चाहना जोईने मोठा आदर पूर्वक आ पुण ए उद्देशाथे नाम गुंथित करुं.

श्री मंडल मार्गमार्गित संवेगी साधु वर्ग, अति विवेकी, ज्ञान पीयूष बुद्धिमान ग्यतावान चन श्रवण श्रद्धाना श्रावक जन मन कर्णने परमामृत रहस्य पान कराव निष्कट वाधु शुण नूपणालंकृत, ज्ञानवृद्धि कर्ता पुरुषरूप वृद्धोने मेघवृष्टि समान अत्यु नेविषे साधन नूत, महाराज श्री मूलचंडजी तथा जवेर सागरजीना, नामस्मरण प्रेम पूर्वक गुंथित करुं.

साधु मंडलमां साधु शुण संपन्न, ज्ञानरूप सूर्यना प्रकाशने आवरण करनारा जे नाना प्रकारना संशयो, कुतर्को, द्वेष, मान, ईर्ष्या तथा कुसंग प्रमुख वादल समूहक घनघटानो सम्यक् प्रकारे विध्वंस करवाने वलवान पवन समान ; धर्म तथा धर्मीग ज्ञानादिकनी वृद्धि करवाने पूर्वना अत्युत्तम सुविहित शास्त्रपारंग आचार्यादि आर्य जन तुल त्यादाद सैलीना जाण बहुधा पंजावारख्य देश निवाशी संवेगी साधु श्री आत्माराम समान आत्मारामजी एमनु अति नावपूर्वक नामस्मरण गुंथित करुं.

सवेगी साधु श्री नित्तीरिजयजी महाराज एउनो ज्ञान वृद्धि अर्थे सारो व
 होवाथी प्रथम जागनी पठे नामस्मरण युधित करु तु,
 सवेगी साधु साध्य वस्तु साधनोद्युक्त युक्त मतिमान जिनवचन समुद्रमांथी न
 वत ग्रहीत धर्माकाशस्थित जजवृष्टि वत् ज्ञान वृद्धि कर्ता, सवेगी साधु शुद्ध जिनयमाणर्ज
 पदारथ, परम सुविहित सुसाधु ममल माल प्रोहीत, ज्ञानादि शुद्ध जिनयमाणर्ज
 प्रयत्नवान. श्रीशान्ति सागरजी महाराजनु नामस्मरण युधित करुतु,
 जन वृद्ध वय अचल गद्याचार्य नटारक श्रीनिवेक सागर सूरि, एमनु पूर्वजागर्ज
 पठे नाम स्मरण युधित करु तु,
 मनुष्य पुज पूज्य तप गद्याधिपति नटारक श्री धरणोद्धारि, एमनु नाम स्म
 गुधित करु तु,
 श्री हुकमचड्जी महाराजनु में प्रथम जागर्मा नाम स्मरण युधन करु ते तेम
 अत्रे पण गुधित करु तु
 प्रवचन रहस्य ज्ञाता, कोविद मतिमान, अनुत्त चपल वक्तृत्वशक्तियुक्त, स्वरूपत
 गरवित् श्रीरूपसागरजीनु नाम स्मरण युधित करु तु,
 शुद्ध वीतराग परुषित, जिनधर्मे विनूति युक्त श्रीग्रहमदावाद नगर निवाश
 सर्व आचक ममल जन चूप समान अत्यंत लक्ष्मि सपत्तिवान पूर्वज
 श्रेणि आगत श्रीमान उत्तम श्रद्धान सहवर्त्तमान तथा धर्मदीपक श्रेष्ठ मयाना
 मानार्जनु नामस्मरण पुन गुधित करु तु
 बीजा पण जे जे सहृदिमान पुरुषोए धर्मे प्रजावना दर्शावया निमित्ते स्वसामप
 नुसार ज्ञानवृद्धि हेतुयी जे उदारता दर्शावी ते तेथोनां नामस्मरणार्थ पुस्तकना
 नेरिपे गुधित थरो

कामापना

प्रथम जाग मध्ये मतिदोषथो तत्वानुबोध नामनो ग्रथ जे पृष्ठ ७३१ थी ७५६
 सुपीमा नारयामा आब्यु ठे ते स्थानकपास्ती रतनचदनो करेलो वतां लखेजी प्रतर्मा
 तेवु न जणापाथी जनयो वपाई गया ठे एटला माटे हु सर्व सुविविधान वाचको पाशे
 थी कृमा मांथु हु के अश्रित यथना मुख्य पृष्ठमा सुविहित गीतार्थ रचित ग्रथो
 ज नाखयानी मे प्रतिज्ञा करेली ठे तेने कोई दूषण आपशो नही केम के, हरेक

काम नूलयी थाय. ते कूमा करवा योग्य ठे हुंढिया यद्यपि जिनधर्मी नामधरावना रा तो ठे पण जाते मूर्खज होय ठे तेथी तेउ जिनोक्त मार्गनी विपरीत परुपणा कर ता दरता नथी एवात सर्व सुझ जनोने सम्मत ठे माटे ते मूर्ख होवार्थी गीतार्थ कहेवा य नही तेथी ए ग्रंथ अथवश्य जैन सैलीथी विपरीतजठे एवुं जाणी त्याग करवा यो ग्य ठे; कोर्से सुविहित गीतार्थरुक्त जाणीने वांचवो नणवो नही ए वात हुं श्री ना वनगरमां साधु श्री आत्मारामजी महाराजने मलवा गयो हतो त्यारे तेमणे मारी पात्रे कही ए रतनचंद आनकवासी साथे आत्मारामजी महाराजनो मलाप थयलो हतो इत्यादिक बहुवातो मे एमना मुखथी सांजलीने तेथी में घणो पश्चात्ताप कथो पण पठी थाय हुं? माटे मूलथी मारी प्रतिज्ञामां में नूल कीधी तेनी मुनि श्री आत्माराम जी महाराजना उपकार सहित सर्व सङ्गानो पात्रेथी कूमापना माणुं हुं.

शा. जीमसिंह माणक.

विनती.

समस्त जैन धर्म रागी. नाना ग्रंथ विचार बुद्धितुक्, जिनवचन पीयूषपान कर्त्ता, श रल चित्तवाला जनोने अनि प्रार्थना पूर्वक विनति करुं हुं के, जेम जननी अथवा जनक स्वपुत्रना दोषविषे रचमात्र विचार न करतां मात्र गुणनुंज ग्रहण करेवे. तेम आ अंकित पुस्तकनेविषे कोर्से कांई दोष दृष्टिगोचर थाय तो मऊ कपर रंचमात्र रोप कर वो नही केमके, सर्व प्रकारे निर्दोषता एक केवलीविना बीजा कोर्सेविषे पण संजवे नही एटला माटेज पूर्वें थई गयला महत् आचार्य प्रमुख श्रुतज्ञान पारग अत्युत्कृष्ट पंढितो पण स्वरचित ग्रंथोमां बुद्धि दोषनेविषे कूमा मागी गयला दीगमां आवेवे; त्यारे आधुनिक साधारण जननी वात हुं कहेवी? आ पुस्तकनुं गोधन करतां मति दोष अथवा दृष्टिदोष अथवश्य दीगमां आवगे; ते जोर्से रोप न करतां कूमा करवी. केमके, वांचता अथवा लखतां नूल थायज ठे एवो नियम ठे. एविषे जे गर्व करे ते मूर्ख कहेवाय. माटे ए विषे हुं सर्व सत्पुरुषोनो विनय करुं हुं के, आपनी हंनना चंचू जेवी मतिथी सारासार विचार पूर्वक जजरूप दोषनुं निवारण करीने पयलप गुणनुं ग्रहण करुं. अथे अस्तत् पुरुषोनो पण अधिक विनय करुं हुं के. आपनी काकना चंचू जेवी मतिवडे गुण तजीने दोषनुं ग्रहण करीने ते सुखेथी प्रसिद्ध करुं हुं.

મોટો ઉપકાર માનીશ ? કેમકે, જો દોષ દર્શાવનાર નહીં મહેલે તો દોષ દીગમાં કેમ આવે ? ગુણગ્રાહકની રૂમારૂપ અમૃત ધારાથી યદ્યપિ ગુણની પુષ્ટી થાય઼ે, તથાપિ દોષ ગ્રાહકની કુમતિરૂપ કુઠાર ધારાથી બુદ્ધિ ટિંન્ન નિન્ન થઈને તેને અદોષતા કરવાવિષે ઘણા પ્રયત્નમાં પ્રવૃત્તિ થાય઼ે, તેથી તેનો પણ ઉપકાર માનવા યોગ્ય ઼ે માટે સર્વ સક્કાન તથા હુષ્ટ પુરુષોની વિનંતિ કરુ ળું કે, યથા સ્વમતિ અનુસાર ગુણદોષ વિચાર કરીને રૂમાદિક કરડુ

શાળીમસિદ્ધ માણક

પ્રાર્થના

આ પુસ્તક વાંચનારા અને જાણનારા પ્રમુખ સર્વ જનોને અતિ નમ્રતાપૂર્વક હુ યાચના કરુ઼ કે, આ ણમા અંતરવૃત્તિજન્ય દોષથી, બાહ્યદૃષ્ટિ દોષથી જનની સૈલીથી વિપરીતતા અથવા સાશયિક દીગમાં સર્વ લાલી લઈને તે મને મોકલાવી દે઼, કે જેથી તેં પરિહાર કરવામાં આવે જેમ કે, પ્રથમ જાગમા નાણે મા અનુસુદરને અવધિહાન વત્પન્ન થયા પછી અનત તા તે સર્વ વાત સ્મરણમાં દીગમા આવે ત્યાં ટ્યાથી લાલે, તો મને સૂચના કરવી એવી હુ તેમન ર માન્યામા આવશે

૧૪

॥ श्री ॥

प्रकरणरत्नाकर नामाख्य पुस्तकना बीजाभाग माहेला ग्रंथोनी

न्यूज विषयानुक्रमणिका प्रारंभः

ग्रंथोतुं नाम.

पृष्ठ.

- १ श्री गङ्गावन्मृगित श्रीनरक मुनि गणित महिम्नोत्र. १
- २ श्री कृष्णकल्याणजीवन विविधकाव्यचतुर्थ युक्त चतुर्विंशतिजितस्तुति ४
- ३ श्रीस्तुतिमुंदरनृरिक्त अध्यात्मकल्पद्रुमनामाग्रंथोनी अनुक्रमणिका. ९

अधिकार.

पद्य

पृष्ठ.

- १ नाम्योपदेशाख्य प्रथमोधिकार. ३४— ११
- २ त्वीममन्मोचनानामठिनीयेधिकार... ८— १२
- ३ पुत्रममन्मोचनानामन्मृतीयेधिकार ४— २१
- ४ धनममन्मोचनानामचतुर्थोधिकार ३— २३
- ५ वेदममन्मोचनानामः पंचमोधिकार ८— २४
- ६ विद्यावगतापदेन नामाख्यः षष्ठोधिकार ९— २६
- ७ विषयकसायद्यवगताख्यः नममोधिकार २१— ३०
- ८ शास्त्रागुणाधिकारोऽष्टम नंदनगन चतुर्गत्याधितोधिकार १६— ३६
- ९ चित्तममन्मोचनानां नामनवमोधिकार १३— ४१
- १० वैराग्योपदेशाख्योदशमोधिकार २६— ४३
- ११ धर्मशुद्धिउपदेशाख्य एकादशोधिकार १६— ४६
- १२ देवगुणधर्मशुद्धिनामाख्यो द्वादशोधिकार १३— ६०
- १३ अनिमिद्धाक्षियानां नाम त्रयोदशोधिकार ४९— ६६
- १४ मिथ्याज्ञादिनंदनोपदेशाख्यचतुर्दशोधिकार २६— ६२
- १५ शुद्धचरुतिमिहोपदेशाख्य. पंचदशोधिकार १०— ६९
- १६ नाममन्मोचनानां षोडशोधिकार ६— ९३

४ श्री शीतलनाथाष्टक दुतविलंबितवृत्त वृत्त चतुर्पादावृत्ति युक्त
मञ्जुचन्द्र रचित

८— ९६

श्री जिनस्तोत्र सग्रह, श्री कल्याणसागर सूरिकृत.

- ५ श्री माणिक्य स्वामि स्तोत्र विविध पद्यरचनात्मक १८— ९३
- ६ सूर्यपुरीय श्रीसत्य जिनस्तोत्र वसंत तिलकाख्य वृत्त गुणित च
तुर्थी विनक्षयत पद वर ११— ९८
- ७ श्री सुविधि जिनस्तवन दुतविलंबित वृत्तवर्ध प्रत्येक पद सुविधि
नाम युक्त ६— ९८
- ८ श्री शातिनाथ स्तोत्र दुतविलंबितवृत्तवर्ध द्वितीया विनक्षयत पद युक्त ३— ९९
- ९ श्री शातिजिनस्तोत्र विविध पद्यवर्ध सर्वोपन पर्यंत अष्टविंशति
द्वितीयक १९— ९९
- १० श्री अतरिक्त पार्श्वस्तोत्र इन्द्रजाल वृत्त वर चतुर्थ पादावृत्ति युक्त ९— १०१
- ११ श्री गौडिक पार्श्वष्टक शार्दूलविक्रीडित वृत्त वर चतुर्थ पादा
वृत्ति युक्त ११— १०१
- १२ श्री गौडि पार्श्वनाथस्तोत्र नानाख्यवृत्त वर अद्भुत चमत्कृतियुक्त १२— १०२
- १३ श्री दादा पार्श्वनाथ स्तोत्र इन्द्रजाल वृत्त वर चतुर्थ पादावृत्ति युक्त ९— १०३
- १४ श्री कजिकुम्भ पार्श्वष्टक वृत्त वर चतुर्थ पादा वृत्ति युक्त १४— १०४
- १५ श्री रावण पार्श्वष्टक इन्द्रजाल वृत्त वर चतुर्थ पादावृत्ति युक्त १५— १०४
- १६ श्री गोहृष्ट पार्श्व जिनस्तोत्र गायन पद्य वर (मण्डीय राग युक्त) १६— १०५
- १७ श्री पार्श्व जिन स्तोत्र तोटक वृत्तवर्ध द्वितीया विनक्षयत पदयुक्त १०— १०५
- १८ श्री मङ्गुर पार्श्वस्तोत्र दुतविजयित वृत्तवर्ध चतुर्थ पादावृत्ति युक्त १०— १०६
- १९ श्री सत्यपुरीय महावीर स्तोत्र दुतविलंबित वृत्त वर पुष्पमृद
प्रथमक वचन द्वितीय पुरुष अस् धातु वर्तमान काल द्वितीयक २५— १०६
- २० " " " " वृत्तवर्ध पुष्पमृद शब्द चतुर्थ
क वचन द्वितीय पुरुष नम् धातु एक वचन वर्तमान काल द्वितीयक ९— १०८
- २१ श्री लोहण पार्श्वनाथ स्तोत्र अनुपुष्ट वृत्त वर द्वितीय विनक्षयद्वितीयक १३— १०८
- २२ श्री तेरीश पार्श्वनाथ स्तोत्र उपजाति वृत्तवर्ध चतुर्थ पादावृत्ति युक्त ९— १०९

- २३ श्री संजवनाय स्तोत्र उपजाति वृत्त वक्ष चतुर्थे पादावृत्ति युक्त. ९—१०९
- २४ श्री सूक्त मुक्तावली केशरविमज्जकृत मालिनी प्रवृत्ति वृत्त वक्ष
१ धर्म पदार्थ वर्ग. ७७—११०
२ अर्थ पदार्थ वर्ग ३५—११६
३ काम पदार्थ वर्ग २३—११९
४ मोक्ष पदार्थ वर्ग ४३—१२१
- २५ श्री शांतसुधारस ग्रंथ श्रीविनय विजय उपाध्यायजीकृत विविध
गायनीयरग रचित पद्य वक्ष अनित्यादि षाडश नावना
तथा मैत्रादिचार नावना मली गोल नावना विषय
काव्यचमत्कृति युक्तः २३७—१२४
- २६ चतुर्विंशति जिनस्तोत्र जिनप्रज्ञसूरिकृत वृत्तवक्ष काव्य चमत्कृति युक्त २९—१३५
- २७ ध्यास्तिक तथा नास्तिक मति संवाद कर्त्ता नाम लुप्त विविध प्र
शोत्तर युक्त गुर्जर नापा गद्यवक्ष. ०—१३७
- २८ सम्यक्त्वना सहस्र वोलनी सज्जाय श्रीयशो विजयजी उपाध्या
यकृत गुर्जर नापा गायनीय विविध ढालरूप पद्यवक्ष ६९—२१२
- २९ शृंगार वैराग्य तरंगिणी. सांमप्रज्ञाचार्य विरचित नूतन काव्य च
मत्कृति उपजात्यादि अनेक विध वृत्तारण्य पद्यवक्ष स्त्री
शृंगार वर्णन मिश्रे वैराग्य दर्शक. ४५—२१४

विविधविषयिकस्तोत्र, जिनप्रज्ञाचार्यकृत.

- ३० श्री वीरजिनस्तोत्र धार्यावृत्तवक्ष पंच वर्ग पण्डितारक काव्य चानुर्ययुक्त २६—२४२
- ३१ श्री गौतम स्तोत्र उपजात्यादि वृत्तवक्ष पांमिल्य युक्त ७१—२४३
- ३२ श्री नेमिजिनस्तोत्र धार्या प्रवृत्ति विविध जातीय वृत्तवक्ष अमि
त चानुर्य क्रियालुप्त २०—२४४
- ३३ श्रीचर्चमान जिनस्तोत्र इन्द्रजा प्रसुग्व विविध वृत्त नाम श्लेषा
यै गर्जित काव्य पांमिल्य सूचक ७७—२४७
- ३४ श्री चतुर्विंशति जिनस्तोत्र उतविजंजित वृत्त चतुर्थे पादांतगगत
सहस्र वर्णावृत्तिरूप चमक नामक शब्दांतकार श्लेषादि गर्जित ७९—२४७

- ३५ श्री पचकव्याणिकमय महावीरजिनस्तोत्र वृत्त ब-६ लाटानुप्रासा
द्यनेरु काव्य कलायुक्त ३६—३४९
- ३६ श्रीमत्र स्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ परम रहस्यार्थे गर्जित मन्त्ररूप ५—३५१
- ३७ श्रीरईमानजिनस्तोत्र उपजातिवृत्तब-६ विविधानरुत शब्द लाजित्ययुक्त ९—३५१
- ३८ श्री पार्श्वजिनस्तोत्र उपजाति वृत्त ब-६ प्रतिपद पचाक्षर पुनरा
वृत्ति रूप सिद्धावलोकन युक्त ९—३५१
- ३९ श्री पार्श्वजिनस्तोत्र उपजाति वृत्त ब-६ पादात समचतुरक्षर पुन
रावृत्तिरूप यमकालकार युक्त ८—३५१
- ४० श्री नदीश्वर कटप अनुष्टुप् वृत्त ब-६ काव्यसरलत्व अर्थे गौरवयुक्त ४८—३५१
- ४१ श्री शारदास्तोत्र उपजातिवृत्त ब-६ क्वचित् समपाद पुनरावृत्ति
क्वचित् विषमपाद पुनरावृत्तिरूप एक चतुर्पादरूप यम
कालकारयुक्त १३—३५४
- ४२ श्री जिनसिद्धसूरिस्तोत्र उपजाति वृत्त ब-६ क्वचित् समपाद
पुनरावृत्ति क्वचित् विषम पाद पुनरावृत्ति एक चतुर्पादरूप
यमकाजकार युक्त १३—३५५
- ४३ श्री पच नमस्कृति स्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ अद्भुत आशय युक्त ३३—३५६
- ४४ श्री वीरस्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ प्रत्येक पद्ये सम समपाद पुनरावृत्ति
रूप यमकालकार युक्त १३—३५७
- ४५ श्री आदि जिनादि स्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ प्रत्येक पद्ये सम स
मपाद पुनरावृत्तिरूप यमकालकार युक्त २८—३५८
- ४६ श्री पार्श्वप्रातिहार्य स्तोत्र स्वागता वृत्त ब-६ प्रत्येक पद्ये समसम
पाद पुनरावृत्तिरूप यमकालकार युक्त १०—३५९
- ४७ श्री कल्याण पचक स्तोत्र वशस्थ वृत्त ब-६ साधारण काव्य रचना युक्त ८—३६०
- ४८ श्रीवीर जिनस्तोत्र लक्ष्ण प्रयोगमय उपजाति वृत्त ब-६ व्याकर
णना प्रयोगना मित्रे जगवतना लक्ष्ण उक्ति युक्त १७—३६०
- ४९ श्री वीनराग स्तोत्र उपजाति वृत्त ब-६ क्वचित् पादातगत क्वचित्
पादातस्थज्ञे ह्यादि अक्षरावृत्तिरूप यमकाजकार युक्त १६—३६१
- ५० श्रीचन्द्रप्रनन्वामि स्तोत्र अनुष्टुप् वृत्त ब-६ सम समपाद पुनरावृ
त्तिरूप यमकाजकार युक्त ४—३६२
- ५१ श्रीकृष्णनन्द स्तोत्र आर्षादि वृत्त ब-६ विविध जाया रचना चम

त्कृति युक्त तथा संस्कृत. प्राकृत, मागधी, पेशाची, चूलिका
पेशाची, शोरसेनी, समसंस्कृत ते अपभ्रंश निम्न निम्न अने
मित्र कविनाम गने चक्र युक्त

४०—२६३

५२ श्री महावीरस्तोत्र विविध वृत्तव-६ अत्युत्तम चित्रादि काव्य चम
त्कृति युक्त यथा प्रतिलोमानुलोमपाद. अनुलोम प्रतिलोम,
अ-६ प्रतिलोमानु लोम, अ-६ व्रम. मुरजबंध, गोमूत्रिका, सर्व
तो न-६. रथपद, वृक्षरपाद, एकाक्षरपाद, एकाक्षरश्लोक,
असंयोग, ६ान्यां खड्ग संदानितक. मुसल, त्रिगूल, हल, धनु
प्य, शर, शक्ति, अष्टदल कमल, पौडशदल कमल, सुत्यना
मगर्ज बीजपूर हर, कविकाव्य नामक चक्र, तथा चामरबंध.

२६—२६५

५३ श्री जीरापक्षिपार्थस्तोत्र स्वागतावृत्तव-६ विपम पदांत समपदाय
व्यक्षर पुनरावृत्तिरूप सिंहावलोक काव्ययुक्त

१५—२६८

५४ श्री फलवर्द्धि जिनस्तोत्र आर्यावृत्तव-६ प्रत्येक पद्याई चतुरक्षरा
त्मक त्रयावृत्तिरूप यमकालंकारयुक्त

१२—२६९

५५ श्री चंद्रप्रज स्वामिस्तोत्र मांकिंक दामादिवृत्तव-६ पदनापा रच
ना चमत्कृति युक्त यथा संस्कृत, प्राकृत, शोरसेनी, मागधी,
पेशाचिक, चूलिका पेशाचिक, अपभ्रंश

१३—२६९

५६ श्री वर्द्धमान निर्वाण कल्याणक स्तोत्र स्वागतावृत्तव-६ सर्वोत्कृष्ट
वर्णन युक्त

१९—२७१

५७ श्री धरनाथस्तोत्र पंचदश केवलाक्षर पद्यव-६ अद्भुत रचना युक्त

१४—२७२

५८ आध्यात्म मतपरिक्लानाम ग्रंथनी स्थूलविषयानुक्रमणिका.

२७३

आध्यात्मना चार प्रकार देखाडीने तेमां मात्र नाम अध्यात्मिजे
दिगम्बर लोकते तेमना मतनुं निवारण करतां जावाध्यात्मनुं
स्वरूप दर्शावतां तथा साधुने वस्त्र पात्र उपधिप्रमुख ते सि-६
ताना हेतुते एवुं अनेक दृष्टांतो सहीत प्रश्नोत्तररूपे सि-६ांतसे
जिये प्रतिपाद्युते तेने प्रसंगे ध्याननुं स्वरूप स्थविरकल्प
जिनकल्प तथा अपवाद उत्सर्ग इत्यादि

२७३

उत्कृष्ट अध्यात्मनी प्राप्ति यगानां काण्डो निश्चय व्यवहार न	
यना वाद सहित मध्यस्थपणे प्रमाण वादीनुं मत लावी	
उत्कृष्ट अध्यात्मनी प्राप्ति दर्शावीत्रे	१९०
केवली कवलाहार अचक्षु करे एवी स्थापना युक्तिपूर्वक सि	
धांत सेलिये बतावी ठे	३०१
केवली कवलाहार करता ठता रुतकृत्यज ठे	३२१
पदकारकनु स्वरूप	३३२
सिद्धना पन्नर नेद	३३३
स्त्रीलिंगे सिद्धता दिगम्बरीउं नथी मानता तेने दूषण	३३३
अथनुं परम रहस्य	३२९

५ए श्री समयसार नाटक नामाख्य ग्रंथनी स्थूल विषयानुक्रमणिका ३४५

श्री पार्श्वनाथ, सिद्ध जगवान, साधु, अने सम्यक्दृष्टीनी स्तुति,
मिथ्यादृष्टि वर्णन, भगलाचरण, आत्मइव्य वर्णन, ग्रंथगी
रवता, कवीनुं साम्यर्थ, ग्रंथ महिमा, अनुभव लक्षण, तथा
महिमा, पङ्कड्य नव तत्व वर्णन, नाम माला, आ ग्रंथमा क
हेया लायक द्वादश धारना नाम, ग्रंथारजनो भगलाचरणरूप
नमस्कार, आत्म वर्णन, जगवाननी वाणीने नमस्कार

१ जीवधार वर्णन	३४५
२ अजीव धार अधिकार	८६—३६३
३ करता क्रिया कर्मनो धार	१४—३७९
४ पुन्य पाप एकत्री कथन चतुर्थीधार	३५—३८४
५ अध्यात्मना अधिकार सहित आश्रव धार	१६—४००
६ सवर धार	१६—४०३
७ निर्झरा धार	११—४११
८ वध तत्त्वना धारना प्रवचनो अधिकार	६१—४१६
९ मोक्षधार	६८—४३८
१० सर्व विद्युद्धिधार	५३—४६१
११ स्याद्वादनामा धारनी अतर्गत ग्रंथमहिमा तथा नवरस	२८—४७९

वर्णन अने चतुर्विंश नय इत्यादिक अनेक विषययुक्त .	४१—५१३
१२ साध्य वस्तु अने साधक वस्तुना स्वरूपनो द्वार	५२—५२८
कवी अमृतचंद आचार्यनी आलोचना तथा बनारसी दासें जिन प्रतिमानी स्तुति करी तथा वणारसीदासनी पोतानी कथनी.	९—५४४
चउद गुणस्थानक स्वरूप तेमां चोथा गुणस्थानकमां ह्या यिकादि सम्यक्त्वनो स्वरूप तथा पांचमा गुणस्थानकमां आवकनी एकादश प्रतिमानुं लक्षण	८—५४६
० सम्यक्त्वस्वरूप स्तवग्रंथनी स्थूलविषयानुक्रमणिका.	५५५

१ सूत्रकारनी गाथा तथा सम्यक्त्वप्राप्तिनी अगाउ जेवी जीवनी अवस्था होय तेनो विवरो	५५७
२ सम्यक्त्व प्राप्तिनो उपाय	५८५
३ ग्रंथि जेद्वानी रीत	५८८
४ अनिवृत्ति करणे गयो थको जीव जे कर्त्तव्य करे ते कर्त्तव्य	५९०
५ सम्यक्त्वना जेद्वनो विवरो	५९३
६ कारकादि सम्यक्त्वनां लक्षण	५९६
७ कर्म ग्रंथनी सैलिये उपशम सम्यक्त्व प्राप्तिनो उपाय	६०१
८ पांच सम्यक्त्वनो काल	६०९
९ दश प्रकारनी रुचिरूप सम्यक्त्व	६१२
१० सम्यक्त्वना सदसत जेद्व विष्टुद्ध व्यवहारथी	६१८
११ पट्टीशतक नामक ग्रंथ नेमीचंड जेमारीरुत ए ग्रंथ शुद्ध मार्गातु सारीअणे नणवा वांचवा तथा सांजलवा लायक विचित्र उ पदेजे करी युक्त ठे.	६२६
१२ संयमश्रेणीनुं स्तवन पंक्ति उत्तम विजयजीरुत	६९९
१३ लोकनाज द्वात्रिंशिका	७२०
१४ सम्यक्त्व विचारगर्जित महावीरजिन स्तवन.	

उपशमादिक सम्यक्त्वना जेद्व सविस्तरपणे तथा सम्यक्त्व पामवा नो उपाय अने यथा प्रवृत्त्यादिक त्रण करणुं स्वरूप इत्यादि.

पाचसम्यक्त्वना स्थितिकालमानादिक तथा गुणगणा	३५४
उपशम श्रेणी तथा रूपकश्रेणीनु स्वरूप	३५६
आठ चेदे पुज्ज परावर्त	३६४
काय स्थितिविचार	३६६
सत्तज्जोनु स्वरूप	३६९
६५ पड्डव्य विचार नामाग्रथ चर्चकरूपे	३७०

८१

सिद्धना पन्नर चेद तेमा दिगम्बरीयोना मत खमन पूर्वक स्त्री	
लिंगनी सिद्धता वतावीने	३७०
अजीव इव्य विचार तेमा दिगम्बरोनी चर्चा पूर्वक पुज्ज	
इव्यनो विचार सिद्ध कखुठे	३७६
चार प्रकारना अजाव	४०३
नय निहेप स्वरूप	४१०
मोह प्राप्तिनु क्रम	४११
आत्म प्राप्ति विधि	४१३
सम्यक्त्वीना आठगुण	४१४
सम्यक्त्वी सोद वीजध्यावे तेनो अर्थ	४१५

॥ अथ श्री महिम्नस्तोत्रप्रारंभः ॥

महिम्न. पारं ते परमलजमाना अपि विज्ञो जवति स्तोतारः समवसूनिजूमो समु
 दिताः ॥ यद्विंशत्यास्त्वां तज्जिनवृषजन्तया स्तवयतो ममाप्येष स्तोत्रे हरनिरप
 वाद. परिकर. ॥ १ ॥ स्वरूपं विदूषं किमपि तद्वरूपं जगवत् श्वरूपा ब्राह्मी
 यदि गदितुमीष्टे न जवतः ॥ ततः कस्य स्तुत्यं किमुपममिदं कस्य विषय. पदे
 त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न वच. ॥ २ ॥ यद्वा ॥ पदं जैवं केचित्परमम
 नपेक्षाक्षयसुखं स्तुवति त्वा राज्यादिकपदकृते मंदमतय. ॥ जवेद्वा तत्त्वार्थे रतिर
 तितरां नैव जवनः पदे त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न वच ॥ ३ ॥ गुणाना
 मानं त्यागविषयतया वाङ्मनसयो नैव शक्या तत्त्वज्ञे रपि तव विधातुं स्तुतिरियम् ॥
 जवन्नामोच्चागत्पुनरपि ममैतां निजगिरं पुनामीत्यर्थेऽस्मिन् पुरमथनबुद्धिर्व्यव
 सिता ॥ ४ ॥ यद्वा ॥ जटालंकारालंकृतमथ वृषांकं च जगवन् पुनानं विधेत्वां
 प्रथमजिनं मत्वा किमु ततः ॥ जटां धृत्वा श्रित्वा वृषमहमपि ज्ञातजमिदं पु
 नामीत्यर्थेऽस्मिन्पुरमथनबुद्धिर्व्यवसिता ॥ ५ ॥ न कोपस्याटोपः स्वरिपु न च से
 प्वपि तथा प्रजातिनां कातादिकपरिकर. कश्चिदिति ते ॥ त्रिलोभ्यामालोक्याप्यह
 ह परमां प्रारज्जरमां विद्वंतुं व्याक्रोशीं विदधत इद्वैके जडयिष. ॥ ६ ॥ ध्रुवं कश्चि
 त्कर्त्ता निखिलवृषनम्यापि स पुन विंशतिर्नित्यश्चकः सतनुरतनुर्वा स्ववगत. ॥ स्वयं
 सिद्धेन्यस्मिन्तव मतमनाप्तान् हतयिष कुतर्कोयं कश्चिन्मुखरयति मोहाय जगत.
 ॥ ७ ॥ विगुह्यरागाद्यैरपि जवति किं सर्वविद्वद्वा विना वा सर्वज्ञं ननु जिन किमाप्तो
 पि स च किम् ॥ त्वदन्योपि क्वापि त्रिजगति वतातस्यविषये यतोमंदास्त्वा प्रत्यमर
 वर संगेयत इमे ॥ ८ ॥ त्वमेवाद्भुतं बुद्धो जगति परमेष्ठी च पुरुषो तमोज्ञश्च न
 स्वान्विवृथगुरादीश्वर इति ॥ विज्ञो नानाहानिः समविषममार्गेषु चरतां नृणामे
 कोगम्यस्त्वमसि पयसामर्णव इव ॥ ९ ॥ प्रसादात्ते पुत्रा विषयसुखनाम्नाज्यमजजन
 न के वा सेवातस्तव नवनवामृद्धिमगमन् ॥ तृणे त्वेणे त्वेणे त्वपि च सदृहः पु
 नरहो न हि स्वात्मारामं विषयमृगतृणा भ्रमयति ॥ १० ॥ जवन्तनादृक्षातिशय
 महिमेक्षावशसमुद्भवव्रक्तिव्यक्त्या रणरणकितात करणत. ॥ अथीरप्युक्तोपिजजग
 दशक्यं स्तवमपि स्तुवन् जिह्वेहि त्वां न त्वनु ननु धृष्टा मुग्धता ॥ ११ ॥ न श
 र्या कस्यास्तां नमिदिनमिपनी जिनपते त्वेकस्यामित्ताकमरुमजसंयान् रनिर्वा ॥
 प्रसादात्ते विद्याधरपतितति र्यत्तविनयं न्वयं तस्ये ताभ्या तव किमनुवृत्तिर्न फज
 ति ॥ १२ ॥ तदा विद्याः प्राप्य ध्रुवमग्नविद्याधरमहा न्वय प्राहुर्नाम्य प्रथमम

य वेताढ्यविभुताम् ॥ यदेतो दुस्तायो सुरनरप्राणामनजता म्यिरायाम्ब्रकेभि
 पुरहर विस्फूर्जितमिदम् ॥ १२ ॥ अथागार्थं यथं मदनमदयिष्यमि य महाप्रतिव
 सर्वज्ञत्वमसमविनूतिश्च परित ॥ शिवासगभग सततमिति नो कस्य न्तिन स्थि
 रायास्त्वन्नकेस्त्रिपुरहर विस्फूर्जितमिदम् ॥ १४ ॥ त्रिवाहारी नेतुर्भुतुरुपहृतो विप्र
 तिज्व त्वया पारपर्यागतपरिचयान्मोहचरट ॥ तथा दूरं नष्ट कचिदपि ययास्व
 लकलाप्रतिष्ठा त्वय्यासीद् ध्रुवमुपचितो म्रुत्यति खन ॥ १५ ॥ निजद्व्यां स्पृष्टानुर्गत
 विभुरासीन्मयवता यदाऽपत्तस्यार्द्धासनमथ सुरा केवजरमाम् ॥ तदेतस्मिन्सो तव
 पदविनम्रे समुचितं न कस्याप्युन्नत्यं नवति शिरसस्त्वय्यग्नति ॥ १६ ॥ निम्न
 यां पूर्वं कृष्णमजगणत्वा नरतराद् सम चक्रेणाहो तदिह विपयाणां विपमता ॥ य
 तस्यार्चात्र प्रमितफलदैवाशिवसुख न कस्याप्युन्नत्यं नवति शिरसस्त्वय्यग्नति
 ॥ १७ ॥ प्रजो त्वत्पुत्रस्यातुल्यवलयतो बाहुवजिनस्तपस्तीत्र तादृक् शरदविमाना
 पि रुतं ॥ निदान ज्ञानस्य ध्रुवमनवदाभ्यर्चयमयया विहारोपि श्लाघ्यो सुवननयन
 व्यसन्तिन ॥ १८ ॥ न सुत्रामा यत्र प्रनवति विधातापि न विभु स वैकुण्ठ कु
 किमपि न नवश्चानवदलम् ॥ जिगीषु स त्वामप्यपरसुरमहुर्मतिरनूत् स्मर स्म
 र्त्तव्यात्मा न हि वशिष्ठ पथ्य परिज्व ॥ १९ ॥ प्रयुजान स्वामिन्स्वयमसिनि
 त्पान्यमुमता कला पुता स्त्रीणामपि च सकला क्षापतिरपि ॥ कुजाजार्दीप्ताला
 न् कृष्णमपि नयन् शिङ्गणविधौ जगद्द्वयै त्व नटति ननु यामैव विभुता ॥ २० ॥
 प्रजो तैस्ते सारैरण्जिरखिलैश्चामरवरै रुतं रूपं सर्वोत्तमसुखगमगुष्ठकमितम् ॥
 त्वदगुष्ठस्याग्रे म्रुजति किञ्च नांगारकश्चेत्यनेनैवोन्नेयं धृतमहिमदिव्य तव यपु
 ॥ २१ ॥ प्रजा प्राज्य राज्य स्थविरजननी स्वस्य तनुजास्तपस्यन्नासत्तावपि च विहरन्वा
 हुवजिन ॥ उपेक्षिष्यात्तत्तनूपसहस्राश्च चतुरो विधेयै क्रीडत्यो न खलु परतत्रा
 प्रभुधिय ॥ २२ ॥ यदा नो रत्नानां त्रयमखिलदैर्गम्यहरण निदान सपत्नेस्त्रिभुवन
 नानामनुदिनम् ॥ नवान् योगहेमावपि विरचयन्मन्मथजये त्रयाणां रक्षायै त्रिपुर
 हर जागर्त्त जगताम् ॥ २३ ॥ यथा पूर्वं मुग्धास्तवसङ्गपदेशायुगलिन सदा स्वामि
 त्रीशजनिमित्त सदाचारचतुरा ॥ तथा कस्क सप्रत्यपि न विशदेषु त्वद्वितश्रुतौ श्र
 द्धां बध्वा दृढपरिकर कर्मसु जन ॥ २४ ॥ तपस्तीत्र ब्रह्मव्रतनियमनिष्ठा बहुवि
 धा क्रियाकष्टास्पृष्टा अपि जिनप हुष्टाशयतया ॥ त्वदाज्ञावज्ञायां नियतमहितायै
 य जग्निना ध्रुव कर्तुं श्रद्धाविधुरमनिचाराय हि मखा ॥ २५ ॥ कृमानृन्मुख्या के
 नियतमभिमात्रानपि सदा स्वयस्यान् शास्त्रीघातदधतितरां यस्य हतये ॥ अविप्र त

निघ्नन्नसमसमयस्तामसमृगं त्रसंतं ते ऽद्यापि त्यजति न मृगव्याधरत्नतः ॥ १८ ॥
 परित्राम्य क्लेशार्जितमपि सहस्रेण शरदा मदाश्रिडाजत्वं सपदि मरुदेव्यं तदपि चेत् ॥
 प्रजो निस्नेहं सा व्रतसमयसर्वावगणनादवति त्वामक्षा वत वरद मुग्धा युवतयः
 ॥ १९ ॥ महानंदे यद्यप्यसि जिन दवीयस्यपि पदे न रुष्टस्तुष्टश्च त्रिचुवनजनेषु क
 चिदपि ॥ नवन्नाम स्वामिन्स्वमनसि महामंत्रमनिशं तथापि स्मर्तृणां वरद परमं
 मंगलमस्ति ॥ २० ॥ प्रजो प्राणायामान्यसनरसिकत्वान्निजमनः समाधावाधाया
 खिलविषयतोद्वाणि युगपत् ॥ दुतं प्रत्याहृत्य स्थिरनिहितनासाग्रनयना दधत्तं
 स्तत्वं किमपि यमिनस्तत्किञ्च नवान् ॥ २१ ॥ सुरदुः खः कुंजस्त्रिदशसुरनिस्त्वं सुरम
 णिः पिता माता ब्राता विचुरपि सुहृत्त्वं च सुगुरुः ॥ परात्मा ब्रह्मापि त्वमस्ति पर
 मं दैवतमतो न विद्मस्तत्त्वं दधमिहहि यत्त्वं न नवसि ॥ २२ ॥ ध्यकारार्थवैषै
 स्त्वयि परिणतान् पंच परमेष्ठिनः स्पष्टं पंचाक्षररचनया नामिनिगदन् ॥ कलाना
 दव्यक्तं किमपि परमब्रह्मविषयं समस्तं व्यस्तं त्वां शरणद गृणात्योमिति पदम् ॥ २३ ॥
 न रागाद्यैर्ग्रस्तो न पुनरनुकंप्यो मदपरः कृपाजु स्त्वत्तो न्यो न जगति न तेज्यः पुनरलम् ॥
 स्वयं तैरत्याक्तैः किमितरसुरैश्चेति विमृशन् प्रियायास्मैधात्रे प्रविहृतनमस्योस्मि
 नवते ॥ २४ ॥ नमो नासक्ताय कचिदपि विरक्ताय च नमो नमः संवुद्धाय प्रशमद
 मरुद्धाय च नमः ॥ नमः सर्वज्ञाय स्मरणपरतन्त्राय च नमोनमः सर्वस्मै ते तदि
 दमिति शर्वाय च नमः ॥ २५ ॥ दलितरजसे शश्वद्विश्वाचिताय नमोनमः प्रहृततम
 से श्रीसर्वज्ञाधिपाय नमोनमः ॥ जनहितकृते तुभ्यं सत्वाधिकाय नमोनमः प्रमदसि
 पदे निस्त्रिगुण्ये शिवाय नमोनमः ॥ २६ ॥ कुसुमवटुरिवाहं तद्वृत्तो किंचनार्हं कृतिनि
 रुरसि कंठे वा गुणत्वादधार्थम् ॥ जिनवर जिनहर्षोत्कर्षतोकापमेवं वरद चरणयांस्ते
 वाक्यपुष्पोपहार ॥ २७ ॥ प्रांशुश्रीसोमवंशेऽजनिपत मुनयोमौक्तिकानीव शुद्धास्ते
 प्वप्येकावली च प्रगुणगुणवती श्रीमदाचार्यपंक्तिः ॥ जीयाद्वाज्यं यदूनामिव गुरुज
 यचक्षब्धश्रीमुनी इस्तस्यामप्येष चिंतामणिरुचिररुचिर्नायकः कृष्णदेवः ॥ २८ ॥
 निहितचरमपादं श्रीमद्भिन्नः स्तवस्य त्रिचुवनमहितस्य श्रीयुगादीश्वरस्य ॥ त्रमरश्च
 सदा तत्पादपद्मोपजीवी रुचिरमलघुवृत्तैः स्तोत्रमेतं दधयत् ॥ २९ ॥ एवं शारदसो
 मसुंदरयशःस्तोमं युगादीश्वरं चेतोऽनूजयचंद्मालिनिरजिपुल्यान्वहं योगिनिः ॥ ज्ञानं
 प्राप्य विशालराजसदृशब्हादं समाश्रीयते मुक्त्यै मूर्धनि रत्नशेखररमा ब्रह्मैकतेजो
 मयी ॥ ३० ॥ इति श्रीयुगादिदेवमहिम्नः स्तोत्रं संपूर्णम् ॥

॥ अथ कृमाकल्याणजीरुत चतुर्विंशतिजिनस्तुतिप्रारज ॥

शार्दूल पिकीडितवन्द ॥ अथ रूपनस्तुति प्रारज ॥ सन्नक्या नतर्मानिर्जरवरत्राणि
 सुमानिप्रना समिश्रारुणदीतिशोनिचरणानोज ह्य सर्वदा ॥ सर्वज्ञ पुरुषोत्तम सु-
 रितो धर्माधिना प्राणिना चूयादूरिप्रिचृतये मुनिपति श्रीनानिमनुजिन ॥ १ ॥ मङ्गो
 धोपचिता सदैव दयताप्राढप्रतापश्रियो येनाज्ञानतमोपितानमग्निज विहितमत
 कृण ॥ श्रीशत्रुजयपूर्वशेनशिखर नास्वानिगोनासयन् नय्यानोजहित स एव जयतु
 श्रीमारुदेवप्रभु ॥ २ ॥ योविज्ञानमयो जगत्त्रयगुरुर्य सर्वलोकाश्रिता सिद्धियेन वृतास
 मस्तजनता यस्मै नतितन्वते ॥ यस्मान्मोहमतिर्गता मतिनृतायस्यैव सेव्य वचो यस्मि
 निव्यगुणास्तमेव सुतरा वदे युगादीश्वर ॥ २ ॥ अथ अजितस्तुति प्रारज ॥ माजिनोद ॥
 सकलसुखसमृद्धिर्मय पादारविदे विजसति गुणरक्ता नकराजीव नित्य ॥ प्रियुपन
 नमान्य शातमुद्गानिरम्य स जयति जिनराजस्तुगतरगतीर्थे ॥ १ ॥ प्रनवति किञ्च ज्ञा
 यस्यनिर्व र्णनेन व्यपगतदुरितोय प्राप्तमोदप्रपच ॥ निजवज्रजितरागद्वेषविद्विर्ग
 तमजितवरगोत्र तीर्थनाथ नमामि ॥ २ ॥ नरपतिजितशत्रोर्वशरत्नाकरेडु सुरपतिप
 तिमु ख्येनेक्तिदद्वै समर्थ ॥ दिनपतिरिव लोकेऽपास्तमोहायकारो जिनपतिरजितेश
 पातुमां पुण्यमूर्ति ॥ ३ ॥ अथ सचनस्तुति ॥ स्वधरावद ॥ यन्नक्या सकचिन्ता प्रभु
 रतरनवत्रांतिमुक्ता मनुष्या सजाता साधुनाबोद्धसितनिजगुणान्वेपिण सद्यएवास
 श्रीमान्सचनेश प्रशमरसमयोविश्व विशोपकर्ता सन्नर्त्ता दिव्यदीप्ति परमपदरुत से
 व्यतां नव्यलोका ॥ १ ॥ शुक्लध्यानोदकेनोज्वलमतिशयितस्वठनावाजतेन स्वस्मादा
 दृत्य वृत्त शिवपदनिगम कर्मपकप्रपच ॥ नीरध दूरयित्वा प्ररुतिमुपगतोनिर्विकल्पस्वरू
 प सेव्यस्तादर्थध्वजोसो जगति जिनपतिर्वीतराग सदेव ॥ २ ॥ वाहै विद्योतिरत्नप्रकर
 इय परित्राजते सर्वकाले यस्मिन्नि शेषदोषव्यपगमविशदे श्रीजितारस्तनूजे ॥ ३ ॥ प्रा
 पो डटसत्वं स्फुटगुणनिकर शुद्धबुद्धिर्हमादि कल्याणश्रीनिवास स नवतिवद
 ताऽन्यर्चनीयो न केपां ॥ २ ॥ अथ अजिनदनस्तुतिप्रारज ॥ द्रुतविजवितवद ॥ विश
 दशारदसोमसमानन कमजकोमलचारुजिओचन ॥ शुचिगुण सुतरामजिनदन ज
 य सुनिर्मजताचितनृघन ॥ १ ॥ जगति कांतहरीश्वरलागितक्रमसरोरुह कामरुपा
 निधे ॥ मम समोहितसिद्धिविधायक त्वदपर किमपीह न तर्कये ॥ २ ॥ प्रवरसवर स
 वरनूपतेस्तनय नीतिप्रिचक्षण ते पद ॥ शरणमस्तु जिनेश निरतर रुचिरनक्तिमुपुक्ति
 तो मम ॥ ३ ॥ अथ सुमतिस्तुति प्रारज ॥ उपेड्वज्रावद ॥ सुवर्णवर्णो हरिणासव

षो मनोवनं मे सुमतिर्वलीयान् ॥ गतस्ततो डष्टकुट्टिपरागदिपेड नैव स्थितिरत्र कार्या
 ॥ १ ॥ जिनेश्वरो मेयनरेडसुनुर्यनोपमो गर्जति मानसे मे ॥ अहो गुरुदेपद्भुताशन त्वा म
 तो शमं नेप्यति सद्यएव ॥ २ ॥ इतः सुदूर व्रज डष्टबुद्धे समं डुरात्मीयपरिवृत्तेन ॥ सु
 बुद्धिचत्ता सुमतिजिनेगो मनोरमः स्वांतमितो मदीय ॥ ३ ॥ अथ पद्मस्तुतिप्रारंभः
 बुजंगप्रयातठंडः ॥ उदारप्रनामं डलैर्नासमानः कृतात्यंतडुर्दंतदोषापमानः ॥ सुसी
 मागजश्रीपतिदेवदेव स्तदा मे सुदान्यर्चनीयस्त्वमेव ॥ १ ॥ यदीयं मनःपंकजनित्य
 मेव त्वयालंकरणं ध्येयरूपेण देव ॥ प्रधानस्वरूपं तमेवातिपुण्यं जगन्नाथ जानामि लो
 के सुधन्यं ॥ २ ॥ अतो श्रीगपद्मप्रज्ञानंदधाम स्मरामि प्रकामं तवैवांग नाम ॥ मनो
 वांछितार्थप्रदं योगिगम्यं यथा चक्रवाको रवे र्दीप्त रम्यं ॥ ३ ॥ अथ सुपार्श्वजिनस्तुतिप्रा
 रंभः तोटकठंडः ॥ जयवंतमनंतगुणैर्निनृतं पृथिवीसुतमद्भुतरूपनृतं ॥ निजवीर्यं
 विनिर्जितकर्मबलं सुरकोटिसमाश्रितपत्कमलं ॥ १ ॥ निरुपाधिकनिर्मलसौख्यनि
 धिं परिवर्जितविश्वडुरंतविधिं नववारिनिधेः परपारमिमं परमोज्ज्वलचेतनयोन्मिलितं
 ॥ कज्ज्यांतसुवर्णशरीरधरं शुनपार्श्वसुपार्श्वजिनप्रवरम् ॥ विनयावनतः प्रणमामि
 सदा हृदयोन्नवज्ञरितरप्रमुदा ॥ ३ ॥ अथ चंडप्रज्ञाजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ वंशस्थठंडः ॥
 धनंतकांतिप्रकरेण चारुणा कलाधिपेनाश्रितमात्मसाम्यतः ॥ जिनेड चंडप्रज्ञ देवमुत्त
 मं नवंतमेवात्महितं विभावये ॥ १ ॥ उदारचारित्रनिधे जगत्प्रज्ञो तवाननांजोडविलोक
 नेन मे ॥ व्यथा समस्तास्तमितोडिन सुखं यथा तमिन्द्रादिवमर्कतेजसा ॥ २ ॥ सदैव संते
 वनतत्परे जने नवति सर्वेपि मुग्धा मुहृष्टयः ॥ समग्रलोके समचित्तवृत्तिना त्वयैव संजा
 तमनोनमोन्तु ते ॥ ३ ॥ अथ सुविधेजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ वसंतनिजकाठंडः ॥ विश्वानिवं
 द्यमकगकितपादपद्म सुग्रीवजात जिनपुंगव शानिसद्व ॥ नय्यात्मतारणपरोत्तमपानपा
 त्र मा तारयस्व नववाटिनिधेर्विरूपात् ॥ १ ॥ नि डोपदांपविगमोन्नवमोङ्कमार्गं न
 व्याः श्रयंति नवदाश्रयतो मुनाड ॥ संगेवित सुगमिर्विदुषा जनानां किं नाम नोनव
 ति कामितनिडिकारी ॥ २ ॥ विडं रुपाग्ननिधिं सुविधे श्वयभूर्मेत्वा नवंतमिनि विडप
 यामि तावत् ॥ देवाधिदेव तव दर्शनवल्लोचोडं शश्वन्नवामि तुवनेन नया विधेडि ॥ ३ ॥
 अथ शीतलजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ शार्दूलविक्रीडितठंडः ॥ कल्याणाङ्कुरवर्द्धने जजयर सर्वो
 गिसंपत्कर विश्वव्यापियशः कलापकजिनं कैवल्यजीजाधिन ॥ नंडाकुड्मिनमुन्नव दृ
 ढरथहोणीपतेर्नंदनं श्रीमत्सूरतविदरे जिनवर्गं वंदे प्रभु शीतजं ॥ १ ॥ विश्वाज्ञानविशु
 द्धतिडिपदवीहेतुप्रबोधं दधन्नय्यानां वरजकिरक्तमनसां चेतः सुमुखासयन् नित्यानं
 दमयप्रतिदत्तमयः तन्नूतनांख्याश्रयो डष्टानिष्टनमः प्रणायतरुणि

ज ॥ १ ॥ सङ्गत्या त्रिदशेश्वरे कृतनुतिर्नास्वजुणालंकृति सत्कल्याणसमयुति शुभ
 मति कल्याणकृत्सगति ॥ श्रीवत्साकसमन्वितस्त्रिभुवनत्राणे गृहीतव्रतो नूयान्क
 नृतासदेष्टवरद श्रीशीतलस्तीर्थकृत् ॥ ३ ॥ अथ श्रेयासजिनस्तुतिप्रारज ॥ हरिणी
 उद ॥ चिरपरिचितागाढव्यासा सुबुद्धिपराङ्मुखी निजबलपरिस्फुर्योदग्रा समग्रतया
 मम॥व्यपगतवती दूरदृष्टा स्वनिष्ठकुट्टिता अपचितसहा सद्योन्मत्ता यदीयसुदृष्टि ?
 निरुपमसुखश्रेणीहेतुर्निराकृतदुर्देशा ह्युचितरगुणग्रामावासो निसर्गमहोच्चला हृदय
 कमले प्राङ्मूला सुतत्त्वचर्मम विदलितजवत्रातिर्यस्याप्यजस्रमनुस्मृते ॥ १ ॥ उपरु
 तिमतिर्दाने दक्षो निरस्तजगद्वय समुचितकृतिर्विज्ञानांशुप्रकाशितसत्पथ ॥ नृपगण
 गुरोर्विभोर्वेगे प्रजाकरसन्निज स नवतु मम श्रेयासेन प्रबोधसमृद्धये ॥ ३ ॥ अथ वासुपू
 ज्यस्तुतिप्रारज ॥ रथोदताउद ॥ पूर्णचङ्कमनीयदीधिति त्राजमानसुखमद्भुतश्रि
 या॥शातदृष्टिमनिरामचेष्टितं शिष्टजतुपरिवेष्टितं पर॥ १ ॥ नष्टदृष्टमतिनिर्यमीश्वर सस्मर
 त्रिरिह नूरिर्निर्नुनि ॥ क्षीणमोहसमयादनतरा प्रापि सत्यपरमात्मरूपता ॥ २ ॥ पार्थिवे
 शवसुपूज्यवेश्मनि प्राप्तपुण्यजनपुं जगत्प्रभु ॥ वासुपूज्यपरमेष्ठिन विश के स्मरति नहि
 तं विपश्चित ॥ ३ ॥ अथ विमलजिनस्तुतिप्रारज ॥ मदाकाताउद ॥ ससारेस्मिन्महतिम
 हिमामेयमानदिरूप त्वां सर्वज्ञ सकलसुकृतिश्रेणिससेव्यमान ॥ दृष्ट्वा सम्यग्विमलसद
 सज्ज्ञानयाम प्रधान सप्राप्तोह प्रशमसुखदा सन्नतानदवीचिं ॥ १ ॥ येतु स्वामिन् कुमति
 पिहितस्फारसहोयमूढा सौम्याकारां प्रतिकृतिमपि प्रहयते विश्वपूज्यां ॥ देपोद्धूते कलु
 पितमनोवृत्तय स्यु प्रकाम मन्ये तेषां गतछुजदृशां का गतिर्नाविनीति ॥ २ ॥ श्यामा
 सूनो प्रतिदिनमनुस्मृत्य विज्ञानिवाक्य हित्वानार्य कुमतिवचन ये भुवि प्राणजाज ॥ पू
 णानदोल्लसितहृदयास्त्वा समाराधयति श्लाघ्याचारा प्रकृतिसुजगा सति धन्या स्तए
 व ॥ ३ ॥ अथ अन्नतस्तुतिप्रारज ॥ स्रग्विणीउद ॥ यस्य जन्मात्मनो दिव्यचेतोर्गृहे सर्वदा
 ऽनन्तचित्तमणिर्योतते ॥ याति दूरे स्वतस्तस्य दृष्टापदो विश्वविज्ञानवित्त नवेदक्ष्य ॥ १
 यस्तु सर्वज्ञरूप स्वरूपस्थित वीक्ष्यसद्भायत सिद्धसेनात्मज ॥ अद्भुतामोदसदोहसपूरि
 तोमन्यते धन्यमात्मीयनेत्र द्वय ॥ २ ॥ सोपवर्गानुगामिस्त्रिजगद्विज्ज्वलां व्यूढमिष्यात्ववि
 द्वाये तत्परा बहुरात्माऽनुनूतिप्रकाशोद्यतां ह्युदसम्यक्त्वसपत्तिमालबते ॥ ३ ॥ पु
 ग्म ॥ अथ धर्मस्तुतिप्रारज ॥ कामक्रीडाउद ॥ नास्वज्ञान ह्युदात्मान धर्मे शान स
 द्धान शक्त्यायुक्त दोषोन्मुक्त तत्त्वासक्त सङ्गक ॥ शश्वद्भातं कीर्त्या कांतं ध्वस्तध्वातं वि
 श्राम क्लृप्तावेग सत्यावेग श्रीधर्मेग वदध्व ॥ १ ॥ नि शोपार्यप्राङ्कर्ता सिद्धैर्नर्त्ता ससर्ता
 दुर्गावानां दूरेहतां दीनोदतां सस्मृतां ॥ सङ्गकेन्योमुकेर्दाता विश्वत्राता निर्वाता सुखो

चतुर्विंशतिजिनस्तुति.

नक्त्या वाचोयुक्त्या चेतोवृत्त्या ध्येयात्मा ॥ १ ॥ सम्यग्दग्निः साक्षात्दृष्टो मोहास्पृष्टो
 रुष्ट स्रोतो ग्रामेः संपज्ज्येष्टः साधु श्रेष्ठः सत्प्रेष्टः ॥ २ ॥ अद्वायुक्तस्वार्तेर्जुष्टो नित्यंतुष्टो निर्दुष्टो
 स्त्याज्यो नैव श्रीवज्रांको नष्टातको नि शंकः ॥ ३ ॥ युग्म ॥ अथ शांतिजिनस्तुतिप्रारंभः ॥
 दुतबिलंबिततुष्टः ॥ विपुलनिर्मलकीर्त्तिनरान्वितो जयति निर्जरनाथनमस्कृतः ॥ जय
 विनिर्जितमोहधराधिपो जगति यः प्रभुशांतिजिनाधिपः ॥ १ ॥ विहितशांतमुधारसमज्ज
 नं निखिलजर्जयदोषविवर्जितं ॥ परमपुण्यवतां नजनीयतां गतमनंतगुणैः सहित सतां
 ॥ १ ॥ तमचिरात्मजमीशमनीश्वरं नविकपद्मविबोधदिनेश्वरं ॥ महिमधाम नजामि जग
 त्रये वरमनुत्तरसिद्धिसमृद्धये ॥ ३ ॥ त्रिनिर्विज्ञोपकं ॥ अथ कुंभुजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ गी
 तपद्धतिमाह ॥ जयजय कुंभुजिनोत्तमसत्तम तत्त्वनिधान धर्मजनोज्ज्वलमानसमानस
 हंससमान ॥ ज्ञानाघाटकमुख्यमहोदतकर्मविमुक्त विषमविषयपरिजोगविरक्त शुभाश
 ययुक्तः ॥ १ ॥ जयजय विश्वजनो न मुनिव्रजमान्य विद्युद् चेतन चारुचरित्रपवित्रितलोक
 विद्युद् निरुपममेरुमहीधरधीर निरतरमेव गर्वविवर्जितसर्वसुपर्वविनिर्भितसेव ॥ १ ॥
 जयजय सूरनरेश्वर नंदनचंदनकल्प वासक विश्वविजावविनाशक वीतविकल्प ॥ नि
 र्मलकेवलबोधविजो कितलोकालोक प्राडूर्ध्वतमहोदयनिर्वृतिनित्यविशोक ॥ ३ ॥ अ
 थारजिनस्तुतिप्रारंभः ॥ रामगिरिरागेण गीयते ॥ दिव्यगुणधारकं नव्यजनतारकं
 रितमतिवारकं सुरुक्तिकातं ॥ जिनविषमसायकं सर्वसुखदायकं जगति जिननायकं
 मशांतं दि० ॥ १ ॥ स्वगुणपर्यायितं मीजतं व्याहृत विगतपरजावपरिणतिमखंडं ॥ सर्व
 ॥ प्रातिहार्याष्टकोज्ञासमानं ॥ सततमुक्तिप्रदं सर्वदा पूजितं ॥ शिवमपरसार्वभौ
 ॥ ३ ॥ अथ मज्जिस्तुतिप्रारंभः ॥ कुनसमुज्ज्वल संमदाकर सगुणवरहेमद्विजि
 ॥ १ ॥ नित्यानंदप्रकाशिका भ्रमनाशिका हे तव शुभदृष्टिरनीश ज० ॥ ३ ॥ शुद्धिनि
 ॥ ५ ॥ १ ॥ ५ ॥ अथ मुनिसुव्रतस्तुति प्रारंभः ॥ अथान्या
 ॥ १ ॥ उक्तमचेतनधर्मसमृद्धजगत्पते ॥ नित्यानित्यपदार्थनिचयविजसन्मते ॥ नि
 ॥ १ ॥ कृतसगुरुशुभवाक्यमुधारसमज्जनाः हे प्रणमंति नवंतमनंतमु
 ॥ १ ॥ तेनिःसंशयमेव जगत्रयवर्दि ॥

॥ श्रीसर्वज्ञायनमोनमः ॥

अथश्री मुनिसुंदरसूरिकृत अध्यात्मकल्पद्रुमो
वालावबोधसहितः प्रारभ्यते

॥ प्रथम अर्थैकतानुं मंगलाचरण ॥

श्रीशंखेश्वरपार्श्वेशं प्रणताञ्जीष्टदायकं ॥
प्रणमामि परमप्रेम्णा सर्वाञ्जीप्सितसिद्धये ॥ १ ॥
सर्वज्ञं सर्वज्ञापानिः सर्वसंसत्प्रबोधकं ॥
सर्वसत्त्वहितं वंदे वर्धमानजिनेश्वरं ॥ २ ॥

अध्यात्मकल्पद्रुमसंज्ञकस्य शास्त्रस्य संविज्ञाहितावदस्य ॥
वार्त्ताञ्जिरप्रौढमतिप्रतुष्टे वालावबोधां विदधे विवृति ॥ ३ ॥

ह्वयेग्रंथनेत्यादि ग्रंथकार प्रथमस्थापनानुं सत्रकहेते

अथायंश्रीमान् शान्तनामा रमाधिराजः सकलागमादि
सुशास्त्रार्णवोपनिपन्नतसुधारसायमान ऐहिकामुष्मिका
नंतानंदसंदोहसाधनतया पारमार्थिकोपदेश्यतया सर्वरस
सारभूतत्वाच्च शान्तरसज्ञावनात्माध्यात्मकल्पद्रुमाभिधा
नग्रंथांतरग्रंथननिपुणेन पद्यसंदर्भेण जाव्यते ॥

अर्थ ॥ पूर्वश्री मुनिसुंदरसूरिं त्रिदशतर्गिणी सुर्वावली प्रमुख ग्रंथश्रीशते
वारपठी ध्यायंयकीधो तेजणीइहां अथग्रन्थार्थो तेमाटे अथकहेतां एटलायकी
थनंतर जेजेनशासननेविषे प्रत्यक्ष शान्तनामाजे रसाधिराज रमजे १ शृंगार २ हा
स्य ३ करुणा ४ मैत्र्य ५ वीर ६ जयानक ७ जीनत्म ८ अश्रुत ९ शान्त एनवमथ्येअ
धिराजके ० शिरोमणी तेहुं मुनिसुंदरसूरि पदके ० काव्यतेह्नों संदर्भजगचना तेणेकरि
ने जाव्यतेके ० विचारतुं एटलेपूर्वमनमांभगोते तेकाव्यबंध प्रगटकरिकहुंते के
हेवोवैते रसाधिराज श्रीके ० मोक्षरूपिणीजळी तेणे फलजेह्नुं एहबां वजीकहेवोते

आगमजे श्रीजिनेश्वरप्रणीत सिद्धांत तेयादेंवेइने सकलजे सुशास्त्रकहेतां धर्मशा
स्त्र तेरूपीउं अर्णवजे समुद्र तेहनु उपनिषद्भूतके० सारचूत एहयो सुधारसायमा
नके० अमृतरसतुय्यठे हवेअन्यशृंगारादिक रसतजीने केवलशांतरसनेज शायसंजा
वबु तेहनोहेतुकहेते एकतोऐहिकामुष्मिकके० इहलोकसबंधी अने आमुष्मिकके०
परलोकसबंधी जेअनतआनदनी सदोहके० समूह तेनुसाधनठे तेहेतुयेकरीने बली
बीजोहेतुकहेते परमार्थिकजे मोक्षार्थ तेहनाजेजाणनार तेहनेउपदेशदेवायोग्यठेए
टलेमोक्षार्थनाउपदेशकजे तीर्थकर गणधरादिक तेयाशांतरसनोज उपदेशकरे तेणेक
रीने बलीबीजोहेतुकहेते जेयाशांतरसते सर्वरसनेविपे सारचूतठे तेहेतुयकी हवे
पयसदर्जकहेतुठे तेकेहेते शांतरसनावनास्वरूप अध्यात्मकटपडुम एहवेनामेजेअथ
विशेष तेहनु अथनजेरचना तेहेनेविपे निपुणठे मनश्चित्त अध्यात्मज्ञान आपवा
ने कटपट्टनीपेतेसमर्थ तेमाटेआग्रथनुनाम अध्यात्मकटपडुम जाणवु

जयश्रीरातरारीणा लेजे येन प्रशान्ति ॥

त श्रीवीरजिन नत्तारस शातो विनाव्यते॥१॥

अर्थ ॥ हवेअथनेआदें अथकर्त्ता मगलाचरणकहेते जेणेप्रशान्तिके० जेदक प्र
तरसथी क्रोध मान माया लोच राग द्वेष ए ठए अतरगशत्रुठे तेअनेप्रसादमादित
लक्ष्मीपामीठे एहवाते श्रीवीरजिनप्रते दुमुनिमुदरसूरि नमस्कारकरीनेदेवदेवमेवत
रस तेने जावुडु एटले समुचितेष्टदेवताने नमस्कारलक्षण अथारजेमगडि ॥ पृथ्वी

सर्वमगलनिधौ हृदि यस्मिन् सगते निरुपम सुखमेति सुरनरेइ
मुक्तिशर्म च वशीभवति जाक् त बुधा नजत शातरसेइ॥शास्त्रम

अर्थ ॥ हवेशातरसनु महात्म्यकहेते बुधाके० हेविवेकीजनो तमें आ सर्वमाग
अनुं निधान एहवाजे शातनामारसाधिराज तेप्रतेंजो केमके एशातरस जेनाकद
यमांआव्यो तेप्राणी अनुपम सर्वाथैसिध्यादिकनाजेसुख तेप्रतेपामे बलीजे रुदयमां
आवेयके जेमोहसुखतेपण झण्के० तत्काल थोडाकालमाज वशचाय ॥ १ ॥

समतैकलीनचित्तो ललनापत्यस्वदेहममतामुक् ॥ विप

यकपायाद्यवश शास्त्रगुणैर्दयितचेतस्क ॥ ३ ॥ वैरा

ग्यशुद्धधर्मा देवादिसतत्वविद्विरतिधारी ॥ सवरवान्

गुणवृत्ति साम्परहस्य नज शिवार्थिन् ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे साम्योपदेशयोग पुरुषनाविज्ञेपण द्वारैकरीने ग्रंथकर्ता ग्रंथमध्यक
हेवाना सोल द्वारकहेते हेमोक्तार्थिपुरुषतुं साम्यरहस्यजे समतानुसार तेप्रतैजज
तेकहेवोयज्ञेनज जे एकतो समतासार्थे लीनचित्तकरीने एटलेएपहेतुं द्वारपण
कलुं वली वीजुं जलनाजे खीनीममतामोचन द्वार व्रीजुं अपत्यजे पुत्रादिकसंततिनी
ममतामोचन द्वार चौथुं स्वके० धननीममतामोचन द्वार पांचमुं देह तेहनीममतायें
हितयको एटलेपांचमुं देहममतामोचन द्वार ठतुं विषयजे शब्दादिकनोनिग्रहकरवो
सातमुं कयायजे क्रोधादिक तेनोनियहकरवो इहां आदिशब्दथी राग द्वेष प्रमादादि
क तेहुने अवश्यके० आधीननही एहवोयकोरहे तथा शास्त्रजे जेनागम तेहना
गुणजे हेयोपादेयादिक तेणेकरीने दम्पुंतेचित्तजेणे एटलेशास्त्रगुणते आवमुं द्वार
अनेचित्तदमननामे नवमुं द्वार वली वैराग्यकरीने शुद्धनिर्दोषते धर्मजेहनुं एमांदस
मुं वैराग्य द्वार अने इग्यारमुं शुद्धधर्मेनामा द्वार तथा देवजे श्रीअरिहंत गुरुजेसु
भाष अनेकेवजिप्रणीतधर्म एत्रण तत्त्वनो जाणथयीने एटले ए देवादिकस्वरूपनाझा
रमुं द्वार तथा विरतिजे पंचाश्रवणुं विरमण तेहनुं द्वारकयको एतेरमुं विरति
ना द्वार वली संवरजेसत्तावनजेदे आश्रवनिरोधरूप तेणेकरीसहित तेचवद
वार अने शुचउत्तम वृत्तिके० आचरणातेजेहनी एहवोयको तुं साम्यरहस्य
इहां शुचवृत्तिनामापन्नरमुं द्वारयथुं अनेसोलमुं साम्यरहस्यनामा द्वार
अज्ञानासोल द्वारना नामवेश्लोकेकरीकह्या ॥ ३।४ ॥

स
न
इति षोडशाधिकारे शास्त्रोपदेशपदसंग्रहो यथा
चित्तवालक माल्याङ्गी रजस्रं जावनौपधी. ॥

यत्त्वां दुर्ध्यानचूता न गलयन्ति गलान्विपः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रथम समताना अधिकारआशी उपदेशकहेते हेचित्तरूपीयावाल
क तुं सदाय जावनाने अनित्यादिकवार तथार्थमत्यादिकचार तेरूपणीयापधीप्रतें वां
मीसनही केमकेएजावनाने नठांमवाथी शोगुणथायते तेकहेते जेथकीताहगतजना
जोनाराजे आर्त्तरीडादिदुर्ध्यान तेरूपीया चतुपिशाचते तुजनेगलकरीशकरोनही ॥ ५

यदिद्वितीयैः सकलैः सुखं स्यान्नरैश्चक्रिन्निदशाधिपानां ॥

तद्विदवत्येव पुरोहि साम्यसुधां बुधेस्तेन तमाजियस्व ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेएगुजजावना ते समताविना नहोय तेकहेते सधला इंद्रियार्थेजे
शब्द रूप रस गंध अनेस्पर्श तेणेकरीने राजाचक्रवर्ती अनेत्रिदशाधिपकहेतां इंद्र

तेहनेजेसुखहोय तेसर्वसुख समतारूपीपुंजे सुगंधुधिकहेतां अमृतमसुद्धे तेआ
गल विडुबरावरदेखाय एटलेससारिकसुख सयलुमजीने विडुबुज्ये अनेसमतानु
सुखगेते समुद्धुज्ये तेमाटेमोहार्थिजीवते समतारूपीया सुगंधसमुद्धनेयादरे॥६॥

अट्टवैचित्र्यवशाजगजने विचित्रकर्माशयवाग्धिमस्थुले ॥

उदासवृत्तिस्थितचित्तवृत्तय सुख भजते यतय कृतार्तय ॥७॥

अर्थ ॥ हवेसमतआदखानु फलरुहेठे जगतजे त्रिभुवनतेमां जनजे देवमनु
प्यादि तेमव्येयतीजेनिग्रंथ तेजसुखीपाठे तेजगतजनकहेवाठे तेकहेठे अट्टजेपूर्वक
तकर्म तेहनुविचित्रजे नानारूपपण तेहनावश्यकी नानाविधकर्मना विपाकयी स
सारीजीवना मननोअनिप्राय तथावचन अनेकायानीचेष्टापण नानाविधते तेणेकरी
व्याकुलते हवेयतीकहेवाठे उदासवृत्तिजे लालालान सुखहु ख अने प्रियअप्रिय तेने
विपेसमानवृत्तिचे तथाजेनी चित्तवृत्ति स्थितरहीने वलीजेनीनर्वचिता क्यपामीने॥७॥

विश्वजंतुपु यदि कृणमेक साम्यतो भजसि मानस मैत्री ॥

तत्सुख परममत्र परत्राप्यश्रुपे न यदभूतव जातु ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वलीसमतानु विशेषफलकहेठे हेचित्त जोतु समतायेकरीने सर्वजीवने
विपे एककृणमात्रपण मैत्रिता चिन्तवेतो तु पूर्वससारमात्रमणकरता कोडवखतपा
म्योनथी एवा इहलोक अने परलोकमापण परमवत्कृष्टसुखप्रतेपार्मे ॥ ८ ॥

न यस्य मित्र न च कोपि शत्रु निज परो वापि न कश्चनास्ते ॥

न चेडियार्थेषु रमेत चेत कपायमुक्तं परम स योगी ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेसमताने योग्यजीवकोणहोय तेकहेठे जेहनेकोइमित्रनथी तथा
कोइशत्रुपणनथी तेमजजेहने पोतानु तथापारकुकांइनथी वलीजेहनु चित्त कपाय
रहितथको इडियार्थेजे शब्दादिविषय तेनेविपे रमेनही तेप्राणीपरमयोगवतहोय
एटले ते समतावतजाणयो ॥ ९ ॥

भजस्व मैत्रीं जगदगिराशिपु प्रमोदमात्मन् गुणिपु त्रशेषत ॥

भवार्तिदीनेपु कृपारस सदाऽप्युदासवृत्ति खलु निर्गुणेष्वपि ॥१०॥

अर्थ ॥ हवेसमतआव्याना कारणउपदेशेठे हेजीव जगतना अग्रीके० जेजीवते
हनीराशिकहेता समूहनेविपे एटलेसामान्यथकीसर्वजीवनेविपे मैत्रिताप्रत्यं नजस्वके०
आदरीने वलीसमतप्रकारं जेकोइ ज्ञानादिकगुणयुक्तहोय तेहनेविपे प्रमोदप्रत्यं नजि

अनुमोदनाकर तथा नवके० संसारनी आनिजेपीडा तेणेकरीदीनके० दुःखितप्राणिने विपेरुपारस्तप्रतेज वजी निश्चैर्निर्गुण प्राणिनेविपेपण उदात्तवृत्तिप्रतेज ॥ १० ॥

मैत्री परस्मिन् द्वितीय. समये भवेत्प्रमोदो गुणपट्टपातः ॥

कृपा भवति प्रतिकर्तुमीदोपेक्षा च मायस्थयमवायेदोपे ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेएमंत्र्यादि चारेजावनातुं स्वरूपकहेने नमन्तपोतायी अतिरिक्तजेवी जाजीव तेनेविपेजे हितचिंतववानीबुद्धि तेनेमैत्रीकहियें तथागुणीजे ज्ञानादिकगुण वंत तेहनांपट्टपातजे प्रगंता तेहनेप्रमोदकहियें तथाभवायिजे जन्ममरणादिक संतारनाडु ख प्रतिकारकरवानीवांझा कांड्यज्ञानीजीवने पापयकीनिवर्त्तविवानेअर्थ प्र तिवायेदेवो तेनेकृपाकहियें जेमश्रीवीरस्वामीयें गूजपाणीयद्व चंमक्रोशिकर्तृप्रते जपराधउपगण कृपाकीनी. वजीजप्राणीअर्वायेदोपकहेतां वारतांयकापण दोपनेन ठांनं तथावारवायोग्यपणनहोय एहवोदोपवंत जेपुत्य तेनेविपे मय्यमजावे रागद्वेप रहितपणे समजावेरहेवुं तेउपेक्षाजावनाकहियें ॥ ११ ॥

तथाचोक्तं तुर्यपोडशके॥परद्वितचिंता मैत्री परदुःखनिवारिणी तथा करुणा ॥ परमुखतुष्टिमुदिता परदोपोपेक्षाणमुपेक्षा ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तेमजवलीकह्युं श्रीहरिजड्तरियें चोथापोडशकमध्ये जे परनेहितचिंत वहुंतेमैत्री तथापरनाडु खने निवारणकरवानीजावना तेकरुणा अनेपरनुमुखजे सम तादिरूप तेदेखीने संतोषपामवो ते मुदिताके० प्रमोदजावना कहियें अने परनादोप देखी उवेखवुं उदात्त रहवुं तेनेउपेक्षाजावना कहियें ॥ १२ ॥

तथाच योगशास्त्रे ॥ माकार्पात्कोपि पापानि मा चाचूत्कोपि दुः

खितः ॥ मुच्यतां जगदप्येषां मतिमैत्री निगद्यते ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ वजीयोगशास्त्रमध्येपण श्रीहंमचंदस्वरियेंकह्युंते के कोशपापमकरो कोड दुःखीयाद्योमां तथाजगतनर्व कर्मेयीमुक्ताद्यो एवीजमनितने मैत्रीकहियें ॥ १३ ॥

अप्रामादोपदोषाणां वस्तुनत्वावलोकितानां ॥ गुणे

पु पट्टपातो यः स प्रमोदः प्रकीर्तितः ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ सकजदोपरहित तथा वस्तुनत्वजे स्वभाव अने परभाव तथा इव्य गुण पर्यायनाजाण एवाजेगुणवंत तथाउपलक्षणयकी नामान्यपणेपण जेगुणवंतहोय तेहना गुणनेविपे जेपट्टपात तेनेप्रमोदजावनाकहियें ॥ १४ ॥

दीनेष्वानिपु नीतिपु याचमानेषु जीवितं ॥ प्रती
कारपराबुद्धि कारुण्यमभिधीयते ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ वलीदीन असमर्थ अनेआर्त्तापीडावत तथा नयेंकरी आकुल अनेनी
वित्तव्यनेयाचतां एवाप्राणिनेविपेजे प्रतिकारकहेता इ ख निवारवानीबुद्धि राखवी
तेने कारुण्यके० करुणानावना कहिये ॥ १५ ॥

क्रूरकर्मसु नि शंकं देवतागुरुनिदिपु ॥ आ
त्मशंसिपु योपेक्षा तन्माध्यस्थ्यमुदीरित ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तथा शकारहित क्रूरकर्मनाकरनार अने देवगुरुनानिदक पोतानीप्रशं
सानाकरनार एवाअधमपुरुषनेविपेजे उपेक्षा तेमध्यस्थनावनाकहिये ॥ १६ ॥

चेतनेतरगतेष्वखिलेषु स्पर्शरूपरसगंधरसेषु साम्यमे ॥

ति यदा तव चेत पाणिग शिवसुख हि तदात्मन् ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेवली मूलसूत्रकार समताआदरवाची मोक्षनी सृजनताकहेणे हेया
त्मन् जेवारे ताहारुचिच अखिलके० समग्रचेतनजे अनुक्रमें स्त्री देह स्त्रीकटाक्ष
कोकिलनाद कस्तुरी पशुमांसप्रमुख तथाइतरजे अचेतनपदार्थ अनुक्रमें शय्या
आनरणघरेणादिक कर्पूर वीणा शर्कराप्रमुख तेसबधी जेस्पर्श रूप रसके० श
ब्द गंध रस तेहनेविपेतु साम्यताके० इष्टानिष्ठनेविपे समवृत्तिप्रतपामशे तेवारेज नि
अंकारीने मुक्तिमुखते ताहरेदस्तगतयाशे ॥ १७ ॥

के गुणास्तव यत स्तुतिमित्रस्यजुत किमकृथा मदवान् यत् ॥

कैंगता नरैकनी सुकृतैस्ते कि जित पितृपतिर्यदचित ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवेआत्माजे स्तुतिनेवांढेणे तेनोमदनिवारवाने कहेणे हेअत्माआर्दायधे
यं गार्जीर्य दान शीज तप जावना उपशमादिक जेगुणजे तेमांहेलाताहुरामां श्यागुण
जे केजेहने माटेतु स्तुतिकहेतां लोकनामुखें पोतानीप्रशंसा कराववावांढेणे तथावजी
तेशुसाधुआश्रीने राज्यादिमहादिकनेप्रतिबोध अथवासर्वशास्त्रप्रवीणता उग्रतप
युगप्रधानपण इत्यादिक अथवाश्रावकआश्रीने जीर्णोद्धार बिंबप्रतिष्ठा सयपतिपण
अमारपहद इत्यादिक अनुकते० आश्रयकारी कार्यइपांकीधा केजेनाथी व मद
वतथापणे तथा कयामुरुतेकरी ताहारीनरकनीबीकगइ अथवापितृपतिजे यम तेष्ट

समताधिकार.

तैजियो जेमाटेतुं अचिंतकहेतां निश्चितयकोरहेते. एदजे स्तुतिनीवांवा मदक
अने निश्चितरहेतुं एतने युक्तनथी ॥ १८ ॥

गुणस्तवैयां गुणिनां परेपा माक्रोशनिंदादिभिरात्मनश्च ॥
मनः समं शीलति मोदतेवा खिद्येत च व्यत्ययतः स वेत्ता ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवेजेवेचापणुंते गांतरसनुंकारणजे एकहेते जेप्राणी परके ० अन्यजेगुण
वंतपुरुषदांय तेनागुणन्तवजे गुणवर्णन अनेआत्मनःकहेतां पोतानायाक्रोशजे ना
लप्रमुख तयानिंदादिक सांजजीने पोतातुंमन समपरिणामेराखे पण अनर्थधरेनही
वज्रतो मोदनेकहेतां हर्षपामे अनेएमविचारेजे गुणवंतना गुणस्तववाजवदेजे तथा
हेआत्मातुं निर्गुणतो माटे निंदानेजयोग्यतो एमप्रमोदधरे निंदासांजजीअनेपोतानी
परकह्याथीविपरीतजे बीजागुणवंतपुरुषना आक्रोशक ० निंदासांजजीअनेपोतानी
प्रशंसादिकसांजजीने खेदपामे जेएवागुणवंतपुरुषनी निंदाकांकरेते तथामाहारामां
तोगुणनथी तेमवतांएशुकहेते एमचिंतवे तेहनेवेचाके ० ज्ञानीकहियें ॥ १९ ॥

न वेत्ति शङ्कन् मुहदश्च नैव द्विताद्विते स्वं न परं च जतोः ॥ २० ॥
खं विपन् वांगसि शर्मचेत निदानमूढः कथमाप्स्यसीष्टा ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ हवेयथार्थने नहीजाणनारजीवतुं मूढपणुकहेते हेजीव तुंशत्रूजेरागादिक
तथामित्रजेवपगमादिक तेहनेनथोजाणतो तथाहितजेतंवरादिक अने अहितजेअ
प्रवादिक तथावलीमनावज ज्ञानदर्शनादिक अनेपरभावजे मिथ्यात्तरागादिक तेहने
थीआंजखतो वली ड खजेपरिस्तहादिक तेहथीउजग्याजे अनेगर्मजे इहलोकतथा
लोकादिकतुंमुख तेनेवाजेते तेवारें तुं एमुखतुं निदानजे कारण तेहतुं ता मूढके ०
जाणतो तेमवतां जीरीतेवांवि पदार्थप्रतंपामीश एदजेमुखतुंमूल निदानते सं
जे तेविनाइदमुखनी प्राप्तिनयाय ॥ २० ॥

कृती हि सर्वं परिणामरम्यं विचार्य गृह्णाति चिरस्थितीद् ॥
जवांतरं ऽनंतसुखात्तये तदात्मन्किमाचारमिमं जहासि ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ हवेजाणपणुं फलदेखाटीने उपदेगेजे कृतीजमाह्योपुरुषदांय तेतोस
जांजे वस्तुपरिणामेरम्य तथामुखदाइहोय अनेचिरस्थितिकहेतां घणोकाजर
चारकरीने तेवस्तुनेतेयहणकरे तोहेआत्मा जवांतरेअनंतमुख आपवाने
वाजेज्ञानादिक चारपदार्थ तेनेतुंकेमत्यजेजे एचारेंवस्तुपरिणामेरम्यजे अने
जे एदजेयणाकाजमुथी रहेएवीजे माटेतेतुजनेत्यजवीषदेनही ॥ २१ ॥

निज परो वेति कृतो विजागो रागादिभिस्ते त्वरय स्ववात्मन् ॥
चतुर्गतिक्लेशविधानतस्त त्रमाणयन्नस्यरिनिर्मित कि ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेआत्मा रागादिकने वशयको पोतानुंथने पारकुलेखे तेआश्रीउपे
शेठे हेआत्मा निजकहेता स्वजन कलत्र पुत्रादिक अथवा परजेशत्रुप्रमुख एवोवि
जागजे नेदकरीजाणवो तेजेदसर्वरागादिकनु करेलुठे माटेताहरे जेप्राणीसाये राग
ठे तेहनेतु स्वजनकरीजाणोठे अनेजेनाथीदिपठे तेनेशत्रुकरीजाणोने पणतेरागादिक
तो चारगतिनाक्लेश कष्टनाकरनार ताराशत्रुठे तोअरिनिर्मितके ० तेशत्रुनुजनीपना
थु जेजेद तेने शुप्रमाणकरेठे एटलेराग देपनावशथी निजपराविजागकरवुतेचुगठे

अनादिरात्मा न निज परो वा कस्यापि कश्चिन्न रिपु सुहृद्वा ॥
स्थिरा न देहाकृतयोणवश्च तथापि साम्य किमुपैपि नेपु ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवेसर्ववस्तुनी अनित्यतादेखामी आत्मानेसमतानी प्रेरणाकरेठे हेआ
त्मा तुआदिरहितठो अनेकोइनेकोइ पोतानु तथापारकुनथी वलीकोइनोकोइशत्रु अ
नेमित्रपणनथी वलीहेआत्मन् देहजेपुरुष स्त्रीआदिकनुंशरीर तेआकारेपरिणाम्ना
एवायणुरुहेता पुत्रज तेपणस्थिरनथी केमके कृणकृणप्रत्यं उपचयके ० शुनअशु
नादिक अवस्थापालठे तेमठतां हेआत्मा आदेहाकारजे पुत्रजतेनेविपे तुकेम सा
म्यताकहेता रागदेपरहिततापणु नथीपामतो हेआत्मा तुतोअनादीने अनेएवेहाठती
तो अस्थिरठे माटेसमतानेआदर ॥ १३ ॥

यथा विदा लेप्यमया न तत्ता त्सुखाय मातापितृपुत्रदारा ॥
तथा परेपीह विशीर्णतत्तदा कारमेतद्धि सम समग्र ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वलीएजअर्थ दृढकरेठे आससारमांजेम लेपमयकहेता चित्रादिलिखित
जे माता पिता पुत्र दारा कअग्रहोय ते तत्वथकी विचारीजोतां विवेकीपुरुषने सुखदाइ
नहोय एटलेतेहने देखीविवेकीसुखमानेनही तेम अंपरेके ० बीजापणजे साक्षातदृश्य
मान माता पिता पुत्र कलत्रादिक तेपणतत्वथकी विवेकीने सुखदाइनथाय केम
के तेना तेतेआकारजागायकी ते लिप्यमय जेचित्रितपुतला तथाप्रत्यक्षदृश्यमानजे
मातापितादिक तेसर्वसरखायाय माटेतेनेरिपे ममत्वकरवु तेमिथ्याठे ॥ १४ ॥

जानति कामान्निखिला ससङ्गा अर्थ नरा कर्म च केपि धर्म ॥
जैन च केचिद् गुरुदेवशुद्ध केचित् शिव केपि च केपि साम्या ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवेसमताना धरनारप्राणियोडाहोय तेकहेठे संसारमां समयसंज्ञाधार क जीवमात्र तेकामकहेतां शब्दादिकविषयजाणोठे एटले कामनाअर्थी सर्वजीवठे तेसर्वमनुष्य अर्थकहेतां धनउपार्जन तथाकर्मकहेतांकाम एवेपदार्थजाणोठे केमके मनुष्यना कामनोगते धननेआधीनठे तेमांवलीकोऽकमनुष्यते सामान्यथकी मिथ्या दृष्ट्यादिक धर्मेनेजाणोठे वलीतेमांपणकोऽकज जैनधर्मेनेजाणोठे वलीतेमांपण को ऽकविरलाज शुद्ध अष्टादशदोपरहितदेव तथागुरु सुविहितसुसाधु एवोजैनधर्मेजा णोठे वलीतेमांपण शिवजेमोक्षार्थ तेहनेतोकोऽकज जाणोठे वलीतेमांपणसमताना जाणतो कोऽकविरलाजठे एटले ए सर्वथीअधिक तेसमताना जाणनेकह्यो ॥ १५॥

स्निहंति तावद्भि निजानिजेषु पश्यंति यावन्निजमर्थमेक्ष्यः ॥

इमां नवेऽत्रापि समीक्ष्य रीति स्वार्थे न कः प्रेत्य हिते यतेत ॥१६॥

अर्थ ॥ हवेस्वजनना संबंधते केवलस्वार्थनिष्ठितठे तेदेखाडेठे निश्चयथी निजके० पोतानास्त्रीपुत्रादिकतेसहु निजके० पोताना पतितादिक स्वजननेविपेतिहां लगे स्नेह धरें जिहां लगे ते स्वजनथी पोतानुंअर्थ जे नरण पोपणादिक यतुंवेखे तिहांलगे स्नेह धरेठे एम प्रत्यक्षआनवनेविपेपण स्वजनादिकनी एरीतठे तेजोऽने प्रेत्यके० परलोक नेविपे हितकारी एवोस्वार्थजे अत्मार्य संयमादिक तेहनेविपे कोणउद्यमनकरो ॥१६॥

स्वर्मेज्जालादिपुयद्धातै रोपश्च तोपश्च मुदा पदार्थैः ॥

तथा नवेऽस्मिन् विषयेः समस्तैरेवं विज्ञाव्यात्मलयेऽवधेहि ॥१७॥

अर्थ ॥ हवेजेरागद्वेषधरवो तेफोगटठे एमदेखाडेठे जेमस्वप्न तथाइंजालादिक विपे पाम्याजे अशुच तथा शुचपदार्थ तेणैकरीने रोपकहेतांद्वेप अने तोपकहेतां हर्षकरवो ते मुधाके० निरर्थकठे एटले जेमस्वप्न इंजालादिकना पदार्थोथी अर्थसि द्दिकांइनथी तेमनवमांपण अशुचतथा शुचविषयैकरीने रोपअनेतोपकरवो तेमुधाठे एमविचारीने हेअत्मातुं आत्मसमाधिनेविपे अवधेहिके० सावधानरहे ॥ १७ ॥

एष मे जनयिता जननीयं बंधवः पुनरिमे स्वजनाश्च ॥

ज्व्यमेतदिति जातममत्तो नैव पश्यसि कृतांनवशत्वं ॥१८॥

नोधनैः परिजनैः स्वजनैर्वा देवतैः परिचितैरपि मंत्रैः ॥

रक्ततेऽत्र खलु कापि कृतांतान्नो विज्ञावयसि मूढ किमेवा ॥१९॥

अर्थ ॥ हवेवेकाव्यमां जीवने मृत्युतुं आधीनपणुं देखाडेठे हेअत्मा आमाह

रोपिता आमाहरीमाता आस्यजन आइव्य एम ममत्वमा मग्रययोयकोतु स्वकहे तापोतेज यमनेवशषड्यु नथीदेखतोठतो ॥ २७ ॥ तोहेमूढ एससारनेपिपे निश येकरीने धनतथापरिजन सेवकादिक तथा स्वजन पुत्र कजत्रादिक वजिदेवता त या परिचितकहेता विधिथीउपाज्या जेमत्रतेणेसर्वमलीनेपण ठतातजेमृत्यु तेथी कोइप्राणीरखायनही एवुहेमूर्खतु केमविचारतो नथी ॥ २८ ॥

तैर्जैवेपि यदहो सुखमिउ स्तस्य साधनतया प्रतिजातै ॥ मुह्य सि प्रतिकल विपयेषु प्रीतिमेषि न तु साम्यसतत्वे ॥ ३० ॥

अर्थ ॥ अहोआत्मा जेमाटेतुससारमापण तेंपूयेंकजेधनादिक तेणेकरीने सु खवांठतो ठतो समयसमयपिपे विषयमा मोहपामेठे पणतेधनादिक कहेवाठे तेतुज नेसुख साधन तयाकें कारणपणे प्रतिजास्यांठे पणतेधनादिक तोसुखनाकार णनथी मात्रतने एमनाम्याठे जे ए सुखनासाधनठे तेथी तु समताना सतत्वस्वरूपनेपिपे प्रीतिनथीपामतु ॥ ३० ॥

अर्थतोयुग्म ॥ किं कपाय कलुष कुरूपे स्व केपु चिन्ननु मनोरिधि याऽत्मन् ॥ तेपि ते हि जनकादिकरूपैरिष्टता दधुरनतजवेषु ॥ ३१ ॥

अर्थ ॥ ह्येव्यजनादिकनु अनेकातिरूपणु देखावेठे निशययकी हेआत्मा कोइ कप्राणीनेविपे अरिधियारुहेता एमाहाराशत्रुठे एवीपुढेंकरी पोतानुमन कषायेंकरीक लुपितवृकरेठे केमके तेप्राणीपण ताहारा पिता मातादिकस्वरूपेंकरीने अनता जवमा अनतासगपणोने धरताह्या तेमाटेतेअोने केजल शत्रुकरीजाणवु तेमिप्याठे ॥ ३१ ॥

याश्च शोचसि गता किमिमेमे स्नेहला इति धिया विधुरात्मा ॥ तैर्जैवेषु निहतस्त्वमनतेष्वेव तेषि निहता जवता च ॥ ३२ ॥

अर्थ ॥ ह्ये जे स्वजनठे तेजशत्रुठे एवुदेखावेठे हेआत्मातु एमाहारो स्नेहवत स्वजन किहागषो एवीपुढियें विधुरात्माकें डु खेंव्याकुलज्यको सुवागयाजेस्वज नादिक तेप्रत्यंशोचेठे एमजेहनो शोककरेठे तेजस्वजनादिक तुजनेअनताजवनेवि पेहणोठे वजीनेपण तेहनेअनताजवनेपि हण्णोठे तेदजामाटे स्वजनबुद्धियेंजे से हराववु तेपणमिप्याठे ॥ ३२ ॥

त्रातु न शक्या जवडु खतो ये तया न ये तामपि पातुमीशा ॥ ममत्वमेतेषु दधत् मुधात्मन् पदेपदे किं शुचमेपि मूढ ॥ ३३ ॥

अर्थ ॥ हवेकोइकोइने राखवातमर्थनयी एवंदेखाडेने नवके० संसारनाडुखय की जेप्राणीने तुं राखीगक्योनही अनेतेपण नवडुखयीनुजने राखीगक्यानही तो जेनवडुखयी राखवानेसमर्थनयी तेवारहेमूर्खआत्मा स्वजनादिकनेविपे मुधाके० फो कटममत्वकरतोयको पगेपगेंगुगोकपामेने मादेशोकतजीने समतानेनज ॥ ३३ ॥

सचेतनाः पुञ्जलपिंडजीवा अर्थाः परे चाणुमया द्वयेपि ॥

दधत्यनंतान् परिणामजावान् तत्तेषु कस्त्वर्हति रागरोषौ॥३४॥

अर्थ ॥ हवेजीवना पुञ्जसाथे नानाविध परिणामने तेकहेने पुञ्जपिंडके० पुञ्ज लनो समूहजेदेहजडण तेहनेआश्रीनेरह्या एवाजे सचेतनके० चेतनाधारक सर्व जीव अथवा अणुमयाके० पुञ्जमयजे बीजा अचेतन अर्थके० पदार्थ एटलेशरी रधारकजीव अने पुञ्ज एवेपण अनंतागमे परिणामजावके० पर्यायप्रत्येधरेते तोते जीवअनेपुञ्जनेविपे रागअनेरोपकरवाने कोणयोग्य थाय निपुणपुरुषे तेउपर राग रोपकरवो युक्तनयी॥३४॥ इतिश्रीअध्यात्मकव्युत्पत्तिः प्रथमोधिकारः

अथस्त्रियः॥ मुह्यसि प्रणयचारुगिरासु प्रीतितः प्रणयिनीषु कृतिन् किं॥ किं न वेत्सि पततां नववाक्षौ तानृणां खलु शिलागलवक्षः॥१॥

चर्म्मास्थिमज्जात्रवमास्त्रमांसमेध्याद्यशुच्यस्थिरपुञ्जलानां ॥ स्त्री देहपिंडाकृतिसंस्थितेषु स्कंधेषु किं पश्यसि रम्यमात्मन् ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेबीजाअधिकारमा स्त्रीआनोममत्व लजवाआश्री उपदेशआपेने हेरु तिनू प्रणयचारुके० स्नेहेकरीमनोहरने गिराके० वाणीजेहनी एहवी प्रणयिनीके० स्त्री आनेविपे प्रेमेकरीने सुमांहपामेने पण एकानयीजाणतोजे नववाक्षौके० सं सारसमुझमां पढतापुरुषनागलामा स्त्रीआते शिलाउवांधेने ॥ १ ॥ हवेएस्त्रीआना शरीरतुं अपवित्रपणुकहेने हेआत्मन् चामडी हाम चरवी आंत्रमां पांसली मेद रुधिर मांस विष्टा तथा आदिगद्वयी मूत्र कफ श्लेष्मादिक एहवाअपवित्र अने अस्थिरके० हणविनाशिक जे पुञ्ज तेहना स्कंधके० समूहवी वन्यो जेस्त्रीनुंशरी र तेहनी पिमाळतिके० सांझ सुघटआकार तेरूपेंसंस्थितरह्यावे तेमां सुंतुंमनोहर पणुंदेखेने एटलेएसर्व अपवित्र अस्थिरपुञ्जनो पिंमने तेमोकांस्तारनयी ॥ २ ॥

विलोक्य दूरस्थममेध्यमल्पं जुगुप्ससे मोदितनासिकस्त्वं ॥

नृतेषु तेनैव विमूढयोपावपुष्पु तत्किं कुरुपेऽजिलापं ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वलीतेहिजकहेते हेआत्मन् अत्पके० थोफुकपण अमेव्यके० विष्टादि कदेखीने मोदितनासिकाके० नाकमचकोडीनेतुं जुगुप्ससेके० डगद्याकरेते ताहे मूर्ख विष्टादिकेजनखा एहगजे स्त्रीओनाशरीर तेहनेविषे सुं अनिजापकरेते ॥ ३ ॥

अमेध्यमासास्त्रवसात्मकानि नारीशरीराणि निषेवमाणा ॥

इहाप्यपत्यवविणादिचिंतातापान् परत्रेप्रतिर्गतीश्र्वा ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेएस्त्रीओनाशरीरते इहलोके अने परलोकेपण ड खदायीते तेकहेते अमेध्यजे विष्टादिक ते मांस रुधिर मेद तेथीजवनेला तन्मय एहवाजे स्त्रीओनाशरीर तेहने सेवनाराजेपुरुष तेइहलोकेपण अपत्यके० सतानपुत्रादिक तथा इविण के० धनइत्यादिकनी चितानासतापप्रतें पामेते अने परलोकेपण दुर्गतिप्रतेंपामेते॥

अग्रेषु येषु परिमुह्यसि कामिनीना चेत प्रमीद विश
चक्षणमतरेषा ॥ सम्यक् समीक्ष्य विरमाशुचिपिडके
न्यस्तेन्यश्च शुच्यशुचिवस्तुविचारमिच्छत् ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वलीस्त्रीनावेहनी अपवित्रताकहेते चितनीप्रसन्नतायेंकरीनेजे स्त्रीओनाशरीरनेविषे मोहपामेते तेहनेकहियेठेये जे तु तेमांएकरूणमात्र प्रवेशकरी एटलेसुद्धाट्टीयेंकरी तेहनुसम्यक्प्रकारे स्वरूपविचारिने पवित्र अने अपवित्र एवेवस्तुनाविचारने वांछनुथको होयतो जेजे स्त्रीनाअगळे तेतेसर्व अपवित्रतानाज पिमके० ढगलांते तेहथीतु विरमके० रागत्यजीने अलगोरहे ॥ ५ ॥

विमुह्यसि स्मेरदृश सुमुख्या मुखेक्षणादीन्यन्निवीक्षमाण ॥

समीक्षसे नो नरकेषु तेषु मोहो न वा जाविकदर्थनास्ता ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेस्त्रीनाअंगनिरीक्षण तथाजोगनुफलकहेते हेआत्मातु सुं मुखीके० चक्षुषी तथास्मेरके० विरसिततेनेत्रजेदुना एहरीस्त्रीओनामुख तथाईक्षणजेनेत्र था दिशदयी स्तन अवादिक तेहनावपर सरागपणेजोतोथको मोहपामेते पणजे महाड खमपनरक तेहुनेविषे तथाविध मोहयकी उपनीथो एहवी नात्रिके० आगामिककदर्थनाजे महापीडाथो तेप्रतेंतुकेमविचारतोनथी ॥ ६ ॥

अमेध्यजन्त्रावहुरध्निर्यन्मलाविलोद्यत्कृमिजालकीर्णा ॥

चापल्यमायानृतवचिका स्त्री सस्कारमोहान्नरकाय जुक्ता ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वलीतेहिजकहेते विष्टादिकेजरीयकी जन्त्राके० धमलीसरिखी तथाय

एारधजे वारेवार तेहथीनिकलता मलके० विष्टामूत्रश्लेष्मादिक तेणेकरी आवि
लके० मज्जिन तथा उद्यतके० उपजता कृमिजे योनीमाहेला सूक्ष्मजीव तेहना
जालके० समूह तेणेकरी कीर्णके० व्याप्त वली चपलपणुं तथा कपटास्पणुं अने
अनृतके० असत्यवचन तेणेकरी वचिकाके० पुरुषनेवगनारी एहवीजेखी तेसंस्कार
जे जन्मांतरनोसंवंध तेहनावगथकी अथवा संस्कारजे स्नान तिलक आचरणादिक
तेहथी उपनोजेमोह तेहनावगंठकरी जोगवीथकी नरकायके० नरकनीदेवावालीथाय०

निर्जूमिर्विपकंदली गतदरी व्याघ्री निराव्हो महाव्या
धिर्मृत्युरकारणश्च ललनाऽनश्चा च वजाशनिः ॥ बंधु
स्नेहविघातसाहसमृपावादादिसंतापजूः प्रत्यक्षापि च
राक्षसीति विरुद्धैः ख्याताऽऽगमे त्यज्यतां ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वलीपणखीनुंज त्यजवुंकहेते श्रीसिद्धात्मां स्त्रीनेएहवे विरुद्धेकरीवखा
णीते तेमाटेस्त्रीनेत्यजवी तेकिहांकिहांविरुद्धेत्यजवी तेविरुद्धोनानामकहेते एखीतेचू
मिविना विपनी कंदलीके० नवायंकुरनीसीखाते तथा कंदरीजेगुंफाधीरहितथकीपण
वावणमखिवीते वलीकोऽ नामविनापण महारोगरूपते वली अकारणके० अपथ्य
सेवन अजीर्णादिक कारणोविनाज मृत्युके० मरणतुल्यते वली अत्रवादलरहितते
वज्रसरिखी बीजलीते अने बंधुके० स्वजननो स्नेह तेहनो विघातके० नाशकरनारी
ते तथा साहसके० अविचारितकार्यनुंकरवुं असत्यबोलवुं वली आदिशब्दथी अदत्त
अन्नह्य परिग्रहादिक तेसंवंधी संतापनो चूके० उत्पत्तिनोस्थानकते वली प्रत्यक्ष
साक्षात् राक्षसीपणजाणवी एरीतें एतर्वस्त्रीना एहवा अशुचि विरुद्धजाणीने विवेकी
पुरुषने स्त्रीसंवंधी ममत्वत्यजवुं ॥ ७ ॥ इतिश्रीअथ्यात्मकव्युत्पत्ते स्त्रीममत्वमोचनो
नाम ष्ठीयोऽधिकार संपूर्णः ॥

अथापत्याधिकारः ॥ माचूरपत्यान्यवलोकमानो मुदाकुलो मोहनृपारि
णा यत् ॥ चिह्निप्सया नारकचारकेऽस्मिन् दृढं निवद्धो निगडैरमीजि ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेत्रीजाअधिकारें पुत्रादिकनुं ममत्वमुकवायाथी उपदेशकहेते तेमां
प्रथम संतानउपरें मोहकरवुंनही तेकहेते हेआत्मानुं अपत्यजेपुत्रपुत्रीप्रमुख तेने
जोतोथको मुदाके० हर्षआकुलथाऽस केमके मोहराजारूप शत्रुयें नरकरूपजे चा
रकके० बंदीखानुं तिहां चिह्निप्साके० घालवानीइत्थायें अपत्यरूप निगडके० विनियें
दडकरीने बुजने बांध्योते ॥ १ ॥

आजीवित जीव जवातरेपि वा शल्यान्यपत्यानि न वेत्ति किं हृदि ॥

चलाचलेयैर्विविधातिदानतोऽनिग निहन्थेत समाप्तिरात्मन ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेउपमानतरेकरी सताननु डखदाऽपणुदेखादेने हेआत्मा आन
मां जावजीवजगे तथा नरांतरे परचरेपण अपत्यजे सतानते शयके० अनप
ते एमतुताहराकदयमा केमनथीजाणतो जेसव्वापुपयत सतानादिक तेगोरुप
पीडाआपेते अने दीर्घायुपवतजे अपत्यते लग्नादिकडव्यव्ययप्रमुख विविप्रगानी
पीडाआपेते तथा नरणपोपणादिकनी चिता रूपजेआर्त्ति तेहनेउपजारेकरीने श्रद्ध
निशके०निरतर हेआत्माताहरी समाधी सुस्थताने हन्येतके० हणीते ॥ १ ॥

कुक्षौ युवत्या कृमयो विचित्रा अप्यत्रशुक्रप्रजवा जवति ॥

न तेषु तस्या न हि तत्पतेश्च रागस्ततोऽय किमपत्यकेषु

॥ ३ ॥ त्राणाशक्तेरापटि संवधानत्यतोमिथोऽगवता ॥

सदेहाच्चापकृतेर्माऽपत्येषु स्निहो जीव ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वलीतेहीजकहेहे स्त्रीनीकुखनेविषे अस्त्रजेस्त्रीनीयोनीनुरक्त अने शुक्रने
पुरुषनुंवीर्य तेहनासयोगथीउपना एहवाकृमीजे वेइडियादिकजीव तेषणविचित्रप्र
कारनाथापने यडक इडीएजोणिमझे हवतिवेदियाउ जे जीवा ॥ इकोयदोवतिस्त्रि
लक्षपदुत्त च उक्कोसा ॥ १ ॥ तथासमूर्द्धिम अनेगर्जजपचेडीमनुष्यपणथापने तो
तेस्त्री तथानचार वेहुने किनिश्रये स्पुके० तेकृमीजीवनेविषे केमरागस्नेहनथीहोतु अ
नेअपत्यजेपुत्रपुत्रादिक तेहनाउपर रागकेमउपजेते केमके एकजस्थानकनाउपना
तेकृमी अनेअपत्य तेवेहुवरावरते ॥ १ ॥ हवे अपत्ययकी काऽपणस्वार्थसिद्धिनी
आगाराखवी जूठीतेतेदेखादेने हेआत्मातु अपत्यउपर स्नेहकरीसनही शाहेतुमाटेके
आपदाजे मरणरोगादिक आवेथके जेअपत्यते त्राणके० राखवानेसमर्थनथी तथाव
लीपरस्परप्राणीने सबधनु अनित्यते कारणकेनानाप्रकारना सबधने माटे उपकारना
पणसदेहते केमकेजोपुत्रादिकसाथें वैरानुबधी सबधहोयतो तेथकी उपकारकेमया
य श्रेणीकअने कोणीराजानीपरें तेमाटेस्नेहनु धरनुतेफोकटने ॥ ४ ॥ इतिश्रीप्रथ्या
त्मकल्पद्रुमे पुत्रममत्वमोचनाख्यस्तृतीयोऽधिकारसमाप्त ॥

अथधनाधिकार ॥ या सुखोपकृतिकलधिया त्व मेलयन्नसि रमा

ममताजाक् ॥ पाप्मनोधिकरणत्व एता हेतवो ददति ससृतिपात ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेचोयाधिकारें धननीममत्वमूकवाद्याथी उपदेशआपेठे तिहांपहेलुं
धनथी सुखतयाउपकार नथाय तेकहेठे हेजीवतुं ममत्वने नजतोयको एममानेठे
जे एलळी ते मने तथामहागकुडुंवने सुखकारीयासे तथा दिनादिकनो उपकारकरवा
ने कामआवगे एहवीबुद्धियेजे रमाके० लळीनेमेजवेठे तेएलळीतोकर्मादानादिक
सावयव्यापारने करवेकरी अधिकरणपणायकी पाप्मनके० पापनीजहेतुठे तेमाटे
संतुतिपातजे संसारमांत्रमणकरतुं तेप्रतेंजआपे एहवीठे तेनणी लळीयकी सुख
तथा उपकारनीवांगते फोकटठे ॥ १ ॥

यानि द्विषामप्युपकारकाणि सज्ज्यांछ्रादिष्वपि येर्गतिश्च ॥

शक्या च नापन्मरणमयाद्या हंतुं धनेष्वेपु क एव मोहः॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेधनयकी अनर्थनीपरपरायाय तंकहेठे जेधनते द्विषांके० शत्रुनेपण
उपयोगीयाय एटलेधनना संचयकरनारने हणीनेज शत्रुबलवंतयाय अनतेहना
धननेज जोगवे बली जेधननेसंच्यायका वंदिरइत्यादिकनीगतिप्राप्तयाय केमके धन
नोलोनीजीव धननीमूर्खयेंमरीन तेधनउपरें सर्प तथा वंदिर इत्यादिकययी धवत
रे बलीजे धनेकरीमरण तथारोगइत्यादिक आपदाओतेपण सुचुमचक्रवर्तिप्रमुखनी
पणें निवारीशकायनही तोएहवाधननेविषे मोहतेशीकरवी ॥ ९ ॥

ममत्वमात्रेण मनःप्रसादः सुखं धनेरल्पकमल्पकालं ॥

आरंभपापैः मुचिरं तु दुःखं स्यादुर्गतौ दारुणमित्यवेदि ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेधनयकीसुखयोहुंठे अने दुःखवणुंठे तेकहेठे केमके धनेकरी केव
जममत्वना जन्मनोज प्रसादयाय कारणके महागपात्रधनठे एमचितवीचितवी
ने धननोजोनिप्राणी हर्षपामेठे पणतेधनेकरी सुखतो अल्पकाल जेगमात्र थोडा
कालजगेंजहोय पणतेहना अतिनिमित्तक आरंभनापापेकरीने दुर्गतिनेविषे दारु
णके० कठिणदुःखहोयज एहवुं नवनंदराजाने दृष्टांतें अवेदिके० जाण ॥ ३ ॥

उच्यन्तवात्मा धनसाधनो न धर्मापि मारंजतया निगूढः ॥

नि.संगतात्मा त्वतिशुक्रियोगा न्मुक्तिश्चिद्यं यन्नति न ज्ञेयपि ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेधनविना इव्यन्तवरूपधर्मनवाप तेमाटेधनउपाजवुं एहवुंविचारपण
निर्भयकी जोता अयुक्तें तेदंग्याटेठे धननेमारिषे एहवुंइव्यन्तवात्माके० इत्य
सत्वरूप जिनदुखन विवप्रतिष्ठा ज्ञाननाजादिक जेधर्मकरणीठे नेपाण मारंजके०

इव्यारजसहितपणोकरिने अतिनिर्मलनथी पणमात्रसर्गादिकगतिनाहेतुने माटेते
 र्मनेपण मुक्तिनुपरपरा कारणजाणवुनही अने नि सगत्तारूपजे धर्मेते अतिशुद्धके
 निर्मलता निरवयतानायोगथी तेहिजन्ममापण मोक्षरूप लक्ष्मीने आपे ॥ ४ ॥

क्षेत्रवास्तुधनधान्यगवाग्धैर्मेलितै सनिधिजिस्तनुचाजा ॥

क्षेत्रपापनरकान्यधिक स्यात् को गुणो यदि न धर्मनियोग ॥५॥

अर्थ ॥ हवेचणुपरिग्रहते पापनुमूलते तेकहेते क्षेत्र क्यारडाप्रमुख तथास्तुते
 घरप्रमुख धनधान्य गायो अश्वइत्यादिक तथानिधिजे नमारतेणोसहित एहवोपरि
 ग्रहमेलेथेकेपण जो एक धर्मनियोगके० जिनविवादिक शातक्षेत्रमा ववरापन
 ही तो तेवारे तेपरिग्रह्यकी क्षेत्र पाप अने नरक एत्रणविना अन्यधिकके० व्यति
 रेकवीजोशोणुणहोय एटले परिग्रह्यकी अनुक्रमे कष्ट पाप अने नरक एत्रणवा
 नाजथाय पणबीजोणुणकोइन्थाय ॥ ५ ॥

आरजैर्नरितो निमज्जति यत् प्राणी जवाजोनिधावीहते कुनृपादय
 श्च पुरुषा येन ग्लानाद्वाधितु ॥ चिताव्याकुलताकृतेश्च हरते यो धर्म
 कर्मस्मृति विज्ञा जूरि परिग्रह त्यजत त जोग्य परै प्रायश ॥६॥

अर्थ ॥ हवेपरिग्रह्यकी इहलोके तथा परलोके इ खयायतेकहेते जेपरिग्रहमे
 लववायकी प्राणी आरजैके० आरजेनयुथको ससारसमुद्रमावुडेते वलीतेपरिग्रहकरी
 डुष्टराजा तथाआदिशब्दथी मंत्रीप्रमुख अधिकारीओ अनेचोरादिक तेपुरुषने ठेले
 करी बाधितुके० पीडयानेवाठेते केमकेबहुधनवत् उपरखोटोपण गुनाहनो आरोप
 करिनेदमकरे वजीपरिग्रहनी चिताये व्याकुलताने करवेकरीने धर्मकर्मस्मृतिके०
 धर्मकार्यनु सनाजबु तेहनोहरणकरीलिये माटेहेविवेकीजो एधनते प्रायेबाहुल
 ताये परनाजजोगमाआये एटले एकेसच्योहोय अनेबीजोजोगवे एहवोजेए जूरिके०
 पणुपरिग्रहतेहने त्यजो नामो यडुक्त कीटिकासचित्तधान्य मक्षिकासचित्तमधु ॥ रूप
 ऐ सचित्तवित्त पररेरोपजुज्यते ॥ १ ॥ जेमयोगियें घणाकष्टेकरी सिद्धिनारसनो सग्रह
 कखो अने वलजिपूरमा राकाशेवनाजोगमाआव्यो तेमकोइनुसच्युधन कोइरुजोगवे ६

क्षेत्रेषु नो वपसि यत्सदपि स्वमेतद्यातासि तत्परजवे किमिद गृहीत्वा ॥

तस्यार्जनादिजनिताद्यचयार्जितात्ते जायं कथं नरक इ खनराच्च मोक्ष ७

अर्थ ॥ हवेअर्थीतरकहीने सातवेत्रे धनवावखानु उपदेशकहेते हेधनवत् जे
 तु ठुंपोतानुंमके० धन तेहनेसातक्षेत्रनेविषे नथीगावरतुतो एधननेतुसु परजवेसा

यैलेइजनाग्ने एलेइदमणातोतु लोचनावश्यकी धननेसुमागें खग्चतोन्धी पणते धन परजवेताद्गीनाये नइजघ्रावे वलीनेधनना उपार्जनकग्वाची उपसुंजे अथ के० पापनोचयके० समूह तेथी अजितके० उपजाव्यो एह्वोजे नरकसंबंधीइ ख तेहनो जग्के० जाग्नेह्यो मोक्षके० तृद्वुतेकेमयागे ॥ ७ ॥ इति श्रीअध्यात्मकण्डप दुमे धनममत्वमोचनानामचतुर्थाधिकारः समाप्तः ॥

अथ देहाधिकारः॥पुण्यामि यं देहमघान्यचितयं स्तवोपकारं कमयं विधा स्यति॥ कर्माणि कुर्वन्नितिचितयायति जगंत्ययं वंचयते हि धूर्तराट् ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेपाचमंत्रयिकारें शरीरआश्रयी ममत्वमूकवो तेकहेते तेमाप्रथम पा पकरीने देहनुंपापणकग्बुनही तेकहेते हेआत्मातु अथके० पापने अणविचारतोय कांदेहने पुजागिके० पोखेते ते आ देह तुजने सुंउपकारकरजे वजी आयतिके० आ वताकालनी चिंताचितवी हिमादिककर्मकरतोयकोप्रवर्त्तनागे एह्वोजेताहरोदेहते यूत्तोनोराजाजें मर्वजगतने वचयतेक० गगेते तोतुपापकरीनेदेहने पुष्टकरेतेपण एदे हतेआखगुजनेगगसे ठेहेदेहीजाजे ॥ १ ॥

कागागृहादद्विधाशुचितादिदुःखा निर्गंतुमिच्छति जडोपि हि तद्विचित्रा॥
क्षिप्तस्ततोधिकतरे वपुषि स्वकर्मघातेन तद्वदयितुं यतसे किमात्मन्॥२॥

अर्थ ॥ हवेएशरीरते कागाग्रहथीपणचुमोते तेदेगवाडेते हेआत्माजेप्राणी जड के० मूर्खहोय तेपण कागाग्रहजे वंदीखानुं जमां बहुविध अशुचिता अपवित्रता आदि शब्दथी कृया तृपा यथ वंचनादिइ खहोय एहवाकारामुहने जेदी खात्रादिकपाडी ने नीकजवावांउते तोतुजने स्वक० पोतानाकर्मने समूहे तेकारायहथीअधिकुंएह बुंजे वपुके० शरीररूपवंदीखानुं तेमायाव्योते तोएहवाकाराग्रह सरिखोजे ताहारा देहतेहने दृढकगवानेज सुंउद्यमकरेते केमके कागाग्रहनुं वंधनतोथोहुंते पणदेहनुं वंधनतो जावजीवसुयी तयापरजोकेपणहोय तेमाटेदेहनुंवंधन अधिकजाणवुं ॥ २ ॥

चेष्टांसीदमवितुं परलोकदुःखजीत्या ततो न कुरुपे किमु पुण्यमेवा॥शक्यं न रक्षितुमिदं हि न दुःखर्जति. पुण्यं विना क्षयमुपैति च वज्रिणोपि॥३॥

अर्थ ॥ हवेपरजवनाइ खथी वीहीतांथको वणुजीववानेअर्थजे वेहनेपोपेते तेने कहेते हेआत्माजोतु आशरीरने परलोकसंबंधीइ खनावीकरी अवितुके०राखवावां ठेते तोतुपुण्यउपार्जन केमनथीकरतो केमकेपुण्येकरी एशरीरइ खनाजययकी रखा यनही एमतोकाइनथी एलेइशरीरने इ खनाजयथी राखवानेपण पुण्यजसमर्थते

अनेवलीपुण्यविनानु तो वज्रिजेइइ तेहनुंगरीगपण नागपामेते तेमाटेजोपरलोके
इ खयीवीहेतेतो तुपुण्यकर ॥ ३ ॥

देहे विमुह्य कुरुपे किमघ न वेत्ति देहस्थ एव जजमे जवइ खजाल ॥

लोहाश्रितोहि सद्धते घनघातमग्नि बांधा न तेस्य च नजोवदनाश्रयत्वे ॥४॥

अर्थ ॥ हवेजेशरीरनुजेतुपोपणकरेते तेशरीरमारह्योयकोज तुडु रपामेते एहवु
देखाडेते किनवेत्तिके० हेआत्मातु देहनेविपे मोहपामिने पापकरेते अनेतेदेहमा
रह्योयकोज जवइ खना समूहप्रतंपामेते तेकेमनयीजाणतो एतोनिभेयकी जाह
नेआश्रित मयुंजेअग्नि तेजेम घणा घणोना प्रहारेनेसहनकरेते तेमनुजने तथा ए
शरीररूप अग्निनेपण नजवत्के० आकाशनीपरे अनाश्रयत्वेके० निरालत्रपणुकरेता
बायाके० पीडानहोय एटलेलोहाश्रित अग्नीनीपरे तुपणदेहाश्रितयको इ खपामेते

इष्ट कर्मविपाकचूपतिवश कायाब्ध्य कर्मकृत् बध्या कर्मगुणैर्हपी
कचपकै पीतप्रमादासव ॥ कृत्वा नारकचारकापञ्चित त्वा प्राप्य
चाशु उल गतेति स्वहिताय सयमचर त वाह्याल्प ददत् ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हेदेहकर्मकरनु उपमानकहेते हेआत्मा एष्ट निर्दय एहवोदेहनामे क
र्मकरके ० राजसेवर तेनुजने कर्मरूप घणाबधनेवांधीने नरकरूप बदिखाना सब
धीआपठानो उचितयोगएहवोकरी पठेउलताकीने उतावलोजतोरहते एकर्मकरक
हेवुतेके कर्मविपाकनामाजेराजा तेहनोवशवर्त्तिंते एटलेकर्मविपाकराजाये एहनेपे
खोते माटेहेजीय ते कपीकजे इडियतेरूप चपकजे मद्यपाननापात्र त्रणेकरी पा
चविप्रमादरूप आश्रवनामामय पीपुंते एहवोजाणीनेतु पोतानाहितनेअर्थ तेकर्म
करजे शरीरतेहने थोडुपणग्रहार दोपरहितआपीने सयमरूपजारवहरावके जेय
कीताहरा आत्माना सिद्धिधाय ॥ ५ ॥

यत शुचीन्यप्यशुचीनवति कृम्याकुलात् काकशुनादिजह्यात् ॥

जाग्नाविनो जस्मतया ततोऽगात् मासादिपिडात्स्वहित गृहाणा ॥६॥

अर्थ ॥ हेएग्रणुचिदेहयी बीजापदार्थपण अथवित्रथाय तेकहेते शुचिके० प
वित्रजेवस्तु एहवाखीरखानुप्रमुख तेपण एशरीरनासगयी अथवित्रथाय तेमाटेएश
रीरकहेवुते तेकहेतेकमिजे उदरप्रमुखनाजीय तेणेकरीआकुजके० व्याप्त तथा का
गडा कुतरा इत्यादिकजीने नकुवायोग्य अने प्राणगपापठि तत्काल जस्मययी

राख्यनारते बली मांसादिकुं पिंमते एहवाए असारगरीरथकीतो जे स्वहितके०
आत्मानेहितकारकएहवा संयमादिकतेप्रतेजेने आत्मसाधनकर ॥ ६ ॥

परोपकारोस्ति तपो जपो वा विनश्वराद्यस्य फलं न देहात् ॥

सजाटकाटल्पदिनात्तगेहमृत्पिप्पमूढः फलमश्नुते किं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ बलीयुक्तिविज्ञेये देहनुं सफलकरबुं कहेते जेपुरुषने एविनागशीज एहबुं
जेदेह तेथकी परोपकार तथा तप जप प्रमुखनथाय तोतेपुरुष जाडेंराखेबुं थोडा
दिवससुधिपाम्युं एहबुंजेवर तेसरिखो एमाटीनापिंमरूप देहउपरमूढठतो शोफ
लपामें जेमजाडानुंघरते वापरियेतोजशरुं नहिकांजेजाडुंखरचियेंते व्यर्थजाय
अनेबली आखरपोतानुंषण तेवरथायनही तेमएदेहनेपण अहारादिकजाडुंआपीने
पोप्युंथको तपजपादिकेकरी वावरीये तोजसफलथाय नहिकानिःफलजाणबुं ॥ ७ ॥

मृत्पिप्पमूढरूपेण विनश्वरेण जुगुप्सनीयेन गदालयेन ॥

देहेन चेदात्महितं सुसाधं धर्मान्न किं तद्यतसेऽत्रमूढ ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ बलीतेहिजकहेते जेमाटीनापिंमसरिखुं विनागीआचारवत तथाडुगंठा
करवायोग्य अनेरोगनुं आलयके० घर एहवोजेदेह तेणेकरीने धर्मकरवाथी आ
त्महितसाधबुं तुजनेसुलजने तोहेमूर्ख अत्महितसाधवाने केमउद्यमकरतोन्थी
माटे असारनूतदेहथी सारनूतआत्मानो हितसाधवाने सर्वथाउद्यमकरबुं ॥ ८ ॥
इतिश्री अथात्मकल्पडुमेदेह ममत्वमोचनानामे पांचमोअधिकारसंपूर्णथयो.

अत्यल्पकल्पितसुखाय किमिडियार्थे स्तं मुह्यसि प्रतिपदं प्रचुरप्रमादः ॥

एते क्षिपंति गहने नवजीमकङ्के जंतून् यत्र सुलजाशिवमार्गदृष्टिः ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ पूर्वकक्षुजेदेहनिग्रहकरबुंतेकांइ विषयनीममतामूकवासीवाय थतुंन्थी मा
देहवेठेअधिकारें विषयप्रमाद त्यजवा आश्रयी उपदेष्टेने तिहां प्रथम इडियार्थनुं मो
हत्यजबुं तेकहेते हेआत्मातुं घणुजप्रमादवतथको पण अतिशयेंकरी अल्पके०थो
हुंषणकल्पनामात्र जेसुखतेपण परमार्थथीतोडुखजते पणतेंसुखकरीमान्युं एहबुं
जेसुख तेहनाअर्थ प्रतिपदके० ठामेठामे इडियार्थजे शब्द रूप रस गंध स्पर्श तेणेक
री सुंमुंजायते एइडियार्थते जंतुके० प्राणीने गहनके० अपार एहवोसंसाररूपजे जी
मके० रौंइ कट्टके० अटवीतेमां क्षिपंतीकिं० घाजेते वजात्कारें तेमां प्रवेशकरावेते
जिहां शिवके० मुक्तिमार्गनुं दृष्टिदर्शनतेजीवने सुलजनथी जेमकोइजीजोपण गह
नवनहोयतोतेमांहें शिवके० निरूपइव्यमार्गनुं जेदर्शनते डलजहोय तेनीपरेंजा

एतु ॥ १ ॥ इहाप्रमादना पाचप्रकार तथा आठप्रकारनी गाथाकहेते मज्ज विषय
कपाया निदानिकहाय पचमीनणिया ॥ एए पच पमाया जिव पाठेति ससारे ॥ १ ॥
तथाआठप्रकार कहेते पमाउयमुणिदीहा नणिउं अठनेयउं ॥ अत्राण ससक चेव ॥
मिहानाण तहेवय ॥ १ ॥ रागो दोसो मझ्जसो धम्ममिय अणायरो ॥ जोगाण डुण्णि
हाण ॥ अठहावक्कियवउं ॥ २ ॥

आपातरम्ये परिणामइ खे सुखे कथ वंपयिके रतोसि ॥ जमो
पि कार्य रचयन् द्वितार्थी करोति विद्वन् यदुत्कर्तक ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेससारिकसुखते प्रथमतोसुखदायीते पण परिणामेइ सदायीते
तेकहेते हेचतुरात्मातु आपातके० तत्कालमात्रतो रम्यमनोहरते पणपरिणाम
के० विपाककालें महाइ खदाइरूप एहवा विषयसवधी सुखमा सुराच्योठो केमके
पोतानाहितने वाठनार एहवाजे जडके० मूर्खप्राणीहोय तेपण कोइकार्यकरोतो
उदकके० जेआगामिककालनुफल तेहनु तर्कके० विचार करीने परिणामे अहितका
रीहोयतेने त्यजेते तोतुचतुरठता परिणामे इ खदायी एहवाजे विषयादिक तेप्रतें
केमआचरेते आचरवा तुजने योग्यनथी ॥ २ ॥

यदिद्वियार्थैरिह गर्भविदवचदणवत्स्व शिवग परत्र च ॥ तयो
र्मियोस्ति प्रतिपद्ता कृतिन् विशेषदृष्ट्यान्यतरकृद्वाण तत् ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेससारिकसुखनी अल्पतावेखाडेते हेचतुरात्मा इहलोकनेविषे इ
द्वियार्थजे शब्दादिक तेणेकरीने वेच्युजे तुच्चसुख अनेवलीजे परलोके अर्णवके० त
मुइसरिखु स्व शिवगके० देवलोक अनेमुक्तिसवधीजेसुख तेसुखने मिथ के० मा
होमाहें प्रतिपद्ता एटलेशत्रुनावते केमके जिहांइद्वियार्थसुसुखते तिहामुक्तिसुख
नथी अनेजिहा मुक्तिसुखतेतिहा इद्वियार्थसुखनथी तेमाटेविशेषदृष्टियेकरी तेवेहुमां
जेहनेवुरुडोजाणे तेहने ग्रहणकर ॥ ३ ॥

चुक्ते कथ नारकतिर्यगादि इ खानिदेहीत्यवधेहि शास्त्रे ॥
निवर्तते ते विषयेषु तृष्णा विज्ञेपि पापप्रचयाच्च येन ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हनेतेहिजविशेषे देखाडेते हेआत्मा देहवतप्राणी नरकतिर्यगतीनाइ
स्व केगप्रकारेनागरेते एतुतु शास्त्रमांथी जोइने अवधेहिके० निश्चयकर तोतुजने
निश्चयकीविषयनेविषे तृष्णानीनिवर्तियासे अनेपापना सचवायकीतुवीहेतोहरिश्च

गर्भवासनरकादिवेदना पश्यतो न वरतं श्रुतेक्षणैः ॥

नो कपायविषयेषु मानसं श्लिष्यते बुध विचिंतयेति ताः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ बलीतेही जकहे हे पंक्तिप्राणी अनवरतं के० निरंतर श्रुतजे शान्मतेरूपी ईक्षणके० नेत्रे करीने गर्भावास तथा नरक आदि शब्दची निगोद एकेडियादिक तेसं वंधीवेदनाउप्रतें जोता थका ताहसं मानसके० चिंतते कपाय तथा विषयने विषे नो श्लिष्यतेके० अशक्तनथाय एहेतुमाटे पूर्वोक्तवेदनाउने सम्यकरीते विचारीसतो ता हसंचित्त विषयकपायथकी किंचितमात्र उद्दिग्धनथाय ॥ ५ ॥

वधस्य चोरस्य यथा पशोर्वा संप्राप्यमाणस्य पदं वधस्य ॥

शनैः शनैरेति मृतिः समीपं तथा खिलस्येति कथं प्रमादः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ बलीमृत्युनयदेखामी प्रमादलजवानुं प्रतिबोधकरेठे जेमवधकरवाने का द्या एहवाजे चोरतथा वोकडाप्रमुखजे पशु तेहने वधनास्थानके लज्जतां जेमजेमवधना स्थानकतरफ पगलानरे तेमतेमथोडेथोडे मृत्युपणनजीक्यावे तेहनीपरे सवंप्राणीथोने थोडेथोडे घडी पहोर दिवस मास वर्षादिकने जावेकरी मृत्युदुकडो आवेठे तेकारणमाटे आत्मानाहितसाधनने विषे विलंबकेमकरियं अर्थात् प्रमादलज्जने सर्वथाधर्मने विषे तत्परथावुं ॥ ६ ॥

विज्ञेपि जंतो यदि दुःखराशे स्तदिद्विषयायेंपु रति कृया मा ॥

तदुन्नवं नश्यति शर्म यजक् नाशे च तस्य ध्रुवमेव दुःखं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेसुखनो शीघ्रके० तुरतनाशपणुं देखाडीने जीवने प्रतिबोधकरेठे हेजी वजोतु दुःखानामूह्यकी बीहेने तो ईद्विषयजे गद्याग्निदेहने विषे रतिके० रागकेमकरेठे केमके ईद्विषयायेंपु नुं जे शर्मके० सुखतेदामके० उतावलो ज नाशपायेने थनेते हनानाशपठि दुःखतो ध्रुवके० निश्चल चिरकाललगें निश्चितठे जेमप्रकाशनेथंते अंधकार निश्चयकीहोय तेमसुखनेथंते दुःखपणनिश्चयकीजहोय ॥ ७ ॥

मृतः किमु प्रेतपतिर्हरामया गताः कथं किं नरकाश्च मुञ्जिताः ॥

ध्रुवा. किमायुर्धनदेहबंधव. सकौतुको यद्विषयेर्विमुह्यसि ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ बलीप्रकारानरे जीवने सुखनाप्रतिबंधकरेखाडेने हेआत्मा प्रेतपतिजे यममृत्युलक्षण तेनुं मुथ्या के जतो गद्या तथा दुष्टकागी धामयके० रोग यहुनं रोगाणं कोडीठ हवति पंचव लकअडमची ॥ नवनवमहस्ताई ठच्चतयाचेव पणयाजी

१५६८९५६४५ खासे सासे जरे दाहे कुठिसूजे नगदरे ॥ अरसा अजीर्ण दीहि
मुहमूले अरोयए ॥ १ ॥ अतिवेयण कहु थकणवाधाजलोयरे ॥ कुडे एमाडा रा
गा पीजयति सरीरिण ॥ २ ॥ एसोलरोग महोटाकहावे तेदेहनेआश्रयीजगहावे त
सुद्वयपाम्या तथासातनरक तेहनावारणातेसु मुद्धिताके० टंकाणा बंधयया तथा
आयुप धन देह अनेखजनजे बहुतेसु ध्रुवके० निश्चलगाथवाते जेमाटेतु सर्ग
कके० सहर्षवतथको विषयनेविषे मोहपामेठे एटलेमृत् रोग अने नरक एत्रण
नयतो प्रियमानठे अने आयु धन देह स्वजन एतोअस्थिरठे तोतुमहर्षपणुते गा
कारणथीयेरेठे तेकाइसमजातुनथी ॥ ५ ॥

विमोहसे कि विषयप्रमाटे भ्रमात्सुखस्यायति३ खरागे ॥

तत्रर्मुक्तस्य हि यत्सुख ते गतोपम चायतिमुक्तिद तत् ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हे विषयसुखते निदान३ खरूपठे तेकही जीवनेप्रतिबो येने हेआत्मातुनने
विषयनेप्रमादेमिलीने निदान ३ खराशीके० ३ खनासमूह तेहने सुखनाप्रमथकी वि
मोहसेके० मोहपमाडेठे एटले३ खनासमूहनेविषे सुखनीव्रातियें जेतुमोहपामेठे
तेमात्र विषयप्रमादना वशथकीजपामेठे एनावार्थठे तेमाटे गर्हमुक्तके० तृप्तिरहि
त एहरोथकोतुजने उपशमलक्षणरूप गतोपमके० अनुपमसुखते आयतिके० नि
दानमुक्तिनुदातारठे तेमाटे तृप्तिरहित निरिहतासुखनेआदर ए ३तिश्रीअध्यात्मरूप
हुमे विषयावशतोपदेश पद्योधिकार ॥ ९ ॥

अथ कपया ॥ रे जीव सेहिय सहिष्यसि च व्यथास्ता त्व

नारकादि पु पराजवचू कपायें ॥ मुग्धोदिते कुवचनादि

जिरप्य त कि क्रोधान्निद्रासि निजपुण्यधन डराप ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हेसातमेंअधिकारे कपायादिक त्यजवाआश्री उपदेशकरेठे त्याप्रथम
कपायनुफजस्हेने हेजीवतु कपायजे क्रोधादिकतेनाहेतुथी नरकादिस्नेविषे पराजव
जेपीडा तेहनो नाजन थको ते माहा ३ सह वेदनाथो सहनकरी अनेवजीपण
महीश तेमाटेमुग्धजे अजाणलोफनाकहेजा जे कुवचन गालप्रमुख इत्यादिकुठकार
णोंनेवास्ने डर्ननएवुजेपोतानु पुण्यरूपीपुधन तेनेक्रोधथीशुद्धणेठे एटलेअपकारण
माटे कपायस्त्रीने डर्ननजेपुण्यरूप धनतेनेहरेठे तेमाटेकपायनकरवु ॥ १ ॥

पराञ्चिता यदि मानमुक्ति स्ततस्तपोखंडमतः शिवं च ॥

मानाद्विर्भवनादिनिश्चयः तपःक्षयस्तत्परकादिदुःखं ॥ ७ ॥

वैराग्यादिति विचार्य लाजालाजो कृतिज्ञानवसंज्ञविन्यां ॥

तपोऽथवा मानमवाञ्चिताविहास्ति नूनं हि गतिर्द्विवैवा ॥ ३ ॥ युग्मं ॥

अर्थ ॥ हवेमानमुक्त्वा तु अनैराखवा तु फलकहेते हेआत्मा परजेअन्यजनतेथी
अनिनूतिके० अपमान आक्रोशादिकउपजेयके मानजेअहंकार तेनेमुकीआप जेणे
करीअखंमनपथी मोक्षप्राप्तियाय अनेअवचनादिकेकरी जोमानआदरीगतो तपना
ह्यथाय तेतपह्यथके नरकादिकडु खयागे तथाआलोकेपण वैर धनहानि मग्गा
दिकडु खयाने माटेहेनिपुणआत्मा एमपूर्वोक्तप्रकारे मानमुक्त्वायीज्ञानते अनेमान
आदव्यायीअलाजते एवेवातोविचारीने आनवके० एकनवसंबंधिनी अनिनिजं
नव तेउपजेठतेपण तपनेराख अथवामाननेराख केमकेएकार्यमां वेजउपायते
तेमांअनिनूतिनुंतो एकजनवतु डु खते अनेमानकव्यायीतो तपह्यथागे नंदां
नवडु खते तेमाटेमानल्यजीने तपनेराख एवेकाव्यनोअर्थेएकवते ॥ ७ ॥

श्रुत्वा कोशान् यो मुदा पूरितः स्यात् लोष्टाद्यैर्यथाहृतो लोष्टः ।

यः प्राणातिप्यन्यदोषं न पश्यत्येव श्रेयो जागृ लजेनव ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेकपायतज्यायी मुक्तिफलते तेकहेते जेयांगीमाधु अज्ञान
तांजलीने आनदपामी विचारंजे एगाजितुं अजिधय मंअननिग
वी वजीजेजोह पापाणादिकें हणायोथकोपणजेतुं गेमांदिन
चितवेजे आजमाहरे विजेपनिर्जरायऽ एमजाणी वजीजिना
दोष तथाअवगुणनदेवे पणपोतानोजदोषदेवे एतदोषदेवे
यायीशुचयोगवंत तेउतावलोज श्रयजेमोक्ष तनेगते ॥ ३ ॥

को गुणस्तव कदा च कपायै निर्ममं

किं न पश्यसि च दोषममीषां

अर्थ ॥ हवेयुक्तियंकरी कपायमां गुणदेव
दिक नेणेतुजनेकोऽवारें कोऽपणगुणकपाय
लीआलोकेसंताप अनेपरलोके
यीदेखतोतुं जे तुनिश्चितयको

यत्कपायजनित तव सौख्यं यत्कपायपरिहाणि नयति ॥
तद्विशेषमथैवैतच्छुद्धं सविज्ञाव्यं न ज धीरं विगिष्ट ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वलीप्रकारातरे कपायत्यजबु उपदेशेने हे यात्मा तुजनेकपायची उपपत्ति
ख अनेकपायना परित्यागची उपपत्तिमुख एवेनुगिष्टपजे अत्रिकपण तथा उदकके
निदानो विपाकजेफल तेसम्यक प्रकारे विचारिने पडे हे योग्यमिति एमाजेतुजने विशि
ष्टवत्तमजाणवामायावे तेनेतुआदरयोगीकारकर ॥ ६ ॥

सुखेन साध्या तपसा प्रवृत्तिं यथातथा नैव तु मानमुक्ति ॥
आद्या न दत्तेपि शिव परा तु निदर्शनाद्वाहुबलवले प्रवृत्ते ॥ ७ ॥
सम्यग् विचार्येति विहाय मानं रक्षन् दुरापाणि तपांसि यत्नात् ॥
मुदा मनीषी सद्वृत्तेऽभिचूती शूर क्लमायामपि नीचजाति ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवेतपकरवाची मानत्यागनी शुष्करता देखाडे हे यात्मा जेम तपनीप्रवृ
त्तितेसुखेसाध्यते तेममानमुक्तिजे माननुत्यजबु तेसुखेसाध्यनथी तो आद्याके पहेनी
कहीजे तपप्रवृत्तितेमुक्तिआपवा समर्थनची अने वीजीजेमानमुक्ति तेयद्यपि साध्यते
तोपणते मुक्तिआपवाने समर्थते बाहुबलनेट्टातें जेमबाहुबलने मानमुक्तिविना मात्र
तपयकीज केवलज्ञान उपपन्नही अनेमानमुक्त्ये तेवरी तत्काज्ञानउपपत्ति एवमुक्त्य
विचारिने मानत्यजीनेयत्ने करीछुर्नच एहो जेतप तेनेराखतोयको क्लमानेविषे शूर
एवोजे मनीषीके पणित ते नीच जननो करेलो अचिन्तित जेपरानव तेनेपण मुदा
के हर्षकरीनेसहेते ॥ ७ ॥ ८ ॥ एवेकाव्यनोअर्थैकगोत्रे

परान्निभूत्यादिपकयापि कुप्यस्य घेरपीमा प्रतिकर्तुमिच्छन् ॥
न वेत्ति तिर्यङ्मनरकादिकेषु तास्ते रनतास्त्वतुला न वित्री ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वजीएपरितह सहेयायाश्रीज उपदेशेने हे यात्मा तु थोडीपण परतीके
जीजे अचिन्तित पीडादिक तेणेकरी अचिन्तितना करनारजे पुरुषतेउपर कोपेने अने
वजी पापकरीने तेहना प्रतिकारने वागेने एटले पूर्वजन्मातरना पापविपाकयकी प
रानउपागेने अनेयजीतेहना प्रतिकारपण पापेकरीनेज वागेने परतुतेपापेकरीन तु
अचिन्तितजेपीडाथो तेतिर्यचनरकादिक गतिनेविषे अतत्तथायतुज मोहोटी एवि
नवित्रीकहेता पीडायागे एवुकानथीजाणतो ॥ ९ ॥

कपायत्यागाधिकार.

धत्से कृतिन् यद्यपकारकेषु क्रोधं ततो धेह्यरिपट्कृएव ॥
अथोपकारिष्वपि तज्ज्वातिकृतकर्महन्मित्रवर्हिर्दिपत्सु ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेक्रोधकरवो तेवरीनेज विमुक्तते तेकहेते हेपंमितआत्मा जोतुं अपकार
शत्रुनेविषे- क्रोधधरेतेतो तेनेवद्वेताद्वरा अंतरंगनाजे क्रोध मान माया लोच
राग अनेद्वेष मजीठगत्रुते तेहनेविषेज क्रोधधर केमकेएवशत्रुथी बीजोकोइ तुज्ज
वधारेडुःखदाइनथी अथवा उपकारक मित्रनेविषे जोतुंक्रोधधरतोनथी तेवारेतुं स
सारमां अर्तिकारी एहवाज्ञानावर्णादिक कर्म तेनोहरणकरनाराजे उपसर्गादिकना
करनार शत्रु तेनाउपसर्गनेकरवेकरी बाह्यदृष्टियेंतोते ताद्वराशत्रुते पणकर्मक्यकर
वामां अनेपरलोकना अनंतसुखनीप्राप्तिकरवामां साह्यकारीअथवा माटे तत्वदृष्टियें
जोता अन्यंतरपणे तेमित्रजावेज परिणम्या तेथी उपसर्गकारकशत्रुने तत्वदृष्टियें
मित्रतुल्य जोइने तेमित्रनेविषे क्रोधनधरवो एजावार्थेते ॥ १० ॥

अधीत्यनुष्ठानतपःशमाद्यान् धर्मान् विचित्रान् विदधत्समायान् ॥
न लप्स्यसे तत्फलमात्मदेहकेशाधिकं तांश्च ज्वांतरेषु ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेमायात्यजवा आश्रीउपदेशेते हेअत्मातुं अधीतिके० जणतुं तथाअ
नुष्ठानजे क्रियाआवश्यकदिक तथातपउपशमादिक नानाविद्यधर्म ते मायाके०
कपटसहित करतोथको मात्रतुं पोतानादेहने कष्टजआपेते पणतेथी व्यतिरिक्तके०
बीजंफलजांइ ज्वांतरनेविषे पामीतनही वजी ज्वांतरनेविषे तेधर्मनेपणपामीतन
ही केमकेमायावीने बोधीपामवीडुर्जनहोय ॥ ११ ॥

मुखाय धत्से यदि लोचमात्मनो ज्ञानादिरत्नत्रितये विधेहि तत् ॥
डुःखाय चेदत्र परत्र वा कृतिन् परिग्रहे तद्वहिरांतरेपि च ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवेलोचनत्यजवाआश्री उपदेशकरेते हेआत्माजोतुं पोतानासुखनेअ
थं लोचकरेते तोज्ञानादिक जे ज्ञानदर्शनअनेचारित्र एत्रणरत्ननेविषे लोचकर बी
जीवनधान्यादिक असारवस्तुथी कांहिसुखनथाय माटेहेचतुरआत्मा तुंआलोके
डुःखनेअर्थे बाह्यजीवनधान्यादिक अने अंतरंगथी क्रोधमानादिक परिग्रहनेविषे
लोच करितनही ॥ १२ ॥

करोपि यत्प्रेत्य हिताय किंचित्कदाचिदुपं सुकृतं कथंचित् ॥

माजीहरस्तन्मदमत्सराद्यैर्विना च तन्मा नरकातिथिर्नूः ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवेजीवने सुकृतराखवाआश्रयी उपदेशेते हेआत्मातुं कोइकाले कथंचित् घ

गच्छेत्करीने काइएक अल्पके० थोहुपणसुठत जेदानादिक तथातपसयमादिकते
 प्रत्येके० परजोकरना हितनेअर्थेकरेते तेसुठतने मद मत्सर क्रोध लोनादिके करीने
 दाग्मिनही अनेवजी तेसुठतपिना सातनरकनो अतिधिके० परोणो यइशनही एटले
 तेमुठत ग्वापाथी नगकतिथगे तेमाटे मदमत्सरादिकने निवारीनेसुठतराखजे॥१३॥

पुरापि पापे पतितोसि ससुतो दधासि रे कि गुणिमत्सर पुन ॥

न वेमि कि घोरजले निपात्यसे नियत्र्यसे शृंगलया च सर्वत ॥१४॥

अयेगाजी मत्सरत्यजयाआश्री उपदेशेते हेआत्मातु पूर्वपण पापेकरीने सत्तारमा
 पदवाते अनेरनीगुणपतने रिपे शुभमत्सरधरेते एमकानथीजाणतोजे एमत्सरतोमु
 तने धोर्गे० अगाधकु गरुपिपुं जेमा जलने एहया सत्ताररूपीया समुद्रमानाखेते
 अनेरनी तात्तग सर्गिने निरुधित कर्मरूप सांरुळेकरीबांधेते ॥ १४ ॥

रुष्टेन धर्मा लयशो मिलत्यय ह्ययं कपायेर्युगपत्प्रयाति च ॥

अतिप्रपन्नाजितमर्जुन तत किमद्वा ही हारयसे नजस्वता ॥१५॥

अयेगाजीनेआत्माने रुष्टेवर्जितधर्मे राखवानो उपदेशकहेते हेआत्मातुधर्मनु एकल
 कपेगमाप्रपण रुष्टेकरीने मयपर केजेयकीताहरो कपायेकरीने युगपतके० समकामे
 एकाकाननो मयिन केनेजेनेगते एकागेज कृपयामे तेमाटेहेमूर्ख घणाउद्यमे उपा
 यहेतु अतुनने सुरण ते रापुण्णरीने दाडतिखेदे बुद्धारी जायने एटलेसुरणरस
 वापुदे हाणानीये रुष्टेवर्जितधर्मे तेनेकपायरूपवापुदे हरायेतेतेयुक्तनथी ॥१५॥

शत्रुजयति मुह्यत कलुषीजयति धर्मा यशसि नि

चिता यशसीजयति ॥ स्निह्यति नैव पितरोपि च वा

वाश्च लोकव्येपि रिपवो जयिना कपाये ॥ १६ ॥

अये ॥ हेवक्त्रायथी व्याख्याअगुणथायने तेरुहेते ममारीजीने कपायेंकरी
 ने मित्रनेगृह्यत वनीर्मने तपदानादिक तेमेनाथाय वलीधिरकालनोसचेनोयग
 नेरु अरुपगसरायाय वनीमानादिता तथा बीनामजनादिक तेपणसोइ स्तन
 नहर तेमाटेवर्जित कपायेंकरी आनाक अनेपरजाकपण आपदायाय ॥ १६ ॥

मृदलानकुलत्रिमविद्या श्रीतपोविनग्नप्रचुताये ॥

किं मद बहमि वेमि न मृदानतथा स्वचूगलाययइ म ॥१७॥

अये ॥ हेवक्त्रने मदनिवाग्याआश्री उपदेशकहेते हेआत्मातु रूप जान कु
 न रागम विद्या नही तप दान तेभ्यं तथाआदिशब्दथी जाति परिवार स्त्री म

दिर इत्यादिकं करीने मद अहंकार छुंवहेते? हेमूर्खअनंतिवार पोताना अतिगवे जायचपणानुजे दुःख तेकेमनथी विचारतो? तुंपोतेंज अनंतिवार कुरूप जानरहि त हीनकुज निर्वल मूर्ख दरिडी तपकरवाने अशक्त रुपण दास किंकर एहवो अथतणो इतो त्यापणसर्वेवाते हीनपणुं अरुजणुं तोआजइहां छुमदकरेते ॥ १७ ॥

विना कपायान्नन्नवार्त्तिराशि नवेनवे देव च तेषु सत्सु ॥ मूलं

दि संसारतरोः कपायास्तत्तान् विहायेव मुखी नवात्मन् ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ बलीफरीने कपायतुंल्यजतुंज इहेते. हेआत्मासंसारमां कपायविना संसार संबधीनी आर्त्तिनोसमूह होयजनही अनेतेकपायेंकरी विद्यमानठते नवार्त्तिनीराशि होयज केमके संसाररुपीया वृद्धनुमूल तेकपायजठे. माटेतेकपायनेठांमीनेसुखीया. शांतिसुखनेपाम. ॥ १८ ॥

समीक्ष्य तिर्यङ्नरकादिवेदनाः श्रुतेक्षणैर्धर्मद्वारापतां तथा ॥

प्रमोदसे यद्विषयैः सकौतुकैस्ततस्तवात्मन् विफलैव चेतना ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवेजेविषयने ल्यजीशक्तोनथी तेप्राणीने शास्त्रनल्यो तेपणअफलठे ते आश्रीकहेते हेआत्मा श्रुतजेसिद्धांत तेनेजोवेकरीने तिर्यंच नरक प्रमुखनी वेदनाने तथासर्वज्ञापित धर्मनुंडर्जनपणुंते एमतेंसम्यक्प्रकारेंजाणीने पणजोतुं कौतुकस हितयको विषयमांराचेते तेवारें ताहारो चेतनाजे ज्ञानदृष्टि तेनिस्फलठे केमके तुंन रकादिकनाडु खने जाणतोठतोपण डर्जनधर्मपामिने धर्मकरतोनथी ॥ १९ ॥

चौरैस्तथा कर्मकरैर्गृहीते इष्टैः स्वमात्रेण्युपतप्यसे त्वं ॥ पुष्टैः

प्रमादेस्तनुजिश्च पुण्यधनं न किवेत्स्यसि लुठयमानं ॥ २० ॥

अर्थ ॥ हवेधर्मरूपधन तेनुटातुंनथी तेआश्रीजीवने उपदेशकहेते हेआत्माचोर लोको तथा इष्टकुजकृणकर्मकर जेदासादिकतेणे स्वमात्रके० मात्रवाह्यधनने अप दखावतां तुंपरितापकरेते पणपोतानापोप्या एवाजेप्रमाद तथा तनुके० शरीर तेणेचो रनीपेठें लुटयुं एहजुंजे ताहरुं पुण्यरूप धन तेसर्वजुंटाइजायठे माटेतेहनी रक्षाकर केजेथीतुं नवांतरेंसुखीयाय ॥ २० ॥

मृत्योः कोपि न रक्षितो न जगतो दारिद्र्यमुत्रासितं रोगास्तेन नृपादि जा न च जियोनिर्णाशिताः षोडशः ॥ विध्यस्ता नरका न नापि सुखिता धर्मस्त्रिलोकी सदा तत्कीनाम गुणो मदश्च विजुता का तेस्तुतीष्ठा च का २१

अर्थ ॥ वलीआत्माने गुणरहितपणुदेखाडी मदठांमवा उपदेशकरे हे आत्मा जोतें मृत्युनामुखची कोइप्राणीराख्योनथी तथा जगतजेविश्वतेतु दारिद्र्यनाशपमां द्युनथी वलीसोलेरोगजे कासादिक तथाराजाश्रने चोरप्रमुखनाजय तेनाशपमाइया नथी वलीसातजेनरक तेपणनिवाखानथी तथाधर्मेकरीने त्रिचुवनने सदासुखीकीधुन थी इत्यादिकगुणमाहेलो एकगुणजोताहरामानथी तेवारेताहारोगुणतेस्यो, अनेतेगु एरिना मदतेश्यो, तथा विद्युताके० मोहोटाइतेशी, तथास्तुति प्रगसानीगावा तेप एगी, एटलेपूवोक्त तथाविध कोइगुणजोताहरामाहोयतो मदकरवोपणघटेने पण तेरिना तोजेमदकरवोतेसर्वे निथेकठे तेमाटे मदमत्सरादिकत्यजवा ११ इतिश्री अध्यात्मकल्पद्रुपेविषयकपायावशताधिकार सप्तम सपूर्णम् ॥

अथशास्त्राण्याजित्योपदेश ॥ शिलातलाजे हृदि ते वहति विशति सिक्षत रसा न चात ॥ यदत्र नो जीवदयार्जता ते न जावनाकूरततिश्च लज्ज्या ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेआठमेश्रधिकारे शास्त्रगुणकेहेने त्याप्रथमउपमानेशिक्षातरेचितनुक त्रिणपणुदेखाढेने हेआत्माशिलाना तलियासरखा ताह्राहृदयमा सिक्षितरूपिया रसरहेने पणतेयीतारोअत करण लिंगारेजेदातो नथी केमकेएहृदयमां जीवदया रूप णीरामनता तथाजायनाजे अतिल्यत्वादिक तेरूपीयायकूरनी श्रेणी देवाती न थी कोमजष्टपी जेम जजप्रवाहनेयोगे आर्जतापामे तथात्या अनेकयकुरादिप्रगटे तेमआगननिद्विज्जीरने सिक्षितनायोगथी हृदयमा कोमलताथाय तथाजावनाप्र मुय घुनपरिणामपणउपजे अनेडुगसिद्विज्जीरने तोए शिलातलनुदृष्टांतजाणु

यस्यागमाजोदरसैन धौत प्रमादपक स कथ शिवेचतु ॥

रसायनेयस्य गदा कृता नो सुष्ठलेज जीवितमस्य नून ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेवज्जिविजेपेररी सिक्षितनुं माहात्म्यकहेने जेप्राणिने आगमजेसिक्षित तेरूपीरा मेरनेरमेकरी प्रमादरूपीयो पकजेरुचरो तेथोवाणोनथी तेवाप्राणिमुक्ति छंगवेने एटने जेने सिक्षितजाणवायीपण प्रमादमटघोनही तेप्राणिपत्रे श्यायीप्र मादरहितयः मुक्तिपामगे केमने सिक्षितथीअधिक बीजोकोइ प्रमाद परिहारना दूरपनथी तेथपरदृष्टातरहेने जेपृथ्यने रसायनजेपारदादिक तेथीपण रोगरूपन दाम्यो तेनेचिबतप्य तेपगुजडुर्जनने एमइहांपणजे सिक्षितजाणीने प्रमादरहितन थाय तांनेनेमुक्तिपामरी पणीज दुर्जनने ॥ २ ॥

शास्त्रगुणाधिकार.

अधीतिनोर्चादिकृते जिनागमः प्रमादिनो दुर्गतिपापतेर्मुधा ॥
ज्योतिर्विमूढस्य हि दीपपातिनो गुणाय कस्मै शलजस्य चक्षुषी ॥ ३ ॥
अर्थ ॥ हवेजेपुरुषसिद्धान्तनणनेपण प्रमादवंतते तोतेहनुंनणुं वृथावेते कहे
ते जेपुरुषप्रमादवंत सर्वथा दुर्गतिनोपडनार तेअर्चादिके० केवलपूजासत्कारादिक
नेजअर्थे सिद्धान्तनणे एवोहोयतेहनु नणुं मुधाके० निष्फलजाणुं तेउपर दृष्टां
तकहेते ज्योतिके० प्रकाशकरीनेज मुंजाणोयकोदीवामांजइपडे एवोजे शलजके०
पतंग तेहनांच हूजेनेत्र तेकेवागुणनाअर्थेहोय एतोउलटाअवगुणकारीजयाय तेमप्र
मादिजीवरूपजे पतंगते अर्चासत्कारादिक ज्योतिमां मुंजाणोयको दुर्गतिरूप दीप
ज्वालामांपडेते त्यांसिद्धान्तरूपचक्रुतेकांस्कामनआवे सामोमोहकारीथाय ॥ ३ ॥
मोदंते बहुतर्कतर्कणचणाः केचिजयाघादिनां काव्यैः केचन कल्पि
तार्थघटनैस्तुष्टाः कविरख्यातितः ॥ ज्योतिर्नाटकनीतिलक्षणधनुर्वे
दादिशास्त्रैः परे ब्रूम. प्रेत्य हिते तु कर्मणि जडान् कुक्षंनरीनेव तान् ॥ ४ ॥
अर्थ ॥ हवेतलज्ञानविना यणुंनणोपण व्यर्थते तेदेखाहेते केटलाएकपुरुष य
णतर्कजेप्रमाण प्रमेयादिन्याय तेहनातर्कविचारनेविपेचणके० प्रतिष्ठित एवावतां प
वादिने जीपवायकी हर्षपामेते तथावलीकेटलाक चिंतव्याअर्थनी रचनाएरच्यां
हवेकाव्यंकरीने कवीपणानीप्रसिद्धिकी संतोपपामेते वलीकेटलाएक ज्योतिप नाट
नीतिके० व्यवहार शास्त्र लक्षणके० सामुद्रिक तथाअथ गजलक्षणादिक धनुर्वे
के० आशुध अन्धासनांशास्त्र आदिशब्दयी शकुन शास्त्रि इत्यादिक शास्त्रंकरीने नं
पपामेते पणपरलोकनेविपे हितकारीएवाजे संयमादिककर्मतेहनेविपेजो जटके०
ज्ञानवेतोतेसर्वेने अथ्यात्मशास्त्रने अनुसारे अमपेटनरा कहियं ठेये एटजेअथा
शास्त्रनेमूकीवीजातर्वजे पापश्रुतादिशास्त्र तेपेटनराइनाजते ॥ ४ ॥
किं मोदसे पंडितनाममात्रात् शास्त्रेष्वधीती जनरंजकेषु ॥ तत्कि
चनाधीप्व कुरुष्व चाशु न ते भवेद्येन भवाब्धिपातः ॥ ५ ॥
अर्थ ॥ वजीतेहिजदहेते हंपंनितुं जनके० लोकनेरंजनना करनार एदवाजे
नाटककाव्यादिशास्त्र तेहनेविपेप्रवीणयको नाममात्रपंनिनपणायी छुंनर्पपा
एहवीकरणीकर केजेशेकरीने नुजनेसंतार समुद्रमां बुनवुंनथाय एटजेजिनाग
ने तेहनेअनुसारे संयमआराध ॥ ५ ॥

धिगागमैर्माद्यसि रजयन् जनान् नोद्यच्चसि प्रेत्य हिताय सयमे ॥

दयासि कुट्टिंजरिमात्रता मुने क ते कृतत् कैप च ते जवांतर ॥६॥

अर्थ ॥ हवेक्रियाविना केवल आगमनुज्ञणवु तेपण अर्थसाधकनथी तेहने हेमुनितनेपि कारखे केमकेतु आगमसिद्धात तेणेकरीने लोकने रीजवेठे पणपराने कना दितनेमाटे सयमनविपेउद्यमवत नथीयातो तेमाटेतुकेवल पेटनराइनकोने पणताहरेयादगरासुके जवांतरनेविपे तेजिनागमकिहा अनेलोकनुरीजववुपणकिहा तयासयमपणकिहा एटले जवांतरेएवीगतिपामिश केजिहाएमाहेलोएकेतुजनेनहोष

धन्या केप्यनधीतिनोपि सद्गुणानेषु वक्षादरा उ साध्येषु परोपदे

शल्यत श्रदानशुद्धाशया ॥ केचित्त्वागमपाठिनोपि दधतस्तत्पु

स्तनान् येऽलसा अत्रामुत्र दितेषु कर्मसु कथ ते चाविन प्रेत्यहा ॥७॥

अर्थ ॥ हवेयोडोनणावाथीपण किहाक क्रियानो उत्कर्षदेखामेठे केटलाकशा पी अद्यश्रुतवततापण श्रदानजे सम्यक्ततेणेकरीने शुद्धाशयके० निर्मजपरिण मयतहापतेनेपन्यत्रे केमकेतेपारकाउपदेशना छेशमात्रथीपण उ खेंसाथ्य एवांते जनायनुष्ठान तपसयमादिक्रियाशिरोष तेहनेरिपे आदरवतठे अनेहाइतिवेदेके तावना आगमना जणनारवतां तयाआगमना पुस्तकधरतांठतापण थालोक अने परानोरनेरिपे दितहारोर्म जेसयमादिक तेहनेरिपे निरादरकरेठे तेपुरुषनेपरनने विवेकपागे एटलेपरजवेतेनी शीगतीयागे अर्थात् ते माहाउ खपामगे ॥ ७ ॥

धन्य समुग्रमतिरप्युदितार्द्धवाङ्मारागेण य सृजति

पुण्यमज्ञरूप पात्रेन किं व्यसनतोस्य तु छत्रिकल्पे

यां इत्थितोत्र सद्गुणिनिषु प्रमादी ॥८॥ इतिवापाठ ॥

अर्थ ॥ वनीअर्थानर एहिन्इटेने जेअद्यश्रुतवतयकां पणकदाग्रहदितहाप त नेने समुग्रमतिरिहिये तेपणननुज्ञाणवु केमकेने उदितके० मिद्धांतोक एदरीने अ रिद्धतनी आदनेना गणेकरीने गणेतिनादानांनगयाय एवीगुदिये कृत्रिमपरिण पको पुष्पांते अनेजपतितयकोपण कदाग्रहमनदोषता तेनपणुनयेपण गापुज जेनेहनेरिपे दनादिव्यमनयी कृत्रिमपरी छत्रितने एटलेसांझ पूजामरणादि कन जनेनेपुष्प पण व्यमनादिके आसनपणेकरी कृत्रिमपचितने एटलेहनेनी एहेनेनेजनादु केमकपरीग्रहमेनवु एवीगुदिये रात्रदिवस उ रितयका

अनेनज्ञाअनुष्ठान जेअनुक्रियातेनेविषे प्रमादवंतने तोतेहनुंनपुण निष्फलने आ
काव्यपेहेलाकाव्यनुं पाठांतरने ॥ ८ ॥

अधीतिमात्रेण फलंति नागमाः समीहितैर्जीवसुखैर्जवांतरे ॥

स्वनुष्ठितैः किंनु तदीरितैः खरो न यत्सिताया वदन्श्रमात्सुखी॥९॥

अर्थ ॥ वलीतेजदृढकरने हेआत्मा केवलनस्थामात्रकीज आगमसिद्धांतते
नवांतरनेविषे वांठितसुखेकरी फलेनही ऽष्टफलदायकनहोय पणतंसिद्धांतनेविषे
कल्यांजे स्वनुष्ठितके ० नज्ञाअनुष्ठान तपस्यमादिक तेनेआराध्यते आगमफलदायक
होय तेउपरदृष्टांतकहेने जेमखरजेगसज तेसाकरनोचार उपाडवामात्रयी सुखोड
नहोय साकरनापरिजोगनुं सुखनपामे तेम आगमनणवामात्रयीज आगमोक्त क्रिया
जनित फलपामेनही॥९॥इतिश्री अथ्यात्मकद्वपद्मे शास्त्रगुणाधिकारोऽष्टमः संपूर्णः ॥

अथचतुर्गत्याश्रीतोपदेशः॥ दुर्गधतो यदणुतोपि पुरस्य मृत्युरायं

पिसागरमितान्यनुपक्रमाणि ॥ स्पर्शः खरः क्रकचतोतितमामित

अथ दुःखावनंतगुणितौ नृशशैल्यतापौ ॥१॥ तीव्रा व्यथाः सुरकृता

विविधाश्च यत्राक्रंदारवैः सततमभ्रचृतोप्यमुष्मात् ॥ किं जाविनो

न नरकान् कुमते विज्ञेयि यन्मोदसे क्षणसुखैर्विषयैः कपायी॥१॥युग्मं

अर्थ॥हवे एपूर्वोक्तशास्त्रारांतगीत चतुर्गत्याश्रीतउपदेशकहेने तेमांप्रथम शास्त्रोक्त

नरकगतिनाडु खकहेने निश्चेंकरी नरकना एकपरमाणुमात्रना दुर्गधयी पुरवानित

ममज्ञांकनुं मृत्युयाय एहवामहादुर्गधमय नरकनापुत्रने वजीजिहां निरुपक्रमके ०

अपवर्तनरहित निकांचित् अने सागरोपमेप्रमित एकसागरोपमयी मांमिने तेत्रीत

सागरोपम पर्यंत एहवाआकयाठे केमके देवताअने नारकीनायाउपा सदाइ निरु

पठमहोय वजीजिहां स्पर्शतेपण कवतनीयागयी कर्चगने वजीजिहांयकी अनंत

गुणदुःखायी मद्वागीत तथा महानापने एमद्वत्रवेदनाकहीने हवेपरमाधामीनी

करेजीवेदनाकहेने वजीजिहां देवताजे पद्मजेंदें परमाधामीनेदुनीकरेजी अतितीव्र

कठोरजे वेदना तेविविधप्रकारना वेदन विदारणादिकहोय एप्रकारें निरंतर आक्रंद

रुदननं शब्देंकरी आकाशनेपुग्तो एहवोजे जविष्यमाण नरक तेहयकी हेकुमतिवं

तथाआत्मातुं केमनयीविहितो जेमाटे कदायतश्चित्यको क्षणमात्रसुखनाकारक एह

वाविषयजे शब्दादिक तेंशेकरी हर्षनेपामेने एवेकाब्धनां अर्थएवगोने ॥ १ ॥ २ ॥

इति चतुर्गतिदुःखततीः कृतिन्नतिजयास्त्वमनंतमनेहसं ॥ हृदि

विज्ञाय जिनोक्तकृतांततः कुरु तथा न यथास्युरिमास्तव ॥६॥

अर्थ ॥ हवे उपसंहारकहेते हेपंमितात्मा एप्रकारें अनंतकालसुधी अतिशय नयनीकरनार एहवीचारगतिसंबंधीजे दुःखनीश्रेणी तेप्रते जिनोक्त श्रीसर्वज्ञप्रणि त कृतांतजे सिद्धांत तेथकी वृद्धयमां विचारीने जेम ए चारगतिना दुःखनीश्रेणीथो तुजने कोड्वारें प्राप्तनयाय तेवो उपाय कर ॥ ६ ॥

आत्मन् परस्त्वमसि साहसिकः श्रुताद्वैर्यं नाविनं चिरचतुर्गतिदुःखराशिं ॥ पश्यन्नपीह न विज्ञेपि ततो न तस्य विच्छिन्नये च यतसे विपरीतकारी ॥७॥

अर्थ ॥ हवेआत्मा चारगतीना दुःखजाणतोथकोपण धर्मेनेविपे तत्परथातुं नथी तेवास्तेपरमअविचारीपणुं देखाडेते हेआत्मातुं अविचारमांहेमुख्यठो केमके आसंसारमा चिरकालजणें नावीएहवोजे चारगतिनादुःखनोत्तमूहतेहने श्रुतसिद्धांत रूपनेत्रेंकरी देखतोठतोपण वीकपामतो नथी वलीतेदुःखना समूहनोविवेद करवा नेपण उजमालथातुंनथी माटेतुं उपरातांकर्मनुकरनारठो केमके दुःखवेद कर्मकर वानेवढेले दुःखवृद्धिकारीकर्मकरेते ॥७॥ इति शास्त्रोपदेशांतरगतचतुर्गत्याधिकारसमाप्त अथमनः ॥ कुकर्मजालैः कुर्विकल्पमूत्रजैर्निबद्धं गाढं नरकाग्निशिथिरं ॥ विसारदत्पश्यति जीव हे मनः कैवर्त्तकस्त्वामिति मास्य विश्वसीः ॥११॥

अर्थ ॥ हवेचित्तदमन नामानवनमोहार कहेते तेमांप्रथम आत्माने मनरूपगठु तु विश्वानकरवुंनिपेधेते वेजीवतुजने मनरूपी वीवर तेहुंविक्लपरूप सूत्रेंगुण्या ए हवाजे कुकर्मरूपी जालो तेणेंकरीगाठोवाधीने नरकरूप अग्निवेंकरी मत्सोनीपरें चिरकालजणें पचावसे जेमधीवरपण मत्सने सूत्रनीजाले गाठोवांधीनेपठे अग्नीमांप चावे तेम्हापण एउपनयजाणवुं माटेतुंताहरामनरूप वीवरनोविश्वासकरीसनही जेम ते मनरूप धीवरनावनावेला कुकर्मरूपजालमांपडेनही एवीरीतेंवर्त्तजे ॥ १ ॥

चेतोऽर्थये मयि चिरत्नसख प्रसीद किं दुर्विकल्पनिकरैः क्षिपसे नवे मां ॥ वक्षो जलिः कुरु कृपां नज सद्विकल्पान् मैत्रा कृतार्थय यतो नरकादिभेमि ॥

अर्थ ॥ हवेआत्मावीहितोयको मनरूपमित्रने विनंतीकरेते हेचिरकालनामित्रतुं चेतहयामाहे हेयणाकालना सहचारीतुं महाराठपर प्रसादकरीने एमाठा विक्लपने समूहेकरीने मुजने आसंसारमां सुंनमावेते तुजनेहुं हायजोमीने कडुं जेतुंमहारा

उपर कृपाकरीने शुभविकल्पजे धर्म ध्यानलक्षण तेहनी नजनाकरी व्यापणीमित्री त
फलकर केमकेहु हवे नरकना ड खयी बीहुहु ॥ २ ॥

स्वर्गापवर्गौ नरक तथातमुद्धूर्तमात्रेण वशावश यत् ॥

ददाति जतो सतत प्रयत्नादश तदत करण कुरुष्व ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेआत्माने मनवशकरवाआश्री उपदेशआपेते हेआत्माजे अत करण
वशतथा अवशयको जीवने अतरमुद्धूर्तमात्रमांज स्वर्गमोक्षादिकना सुखप्रतेआपे
अनेनरकनी प्राप्तिपणकरावे एटलेमनवशयको जीर्णोव तथाप्रश्रवचदराजार्पि इत्या
दिकनीपरं स्वर्गमोक्षादिकआपे अने मनवशयको तंजुमत्स्यादिकनीपर अतर
मुद्धूर्तमात्रमा नरकप्रतेआपे तेमाटेतुताह्रा अत करणनेज सर्वथाप्रकारेवशकर ॥३॥

मुखाय ड स्वाय च नैव देवा न चापि काल सुहृदोरयो वा ॥

जन्वेत्पर मानसमेव जतो ससारचक्रभ्रमणैकहेतु ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेतेहिजकहेने जीवने देवता तथा वर्षा गीत ग्रीष्मादिककाल तथा
मित्र शत्रुतेकोऽपण सुखदायी तथादु खदाइनहोय पणएकमन तेहिजजीवने सुख
दायी तथा ड खदायीहोय हरे तेमनकहेबुठे तेकहेने ससारसमुद्रमा भ्रमणजे ज
न्ममरणादिक तेहनुएकहेतुठे एवचन सङ्गीपचेडी आश्रीजाणवु अन्यथा अतङ्गीने
मनना अजावे पण ससारमा भ्रमण देखायते ॥ ४ ॥

वश मनो यस्य समाहित स्यात् कि तस्य कार्य नियमैर्यमैश्च ॥

हृत मनो यस्य च डुर्विकल्प कि तस्य कार्य नियमैर्यमैश्च ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जेप्राणीनेपोतानुमन समाधिवतठतो वशवर्त्तिहोय तेहने नियमजे १
शौच २ सतोय ३ स्वाध्याय ४ तप ५ देवताप्रणिधानादिक लक्षण तथायमे
प्राणातिपात विरमणादिक पाचमहाव्रत तेहनुसुकार्यठे केमकेतेतोसर्व मनवशकर
वाना उपायठे अनेजेवारेते मनवशयपु तेवारेतो ते सर्वगुण प्रथमजआव्या अनेजे
प्राणीनु मन भागविकल्पेकरी हतप्रहतठे तोतेहने नियमयमे करीने पणसुखवातुठे
जेमगाजीना गजाना स्तनधाव्याथी काइ अर्थसिद्धि नथाय तेमज मनवश थयाविना
यम नियमादिक पण व्यर्थ जाणवा ॥ ५ ॥

दान श्रुतध्यानतपोर्चनादि वृथा मनोनिग्रहमतरेण ॥ कपाय
चिंताकुलतोऽनितस्य परो हि योगो मनसोवशत् ॥ ६ ॥

चित्तदमनाधिकार.

अर्थ ॥ जीवने एक मनवशययाविना दानतया श्रुतसिद्धान्तनुंनणवुं तथा
तथा अर्चनजे देवपूजा आदिशब्दयी प्रासाद देवप्रतिष्ठादिक क्रिया तत्सर्ववृथा
एवी पण तेमोक्षफलनी देनारनथाय केमके कपायजेक्रोधादिक तत्संबंधीनीचि
यकी उपनीजे असाता तेणेकरीरहित एहवुंजेमन तेहवुंवगवर्त्तिपणुं तेहिजपर
योगवे अने तेहिज अष्टांग योगनुं सर्वस्ववे ॥ ६ ॥

जपो न मुक्त्यै न तपोविभेदं न संयमो नापि दमो न मौनं ॥
न साधनाद्यं पवनादिकस्य किं त्वेकमंतःकरणं सुदांतं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जीवने नवकारादिज्ञानोजप तथा बाह्य अन्यंतर वेप्रकारनुंतप तथासंयम
चारित्र तथा दमजे इंडियदमन तथामौनजे वचननुंसंवर तथा पवनादिकनुंसाधन
आदिशब्दयी चोरासी योगासनप्रमुख तेकांशमुक्तिना देवावाला थायनही तेवारे
गुजने किंतुके० मुक्तिप्राप्तिनो शोउपायवे तेकहेवे जेणेरुढीरीते पोतानुंअंतःकरणजे
नतेहने वगकयुं तोतेहिज एकमुक्तिनुं दातार होय ॥ ७ ॥

लब्ध्वापि धर्मं सकलं जिनोदितं सुदुर्लभं पोतनिजं विहाय च ॥
मन पिशाचग्रद्विजकृतः पतन् भवांबुधौ नायतिदृग्जगो जनः ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जडके० हेथजानीप्राणी अतिशयेंकरीपामबुंइर्जज प्रवहणसरिखो एह
एगर्वज्ञप्रणीत संपूर्णधर्म तेप्रतेंपामिने वलीतेहनेठांमिने मनरूपिअो पिशाचके०
पूततेणोवहेजोकवोयको संसारसमुंइमांपमता आयतिदृग्के० उत्तरकालनो विचार
करतोनाथी एटलेएमनयी विचारतोजे प्रवहणरूप धर्मेनेठांमी संसारसमुंइमां जंपापा
तखावुं तेथी आगले हवे महारी शीगति याते ॥ ८ ॥

सुदुर्जयं ही रिपवत्यदोमनो रिपूकरोत्येव च वाक्तनू अपि ॥
त्रिजिह्वतस्तद्विपुञ्जि करोतु किं पदीजवनं विपदा पदे पदे ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हेआत्माअतिशय दुर्जयएहवुंजे ताहसंमन तेपोतेंशत्रुपणुं आवरेवे अ
नेवली वचनतथाकायानेपण शत्रुकरेवे मनइष्टयके वचनतथा कायानाव्यापारपण
इष्टयाय तेकारणमाटे मन वचन तथाकाया एत्रणेशत्रुयें पराजव्यो एहयोतुंपगेंपगें इष्ट
विपदा जे नरकादिक तेहवुं नाजनयातोयको तुंनुंकरे एटलेताहगेकांश्चाजतुं नची ॥ ९ ॥
रे चित्त वैरि तव किं नु मया उपराधं यद्गुणतो क्षिपामि मां कुविकल्पजालो ॥ जा
तासि मामयमपास्य शिवेस्ति गता तात्किं न संति तव वासपदं ह्यसंख्याः ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हेचित्तरूपवेरी में ताहरोशो अपराधकीपोत्रे केतुमुजने प्रि पुरुषपात्रे बांधीने दुर्गतिमांनाखेते जोतुएमजाणतोहोयजे एजीयमुजनेपरिहरिने मुक्तिनाराते तोपणताहरे वशकरवानास्थानक वलीमहाराशियाय बीजाग्रसरख्याता सतारीनी वसुंनथी एटले एकदुजतोरहो तोपण ताहरेबीजानीशीसोटने ॥ १० ॥

पूतिश्रुति.श्वेव रतोर्विदूरे कुष्टीव सपत्सुदृशामनदं ॥

श्वपाकवत्सज्जतिमद्विरेषु नार्हत्प्रवेश कुमनोदतांगी ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेमननायवशपणायकी बहुप्रकारना अयगुणयापनेतेदेराडेने अ मनेकरीसतापपात्रो एहवोजेप्राणी तेकुह्याकाननां कुतरानीपरं रतिजेनिवृत्तिहेतुवी वेगेलोहोय जेम कीमेंखायो एहवोजे कुतराते किहांपणकृणमात्र रतिपामेनहीतेम कुविकल्पचित्तनोधणी तेपणरतिरहितहोय वलीकोढीआनीपरं सपदारूपणीजे सुद शाश्वरूप उत्तमकन्याओ तेहेनेवरवाअयोग्यहोय जेमकोढीआनेकोइपण उत्तम कन्यावरवावांठेनही तेमदुष्टचित्तवतप्राणीने सौभाग्यादिक कोइपणसपदाआअभयेनही वलीसंदर्गतिरूपजेमद्विर तेहनेविषे श्वपाकके ० चडालनीपरं प्रवेशकरवानपामे ॥ ११ ॥

तपोजपाद्या स्वफलाय धर्मा न ह्येककल्पैर्दत्तचेतस स्यु ॥

तत्खाद्यपेयै सुचृतेपि गेहे क्षुधातृपाज्या प्रियते स्वदोपात् ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ माटेविकल्पेकरी जेहनुचित्तपीडाणुठें एहवाप्राणीने तपजपप्रमुखजेधर्म तेपोतपोताना फलनुदेवावालोनिधाय अने कुविकल्पचित्तनोधणी धर्मक्रियाकरतो कोपण मोक्षफलपामेनही तेउपरदृष्टांतकहेते जेमकोइ अणुवतप्राणी खानपाना दिके जरेलाघरमांपण पोताना कृपणतायादिकवोपथी सुखदृष्ट्यायेपीडाय तेमइहा पण कुविकल्पचित्तवतप्राणीते ठतेधर्मपण परचर्वेसीदाय ॥ १२ ॥

अकृत्रुसार्थं मनसो वशीकृतात् पर च पुण्य न तु यस्य तद्वशं ॥

स वचित पुण्यचयैस्तद्वशै फलैश्च हीही हतक करोतु किं ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ एकमनना वशकरवाथी बीछुंतर्वपुण्यते सुखेंसाध्यते अनेते मन जेहनेव शनथी तेप्राणी पुण्यनेसमूहें तथातेपुण्यजनितफलेंकरीने वांनितते तेफोकटवे ए छेमनवशविना पुण्यनी तथापुण्यजन्यक फलनी फोकट आशाराखेते तेमाटे हीही इतिखेदे एबापढो प्राणी सुकरे पडे तेहने एके गतिनथी ॥ १३ ॥

अकारणं यस्य सुञ्चिकल्पैर्दत्तं मनः शास्त्रविदोऽपि नित्यं ॥

घोरैरघैर्निश्चितनारकायुर्मृत्योः प्रयाता नरके स नूनं ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ यद्यपिसिद्धांतनोक्षणनाम्ने तथापिजेहनुंमन अकारणके० उपसर्गादि
ककारणविना पण नित्यं अतिशयैकविकल्पकरी पीमितते तेपुरुषमहार्गङ्गापेकरीने
दृढकीधुंते नरकायुजेणे एहबुंयकोते सर्वथा सुआपटी नरकमांजजगे ॥ १४ ॥

योगस्य हेतुर्मनसः समाधिः परं निदानं तपसश्च योगः ॥

तपश्च मूलं शिवशर्मबल्या मनःसमाधिं भज तत् कथंचित् ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ मननीसमाधिजे एकाग्रता तेहिज योगनुंहेतुते अनेवलीयोगजे अष्टांग
लक्षण तेतपनुंपरम उत्कृष्टकारणने अनेतेतपतो मोक्षसुखरूपणी वेलीनुंमूलते मा
टेहेआत्मा जेतेउपाय करीने मननीसमाधिनेआदर केमके मननीसमाधिथी योग
अने योगथी तप तथा तपथीमोक्षसुख एमपरपरायें सर्वसिद्धिपामे ॥ १५ ॥

स्वाध्याययोगेश्वरणाक्रियासु व्यापारणैर्द्वादशजावनाभिः ॥

सुधीस्त्रियोगी सदसत्प्रवृत्तिः फलोपयोगैश्च मनो निरुंध्यात् ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवेमनसमाधिना उपायकहेते स्वाध्यायजे जिनागमतेहनायोगनुं वहेबुं
आंविजादिक तपविशेष तेणेकरीने तथाचारित्रसंबंधीनी क्रियानेविपे प्रवर्तवेकरी
वलीअनित्यादिक वारजावनायेंकरीने वली त्रियोगीजे मन वचन कायानायोग ते
होनी सदसत्प्रवृत्तिके० नलोअने नूंडोव्यापार तेहना फलनुं उपयोगजे विचारणा
एटलेत्रियोगना शुभव्यापारनो शो फजते एहवीविचारणा अने अशुभव्यापारनोशो
फलते एहवाजे उपयोगदेवा इत्यादिक प्रकारेंकरी मननेवशकरबुं ॥ १६ ॥

जावनापरिणामेषु सिद्धेष्विव मनोवने ॥

सदा जाग्रत्सु दुर्ध्यानसूकरा न विशंत्यपि ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेवली एतर्वप्रकारमां पण जावनापरिणामने विशेषदेखाहेते मनरूपी
आवननेविपे सिंहसरिखाजे जावनाना परिणाम तेमांसर्वदासावधानरहेथके डुष्पा
नजे आर्त्तारोडध्यान तेरूपजे सूअरोते प्रवेशपणकरीशकेनही तोतिहां तेसूअरो
वासकरवानेतो सर्वधानजपामे ॥ १७ ॥ इति श्रीअध्यात्मकल्पडुमे चित्तदमनानि
धानो नाम नवमोऽधिकार संपूर्ण थयो. ॥ ए ॥

अथ सामान्यतो वैराग्यधर्मोपदेश ॥ किं जीव माद्यसि दसस्य
यमीदृसेऽर्थान् कामाश्च खेलसि तथा कुतुंकरशक ॥ चिक्ति
प्सु धारनरकावटकोटरे ला मन्यापतल्लवु विजावय मृत्युरक्त ॥१॥

अर्थ ॥ हवेसामान्यथी वैरागोपदेशनामा दसमोयत्रिकारकहेते तेमाप्रथमनीति
ने मरणसवधीनयदेखाहेते हेजीवतु मदशानोकरेते तथासुहजेते वजी अर्थनेसु
र्णरूपादिक तेहनेसुवातेते तथावली नि गकठतो कंतुकररीने कामजे शब्दादिक
विषय तेप्रतेसुरमेते तुजनेतो नयकर नरकरूपजे खाऽ तेमानाखगायावतो एवा मृ
त्युरूपजे राक्षस तेवतावजु तारेसन्मुखयावतु सांजजीने नि गकरद्विशनही ॥१॥

आलंवन तव लवादिकुठारघाताश्रितति जीविततरु न
हि यावदात्मन् ॥ तावद्यतस्व परिणामहिताय तस्मि
न् विने हि क कच कय नविता स्वतत्र ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेयावतुविद्यमानठते जीवनेधर्मकरवु उपदेशेते हेयात्माताहरो आ
लवनआधारचूत एह्योजे जीवितव्यरूपवृद्ध तेप्रते लवादिकजे लव लेश वृण प
डी मुहूर्तप्रमुखकालमान तेरूपीया कुहामानायाव जाहाजगठेदेनही तेहथीपहेनो
ज परिणामहितजे निदानहितकारी तपसयमादिक तेहनेअर्थयद्यमकर जे
कीताहरो जीवितव्यरूप वृद्धेद्यापठि फरीतेहने नवपल्लवकरवाने किहांक कोडक
कारे पण मत्रवपायथासे जेऐकरीतु जीवितव्यरूपतरुने नवपल्लवकरीस एतसे
पोहूणे जीवितव्यरूप वृद्धेदातुजायते तेदेदाङ्गयापठि फरीसककरवानु कोडका
पनथी तेमाटे आत्महितनेविषे तत्परयावु एहिजश्रेष्ठवपायते ॥ २ ॥

तमेव मोग्धा मतिमान् तमात्मनेष्टाप्यनेष्टा सुखदुःखयोस्त ॥
दाता च ज्ञोक्ता च तयोस्तमेव तच्चेष्टसे किं न यथाहितास्ति ॥३॥

अर्थ ॥ हवेसर्वकरणीते आत्मानेआधीनते एहवुकहिने विजेपेंपेरेते हेयात्मातु
मोग्धाके० मृदतासहितवो अने मतिमान्के० ज्ञातापणतुवो गलीमुखनु वाठक अ
नेड खनुंथराठरुपणतुवो तथासुखअनेड खनुदाता अनेज्ञोक्तापणतुजगो केमके सु
खड सते स्वरुतकर्मधीजयायते यडक्त श्रीवत्तराध्ययने अप्पानईपेथरणि अप्पाने
वृन्तसामनी अप्पाकामडयापेणु अप्पामेनदणवण अप्पाकताविकत्ताय इत्यादिक
माटे जेरीते ताहरीआत्माने हितनीपजे तेमजकानथीकरतो ॥ ३ ॥

कस्ते निरंजन चिरं जनरंजनेन धीमन् गणोन्ति परमार्थदृशेति पश्य ॥
तं रंजयागु चरितैर्विशदैर्ज्ञेवाब्धौ यस्त्वां पतंतमवलं परिपातुमीष्टे ॥४॥

अर्थ ॥ हवे लोकनेरीजवतोथको आत्मापोतानुं हितकांकरतोनी ते आश्रयीउ पदेशेते हेनिरंजन हेनिरलेपआत्मा हेबुद्धिवंत हेहिताहितविवेकनाजाण चिरकाल जावजीवलगं लोकतुंरीजवतुं एटलेमलीनवच्च धारणकरी बाह्यक्रिया देखामीने गू न्यचित्ते गमेगामें उपदेशआपीने लोकतुंमनरीजवतुं तेथीतुजने ओगुणने एटलुंत त्वदृष्टे विचारी परमार्थदृष्टीयेंजोता लोकरीजव्याथी आत्माने अर्थेतिदिकांजनथी तेमाटे लोकरंजनत्यजीने उतावलोथयी विगटके० निर्मलजे चारित्र तपसंयमादिक आचरण तेणेकरीने श्रीवीतराग तथातेमनानापेलाधर्मनेरीजव जेथकीतुजने अ वलंके० परजवें संबलेंरहित संसारसमुड्मांपडताथकां राखवानेसमर्थथाय केमके संसारमांपडता एकधर्मजआधार आपजे पणलोककोइ आधारआपजेनही ॥४॥

विधानदं सकललब्धिरदं नृपोदं दाताहमनुतगुणोहमदं गरीयान् ॥

इत्याद्यदं कृतिवशात् परितोपमेपि नो वेत्ति किं परजवे लघुतां जवित्री ॥५॥

अर्थ ॥ हवेअहंकारनिवारवा उपदेशेते हेआत्मा हुंपमिततुं हुंसर्वलक्ष्मीये स हिततुं हुंराजातुं हुंदातारतुं हुंअनुतगुणवततुं तथाहुंमहोदोतुं इत्यादिकजे पोता नामनकल्पित अहंकार तेहनावगथकी तुं परितोपके० हर्षपामेते पणजन्मातरें जाविनी एहवीतेपदार्थानी लघुताप्रते कांविचारतोनी जेजेपदार्थनेतु आचवमां हुंपदेकरेते तेतेपदार्थनीतुं परजवेंहीनतापामिस इतिजावः॥यडुक्तं योगशास्त्रे॥जाति लाजकुंजश्वर्य वलरूपतपःश्रुतः ॥ कुर्वन् मदं पुनस्तानि हीनानि लभ्यते जन इति ॥५॥

वेत्ति स्वरूपफलसाधनबाधनानि धर्मस्य तं प्रजवसि

स्ववशश्च कर्तुं॥तस्मिन् यतस्व मतिमन्नधुनेत्यमुत्र

किंचित्त्वया हि नहि सेत्स्यति नोत्स्यते वा ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेआत्माने इहजवेंधर्मकरवानी प्रेरणाकरेते हेबुद्धिवंतप्राणी तुधर्मतुं स्वरूपजे क्वांत्यादिकदशविध लक्षण तथाधर्मनुंफलजे मोहादिक तथाधर्मनुंसाधन जे मनुष्यजन्म आर्यक्षेत्रादिक तथाधर्मना बाधकजे कुजन्म कुक्षेत्र प्रमाद मिथ्या त्व इत्यादिकगर्वप्रकारने वेत्तिके० जाणेते अनेवली स्ववशके० पोतानेवशेंथको ध र्मकरवाने समर्थपणतो पणतिर्यच नारकीनीपरें परवश तथाधर्मकरवाने अतमर्थ

नयी तेमाटे आजवमाज धर्मेनेविषे उद्यमकर केमकेफरी परजवेंते कांइ सीजेनही
तथा तुजने तेवा धर्मेनु फरीकाइ जाणपणुपण नहीयाजें माटे ॥ ६ ॥

धर्मस्यावमरोस्ति पुञ्जलपरावर्त्तरनतेस्तथा यात सप्रति जीव हे प्रस
हृतो दु खान्धनंतान्ययम् ॥ स्वल्पाद् पुनरेप दुर्जनतमश्चास्मिन् य
तस्वाहृतो धर्मं कर्तुमिमं विना हि न हि ते दु खदाय कर्हिचित् ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेआत्माने धर्मेनुअवसरजणावेजे हेजीवयनताडु ख सहित तुजने
अनंते पुञ्जलपरावर्त्तें ससारमानटकता सप्रतिके० हमणा आजवमा धर्म करवानुअ
सरआव्योजे अनतवत्सर्पिणी अने अवसर्पिणी प्रमाण एकपुञ्जलपरावर्त्त याव ते
हनुस्वरूप अयातरथीजाणतु एधर्मेनुअवसरते थोडाजदिवसजगणजे फरीपामबु
एडुर्जनजे तेमाटेएअवसरे श्रीजिनोक्तधर्म करवाने उद्यमकर केमके एजिनोक्तधर्म
विना ताहरे किवारेंपण जन्ममरणादिकना दु खनो ह्यथवानुनयी माटेजोडु
तु अतकरवाने वांठतोहोयतो एअवसर पामिने धर्मकरवाने तत्परथा ॥ ७ ॥

गुणस्तुतिर्वागसि निर्गुणोपि सुखप्रतिष्ठादि विनापि पुण्य ॥

अष्टांगयोग च विनापि सिद्धिर्वातूलता कापि न वा तवात्मन् ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवेअयुक्तवांठकपणाथी जीवनुवाहुलापणुदेखावेजे हेआत्मातुज्ञानदर्शित
चारित्रादिकगुणेरहितयकोपण गुणस्तुतिजे पोतानीप्रशसा लोकनामुखयी कीर्त्तिना
वरणनने वाजेजे तथापुण्यविनापण सुखने तथा प्रतिष्ठाके० गौरवपणानेवांजेजे
ली अष्टांगजेयोग यम नियम आसन प्राणायाम प्रत्याहार धारणा ध्यान समाधि
एआठयोगविना पण सिद्धिअष्टकर्मद्वयलक्षण सिद्धनाआठगुण अथवा सिद्धि
अष्टमहासिद्धि लपिमा वशिता ईशिता प्राकाम्य महिमा अणिमा यत्तकामावसा
ता प्राप्ति तेप्रतेंतुजाजेजे माटेहेआत्मा एताहरो बाहुलापणुते कोइअपूर्वनयुनदेखा
येजे केमके कारणनी सामग्रीविनाज कार्य नीपजाववानी अजिजापाकरेजे ॥ ८ ॥

पदे पदे जीव पराजिन्तुती पश्यन् किमीर्ष्यस्यधम परेभ्य ॥

अपुण्यमात्मानमवैपि किं न तनोपि किंवा न हि पुण्यमेव ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेजीजानाकरेला अपमानयी जीर्णकारेजे तेआश्रीउपदेशकरेजे
जीवतु पुण्यरहितपणाथी अधमके० नीचअस्थापाम्योयकोपण पणेंपणें बीनती
करेली जे अजिन्तुतिके० अपमान आक्रोशादिकते देखीने परेभ्य के० तेजोकरेजे
सु ईशके० क्रोयकरेजे पणपोताना आत्मानेज पुण्यहीन केमजाणतोनयी जेपुण्य

द्वितीयो तेजनेतो एगंपगं पगनयथाय तेमांजुं महांटीगतने एमहांविचारंतानवी अ
पचानिश्चैथी पुण्यजयंमकरतोनी कंजेचरी कोऽपगनयनथाय ॥ ९ ॥

किमदयन्निदयमंगिनो लघून् विचेष्टसे कर्मसु हि प्रमोदतः ॥

यदेकशोप्यन्यकृतादनः मृत्युनंतशांप्यंगययमदनं जये ॥ १० ॥

अर्थ ॥ दवेष्टात्माप्रते परनेपीउतुं फलकहेने देष्टात्मानुं निर्दयपणेकरी तादृग
अपी तापुं० निर्दल एवजाजे अंगी० प्राणी तेदनेपीउतोचको तुं प्रमोदत ०
नपेकरी पापकर्मविषं नुप्रयत्ने केमके एहवारपण जेप्राणिये अन्यजीने पीठाव
पजाचीदोय तेप्राणीअनतिचार संगारमांपीउतसे यहुतं निगपरेउपउने सपशुणि
उतयसहस्रमकोडिगुणा ॥ कोटाकोडिगुणोयादुह विचागो बहुतरो वा इति ॥ १० ॥

यथा सर्पमुखस्थोऽपि जंको जंतूनि नृक्षयेत् ॥

तथा मृत्युमुखस्थोऽपि किमात्मनार्दमेऽग्निः ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवेनेउपर दृष्टांतकहेने जेम जेकजे नेटको तेसर्पनामुखमां रह्यो अर्द्धप्रसित
थको पण जंतुजेन्हाणा रुडजीवतेप्रतेखाय तेम देष्टात्मा तुंपणमृत्युना मुखमा र
ह्योथको पण अन्यप्राणीअने सुंपीडयापेठे ॥ ११ ॥

आत्मानमटपेरिह वंचयित्वा प्रकल्पितेर्वा तनुचित्तसौख्यैः ॥

जवाधमे किं जन सागराणि सोटासि ही नारकडु खराशीन् ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ दवेऽहजवे दिसाजनिह अल्पमात्रसुखथी परजवे अतंताडु ख सहेवा
पटजे तेकहेने हेजन हेनसारीप्राणी प्रकल्पितके० तेताहरी कल्पनामात्रथी डुःख
नेज सुखकरीमान्या तेपणवली अल्प तुव हण स्थायी एहवाजे मनवचनकाया
संवंधीसुख तेणेकरी इहजवे तुवगायेठतो हाहाइतिखेदे जवजे चारगतिरूपसंसार
तेमा अथमजे नरकतेहनेविषे घणाक सागरोपमसुधी नारकीनाजेडु खसमूह तेसहे
वाने मुंतत्परथायठे ए विषय सुखते डु खजठे पणकल्पनामात्रथी एनेजीवसुख
करीमानेठे ॥ १२ ॥ यदाह नर्तहरिः ॥ तृपा शुष्यत्यास्ये पिवति सजिजं स्वाडु सुरजि
कुधार्तः सन् शालीन् कवलजति मांसाज्यकवलान् ॥ प्रदीते रागाग्नौ सुदृढतरमा
भिलष्यति बहून् प्रतीकारो व्याधेः सुखमिति विपर्यस्यति जनः ॥ १ ॥

नरभ्रकाकिण्डविदुकास्त्र वणिक्त्रयीशाकटजिह्वायैः ॥

निदर्शनेर्द्धारितमर्त्यजन्मा डुःखी प्रमादेर्बहु शोचिताऽसि ॥ १३ ॥

अथ ॥ वजीनेहिजअर्थ उत्तराध्ययनसूत्रना दृष्टातेकरी दृढकरे हेअत्मातु
माइजे मयादिकपाच तेनावगथकी मनुष्यअवतारहारीने पनेपरजवेडु खीआवता
उग्रजेवोकडो कागिणी उदकविडु आभ्रपातकीराजा वलिकत्रयीजे अणुआपणी
माकटजे गामावाहरु निहुकजेराक इत्यादिकोनादृष्टातेतुं पण घणुशोचनाकरीम ॥ १ ॥

इरामहेपयी उग्रत्रादिकना दृष्टातजिखेते तेमाप्रथम उग्रव्रतुदृष्टातकहेते ये
कोइगाममा कोइकनापरमथ्ये एकवोकडोहतो तेकोइक प्रादुणोआपसे तेवने
अनुमान राममाआपजे एमचितवीने तेवरनामाणसो तेवोकडाने अत्रादिनेपाच
अनुक्रमेते वोकडो घणुपुष्टशारीयसो हवेतेहनेतेहवोदेखीने एकगठो मनमं
पास्योपरसो कोरगरीने दोहतांशेपरखुजे पोतानीमातानुडु तेहने रावेनही तको
माताय शोभुहारणपुत्रेथके कहेराजागो हेमाताजूथोने आबोकडो यथे
प्रादिरग्यापने तेथीकहेयो पुष्टयइहयोते एहनेपुत्रनीपरेपाजेने नानाप्रसन्न
गारायहेगते अनेमुजनेतो पोतानीमातानुडु तेपणकोइ पीरादेतांनथी तथामु
गृणनेपण गगनउपर पुरामजतानयी एहबुसांनजी मातायेकसु आउरगिण
यथा ज्ञाऽगमिनदि ॥ सकृन्निषेहतांवेदि एष दीहावलररकण ॥ १ ॥ हेमस जेमगी
मरायदधातोय तेहनेजेकांइ ग्यागामांजे तेआपे तथाकुजनीमाला प्रमुखपहेरावेते
एवोकडातेपण ययममननीपर शृगागदिकरुनेते पोपेते पणकोइप्रादुणाआपमे ता
हेदगीहावणामे तेमांननी यन्मनानोह्यो पनेकाइरुदियता तेहनेपरप्रादुणाआप
नेरायतशोहानतांयी ययुरगी घणुतडफटतो जीनकाहतो दीनसरे आगडता मय
माइरा नेतनामामने गटागडरगी पचारीने प्रादुणामहितसकुटुवे यथलियन
॥ १ ॥ १ तजमानदगीते गठो नयपास्योयसो ग्यातरम्योयकोपण मातानुडु
नथी तजमानाय पुत्रेथके यमयायो हेमाताम वोकडानीएहरी जूनीअरस्यदि
तेदं मुजने धारवानापण बोद्यानियनथी एमडहापणएउपनय जोमरा चमतव
हाचरितयनीरादाये निनेयपणे यथेष्टपुष्टयानुयसो प्रादुणाआपे मृपुसा
नेमहेअन्नातुपण प्रमापुष्टयका यथाइग्यायेरिगेते पणमृपुआपेयक मनु
चमदगंनिकात्रिकना इ गपामि घणुगोचपामीम

अथ ॥ उग्रव्रतुदृष्टातकहेते जेमकाउरगंर परवजोइ मचूरीरगीने एह
मनेय कलायो वज्रपातनाय तजगामो तेरागेरमांमंदरथीमाइ एकरूपद
दी नेत्र ॥ १ ॥ कागणीगयेगी धीनामरेइयनी रासजीनरी सारिनिगरी ए
हिमे हिदकमगेन विश्रामन्यानक एहगंणीरीमरी ने मयरागमाये अ

जातासांजरी तेवारेंरांकेविचाखुंजे एककांगणीनीखोटे रखेनेवीजुंरूपक वटावतुंपडे
इमचित्तवी सथवारोमूकी इव्यनीवांसली किहांकगोपचीने तेकांगणीजेवा पाठोव
व्यो आवीनेजूएतेतो कांगणीकोइकलइगुं अनेपाठोफरीनेजूएतो वांसलीपण को
इकजेइगुं पठेनिरागचयी अतोत्रष्ट ततोत्रष्टयको घणुशोच करवालागो जेमतेरां
के एककांगणीनालोचयी हजारसोनैयानीवांसली अनेतेकांगणी वेन्हे खोइने घ
णागोचनुजाजनथयो तेमआत्मापणपूर्व अप्राप्तकामनोगयको बहुमूलचारित्रपा
मिने चलतुंकांगणीतुव्य कामनोगनीजालसायें चारित्रत्यजीने कामनोगगवेपतोयको
कामनोगपणनपामे अनेचारित्रपणनपामे एमउचयत्रष्टययोयको तेरांकनीपरें घ
णुशोचपामे इहां कांगणी ते एक मासानुं चोयोजाग अथवावीसकोमी अथवा
एकरूपैयानुं (८०) मुंजागजाणवो.

हवेत्रीजुं उदकाविंडुंष्टांतकहेठे कोइकवनमा कोइतुपातुरने कोइकदेवताये क
रुणाकरीने ह्रीरसमुइनेकाठेजइमुक्यो तेमूर्खतिहांपाणीपीडुंनही अनेदेवतानेकहुजे
हेस्वामि महारागामनीसीममांकुंठे तेहनेउपकाठे फाजनेअयेंलवमान एकजलवि
डुंते खरीपडगे माटेमुजनेतिहांमूकोतो विंडुओपीडं तेसांजली तेहनेमूर्खनिर्जाग्य
जाणी देवतायेंतिहांमूक्यो देवतापोनाने स्यानकेगयो पठेतेविंडुओपण खरीपडयो
तेदेखीतेमूर्ख उचयत्रष्टययो यको शोचकरवालागो तेमइहांतुपातुरतेजीवह्रीरसमु
इतेचारित्र देवतातेसकृ जलविंडुआरूप कामनोगनामुख एम उपनयजाणवुं.

हवेचोयुंआघ्रष्टांतकहेठे कोइकराजाने आंवानाफलघणुज वल्लनहता एकदिव
शें घणाआघ्रफलनाखावाथकी अजीर्णविपुचिकाथयी पठेवेद्येअनेक आंपर्धेकरी,य
णीकष्टेनिरोगीकीधो वल्लतुवैद्येकहु हवेजोआघ्रफलखासोतो मरणपामसो एमकही
सर्वथावाखो राजायेपणपोतानादेशमांथी आंवानासर्ववनठेदावीनाख्या हवेकोइक
दिवसेराजा आहेडेनिकव्यो तिहांडुष्टअर्थे अपहखां एहवाप्रधान अनेराजावेहुजण
घणुदूरपर्यें किहाकअटवीमांजइपहोता सैन्यसर्वपाठलरहु राजाप्रधान वजेजण अ
थ्वथीवतरी आंवानीठायायेवेठा तेआंवानीचेफलपमवादेखी राजानेघणादिवसें अ
जिलापययो प्रधानेघणुवाखो तोपणतेफलखांधु एटलेतत्काल मृत्युअवस्थायुअथ
योयको घणुशोचवालागो जेमतेराजा आघ्रनाखावेंलुव्योयको प्रधानेवाखोयकोप
ण ते फलखाइ राजा जीअत्वनी आशातजीने मरतांमहाशोकपाम्यो तेमइहांपण
विषयलुव्यकजीव विषयने परवजथको जिनाझाअणमानतो कामनोगासक्तथयी
संयम अने मनुष्यजन्म वेहुहारीने पठे पश्चात्ताप करगे.

हवेपाचमुं वणिकनुं दृष्टातकहेते एकवणिकनेत्रणपुत्रहता तेत्रणेनेहजार हजार
 सीनेया थापणआपीनेकसुजे एटलाइव्यंतमेव्यापारकरीने अवधिउपरेआववु हवे
 तेत्रणेजण नीमे नीमे मूलजेइने जूदेजुदेनगरचाव्या तेमापहेलोनाइसर्वव्यसनरहित
 अत्पव्ययकरतो थको व्यापारकरवालागोतेमा घणोकमाणु अनेत्रीजो हजारसौन
 याकायमराखीने लाजआवेतेवाचरे एरीतेंते मूलइव्यनेराखीरसु अनेत्रीजेव्यापारकी
 धुनही अनेवेइयादिकनाव्यसनमा सर्वमूलइव्यवावरीनारसु अनुक्रमेंतेत्रणेजण पा
 तानाघरेआव्या तेहोनुव्यतिकरजाणीने त्रीजापुत्रनं मूलनीमेंपणनराख्योमाटे पि
 ताये घरथीवारकामीमूख्यो लोकमानिंदनिकययो दामपणुपाम्यो जेमतेत्रीजोपुत्र
 नीमेंमूलनेहारीने निंदाअवस्थापाम्यो तेमआत्मारिपयलुव्यथको पूर्वजन्मपुण्यरूप
 मूल नीमेंहारीने जन्मातरेंडुर्गातिना ड खपाम्योथको घणुगोचपामेते

हवेठछो शाकटनु दृष्टातकहेते जेमकोइक गामानुवाहक सम विपम मार्गजाणतो
 थको पण विपममार्गे गामानेलेइगयो पठेधुसलूनागेथके शोचकरवामामधु तेमइ
 हांपण जीवपुंषपापादिक मार्गनेजाणतोथको पण प्रमादना परवशपणाथकी कु
 मार्गे चाजतो कुगतीमांपमसे तेवारेशोच पामसे

हवेसातमुं निरुक्कुनु दृष्टातकहेते कोइकगामडीआनो रहेवासी पुरुषदाजिइंपरा
 जव्योथको देशातरेंजइ निरुक्कामागे पणपुण्यरहितपणाथकी निरुक्कानपाम्यो तेवारे
 फरीपोतानां घरतरफचाजवानिकव्यो मार्गमाकोइकगामे पाण पाटकपात्रो एकदेवजने
 तेमां रात्रेजइसुतो तेदेवजमांथी एकसिद्धचित्रेलुकामकुनहाथमालेइ निकव्यो पठेएक
 बाजुपेंठजेरही घडानेकहेवाजागो हेकुनइहामदिरकर एटलेतिहा मदिरथपु एम
 तिहाशय्यादिक जोगसामग्रीसर्वकीरी पठेखीसहित रात्रेजोगजोगवी प्रजातेंसर्व स
 हसु तेदेसीने निरुक्केचितव्यं जेआजलगणहु फोकट पृथ्वीमांजम्यो हवेजोहुएति
 इनेसेबुतो माह्रीमर्वआइयाफले एमचितवीते पाणनीसेवाकरी एकदिवशेते पाणप्र
 सन्नयइव्यो जेतुसुमागेते तेवारेनिरुक्कबोळु जेताहरापशायथीहुपण एहवोजोगपामु
 पाणेकसुनुजने गमेतो एकजजेइजा अनेगमेतो एकजप्रतिष्ठानी विद्यालेइजा ते
 वारे निरुक्कबोळो जेहेमामीविद्यातो कष्टकरीसापु तेगरफले तेमाटेविद्यासिद्ध
 जने तेहिजमने आपो तोकष्टकियाविनाज जोगसिद्धिपामु पठेतेपाणेयमोआप्यो ह
 बेतेगामडीआयेतजेइने धरेंआव्यो घटनेप्रतापें उज्वलयरनीपजावी विविधजोगसामग्री
 मेजवी पोतानासर्वकुटुबमहित मनोवांछित विज्ञास जोगववाजागो पोताना सऊ
 नादिकने खेतीप्रमुख आजीविकाना ठपाय सर्वमृकाव्या दोरप्रमुखचतुष्पद सर्वगो

लीमन्त्रा एवमिदं नै घामीणमश्वपानं द्वाष्टोऽने मनमांस्त्रयस्तो तेविद्याकुंज
नानाचपस्त्रेने नाचवानागो मश्वपानना पर्यगणायही षट्पटीने चांगीगयो
तेथी विद्याये कर्जुं वनय सर्वमटीगयो पनेघामीणकृद्वमदित आजीविष्यं
दृग्दीपयोप्रयो शोचयन्नाजागो द्वाष्टानिपेते जामेयटनिदिनी विद्याजीरीदती
तामुर्वीथात एरीने जेमतेघामिकनिष्ठु पस्त्रिष्टनस्त्रतां देवयज्ञान कामकुंजपामिने
वलीमश्वपाननी पर्यगणायही कुननागीनागीने विद्यानुशोचपान्नु तेमएजीयप
दृजेन जिनधर्म पामिने प्रमादपर्यगताथी धर्मजारीने कुनतीपेगयोयको धर्मसा
मघीयिना शोचपामे एसातदृष्टानना संवंधराणया तेमांपदेजापांचदृष्टांततो श्रीश
वगध्ययनना सातमां अय्ययनथी तथात्रोदृष्टांत पांचमांअध्ययनथी अने सा
तमांदृष्टांत दृष्टाअध्ययनथी जग्युंते श्लोकमां आचशब्दकहोते तेथीजीजापण द
रिश्चिहुद्वारिक एव्यादृष्टांत पणाते तेयंथांतरथी जाणवा.

पतंगचृंगेणखगाहिमीनविषधिपारिप्रमुखाः प्रमादः ॥ शोच्या
यथा स्युर्मृतिबंधदुःखैश्चिरायज्ञावी तमपीति जंतो ॥ १४ ॥

अर्थ॥देववली यंधकार प्रमाटीजीवने दृष्टांतेकरी नावीडखदेवादेते हेअत्मा जेम
पतंगीयो तथा जमरो मृग तथा खगके० पारेवाप्रमुखपट्टी तथामर्पअने माठलो तथा
दग्निव्याघ्रइत्यादिक सर्वजीवते प्रमादजे शब्दादिकविषय तेहनावशयकी मरणसंबं
धीदृखेवरीने शोचनीयथाचते तेमांपतंगते नेत्रनाविषयथी दीपशिखायेंमोहोयको
मृत्युपामेते अने जमरोघ्राणेंडियनाविषयथी कमजमध्वेमुआइमरेते मृगशब्दविष
यथी नादनुमांहो पागधीथकी मरणपामेते पट्टीजालप्रमुखरुणनेजोर्जे रसनेंडियना
वशयकी जालमांपमेते मर्षकाननाविषयथी मदुअरनानादनोमोहो बंधनपामेते अने
मत्त वटियनामांसनीजालचे रसनेंडियना वशयीमरेते हस्तिहस्तणीनामोहथी स्प
शीनेडियनावजो बंधनमरणाटिपामेते व्याघ्रपिजरामारहेजा वोकडानामांसनीजा
लचे रसनेंडियनावजोमृत्यु बंधनादिकपामेते इत्यादिकजीजापण चित्राप्रमुखना दृ
ष्टांतजाणवा तेमाटेहेअत्मा तुंपणतेपतंगीधिकनीपरें प्रमादनावशयकी चिरकालज
ग शोचनीय आइत. ॥ १४ ॥

पुरापि पापैः पतितोमि दु खराशो एन्मद करोपि नानि ॥ मङ्ग

महापंकिलवारिपः विज्ञा निजे ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ दुःखप्रमाद

॥ १५ ॥

॥ १५ ॥

॥ १५ ॥

पेकरीनेजुड खसमूहमापडयोठे अनेफरीपण तेहिजपापनेकरेठे तेथीतुपणाकदिवस
हितजलनापूरमा बुडतोथको पोतानामस्तकनेविपे अने गजानेप्रिपे शिलाधरेठे॥१५॥

पुन पुनर्जीव तवोपदिश्यते विज्ञेपि ड खात् सुखमीढसे चेत् ॥

कुरुष्व तत्किंचन येन वाग्वित नवेत्तवास्तेऽवसरोयमेव यत् ॥१६॥

अर्थ ॥ हवेजीवने प्रमादपरिहारनुएहिजअवसरठे तेकहेठे हेजीतुजने फरीफ
रीने उपदेगकहुबु केजोतुड खथीवीहेठे अनेसुखनेवाठेठे तोतु एवुकाऽक सुरुत
करके जेथकीतादरु वाठेलुसुख तुजनेमिले अनेतेसुरुतकरवानो अवसर एहिजठे ५
हाफरीनेवपदेशदीवो माटेपुनरुक्तदोपनही यडुक्त सज्जायजाणतवडं सहेसुउवएत
घुईपयाणोसु ॥ सतगुणकिंतणोसु न हुति पुणरुक्तदोसाठं ॥ १६ ॥

धनागमोऽख्यस्वजनानसूनपि त्यज त्यजैक न च धर्ममार्हतं ॥

नवति धर्मांश्च नवे नवे धिता न्यमून्यमीनि पुनरेप दुर्लभ ॥१७॥

अर्थ॥हवेधर्मेनीडुर्जनतादेखाडीने धर्मावसरनेज दृढकरेठे हेजीतु धनतथागरीर
अनेसुख तथासजनकुटुब तथाप्राणजे जीवितव्यपणु तेसर्वनोत्यागकर पणएकश्रीस
र्वज्ञप्रणीतजे धर्म तेहनेकोऽवारेंपण त्यजीशनही केमकेधनादिक सर्ववस्तुतेधर्मयकी
जतुजनेनयनवनेविपे वाग्वितमजशे पणधनादिकेकरी जिनोक्तधर्ममलबु दुर्लभठे १७
दु ख यथा बहुविध सदस्येभ्यऽकाम काम तथा सदसि चैत्करुणादिनावे ॥
अटपीयसापि तव तेन नवातरेस्या दाल्यतिकी सकलदु खनिवृत्तिरेव १८

अर्थ॥हवेआत्माने अकामडु खनासहेवाने बदले सकामडु खसहेवुते नजुएमकहे
ठे हेआत्मातुजेम अकामके ० उदारहित परवश्यको बहुविध सुख तृप्ता वध वयनादि
कडु खप्रतेसहेठे तेमज जोकरुणादिक जेमेत्री प्रमोद कारुण्य माय्यस्य एपरिणामेकरी
ने सकामके ० निर्ळगनीपुडियें तुड एतहनकरे तो तेवायाडापणडु खने सहवेकरीने
नवातरेनेविपे दाल्यतिकीके ० पुन प्राडुर्जावैरहित एहरी समस्तडु खनी निवृत्तिते नि
भयथाय एडजे मोक्षपद पामे ॥ १८ ॥

प्रगल्भसे कर्मसु पापकेष्वरे यदाऽ

विज्ञायस्तच्च विनश्वर कृत्विज्ञे

अर्थ ॥ हवेधर्मेत्यजीने आत्मापा

खनीतु सुखनीआम्पायेंकरी ५॥

पणकरेठे पण ते धनसजन ॥

न तद्विनानित ॥

१. दि॥१५॥

अरेसु

माहा

तादृगं जीवन्त्यनो जीवके० उतावजुं विनाशजीवने एवीगीतेजायनायकोपण
तीतिनाडु खयी केमवीहितोनयी ॥ १९ ॥

कर्माणि रे जीव करोपि तानि येस्ते भविष्यो विपदो ह्यनन्ताः ॥

तान्यो जिया तद्वधसे ऽधुना किं संजावितान्योपि नृशाकुलतां ॥ २० ॥

प्रये ॥ वजीप्रकागंनंतेहिजकहेने हेजीवजोतुं तेहवाज हिता मृयावादादिककर्म
जेकमेकगीतुजने अनंनिआपदाथोयागे नेवारं ह्मणाजते आपदाथोसंजायेके
अतिगंनयेकरीते आकुलताकमपामेने जोपापनाफलजाणतोयकोपण तुंपापक
वानेप्रवत्तेने नेवारं वजी नरकादिकनाडु खसांनजीनेसावान्ते जयपामेने निश्चेतु
तेडुःखजोगवाजपढगे एमानंगयत्तुंने एनावार्येने ॥ २० ॥

ये पालिता वृद्धिमिताः सहैव स्निग्धा नृशस्नेहपदं च ये ते ॥

यमेन तानप्यदयं गृहीतान् ज्ञात्वापि किं न त्वरसे हिताय ॥ २१ ॥

प्रये ॥ वजीजीवने हीतायेनेविपेप्रेने हेजीवजंस्वजन मित्रादिक तथापुत्रादिक
आपोप्या तथाजं तुजनायेंदुडिपान्या महोदायया वजीतंतादृगं अतिजयस्नेह
यया तेहुनेपण यमगजायें निर्दयपणेग्रन्या तेजाणीनेपणतुं आत्महिनकरवानेके
जमाजयतुंनयी केमके तेहुनेजो यमंग्रन्यतो तुंजीगीतेस्विररहिन एनावार्ये ॥ २१ ॥

यैः क्लिश्यमे तं धनबंध्वपत्य यशःप्रचुत्वादिभिराशयस्थैः ॥

कियानिह प्रेत्य च तैर्गुणान्ते माय्यः किमायुश्च विचारयैवं ॥ २२ ॥

प्रये ॥ द्वेजेतुक्कजमहेने तेहयीतुजने काङ्गुणनयी तेकहेने हेआत्मनतुं आ
म्यके० केवजकल्पिनमात्र एहवाजधन वंधु स्वजन अपत्यके० नंतान तथा च
हीति अने प्रचुत्व स्वामिपणुं ऽन्यादिकनिमित्तकरी क्लिश्यनंके० कष्टजोगवेने ते
स्वजनादिकेगी तुजनेह्मजवे तथा पग्नवे कंठजुंक गुणमायवुंनेएदजे ते तुजने
एकगमे अनेआजपोते कंठजुंकने एमविचारी धनादिकतुं समत्व कर्तां करतांज
पुप पुगेयऽजाने अने न्वातंकोऽपण ताह्गकामेआवमेनही ॥ २२ ॥

किमु मुह्यमि गतरं पृथक् कृपणैर्वंधुवपुःपरिश्रद्धैः ॥ विमृश

स्व हितापयोगिनो ऽवसरेऽस्मिन् परलोकपात्र रे ॥ २३ ॥

प्रये ॥ ह्मपजोकेजनाग पंवीजीव तुं कपण दीन लग्गदेवाने असमये एहवा अ
एयगत्वर्क० जुदाजुदावेगाऽजाल एहवाजे वंधु स्वजन तथा वपुजशरीर तथा ध
ान्यादिक परिग्रह नेणकरी तुंमुंजायने एकोऽपण ताह्गतायें आवेनही एनावा

पेकरीनेजुड खसमूहमापडयोठे अनेफरीपण तेहिजपापनेकरेठे तेथीतुपणाकदिवस
हितजलनापूरमा बुडतोथको पोतानामस्तकनेत्रिपे अने गलानेविपे गिजापरेठे॥१५॥

पुन पुनर्जीव तवोपदिश्यते विज्ञेपि इ सात सुखमीदृशे चेत् ॥

कुरुष्व तत्किंचन येन वाग्धित नवेत्तवास्तेऽवसरोयमेव यत् ॥१६॥

अर्थ ॥ हवेजीवने प्रमादपरिहारसुएहिजअवसरने तेकहेठे हेजीवतुजने फरीफ
रीने उपदेशकदुडु केजोतुडु खथीवीहेठे अनेसुखनेवाठेठे तोतु एवुकाऽक मुरुत
करके जेथकीताहसु वाठेलुसुख तुजनेमिळे अनेतेसुरुतकरवानो अवसर एहिजनेऽ
हाफरीनेउपदेशदीथो माटेपुनरुक्तदोपनही यडुक्त सन्नायजाणतवड सहेसुउवएस
धुईपयाणोसु ॥ सतगुणकिंचणोसु न दुति पुणरुक्तदोसाउ ॥ १६ ॥

धनागसोरख्यस्वजनानसूनपि त्यज त्यजेक न च धर्ममार्हतं ॥

नवति धर्माश्च नवे नवे स्थिता न्यमून्यमीनि पुनरेप दुर्लभ ॥१७॥

अर्थ॥हवेधर्मीनीडुर्जनतादेखाडीने धर्मावसरनेज दृढकरेठे हेजीवतु धनतथाशरीर
अनेसुख तथास्वजनकुडुव तथाप्राणजे जीवितव्यपण तेसर्वनोत्यागकर पणएकश्रीम
वैद्वप्रणीतजे धर्म तेहनेकोड्वारेपण त्यजीशनही केमकेएधनादिक सर्ववस्तुतेधर्मयकी
जतुजनेनवनवनेविपे वाग्धितमलशे पणधनादिकेकरी जिनोकधर्ममलजु डुर्जनने१७
दु ख यथा बहुविध सदस्येऽप्यऽकाम काम तथा सहसि चेत्करुणादिभवे ॥

अटपीयसापि तव तेन नवातरेस्या दाल्यतिकी सकलदु खनिवृत्तिरेव १८

अर्थ॥हवेआत्माने अकामडु खनासहेवाने वदले सकामडु खसहेबुते जनुएमकहे
ठे हेआत्मातुजेम अकामके०ऽघारहित परवशयको बहुविध सुख तृप्ता वध वधनादि
कडु खप्रतेसहेठे तेमज जोकरुणादिक जेमेत्री प्रमोद कारुण्य माध्यस्थ्य एपरिणामेकरी
ने सकामके० निर्झरानीपुडिये तुडु खसहनकरे तो तेवायोडापणडु खने सहवेकरीने
जगातरनेत्रिपे आत्यतिकीके० पुन प्राडुर्जाविरहित एहरी समस्तडु खनी निवृत्तिते नि
अपपाप एटसे मोहपद पामे ॥ १८ ॥

प्रगल्भसे कर्मसु पापकृष्णरे यदाशया शर्म न तद्धिनानित ॥

विजावयस्तच्च विनश्वर कृत विज्ञेपि कि दुर्गतिदु खतो न हि॥१९॥

अर्थ ॥ हवेधर्मत्यजीने आत्मापापकर्ममां निपुणताकरेठे तेआश्रीकहेठे थरेम
खंजीवतु सुखनीआत्यायेंकरी पापनाउत्पादकजेकर्म तेहनेत्रिपे प्रगल्भसेके० माहा
पणकरेठे पण ते धनस्वजनादिकनासुख तो प्राणितके० जीवतव्यविना जोगवायनही

ताहरो जीवतथ्यतो शीघ्रके० उतावळुं विनाशशीजने एवीरीतेजाणतोथकोपण
गीतीनाडु.खथी केमवीहितोनथी ॥ १९ ॥

कर्माणि रे जीव करोपि तानि येस्ते नवित्र्यो विपदो ह्यनन्ताः ॥

तान्यो निया तद्वधसे ऽधुना किं संजाविताभ्योपि नृशाकुलतां ॥ २० ॥

अर्थ॥ वजीप्रकारांतरेतेहिजकहेते हेजीवजोतुं तेहवाज हिंसा मृपावादादिककर्म
ते जेकमेंकरीतुजने अनंतिआपदाओथाजे तेवारेंहमणाजते आपदाओसंनारेथके
। अतिगंनयेकरीने आकुजताकेमपामेते जोपापनाफलजाणतोथकोपण तुंपापक
रवानेप्रवर्तेते तेवारेली नरकादिकनाडु.खस्तांजलीनेसावास्ते नयपामेते निश्चेतुं
तेडु खनोगवाजपदगे एमांसंगयसुते एजावार्थेते ॥ २० ॥

ये पालिता वृद्धिमिताः सदैव स्निग्धा नृशस्नेहपदं च ये ते ॥

यमेन तानप्यदयं गृहीतान् ज्ञात्वापि किं न त्वरसे हिताय ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ वजीजीवने हीतार्थनेविपेप्रेरेते हेजीवजेस्वजन मित्रादिक तथापुत्रादिक
। व्यापोप्या तथाजे तुजसायेंवृद्धिपान्या महोटाथया वजीतेताहरा अतिगयस्नेह
त्रयया तेहुनेपण यमराजायें निर्दयपणेग्रम्या तेजाणीनेपणतुं आत्महितकरवानेके
उजमालयतुंनथी केमके तेहुनेजो यमेंग्रस्यतो तुंगीरीतेस्थिररहिस एजावार्थ ॥ २१ ॥

यैः क्लिश्यमे त्वं धनबंध्वपत्य यशःप्रभुत्वादिचिराशयस्थैः ॥

कियानिह प्रेत्य च तेर्गुणस्ते साथ्यः किमायुश्च विचारयैवं ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ हवेजेतुक्केगसहेते तेहथीतुजने काऽगुणनथी तेकहेते हेआत्मनतुं आ
यस्थके० केवलकल्पितमात्र एहवाजेधन बंधु स्वजन अपत्यके० संतान तथा य
कीर्ति अने प्रभुत्व स्वामिपणुं ऽल्यादिकनिमित्तेकरी क्लिश्यमेके० कष्टनोगवेते ते
नस्वजनादिकेरी तुजनंऽह्नवें तथा परनवें केटळुंक गुणसाधवुंतेएटले ते तुजने
गुणकरसे अनेआऊपोते केटळुंकवे एमविचारी यनादिकतुं ममत्व करतां करतांज
गपुप पुगेथऽजासे अने नवांतरंकोऽपण ताहरेकामेआवसनही ॥ २२ ॥

किमु मुह्यसि गत्वरैः पृथक् कृपणैर्बधुवपुःपरिश्रद्धैः ॥ विमृश

स्व द्वितोपयोगिनो ऽवसरैऽस्मिन् परलोकपात्र रे ॥ २३ ॥

अर्थ॥ हंपरजोकेजनार पंथीजीव तुं कृपण दीन सगुणदेवाने असमर्थ एहवा अ
थ पृथगत्वरके० जुदाजुदावेराऽजासे एहवाजेबंधु स्वजन तथा वपुजेगरी तथा ध
नधान्यादिक परिग्रह तेणेकरी तुंमुंजायते एकोऽपण ताहरासाथे आवेनही एजावा

येने माटे एवमस्वरवायोग श्रवसरनेविषे पोतानाहितोपयोगी परलोकना सहायनूत
एदवाजे ज्ञानादिकगुण तेहोने चित्तमाराख ॥ २३ ॥

सुखमास्से सुख शोषे जुद्धे पिवसि खेळसि ॥ न
जाने त्वअतः पुण्यैर्विना ते किं न विप्यति ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ हरे दमणातुसुखेविजशेने पण आगलताहरी सीगतिथासे तेरुहेने हेअ
त्मातु दमणापुगेपार्जित पुण्यफलना उपायथी सुसुखेवेशीरहेने तथासुखेनोजन
न सुगेमयादिकपानकरेने सुखेंधूतादिकेरमेने पणआगज परजने तुजनेपुण्यविना
सुपगनुने तेसुनथीजाणतो एतलेपुण्यविना घणुजड्डीयडम ॥ २४ ॥

ग्रीनातापान्मक्षिकाकतृणादि स्पर्शाद्युत्थात्कष्टतोत्पाद्भिर्नेपि ॥ ता

म्नाश्चैजि कर्मजि स्वीकरोपि श्वभ्रादीना वेदना धिग् धिय ते ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ हरेषोडशकृष्टी बीहतोयको घणुकृष्टशरीकारकरेने तेरुहेने हेअत्मातु
ताडथी तापथी तयामांगीप्रमुख तृण माजप्रमुखना स्पर्शादिकथी उपनुंजे श्रम
माप्रकृष्ट तेथीरीहेने कापरथापने अनेएपापापकर्मकरिने श्वव्रके० नरकादिकना प्र
कारनीजे महावेदनाथो तेप्रतेथगीकारकरेने तोताहरीतुदिने धि कारने ॥ २५ ॥

वृत्तिकपाये कचन प्रमादे कदाग्रहे कापि च मत्सराद्ये ॥ आ

त्मानमात्मन् कलुषीकरोपि विज्ञेपि विदु नो नरकादधर्मा ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ रीनेनेहितकरेने हेअत्मातु किंहाक परीपहादिकमा कपायेंकरिने वनी
किंहाक विधानुशानादिकनेरिपे प्रमादेकरिने रीतिहाक उपदेशादिकमा कदाग्रह
रिने किंहाकगुणवतनी अनुमोदनानेरिपे मर्मगदिकेकरिने पोतानीआत्माने मनी
करेने पणनुमर्मजितयको नरकथीरीहितानथी माटेतुजने रि कारने ॥ २६ ॥ इति

श्रीअध्यात्मकलपडुमे सामान्यतो वेगव्यापदेशाव्यां दशमोपकार समाप्त

अथअमंडलपुपदेश ॥ जवेब्रवापायविनाशनाथ तमहुअर्म कलुषीकरोपि

किं ॥ प्रमा दमानोपमिममरादिजिने मिश्रित होंपयमामयापद ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हरेअमंडलपुपदेशनाम व्याख्या अरिआरुहेने निहाप्रथम धर्मरीतु
द्वाराच धर्मेने जेअर्मे० ममात्मरी अपायजे जन्ममरणादिक तेहना नि
ममद्वारेने मनदेवप एदवाअर्मेने हेमृगेशात्मा प्रमादजे मयादिक तयामन
अद्वय ददरि कष्ट तयामन व्यादिकरिने सु मनीरिनेने जेतेवरु द
नरुहेने त्रिपुण्यदे० मिश्रितअपय आमयापदनम्यात एतले रि० ६५ येमिश्रित

जे औपय तेकांइरोगनिवारकनहोय अनेतेमजतेऔपधनीपरें धर्मपणजोप्रमादादि के मिश्रितहोयतो संसारना अणायजे दुःखतेनो निवारकनहोय ॥ १ ॥

यतः ॥ शैथिल्यमात्सर्यकदाग्रहक्रुधोनुतापदंजाविधिगौरवाणि च ॥

प्रमादमानो कुगुरुः कुसंगतिः श्लाघार्थिता वा सुकृते मजा इमे ॥२॥

अर्थ ॥ हवेधर्मेनेविषे मलसरिखाजेटलादोषने तेटलापूर्वाचार्यना वचनथीदेखावे ठे सुकृतजेधर्मकार्येतेमां शैथिल्यके० धर्मेनेविषे अनादरता मात्सर्यके० गुणवंतनेविषे षेपनुंयरबुं तथाकदाग्रहके० जूठावचननुंह्र क्रुधके० क्रोध वली अनुतापके० सुकृतकरीनेपठे हाइतिखेदेमें फोकटदानदीधुं फोकटतपस्याकीधी इत्यादिकपश्चात्तापनुं कर बुं तथादंजके० कपट अने अविधिके० शास्त्रोक्तविधिये रहित क्रियानुंकरबुं तथागौरवके० हुंमहायर्मिष्ट इत्यादिक महोटाइनुंचितवबुं वलीप्रमादजे धर्ममां असावधानपणुं अने मानजेअहंकार वलीकुगुरुजे जोहगिलालुय अने कुसंगतिजे कत्सूत्र नापी एहवामिथ्यात्वी प्रमुखनोसंग तथा श्लाघार्थिताके० लोकनामुखथी पोतानी कीर्तिनुंवांठबुं एटलाप्रकारेंकरी धर्ममलीनयाय धर्मनुंयथोक्तफलनयाय ॥ २ ॥

यथा तवेष्टा स्वगुणप्रशंसा तथा परेपामिति मत्सरोक्षी ॥

तेपामिमां संतनु यत्ननेयास्तां नेष्टदानादिविनेष्टलाजः ॥३॥

अर्थ ॥ हवेआत्मापोतानागुणनी प्रशंसावांठेठे तेआश्रीउपदेशेठे हेआत्माजेम तुजने पोतानागुणनी प्रशंसावद्वनठे तेमपरजे अन्यजन तेहनेपणपोताना गुणनीप्र शंसावद्वनठे एहबुंजाणीने मत्सररहितथको तेअन्यजननी इमांके० गुणनीप्रशंसाप्र ते विस्तारीनेकहे जेमतुंणतेप्रशंसाप्रतेपामें केमके कोइने वांठितदानदीयाविनापोता नेपण वांठितलाजनथाय एटलेपारकागुणनी प्रशंसाकरीयेंतो पोतेंपण प्रशंसनीयथें

जनेषु गृह्णत्सु गुणान् प्रमोदसे ततो जवित्री गुणरिक्ता तवागृह्णत्सु

दोषान् परितप्यसे चरे ब्रवंतु दोषास्तथि सुस्थिरास्ततः ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेकेटलाक काव्यनेविषे गुणप्रशंसांनीवांठाथकी अवगुणदेखामेठे हे आत्माजोताहरागुण लोकेंयहणकखाथकां तुहर्पामेठे तोतेहर्पामवाथी ताहरे गुणनी रिक्ताथासे अनेजोलोके अवगुणजोलेतेठे तु परितापके० खेदपामेठे तो तेखेदपामवाथी ताहराविषे अवगुणते निश्चलयइहेसे तेमाटे गुणकहाथी हर्ष नेदोषकहाथी खेद एवेहुवाना तुंकरीसनही ॥ ४ ॥

प्रमोदसे स्वस्य यथाऽन्यनिर्मिते स्तवेस्तथा चेत्प्रतिपद्यिनामपि ॥

विगर्हणे स्वस्य यद्योपतप्यसे तथा रिपूणामपि चेततोसि वित्ता ॥

अर्थ ॥ हेआत्मातु जेमलोकनामुखें पोतानागुण स्तवसांजनीने प्रमोदपामेरे तेम
गत्रुनापण गुणस्तवसांजनीने जोप्रमोदपामें अने पोताने विगर्हणे के० यवर्णवादे
करीने जेमपरीतापकरेते तेमजजो गत्रुनापण अयवर्णवाद सांजनीने तुपरीताप को
तेवारे एम जाणियेंजे तुझातागे ॥ ५ ॥

अथवा ॥ स्तवैर्यथा स्वस्य विगर्हणैश्च प्रमोदतापो नजसे तथा चेत् ॥
इमो परेपामपि तैश्चतुर्व्युदासतो वासि ततोऽर्थवेदी ॥ ६ ॥ इतिवाप

अर्थ ॥ वली पागातरेकरी एहिजअर्थकहेते हेआत्मातुजेम पोतानीस्तुतिपेका
ने तथापोतानेविगर्हणेकरीने प्रमोदतापीके० हर्षअनेशोकप्रतेनजेते तेमज पातानी
स्तवना तथा निदा अने परनीस्तवना तथा परनीनिदा एचारेनेविपेजो उगम
ताके० मध्यस्थजावनेनजे तेवारेतु अर्थवेदीके० परमार्थनुजाणतो एमनाणें
एकाव्य पहेजाकाव्यनुं पागांतरजाणवु ॥ ६ ॥

नवेन्न कोपि स्तुतिमात्रतो गुणी ख्यात्या न बह्व्यापि हितं परत्र च ॥
तद्विद्वुरीप्यादिजिरायति ततो मुग्धानिमानग्रहिलो निहसि कि ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हेआत्माकेवल एकजीस्तुतिमात्रचीज कोइगुणवतनथाय अनेवली ज
तमा ख्यातिकीर्तिजोघणीहोय तोपण तेथी काइपरनवनु हितनथाय तेमाटेपरने
के हितनुवावक एहबुजेतुते मुधाके० फोफट अणिमानेकरी घहेजोययो यको ई
दिकेकरीने थायतिजे उत्तरकाल तेहने सावास्ते बगाडेते एटलेईपां करवाथी ताहा
परनवनुहित विणसीजायते इतिनाव ॥ ७ ॥

सृजति के के न बद्धिर्मुखा जना प्रमादमात्सर्यकुबोधविभ्रता ॥

दानादिप्रमाणि मलीमसान्यमू न्युपेक्षशुद्ध सुकृत चराएवपि ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवेदानादिककर्मने जे मलीनकरेते तेहनेकहेते हेआत्मा
दिक पाचप्रकारें तथामात्सर्य एटले पारकीसपदानी अवेखाइ तथाकुबाधने नि
प्यादर्शननु दृष्टिराग तेणेकरा विभ्रुतके० परानव्या एहवा बहिरमुखजे सवि
न्पित मार्गनास्यापन्न कुतीयेकचोक्ते मलीमसके० महाआरनादिके दू पत
वादानप्रमुख ते धर्मकार्यमा कोणनचीकरता अर्थात्मिप्यात्वीजोरुपण संत

तपोताना मननीरुचियें दानप्रमुख धर्मकार्यकरेते पण तेप्रमादादिके दूषितथका य
थोक्तफलदायकनयाय तेमाटेतेमलीन धर्मकार्य उबेपीने थोडुपण शुद्धधर्मकर ॥७॥

आच्छादितानि सुकृतानि यथा दधंते सौजाग्यमत्र न
तथा प्रकटीकृतानि ॥ ब्रीडाननाननसरोजसरोजनेत्रा
वह्नस्थलानि कलितानि यथा डुकूलैः ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रशंसारहित धर्मनुं विशेषफलदेखाडेते इहांश्रीजिनशासननेविपे आ
वाहितके० प्रशंसानेढाक्याथका एटलेजेप्राणी प्रशंसायेरहित थका एहवाजे सुकृत
के० धर्मकार्य तेथीजेहवी सुजगतानेपामे तेहवी प्रकटितके० जेसुकृतकरीने लोक
आगलें प्रशंसाकरावे ते सुजगतानेनपामे तेहनुंदृष्टांतकहेते जेम ब्रीडाजेजळा ते
ऐकरीने नतके० नघेते आननसरोजके० मुखकमलजेहनुं एहवीजे सरोजनेत्राके०
कमलनयना एटले उत्तमस्त्री तेहना वह्न स्थलजे स्तनमंडलते डुकूलजे वस्त्रतेऐकरी
सहितथका जेहवी सुजगताप्रतें पामे तेहवा उघाडाथका सुजगताप्रतेंनपामे ॥९॥

स्तुतैः श्रुतैर्वाप्यपरैर्नैरीक्षितैर्गुणस्तवात्मन् सुकृतेन कश्च न ॥
फलंति नैव प्रकटीकृतैर्नवो द्रुमा हि मूलैर्नपतंत्यपि त्वध. ॥१०॥

अर्थ ॥ हेआत्मा ताह्रासुकृतजे धर्मकार्य ते अन्यलोके स्तुतके० वखाणेतके
तथा अन्यलोके सांजलेंथके तथा अन्यलोकेदेखेतके तेथीतुजने कोइगुणनथी तेउ
परदृष्टांतकहेते जेमचूमीमांहेथी मूलप्रगटकरेते डुमजेवृक्षतेफलेनहीपण उलटाहे
गपडे तेम सुकृतपण कथाढाकल्याथका फलदायक न थाय ॥ १० ॥

तपःक्रियावश्यकदानपूजनैः शिवं न गंता गुणमत्सरी जनः ॥

अपथ्यभोजी न निरामयो नवेजसायनैरप्यतुल्यैर्यदातुरः ॥११॥

अर्थ ॥ हवेगुणवतनुं मत्सरकरनुंनिपेधेते गुणजेपारका तपसंयमदानादिक तेह
नेविपे मत्सरनुंकरनार एहवोजे मनुष्यते तपतथाक्रिया जे आवश्यक दान तथापूजन
जे जिनविंव पुस्तकप्रमुखनीपूजा इत्यादिक सर्वप्रकारेंकरीपण मोक्षपामेनही तेउपर
दृष्टांतकहेते जेम आतुरजे रोगीपुरुषते अपथ्यभोजन करतोथको अनोपम महासू
ला एहवाजे रसायन पारदादिक औषध तेऐकरी रोगरहितनथाय इहां रोगीतेआ
त्मा अने तपप्रमुखते रसायण अनेगुणवंतउपर मत्सरते अपथ्यभोजन तथा मुक्ति
ते निरोगता जाणवी एउपनयकसु ॥ ११ ॥

मन्त्रप्रचारत्नरसायनादि निदर्शनादत्पमपीहि शुद्धं ॥ दाना
चनावश्यकपौषधादि महाफलं पुण्यमितोन्ययाऽन्यत् ॥१७॥

अर्थ ॥ वलीप्रकारातरे तेहिजकहेत्रे इहांश्रीजिनशासनमा दान देवपूजा आवश्यक पोसहप्रमुखजे पुण्य तेथोहुपण शुद्ध दोपरहितकी मोहोयतो मन्त्रजे जांगुजीप्र मुख तथा रत्नजे सूर्यकात चडकातादिक तथा रसायनजे पारादिक तेहनीपर महाफलकारीयाय जेममन्त्रथोडाअक्षरनुहोय तोपण विप्रप्रहारादिकनेहरी महागुणकरे तथासूर्यकातादिक रत्नन्धानुहोयतोपण महाप्रकाशकरे अने रमायणथोहुपण महोदारोगहरे तेमदोपरहितपुण्यजो थोहुहोयतोपण महाफलदायकयाय अनेतेह्यी विपरीतजे अशुद्धपुण्यकार्य तेअन्यथाके० घणुहोयतोपण अत्पफलदायकयाय ॥१८॥

दीपो यथाहोपि तमासि हति लवोपि रोगान् हरते सुधाया ॥

तृण दहत्याशु कणोपि चाग्नेर्धर्मस्य लेशोप्यमलस्तथाह ॥१९॥

अर्थ ॥ जेमदीपक अत्पके० न्हानोहोयतोपण अधिकारटालेने वलीनेम अमृतनो एकविडमात्रतेपण सर्वरोगनेहरे वलीजेम अग्नोनुएककणीयुमात्रतेपण तृण नेबालीनाखे तेमनिर्मलदोपरहित एहवोधर्मनु लेशमात्रतेपण पापनेटाले ॥१९॥

जावोपयोगशून्या कुर्वन्नावश्यकं क्रिया सर्वा ॥

देहकेश लजसे फलमाप्स्यसि नैव पुनरासा ॥ २० ॥

॥ हवेसर्वक्रियानी सफलताते नावसहितकरवाओजहोय तेकहेवे हेया

अक्षा तेहनाउपयोगेकरी शून्यके० रहित एहवासर्वए अवश्यककरवा

पडिलेहणप्रमुखक्रिया तेप्रते करतोथको पणतेथीकेवल शरीरने

तेहिजफलपामेवे पणतेक्रियानु मुख्यफलजे मोक्षजक्षण तेसर्व

नावथकी शून्यक्रियाजो घणीकरीतोपण नि फलयाय ॥ २० ॥

धर्मशुद्धपदेशाख्य एकादशोअधिकार समाप्त ॥ २१ ॥

॥ यमश्च द्विमधिकृत्य किंचिदुपदेश ॥

प्रधानं हितार्थधर्मा हि तडक्तिसाध्या ॥

धर्मप्रयासान् कुरुपे वृथेय ॥२२॥

धर्म एतणतत्त्वनीगुदिकहेसे तिहाप्रथमतो

निये तेमाटेप्रथम शुरुतत्त्वनी गुद्वि
शुरुवे केमके हितार्थके० मोक्षनेअर्थ धर्म

माग्योद्योयतो ते गुन्मापचनयकीनधाय तेमाटुं मृदयको परीक्षाग्यायिनाज गु
ग्ने आश्रयतोयको धर्मेनेनिमिनेजे प्रयागकरेने तेगुग्यं० फोरुटे ॥ १ ॥

जवी न धर्मगविधिप्रवृत्तं गमी जिवं येषु गुग्ने शुद्ध ॥

गमी हि कटपां न ग्मायनेस्मै येषां प्रयोक्ता निपगंय मृदा॥१॥

अर्थ ॥ हवेगुग्नेप्रवृत्तोद्योयतो र्मपण प्रवृत्तय तेरुटेने जवीने संमारीजीव
तेणे अविधियेंरी राण्टयाजे दानादिकधर्म तेरुचीजीव मोरुगामीनधाय केमकेजे
धर्मेनेविषे पुढें० निर्दोषपणुं नथी तेधर्मग्याने तेदपगुट्यांन कहेने जेमग्नायननुं
करनार वस्यते गुणागुणनुं अजाणसृग्मोयतो गंगीपुन्य ते ग्मायनेरुगी निगेगीन
धाय तेमस्त्रांगी तेग्यान्मा आश्रयतेधर्म मूर्खवैद्य ते कुगुर जाणयो ॥ २ ॥

गमाश्रितस्नारकवृद्धिता यो यस्यास्त्वदो मङ्गयिता स एव ॥

ओद्यं नरीता विपमं कथं स नथैव जंतुः कुगुरोर्नवाद्धिं ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेगुगुरुस्थने कुतारकुटुंटांतकहेने जेप्राणियें तारकवृद्धियेंकरीने तार
कनेआश्रयोटे अनेतेतारखज आश्रीतप्राणीने गुमाटनारहोय तोतेप्राणी विपमड
स्तर एहवो उंयजे समुद्रनापाणीनां प्रवाह तेरीरीतेतरसे तेमज जेथकी तरवानीआ
शागवियें तेहिज जेवारें बोटे तिवारें नमुद्रनुं पारते केमपामियें तेमज कुगुरुथी
जवममुद्रपण जाणवु केमके जेगुरप्रतें तारकजाणीने संतारगमुद्र तरवानी आशा
यें तेदने आश्रयियें अनेतेगुरतो उन्मार्गीने देवाढवेकरी आश्रीतप्राणीने संतारसमु
द्रमां बोटे तेवारें ते प्राणी नंतारसमुद्रनो पारकेमपामे एनावार्थे ॥ ३ ॥

गजाश्वपोताक्षरथान यथेष्टपदातयं नज निजान् परान वा ॥

नजंति विज्ञा. सुगुणान नजेंवं शिवाय शुशान् गुरुदेवधर्मान् ॥४॥

अर्थ ॥ तेमाटुगुदेवगुरुधर्मेने आदरबुंतेकहेने जेमविज्ञं निपुणपुरुष तेवां
नितस्थानकं पद्मोचवानेअर्थ पोताना अथवापारका हाथी घोडा तथा वाहण उठ व
जद ग्य तेआपआपणेंगुणेंमहितसुजद्वणाजोने आदरे केमकेजो निलेहण वाहन
होयतो तेदधीवांनित स्थानकंपद्मोचायनही माटेहेसरलप्राणी एगीतेंतुंण मोरुस्थ्या
नक पामवानेअर्थ सुद्रगुणोपेत एवाजे देव गुरु धर्मेनेप्रतेंनज जेथकीमोद्रपदपामे

फलाद्वया रयः कुगुरुपदेशत. कृनाहि धर्मार्थमपीह भूयमा ॥

तद्विष्टिगां परिमुच्य नज हे गुरुं विशुद्धं नज चेक्षिताथ्यमि ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेगुगुरनाउपदेव्याधर्म फलदायकनहोय तेकहेने इहाश्रीजिनग्यानने

विषे कृगुरुनाउपवेशयकी धर्मनेअपैपणजे नजाउद्यमकरेलाहोय तेफलदायकनपाव
माटेहेनइकजोतु मोक्षफलनोअर्थीगो तोदृष्टिरागठामीने छुदपरुपकगुरुनेनज ॥५॥

न्यस्ता मुक्तिपथस्य वादकतया श्रीवीर ये प्राक् तयालु

टाकास्त्वद्वतेऽनवन् बहुतरास्त्वत्तासन ते कलौ ॥ विभ्रा

णा यतिनाम तत्तनुधिया मुष्णति पुण्यश्रिय फूलकुर्म

किमराजके ह्यपि तलारक्षा न कि दम्यव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेदृष्टातेकरी ~~कर्म~~ उदताकहेते हेश्रीमहावीर पूर्वतुमेजे सुधर्मात्ता

ममक्याहता तेपणे कजिअगमा त्रजविना ताहराशा

लीगायकांऽ धुपत्रापेनही वजीवेशत्रष्टविषमत्रवत्त्वानेपास्यो जेगजातेने नजीपनेने
 ध्योयसोपण लक्ष्मीनत्रापे तेमकुमुन्तेपण नेत्रोयकां धर्म ग्रथवा मोक्षप्रतेनत्रापे
 कलं न जातिः पितरो गणोवा विद्या च वंधुश्च गुरुधर्मं वा ॥

दिताय जंतोने परं न किंचित् किंवाहता. सन्तुदेवधर्माः ॥१॥

अर्थ ॥ देवधर्मपदार्थधी देवगुरुधर्मग्रन्थेने रत्नेने जंतुं जीवने कुजनेऽ
 द्वागहुजप्रमुख तथाजातिजे मातानुपह पितरके० पितामहप्रमुख नचागणजे स
 रयान्तरग्यामिप्रनीटोजी तथाविद्याने पनीप्रमुख तथाधुजे मजन नजीप्रजे क
 लविद्यानुग्रथापक अने धनतेनुग्राहिक तथाजीजालेकां देग याम मरिप्रमुख
 तेमवे दितायके० परलोकना हितनेग्रन्थकोऽपापनहीपण सन्तु० मृगाण्या देव
 गुरुधर्मधर्म एरणनेग्राह्यापकां परलोकनाहितने अर्थपाव ॥ १ ॥

माता पिता स्वः सुगुरुश्च तत्त्वान् प्रोष्य यो योजनि गुरुधर्मं ॥

न तन्ममोरि. द्वापत जयावधौ यो धर्मविद्यादिकृतेश्च ज्ञायं ॥१०॥

अर्थ ॥ हवेजेगुरुधर्ममांजोमे तेपुरपनीप्रशांगारगेने तेपुरजेवने नवदेमाटी प्र
 तीजोपमाटी अनेगुरुधर्ममांजोमे तेनेनेहेहिजपुर माता तेनेहिजा तेनेहिजा
 न अनेनेहिज गुरुजानु अनेजेजीय हरेकप्राणिने धर्महुंअंतरायादिक करिने संता
 रगुरुधर्मांजोमे तेमरियोतेनेकोऽ बीजो मयनधी ॥ १० ॥

दादिगण्यजने गुरुदेवपूजा पित्रादिजनि. मुद्यानिष्ठाप ॥

परंपरारी व्यवहारशुद्धि नृणामितानुच च संपदे न्य-॥११॥

अर्थ ॥ एवेगुरुधर्म संरक्षणावस्था देठजाने नेरहेने दादिगण्यजे अनुष्ठान
 मयागुहा अनेदेगुरुनीपूजा तथापितामाता शारंगारी महीगण्य देगदिरजे
 कोऽ गुरुपानरियातोय तेनेनीनलि तथापरनेवपदार्थने अने नयापरदागुहा
 जहेनेदेवामा सायावापुंगानु एठलाप्रकार नेगुरुधर्म इजने अथवागण्यने १
 १ संरक्षणेताम शारंगानुपय ॥ ११ ॥

जिनेपरजलिपेनिनामदहा दमस्वर्नोचिप्रलभंभंग ॥

पित्राद्युपेता एवंचरं च मज्जति संतां विपट. सकलत् ॥१२॥

अर्थ ॥ एवेगुरुधर्मनेही विपरीतने अनेनेही अणने अथवागण्यने देवता
 जिनेपरजलिपे निनामदहा अने दमस्वर्नोचिप्रलभंभंग अथवागण्यने
 नेनेनेदेवे अनुष्ठानने अथवा अनेने दमस्वर्नोचिप्रलभंभंग

यथापरिहृत्यमिते मित्यात्वी कुमतिप्रमुख तेहनीमित्रास्ते विवाहव्यापार प्रमुखैकरी
परिचयकरु तथापिताप्रमुखनी अथगणना अनेपरने कुमालेख कुमानामा कुडा
माप कुडातोत्रप्रमुखैकरीने उगवु एटलासर्वप्रकारैकरी पुरुषनेआपदाउपजे ॥ ११ ॥

नक्तयेव नार्थसि जिन सुगुरोश्च धर्म नाकर्णयस्यविरत विरतिर्न धत्से ॥
मार्थं निरर्थमपि च प्रचिनोप्यघानि मूलयेन केन तदमुत्र समीहसे शं ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ वजीप्रकारातरेकहेत्रे हेआत्मातु नक्तियेकरी जिनपूजाकरतोनथी अने कदा
पिपूजेनेतोपण कुज्जर्मादिक परवशपणायकी पूजेने पणनक्तिथीपूजतोनथी तथात
दगुरुपासेथी धर्मसाजजतोनथी तथानिरतर अद्वारपापस्थानक पन्नरकर्मादान प्रमु
खथीमगरनुकरु इत्यादिकरितीपणु तेपणनथीआदरतो तथासार्थकके पोताने अ
थवाकुटुम्बादिकनेअर्थ अनेनिरर्थकके स्वार्थगिनापण अपथ्य अनाचरित पापोपवेश
हिंसाप्रदान प्रमादाचरित एपाचप्रकारैकरी कारणगिना पापनेमेलवेने तोपरलोक
तुं शम्भुजैकरी सुखनी बांठाकरेने इहा मूलरूपते पुण्यजाणवु ॥ १३ ॥

चतुष्पट्टे सिद्धय स्वजात्यैमिल निमास्तारयतीदि कश्चित् ॥

संदेय तैर्मज्जति कोपि डुंग शृगालवच्चेल्यमिलन् वर स ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ द्वागुरुगुनेतिहनीउपमा अनेकगुरुने सीयाजनीउपमाकहीने उपवेशेने
पोतानीजातीनाजे चतु पदमुगप्रमुख तेसाथेमया तिहनीपरें एतसारमांजे सदगुरु
तेपोनानी जातीना जयपचेडियमझीमनुष्यइत्यादिकसाथे मलयोथको आश्रीतजीव
नेतारे जेममिहनिजाश्रितचतु पदने ऋषगर्जादिकथीतारे तैमसुगुरुपण निजाश्रितन
थ्यनीयन ममागममुड्यनीयन अनेकगुरुनेसीयाजनीपर स्वजातीयजे मनुष्यादिक अ
नेगिनातीयने चतु पद तेहनेमाथनेउज्जने डुंगजेनरकप्रमुख वजीडुंगजे कृपादिकते
मानुषादे तेमादेनेकगुरुनेमयायफोनमारो जेमपचारयानमां काडकउन्नमां बीजा
बागमिहादिकनुनयदानयाने अर्थ सर्वेचतु पदमजी एकचजपतमिहने गजाकरी
पाय्यो अनेमर्वेचतु पद तेहनीमेगारयानाया एकदिगमेतेपन्नमां अग्नीजागी तैवा
नेमर्वेचतु पद मिहनेमण्णगेया नेमर्वेनेमिदेपोनाने पुत्रडेयजगामी एकफालेकरी को
इहमहानदी वनरीपहेनेगार पढागदया वजीकैटजाकदिगमे दावानजमिटया वन
नवउत्तवयपु नेवागेतेमर्वेचतु पदने पावापोतानेगामे पढोचाडया एहरोते मिहनीय
गारमदारी कोइक बुद्धिमोयानेपण कैटजाक दीनसत्व निनाग्य मसजाप्रमुखजीवन
नेमर्वेचतु पदने वनरीपहेनेगार पढागदया वजीकैटजाकदिगमे दावानजमिटया वन

पुंनदेवजगामी फाजजरीनदी उत्तरवा लागो तेवारे सर्वजीवस्तहित पोतेंपण अ
गाधजलमाधुनो इद्रासिहते सुगुरु अनेसीयालते कुगुरु महानदीते डुर्गति अने
आश्रितजीवते धर्मायी मनुष्य एमउपनयलेवो ॥ १४ ॥

पूर्ण तटाके लुधितः सदेव नृतेपि गेहे लुधितः स मूढः ॥ क
उपद्रुमे सत्यपि ही दरिजो गुर्वादियोगेपि हि यः प्रमादी ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवेगुर्वादिकुं योगठतेप्रमाद करबुंनही तेदृष्टांतदेइनेकहेठे निश्चेंकरीजे
प्राणी देवगुरुधर्मनुं योगठतेपण प्रमादवंतयावठे तो हाहाइतिखेदेतेप्राणी नखातला
वेपण सदाइतरस्योठे वली ते पुरुष सुखडी प्रमुखे नखायका घरमां पण सुख्योठे
वली घरमाठते कल्पवृद्धे पण दरिडीने तेमाटे गुर्वादिकनो योगठते प्रमादल्यजीने
धर्मसाधनकरवु तेहिजसार्थकठे ॥ १५ ॥

न धर्मचिंता गुरुदेवभक्ति येंपां न वैराग्यलवोपि चित्ते ॥ तेपां
प्रमूढेशफलः पशूना मिवोन्नवः स्याद्धरंजरीणां ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रकांतरेंतेहिजकहेठे आजमेंशुं धर्मकीयो अनेहवे नित्य प्रत्येंशोधर्म
करवानुंते एहवीजेने विचारणानथी यडुक्तं उत्थायोत्थाय चित्तेयं किमद्य सुकृतं कृतं ॥
आयुषः खंममादाय रविरस्तमय गत ॥ १ ॥ तथा जेने गुरुअने देवनीभक्तिनथी वली
वैरागनुंजेशमात्रपणनथी एहवाजेपेटेनराप्राणी तेहोनुंजन्मते पशु खुंन कुतराप्रसु
खनीपर केवल माताने गर्जधारणादिकक्लेश करवामात्रज फलहोय ॥ १६ ॥

न देवकार्यं न च संघकार्यं येपां धनं नश्वरमाशु तेषां ॥ तदर्जं
नाद्यैर्लजिनैर्नवांधौ पतिप्यतां किं त्वलंवनं स्यात् ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रकारांतरें सुपात्रेंधनवावरवानी सफलतादेखाडेठे जेधनवंतप्राणीनुं
धन देवकार्यजे प्रासादकराववा अथवाजीणोंद्वार विवप्रतिष्ठा इत्यादिकेविपे तथा
संघकार्यजे चतुर्विधसंघनुंपोषणुं तथासाधर्मिनीवत्सलताते हीन अने दीनजे साधर्मि
कहोयतेनीचिताकरवी तथा पुस्तकलखववा इत्यादिक कार्योमांउपयोगीनहोय तेप्रा
णीनुं विनाशगील एहबुंजेधन तेउपार्जनादिकनापापेकरी संसारकूपमापडताने तेधन
मुंकांइ आधारचूतयाय अर्थातिकांइनथाय एटलेसुपात्रेव्यविना अथवाकोइकामेना
वे ॥ १७ ॥ ति श्रीअध्यात्मकल्पद्रुमेदेवगुरुधर्मशुद्धीनामा द्वादशोधिकारः समाप्तः ॥ १७ ॥

ते तीर्णा जवचारिधि मुनिवरास्तेज्यो नमस्कुर्महे येषा नो विषयेषु निग
 ध्यति मनो नो वा कपायै हृत ॥ रागद्वेषविमुग् प्रशातकलुपं साम्यात्
 शर्माद्य नित्य खेलति चाप्तसयमगुणाक्रीप्तिं नजजावना ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ह्वेयतिशिक्षोपदेशनामा तेरमोअधिकारकहेने तेमाप्रथमयतिवु सरूपक
 हेने जेमुनीनुमन विषयमा आसक्तपामतुनयी तथाक्रोशदिककपायमा व्यातुं
 नयी एदराजेमहानुनाय ससारसमुद्धीतया तेहनेनमस्कारकरिचेठये जेमुनिराज
 गगद्वेषरगित अने रुजुपताजे पापाचरणतेहने शातपमाडघोरे उजीसमतार्थकरी अ
 नुमगुणपाश्याने एदयुथने पाचमहाप्रतनी पचवीसजावना तथा अनित्यादिक
 बाह्यारनानेनजेने उजीजिनप्रणीतजे सयमनायुण कृमादिकरूप उद्याननेविषे
 सेनेन एदराजेदनुमनदोष तेहनेज तत्वयही मुनिरुहिये एनावार्ये ॥ १ ॥

स्वाध्यायमादित्मसि नो प्रमादे शुद्धा न गुप्ती समितीश्च धत्से ॥ त
 पांविधा नाजंसि ददमोहा दल्पे हि हेतो दधसे कपायान् ॥ २ ॥ प
 रीमदतो मदमे न चोप सर्गात्र शीलागधरोपि वाऽसि ॥ तन्मोक्षमा
 णोपि जयादि पार मुने कथ यास्यविशेषमात्रात् ॥ ३ ॥ युग्मं ॥

अर्थ ॥ एवेमाधुनायेममात्रयहीज अर्थसिद्धिनयाय तेरुहेने हेमुनितुप्रमार्क
 रीतिनापथ्यानररा रात्रितोनयी तथादुःखनिर्मेज मनादिकत्रणमुति अने इयादि
 कपांरमुमनीने धारणरगतोनयी उजीशरीरनामोद्धी वाद्यअन्यतर पैप्रकारेंतप
 ण रगतोनयी तथायाप्तापण रुपायनुकारणउपनायी कपायधरेने ॥ २ ॥ तथाकुपा
 दिरु वारिपगमिह अने उता प्रमुग्गनाकरेला उपसर्ग तेप्रतनयीगहेतो तथा अ
 शरमदृश्यरप गोनागरयने पणरगतानयी अनेरुपज वेपमात्रयहीज मोक्षनेरात्रेप
 पागीतेतनु मगाग्ममुद्गनापाकंमपामीम ॥ ३ ॥ एवेकाव्यनोअर्थ एकवाजे

आर्चिस्वार्थमिह यद्यतिपेपमेव अमे चग्निममल न तु कटजीम् ॥ तदं
 नि कि न न विजेति जगज्जिपृष्टम्यु कुतोपि नरकश्च न वेपमात्रान् ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वनीतेरिक्कहेने हेमाधुनुआत्ममाग्मां आजीरिक्तनेअर्थ जे यतिनागर
 रे अनेरुदृश्यवादी बीजिनोयका निर्मेननिरनिचार जेचारिप्रतेप्रते धर्गतोनयी ता
 नेरनेन एदहनयीनागतो ने नगतनुग्रामकरना एदराजेमृत्युते कोडयीरीजनान
 यी वनीगतावेपमात्र धर्मादही नो नरकपणरीदितोनयी एदने मृत्यु अने नरक
 एवेपमात्र मवय नवनेआवजेत पण तादारायी दमेनरी इतिनाय ॥ ४ ॥

वेपेण माद्यसि यते चरणं विनात्मन् पूजां च वांगसि जनाद्बहुधोपधिं च॥
मुग्धप्रतारणञ्च नरके ऽसि गन्ता न्यायं विजिपिं तदजागलकर्तरीयं॥७॥

अर्थ ॥ हेअत्मातुंचारित्रविना यतिनेवेपेकरीहर्षपामेठे अनेलोकयकी बहुप्रकार
नीपूजा वदन सत्कारप्रमुख तथावपधिजे वस्त्रपात्र पुस्तकादिकप्रतेंवांठे पणपठेनुं
एमुग्धलोकने प्रतारणके० कपटक्रियायें उगाडकरी तेहथीउपाज्योजेनरकतिहांज
रहीज तेमाटेनुं अजागले कर्तरीना न्यायप्रतेंधेजे जेमकोऽ खाटकियें एकवकरीहण
वानेअर्थें वधकरवानेस्यानकेआणी कातीयेंधारचढावी सझकरी तेवकरीनेपासेका
तिमूकी एटलामांकोऽकामनेअर्थें पोतेवरमांगयो पठवाडेवकरीयें पोतानापगेंकरीनू
मीखोदिनेमाकातिदाटी नेविचारुंजे रखेखाटकीआवेतिवारेंदेखे एमजाणीतेहनाव
परसुती दैवयोग्यी कंततलेकातीनीधारआवी तेथीगजुंदवाङ्गुं अनेमृत्युपामि तेमहे
आत्मातुंपण तेवकरीनीपरें अज्ञानीथडने कातीरूपनरकने ढांकिराखेठे पणतेअवश्य
नाविपणायी उदयआव्याविना रहेसेजनही तेमाटेप्रथमथीज अज्ञानत्यजीने साव
धानरहेजे एन्यायग्रंथातरें बीजेप्रकारेंपण लखुंजे ॥ ५ ॥

जानेऽस्ति संयमनपोनिरमीनिरात्मन्नस्य प्रतिग्रहं नरस्य न निष्क्रियोपि ॥
किं दुर्गतौ निपततः शरणं तवास्ते सौख्यं च दास्यति परत्र किमित्यवेदि॥६॥

अर्थ ॥ हेआत्माएलोकजरजन निमिचेंजे संयमतथातप तेणेकरीने गृहस्थोपा
सेथी अहार आंषथ वस्त्रपात्रादिकतुंजेनुं ते तो संयमतपादिकना समूहनुं वक्रयके०
मूलपणनथुं तेवारेंतुजने दुर्गतिमांपमतां शरणतेसुंजे अनेपरलोकें सुखतें कोणआ
पसे तेविचारीजो एतोलोकोनाप्रतिग्रहनुं मूलमात्रपण ताहंसुखतनथी माटेतुजने
नरकेपडतां उद्धार अनेपरलोकनेविपे सुखतेगायकीयासे एजावार्थे ॥ ६ ॥

किं लोकसत्कृतिनमस्करणाचर्नाथै रे मुग्ध तुप्यसि विनापि विशुद्धयोगान्
कृतं न जवांध्रुपतने तव यत्प्रमादो बोधिद्रुमाश्रयमिमानी करोति पर्शून्॥७॥

अर्थ ॥ हेवलोकसत्कारादिकदेखी राचवुंनहीतेकहे हेमूटआत्मा शुद्धनिर्मल
दोपरहित एहवाजे मनवचनकायानायोग तेविनालोकोनो सत्कारजे अन्युत्थाना
दिक तथानमस्कारवदना अर्चना जेनवांगपूजा विलेपनादिक तेणेकरीने मुंहर्षपामे
ठे केमकेएप्रमादते ताहरेसंसारकृपमां पडताबोधरूप वृद्धनाआजंवनने ठेदवाने ए
लोकसत्कारते कुहाडारूपठे एटलेताहरोप्रमादरूपवैरीते तुजने संसाररूपकुवामां

नाखवासारं बोधयाजवनरूपवृद्धने लोकासत्काररूप कुहाडेकरीत्रेदेवे एतदेहमण
तो सत्कारपामिमनमा हर्षधरेते पणआगले वोऽपामगो दुर्जनयासे ॥ ७ ॥

गुणास्तवाश्रित्य नमत्यमी जना ददत्युपध्यालयनैकशिष्यकान् ॥

विना गुणान् वेपथुपेर्विजर्षिं चेत् त तष्टकाना तव जाविनी गति ॥८॥

अर्थ॥ हेसाधो धर्माधिजोकतो तहारागुणआश्रीने तुजनेनमेते तथा उपरि वष
पात्रादिक आलय वस्ति नैपज अन्नपानादिक अनेशिष्य तुजनेआपेते अनेतुनागुण
विनाज मात्र वेपथरेते तेवारे ताहरीवृत्तनी गति थागे जेमठगारा रुत्रिम नवानवा
वेप करीजोकना धनठगीलिये पठेकोइकदिवसे तेहनाविपाकधी वध वधनादिक पा
मे तेम ताहारा हवालपण तेहनीपरे यासे ॥ ८ ॥

नाजीविकाप्रणयिनी तनयादिचिता नो राजनीश्च जगवत्समय च वे

त्सि ॥ नो राजनीर्वरसि वाऽऽ गमपुस्तकानि इत्यपि पाठ ॥ शुद्धेतथा

पि चरणे यतसे न जिह्वो तत्ते प्रतिग्रहचरो नरकार्थमेव ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेसाधुपणानु सुखदेखाडे हेनिहुकतेंधरवारपरिग्रहतोमूल्या मारे
आजीविका तथापुत्रादिकनी चितानथी तेमराजासवधीनयपणनथी वजीजिनप्रणी
त सिद्धांतपणजाणते अथवाजैनसिद्धातना पुस्तकधरेते तोपणशुद्धचारित्रनेविपे
उद्यमकरतो नथी तेवारेताहू वखपात्रादिकनुजेधु तेहनुनारते नरकनेअर्थजेते ॥ ९ ॥

शास्त्रज्ञोपि दृढव्रतोपि गृहिणीपुत्रादिवधोज्जितोप्यगो यद्यतते

प्रमादवशगो न प्रेत्य सौख्यश्रियोऽतन्मोहद्विपतस्त्रिलोकजयिन

काचित् परा दुष्टता वशायुष्कतया स वा नरपशुर्नून गमी दुर्गतौ ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेठतेयोगेपणजीव धर्मकरतो नथी तेहनावेकारणदेखाडे लौकिकय
ने लोकोत्तरशास्त्रने जाणतोथको तथा पचमहाव्रतधारीथको तथास्त्रीपुत्रादिकना
प्रतिबंधरहितथको पण जेप्राणीप्रमादवगे पमथोथको परलोकनासुखनी सपदारूप ध
र्मकार्यनेविपेउद्यम करतो नथी तोतिहा व्रणलोकनु जीपनारजे मोहरूपशत्रु तहनी
ज कोइक अजह्यमहादुष्टताजाणवी अथवाते नररूपपशुवापडो पूर्वनरकान्धिका
थापुपाना बांधवायकी दुर्गतिमाज जनारते एमजाणीयेठें ॥ १० ॥

उद्यारयस्यनुदिन न करोमि सर्वं सावद्यमित्यसकृदेतदथो करोपि ॥

नित्यं सृपोक्तिजिनयचनचारिता तत्सावद्यतो नरकमेव विजावयेते ॥

॥ १७ ॥ गदेवतिनारिपमा निर्येष्टावादिपणं देव्यादेवं जेगनिवीजा लोकांते वगवा
मारं गेनरिषामायवगरेनरी एवमुक्तं निपते वागवा मावगुह्ये मचित्तान्नप्रमु
पगरेते तेमाटेनिर्येष्टावादिपणं नारी ॥ १८ ॥ एवमुक्ते मावगुह्ये मचित्तान्नप्रमु
गुजने मगरे जवुजमंनरे जवुजोतीने मावगुह्ये मचित्तान्नप्रमु ॥ १९ ॥

येषोपदेष्टावपधिप्रनारिता ददव्यचीष्टानुजयो धुना जनाः ॥

सुंदर च शेष च सुख विचष्टमे जवांतरं ज्ञान्यसि तत्फलं पुनः ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ रत्नीनेदिजकरने देवापुत्रमणायनवमानं राजामेजात्पनाप्रमुगना
येपे तथोजोकरजप्रमुगनेअर्थ उपदेष्टावापी कपटवगगरोरीने धर्मक्याकरने ५
स्यादिककपटरी अंजोत्रानोक्तं गुजने वावित अत्र पान वस पात्र वगनि विज
दिकवापेते तेषीगुनेम्यापने सुगुणने सुगुणमतोकिने पणते सुगुणोप्यातुं फज
परचवे मगवादिनारिपमा वीजोकाऽज्ञापीमनरी ॥ १८ ॥

आजीविकादिविविधानि नृशानि शाताः कृतेण कपि महत्तव सृजंति धर्मान्
तेन्योपि निर्देयजिघृक्षामि सर्वमिष्टं नो मयं य यतमे जविता कथं ही ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ बलीप्रवागतरे तेदिजकरने केटजाकश्रावको आजीविकाजे उदगुनि
आदिशब्दधी वस आनरण राजदम पुत्रादिकविद्याऽन्यादिकचिनायेकरी तदा
राजआकुजयका यणीकष्टकरीने धर्मजेदानप्रमुग तंकरने अने हेनिईयवेपनाधरना
४ तुनेवापागेधीपण अन्नपानादिक सर्ववावितवमु जेयानेवाते अनेसयममा उ
यमवगतोनथी माटे हाऽतिगदेताहरी तंतीगतीयासे ॥ १९ ॥

आराधितो वा गुणवान् स्वयं तरन् जवादिधम्ममानपि तारयिष्यति ॥

अर्थ ॥ य त्वामिति चूरिजक्तिनिः फलं तवैपां च किमस्ति निर्गुण ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ एगुणवंतरे एवमगुणोसद्वितने एमहानुनावने एनेआगयोयको पोतेसं
सारममुदतरेते तेम आपणनेपण तारने एहवीबुद्धिये यणीनकियेकरी तेप्राणिपे तु
जनेआश्रयोते अनेतुंतोपोतेनिर्गुणतो माटेगुजने अथवाते आश्रयकरनारने एमाशो
फजने एदलेतुवुमनाथको तेप्राणीनेपण वोडेने एजावार्थ ॥ १८ ॥

स्वयं प्रमादेन पतन् जवांबुधो कथं स्वचक्रानपि तारयिष्यसि ॥ प्र

तारयन् स्वार्थं सृजन् शिवायिनः स्वतो न्यतश्चैव विलुप्यसेऽहसा ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हेमुनितुपोते प्रमादेकरीने वुमनाथतो पोतानाचक्रजे सेवकजोको तेने
शीरीतंतारीश केमके पोताने अन्नपानादिकमजे तेनेअर्थ सरजजे मोहार्थिजोको ते

हनेवचतोयको तुफरेते एटलेपोताना प्रमादाचरणथी अनेवीजोकोने गवाथी
एवनेप्रकारना पापेकरीने तुलोपायते ॥ १५ ॥

गृह्णासि शय्याहतिपुस्तकोपधीन् सदा परेच्यस्तपसस्त्वयं स्थिति ॥

तत्ते प्रमादाद्भरितात्प्रतिग्रहे कृणार्णमग्रस्य परत्र का गति ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हे वेपना धरनारयति तु लोकोपासेथी शय्या वस्ति अहार तथापुस्त
ज्ञानोपकरण तथाउपधि वस्त्रपात्रादिकजे नित्यजियेते तेतोतपसीजोकनी स्थिति
ते परतु तुतो प्रत्यक्षप्रमादमा मग्रयको काइपणतपस्यादिक करतोनथी तेमाटे प्र
तिग्रहने नियवेकरी नारीयथु एहबुजेप्रमाद तेथकीउपाज्युजे लेणो ते लेणानेविषे
मग्रयको खुतोठोएहबुजतो ताहरीपरजवें सीअवस्थायासे एटलेप्रथमतु चारित्रजे
इने प्रमादसेवेते तेलेणोकरेते तेवारपठे तपसयमादिकविना लोकोपासेथीशय्यादि
क प्रतेंलीयेते तेवीजोलेणो एमएवेप्रकारना लेणामाखूतोयको ताहरीनी अ
स्थायासे अर्थात् इष्टअवस्थाज पामीस इतिचाव ॥ १६ ॥

न कापि सिद्धिर्न च तेतिशायि मुने क्रियायोगतप श्रुतादि ॥ तथा

प्यहकारकदर्थितस्त्व ख्यातीच्छया ताम्यसि धिड् मुधा कि ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेतथाग्रिगुणविना कीर्त्तिनेसुवाठेते हेमुनिताहरेविषेकोइ विद्यामत्रा
दिक सिद्धिनथी ग्लीमादणा खमासमणाप्रमुख उत्कृष्टक्रियानथी तथामनवचन
कायाना योगनी छुनप्रवृत्तिनथी तथावाह्यान्वतरतपनथीकरतो तथाश्रुतज्ञान आ
दिशब्दथी प्रजाविकपण राजाप्रमुखतु प्रतिबोधतु इत्यादिकगुणतेपणनथी तापणतु
अहकारे कदर्थितयको ख्यातिजे प्रसिद्धितेहनी वाठयेकरीने फोकटशोपरीनायको
ते माटेतुजने धि कारथाउताहरामा जो कोइ अतिशयगुणहोय तेवारेंतो ख्यातिनी
वांगपणयुक्ते अनेतेपिनाज प्रख्यातीनेवाठेते माटेतु विकारवायोग्यते ॥ १७ ॥

हीनोप्यरे नाग्यगुणैर्मुधात्मन् वागस्तवार्चाद्यनवाप्रवश्च ॥

इत्थन् परेभ्यो लज्जमेऽतितापमिहापि यातो कुगतिं परत्र ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ फरीतेहिजरुहेते अरेनिर्नाग्य नि पुण्यकथात्मातु गुणरहितयको फा
कटस्तवनापूजाप्रमुखने गठतो जोपूजास्तवनानथायतो वलीजोकोउपरक्रोधकरता
यको इहजोनेपण अतिशय तापसतापपामेते अनेपरलोकेपणडुर्गतिजेंजशा ॥ १८ ॥
गुणैर्विहीनोपि जनानतिस्तुति प्रतिग्रदान् यन्मुदित प्रतीवसि ॥
लुलायगोश्वोदूखरादिजन्मजि विना ततस्ते जविता न निष्कय ॥ १९ ॥

यतिशिद्धोपदेशाधिकार.

७१

अर्थ ॥ हवेकुगतिमांपडवाविपे उपदेशकरीने प्रतिबोधे हेयतिवेपनाधारक तुं
गुणरहितयको पणहर्पवंतययीने लोकथी नमस्कारादिक स्तवना वस्त्रपात्रअन्नादि
कजेवावांठे तेहथीतुजने जुलायजे पामोपाणीवहेवायोग्य अथवागोजेवजदीओ
हल गाडा यंत्र कोल प्रमुख वहेवायोग्य अथवाअथवते अस्वारीकरवायोग्य तथा उंट
खररासज अनेकविधनारवहेवायोग्य इत्यादिकअवतार पाम्याविना तेप्रतिग्रहादि
कतुं मूलनथाय केमकेगुणविनापण लोकोपातेथी प्रतिग्रहादिक कल्पेते तेहचुंजेणो
पामाप्रमुखना अवतारपामि नारवहीनेवूटवुंठे एनावार्थ ॥ १९ ॥

गुणेषु नोद्यच्चसि चेन्मुने ततः प्रगीयसे यैरपि बंधसेऽर्च्यसे॥जु
गुप्सितां प्रेत्य गति गतोऽपि तैर्हसिप्यसे चाऽन्निभविष्यसेऽपि
वा॥७०॥ दानमाननुतिवंदनापरं मोदसे निकृतिरंजितैर्जनैः ॥
नत्वैपि सुकृतस्य चैक्ष्वः कोपि सोपि तव लुठ्यते हितैः॥७१॥

अर्थ ॥ वलीतेहिजप्रकारांतरेकहेते हेमुनिजोतुंगुणनेविपे उद्यमकरतो नथी ते
वारेइहजवेंजे तुजने श्रावकादिक गीतजासप्रमुखेकरीगायते तथावलीदादशावर्त्त वां
दणायेंकरीवादेते सुगंधजेपनादिकेकरीपूजेते तेतुपरनचें निंदनीक कुरूप दरिद्रतादि
क पाम्यायका तेहिजताहराउपर हससे तथानानाप्रकारनीपीमा उपजावसे एटजे
ते स्वामिपणे अवतरसे अनेतुदासपणोथाइत तिहां लातो लाठीप्रमुखना प्रहारेंकरी
तुजनेपीडसे ॥ १० ॥ हेमुनितुं कपटक्रियायेंकरी लोकरीजवीने तेहोने दानसन्मान
स्तवन वदनानेविपे तत्परदेखीने हर्षपामेते पण एम नथीजाणतो जे ताहरो लेश
मात्रसुठतते तेहनेएलोकजुंटेते ॥ ११ ॥

नवेजुणी मुग्धकृतेर्नहि स्तवे न ख्यातिदानार्चनवंदनादिभिः ॥ वि
ना गुणान्नो भवद्भुखसंक्षय स्ततो गुणानर्जय किं स्तवादिभिः॥७२॥
अर्थ॥हवेस्तवनादिकनी वाठामूकीने गुणतुंपांपकरवुंतेकहेते हेमुनितुं विगोपाविगो
नाथजाण एहवामुग्धलोकनीकरेलीजे स्तुतितयारख्याति प्रशंसादिक तेणेकरीगुणवं
नथाय वलीगुणजे ज्ञानादिक तेहनीप्राप्तिविना संसारनोविनाग अनेमुक्तिनीप्राप्तिन
थ तेमाटेकेवल गुणनेजउपार्जनकर पणस्तुतिकराववाथी कांइअर्थतिदिनथी११
अध्येपि शास्त्रं सदसद्विचित्रा लापादिभिस्ताम्यसि वा समा
ये॥येपां जनानामिद् रंजनाय भवांतरे ते क मुने क च तं॥७३॥
अर्थ ॥ हवेजोकरीजववामाटेतुं शास्त्रनणोते पणनवांतरेतुंकिहां

ककिहा तेदेखाडेते हेमुनितुजे लोकरीजववानिमिते सतुके० नजोजिनागम तथा
असतुके० विरुद्धवीक्षादिकनुशास्त्रते प्रतेनणेते अनेवली कपटसहित नानाप्रकार
नात्राजापसलापादिक तेणेकरीने घणुप्रयासकरेते पणनगतरे तेजोककिहागनिमां
जजे अनेतु केइगतियेजइश एटलेआनवे जावजीवगुदीजे जीय तें रीजव्याहणे
तेपरनवेकोइपण ताहरे कामेआवेसेनही ॥ २३ ॥

परिग्रह त व्यजहाजृहादे स्तत्कि न धर्मोपकृतिवलात् ॥

करोपि शय्योपधिपुरतकादे गर्गोपि नामातरतोपि हता॥२४॥

अर्थ ॥ हवेपरिग्रहव्यजवा आश्रीउपदेशेते हेमुनितेपूर्व घरप्रमुखनुपरिग्रहा
इयु अनेवली धर्मोपकरणने मीसेकरीने शय्या वस्ति उपवि वस्त्र पात्रादिक पुस्त
क आदिशब्दयी पाता चावखी पोथी बायणा जपमाला प्रमुखउपकरणनो परिग्रह
सुकरेते धर्मोपकरणजेकाइ बहुमूलो ममतानावश्यकी वधारैराखियेंते परिग्रहजजा
एवो केमके० गरके० विप तेहनेनामातरकखायकी एटलेनामफेरवीनाख्यायीप
ण हताके० मृत्युकारकहोयज जोविपने साकर अमृत इत्यादिककहियेतोपण खांधु
थकु प्राणहरणकरे तेमपरिग्रहने धर्मोपकरण निमित्ते राख्योयकोपण दुर्गतिआपे

परिग्रहात्स्वीकृतधर्मसाधनाजिधानमात्रात्किमु मूढ तुप्यसि ॥

न वेत्ति हेमनाप्यतिचारिता तरी निमज्जयत्यग्निमवुधौ द्रुत ॥२५॥

अर्थ ॥ वजीतेहिजकहेते हेमुखसागोतु स्वीकृतके० प्रमाणकिंधुते धर्मसाधनके०
धर्मोपकरण एहबुनाममात्रजेदनु एहवोपरिग्रह पास्याधी सुहर्षपामेते हेमुखतुन
थीजाणतोजे अतिशयनारी एहगोजेसुवर्ण तेणेकरीनरी एहवीतरीजे होडी तेजेम
अगीनैके० वेशनारमनुप्यने वोडेते तेमतुजनेपण धर्मोपकरणनेमीसे मज्जोएहवो
जे अतिपरिग्रहतेनयसमुझ्मा वोडगे इतिनाव ॥ २५ ॥

येह रुपायकलिकर्मनिवधनाजन रयु पुस्तकादिजिरपीहितधर्मसाधनै ॥
तेपा रसायनवरैरपि सर्पदामयै रात्तात्मना गदहते सुखकृतु कि नवेत् २६

अर्थ ॥ जेमुनिये हितके० वाठयुते धर्मनुसाधनजेथकी एहवाजे पुस्तकादिकते
णेकरीनेपण अहजेपाप तथाकपायजे कोधादिक तथा कलिकेकलहतेना करवा
यकी कर्मजे ज्ञानावरण्यादिक तेनानिकाचित्वधनुनाजनथाय तेहनेवीजोकोइ
सुखसायं निवृत्तिनुकरनारनथाय एटलेजेहनेधर्मोपकरणतेहिज ममत्वनावश्यकी
परिग्रहपणे पण्णिम्याने तोतेहनेअर्थे क्लेशकपायादिकने करवेकरीकर्मवृत्तिकेते

तोतेहनेसंतोपते पठे फरीवीजागायकीयासे एजावार्थ तेहनुंदृष्टांतकहेजे जेम रसा
यनजे मृगांगपारादिक तेहनोसेवनकरवाथीज उलढोमांदापडयो एटजेरसायनय
कीपण जेहनेरोगवथ्यो तोपठेतेहनारोगनुं निवारकवीजोमुखकारी कोऽनथी ॥७६॥

रक्षार्थ खलु संयमस्य गदिता येऽर्था यतीनां जिने र्वासः पुस्तकपात्र
कप्रचृतयो धर्मोपकृत्यात्मकाः ॥ मूर्धन्योद्वशात् एव कुधिया संसा
रपाताय धिक् स्वं स्वस्यैव वधाय शस्त्रमधियां यदुःप्रयुक्तं भवेत् ॥७७॥
अर्थ ॥ निश्चंकरिनेजे वस्त्रपुस्तकप्रमुख पदार्थेतेथ्रीजिनेथरं साधुनेसंयमनी रक्षा
नेअर्थे धर्मोपकरण स्वरूपेकह्याजे तोह्वाहा इतिखेदे तेहिजपदार्थे कुबुद्धिनाधणीने
अतिगय मोहनावशयकी उलढासंतारमां बूढावनारनाकारण यइपडेते तेहनुंदृष्टां
त जेम बुद्धिहीनपुस्तनुं पोतानुं अस्त्रजेखड्गादिक तेविपरीतपणे राखुंहोय तोपो
तानेजवधकारीयाय तेहनीपरे जाणवुं ॥ ७८ ॥

संयमोपकरणवृत्तात्परान् नारयन् यदसि पुस्तकादिभिः ॥

गोखरोष्ट्रमहिषादिरूपचतुष्टयं तमपि नारयिष्यसे ॥७९॥

अर्थ ॥ हेमुनिनुं जे पंग्राणीनारवाहक पोटी वलद उंटप्रमुखने संयमनावपकरण
नमीसैकरी पुस्तकादिकनुं नारवहेवरावेते तेमाटेतेप्राणीतुजनेपण वलद उंट रास
न पामाप्रमुखना अवतारपान्थायका चिरकालजगें नारवहेवगवगे ॥ ७९ ॥

वस्त्रपात्रतनुपुस्तकादिनः शोभया न खलु संयमस्य सा ॥

आदिमा च ददते नवं परा मुक्तिमाश्रय तदिद्वयैकिका ॥८०॥

अर्थ ॥ द्वेवस्त्रपात्रादिकथी संयमनीशोभानथीतंकहेजे हेमुनि वस्त्रपात्रतथाश
रीर पुस्तकइत्यादिकनी शोभाकीधयके निश्चंकरी संयमनीशोभानयाय एटजेवस्त्रादि
कनीशोभाते संयमने अशोभाकागणीजे तेमांपणवली आदिमके० पहेजीजे वस्त्रादि
कनीशोभाते नवव्रमणजआपे अने परके० बीजीजे संयमनीशोभाते मोहजआपे ते
माटेजोसंतारनी वांठाहोयतो वस्त्रादिकनी शोभाआदर अनेजो मुनिनीवाठा तुजने
होय तो संयमनीशोभाआदर ॥ ८० ॥

वस्त्रपात्रतनुपुस्तकादिन शोभया न खलु संयमस्य सा ॥ तां तदत्र प
रिहाय संयमे किं यते न यतसे शिवार्थ्यपि ॥ इतिचोत्तरार्द्धपाठ ॥३०॥

अर्थ ॥ वस्त्रपात्रेति एपाठांतर एजोक्नुंपूर्वाक पूर्वनीपरेजाणवुं अनेउत्तरार्द्धनी

व्याख्याकहेत्रे तस्मात्कारणात् तेकारणमाटेहेसाधो ते यत्त्रादिकनी शोनागमिने
जोमुक्तिनोअर्थीगोतो जिनप्रणीत चारित्रनेविपे केमवयमकरतो नथी ॥ ३० ॥

शीतातपाद्यान्नमनागपीह परीपद्वाश्चेत्कृमसे विसोढु ॥

कथं ततो नारकगर्जवास इ खानिसोढासि जवातरे त ॥ ३१ ॥

अर्थ ॥ हवेपरीपद् सहेवायाश्री उपदेशआपेठे हेमुनिजोतु सयमनेविपे टाहाड
तापप्रमुख थोडापणपरीपद् सहेवानेसमर्थनथी अनेकायरथायठे तोनवातरेनेविपे
नरकतथा गर्जवासनाडु ख केम सहीत एटले नरकादिकना इ खसहेवायीतो परीप
हनाडु खनु सहेबुजलुठे एमजाण ॥ ३१ ॥

मुने न किं नश्वरमस्वदेह मृत्तिडमेन सुतपोव्रताद्यै ॥ निपी

डय जीतीर्नवदुखराशे हिंत्वात्मसाधैवसुख करोपि ॥ ३२ ॥

अर्थ ॥ हवेसाधुने तपप्रमुखनु वयमकरबुकहेत्रे हेसाधु एविनाशशीज तथाआ
खरपोतानुनही एहवोजेदेहेरूप माटिनुपिंम तेहने नजाजिनाझासहित तपव्रतप्रमुखे
करी दमीने ससारनाडु खसबधी सर्वजपगामिने मुक्तिसबधी सुखते पोतानेवश
केमनथीकरतो ॥ ३२ ॥

यदत्र कष्टं चरणस्य पालने परत्र तिर्यङ्नरकेषु यत्पुन ॥ तयोर्मि

थ सप्रतिपक्षता स्थिता विशेषदृष्ट्यान्यतर जहीहि तत् ॥ ३३ ॥

अर्थ ॥ हेसाधुजेइहा श्रीजिनशासनेविपे चारित्रपालवानीकष्टे अनेपरजवे ति
र्थचनरकादिकनेपिपेजे कष्टे तेवेहुकष्टने परस्परे प्रतिपक्षपणुरहेत्रे एटलेजिहां चा
रित्रकष्टे तिहातिर्यचनरकनु कष्टनथी अनेजिहा तिर्यचनरकादिकना कष्टे तिहां
चारित्र कष्टनथी तेमाटेविशेषदृष्टिये विचारी तेवेमाथी एककष्टनेमूक ॥ ३३ ॥

शमत्र यद्विडरिव प्रमादज परत्र यच्चाव्धिरिव क्षुमुक्तिग ॥ तयोर्मि

थ सप्रतिपक्षता स्थिता विशेषदृष्ट्यान्यतरदृष्ट्याण तत् ॥ ३४ ॥

अर्थ ॥ हवेसुखनुग्रहबुकहेत्रे हेसाधोइहा चारित्रमाप्रमादकरवाथोजे सुख त
विडजेतलुठे अनेसयमना पालवायकीजे देवलोकमुक्तिनासुख तेसमुत्तरस्वते
तेज्जहेसुखने परस्परप्रतिपक्षपणुठे जिहाप्रमादसुखतिहा मुक्तिसुखनथी अने तिहां
मुक्तिमुग्य तिहाप्रमादसुखनथी माटेविशेषविचारी वेमाथी सारजाणेतेने आदर ॥ ३४ ॥

अथवा॥नियंत्रणायाचरणेऽत्र तिर्यक् श्रीगर्भकुञ्जीनरकेषु या च ॥

तयोमिय मप्रतिपक्षजावा द्विगोपदृष्ट्याऽन्यतरां गृहाण ॥३४॥

अर्थ ॥ हवेगुरुपाग्नत्रयाश्रयीरुहेने हेसाधुऽहंजिनशामनमां चाग्निनेविपेजे गुरुपाग्नत्रयादिकत्रणप्रकारानो परवशपणुने अने तिर्यचनाश्रवतारमां तयान्त्रीनागर्भ मा तथा कुञ्जीतेयणोजसांकमामुखनुंनारकीने उपजवानुंस्यानकतेमां उपनाजेनार कीते खंडोखंडययी वाहेरनिकजे तेहनेविपेजे परवशतापणुने तेवेहुने परस्परंप्रति पक्षीपणुने एटले जिहांचारित्रनी नियंत्रणाहोय तिहांतिर्यच स्त्रीअने नरकादिकनी नियंत्रणानहोय अनेजिहां तिर्यचस्त्रीनरकादिकनी नियंत्रणाहोय तिहां चारित्रनी नियंत्रणानहोय माटेविगोपदृष्टियैविचारीने तेवेमांथी एकनियंत्रणानेआदर ॥३५॥

सद्वत्तपोयमसंयमयंत्रणां स्ववशतासहने हि गुणो

महान्॥शिवं गुण इति वा पाठः ॥ परवशस्त्वतिचूरि स

द्विष्यसे न च गुणं बहुमाप्स्यसि कं च न ॥ ३६ ॥

अर्थ ॥ हवेपरवशोऽखसहेवाकरता पोतानावगंडु खसहेवुंजलुंते तेकहेने हेसा धुतुं चोयप्रमुखतप तथा नियमअग्निग्राहिक ते यम तथासत्तरजेदं संयमसंवंधी एत्रण नियंत्रणाउतेतेनुंनहनकर केमके एत्रण नियंत्रणाओते पोताने स्वाधीनपणे सहनकरवीतेते महोटी गुणते तथापावांतरे एथकी शिवंगुणके० मुक्तिरूपीओगुण होय अने जे अतिपरवशपणे एकेडियादिकमां पराधीनथको घणीजनियंत्रणाओ नहीस तिहां अकामनिर्झरास्तिवाय अधिकुंगुणमात्र कांऽपणपामीसनही ॥ ३६ ॥

अणीयसासाम्यनियंत्रणाप्नुवा मुनेऽत्र कष्टेन चरित्रजेन च ॥ यदि

ह्वयो दुर्गतिगर्भवासगा सुखावलेस्तत्किमवापि नायितं ॥ ३७ ॥

अर्थ ॥ बलीप्रकांतरेतेहिजकहेने हेसाधो आजन्ममां समतारुपनियंत्रणातेसं वंधीकष्ट तथाचारित्रसंवंधीजे अल्पमात्रकष्ट तेणेकरी दुर्गति अने गर्भावाससंवंधी अस्वखनासमूह ह्वयायते तोतेथी सुवांतिपणुंतुंनपाम्यो अर्थात्पाम्योज ॥३७॥

त्यज स्पृहां त्वः शिवशर्मलाजे स्वीकृत्य तिर्यङ्नरकादि दुःखं ॥

सुखाणुजिश्चेद्विषयादिजातेः संतोष्यते संयमकष्टजीरु ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रमादवंतने रीतेकरीकहेने हेसाधुतुं जो विषयादिकथीउपनोजे सुख नोलेज तेणेकरी संतोषपामेते अने संयमनाकष्टथीवीहेने एरीतेंतो तें तिर्यच

नरकनुड खरुनुजकरीने स्वर्गमोक्षनासुखपामवानो वांठाभूकीदीरी एटनेअणुमात्र
सुख उपर राख्योयको स्वर्गमोक्षनु अतुल्यसुखहारेते एजावार्थेते ॥ ३७ ॥

समग्रचितार्तिहतेरिहापि यस्मिन् सुख स्यात्परम रताना ॥

परत्र चेजादिमहोदयश्री प्रमाद्यसीहापि कथ चरित्रे ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ हवेचारित्र्यी इहलोकेतथा परलोकेसुखते तेकहेते चारित्रमारकययना
एहवाजेजावसाधु तेहने सर्वचिताना निवारवायकी इहलोकेपरण परमअनुपमसुख
होय अनेपरलोकेपण इहादिकनीसपदा तथा मोक्षनीसपदाहोय तोहेसायो एहवजे
चारित्रतेनेविपे रह्योयकोतु सुप्रमादकरेते यत देवलोकसमाणोअ परियाउमहेति
ए ॥ रयाणअरयाणच महाणरयसारिता ॥ १ ॥ पुन नच राजनयनच चोरनपन
च वृत्तिनयन न प्रियोगनयन ॥ इह लोकसुख परलोकहितं श्रमणत्वमिदं रमणीयतरं ॥ ३९ ॥

महातपोध्यानपरीपहादि न सत्वसाध्य यदि धर्तुमीश ॥ तज्जावना

किं समितीश्व गुप्ती धत्से शिवार्थिन् न मन प्रसाध्या ॥ ४० ॥

अनित्यताया नज जावना सदा यतस्व इ साध्यगुणेऽपिसयमो ॥ जि
घत्सया ते त्वरते ह्यय यम श्रयन् प्रमादान्न नवाद्विजेपि किं ॥ ४१ ॥

अर्थ ॥ हवेजेवदुकष्टकरीशकेनहीतोते सुखसाध्यधर्मकरे तेकहेते हेसाधु तु पराक
मपतपुरुषने साधवायोग्य एहवाजे मासखमणप्रमुख महातप तथा प्राणायामादिक
ध्यान तथाकृपादिकपरिसह धरवानेसमर्थनथी तोहेमोक्षनावांठक केवलमनेकरीन
साधिसकीपेएहरीजे अनित्यादिकजापनातेनुसेवनकर ॥ ४० ॥ तथावजीप्रकारांत
रेकहेते हेसाधोतुअनित्यताप्रमुख वारजावना ने सदाजज अनेइ खें साधवायोग्य
मृनोत्तरगुणते जेना एहवासयमनेप्रिपेण सुकृमाजपणुगामीउद्यमकर केमके मृ
त्युते तुजने यासररगानीगाठायें उतावळुथापने दिनदिनप्रते दुकहुआवेने मा
टेप्रमादगेयतोयकोपण मनेकरीससारयकी वीहितोरहेजे ॥ ४१ ॥

दत मनस्ते कुपिकल्पजाले वंचोप्यवद्यैश्च वपु प्रमादे ॥ लज्जी

श्रमिदीश्व तथापि वाञ्छन् मनोरथैरेव ददा दतोसि ॥ ४२ ॥ दग्ध

मनो मे कुविकल्पजाले वंचोप्यवद्यैश्च वपु प्रमादे ॥ लज्जीश्व सि

दीश्व तथापि वाञ्छन् मनोरथै रेव ददा विद्वन्ये ॥ इतिवापाठ ॥ ४३ ॥

अर्थ ॥ हवेमामयीगिनापण महोदामहोदा मनोरथकरवा अफलते तेकहेते इ

साधुतादरोमनतं माताविकल्पनासमृद्धं विणसाड्युं अनेवचनपण मृपानापणादि
क पापेकरीविणसाड्युं बलीशरीरपण प्रमादजेमद्यादिकतेणेकरी विणसाड्युं एरीतं
मनवचनकायरूप त्रणगुतिविणसाडी तोपण ध्यामोसहीप्रमुखज्झि तयामंत्रवि
द्यादिकसिद्धिने बांतेने माटे हाडतिखेदे मनोरथेकरीज पीडायते जेमगाली दुय खां
मप्रमुख सामग्रीविनापण कोऽमूर्खद्वीरनानोजननुं मनोरथधरतो अहर्निशविकल्पे
ज पीडाय तेमतुपणपीडायते ॥ ४७ ॥ तथाबलीपाठांतरं माहसंमन कुविकल्पजाले
विणसाड्युं तथा अवयके० मृपानापणादिकपापे वचनविणास्युं अनेप्रमादेकरीशरीर
विणास्युं तोपण लज्झि अने सिद्धि प्रते बांठतो यको हाडतिखेदे दुं मनोरथमात्रं
ज सुंपीमावुं इत्यादिक पहेलाकाव्यनुं पाठांतर काव्यजाणवुं ॥ ४८ ॥

मनोवशस्ते सुखदुःखसंगमो मनो मिलेद्यैस्तु तदात्मकं ज्ञेयम् ॥

प्रमादचोरैरिति वार्यतां मिलहीलांगमित्रैरनुपंजयानिश्च ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ हवेमननेसतसंगमांजोडवुं तेकहेने हेसाधुतादरे सुखअने दुःखनोजे मि
लाप तेमननेवशते केमकेमनजेहनीसाथेमिले तेरूपीधाय जेम तैजने जेहवाफूलनो
संगमिले तेहवीवासनामयथाय माटेमननेप्रमादरूपचोरसाथेमिलतो वारीने नित्ये जी
लांगरथरूपजेमित्र तेनीसाथेमेलव जेथकीतुजने सर्वथासुखसाथेज मिलापयाय ॥ ४४ ॥

ध्रुवः प्रमादेर्जववारिधौ मुने तव प्रपातः परमत्सरः पुनः ॥ गले
न वक्षोरुशिलोपमोस्ति चे त्वथं तदोन्मज्जनमव्यवाप्स्यसि ॥ ४५ ॥

अर्थ ॥ हवेयुक्तिविशेषेकरी प्रमादनोपरिहारकहेने हेसाधुप्रमादनाहेतुयेंकरी वृ
जनेसंसारमांण्डवुंतो निश्चय थकीने केमकेप्रमाद अनेसंसारने अग्निधुमादिकनीपरें
नित्यबंधते अनेबलीजो गलेबांधिमोटी शिलासरिखुं परप्राणीउपरमत्सरतुजनेते तेवा
रे संसारसंमुद्मांथी तरीनिकलवु केमपामिस माटेप्रमादअने मत्सरवेदुल्यज ॥ ४५ ॥

महर्षयः केपि सद्व्युदीर्या प्युग्रातपादीन्यदि निर्जरार्थं ॥

कष्टं प्रसंगागतमप्यणीयोपीडन् शिवं किं सदृसे न चिद्धो ॥ ४६ ॥

अर्थ ॥ हवेकष्टसहेवायात्री उपदेशआपेने केटलाकमहाकपी तेजस्वाहुस्वा
मी वीक्षितचार व्यवहारीपुत्रनीपरें शीतादिक परिसहनासहनारा बली उग्रके० घ
णोकविण आतपके० तडकाप्रमुख कष्टने उदरीनेपण निर्झरानेअर्थसहेने तेवारेहे
साधुवुं मुक्तिनेतोबांतेने तेवारें प्रसंगथी उदयआशुं एहवोस्वल्पमात्र कष्टप्रतेकांन
थीसहेतो अनेकष्टसह्याविना मुक्तिकेमपामिस एजावार्थ ॥ ४६ ॥

नरकतुड खकपुनकरीने स्वर्गमोहनासुखपामवानो वाठासूकीदीरी एटलेअणुमात्र
सुख उपर राख्योको स्वर्गमोहनुं अतुयसुखहारेने एनावार्थे ॥ ३७ ॥

समग्रचिंतातिहतेरिहापि यस्मिन् सुख स्यात्परम रताना ॥

परत्र चेजादिमहोदयश्री प्रमाद्यसीहापि कथं चरित्रे ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ हवेचारित्र्यी इहलोकेतथा परलोकेसुखते तेकहेते चारित्रमारकथयना
एहवाजेनावसाधु तेहने सर्वचिताना निवारवाथकी इहलोकेपण परमयत्तुपमसुख
होय अनेपरलोकेपण इहादिकनीसपदा तथा मोहनीसपदाहोय तोहेसाधो एहदुने
चारित्रतेनेत्रिपे रह्योकोतु सुप्रमादकरेते यत्त देवलोकसमाणोय परियाउमहेति
॥ ३८ ॥ रयाणअरयाणच महाणरयसारिता ॥ १ ॥ पुन नच राजनयनच चोरनपन
च वृत्तिनयन न वियोगनयन ॥ इह लोकसुख परलोकहितं श्रमणत्वमिदं रमणीयतरं ॥ ३९ ॥

महातपोध्यानपरीपहादि न सखसाथ्य यदि धर्तुमीश ॥ तज्जावना
किं समितीश्व गुप्ती धत्से शिवार्थिन् न मन प्रसाध्या ॥ ४० ॥

अनित्यताया नज जावना सदा यतस्व ड साध्यगुणेऽपिसयमोजि
घत्सया ते खरते ह्यय यम श्रयन् प्रमादान्न जवादिजेपि किं ॥ ४१ ॥

अर्थ ॥ हेजेवढुरुष्टकरीशकेनहीतोते सुखसाध्यधर्मकरे तेकहेते हेसाधु तु पराक
मवतपुरुषने साधवायोग्य एहवाजे मासखमणप्रमुख महातप तथा प्राणायामादिक
ध्यान तथाह्रुधादिकपरिसह धरवानेसमर्थनथी तोहेमोहनावांठक केवलमनेकरीन
साविसकीपेएहवीजे अनित्यादिकजागनातेनुसेवनकर ॥ ४० ॥ तथावजीप्रकारांत
रेकहेते हसाधोतुअनित्यताप्रमुख वारजावना ने सदाजज अनेड खे साधवायाय
मृजोत्तरपुणजे जेना एहवात्तयमनेविपेपण सुकुमाजपणुगामीउद्यमकर केमके मृ
त्युते तुजने यास्तरगानीगाठायें उतावजुथायते दिनदिनप्रतें दुकहुयावेते मा
टेप्रमादमेवतोयकोपण मनेफरीसतारथकी वीहितोरहेजे ॥ ४१ ॥

दत्त मनस्ते कुविकल्पजाले वंचोप्यवद्यैश्च वपु प्रमादे ॥ लब्धी

श्रमिद्धीश्च तथापि वाञ्छन् मनोरथैरेव दृढा दतोसि ॥ ४२ ॥

मनो मे कुविकल्पजाले वंचोप्यवद्यैश्च वपु प्रमादे ॥ लब्धीश्च सि

द्धीश्च तथापि वाञ्छन् मनोरथै रेव दृढा विद्वन्ये ॥ इतिवापाठ ॥ ४३ ॥

अर्थ ॥ दवेमाममीगिनापण महोदामहोदा मनोरथकरवा थफलने तेकहेते द

नाधुतादगेमनने मावागिर्यनाममृते विणमादयुं अनेवचनपण मृपाजापणादि
क पादेरुग्रीविणमादयुं यतीशरीरपण प्रमादजेमयादिकतेनेरुग्री विणमादयुं एगीने
मनवचनकायारूप त्रणगुनिविणमादी तोपण आमोमहीप्रमुखज्जि तयामंत्रवि
यादिकसिद्धिने वांतेने माटे दाइतिगदे मनोरथरुग्रीज पीडायने जेमगाली डुर स्वां
मप्रमुख सामग्रीरिनापण कांडमृग्यहीगनाजोननु मनोरथभरतो अदानेनविहारे
ज पीडाय नेमनुपणपीडायने ॥ ४१ ॥ तथावलीपाठांतरे मादमंमन कुविरूपजाले
विणाम्यं तथा अवचने० मृपाजापणादिकपापे वचनविणाम्यं अनेप्रमादेरुग्रीशरीर
विणाम्यु तोपण लब्धि अने निधि प्रते वांतेतो यको दाइतिगदे दुं मनोरथमात्रे
ज सुंपीमावंतुं इत्यादिक पहेजाकाव्यनुं पाठांतर काव्यजाणवुं ॥ ४३ ॥

मनोवशास्ते मुखद्वग्भमंगमां मनो मिलेद्येस्तु तदात्मकं भवेत् ॥

प्रमादचोरैरिति वार्यनां मिलहीलांगमित्रैरनुपंजयानिश् ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ हवेमननेमतनंगमांजोडवु तेकहेते हेताधुतादगे सुखयने डुखनोजे मि
लाप तेमननेवशते केमकेमनजेहनीसाथेमिले तेरुपीथाय जेम तेजने जेहवाफूलनो
संगमिले तेहवीवामनामयथाय माटेमननेप्रमादरूपचोरसाथेमजतो वारीने नित्ये शी
लाग्यरूपजेमित्र तेनीगाथेमेजव जेथकीतुजने सर्वथासुखसाथेज मिलापयाय ॥ ४४ ॥

ध्रुवः प्रमादेर्भववारिधौ मुने तव प्रपातः परमत्सरः पुनः ॥ गले
न वक्षोरुशिलोपमोस्ति च त्वथं तदोन्मज्जनमव्यवाप्स्यसि ॥ ४५ ॥

अर्थ ॥ हवेमुक्तिविशेषेकरी प्रमादनोपरिहारकहेते हेताधुप्रमादनाहेतुयेंकरी तु
जनेनंगारमापडवुतो निश्चय थकीते केमकेप्रमाद अनेसंसारने अग्निधुमादिकनीपरें
नित्यवंधने अनेवलीजो गलेवांघिमोटी शिलासखिं पुं परप्राणीउपरमत्सरतुजनेते तेवा
रे नंसारसंसुडमांथी तरीनिकलवुं केमपामिस माटेप्रमादअने मत्सरवेदुत्यज ॥ ४५ ॥

महर्षयः केपि सहंत्युदीर्या प्युग्रातपादीन्यदि निर्जरार्थं ॥

कष्टं प्रसंगागतमप्यणीयोपीठन् शिवं किं सहसे न चित्तो ॥ ४६ ॥

अर्थ ॥ हवेकष्टसहवायात्री उपदेशआपेते केटलाकमहाकपी तेजड्वाहुस्वा
मी दीक्षितचार व्यवहारीपुत्रनीपरें शीतादिक परिसहनासहनारा बली उग्रके० घ
णोरुविण आतपके० तडकाप्रमुख कष्टने उदरीनेपण निर्झरानेअर्थेंसहेते तेवारेंहे
साधुं मुक्तिनेतोवांतेने तेवारें प्रसंगथी उदयथायुं एहवोस्वल्पमात्र कष्टप्रतेकानं
थीसहेतो अनेकष्टमहाविना मुक्तिकेमपामिस एजावार्थ ॥ ४६ ॥

यो दानमानस्तुतिवदनादिभिर्न मोदतेऽन्यैर्न तु धर्मानायते ॥ अला

जलानादिपरीपहान् जयन् यति सतत्तादपरो विम्वक ॥ ४५॥

अर्थ ॥ हवेअसाधुपणा तथा साधुपणानो नेददेखाडेठे जेलाजअनाजादिक
रिपहनेजीपतोयको ग्रहस्थनुआप्यो अहारवपधिप्रमुखदान तथासत्कारस्तुतिप्रमु
खमान इत्यादिकेकरी हर्षपामेनही अनेअलाज अपमान प्रहारादिके डहवायनही
तेहिजपरमार्थयी यतिजाणवो अने अपरके० बीजाजेदान वदनादिकयी हर्षपामे
तथा अलाजनदादिकयी डहवाय तेयतिनावेपे विडवकके० नटरूपजाणवा ॥ ४५ ॥

दधजृदस्थेषु ममत्वबुद्धि तदीय तस्या परितप्यमान ॥ अ

निर्वृतात करण सदा स्वै स्तेषा च पापैर्भ्रमिता भवेत्सि ॥ ४६॥

अर्थ ॥ हवेमनोगुप्तिराखवानेअर्थे यतिये ग्रहस्थनी चिताकरवीनही तेकहे
हेसाधुतुग्रहस्थनेविपे ममत्वनीबुद्धिधरतोयको अनेग्रहस्थनीचितायें तपतोयको
पोतानापापें तथाग्रहस्थनापापें निरतरव्याकुलचित्तवतयको सत्तारमानमीता ॥ ४६ ॥

त्यक्त्वा गृह स्व परगेहचिंता तप्तस्य को नाम गुणस्तवेष ॥

आजीवि काऽस्ते यतिवेपतोऽत्र सुदुर्गति प्रेत्य तु र्द्धनिवारा ॥ ४७॥

अर्थ ॥ हेसाधु पोतानुघरमूकीने वलीपारका श्रावकादिकनाघरनी चितायेंकरी
तुजनेशोगुणठे एकघरमूकी घणाघरनीचितायें कोइगुणनथी आजवमांतोतुजने यति
वेपनाप्रतापयी आजीविकाचाजेठे पणपरजवेतो तुजने अतिशयदुर्गतिर्द्धनिवारा
एहया नरकादिकठे पणपरजवें दुर्गतिनोवारनारकोइनथी एजावार्थ ॥ ४७ ॥

कुपे न सावयमिति प्रतिज्ञा वदन्नकुर्वन्नपि देहमात्रात् ॥ शय्या

त्रिकुल्येषु नुदन् गृहस्थान् हटा गिरा वाऽमि कथ मुमुक्षु ॥ ४८॥

अर्थ ॥ हवेतुकायामात्रयीसाधुवो पणमनवचनयीसाधुनयी तेकहेठे हेमुक्ति
वक्ताधुतु नित्यप्रते आवश्यकरतां सब सावझजोग पञ्चखामि जा जीवाए तिविदं
तिविहेण मणेण वापाए काएण इत्यादिकपाठकहीने दुसर्वसावयकरुनही एहवीद
निज्ञाकरतोयको तेसावयमात्र शरीरधीज अणकरतोयकोययो पणशय्या जेठपात्र
यप्रमुख कार्पनेविपे ग्रहस्थनेप्रेरतोयकोवो तो तेमांमनयी अनेवचनयी मुमुक्षु तेरा
नोत्रे एठे मन वचन कापायेंकरी सावयमूके तेहनेमुमुक्षुकहियें अनेतुताकापान
ग्रयीज सावयकरतांनयी पणमनयी सावयचितवेठे अनेवचनयी सावयकमीने
नेमाटेमनयी तथा वचनयी मुमुक्षुनयी मात्रकापायीज मुमुक्षुठे एजावार्थ इदानी

अर्थ ॥ हवेडुर्जनचारित्रपामिने विषयप्रमादत्यजया तेप्रकारांतरेकहे हेनि
डुर्जनएहबुजे चारित्रतेपामिने जोपोतानावांरुयीउपना एहवाजे विषयप्रमाद ते
करीतुससारसमुद्रमांपनीश तेवारें ते अनताकालसुग्री चारगतिसवधीनाड खेकमि
पीडाइश तेमाटेधि कारठेतुजने जेतुचारित्रनेविषे. उजमाजयातोनी ॥ ५३ ॥

कथमपि समवाप्य बोधिरत्न युगसमिलादिनिदर्शनादुराप ॥

कुरु कुरु रिपुवश्यतामगच्छन् किमपि हित लजसे यतोऽर्पित शः ॥५४॥

अर्थ ॥ हवेदृष्टातसहित बोधनुडुर्जनपणुकहेते हेसाधुतुयुगसमिलादिक दशदण
तेकरी डुर्जनएहबु समकेतरूपरत्न तेघणोकटंपामिने आगलेवद्व्यमाण विषयादिक
शत्रु तेहनुआधीनपणुत्यजतुयको कांइकआत्मानुहितजे सयमादिकतेकर जेयकी
वितसुखपामे चुल्लग पासग धने जूएरयणोय सुमिण चकेथ ॥ चम्मजुगे परमाणु दस
दिछता मणुयलजे ॥ १ ॥ एदशदृष्टातनानामजाणवा ॥ पुढ तेहुळजुग थवर ते तसहु
ळसमिलाउ ॥ जुगठिडमि पवेसो इय ससइउ मणुथलजो ॥ १ ॥ इत्यावश्यके ॥ ५४ ॥

धिपस्त्रिमे ते विषयप्रमादा असवृता मानसदेहवाच ॥ अस

यमा सप्तदशापि हास्या दयश्चबिन्ध्यच्चर नित्यमेन्य ॥५५॥

अर्थ ॥ हवेनामथकी शत्रुदेखामीने तेथीदूरहेवानो उपदेशआपेते हेसाधो वि
षयजेशब्दादिकपाच तथाप्रमादजे मयादिक पाच अने असवृताकहेता मोकना
क्या एवाजे मनवचनकायानायोग तथा प्राणातिपातादिक पाचअव्रत अनेपांचेदि
यनुं अणजीतबु तथाक्रोधादिक चारकपायनो अपरिहार अनेमनवचनकाया ए
णयोगने डु प्रवर्तियेप्रवर्ताविबु एसर्वमलीतत्तर असयमनास्थानक तथावली हास्य
रति अरति जय शोक डुगडा ए हास्यपदक एटला ताहाराशत्रु तेमाटेएथकी
सदाकाल बीहीतोयको विचरजे ॥ ५५ ॥

गुरुनवाप्याप्यपहाय गेह मधीत्य शास्त्रण्यपि तत्ववाचि ॥

निर्वाहचितादिजराद्यजावे प्युपे न किं प्रेत्य हिताय यत्न ॥५६॥

अर्थ ॥ हेसर्वसामग्री मव्याठतापण आत्महितकानथीकरतो तेकहेते हेकुरु
परतामीने गुरुजेधर्माचार्य तेहनेपामीने तथातत्वप्ररूपक शास्त्रजेसिद्धात तेजणीने
पण तथानिर्वाहजेआजीविका तेहनीचिता अनेआदिशब्दथी वस्त्रपात्र वसतिप्रमुख
नीचिता अनेराजजय चौरजय इत्यादिकतेहनो जरजेसमूह तथावलीआदिशब्दथी
गृह राज देशांतर जजपथ प्रमुखव्यापार तेहनो अजावठता पण परलोकना हितने

अथ कांउद्यमनधीकृतो एतन्ने सकलमामग्रीने योगेपण जेअत्मात्महितनधी साथ
तो तोपत्रे घणोज शोचकरीश एजावार्थने ॥ ७८ ॥

विराधितैः संयममवयोगैः पतिप्यतस्ते नवष्ट खराशो ॥ शास्त्रा
णि शिष्योपधिपुस्तकाद्या चक्राश्च लोकाः शरणाय नालं ॥ ७९ ॥

अर्थ ॥ हवेसंयमग्रहीने संयमविराधनानकरवी तेकहेते हेयतितेविराध्या एहवा
जे संयमनासवयोग एतन्ने मूलगुणउत्तरगुणादिकविराध्यातेहेतुयेंकरीने संसारना
हु खसमृद्धमापडतानुजने शास्त्रजेआगमादिक तथाशिष्यजे उपधीपुस्तकप्रमुख तथा
चलीनकलोकजे आचक्राविकादिक तेकोऽशरणआपवाने समर्थनहीथाय पण एक
संयम मात्रज अविराधो थको शरणदाऽथागे ॥ ७९ ॥

यस्य क्ताणोपि मुरधामसुखानि पत्यकोटीर्नृणां दिन
वर्ती ह्यधिकां ददाति ॥ किं ह्यस्यस्यधम संयमजीवि
तं तत् हा हा प्रमत्त पुनरस्य कुतस्तवाप्तिः ॥ ८० ॥

अर्थ ॥ हवेसंयमंजीवितनुं फलदेखाडी प्रमादनोपरिहार उपदेशेने हेसाधो संय
मजीवितनुं कृणजेमुद्गृह्णमात्र तेपणपुस्पनेनिश्रयधी साधिक वाणोकोमिपत्योपमल
गं देवलोकनामुखआपे यडुक्तं प्रतिक्रमणसूत्रवृत्ता सामास्यंकुणंतो समजावसा
वर्तअथदियडुगं ॥ आउंगुरेसु बंधऽ इत्थि मित्ताऽ पलियाऽ ॥ १ ॥ वाणवर्कोडोड
लकगुणसक्तिमहस्तपणवीना ॥ नवसयपणवीसाए सतिहा अडजाग पलियस्त ॥ २ ॥
इति वाणुकरोड ओगणसाठलाख पचीमहजार नवसंपचीश एतलापत्योपम अनेएक
पत्योपमना नवजागकरीय एहवाआठनवमांश अनेतेउपरवली एकनवमांशतो एक
तृतीयांश एतलुदेवायु वेचमीना एकसामाऽकथीबंधाय ते आके करी लिखियेठेथें
ए७ ए८ १५ ए १५, ८१. तो हाहाऽतिखेदे हेअधमनीचप्राणी तु संयमंजीवितने के
महागे हेप्रमादवतफरीनेतुजने एसयमनीप्राप्ति क्यांथीथागे ॥ ८० ॥

नाम्नापि यस्येति जनेऽसि पूज्य. शुद्धात्ततो नेष्टसुखानि कानि ॥ त
त्संयमेऽस्मिन् यतसे मुमुक्षोऽनुचूयमानोरुफलेपि किं न ॥ ८१ ॥

अर्थ ॥ हवेदारसमाप्तिना मंगलनेअर्थ संयमनाशुचफल देखाडी शिक्षाकहेते हे
मोक्षार्थीसाधु जेसयमना केवलनाममात्रधीज एतलेसंयमी एहवुंनाममात्र धराव्या
धीज प्रत्यक्ष प्रकारें करी लोकनेविपे तुं पूजनीकथयोठो तोशुऽनिर्मल संयमधी
शाशास्वर्गमोक्षादिक वांछितसुखनहोय एतलेसंयमधी अनीष्टसुख होयज तेमाटेप्र

त्यरुह्यमान जेदनु महाफज्जथनुनवायने एहवाए सयमनेरिपे तु काउयमन
कस्तो मर्या उयमकरवोज युक्ते ॥५९॥ इति श्री अध्यात्मकल्पद्रुमे अंति
कानिधानोनाम त्रयोदशोऽधिकारः संपूर्णः ॥

अथ सामान्यतो यतीन् विशेषपरमस्यगृहिणश्चाश्रित्य मिथ्यातन्नि
वरोपदेशः ॥ मिथ्यात्वयोगा विरतिप्रमादा नात्मन्सदा सृष्टु सौख्य
मिच्छन् ॥ अमंरुता यन्नवतापमेते सुमंरुता मुक्तिरमा च दद्यु ॥ १ ॥

अथ ॥ द्वये यतिने तथासम्यक्तमूलवारवृत्तधारक आचरने साधारण मिथ्यात्वान्ति
कपाय योग निरोधोपदेश तथा सपरोपदेश नामाचोदमो अप्रकारकहेते तिहायपन्न
मंयधनाहेतुजे मिथ्यात्वादिक तेहनुंसवरकहेते हेआत्मातु सुपनेवाठतो होयतामि
त्वजे अजिग्रहिकादिकपांच तेमांअजिग्रहिक तेपोतानाशास्त्रादिकना ममत्वपीसा
दरुगो तेकृतीधिपाखडादिक बीजुअनाजिग्रहिक ते सर्वे देवा सर्वे गुरुव सर्व
भ आराध्या एहरोअजिग्राय जेसामान्यप्राकृतलोकोनोते त्रीजुआनिनिवेशि ॥
मुनुं यथास्थित स्वरूपजाणेतके पण कोइडुष्टाजिनिवेशना वशथी पोतातु ॥
परानेअये गोष्टीमाहिजादिकनीपेठे असत्यरूपणानुकरबु चोयोसाशयिक त
कतत्वनेरिपे आसानूके आसानू एमसदेहधरगो पाचमु अनानागिकते ॥
नारशयकी एकेडियादिकनेरिपे जीवादिकतत्वनु अणजाणवु ॥ ५ ॥
तथा अणुनमनोयोगादिकत्रण अनेअविरतिते प्राणातिपातादिकपाच तथाप्रना
मयादिक पांच एचारेनेसदाकालजगे सवरबुकेमके एचारने अणसखायमा
रनातापप्रत्ये आपे अने सवखायका मुक्तिरुपिणी लक्ष्मीनेआपे ॥ १ ॥

मन सृष्टु दे विघ्नमनमना यत ॥

रे एरीतेंजीवते वचन तथाकायायें अशक्तयकोहोयतो पण मात्र एकमननाज अ
वरयकी नंडुजमस्त्यनीपेठें दुर्गतिगामीयाय ॥ २ ॥

प्रसन्नचंद्रराजपें मन प्रसरसंवरौ ॥ नरक

स्य शिवस्यापि हेतुचूतो कृणादपि ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वलीतेउपरज दृष्टांतकहेते हेप्राणि मननुंप्रसरजे डुव्यानिनीप्रवृत्तिअने सं
जे डुव्यानिनीनिवृत्ति तेवेहु एकदृष्टमात्रमांजेम प्रसन्नचंद्रराजपिनेनरकनां अने
किनापण कारणथया केमकेतेने मननाडुव्यानिनी एकदृष्टमात्रमां सातमांनरकनुंद
मेजयुं अने तेजमनना संवरथी एकदृष्टमां केवलज्ञानपण उपाज्युं. ॥ ३ ॥

हवेसंक्षेपथीतेप्रश्नचंद्रराजपिंनोसंवंधजखीयेंठेंयें ह्मितिप्रतिष्ठितपुरमां प्रसन्नचं
राजा राज्यकरताहता अन्यदातिहां श्रीवीरस्वामी समोसखा प्रसन्नचंद्रराजा सह
गेवारें वांदवाच्याव्यो देशनासांजजी वैराग्यपाभ्यो पुत्रनेराज्येस्थापी श्रीवीरपाने
तेदीक्षाजीवी अनुक्रमेगीतार्थययो अन्यदाविहारकर्तो राजगृहनगरेंच्याव्यो ति
जिनकल्पीनी तुल्यनानेअर्थ स्मशानमां काउसगंधरीरह्योत्रे एटलामांश्रीवीरस्वा
राजगृहनगरेंसमोसखात्रे नगरलोकसर्व जगवंतने वांदवाजायठे एटलामांकोऽए
वेचणिक तेह्मितिप्रतिष्ठितनगरथीआव्यात्रे तेमांथीएकवणिक प्रसन्नचंद्रराजपिंने
सोव्यो केधन्यत्रेआपणाराजानेजे राज्यलक्ष्मीवृणनीमाफकल्यजीने ध्यानाधिरुदय
उग्रतपकरेते तेमांजजीवीजोवणिकसोव्यो केअहोवि.कागत्रेएनातपने एनुंमुखजो
योग्यनथी केमकेएवापटावाजकपुत्रने राज्यस्थापी मूढयऽनिकल्यो अनेपाठजतो
माडेवीजाराजायेंआवीनेवाजकनुंराज्यहरीनेवानगरयेखुंनेनगरतथादेशनालोकरुमव
नाथयथायका बहुतजपेते माटेदेशजांगने घणुंअनर्थयागे तेथीएतेंशुधर्मआराधेते
सांजजीप्रसन्नचंद्रराजपिं ध्यानथीचुकीने चितववाजागो केअहोमुजवेठा माहारं
ज्यजे एवोकोणत्रे एमरांऽध्यानमां व्यासयऽने मनमायेंज महासंग्रामकवामांमयो
समयेंत्रेणिकराजा श्रीवीरने वांदवाजातांमार्गमां तेकाउसगंधरमाधुदेवी जक्ति
वैकवादी तेहनीउग्रतपम्याने अनुमोदतो नमोमरणेपद्मोतो त्यांश्रीवीरनेवादिनेपु
एं जेस्वामीएप्रसन्नचंद्रराजपिं ध्यानाधिरुदयवस्थामां मंवांयो तेअवस्थाने समयें
ज करेनो शोणनिपामें जगवंतेंरुखुं सातमीनरकपामें तेमांजजिथ्रेणिकसंघ्रांतयऽ
तो हवेप्रसन्नचंद्रराजपिंयें मनथीसंग्रामकरतां सर्वजबुद्धाया अनेएककोऽमहोटा श
नीनायेपुऽकरता आयुधनर्वनपृथयात्रे त्यांजेजाणुंजे मायेंलोहनांटीपपहंगांने ते
ऽनेशत्रूनेमारुं एमचिनवी मायेंदायनागव्यो एटजमम्लकतत्त्वाजनुं लो . . . १

ने मनमांसवेगपाशो पश्चात्तापकरवालाग्यो हाहायामेकुंडुर्ध्यानिचितव्यु मित्रादि
हन्ते गजानो एवामाफरीश्रेणीके वीरनेपुठपु हेस्वामी आसमये राजापिकानरुतेतोशो
निपामे जगवते अनुत्तरविमानकसु तेसानजीविस्मितथश्ने श्रेणिकेपुठपु क्हामा
मी पहेनेप्रथेतोतमे नरककह्यो तेएतपस्वीनेकेमसजवे अनेएकमुहूर्तनेयतरे अनु
त्तरविमानकसु तेपणअसमजस अथवा त्रांतेकरीनेमे अन्यथासांन पु तंवांन
गते यथास्थित सर्ववृत्तातेकरी श्रेणिकनोसदेह टाट्यो एटलामा देवड्डुनि
नादसांनजीने श्रेणीके पुठपु हेस्वामि आमहोत्सउक्याथापठे नगवतेकसुने प्र
प्रचड्गजर्षिने केवजज्ञानउपनु त्यादेवता महोत्सउकरेठे एमएप्रसन्नचड्गजानि
एरमुहूर्तनेयतरे मननोव्यापार नरकहते अनेमुक्तिहेतेपणथयो ॥

मनोऽप्रवृत्तिमात्रेण ध्यान नैकेडियादिपु ॥ धर्म्य
गुरुमन स्थैर्य जाजस्तु ध्यायिन स्तुम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ इत्थेपवनसायनादिकथी मननोरोपनिरर्थकठे तेकहेठे केवनमननीअ
रुनिजे मांथ्यापागदितपणु तेणेकरीने एकेडियादिकजे एकेडिय वेंडिय तेंडिय चो
रेंडिय अगतिपचडिष तेदनेप्रियेध्यानजे मनोगेध लक्षण तेगुनथी एटनेपवनमा
पनादिक मनोरोपसाथी जोयानथायतो एकेडियादिकनेप्रियेयाय केमकेतहर्नन
नरथीत मननेअनापरी मनाथापागनीप्रवृत्तिनथी तेथीपवनसायनादिकतेरोम
माशिनदण ध्याननोउपयोगीनथी आमरोरादिक क्लिष्टकर्मथी साहसु मनशान्त
व्याकुलयाय पणजेउर्ध्वयान अनेगुकयान तेणेकरीने मननीस्थिरतानेनजे एअने
ध्यानतापना तेनेन स्मरियेंउर्ध्व एटनेध्यानते तनुजप्रमाणे इतिजाय ॥ ४ ॥

मार्थ निरर्थक वा यन्मन सुध्यानयत्रित ॥ विरत
द्विर्लपेन्य पारगाम्ना स्तुवे यतीन ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ इत्थेयानतरी जेदनुमनमार्थक ० गकजने अथयानिरर्थकने ० निरर्थकने
नरथीत एनयानेकमिषित एटनेमांरुख्यहृ द्विर्लपेन्यजे अथगुनमार्थनामनायक
द्विर्लपेन्यजानेनदायाननने एटगजे ममारनापागामी साधुतेदने दृग्मवु ॥ ५ ॥

यथोऽप्रवृत्तिनात्रेण मौन के के न विभ्रत ॥ निर
वय यथो यथा प्रयोगताम्नु ताम्नु ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ इत्थेदधनयगनु मारुदपदगनु केवनमननीअप्रवृत्ति एटनेमाप्र
इत्थे अथयानेकमिषित कोणां एकेडियादिक तथा पंचडियमापण गादि

पथी तथामनुष्यमांपण मुंगावोवडाप्रमुखप्राणी मीनपणानेनथीवरतासुं एटलेतेसर्वेमां
नपणोजधरेते तोतेथी तेहने वचनगुप्तिवंतनकहियें पण जेहनुंवचन निरवद्यके० पाप
रहितहोय एटलेवचनवोव्यानी शक्तिठतांपण सर्वथासावद्यवचननवोले तेनेवचनगुप्ति
वतकहियें तेवनेहुंस्तवुं पणमात्रमीनपणोज धखाथी वचनगुप्तिवंतनकहियें ॥ ६ ॥

निरवद्यं वचो ब्रूहि सावद्यवचनेन्यतः ॥ प्रया
ता नरकं धोरं वसुराजादयोद्भूतं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेदृष्टांतेकरीने सावद्यवचननुं अनिष्टफलदेखाडेते हेप्राणितुं पापरहि
तवचनवोल केमके सावद्यवचनेकरीने वसुराजा प्रमुख ते धोरराइ एहवोजे नरक
तेने पास्यां तेवसुराजानांसंबंध श्रीहेमाचार्यकृत रामचरित्रमांथी विस्तारेंजोऽलेवो ए
मजाणी असत्यवचन सावद्यवचननो परिहारकरवो ॥ ७ ॥

इहामुत्र च वैराय दुर्वाचो नरकाय च ॥ अग्निद
ग्धा. प्ररोहंति दुर्वाग्दग्धा. पुनर्नहि ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वजीतेहिजकहेते जेदुर्वचनो तेथ्याजवमां अनेपरजवमांपण वैरकारीथा
य अनेवजीनरकडाऽपणथाय जेमाटेअग्रियेंकरीदाधाजेवृक्षादिक तेफरीनवपल्लवथा
य पण दुर्वचननादाधाजेमनुष्य तेनवपल्लवनथाय एटलेस्नेहांकुर तेनेप्रगटेनही केम
के दुर्वचनथी उपनोजे वैरजाव तेजन्मांतरेपणनमटे ऽतिजावः ॥ ८ ॥

अतएव जिना दीक्षा कालादाकेवलोजवं ॥ अव
द्यादिजिया ब्रूयु ज्ञानत्रयचतुतोपि न ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ एटलामाटे दीक्षालीवापते केवलज्ञानउपजेंतिहांजणें जिनजेतीर्थकरदेव
तेमति श्रुत अवधि एत्रणज्ञानना धारकठतापण अवद्यजेपाप तथाआदिशब्दथी
वचनते ध्यानबियातादिकते एमजाणी तेहनाजयथी वोलेनही यद्यपि जगवंतने ठ
अस्थपणे मनपर्यवज्ञाननी सत्ताहोय तथा पिऽहात्रणज्ञानना धारककह्या तेजाणि
येंठेयेंजे मनपर्यवज्ञाननुंतो मात्र मननो पर्यायजाणवानुंज साम्यर्थेते तेमाटेआ
चार्यें ऽहांकह्युनही अनेउपाध्यायश्री रत्नचंडगणिकृत एजग्रंथनी टीकामांपण एम
जलख्युंते वजीविशेषबुद्धिवंतेविचारवुं ॥ ९ ॥

कृपया सद्य ए स्वांग कूर्मा ज्ञाननिदर्शनात् ॥ सं
वृतासंवृतांगा यत् मुखदुःखान्यवाप्नुयुः ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेकायत्तंवरकहेते हेप्राणि तुंकरुणार्थेंकरीने कांचवानादृष्टांतनानि

दर्शनयकी पोतानीकायानेसवर केमके कायानासवरवत अने अमपरवतते अनुक्रमे
सुखअनेइ रूपामे एटलेकायाना सवरवततेसुखपामे अनेअसवरवतते इ रूपामे
मवेकाचद्रादता तेमाथीएकेपोताना अगसवखातो पापीशीयालथीमृत्युपाम्यो अ
ने वीजेपातानाअगसवखानही तो पापीशीयालथी अकालमृत्युपाम्यो एटलांत सति
मगपणे श्रीज्ञातासूत्रना चोयाअधेनथी जाणवु ॥ १० ॥

कायमनजान्न के के स्यु स्तरुस्तनादयो यत ॥ ११ ॥

वटेनु क्रिया येपा कायस्तास्तु स्तुवे यतन् ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ केरज्जफापने स्थिरतामात्रथीतोतरुजे वृद्ध तथा अचेतनजे स्तनादिक ते
बोपाहोणमगगतनथी अर्थातजेकोइ कायव्यापारना असमर्थजे तेसर्वकायसवख
तनजे पणजेनीक्रियाजे कायव्यापार तमोहनेअर्थहोय तेहने कायगुणित कर्हिजे
हेंपे जेकायव्यापारने गतेमामर्थे पण अगुनकायव्यापारने रुधे अनेगुनक्रियानो स
वने तेहने कायगुणितकरहिजे इतिनाय ॥ ११ ॥

श्रुतिसयममात्रेण शब्दान्कान् के त्यजति न ॥

इष्टानिष्टेषु चैतेषु रागद्वेषौ त्यजन्मुनि ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ अर्थचक्षिणु गगनदेहे तेमांप्रथम श्रोत्रेक्षियश्री कहेहे केयासातना
व्यापारना निगम्यहीत काणहोणणक्षिप्य बेंक्षिप्य तक्षिप्य चोरक्षिप्य तयापंचेंक्षिप्य
संक्षिप्य अनेमनुष्यमयेपण येहेगप्रमुखजे श्रोत्रेक्षियेकिऊ होय तेगवदनागिपन नथी
मदयनग अथोतयनन पणजगगइष्टजे मृदगादिवाजित तथास्त्रीफायनप्रमुखना
गद अथअनिष्टन गर तथागृह प्रमुखनाशब्द नेगिरे रागअनेद्वेषयजे तेगमुनिपार

चक्षु मरमात्रा के रूपालोकास्त्यजति न ॥

इष्टानिष्टेषु चैतेषु रागद्वेषौ त्यजन्मुनि ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ केरननअपारनेन तजगायही होणहोण णक्षिप्य बेंक्षिप्य तेंक्षिप्य
दक्षिप्य मनुष्यदिह तदक्षिप्यचने नथीयजतासु अर्थातयजेजण पणइष्ट मति
इष्टमदक्षिप्य तथाअनिष्टन असथ्य जीनमप्रमुख एताजगद्विनागिप्य तद
नरेर रूप अने वरने अथ तेदार न मुनिपार ॥ १३ ॥

प्राप्तसयममात्रेण गगान् कान् के त्यजति न ॥

इष्टानिष्टेषु चैतेषु रागद्वेषौ त्यजन्मुनि ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ केरननअपारनेन तजगायही होणहोण सुनासुनगने वेंक्षिप्य

वैश्यादिक तथाबीजापण घ्राणेंद्रिये विकलथयेला प्राणि नथीत्यजतां अर्थातल्य जेजठे पणइष्टजे फुलप्रमुख अनेअनिष्टजे अमेध्यादिक एवाजेगंध तेहेनेविषे राग अने द्वेषत्यजे तेवारे तेमुनियाय ॥ १४ ॥

जिह्वासंयममात्रेण रसान्कान्के त्यजंति न ॥

मनसा त्यज तानिष्टान् यदीदृशसि तपःफलं ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ केवलजिह्वा ना संवरमात्रथीज कोणकोणशुनाशुन रसने पृथ्वीकायादिक एकेन्द्रिय तथाबीजापण जावरसनेंद्रियथी विकलथयेलाप्राणी ते नथीत्यजतासुं अर्थातल्यजेजठे पणइष्टात्माजो तुं तपनुंफलवांठेठे तो तेजेइष्टवांठित मधुरादिकरस तेने मनसाकहेतां मनोयोगपूर्वक समता परिणामेकरीनेत्यज ॥ १५ ॥

त्वचःसंयममात्रेण स्पर्शान् कान्के त्यजंति न ॥

इष्टानिष्टेषु चैतेषु रागद्वेषौ त्यजन्मुनिः ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ केवलत्वचाजे स्पर्शनेंद्रिय तेहनो संयमजे स्पर्शज्ञानना नलेवानी शून्यता तेणेकरीने कोणकोणप्राणी शुनाशुनस्पर्शने नथीत्यजता अर्थातल्यजेजठे यद्यपि एकेन्द्रियादिक सर्वजीवने स्पर्शनुं विषयहोयठे तथापिकुष्टादिक रोगनावश्यकी त्वचानीवहिरिनाथणीने स्पर्शनुंज्ञाननजहोय एजावठे पणइष्टजेस्त्रीस्पर्शादिक तथा अनिष्टजे ताप शीत मांस ममा प्रमुखनेविषे राग द्वेषनेत्यजे तेवारेजमुनियाय ॥ १६ ॥

वस्त्रिसंयममात्रेण ब्रह्म के के न विभ्रते ॥

मनःसंयमतो धेहि धीर चेत्तत्फलार्थसि ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवेवलीस्पर्शनेंद्रियमां विज्ञेयकहेते वस्त्रिके मूत्राशय एटलेगुहेंद्रिय ते नासंवरमात्रथीज ब्रह्मचर्यधारणनथीकरतां सुं एटले नारकी संभूतिमपंचेंद्रिय प्रमुख तथा पुरुषरूपनपुंसक अने स्त्रीरूपनपुंसक इत्यादिक कोणकोणप्राणी मैथुननीग्रह किथी गीजधारणनथीकरता एटलेतेनवे ब्रह्मचर्यवतजठे पणपरिणामविना असक्ति थोपाजनुं तेनिष्फलठे माटहेथीरआत्मा जो तुंब्रह्मव्रतनाफलनो अर्थाहोयतो मनने संवरेंकरीने ठतीगके ब्रह्मव्रतधारणकर ॥ १७ ॥

विषयेंद्रियसंयोगा जावात्के के न संयता ॥ राग

द्वेषमनोयोगजावाद्येतु स्तवीमि तान् ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवेमाभान्यथी सर्वेंद्रियादिक तेहनोसंयोगजे एकब्रह्मजनुंते द्वात्राजना वथी कोणकोणसंवरवंतनहोय एटलेविषयनोयोग मझाविनासर्वेंसंवरवंतजठे पण

जेमहापुरुषे ते तो प्रियादिकनो योगवतापण रागद्वेष अने मनयोगना अजावधी
एटलेजेमनथकी रागद्वेषरहितपणे सवरवतळे तेथोनेहुंस्तबु ॥ १८ ॥

कपायान् सवृणु प्राङ् नरक यदसचरात्॥

महातपस्विनोप्यापु करटोत्करटादयः॥१९॥

अर्थ ॥ एमइडियआश्रित सवरकहीने हवेकपायआश्रितकहेने प्राङ्के० हेति
वेकीप्राणी कपायजे क्रोधादिक तेनुतुसवरकर केमकेएकपायना असवरथकी कर
अने उक्करम प्रमुख महातपस्वी महानुभाव तेपणनरकनेपास्या एकरट अनेउक्कर
वे द्वाद्वाणमासीयाइ जाइहता ते वराग्यथकी दीक्षास उग्रतपकरी अन्यदाकुणाना
गरिये कोटनायरनाजामा चोमासुरह्या तिहानगरना जलप्रवाहनेपूरें साधुरवेतला
इजाय एमजाणीदेवताये कुणालानगरीउपर वरसादथजाव्यो कुणालाशिवायवीजे
सर्वत्रयर्पादवरस्यु केटलेक दहाडे तेवातजाणी नगरलोके ताडनातर्जनाकरी तेसपु
नेकाड्या तेवारे क्रोधशेखर करमवोव्यो वर्षमेघकुणजायां तेवारे उकरमवोया रि
नानि दश पच च वलीकरमवोयो मुशलप्रमाणगाराणि वलीउकरमवोयो ययासो
तया द्या तेउचनथी अहोरात्रमुशलधाराये कुणालानगरीउपर मेघमूठो तेहथीइ
णाजानगरी लोरुमहिततणाशऽ महाअनर्यथयो तेगारपठें व्रीजवपें साकेतपूरें त
पापनेअणअनोवेठते करमअनेउक्करडवेमरीने सातमीनरके काजनामा नरकावाम
मा प्रतीममागरोपमनेआपुये नारकीपणे अवतखा एमजाणी कपायनोसवरकर
यस्यास्ति किंचिन्न तपोयमादि ब्रूयात् स य तत्तुष्टता परान् वा ॥ य
ग्यास्तिकृष्टास्तमिदं तु किं न तद्भग्नो मृष्टणुते स योगान् ॥२०॥

अर्थ॥हवेवजीमनोपागादिकनो सररकहेने जेप्राणिनेकाऽ तपसयमादिकनवी अ
गिनिने तेप्राणिजेमतेम असवरवोने तयाअन्यजीवनेपीडाकरे एटने अत्रती जेअ
अन्यको तेनेपटेने पणरितितप्रणितो एतपसयमादिक घणुजकष्टेप्रतिपायउ
मजाणी तद्भग्नो के० रणेमहागतपसयमनो विनाशयाय एमवीहीतोयका मना
गादिकने केमनसरें एटलेगितिवतने सखायसरकरबुज एनावायेने ॥ २० ॥

जयेत्समग्रेष्वपि संवरेषु पर निदान शिवमपटाय ॥ त्यजन्

कपायादिजडैर्विकल्पान् कुर्यान्मन सवरमिदं गीस्त ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ हवेवजीमननामगनु आगिस्म्यतापणुकहेने जेमननो सररने ते वी
जेमन सररने तेवरेमा मोक्षमपदानु परमकारणने ते माटे गिगपनुदित

पुरुषतो कपायादिकथी उपनाजे कुविकल्पते त्यजतोयको मननोमंवरकरे एतज्जे सु
किंतुं मुख्यकारणजाणीने विवेकीपुरुषे प्रथममननुं संवरकरवुं इतिनावः ॥ २१ ॥

तदेवमात्मा कृतसंवरः स्यात् निःसंगताज्ञाक् सततं सुखेन॥

नि.मंगनावादय संवरस्तद्वयं शिवार्थी युगपन्नजेत ॥२२॥

अर्थ॥ द्वे ए अधिकारनो उपसंहारकहेते तेमाटे एमपूर्वोप्रकारें कृतसंवरके ० संव
रवतजे आत्मा तेसदाकालें सुखेकरीने नि.संगपणानेनजे अथवा वजी नि.संगपणाथी
संवरयाय एतज्जे एवेहुनो अन्योन्यकार्यकारण नावजाणवो केमके कोडकनेनिःसंग
पणाथी संवरआवे अनेकोऽनेसंवरथी नि.संगतापणुंआवे माटेमोहार्थीपुरुष तेसंव
र अनेनि संगता एवेनेसमकालेतेवे ॥ २२ ॥ इति श्रीअध्यात्मकव्युमे मिथ्यात्वादि
संवरोपदेशाख्य श्रुतुर्दशोअधिकार समाप्त ॥ १४ ॥

अथ शुचिप्रवृत्तिशिक्षोपदेशः॥आवश्यकेष्वतनु यत्नमाप्तौ द्वितेपु शुद्धेपु त
मोपदेपु ॥ न हंत्यनुक्तं हि न चाप्यशुद्धं वैद्योक्तमप्योपधंसामयापहं॥१॥

अर्थ ॥ हवे शुचिप्रवृत्तिशिक्षा एहवेनामे पन्नरमोअधिकारकहेते एअधिकारमां य
तियोग्यशिक्षा यतीनेजाणवी अनेआवकयोग्यशिक्षा आवकनेजाणवी इहांप्रथम आ
वश्यक करवायोग्यजाणीने आवश्यकआश्रयी उपदेशकहेते हेसाधु तथा हेआवक
तुं पापनानिवारक अनेमर्वज्ञनापित एवांजेशुद्धनिर्मल आवश्यक सामायिकादिक
तथाअवश्यकरीय पोसह उपवास आलोयणादिक तेहनेविपेउद्यमकर तेनाउपर
दृष्टांतकहेते जेम वचनुकबुजेआपथ तेनखाधुंथकुं तथाअशुद्धजेकाचु हरितालप्रमुख
तेखाधुंथकुपण रोगनिवारक नथाय तेम सर्वज्ञनापित आवश्यकजाणीनेपण तेह
नीक्रियानकरीयें अथवाअशुद्धक्रियाकरिये तोतेहथीकर्मद्वयनथाय तेमाटेदोपरहित
शुद्धक्रियायेंकरी आवश्यकदिकनो उद्यमकरवो एउपनयते इहांप्रसंगथी सामायिकना
दोपलखियेंठेये १ वस्त्रंतथानुजायेंकरीने पलांठीबांधे २ आसनआधुपाहुंफेरवे ३
चपलपणोसर्वदिशायेंजोवे ४ गृहसंवंधीसावद्यकर्मकरें ५ निंतीस्थंजादिकेंओठंगीवे
से ६ अंगोपांगमोडे ७ आलसमोडे तथाधर्मकार्येंआलसकरे ८ हाथपगेंकरकडा व
जाडे ९ शरीरनोमेलउतारे १० खाजिखणो ११ विसामणकरावे १२ निडाकरे ए
वारदोपकायथकीजाणवा तथा १ कुवचन कोऽनुमर्मनिदादिकबोले २ सहसात्कारे
अविचार्युंबोले ३ आर्तिमयविसंस्थलवचनबोले ४ आपठेंबोले ५ सूत्रनणतो अ

यवानवकारगुणतो वचनसङ्केपकरे ६ कलहविवादकरे ७ राजकथादिकविक्रयकरे
८ हाम्यनावचनकहे ९ सपदारहितसूत्रनणे १० जावायावयानायावेश श्रापे ए
शदोपचनथीजाणवा बली १ निर्विवेकीमनेकरे २ यशकीर्तिनीयाग्यकरे ३ धन
ननेश्रयंकरे ४ गर्वथीकरे ५ नयथीकरे ६ धनपुत्रादिनेश्रयंनियाणुकरे ७ सामा
कनाफजनो सदेहकरे ८ रीसयरीसामायिककरे ९ विनयरहितसामायिककरे १०
नक्तिरहितसामायिककरे एदशदोषमनथीउपजे एम मन वचन थने कायाना मने
वत्रीशदोषसामायिकनात्यजवा तथावादणाना ३२ दोष थने काउसगना १५
५ ते जाप्यादिक अथथी जाणीने त्यजवा ॥ १ ॥

तपासि तन्याद्विविधानि नित्य मुखे कटून्यायतिसुदराणि ॥ वि
प्रति तान्येव कुकर्मराशि रसायनानीव छुरामयान् यत् ॥३॥

अर्थ ॥ हवेतपप्रवृत्तिश्राश्रयीउपदेशेने सुखके ० प्रथमकरतीनेलायेतो सुखवृत्ति
कसहेवापडे तेमाटे कडवाठे पण श्रायतिके ० उत्तरकाले सुखनाकरनार एह्राजति
मिथप्रकारना ठव अठम दशमादिक तप तेनित्येंकरवा केमकेतेतपज कर्मनासमृद्ध
निवारणे तेउपरदृष्टातकहेते जेमरसायन पारो हरिताल सुवर्णादिक श्रौपथि
तेहिज श्वरअनेह्यादिक छुष्टरोगोनेनिवारें तेम इहापण उपनयलेवु ॥ २ ॥

विशुद्धशीलागसहस्रधारी जवानिश निर्मितयोगसिद्धि ॥

महोपमर्गास्तनुनिर्मम सन् नजस्व गुप्ती समितीश्च सम्यक् ॥३॥

अर्थ ॥ द्वेत्तपकरनार प्रायेगीजवतजोडे तेमाटेशीजश्राश्रयीउपदेशेने हेताउ
तुविशुद्धनिर्ममएजाजे अठारसहस्र शीजांगरयतेने धरतोथको नित्य निर्मित या
मिद्धिरे ० निपजावीने अष्टागयोगनीसिद्धिजेणे अथवायोगजे मनोयोगादिक तह
ना ५ प्रणिधानना निवारवारूप समाधिनी मिद्धिकर एटसेशीजागधरतायका मन
चनकायाना योगशरर एजावार्थे बलीदेहनेविपे ममत्वरहितथको देवादिक्ता
नेना उपमर्ग तेनेसदनकर अनेपाचममिति तथात्रगुणगुप्ती तेहनेनज ॥ ३ ॥

स्वाध्याययोगेषु दयस्व यत्न मध्यस्थवृत्त्यानुसारागमार्थान् ॥

अगारगो जेह्मटापिपादी हेतो विशुद्धे वज्रितेडियें ॥४॥

अर्थ ॥ हवेगोनरतने मनस्थिरकरयानिमित्त जेसिद्धांतादिकनु स्वाध्याय जउउ

नणावबुं तेहनुं योगजे मनवचनकायायेंकरी नित्यअन्यास करवानेविषे उद्यमकरे वलीअगमनाजे अर्थ तेमअस्थवृत्तिं कदाग्रहरहितपणे अनुसरे एटले कदाग्रहें करीने जिनवचननाअर्थनी परुपणाजूवीनकरे वली अगारवके० रुद्धिगारव रसगारव मातागारव तेणेरहितयकुं अनेविशुद्धिनिर्मजहेतुजे मोहसाधन तेहनेविषे विषादरहितयकुं एटलेशुद्धक्रियाकरतां अविपिन्नचित्तयकुं अनेवलीवगकीधोत्रे इष्टियनोसमूहजेणे एहवुंयकुं नैकेजेउंचनीचकुल शुद्धमानआहारतेहनी गवेषणाकरे ॥४॥

ददस्व धर्मायितयैव धर्म्यान् सदोपदेशान् स्वपरादिसाम्यात् ॥
जगक्षितंपी नवजिश्च कल्पे ग्रामे कुले वा विद्वराप्रमत्तः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेसजायनुंफलते गुणउपदेशजे तेमाटेगुणोपदेशआश्रीकहेजे हेसाधोतुं पोताना अनेपारकानेविषे समानपणे उपदेशकर एटले आमाहारोक्तजे दात्ताजे अनादयजे एहवानेधर्मकहुं अथवा आ मिथ्यात्वी रुपणदरिडीजे एहवानेउपदेशको एकरुहे इत्यादिककल्पना त्यजी केवलधर्मार्थीपणेकरीनेज पण आहारवस्त्रादिकने अर्थेनही एप्रकारें नित्यधर्मसंबंधीयाजे उपदेशते कहेतोहं अनेवली सर्वसंतारीजी वने हितवांततोयको नवकल्पेकरीने ग्रामनगरादिकनेविषे गुण उपदेशकरतोरहं तयाविहारकरवानी अगर्के कुजके० ग्रामनगरादिकनो एकप्रदेशतेनेविषे प्रमादरहितयकुं विहारकर इहांकल्पते मागतिरप्रमुख आठमास जेरुतुवइकाज तेदनाआठकल्प अनेआवणादिक चारमास चोमासना तेनोएकल्प एरीते सर्वमलीने नवकल्प जाणवा

कृताकृतं स्वस्य तपोजपादि शक्तीरशक्तीः सुकृतेतरे च॥ सदा
समीक्षन्व हृदाऽथ माथ्ये यतस्व हेयं त्यज चाव्ययार्थी ॥६॥

अर्थ ॥ हवेगुणोपदेशनाकहेनारने कृत्याकृत्यनोविचारजोड्यें तेमाटेनेआश्रयीकहेजे हेमाधु तथाहेभावक तुंपोतानुं तप जप प्रभुग्वजंकर्म ते कृत्याकृत्यकहेना एटनुंमैंकी धुं एटनुमेनथीकीं एहवुंविचन तथाशक्ति अनेअशक्ति तथापोतानुंमुटत अनेइ. कृत एटलांवांना पोतानामनसायेंगदायविचारीने तेवागपजे मोहार्थीयकुं नाथ्यजे साधवायोग्य तपोनुष्ठानादिक तेहनेविषेउद्यमकर अनेवली देयकहेनां त्यजयायोग्य जेविषयकपायादिक तेहनेत्यज सत्पुरुषने चिनरूपिणीनृमिनेविषे गुरुपदेश तेवीज वृद्धिरूपहोय पजेतेमां विचाररूप जलनानिंचवाथी मुकुररूपवृद्ध विम्लारामेने माटे मोहार्थीयें हेयउपादेयझेपना विचारपूर्वक धर्मोद्यमकरवो ॥ ८ ॥

परस्य पीनापरिवर्जनात्ते त्रिधा त्रियोग्यप्यमला सदाऽस्तु ॥

साम्यैकलीनं गतञ्जर्विकल्पं मनोवचश्चाप्यनघप्रवृत्ति ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेजेविचारवत्तहोयते त्रियोगीनिर्मलजोऽये तेमाटेतेआश्रयीकहेने हेआत्मात्रियोगीजे मनवचनकायाना त्रयेयोगतेणोकरि सदाऽनिर्मलथा एटनेमर्वनीवण रे हितबुद्धिराखीने मनवचनकायानायोग निर्मलकर एजावार्थे केमके परनेपीडाव जंवाथकी काययोगतो निर्मलथयोज अनेतेकाययोगनी निर्मलताथी मनपणसमना येलीन अनेञ्जर्विकल्परहितथाय तथावचनपण पापव्यवहाररहितथाय इहात्राय यं काययोग सुगमठे माटे जुदोकरिने नकह्यो ॥ ७ ॥

मैत्री प्रमोद करुणा च सम्यक् मध्यस्थताचानय साम्यमात्मन् ॥

सजावनास्वात्मलय प्रयत्नात् कृताविराम रमयस्व चेत ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवेएत्रियोगीनेनिर्मलताते मैत्र्यादिजावनाथीथाय तेमाटेतेकहेने हेआत्मा तु मैत्रीतयाप्रमोद तथाकारुण्य अनेमध्यस्थता ए चारजावना तेआत्मानेनिर्णे थाण अनेवलीतेजावनायेकरि सम्यक्प्रकारे समताआण वजी प्रयत्नात्के पति तवीर्यफोरवयाथी चित्तने आत्मलयेके ध्यानलीन अनेध्यानथी अविपिन्न एहवु थवु छनजावनाजे अनित्यादिक तेहनेविपेरमाड ॥ ८ ॥

कुर्यान्न कुत्रापि ममत्वजाव न च प्रजो रत्यरती कपायान् ॥ इहापि

सौख्य लजसेप्यनीदो ह्यनुत्तरामर्त्यसुखानमात्मन् ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हवेएजावनाओते ममत्वनात्यागथीहोय तेमाटेतेआश्रयीकहेने हेसमप आत्मा जोतुकोऽग्नुनेरिपे ममत्वनकरे अनेउजी रति अरति अनेरुपाय नको ह्योतु वाठनारहितयको ग्हेतो आनयेज अनुत्तरविमानवासी देवतानाजबु सुगम मे केमके अनुत्तरवासी देवतामा स्वामिसेउकनो व्यवहारनथी तेमाटे सत्तारिक छु जोता अनुत्तरविमाननो सुगते सर्वोल्हृष्टजाणवु ॥ ९ ॥

इति यतिवरशिक्षा योऽवधार्य व्रतस्थश्चरणकरणयो

गानेकचित्त श्रेयत ॥ सपदि नवमहाविधक्लेशराशि

सतीर्त्वा विलमति शिवसौख्यानल्यसायुज्यमाप्य ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेएअधिकारनो वपसहाम्कहेने एप्रकार यतिवरजे नजासाधु वपन

एथी जलाश्रावकपणजेवा तेसंवंधीनीजेशिक्षा तेनेचित्तमांधरीने एकाग्रचित्तयकुं चर
एकरणयोगजे चरणसित्तरी अनेकरणसित्तरीनागुण तेनेजेसेवे तेसाधु तथा ते श्रावक
शीघ्रके० उतावळुं क्लेशडुखना समूहरूपजे संसारमहासमुद्र तेथकीतरीने मोक्षसु
खतुं अनंतपणुं तेहुं सायुज्यके० जेसहचारीपणुं तेपामीने वलीमोक्षनाश्रविनाशीसु
खनीपरे पोतेपणल्या अविनाशीनावापामी विलसतिके० सर्वदासुखनेअनुनवे ॥१०॥
इति श्रीअध्यात्मकल्पद्रुमेऽमुनप्रवृत्तिशिक्षोपदेशाख्य पंचदशोऽधिकारसमाप्त.

अथ ग्रंथोपसंहाराय साम्यसर्वस्वं ॥ एवं सदान्या
सवशेन सात्म्यं नयस्व साम्यं परमार्थवेदिन् ॥ यतः
करस्थाः शिवसंपदस्ते भवंति सद्यो भवन्तीति चेत्तुः ॥ १॥

अर्थ ॥ हवेग्रंथनावपसंहारनेअर्थ साम्यसर्वस्वनामैं सोलमोअधिकारकहेते हेप
रमार्थनाजाण विवेकीपुरुष तुंएमपूर्वोक्तप्रकारें अज्यासवशेंकरीने साम्यजेसमता ते
हने सात्म्यकहेतां आत्मासाथे ऐक्यपमाड जेसमताथी भवन्तीतजे संसारसंवंधी
नय तेहनेजेदवावांठतो एवोजेतुं तेतुजने मोक्षनी संपदाओ ते तत्कालमात्र करस्था
कहेतां हस्तप्राप्तयाय ॥ १ ॥

त्वमेव दु खं नरकस्त्वमेव त्वमेव शर्मापि शिवं त्वमेव ॥ त्व
मेव कर्माणि मनस्त्वमेव जहीह्यवज्ञा भवधेहि चात्मन् ॥१॥

अर्थ ॥ हवेआत्माने अविद्यानोपरिहार अनेसमतानुंधरुं कहेते हेआत्मातुडः
खनेकारणें प्रवर्त्यो माटे दु खतेतुंजठे एमआगलपण सगलीवस्तुतुं आत्माजकार
णरूपजाणतुं वलीनरकतुंकारणतेपणतुंजठे वलीसुखपणतुं अनेमुक्तिपणतुं व
लीकर्मपणतुं अने मनोच्यापारना प्रकाशकपणायी मनपणतुं तेकारणमाटे अ
ज्ञाजेधर्मकार्यनेविषे अनादरकरवो एटलेहमणा धर्मनशीयातो तोपठेकरीश इत्यादि
क कटपना त्यजोने अवधेहिकहेता धर्मकार्यनेविषे सावधानरहे ॥ १ ॥

निःसंगतामेहि सदा तदात्मन्नर्थेष्वशेष्वपि साम्यज्ञावात् ॥

अवेहि विद्वन्ममतेव मूलं शुचां सुखानां समतैव चेति ॥ ३॥

अर्थ ॥ हवेसर्वत्रपणो नि.संगपणानुं प्राथ्यान्यपणुकहेते हेआत्मा तेकारणमाटे
सकलपदार्थनेविषे समताज्ञावथी सदाय नि.संगपणाने पाम अनेवली हेनिपुणप्राणि

सकलशोकनुमूल ते ममताजने अनेसकलसुखनुमूलते समताजने एहदु जाणीने म
मताने त्यज अने समताने आदर इतिचाव ॥ ३ ॥

स्त्रीपु धूलिपु निजे च परे वा सपदि प्रसरटापदि चात्मन ॥ त
त्वमेहि समता ममतामुक् येन शाश्वतमुखादयमेपि ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेनि सगताते ममत्वमुकवायीजथायते तेमाटेममतात्यजवानु उपदेश
ते हेआत्मा ते पूर्वोक्तकारणथी तुममतारहितथको स्त्रीनेविपे अनेधूजिनेविपे वनी
स्वजननेविपे अनेपरशत्रूनेविपे तथा वजि सपत्तिनेविपे अने विस्तारपामतीआपदान
विपे समतानेपामवेकरीने सरखोपरिणामराखजे एटलेमोदसुखनोनोंताथाइ ॥ ४ ॥

तमेव सेवस्व गुरु प्रयत्ना दधीप्य शास्त्राण्यपि तानि विघ्न ॥ न दे
वतत्त्व परिचावयात्मन् येभ्यो नवेत्साम्यसुधोपनोग ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेसमतातेजे सकलपदार्थनो सारकरीनेउपदेशेते हेविघ्न हेआत्मन्
तुवद्यमकरीने तेहिजगुरुनेसेव अनेगुरुसेवनाकरीनेशास्त्रपण तेहिजनण तथाशास्त्र
जणीने तत्वरहस्यपण तेजचित्तमांचितव केजेगुरुथी अनेशास्त्रथी तथाजेतत्वथीसम
तारूपीपु जेअमृत तेनोउपनोग आस्वादपामे एटलेजेजेपदार्थनेतु समतानुकारणज
णे तेतेपदार्थनुस्वरूपकर केमकेबीजासर्वपदार्थ तेनिरर्थकठे ॥ ५ ॥

समग्रमहात्म्यमहाणिवज्य समुद्धृत साम्यसुधारसोऽय ॥ निपी
यता हे विबुधा लजेध्य मिहापि मुक्ते सुखवर्णिका यत् ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेआचार्यग्रथने उपसहरतो ग्रथनीउपादेयतादेखाडेते हेपंनितन
तमेसमग्र जजांजे धर्मशास्त्र तेरूपीयो जेमहासमुद् तेदृष्टीउधखुजे एसमतारुपि
सुधारसके० अमृतरसतेप्रत्ये तुमें पीयताकहेता आदरसहितसानजो तयानाज
थी तमेआजोकेपण मुक्तिनासुखनी वर्णिकाकहेता वानगीनेपामो केमकेसमतार
मय जीयते आजोकेपण मुक्तिसुखने अनुचवेते ॥ ६ ॥

गातरसजावनात्मा मुनिसुदरसूरिजि कृतो ग्रथ ॥

ब्रह्मस्पृढया ध्येय स्वपरहितोध्यात्मकल्पतरुरेप ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवेग्रथनेतेहे आचार्यपोतानुनाम अनेग्रथनुनाम जणाववाकहेते स
परहितकहेता ग्रथकत्ताने तथापरजेश्रोताप्रमुख एवेहुनेहितकारी एवोजेआद्यमा

साम्यसर्वस्वाधिकार.

ए०

स्वप्ननामेग्रंथ तेनपगडाधिगज श्रीमुनिमुंदरसूरिंकीयो ते एग्रंथ पंमितं ब्र
जान तेहनी बांठाये नएबु अथवा ब्रह्मजे मुक्ति तेहनी बांठाये चिंतवबु ॥ ३ ॥

इममिति मतिमानधीत्य चित्ते रमयति यो विरमत्ययं नवाडाक् ॥ स
च नियतमतो रमेत चास्मिन् सद् भववैरिजयश्रिया शिवश्रीः ॥ ॥ ॥

अथ ॥ हवेफलोपदर्शन धर्मे मंगलगणित उपसंहार वाक्यकहेने जेमतिवंत पुरुष
प्रथ्यात्मकस्वप्ननामे ग्रंथनेनणि पोनाना चित्तनेविपेरमाडे गत्रदिवसचिंतवे तेपुरुष
तंसारयकी बोडाकालमां विरक्तघाय अनेवलीएहनाज चित्तनयी तेपुरुषनेविपे सं
सागरपीया शत्रुनीजे जयजक्षी तेणेलहित शिवश्रीजमोद्धजक्षी तेमा रमिके ० आथ
यीनेरहे एतेतेतंतसाररूप शत्रुनेजीतीने मोद्धरूपजक्षीपामे. इतिअध्यात्मकस्वप्नमे
साम्यसर्वस्वनामा पोटगोधिकारः नमात. ॥ १६ ॥

ए श्रीअध्यात्मकस्वप्ननामे ग्रंथनां बाजावबोयार्थे उपाध्यायश्री रत्नचंद्रगणिकृत
तथाउपाध्यायश्री विद्यानागरगणिकृत एवेटीकाजोने में महारीबुद्धिने अनुनारं सुज
सरखा स्वप्नबुद्धिवंत प्राणिना उपकारने अर्थे जेसमात्र लख्योने तेमा अनानांगयी
तथाअज्ञानयी तथाप्रांतियी जेकांइसत्रना तथाटीकाना अनुनारयी आंनुंअथकृ
अथुक लखाणुंहोय तेहनुं मिठामीडकनं अथवाकिहांएक सुगमपणानेअर्थे किहांएक
साहचर्ययी किहांएकरुद्धियी जेकांइ विनकि वचन जिंग कारक अन्वय प्रमुखनां
विपर्यास कीयां होय तेअपगय बहुश्रुत गीतायेग्वमवो नया उपकारबुं, अथु-
दाजिने शुद्धकरबुं.

अथ प्रगति ॥ श्रीमनपगणगनां गणजाननतरुणतरणिनिज ॥ श्रीगजविजयनृ
गिर्वचूव चुवि नूनि वितानयशा ॥ १ ॥ योन्याद्धीहिजव धनं सुविदितानुष्टानव-
लोक कोकमिव प्रबोधमनयजोनिभ गोस्वानिबत ॥ त्रिवाटीकिटदपमुज्वजपटाभ्रकं वि
जोशोवजान् यो वाचाजितमाजवैश्वरानितसुत्रप्रनायोवज ॥ २ ॥ रत्नत्रयप्रयितनय
मचूतदीप पट्टेप्वरत्नविजयावह्यनुगिनीत ॥ येन प्रशांतरजना प्रशमार्गवेन रत्न
कगयिनमनसगुणायरजः ॥ ३ ॥ नन्यान्वये निविजचूतजमीनकीने. श्रीटीरु
इतिमृगिगे विरंजे ॥ मगं गनोप्पनिजनककनीद्रितानि योयापि पृथयनि नव्य इवा
रहु. ॥ ४ ॥ नन्यद्रुपणमणिजेयत्तमृगि. तवांअणीगुणिपु नृगिगुणाथपो जूत ॥ ५ ॥
जावग्व इति जावविदां वगेण् मतरद्रुपुनिति संप्रति सगिज ॥ ॥ ॥ श्रीईश्वरवद

मुखा शिष्या मुनिर्मलानिखा ॥ श्रीजद्विरत्नविबुधा शास्त्रार्णवपारद्वान् ॥
 श्रीसिद्धिरत्ननाम्ना पाठकवर्यास्तदन्त्ये तदनु ॥ श्रीहर्षरत्नयाचक, उरा वरीयोगेन
 या ॥ ७ ॥ जङ्गीरत्नगणीशा आसन् दुर्वादिदनुजजङ्गीशा ॥ श्रीज्ञानरत्नगण्यम्
 दाश्रवा साप्रतं जयन्तु चिर ॥ ८ ॥ तच्चरणकमजसेवा नृगस्तत्सगसमयतग ॥ मुनिर्हि
 तकल्याणविमज गणिवरविहितायिनीनुन्न ॥ ९ ॥ बाजाचवो गार्ता मध्यात्ममुद्ग
 माख्यशास्त्रस्य ॥ मुनिहसरत्न एता मतनोत्तनुयुद्धिसत्वहितां ॥ १० ॥ शोध्य सुतन्त्रि
 द्विर्यथो ज्यधीनै प्रवाच्यमानश्च ॥ सन्नावमपदाढ्य राचङ्कै चिर जयतात् ॥ ११ ॥

इति श्रीमुनिसुदरसूरिकृत्यध्यात्म
 कल्पद्रुमो बाजाचवोपसहित मपूर्ण

॥ अथ श्री सीतलनाथष्टक ॥

वृषजनुयगति वृषद सदा व्यजितदर्पकदर्पकचेदक ॥ अमितशनवनीतिविवर्त्त
 जिनमह प्रणमामि सुशीतल ॥ १ ॥ नृदरथारव्यकुजागनिनदन सुमतिधाम विवद
 एषुगव ॥ उग्रिविनिर्जितपद्मप्रन वर जिनमह ॥ २ ॥ यमसुपादर्वविभूषितविप्रद
 विशदचङ्प्रनाननबधुर ॥ सुविधिरजितनव्यजनप्रज जिन ॥ ३ ॥ विबुधमादक
 तलवाग्नर सकलश्रेयसिकामकुटोपम ॥ सुवसुपूज्यपद शिवदायक जिन ॥ ४ ॥ ति
 मलनीरजपत्रश्लोचन गृहमनतगुणस्य रूपापर ॥ सदयधर्मप्रवृत्ति प्ररूपक
 जिन ॥ ५ ॥ जगति शान्तिप्रिताननिपादक धृतशम किल कुस्यमनिदित ॥ विगत
 पमर नविनौनिज ॥ जिन ॥ ६ ॥ पुगकपापजयप्रतिमहन्न कनकवर्णधर मुनिसुवर्त
 नमत दानवमानवराजित ॥ जिन ॥ ७ ॥ विततधर्मैरथाङ्गकनेमिक निखिनविष्ट
 पार्थमदृष्ट ॥ सबलमोहविनाशनवीरक ॥ जिन ॥ ८ ॥ इति सुत श्रीनिनरत्न
 लारव्य स्थित पुरे रायधनाजिधाने ॥ श्रीवीरचङ्गस्य मजूकचङ्ग नाम्ना विनेयेन दत्ता
 श्रिये स्तात् ॥ ९ ॥ इति श्रीमङ्गीतलनाथाख्यदशमतीर्थाधिपतेरष्टक समाप्तम् ॥

नेत्र कुशलार्थवद्भोततिवारिधार ॥ विशदावदातावजिचिन्तामा नववार्द्धपोत ॥
लपाकनाथ ॥ १ ॥ कुञ्जकाऽऽवज्जावद ॥ एव मया सन्नुत आदिवेवो नृपात् तदा
सपगणस्य नूर्य ॥ हेमकरो विश्वजगत्सुदीप कल्याणमागव्यकलापकोश ॥ १६ ॥

॥ अथ सूर्यपुरीयश्रीसन्नवजिनस्तवनप्रारंभ ॥

वसततिलकावद ॥ काम नमोऽस्तु सततं जिनसन्नवाय चक्षाननाय कमनाम्
लोचनाय ॥ देहप्रजास्थगितलोकचमत्कराय दुर्ध्यानपादपविजेदनसिंधुराय ॥ १ ॥
देव स्तुताय नवसागरपारगाय कीर्तिप्रसूनसुरजीरुतविष्टपाय ॥ सन्मूर्तिर्कानिनाति
जितमानवाय सेनागकुक्षिवरशुक्तिकमौक्तिकाय ॥ २ ॥ अञ्जोपमाय जिनशासननाथ
काय स्रष्टार्यब्रह्मदरमनोरममडनाय ॥ जय्याञ्जकाननविनासननास्कराय नाना
दानहरिचदनसन्निनाय ॥ ३ ॥ आदेयनामकजिताय शुभाशयाय सिध्यगनामिननसाय
लोत्रपाय ॥ राक्षतहाईकथनोत्तरकोविदाय तेज प्रजावपशसामवनीश्वराय ॥ ४ ॥
अज्ञानमोहजपसंस्वरनेपजाय सौभाग्यनाग्यगुणरत्नकरडकाय ॥ अष्टापदाननु
त्तरिराजिताय निर्जोहसरतिग्येजनमानसाय ॥ ५ ॥ आब्धानमत्रविनिवारितपात
य कल्याणमागरतरंगकजाधराय ॥ इष्टारिचरुलवणांबुधरोपमाय वाचासुधाश्रवण
विननागगया ॥ ६ ॥ सक्ष्ममार्गविधिदेशनदेशिकाय दुःखौघवारणमृगद्वाराकमाय
नोक्तानिशापिमहिमायजन्मपापं गभर्वजठनसुगोजितपत्कजाय ॥ ७ ॥ सस्यापटुदि
श्याय जितेन्द्रियाय शुभान्वयान्नतिकराय रूपालयाय ॥ मिष्यात्वतापशशिचदननाय
य दुर्धर्मशत्रुजगाय नराचिताय ॥ ८ ॥ सकल्पकृत्पनविजितमानसाय गान्धी
र्यमणिमनरोहणाय ॥ सज्ञानबुद्धिवग्दाय गुणाकराय कोशयस्त्रिपरिवर्द्धनमा
य ॥ ९ ॥ इन्द्रावद ॥ स्तोत्र चतुर्थतविजितसिद्धयुतं ध्यापनि ये सन्नववार्द्ध
पा ॥ निर्धनित तदाग्नि शुभा समृद्धय कट्याणमपादनकामयेन ॥ १० ॥
हेनविहीनितसद ॥ जक्षीकेनिगृहं सदायजिनतं श्रीमज्जाख्य जिन समार्त
मनावनवगेज्जोषे नवावर्गं तदा ॥ देवापीष्टनरेशोपपटजं संसेवितं कामह सुनि
सुवर्गनोनमनिश सेवे मुदा सिद्धये ॥ ११ ॥

॥ अथ श्रीसुविधिजिनस्तवनप्रारंभ ॥

दुर्धनविनविनवद ॥ सुविधिनायजिन नयनामृतं सुविधिनायजिन महिमनाय
सुविधिनायजिन नगरंजन सुविधिनायजिन वरकेयज ॥ १ ॥ सुविधिनायजिन
नगरं सुविधिनायजिन नवद परं ॥ सुविधिनायजिन ह्यतिकीर्तद सुविधिनायजिन

नाजां त्रिभुवननगरे स्फारकोटीरहीर ॥ चार्वाकारे प्रणोता प्रणतद्वितकर काम
 दो मारिवार सर्वज्ञाख्यातनामा प्रकटितमहिमा प्रातकर्मारिपार १ ॥ तोङ्कवद ॥
 सुरमानवपूजितपाणिकज कमजोदयकारकधर्मधन ॥ विगतामयद्रुणनमनवि
 शुनसागरसोमनिजो विमल ॥ २ ॥ इति प्रथमांतिविचक्रिकाव्ययुग्म ॥ शुनग्रवत
 वद ॥ अजय्यं विष्टु विश्वपूज्य प्रसन्न जिन सन्प्रज गकर देवदेव ॥ सदाज्ञान
 छीततो मेघमेक स्तुवे शांतिनाथ कर्जा कामकुज ॥ ३ ॥ हरिणीवद ॥ कमनयन
 सानद नताशुनचचज गजपतिगतिं विश्वाधार सुरेश्वरवदिता ॥ सदयहृदय त्यक्तार्कवि
 निर्जितशोचन परमपदद ज्ञातार्थोप त्रिकालप्रदचितं ॥ ४ ॥ इष्टवशावद ॥ अर्च
 ति देवा नवपारग जिन कल्याणकार मुनिवृंदसेवितं ॥ ठाद्रिसल्लक्षणनिर्दि
 तावानवसदोदकर सुधामय ॥ ५ ॥ इति द्वितीयांतिविचक्रिकाव्ययुग्म ॥ शान्तिनि
 वद ॥ प्राज्य राज्य चक्रवर्त्तित्वसग त्यक्त्वा दत्त्वा स्वर्णरुप्यादिदाना ॥ भुत्वा वाक्म ब्रह्म
 लोकांतिकानां येनावसत सयम मुक्तियोग्य ॥ ६ ॥ द्रुतविलवितवद ॥ अमितगुण
 वता जनतावता कुगतिवारणतत्परसज्जित ॥ नतनरामरकिन्नरशाजिना नगवता
 शुविशर्म विधाधिना ॥ ७ ॥ इति तृतीयांतिविचक्रिकाव्ययुग्म ॥ इष्टवज्जावद ॥ श्रीशांतिदेवा
 नमोऽस्तु नेत्रे विघ्नौघहर्त्रे शिवमार्गदात्रे ॥ चक्रांकहस्ताय समस्तत्रै शखेडहारो च
 जगत्ककर्त्रे ॥ ८ ॥ रथोद्वतावद ॥ दर्शनामृतनिजीनजतवे विश्वशास्त्रनयनीतिहे
 वे ॥ लोचसागरसुबेलसेतवे क्षपरावलितमिस्त्रनानवे ॥ ९ ॥ इति चतुर्थीविचक्रिकाव्ययु
 ग्म ॥ उपेष्टवज्जावद ॥ अधानि नश्यति पुराकृतानि प्रशस्तनाम्नातिशयप्रसन्न
 अनेकसत्तारनिबधितानि प्रगाढबधस्थितिसंचितानि ॥ १० ॥ मालिनीवद ॥ नत
 ति सुखमनतं शांतिनाथप्रसादाहरिणशरणदातुविश्वसेनांगजातात् ॥ नतनविष्णु
 नानां प्रीतिराजात्प्रकाम निरवधिजिनरागे लग्नसन्मानसानां ॥ ११ ॥ इति पञ्चम
 तविचक्रिकाव्ययुग्म ॥ शिखरिणीवद ॥ सदा ध्यान शांतेरखिलगुणधानं शुनवतो
 धरति श्रीकार सुमतिमतिकार जयहर ॥ नरा नव्या शक्त्या विगतमदतंज्ञा भुतर
 राखिसथ्य सद्धान प्रबलतरजाग्योदयमत ॥ १२ ॥ त्रिधुन्माजावद ॥ शांति शांति
 पादद्वय नत्वा नत्वा सश्रीका स्यु ॥ नोनो आद्यायुष्मतस्तुष्टयानद कृत्वा कृत्वा ॥
 १३ ॥ इति षष्ठीविचक्रिकाव्ययुग्म ॥ वसततिलकावद ॥ चेतोस्ति चैत्रवपयोनिधि
 पारमात्त तीर्थकरे जिनपती किल शांतिदेवे ॥ नक्ति कुरुष्य सततं त्रिपुनासुरातो
 दत्त्वा प्रमादमपि कर्मविशेषजन्यं ॥ १४ ॥ दोषकवद ॥ दुर्गतिसागरपीतसमुद्रे नि
 भलसयमपाजनमेरी ॥ शारदशुद्धसुधाकरयक्त्र शखसमाननिरजनचिन्ते ॥ १५ ॥ ना

रात्र्युदः ॥ कामस्यसंगर्जिते वार्षिष्ठोपवर्जिते ॥ देवाधिपेऽचिगसुने लोकोपकारक
मते ॥ १८ ॥ इति नमस्तीव्रनिष्ठाव्यत्रिकं ॥ वशस्युदः ॥ स्वकीयवशांश्च नास्कर
प्रजो विशालगंगाजलमुत्तरीनि ॥ अपारमंगान्नयात्र नन्वरं कृपापरस्त्वं परिकृ
मेवकान् ॥ १९ ॥ इति नमोभनविष्णुनिकाव्यमेकं ॥ मंत्राक्रान्ते ॥ कल्याणोक्तं
वृक्षजलननं सर्वमंथस्य नित्यं नानावृत्तः प्ररुजितमिदं स्तोत्रमेतद्विकारं ॥ मुक्त्वाऽऽज
स्यं जलानि मनुजो नाविनानावितान्मा गेहे लब्धीर्भवति दृढता तस्य दीर्घायुष
श्च ॥ १८ ॥ शार्दूलविक्रीडितमुदः ॥ कल्याणोदधिवर्धनं कजिह्व कौशल्यमालास्पदं
सौभाग्योपकरं विष्णुनिकाव्यं कार्यविनिर्घ्नः पर ॥ श्रीशान्तेः स्तवनं पठति नविनः
मत्पुष्पपल्लवास्तेषां धाम्नि गुणे निवासमनुजाः कुर्वन्ति संपन्नयः ॥ १९ ॥

॥ अथ श्रीश्रुतारिक्तपार्श्वस्तवनप्रारंभः ॥

इंद्रजायुदः ॥ विश्वेश्वरं विश्वजनेशपूज्यं सर्वोर्ध्वनिष्पादनकामकुंभं ॥ प्रख्यातिमंतं
महिर्मापलक्ष्म्या पार्श्वे जजे संस्थितमंतरिक्षे ॥ १ ॥ कल्याणमालागुहमंगिदेव विद्या
धराधीशनुतांद्दिपश्च ॥ सर्वत्र राष्ट्रेषु विशालकीर्तिं पार्श्वे ॥ २ ॥ रोगाधिचित्तान्तमू
दतापन्नपूज्यमाधारविचारस्वरं ॥ सत्तीजस्त्वष्ट्रविजृपितांगं पार्श्वे ॥ ३ ॥ संसारसिंधौ
वरपानपात्रं मुक्तपंगनामकहृदं शरणं ॥ वामांगजानं जगतीप्रदीपं पार्श्वे ॥ ४ ॥ श्री
पार्श्वयक्षाधिपमहिलोप श्रीशान्तिनं सेरपुरावनंतं ॥ वाचासुधाकार्पिततत्पल्लोकं पा
र्श्वे ॥ ५ ॥ त्रैलोक्यकोटीरमनाथनाथं दारिद्र्यवाताहिमनंतशक्तिं ॥ शास्त्रार्थनेपु
ण्यनिधिं दयालुं पार्श्वे ॥ ६ ॥ पद्मावतीमेवितपादयुग्मं मंदोजरध्वांतदिनेशमाद्यु ॥
लावण्यसौभाग्ययशोनिरादयं पार्श्वे ॥ ७ ॥ ज्ञानादिधर्माचरणं वरेण्यं सद्योयदाना
दिकमार्गपाथं आनंदवल्लीततिवारिधारं पार्श्वे ॥ ८ ॥ कलशः ॥ स्वर्गपरावदः
इत्यं ये देववद्यं विविधमुखकरं चांतरिक्षाख्यपार्श्वे नित्यं ध्यायन्ति जक्त्या हृदयरति
युजो नाग्यवंतो नरोपि ॥ जल्लोकेषां निष्ठाये वसति दृढतया सर्वदा कामकर्त्री क
ल्याणश्रेणिकर्तुर्नुवि विदिततरा सर्वनंपत्तिकांता ॥ ९ ॥

॥ अथ श्रीगौणिकपार्श्वीष्टकप्रारंभः ॥

शार्दूलविक्रीडितमुदः ॥ वामेयं मरुदेशजूपणतरश्रीपार्श्वयक्षाचिनं कल्याणावलिबद्धि
सिंचनधनं श्रीशुवाकुवंगोद्भवं ॥ आराद्राप्रसमागतनैरवरं संसेवितं नित्यगः श्रीमन्नीकर
गौडिकाजिधरं पार्श्वे सुपार्श्वे जजे ॥ १ ॥ नानासाधुजनौषपंकजवने म ॥ ६ ॥ वि
प्रवृद्धनिवारकं कलिपुगे प्राप्तप्रतापालयं ॥ विश्वम्यां प्रथितावदाननिकरं

ज्वल श्रीमद्गी॥२॥सपद्मेणिमुदानकामकलग त्रैलोक्यचितामणि सदाचामृतनि
 तामरनर सद्गर्भबोधप्रद ॥ सानाग्याहुतकातकीर्तियशसा संपूरितागांतर श्री
 म्नी० ॥३॥ मार्गे चांतरनीतिवारिनिचिते हेमकरं सर्वदा दारिद्र्यादिनिपातनाकुं
 श चितार्चिरोगापह ॥ ५ ॥ स्वत्राससमीरणाघनुजग नागांकमहोमथ श्रीमद्गी॥४॥
 कारुण्यांचितचारुचित्तकमल सत्त्वेषु ससारिषु सद्ग्यादिगुणैरलरुततनु लावण्येना
 स्पद ॥ ससाराण्यवपीतवारिधिसम मुक्तयगनावलज्ज श्रीमद्गी० ॥ ५ ॥ त्रैलोक्ये नि
 लकायितं निरुपमं नव्यैर्नृनि पूजितं छुष्टानां निजसत्त्वदर्शनपर ह्रिप्र सता काम
 नाघा ध्वस्तसमस्तवैरिनिचयं राक्षसनिर्देशक श्रीमद्गी० ॥ ६ ॥ नृपिष्टमननकि
 शक्तिकलितैर्देवैश्चतुर्धा नतं सर्वाशाकरणैककल्पफलद सर्वांगिचूडामणि ॥ निष्ठानं
 तचतुष्टयीवरतर श्रीमेरुतुग जिन श्रीमद्गी० ॥ ७ ॥ स्फाराकारनिराजितांगमनुन स
 द्यैहेमाकर विश्वव्याप्ततर प्रवाससदन गनीरतासागर ॥ नासोद्योतितविश्वविश्व
 वनी कल्याणसिधौ विधु श्रीमद्गी० ॥ ८ ॥ अष्टनि कुलक ॥ अनुष्टुपवृंद ॥ निर
 माले सदाश्रेष्ठे गुणवष्टब्दनूपिते ॥ पुष्पमालेऽंतरानिख्ये नेकवीहारसयुते ॥ ९ ॥ श्री
 मत पार्श्वनाथस्य स्तवन जगतोऽवना ॥ कल्याणसागराधीशे सूरिनी रचितं मुदा ॥ १० ॥
 ॥ स्वधरावद ॥ ध्येय श्रीपार्श्वदेव जजत किल जना गोमिकग्रामराज शश्वत्सवाप
 सिद्धये विहितगुनहितं विष्टे चैत्रपूर्वे ॥ सातदोक्षासलष्टा कुशजगविबुधा सर्वनादे
 विशिष्टानिर्दोषाचारपुष्टा जिनपपतिषु रता आसकल्याणपुष्टा ॥ ११ ॥

॥ अथ श्रीगोभीपार्श्वनाथस्तवनप्रारंभ ॥

माजिनीवद ॥ जयति जगति चद्र पार्श्वनामा जिनेन्द्रो विकचकमलदृष्ट्या नदिताम
 र्च्यमर्त्य ॥ अकलितमहिमोपस्तोर्णससारसिधुर्जुजगजितपाद पुण्यपीपूषपुष्ट ॥
 स्वधरावद ॥ श्रीपार्श्वे गोडिकाख्य जजत जविगणे कल्पवृक्षं सुगोत्र नानादेशेषु ल
 व्यातिशयमहितताव्यूहवार सुमूर्ति ॥ श्रीमतं नीजरत्नाधिकतरवपुष स्फारलावण्य
 ल मोहानोराशिकुनोन्नवममरनुतं पार्श्वयक्षार्चितांद्भि ॥ २ ॥ पंचचामरवृंद ॥ नम
 ति पार्श्वमगिनो नराजसा धृतातपत्रचामरै सुरै स्तुतं ॥ अनतशक्तिमाजिन गतामन
 विवेकरत्नरोहण दयाकरं ॥ ३ ॥ वसततिलकावद ॥ करीरुतं व्रतमनुत्तरमग्निनेत्रा र
 त्वा ऽष्ट येन वरवार्पिकदानराशि ॥ वामोदहेन मुनिनायकनायकेन कल्याणकेनिर्ज
 लयेन गुणाशयेन ॥ ४ ॥ दुतबिलव्रितवृंद ॥ मम नमोस्त्ववते परमात्मने
 शिवशर्मविधायिने ॥ अमितशौर्यतिरस्कृतमेरवे गुनदशोरकमडलमौलये ॥ ५ ॥ हरि

लीवदः॥ अमृतरसतायिक्यानीष्टान्नरोत्तमसंगताब्रुवनसुनगात्पाश्वर्वाजिख्यादिनश्यति
 पातकं ॥ प्रसरति च वै कीर्तिर्विक्रु प्रसूतवडुज्वला प्रभवति पुनः शीघ्रं लीनाजयो
 न्नतिवर्धनं ॥ ६ ॥ शार्दूलविक्रीडितवृन्दः ॥ आकृत्या नरदेवदेवमनुषां संतुष्टिकर्तुस्तदा
 चेतोवह्नजकामसार्थददतः कर्मारिहर्तुर्नृशं ॥ आनन्दोपसरः प्रवृद्धिकरणे पानीयदा
 तुर्मदा पार्श्वस्यास्ति नतिः समृद्धिजननी कल्याणविस्तारिणी ॥ ७ ॥ तोटकवृन्दः ॥ नरल
 क्णनूपितवह्युपुरे मुखनीरजरंजितविश्वजने ॥ श्रुतदेशनदर्शितधर्मपथे जिननेतरि ति
 ष्ठति नाग्यरमा ॥ ८ ॥ वृजंगप्रयातवृन्दः ॥ सुराधीशचक्रैः स्तुतज्ञानसिंधो जगन्नाथ नेतः
 रुपालोकबंधो ॥ विजो पाहि मां सर्वदा जक्तिनाजं स्मरं तं चिरं त्वत्पदांजो जनुं
 ॥ ९ ॥ शार्दूलविक्रीडितवृन्दः ॥ स्तोत्रं पार्श्वजिनेश्वरस्य सतत ये प्राणिनो जा
 वतः सहस्रधापि पठन्ति हृद्यमनसस्तेषां गृहे संपदः ॥ स्युर्नित्यं स्थिरनावशोज
 नतरा धर्म्मार्थनिष्पादिकाः कल्याणार्णवसूरिनिर्विरचितं मांगल्यमालाकरं ॥ १० ॥
 शिखरिणीवृन्दः ॥ सदा धार्य्यं चित्ते स्तवनमनवद्यं जयहरं नरैर्नूनं सिद्धं कुशलवन
 राज्ञां घननिजं ॥ अथर्व्यं जकानां जिनगुणस्तानां स्मृतिमतां समेषां जय्यानां प्रमु
 दकरणं कामितकरं ॥ ११ ॥

॥ अथ श्रीदादापार्श्वनाथस्तवनप्रारंभः ॥

॥ इवज्जावृन्दः ॥ कल्याणगेहं गुणरत्नराजं सद्देहकांत्याजितनीजरत्नं ॥ स्तोत्रे
 मुद्राशंकरमंगिवद्यं दादानिधं श्रीवरपार्श्वनाथं ॥ १ ॥ सद्धर्मलीनाशयमाणु विज्ञं
 कम्मोष्ठदावानलवारिधारं ॥ संसारपायोनिधिकर्णधारं दादा ॥ २ ॥ आचारव
 क्षीततिवृद्धिनोरं सत्कीर्तिपुष्पदुतवासितागं ॥ नानार्थराक्षंतविचारदहं दादा ॥
 ॥ ३ ॥ वैराग्यरगापितचारुचितं सद्योपिदातारमनीहृतेय्यं ॥ नागेष्टसंसेवि
 तपादपद्मं दादा ॥ ४ ॥ त्रिलोक्यचूडामणिमृद्धिशोचं सौनाग्यनाग्यावजिपूर्ण
 देहं ॥ जय्याघराजीवदिनेशमेकं ॥ दादा ॥ ५ ॥ सर्वो गिनेतारमनीष्टवाचं विश्वे
 श्वरं रंजितसच्यजोकं ॥ लोकात्तिचिंतानयडु खवार दादा ॥ ६ ॥ हृद्याकृतिं कृतजरा
 विदोयनरामरंष्टं स्तुतमर्त्यसंतं ॥ सन्नागचिन्हं कुशलार्थकारं दादा ॥ ७ ॥ सर्वत्र वि
 ख्याततरप्रतार्यं कारुण्यसत्रं शुवि शिष्टगोत्रं ॥ अज्ञानमिष्यात्वतमिच्छदीपं दादा ॥
 ॥ ८ ॥ अष्टजि. कुजकं ॥ शार्दूलविक्रीडितवृन्दः ॥ श्रीमद्वीरवटपद्मनगरं शृंगार
 दारोपमं कल्याणबुजजानुवंधमसमं वामांगजातं परं ॥ दादाख्यं जिनपार्श्वदेवमन
 यं ध्यायन्ति ये नित्यशस्तेषां धान्नि रमा निवासमनिशं कुर्वति कल्याणतः ॥ ९ ॥

॥ अथ श्रीकलिकुडपार्श्वीष्टकप्रारम्भः ॥

॥ विबुधाविराजन्तपादपद्मं बहुनाग्यर्तानाग्यजन्तायमेव ॥
 धर्त्युज्जितं कलिकुडपार्श्वं सुचिरं नजेऽहं ॥ १ ॥ कमलाप्रदाने
 सपयोधिदेशानुत्तलक्षकीर्ति ॥ रुधिरारुर्ता रजितविश्वविश्व कनिकुम्भ ॥
 महिमावदातोत्तमनाममत्र समतानिराम कमलानिनेत्र ॥ अजिनायक
 विजासयत्रं कलि ॥ २ ॥ दुरिताधकारारुणसन्निकाश करुणाशय इत्येव
 पु दाव ॥ नरदेवपूज्यं सुखदं सुभूतिं कलि ॥ ४ ॥ कनकादिदातारमनन
 वरनीजरत्नाधिकदेहवर्ण ॥ शिवशर्मेराज जनतानिवद्य कलि ॥ ५ ॥ अथ
 सज्जुणकेजिपालं शुभ्रजङ्गलरुतवर्णगात्र ॥ कुञ्जचूपाय शत्रुघ्नोपाय कलि
 ॥ ६ ॥ जगतीश्वर कर्मविमुक्तसग विपमापुधालग्रमन स्वरूप ॥ धरार्थेऽपार्श्वी
 पादपुष्प कलि ॥ ७ ॥ शुभ्रसिंधुवृद्धौ शशिन वरेण्य वचसा सुगन्धन स
 न्यं ॥ श्रुतसूरिण पुण्यविराजमान कलि ॥ ८ ॥ अष्टनि कुनक ॥ इवज्जा
 एव स्तुत श्रीकलिकुडपार्श्वं कल्याणनाम्ना मयका नितात ॥ ये प्राणिनः सार्वत्रि
 पवति तद्वाप्ति लक्ष्मीर्विलसत्यवश्य ॥ ९ ॥

॥ अथ श्रीरावणपार्श्वीष्टकप्रारम्भः ॥

॥ इवज्जाघंद ॥ देवाधिदेव रुतपार्श्वसेव नागाविराजेन नतादिर
 द्वावतीसस्तुतनामधेय सेवे सदा रावणपार्श्वनाथ ॥ १ ॥ आनन्द
 दिमेयं मेघध्वनिध्वानविज्ञोपराज ॥ जितारिवृद्ध विगतायिमोह सेवे ॥
 पंगजातं कुलनदिकार ध्वस्तोपसर्गोत्कटदुष्टराज ॥ प्रख्यातिमतं सुवने
 ॥ २ ॥ सत्रीजनासा हसितेऽनीज सत्कातकाल्या रमणीयरूप ॥ श्रीरावण

निकातिनिकेतनमगिभुत ॥६॥ निजवशयतसकमार्तिहर स्वनिर्जितमेरुद निर
 दधिर्न क्षुधि विश्वजनोत्तम नतचूतगण जितजोचनष्ट ॥ ७ ॥ शरणाश्रितपाद
 किपद दधनं परशातरस नवम ॥ महमेड्मणिप्रजदेहपर धरणेऽनिपेवितपाद
 ॥८॥ अमम नुतपाश्वर्जिन सतत तपसा हतसिद्धमनतवल ॥ लज्जनाजनतगि
 मज्ज मनवर्जितमुत्तरसौख्यधर ॥९॥ नवजि कुलक ॥ सुरराजखेचरनागपुरदर
 जसुसेवितं श्रीपाश्वर्जिनेश्वर नमितसुरेश्वरपद्मावतीसस्तुत ॥ येऽनतजतया वि
 कथा सस्तुवति जिन मुदा गुनसागरपठनाद्भिकरमासमेत ते लज्जति सुस सदा ॥१०॥

॥ अथ श्रीमद्गुरुपाश्वर्वाष्टकप्रारंभ ॥

द्वुतगिजितघद ॥ विबुधमानवमानसनदन पित्रवदानविशं हरिचदन ॥ मि
 गिजसत्यजर्न हतपदन जजत पाश्वर्जिन महुरानिध ॥ १ ॥ पुगनर्गिज
 म्यतगणय चुरननानुनिग्रासघनाश्रय ॥ विपधियारणकेसरसन्निज जनत ॥ २ ॥
 श्रृणुणोद्विगिजाधिकृतास्वर कुमुदवाधवशुभ्रतरानन ॥ परगजीरगुणोत्तम
 जनत ॥ ३ ॥ जयिरुपप्रिजासननास्कर जगति जावप्रकाशनदीपक ॥ नयन
 पारननैरर जजत ॥ ४ ॥ रचितकामवगारिदसचयैरखिज रयैसमन्वितचेतस ॥ वि
 कर्मममोक्षणजागिन जजत ॥ ५ ॥ कमठनिर्मितपाशुदवर्क स्थिरतरान्म
 रिगजिन ॥ जगति दुर्जनसर्पविपापह जजत ॥ ६ ॥ प्रगमनूपणनूपणनूपन सु
 नागपगुणागनिमदिर ॥ यज्जकीर्तियशोवरधामिन जजत ॥ ७ ॥ सरुनसयसन
 नरैव निचिनविभ्रपराजयहर्त ॥ अतिगयाद्भुतचारुचित्रक जनत ॥ ८ ॥ ह
 णिद ॥ महुरजिनप नित्य वदे शिरोद्विगर्हन शशिनमनिग किरणघात वि
 महादप ॥ स्तयननणने चिताह्लादे कृतादरसेयकेरिधिपद वि-य वि-वनि
 ननानने ॥ १० ॥ द्वुतगिजितघद ॥ महुरपाश्वर्जिन परसस्य पठति य सुविप
 नित्य ॥ समनितम्य गृहे समज्ञाऽगिना स्थिरतरासुमतां परदायिनी ॥ १० ॥

॥ अथ मत्पुत्रीय श्रीमहावीरस्तवनप्रारंभ ॥

द्वुतगिजितघद ॥ त्वमसि सज्जुलनदनमदरस्त्वमसिमिमेरुनागनिम
 त्वमसि खेयनाकिनरम्भूतस्त्वमसि रूपग्रीस्तविष्ट ॥ १ ॥ त्वमसि पागि
 रगिगेमस्त्वमसि कानिरिकागिनदिग्गण ॥ त्वमसि नावितरजितनागर स्व
 नि विदिवगानिमोदिन ॥ २ ॥ त्वमसि जङ्गर रुग्णानयस्त्वमसि ननव
 निरुक् ॥ त्वमसि दगेनद्विर्नमानस्त्वमसि समुतिमागरपोतर ॥ ३ ॥ त्व
 मेदमद्विर्मुग्धस्त्वमसि धर्मयो धनरामद ॥ त्वमसि मगयगपुत्र

स्त्वमसि दर्शितजीवदयापथः ॥ ४ ॥ त्वमसि धाम्निशीतविजृणस्त्वमसि कामि
तदामसुरद्रुमः ॥ त्वमसि देवनगयिष्वद्विनस्त्वमसि जाड्यतमिष्यनजोमणि ॥ ५ ॥
त्वमसि कर्मवनावनिपायकस्त्वमसि संवरूपूजितपंकजः ॥ त्वमसि जन्मजरामृतिवा
रणस्त्वमसि शाश्वतमोक्षपदस्थितः ॥ ६ ॥ त्वमसि मञ्जुनमन्कुन्दीपकस्त्वम
सि सर्वपदार्थविशागदः ॥ त्वमसि लोकनतो नतवत्सल स्त्वमसि त्रैलोक्यीमुख
पुष्करः ॥ ७ ॥ त्वमसि नाथमनोदररज्जुणस्त्वमसि संमतजीवगणः सदा ॥ त्वमसि
संवरमार्गविधायकस्त्वमसि दानगुणाक्षिपतकटपकः ॥ ८ ॥ त्वमसि चित्रकराति
शयांचितस्त्वमसि स्रग्गतिनीश्वरमेवितः ॥ त्वमसि दुःखिजनावनतत्परस्त्वमसि द्वाग्नि
नः क्तिनिमंडले ॥ ९ ॥ त्वमसि शिष्टनगमरसंगतस्त्वमसि लोचनमस्त्वमसि निर्म
मः ॥ त्वमसि केवलज्ञासाधुनतो मुदा त्वमसि कुग्रहदोषनिवारकः ॥ १० ॥
त्वमसि मद्रतजारदृपोपमस्त्वमसि वीतमदो विशदाशयः ॥ त्वमसि तीर्थपते रु
चिगव्द्वयस्त्वमसि गुप्तिपवित्रितमानसः ॥ ११ ॥ त्वमसि बुद्धिपराजितगीप
ति स्त्वमसि द्वाटकमन्त्रिजविग्रहः ॥ त्वमसि जाग्यविनाशनिकेतनस्त्वमसि लोच
मद्दीयवज्रकः ॥ १२ ॥ त्वमसि मत्तजयार्णवतारकस्त्वमसि दुर्वदसत्यनयाध्व
गः ॥ त्वमसि सम्मदसंततिकागकस्त्वमसि सिद्धिकरो वरदायकः ॥ १३ ॥ त्वमसि विश्व
जगत्कानवद्वज्रस्त्वमसि रक्षितचूतकदंबकः ॥ त्वमसि दुर्जगदुत्थहरोनिशं त्वमसि वि
स्तृतलोचनरंजकः ॥ १४ ॥ त्वमसि विश्वपतिः श्रितवांधवस्त्वमसि वक्रतिरस्कृतचंद्र
माः ॥ त्वमसि वैरिसमुद्भवदोद्वस्त्वमसि तीर्थकरः प्रतिबोधकः ॥ १५ ॥
त्वमसि नव्यगिर्गंधिवजाहकस्त्वमसि बंधुरमूर्तिधरोऽजरः ॥ त्वमसि सर्वविजृण्विग
तातुगस्त्वमसि संयममंडनमंडितः ॥ १६ ॥ त्वमसि शांतरसाश्रितचेतनस्त्वमसि
पौस्तपनिर्झितकर्मणः ॥ त्वमसि दुर्जनबोधिनिबंधनस्त्वमसि कामदुवाधिकदानदः
॥ १७ ॥ त्वमसि सचित्तपुण्यनिधिः परस्त्वमसि विघ्नसरीमृषगास्टः ॥ त्वमसि शु
ब्रयशोन्नरमंदिरस्त्वमसि सघजयोद्धतिहर्षदः ॥ १८ ॥ त्वमसि सत्वहितो मतिव
र्धनस्त्वमसि धर्मसरोजसर समः ॥ त्वमसि चक्रिनतो नविगांखरस्त्वमसि पारग
त परमेश्वरः ॥ १९ ॥ त्वमसि सत्यपुरामज्जृणस्त्वमसि संश्रितपादमृगाधि
पः ॥ त्वमसि केवलगुग्मविराजितस्त्वमसि वीरजिनो जिननायकः ॥ २० ॥
त्वमसि शासनपोतनियामकस्त्वमसि साधुदयानुलज्जामकः ॥ त्वमसि सार्वभौमस्त्रिग
लांगजस्त्वमसि विश्वगुरुः शुजनागरः ॥ २१ ॥ हरिणीवदः ॥ जयति सततं वीरः शं
दुर्जबोधिपारगो जगति तिज्जकः पापध्वांते गजस्तिरनुत्तरः ॥ कुशलनिलयस्तीर्थस्वा

मी सुरासुरसस्तुतो विदितमहिना विश्वे विश्वेश्वरार्चितपत्कज ॥ १२ ॥ वसुधैव कुटुम्बकम् ॥ यतिधर्मदेशक कलदिकापारगमगिपालक ॥ नवीमि वीर मतिद्विज
वद मनोर्धसपादनकामकुञ्जक ॥ १३ ॥ भुजगप्रयातछद ॥ प्रभु देववय त्रिन
श्वनाथ जगद्धारुचूडामणि वीरनाथ ॥ सुवेऽह जितारिं नतस्वर्गिनाथ सदा श्री
कार नरेन्द्राधिनाथ ॥ १४ ॥ स्वधराहृद ॥ श्रीराज वीरदेव प्रणतसुरमणि देवमन्त्र
धिराभं कल्याणानोधिदृष्टी विमज्जशशधर जाग्यसंजाग्यकार ॥ ये जन्मा सन्म
नि प्रतिदिनमनय चारुनकया त्रिसंख्य प्रख्याति ते जनते त्रिधुवनविदितो कोन
गुजारकर्त्री ॥ १५ ॥ तुभ्य नमः समयधर्मनिवेदकाय तुभ्य नमस्त्रिधुवनेश्वर
राय ॥ तुभ्य नमः सुरनरामरसेविताय तुभ्य नमो जिनजनार्चितपत्कजाय ॥ १६ ॥ तु
भ्य नमोऽजिनपते हरिचदनाय तुभ्य नमो वरकुजावरजास्कराय ॥ तुभ्य नमः प्रण
वनगधिपाय तुभ्य नमः प्रवररूपमनोहराय ॥ १७ ॥ तुभ्य नमो हरिणायक
काय तुभ्य नमो यतिततिप्रतिपालकाय ॥ तुभ्य नमो विकचनीरजलोचनाय तुभ
नमस्तितनादिराजिताय ॥ १८ ॥ तुभ्य नमः कुशलमार्गविधायकाय तुभ्य नमः
षट्कट्टनिवेशकाय ॥ तुभ्य नमो दुरितरोगचिकित्सकाय तुभ्य नमस्त्रिजगतो हृदि
चरणाय ॥ १९ ॥ तुभ्य नमो दजितमोहतमोजराय तुभ्य नमः कनकसन्निभनू
प ॥ तुभ्य नमोऽप्यग्निरुग्मद्वेषायाय तुभ्य नमो मुखकलादिऽतयक्षिणाय ॥ २० ॥
तुभ्य नमोऽनिगयगजिनिनृपिताय तुभ्य नमः कुमतितापभुजजनाय ॥ तुभ्य न
मा मुखपयोनिद्रिप्रभाय तुभ्य नमो गितकंतवमन्तराय ॥ २१ ॥ तुभ्य नमो विरि
तजयजनागपाय तुभ्य नमो निखिलसगयारकाय ॥ तुभ्य नमः प्रथितहृदि
गोविताय तुभ्य नमो जितद्वीपमुनीश्वराय ॥ २२ ॥ तुभ्य नमोऽप्रमितपुल्लजि
ताय तुभ्य नमः सकृदादम्यपारगाय ॥ तुभ्य नमो जविकचातकनीरदाय तुभ
नमधरगर्जनरदायकाय ॥ २३ ॥ कृत्तकम् ॥ गीगष्ट पठति यः सततं त्रिमय न
कदा मदा प्रयनमीदृजदुःप्रमाद ॥ तद्वाग्नि मरु कृन्ते कमजा नियाम कल्याण
ग एतदममनामनीष्ट ॥ २४ ॥

॥ अथ श्रीलोटणपार्श्वनाथस्मृवनप्रारम्भ ॥

श्रीकृष्ण कृष्णार्जुन विप्रवाद्भक्तगण ॥ शिवा तर्जितरागीणि परमान्मानमन्द ॥ १ ॥
हमन्तः सन्नाथे गताश्व्यादिदृष्ट ॥ त्रेह नु सरेसायतु श्रीप्रद दनिनामय ॥ २ ॥
यतः सन्नाथे नरे रमाधेनिपद पर ॥ मर्मनामदमानोऽमृतेनादाप्राजने ॥ ३ ॥
युष्मिन्मन्त्रदेव्यः सुविश्रेणिशिरोमणि ॥ शिष्टमागमार्ग मनिनायनिवेशने ॥ ४ ॥

तेजसां मंदिरं रम्यं वारिताशेषदुर्जनं ॥ निःसीमं सर्वगोत्राणां श्रीमंतं गुणसागरं
॥ ५ ॥ कथिताचारमार्गैर्ध्वं कल्याणकमले विभुं ॥ प्रणताशेषदेवेशं शासनं कांतचूष-
नं ॥ ६ ॥ गदितागमसंदोहं रसनामृतसुंदरं ॥ सुराधिकप्रतापाग्निं रिक्यदं दमितेहि-
यं ॥ ७ ॥ नागैर्द्विविधैः सेव्यं लोकानां शान्तिकारकं ॥ जडताया विवेचारं नयनाब्हा-
दकारणं ॥ ८ ॥ पालकं सर्वसत्त्वानां पार्श्वयक्षेण पूजितं ॥ नाकिमानववदं हिं नाथ-
नाथं जगत्प्रभुं ॥ ९ ॥ क्रियासंततिनेतारं त्रासितानेकदोषकं ॥ कृतांतार्थविविचारकं
सारसारूप्यराजितं ॥ १० ॥ संसारसागरे पोतं घस्मरायिविवर्जितं ॥ सर्वज्ञं मेघगंजी-
हितं विश्वस्य सर्वदा ॥ ११ ॥ तेजोनिधिं मुदा पार्श्वं नवीमि लोमणाजिधं ॥ क-
पारसागरारख्येन संस्तुतं ह्यादिमाहूरैः ॥ १२ ॥ द्वादशनि कुजकं ॥ श्रीमद्वोडण-
पार्श्वनाथमवनौ विख्यातगोत्राजिधं ये नय्या वरनावनकिसहिताः पूजन्ति सौख्या-
नः ॥ ते सत्त्वाः सुखमानकीर्तिकजिताः कल्याणतुंगाः परा जायते भुवने प्रताप-
रा आदेयवाचः सदा ॥ १३ ॥

॥ अथ श्रीसेरीशपार्श्वपाठप्रारंभः ॥

कामोयकर्तारमशेषदेवाधीशेस्तदाचारितपाठपद्मं ॥ कल्याणकारं वरनीजवर्णं सेरी-
शपार्श्वं नुय लोडणारख्यं ॥ १ ॥ सत्पुण्यवल्लीवनवारिधारं निःशेषनव्यावनिपूरिता-
गं ॥ त्रैलोक्यवर्त्रं भुवनाधिनाथं सेरी ॥ २ ॥ सारगवाणीजितचिन्तादर्थं सारंगंजी-
रनिनादकांतं ॥ सारंगसारंगकयुग्मराजं सेरी ॥ ३ ॥ विश्वेषु सत्त्वेषु रूपानिधानं स-
त्यस्वरत्नाजरणाकितांगं ॥ दुःस्वांगपशुं दजितारिचर्गं सेरी ॥ ४ ॥ अपारसंसारसमुद्-
योतं सर्वज्ञमाचारपवित्रवंगं ॥ राधांतशास्त्रार्थरहस्यदहं सेरी ॥ ५ ॥ वाणीगस्तानंदितवि-
वविश्वं तीर्थकरं नागपुरेणपूज्यं ॥ सर्वत्र विख्यातयशोनिरामं सेरी ॥ ६ ॥ तेजोनिधिं
गमितकामकुंजं सौजन्यसौहार्दविलासपात्रं ॥ कल्याणसूर्यादिवितानहेतुं सेरी ॥
७ ॥ आदित्यचंद्राधिकदेहनानं सत्प्रातिहाय्यपाठकगजिराजं ॥ स्फाराकृतां मोहि-
देवदेव सेरी ॥ ८ ॥ कजश ॥ एव कल्याणवद्यं त्रिभुवनतिलकं लोडणार्दं सुपार्श्व-
जैकाश्यं स्वचित्ते नवसफजरुते ज्ञानसंपत्तिसिद्धयं ॥ नित्यं ध्यायति नय्याजिनसमय-
तः शुभ्रजेयानिरामास्तेषां ह्यर्थात्प्रकामं नवति च सद्ने मंजुपद्मानिवासः ॥ ९ ॥

॥ अथ श्रीमंजवनायाष्टकप्रारंभः ॥

जावण्यगेहं कजहेमवर्णं तद्योजितं सुंदरवाहचिह्नं ॥ लक्ष्मीकजापार्श्ववि-
नाथं देवनेतं संजवनायमीहे ॥ १ ॥ ज्येनांगजं दारुणकर्मशत्रौ वीरं वरं पू-
रित्रांजं ॥ दैमास्पदं सजुणरत्नखानिं देव ॥ २ ॥ द्वादशकृचगं वरतिगमरदिमं

રાકેડુવક્ર ગતવક્રમાંચ ॥ અજ્ઞાનવધાનરગાતિનીર દેવે ॥ ૩ ॥ ૬ સોદ્યે
 સમુદ્મિદ ॥ સત્પ્રાતિહાર્યાષ્ટકરાજિરાજ ॥ ક્ષમાનિયિ વિસ્તૃતપુણ્યમૂર્તિ ॥
 વે ॥ ૪ ॥ નર્મ્યમુદા સેવિતપાદપદ્યં સન્નિવજાહતમોહનૂર ॥ સતારવાકુલ
 મર્ત્યમેધ દેવે ॥ ૫ ॥ સત્કોર્તિપાત્ર ડુરિતારિસેચ્ય જગજ્ઞાનનંદકર ગરણ્ય ॥ કારુણ્ય
 યુક્તપરિત્રચિત્ત દેવે ॥ ૬ ॥ કુદાર્હેદતં કજજોચન યં વપુ શ્રિયાતજિતસૂર્યકર્તિ ॥
 પાપાયકારે ડમ્ભલદીપક ત દેવે ॥ ૭ ॥ પ્રસાદનાતત્પરસેચકસ્યેભિતાર્યદાને કુ
 વેગવૃક્ષ ॥ સુર્વરનેર્કયુતચારુદેહ દેવે ॥ ૮ ॥ રૂઝગ ॥ ઇત્યષ્ટક શ્રીનિમનન્ય
 પવતિ યે મજુનજાવયુક્તયા ॥ તેપા ગૃહે પુણ્યનિધાનનબ્યા કન્યાણકારાશ્વ નવતિ ૩
 દ્ય ॥ ૯ ॥ ૬૩૧ શ્રીમજ્જિનનાયકસ્ય શ્રીસૂર્યપુરનૂપણમ્ય શ્રીસનવનાયમ્યાષ્ટ સર્વ

॥ અથ શ્રીસૂક્તમુક્તાવલી પ્રારંભ ॥

માલિની ઠઠ ॥ સકલસુરુતવદ્ધીગૃહજીમૂતમાલા નિજમનસિ નિગપ શ્રી
 નડ્ય મૂર્તિ ॥ લલિતવચનલીલાલોકનાપાનિવર્ધરિહ કતિપયપદ્યે સૂક્તમા
 તનોમિ ॥ ૧ ॥ અથક્રમસગ્રહકાવ્ય ॥ શાર્દૂલવિક્રીડિતઠઠ ॥ તત્ત્વજ્ઞાનમુખ
 સજ્જનગુણાન્યાયપ્રતિજ્ઞાક્ષમા ચિન્તાય ચ કુજ વિવેકવિનયો ત્રિયોપકારોચમા ॥
 દાનક્રોધદયાદિતોષવિષયા સાક્ષાત્પ્રમાદસ્તથા સાધુશ્રાવકધર્મવર્ગવિષયે કેસા
 પ્રસંગાહ્યમી ॥ ૨ ॥ અથદેવતત્ત્વવિષે માલિનીઠઠ ॥ સકલ કરમગારી મોહમા
 ધિકારી ॥ ત્રિચુરનરપગારી કેવલજ્ઞાનધારી ॥ નરિજન નિત સેવા દેવ એ નરિજ
 વે ॥ ૬૩૨ જિન નજતા સર્વ સપત્તિ આવે ॥ ૩ ॥ જિનરપદસેવા સર્વસપત્તિ
 ઈ ॥ નિશિદિન સુખદાર્ઠ કટપગદ્ધી સહાર્ઠ ॥ નમિ વિનમિ લહીજે સર્વ વિદ્યા વરાર્ઠ ॥
 ક્રૂપન જિનહ સેવા સાધતા તેહ પાર્ઠ ॥ ૪ ॥ અથગુરુવિષે ॥ સ્વપરસમયનારો
 મંગણી વચાણે ॥ પરમ ગુરુકહ્યાથી તત્ત્વ નીશક માણે ॥ નરિકકજ વિનાજે
 નુપૂ તેજ જાતે ॥ ૬૩૩ ગુરુ નજો જે શુદ્ધમાર્ગ પ્રકાશે ॥ ૫ ॥ સુગુરુવચનસ
 નિસ્તરેજીયરગે ॥ નિરમજ્જ નર થાએ જેમ ગગાપ્રસંગે ॥ સુણિય સુગુરુ કેશી ॥ વાણિ
 રાયપ્રદેશી ॥ લહિ સુરનવ વાસી જે હસે મોહવાણી ॥ ૬ ॥ અથધર્મવિષે ॥ વન
 યિ જનવેલા ચડ્યથી જેમ વાપે ॥ સકલ રિનવલીજા ધર્મથી તેમ સાધે ॥ મનુ
 જનમરેરો સાર તે ધર્મ જાણી ॥ નજિનજિ નવિ જાવે ધર્મ તે સંભવ્ય જાણી ॥ ૭
 ૬૩૪ ધર્મ પસાપે ત્રિક્રમે સત્ય સાથ્યો ॥ ૬૩૫ ધર્મ પસાપે શાજિનો સાક વાચ્યો ॥
 જસ નર ગજ યાજી મૃતિકાના જિકેઈ ॥ રણસમય થયા તે જીય સાચા નિકેઈ ॥
 ॥ ૮ ॥ અથજ્ઞાનરિષે ॥ તન ધન ઠકુરાર્ઠ સર્વ એ જીરનેઠે ॥ પણ ઇક હરિ

ज्ञान संसारमां ठे ॥ नवजननिधि तारे सर्व जे दुख वारे ॥ निजपरहित
 ज्ञान ते का न धारे ॥ ७ ॥ यवकपि इक गाथा बोधयी न निवार्यो ॥ इक पद
 चिन्तातीघ्र संसार बाख्यो ॥ सुतनणत मुझानी मास तुगदि थावे ॥ अतथि अ
 य हाथे रोहियां चोर नावे ॥ १० ॥ अथमनुप्यजन्मविपे ॥ नवजननिधि नमंत
 कोइ बेला विजोये ॥ मनुजजनम लाधो दुजहो रत्न लेखे ॥ सफल कर सुधर्मा
 नम ते धर्मयोगे ॥ परचवसुख जेथी मोक्षजङ्गी प्रजोगे ॥ ११ ॥ मनुजजनम प
 मी आलमे जे गमेठे ॥ शशिनृपतिपरे ते शोचनायी नमेठे ॥ दुजह दश कथा यू
 मानुखोजन्म ए ठे ॥ जिनधरम विजोये जोडतां सार्थ ते ठे ॥ १२ ॥ अथसज्जन
 विपे ॥ सद्यमन सदाई दुःखियां जे सदाई ॥ परहित मतिदाई जास वाणी मि
 दाई ॥ गुणकरि गहराई मेरुज्यू धीगताई ॥ सुजनजन सदाई तेह आनंददाई ॥ १३ ॥
 जइ डरजन लोके दृढव्या दांप देई ॥ मनमजिन न थाए सज्जना तेह तेई ॥ १४ ॥
 वजनकपुत्री अंजना कष्टयोगे ॥ कनकजिम कगोटी ते तिसी शोज नोगे ॥ १५ ॥
 अथगुणविपे ॥ गुणगहि गुण जेमा ते बहू मान पावे ॥ नर सुरजिगुणे ज्यू फूल
 शीजे चढावे ॥ गुणकरि बहु माने लोक ज्यू चढमाने ॥ अति कृग जिम माने पू
 र्णने त्यों न माने ॥ १५ ॥ मलयगिरि कहे जे जवुलिवादि सोई ॥ मलयजतरु संगे
 चढना तेइ होई ॥ इम लहिय बडाइयूं कीजिये संग रगे ॥ गजगिरिचडि बेठी ज्यू
 अजा सिहसंगे ॥ १६ ॥ अथन्यायविपे ॥ जग सुजस सुवासे न्यायजडी उपासे ॥
 व्यसन डुरित नामे न्यायथी लोक वासे ॥ इम रुदय विमासी न्याय अंगी करी
 जे ॥ अनय परिहरीजे विडवने वश्य कीजे ॥ १७ ॥ पशु पण तस सेवे न्यायथी जे
 न चूके ॥ अनयपथ चले जे जाइ ते तास मुके ॥ कपिकुज मिलि सेव्यो रामने
 नीस नामी ॥ अनयकरि तज्यो ज्यू नाइए लंकस्वामी ॥ १८ ॥ हय गय न सदाई
 कीर्ती सदाई ॥ रिपुविजय वयाई न्याय ते धर्मदाई ॥ धरमनय धरे जे ते सुखे
 रि जीपे ॥ धरमनय विहूणा तेहने बैरि कोपे ॥ १९ ॥ धरमनय पसाये पांमवा
 व तेई ॥ करि युधे जय पाया राज्यजीला लहेई ॥ धरमनय विहूणा कोरवा
 माता रणसमय विगृता पांमवा तेह जीत्या ॥ २० ॥ अथप्रतिज्ञाविपे ॥
 अथुन जिकाई आदखुं जे निवाहे ॥ रवि पण तस जोवा व्योम जाणी
 हे ॥ कनिगहन तिवाहे तास निस्तंत आपे ॥ मजिन तनु परवाले
 मा सूर आपे ॥ २१ ॥ पुरुपरयण मोटा जे गणीजे धराये ॥ जिण जिम प
 यूं ते न ठाडे पराये ॥ गिरिग विप धख्यो जे ते न अद्यापि नाख्यो ॥ डर

गति नर लेई विक्रमादित्य राख्यो ॥ २२ ॥ अथ उपशमविषे ॥ उपशम वि
 कारी सपेदा लोकमाही ॥ उपशम धर प्राणी ए समो साख्य नाही ॥ तर
 प सुर मेवा सर्व जे आदरे ठे ॥ उपशमविण जे ते बारि मया करे ठे ॥ २३ ॥
 उपशम रस लीजा जात चिते विराजी ॥ किम नर नय केरी रिद्धिमा ते
 जी ॥ गज मुनिवर जेहा धन्य ते ज्ञान मेहा ॥ तपकरि ठग देहा शानि पो
 य मेहा ॥ २४ ॥ अथ त्रिकरणबुद्धिविषे ॥ जग जन सुखदाई चित एवु सारा
 मुने अति मधुराई साच वाचा सुहाई ॥ वपु परहित हेते त्रय ए बुद्ध ज
 ॥ तप जप व्रत सेवा तीर्थ ते सर्व तेने ॥ २५ ॥ मण वच तनु त्रये म
 बुद्ध जेने ॥ निज घर निरसता निर्जरा धर्म तेने ॥ जिम त्रिकरण बुद्धे
 दी अथ वाच्यो ॥ घर सफज फलतो शीज धर्म सुहाव्यो ॥ २६ ॥ अथ कुन
 गदज गुण यो ज्यू गखमां श्येतताई ॥ अमृत मधुरताई चक्षमां शीतल
 गुरनप सुगनाई डकुमां ज्यू मिठाई ॥ कुलज मनुजकेरी त्यू सुनारे नना
 ॥ २७ ॥ जिण घर घर विद्या जो हुने तो न रुद्धि ॥ जिण घर डप नाते
 न सांजय वृद्धि ॥ सुकून जनम योगे ते त्रये जो लहीजे ॥ अथय कुमर
 ता जन्म साफस कीज ॥ २८ ॥ अथ त्रिवेकविषे ॥ हृदय घर त्रिवेक शानि
 जा दोर वागे ॥ मरुज नय तणो तो माह अवार नागे ॥ परम धर्म वसु
 न द्रव्य न नागे ॥ कर्म नर पतंगा स्वाग तेने विधमे ॥ २९ ॥ त्रिक
 कहीजे ज त्रिवेक विहीना ॥ सरन गुण जग्या जे ते त्रिवेके विहीना ॥ जिम
 नि पुगस नृमि गढे रमते ॥ उगति जुगति कीरी जे त्रिवेके उगते ॥ ३० ॥
 अथ त्रिनय त्रिवे ॥ त्रिगुणिण शनि साजे ज्यू न गोले कजाई ॥ त्रिनय
 न मोहे नृ न विद्या वनाई ॥ त्रिनयवहि सदाई जेह विद्या सहाई ॥ त्रिन
 विन न काई जोकमां वज्रताई ॥ ३१ ॥ त्रिनय गुण उहीजे जेहवी श्री वशि
 मर नर पति नीना नेह देनां लहीजे ॥ पर तणय शरीरे पेशया ज सुविदा
 त्रिनय गुणयि लापी विक्रमे तेह विद्या ॥ ३२ ॥ अथ त्रिधाविषे ॥ अथ
 त्रि प्रपुत्रे विद्यये कान गते ॥ गिष्ट दान वन जजे विद्यये त्रिभ रज ॥ अथ
 अथर विद्या मीश्व एणं तमामे ॥ शुभमुग्य जलि विद्या दीपका त्रय
 ॥ ३३ ॥ ए नर सुप्रसमे विद्यय वैरि नागे ॥ जगि सुजस सुवाम जद
 ए कथामे ॥ त्रिकरि नृप रथ्यो नोज बाणे मयुरे ॥ जिणरुहि कुन
 रिकरमे रम मूर ॥ ३४ ॥ अथ उपकारविषे ॥ तन धन तमणाई आधु

परहित करि ले जे तादरो ए समे ठे ॥ जब जनम जरा जा लागजे
 वंश साई ॥ कहि न निण समे तो कोण थाजे सहाई ॥ ३७ ॥ नहि त
 र फल खावे ना नदी नीर पीवे ॥ जस धन परअर्थे सो जले जीव जीवे ॥
 नल करण नरिदा विक्रमा राम जेवा ॥ परहित करवा जे उद्यमी दहू तेवा ॥ ३८ ॥
 ॥ अथ उद्यमविषे ॥ रचण निहितरी ने उद्यमे लजि आणे ॥ गुरु जगति हरीने उ
 द्यमे शास्त्र जाणे ॥ दुग्य समय सहाई उद्यमे ठे जलाई ॥ अति अलस तजी
 ने उद्यमे लाग जाई ॥ ३९ ॥ नृपगिर निपतंती बीज जात्कारकारी ॥ उद्यम क
 रि सुबुद्धी मंत्रिऐ ते निवारी ॥ तिम निज सुतकेरी आवती दुर्दगाने ॥ उद्यम
 करि निवारी ज्ञानगर्भे प्रधाने ॥ ४० ॥ अथ दानविषे ॥ थिर नहि धन राख्यो
 तेम नाख्यो न जाए ॥ इणि पर धन जोतां एव गत्या जणाए ॥ इह सुगुण सु
 पात्रे जेह दे जक्ति नावे ॥ निधि जिम धन आगे साथ तेहीज आवे ॥ ४१ ॥
 नल वजि हरिचदा जोज जे जे गवाए ॥ प्रह समय सदा ते दानकेरे पसाए ॥
 इम लहदय विमानी सर्वथा दान दीजे ॥ धन सफल करीजे जन्मनो लाहु ली
 जे ॥ ४२ ॥ अथ शीजविषे ॥ अशुभ करम घाले शीज गोत्रा दिखाले ॥ गुणगण
 अशुआले आपदा नवे टाले ॥ तस नर बहु जीवी रूप लावण्य देई ॥ परजव शि
 व दोई शीज पाले जिकेई ॥ ४३ ॥ इण जग जिनदास श्रेष्ठ गीले सुहायो ॥ ति
 म निरमल शीले शील गंगेव गायां ॥ कलि करण नरिदा ए समां ठे जिकेई ॥
 परजव शिव पामे शीज पाले तिकेई ॥ ४४ ॥ अथ तपविषे ॥ तरणि किरणथी
 ज्युं सर्व अंधार जाए ॥ तपकरि तपथी ल्युं दुख ते दूर थाए ॥ वजि मज्जिन य
 यं जे कर्मचमाल तीरे ॥ किम तनु न पखाले ते तपस्वर्ण नीरे ॥ ४५ ॥ तपविण
 नवि थाए नाश दु कर्म केरो ॥ तपविण न टले जे जन्म संसार फेरो ॥ तप व
 जि लहि लब्धी गोतमे नंदिखेणे ॥ तप वजि वपु कीयुं विष्णु वैक्रोय जेणे ॥ ४६ ॥
 अथ जावविषे ॥ मनविण मिलवो ज्युं चाववो दंतहीणे ॥ गुरुविण नणवो ज्युं
 जीमवो ज्युं अज्जणे ॥ जसविण बहु जीवी जीव ते ज्युं न सोहे ॥ तिम धरम
 न सोहे जावना जो न होहे ॥ ४७ ॥ नरत नृप इजाची जीरणश्रेष्ठि नावे ॥
 वजि वजकल चीरी केवल ज्ञान पावे ॥ वलनद हरिणां जे पंचमे स्वर्ग जाए ॥
 इहज गुण पनाये तास निस्तार थाए ॥ ४८ ॥ अथ क्रोधविषे ॥ तृण दहन द
 हंतो वस्तु ज्युं सर्व वाले ॥ गुण करण नरी ल्युं क्रोध काया प्रजाले ॥ प्रसम ज
 लद धाग बन्दि ते क्रोध वारो ॥ तप जप व्रत सेवा प्रीतिवह्नी वधारो ॥ ४९ ॥

धरणि परशुरामे क्रोधि निहन्त्रि कोधी ॥ धरणि सुभुमराये क्रोधि निहन्त्रि त
 धी ॥ नरकगति सहायी क्रोय ए छुख दाई ॥ वरज परज नाई प्रीति द ज क
 ई ॥ ४७ ॥ अथ मानविपे ॥ विनय वनतणी जे मूल शाखा रिमोडे ॥ सुभु
 नककेरी शुखलाबंध तोडे ॥ वनमद करि दोडे मान ते मन हाथी ॥ निनव
 करि छे जे अन्यथा दूर एथी ॥ ४८ ॥ विषद विष समो ए मान ते तर्प ज्ञान
 मनुज विकज होवे एण मके जडाणो ॥ इह न परिहृखो जो मान दुयाधने तो
 निज कुज विणसाडयो मानने जे बहता ॥ ४९ ॥ अथ मायाविपे ॥ निरुप
 निवारी हीयडे हेज धारी ॥ परिहर ठज माया जे अस्तनोपकारी ॥ मधु मधु
 बोले तोहि विश्वास नाणे ॥ अहि गिलण प्रमाणे मायिने लोक जाणे ॥ ५० ॥
 म कर म कर माया दन दोषट्ट वाया ॥ नरय तिरिय केरा जन्म दे जेह माया ॥
 वजि नृप ठलवाने विष्णु माया बहता ॥ लह्यपण लह्य जे वामनारूप मेन
 ॥ ५१ ॥ अथ लोचविपे ॥ सुण वयण सयाणे चित्तमा लोच माणे ॥ सनन
 सनकेरो मार्ग ए लोच जाणे ॥ इक खिण पण एने सग रगे म लागे ॥ ज
 नव छुस दे ए लोचने दूर त्यागे ॥ ५२ ॥ कनकगिरि कराया लोचनी नदारे ॥
 निज अरथ न आया ते दखा देवताये ॥ सयल निधि लही जे स्वाय ते वि
 कीजे ॥ मन तनह वरीजे लोच तृष्णा न ठीजे ॥ ५३ ॥ अथ दयाविपे ॥ सुभु
 लप बेजो लछि विद्या सहेली ॥ विरतिरमण केली शक्ति राजा महेनी ॥ सन
 गुण नजेरी जे दया जीव केरी ॥ निज वृद्धय धरी ते साधिए मुक्ति सेरी ॥ ५४ ॥
 निज सरण परेगो जेनथी जेण राख्यो ॥ पट दशम जिने ते ए दया धर्म
 एयो ॥ तिह वृद्धय धरीने जो दया धर्म कीजे ॥ नवजलत्रि तरीजे छुस दूर की
 जे ॥ ५५ ॥ अथ सत्यविपे ॥ गरल अमृत वाणी साचयी अग्नि पाणी ॥ ५६ ॥
 सम अहिराणी साच विश्वास राणी ॥ सुपसन सुर कीजे साचयी त तरीज
 त्रिण अनिक तजीजे साचवाणी वदीजे ॥ ५७ ॥ जग अपजश वाधे कूडवा
 वदता ॥ वसु नृपति कुगत्ये साख कूडी नरतां ॥ असत वचन गारी सायन वि
 न धारी ॥ वद वचन विचारी जे सदा सारव्यकारी ॥ ५८ ॥ अथ चोरीविपे ॥
 पन अपहारे सार्थपे चोर हारे ॥ कुज अजस वधारे वध घातादि धारे ॥ पर
 निण हेते मर्प च्यु दूर वारी ॥ जग जन हितकारी होय सतोष धारी ॥ ५९ ॥
 निनिदिन नर पामे जेहथी छुग्य कोडी ॥ तज तज धन चोरी कष्टनी जेह थारी
 पर विनय हगतां रोहिणी चोंग रगे ॥ इह अजय कुमारे ते ग्रहो बुद्धि सग ॥ ६० ॥

अथ कुशीजविषे ॥ अथग पमह वागे लोकमां लीह जागे ॥ डुरजन बहु जागे
 जे कुजे लाज जागे ॥ सजन पण विरागे मां रमे एण रागे ॥ परतिय रस रागे दो
 पनी कोडि जागे ॥ ६१ ॥ परतिय रसरगे नाश लकेग पायो ॥ परतिय रस त्या
 गे जीज गंगेव गायो ॥ द्रुपद जनक पुत्री विश्व विश्वे विदीती ॥ सुर नर मिलि सेवी
 जीजने जे धरंती ॥ ६२ ॥ अथ परिग्रहविषे ॥ शशिवदय वधे ज्युं सिंधु वेला जलेरी ॥
 धनकरि मन साए तेम वाधे घणोरी ॥ डुरित नरग सेरी तूं करे ए परेरी ॥ ममकर अधि
 केरी प्रीति ए अर्थकेरी ॥ ६३ ॥ मनुज जनम हारे ॥ डु खनी कोडि धारे ॥ परिग्र
 ह ममता ए स्वर्गना तोख्य वारे ॥ अधिक धरणि लेवा धातकी खंम केरी ॥ सुचुम
 कुगति पामी चक्रिगये घणोरी ॥ ६४ ॥ अथ संतोषविषे ॥ सकल सुख नराए विश्व
 तावड्य थाए ॥ नवजलधि तराए डु ख दूरे पलाए ॥ निज जनम सुधारे आपदा
 दूर वारे ॥ निज धरम वधाने जेह संतोष धारे ॥ ६५ ॥ सकल सुखतणो ते मार
 संतोष जाणे ॥ कनक रमणिकेरी जेह उवा न आणे ॥ रजनि कपिल वांध्यो स्व
 र्णनी जोजनाए ॥ नमर कमल वांध्यो ते अस्तंतोपताए ॥ ६६ ॥ अथ विषयविषे ॥
 शिवपद यति वांने जेह आनंद दाई ॥ विषसुम विषया तो ठांमि दे डु खदाई ॥
 मधुर अमृत धारा दूधनी जो जहीजे ॥ अति विरस सदा तो कांजिका संग्रही
 जे ॥ ६७ ॥ विषय विकल ताणी कीचके नीम नार्या ॥ दशमुख अपदारी जा
 नकी रामनार्या ॥ रति धरि रहनेमी क्रीडवा नेमि नार्या ॥ जिण विषय न वज्या
 तेह जाणो अनार्या ॥ ६८ ॥ अथ इंद्रियविषे ॥ गज मगर पतंगा जेह जुंगा कुरं
 गा ॥ उर उर विषयार्थे ते लहे डु ख चंगा ॥ जस परवश पावे तेहनुं शु कही
 जे ॥ उम लहदय विमासी इंद्रि पांचे दमीजे ॥ ६९ ॥ विषय वन चरतां इंद्रि जे
 उंटडा ए ॥ निज वश नवि राखे तेह दे डु खडा ए ॥ अथ वश करण मृत्तू प्युं अगुमें
 दि पामे ॥ स्ववश सुख लह्या ज्युं कुर्म गुर्गीदि नामे ॥ ७० ॥ अथ प्रमादवि
 पे ॥ सह मन सुख वांने डु खने को न वांने ॥ नदि धरम विना ते नौर्य ए संपजे
 ने ॥ सह सुधरम पामी कां प्रमादे गमीजे ॥ अति अलश तजीने उद्यमे धर्म की
 जे ॥ ७१ ॥ सह दिवश गया जे तेह पाठा न आवे ॥ धरम नमय आले कां प्र
 मादे गमावे ॥ धरम नवि करे जे आयु आले गदावे ॥ शशि नृपतिपरे त्पुं मोच
 ना अंत पावे ॥ ७२ ॥ अथ साधुधर्मविषे ॥ शार्दूल चिक्रीदितछंद. ॥ जे पंच व्रत मेम
 जाग निवहे, नि संग रगे रहे ॥ पंचाचार धरे प्रमाद न करे, जे डु पश्मिना मले ॥
 पांचे इंद्रि तुरंगमा वश करे, मोक्षार्थने संग्रहे ॥ एवो डुप्कर माधु धर्म धन ते, जे

ज्यं ग्रहे त्थं वहे ॥ ७२ ॥ माजिनीउंद ॥ मयण सरय मोमी कामिनी सग गान्
 तजिय कनक कोडी मुक्तिसू प्रीति जोडी ॥ नव नव नव वामी शुद्ध चारित्र्य पामी ॥
 इह जग शिवगामी ते नमो जवु स्वामी ॥ ७४ ॥ अथ श्रावण धर्म विषे ॥ अ
 दुल्लविक्रीडितवृद्ध ॥ जे सम्यक्त लही सदा व्रत धरे, सर्वज्ञ सेवा करे ॥ सया वर
 क आदरे गुरु नजे, दानादि धर्माचरे ॥ नित्ये सद्गुरु सेवना मनभरे एवो वि
 नाथीशरे ॥ नारुयो श्रावणधर्म दोय दशधा, जे आदरे ते तरे ॥ ७५ ॥ माजिनी
 वद ॥ निशिदिन जिनकेरी जे करे शुद्ध सेवा ॥ अणु व्रत शि जंत काम आण
 देवा ॥ चरम जिन वारदे जे सुधमें सुवास्य ॥ समकित सतयता श्रावण तप
 स्या ॥ ७६ ॥ इम अरथ रसाज्ञा जे रची सूक्तमाला ॥ परम नृपति वाना मति
 नी वद शाला ॥ धरम मति धरता एहहा पुण्य साध्यो ॥ प्रथम धरम करा सार
 वर्ग साध्यो ॥ ७७ ॥ इति श्रीमत्सूक्त मुक्तावल्या धर्मवर्ग प्रथम समाप्त ॥ १ ॥

॥ अथ अर्थवर्ग प्रारभ ॥

उपेक्षवजावद ॥ अथार्थवर्गे हितचितन श्रीभिनपचार्यस महीशेरा ॥
 खलादिमेत्री व्यसनादि चैव, मिहावधार्या कतिचित्प्रसंगा ॥ १ ॥ अथ अर्थ
 विषे मालिनी वद ॥ अरथ अरजि जेणे स्वाधते विश्व होवे ॥ जिण विण
 ए विद्या रूपने कोण जोवे ॥ अनिनव सुखकेरो सार ए अर्थ जाणी ॥ सकल
 धरम एथी साधिए चित्त आणी ॥ २ ॥ अरथ विण कवन्नो जेह वेद्याड न
 रव्यो ॥ अरथ विण वसिष्टे राम जातो उवेख्यो ॥ सुकृत सुजत कारी अर्थ ते
 उपाजो ॥ कुवणज उपजतो अर्थ ते दूर वजो ॥ ३ ॥ अथ हित चितन
 पे ॥ परहित करवा जे चित्त उद्याह धारे ॥ परकृत हितहीये जे न काई विस्तार
 प्रति हित परथी ते जे न वांजे कदाई ॥ पुरुष रयण सोई वदिए सो सदाई ॥ ४ ॥
 निज दुख न गणीने पारकू ड ख वारे ॥ तिहतणि बलिहारे जाइए कोडि
 रे ॥ जिम विपनर जेणे मक पीडा सहिने ॥ विपधर जिनवीरे ब्रह्म्या त वदत
 ॥ ५ ॥ अथ लक्ष्मीविषे ॥ हरि सुत रति रगे जे रमे रात सारी ॥ शिवतनय कुम
 रो व्रत पुत्री कुमारी ॥ हितकरि दृगलीजा जेहने लछि जोये ॥ सकल सुख ल
 दे सो सोहि विख्यात होवे ॥ ६ ॥ लखमि बलि यगोद्वा नदने विश्व मोहे ॥ न
 खमि विण विरूपी सजु निहू न सोहे ॥ लखमि लहिय रांके जे शिनादित्य न
 ज्यो ॥ लखमि लहिय शांके विक्रमे विश्व रज्यो ॥ ७ ॥ अथ रूपणविषे ॥ रूप

कण जिम मंचे कीटिका धान्यकेरो ॥ मधुकर मधु संचे नोगवे को अनेगे ॥ ति
 म धन रुपणकरगे नोपकारे दिवाये ॥ समद्रि विलय जाए अन्यथा अन्य खाए ॥
 ८ ॥ रुपण पणु धरंता जे नवे नंद गया ॥ कनक गिरि कगया ते तिकां अर्थ
 नाया ॥ सम मनत करतां दुख वायें वसीजे ॥ रुपण पणु तजीजे मेघयूं दा
 न दीजे ॥ ९ ॥ अथ याचनविपेः ॥ निग्मल गुण राजी त्यां लगे लोक राजी ॥
 तब लग कहि जीजी त्यां लगे प्रीति जाजी ॥ सुजन जन सनेही त्यां लगे मि
 त्र तेही ॥ सुख अकि न कदीजे ज्यां लगे देहि देही ॥ १० ॥ जस वडपण वांटे
 मांगजे तो न काई ॥ लहु पण जिण दोवे केम कीजे तिकाई ॥ जिम लघु थस सोज
 वीर्यी दान लीधूं ॥ दगि बल नृप आगे वामना रुप कीरूं ॥ ११ ॥ अथ नि
 धनविपे ॥ धनविण निज वेंयू तेदने दूर ठंडे ॥ धनविण गृह नार्या तेह सेवा न
 मंडे ॥ निग्मल सरजेयो देह निर्जीव जेयो ॥ निग्मल तृण जेयो लोकमें ते गणे
 वो ॥ १२ ॥ सरवर जिम मोहे नीर पूरे नरायो ॥ धन करि नर सोहे तेम नीते
 उपायो ॥ धनकरि सुहंतो माघ जे जाण दूतो ॥ धनविण पग सूजी तेह दीगो मरं
 तो ॥ १३ ॥ अथ राज सेवाविपेः ॥ सुजनसु हित कीजे दुर्जना सीख दीजे ॥ जग
 जन वश कीजे चित्त वांठा वरीजे ॥ निज गुण प्रगटीजे विश्वना कार्य कीजे ॥ प्रभु
 सम विचरीजे जो प्रभूसेव कीजे ॥ १४ ॥ जगति करि वडानी सेव कीजे जिकाई
 ॥ अधिक फल न थापे कर्मथी ते तिकाई ॥ जलधि तरिय लंका सीत संदेस
 लावे ॥ हनुमत करमे ते राम कव्होट पावे ॥ १५ ॥ अथ खलताविपे ॥ रस विर
 स नजे ज्यूं अंन निव प्रसंगे ॥ खल मिलण दुवे ल्यं अंतरंग प्रसंगे ॥ सुण सु
 ण मसनेही जाणि ले रीति जेही ॥ खल जन निसनेही तेहगूं प्रीति केही ॥ १६
 मगर जल वसतो ते कपीराय दीगो ॥ मधुर फल चखावी ते कखो मित्र मीगो
 ॥ कपि कलिज नखेवा मत्स खेली खलाई ॥ जलमहिं कपि बुझी ठांनि दे ते नजा
 ई ॥ १७ ॥ अथ अविश्वासविपे ॥ उपजाति ठंड ॥ विश्वासिसाथे न ठले रमीजे ॥ न
 धरि विश्वास कदापि कीजे ॥ जो चित्त ए धोर गुणे धरीजे ॥ तो लज्जि लीला ज
 गमां वरीजे ॥ १८ ॥ इंदुज्जाठंडा ॥ चाणायके ज्यूं निज काज साखो ॥ जे राज जागी नृप
 तेह माखो ॥ जो घूअडे काक विश्वास कीयो ॥ तो वायसे घूकने दाह दीयो ॥ १९ ॥
 अथ मैत्रीविपे ॥ मालिनीठंड ॥ करि कनक सरीसी साधु मैत्री सदाई ॥ घसि कसि
 तप वेधे जास वाणी सवाई ॥ अहव करहि मैत्री चंडमां सिंधु जेही ॥ घट घट
 वध वाधे सारखा बे सनेही ॥ २० ॥ ५ह सहज सनेहे जे वधे मित्रताई ॥ रवि प

रि न चले ते काजज्युं बंधुताई ॥ हरि हलधर मैत्री रुझने जे ठमासे ॥ हनपर
 ज खधे ले फिखो जीवि आसे ॥ २१ ॥ अथ व्यसन विपे ॥ नजिन मनिन मोना
 जयी जेम थाए ॥ इह कुवसनथी लूं सपदा कीर्ति जाए ॥ कुविसन तिण हेले
 वथा दूर कीजे ॥ जनम सफल कीजे कीर्ति कांता वरीजे ॥ २२ ॥ अथ दूतविपे ॥
 तत्रिलवित ठंद ॥ सुगुरु देव जिहां नवि लेखवे ॥ अनविणा सहुए जिण खनवे ॥
 नवे नमवू जिण ऊवटे ॥ कहिनि कोण रमे तिण जूवटे ॥ २३ ॥ अथ मांस प्रह
 विपे ॥ उपजातिठद ॥ जे मांस लुब्धा नर ते न होये ॥ ते राक्षसा मानुषरूप सांवा
 चोरीविपे ॥ जे लोकमां नर्गे निवास करी ॥ निचारीए ते परद्व्यचोरी ॥ २४ ॥ अथ
 यविपे ॥ सुपगप्रयातठद ॥ सुरापानथी चित्त सत्रात थाये ॥ गने लाज गनीरता
 ल जाये ॥ जिहां ज्ञान विज्ञान सूजे न बूजे ॥ इग् मय जाणी न पीजे न बीजे ॥
 ॥ २५ ॥ अथ वेद्याविपे ॥ कहो कोण वेद्या तणो अग सेवे ॥ जिणे अर्थनी लाज
 दाणि होवे ॥ जिणे कोण सिद्धा गुफाये निवासी ॥ ठव्यो साधु ने पाजग्यो वननी
 ॥ २६ ॥ अथ खेटकविपे ॥ ठद ॥ मृगयाने तज जीव घात जे ॥ सघले जीव दया
 नजे ॥ मृगयाथी डख जे लह्या नवा ॥ हरि रामादि नरेइ जे हवा ॥ २७ ॥
 परस्त्रीविपे ॥ चांपाईठद ॥ स्वर्ग सौख्यनणि जो मन आशा ॥ ठाहे ता परन
 विलासा ॥ जेण एण निज जन्म डखए ॥ सर्वथा न परलोक सूखए ॥ २८ ॥
 अथ ए विषयोना उदाहरणो ॥ शार्दूलविक्रीडितठद ॥ जूवा खेजण पोंढा व
 नम्या, मये बली ढारिका ॥ मांसे श्रेणिक नारकी डख लह्या, वांध्या नरे चा
 का ॥ आग्वेदे दशरत्थपुत्र विरही, केवल वेद्या घरे ॥ लकास्वामि परत्रिया
 रमे, जे ए तजे ते तरे ॥ २९ ॥ अथ कीर्तिविपे ॥ माजिनी ठद ॥ दिशिदिशि प
 ती चड्मा ज्योति जैसी ॥ श्रवण सुणत लागे जाण मीठी सुधासी ॥ निजिनि
 जनगाये रामराजिद जेवी ॥ इणि कलि बहु पुण्ये पामिये कीर्ति एवी ॥ ३० ॥ अथ
 प्रधानविपे ॥ सकज व्यसन वारे स्वामिसू नक्तिधारे ॥ स्वपरहित वधारे राज्यता
 ज सारे ॥ अनय नय विचारे कुडता दूर वारे ॥ निजसुत जिम धारे राज्य ल
 वधारे ॥ ३१ ॥ अथ कलाविपे ॥ चतुर कर कलानो सम्यहो सौख्यकारी ॥ इ
 गुण जिण लाधी डौण सपत्ति सारी ॥ त्रिपुर विजय कर्ता जे कलाने प्रसंगे ॥ दि
 मकर मनरगे ले धखो उन्नमांगे ॥ ३२ ॥ अथ मूर्खताविपे ॥ वचन रस न जे
 राना न वेदे ॥ तस कुवचन खेदे तेहने सोख जे वे ॥ नृपशिर रज नाखी जे
 रें वहीने ॥ हित कहत हणीज्यु वानरे सुग्रहीने ॥ ३३ ॥ अथ लज्जाविपे ॥ निज

वचन निवाहे लाज गुराज्य वाले ॥ व्रत नय कुजरीतें मातज्युं लाज पावे ॥ सक
ल गुण सुहावे लाजथी नावदेवे ॥ व्रत नियम लह्यो जे चाऽ लक्षा प्रनावे ॥ ३४ ॥
शालिनी ठंड ॥ एवा जे जे रुयडा नाव राजे ॥ एषेविथ्वे अर्थथी तेह ठाजे ॥ एवुं
जाणी सार ए सारख्य केरो ॥ ते धीरा जे अर्थ अर्जे नजेरो ॥ ३५ ॥ इति श्री सूक्त
मुक्तावल्यां अर्थवर्गो द्वितीयः समाप्तः ॥ २ ॥

॥ अथ कामवर्ग प्रारंभः ॥

उपजाति ठंडः ॥ ग्राह्याः कियतः किल कामवर्गे कामो नृनायों गुणदोषनाजः ॥
सुनर्कण रौंगवियोगयुक्तं समातृपितृप्रमुखाः प्रसंगाः ॥ १ ॥ अथ कामविषेः ॥
कंदर्प पंचानन तेज आगे ॥ कुरंग जेवा जगजीव जागे ॥ स्त्रीशस्त्र लेई जग जे व
दीता ॥ तिऐण देवा जनवृंद जीता ॥ २ ॥ मालिनी ठंड. ॥ मनमथ जगमांहे छु
र्जयीजे अद्यापी ॥ त्रिभुवन सुरराजी जासगखे सतापी ॥ जलज विधि उपासं वा
दिजा विष्णु संवे ॥ हर हिम गिरिजाने जेण अर्धांग देवे ॥ ३ ॥ शार्दूलविक्रीडित
ठंडः ॥ जिल्लीनाव चव्यां महेश उमया, जे काम रागे करी ॥ पुत्री देखि चव्यां चतुर्मु
ख हरी. आहेरिका आदरी ॥ ईंई गोतमनी त्रिया विलसिने. संजोग ते ओलव्या ॥
कामे एम महंत देव जग जे, ते ओलव्या रोलव्या ॥ ४ ॥ मालिनी ठंड. ॥ नल नृ
पद वदंती देखि चारित्र चाळे ॥ अरह नरहनेमी ते तपस्या विटाळे ॥ चरम जिन
मुनी ते चिह्नणारूप मोहे ॥ मयण सर व्यथाना एह उन्माद सोहे ॥ ५ ॥ अथ
गुणदोषोद्भावनविषे ॥ ग्योदताठंडः ॥ उत्तमा पण नरा न संजवे ॥ मध्यमा तिम
न योपिता हुवे ॥ एह उत्तमिक मध्यमी पणो ॥ वेदुमांहि गुणदोषनो गिणो ॥ ६ ॥
तत्र पुरुषगुणा यथा ॥ शार्दूलविक्रीडितठंड. ॥ जे नित्ये गुण वृंद जे परतणा. दोषां
न जे दाखवे ॥ जे विश्वे उपगारिने उपकरे, वाणीसुधा जे लवे ॥ पूरा पूनिम चढ
जेम सुगुणा, जे धीर मेरुसमा ॥ उंमा जेह गंजीर सावर जिम्या, ते मानवा उत्तमा
॥ ७ ॥ अनुष्टुप् ठंड. ॥ रूप सौभाग्य संपन्नाः सत्त्वादिगुणगोचरानाः ॥ ते लोके विग्नता
धीरा श्रीराम सदृशा नराः ॥ ८ ॥ अथ पुरुष दोषा यथा ॥ शार्दूलविक्रीडितठंड. ॥
लंकासामि हरति राम तजि जे, गीतातणी एवकी ॥ स्त्रीवेची हरिचंद पांमव नृपे, रु
पणा नराखी सको ॥ रात्रें ठांनि निज स्त्रिया नल नृपे, ए दोष मोटा जणी ॥ जोवां
उत्तम मांहि दोष गणना, का वात बीजातणी ॥ ९ ॥ अथ स्त्रीगुणा यथा ॥ उपजा
तिठंडः ॥ सुसीख आले प्रिय चिन्त चाळे ॥ जे शीज पाळे गृह चिंत टाळे ॥ दाना

दि जेणे गृहधर्म होई ॥ ते मेहि नित्ये घरजति सोई ॥ १० ॥ अथ स्त्रीया वचन
 ॥ उपजातिवद ॥ नर्त्ता हूण्यो जे पति मारकाये ॥ नाख्यो नदीमां शुक्र मानिक
 ये ॥ सुदर्शनश्रेष्ठि सुगीज राख्यो ॥ ते आज वेई अन्नयाय दाख्या ॥ ११ ॥ वस
 ततिलका वद ॥ माख्यो प्रवेशि सुस्फाति प्रिययावलीए ॥ राजा यगोपर दाख्यो न
 यनावलीए ॥ छुखी कखो स्वसुर नृपूर पडिताए ॥ दोषी प्रिया इम नली
 इण दोषताए ॥ १२ ॥ अथ सुजक्षणी स्त्रीप्रिये - गार्दूलप्रिकीडितवद ॥ हरी
 रूपवती सुगीज सुगुणी, लावण्य अगे लसे ॥ लळाळु प्रियवादिनी प्रियतणे, नि
 मदा जे पसे ॥ लीला योवन उल्लसे उरवसी, जाणे नृलोके वशी ॥ एवी पुष्पनये
 पसाय लहिये, रामे रमा सारशी ॥ १३ ॥ उपजातिवद ॥ सीता सुनडा ननराव
 णी ॥ जे झोपडी शीजवती वखाणी ॥ जे एहरी गीजगुणे समाणी ॥ सुनडा ते
 जगमाही जाणी ॥ १४ ॥ अथसयोगविषे ॥ मानिनी वद प्रियसरि प्रिययागे अ
 से नेत्र रगे ॥ हसित मुख गशीज्यु सर्व रोमाच अगे ॥ कुच इक मुकु वरी नम्र
 जे न दाखे ॥ प्रिय भिजण समे जे अतरो तेह राखे ॥ १५ ॥ अथ वियागविषे
 दिन वरस समाणे रंणि कटपात जाणे ॥ हिम रज कदानी जे तेह जाजा प्रमाणे
 ॥ शगिरसिकरसो जे सरसो सोड लागे ॥ प्रिय विरह प्रियाने छुख गू झून जा
 ॥ १६ ॥ अथ माताविषे ॥ इष्टवजावद ॥ जे मातनो वोज कदा न लोपे ॥ जे विश्वमा
 रज जेम थोपे ॥ ज्यां धर्म चर्या बहुधा परीखी ॥ त्या मातपूजा सदुमा सरी
 ॥ १७ ॥ जे मात मोह जिन एम कीरो ॥ गनं वसता त्रत नेम लीरो ॥ जे मात न
 डा वयणे प्रवृक्षो ॥ शीजा तपते अरहन्न सीरो ॥ १८ ॥ अथपिताविषे ॥ जे वान ज
 वे सुतने रमाडे ॥ प्रिया जणाने सरसू जमाडे ॥ ते तातनो प्रत्युपकार एही ॥ जे ते
 नी नकि हिये वहेही ॥ १९ ॥ मानिनीवद ॥ निषध सगर राया जे हरीनड
 डा ॥ तिम दशरथ राया जे प्रसन्ना मुनिडा ॥ मनक जनक जेते पुत्रने माह न
 ख्या ॥ स्वसुत हित करीते तेहना काज साखा ॥ २० ॥ अथ पुत्रविषे ॥ स्वागतवद
 मात तातपद पकज सेया ॥ जे करे तस सुपुत्र कहेवा ॥ जेह कीर्ति कुजनान वरा
 ने ॥ सूर्य जेम जगि तेज सधारे ॥ २१ ॥ शांतिनीवद ॥ गंगापुत्रे विश्वमा कीर्ति
 रोपी ॥ आझा जेणे तातरेरी न लोपी ॥ ते धन्या जे अजनापुत्र जेवा ॥ जेणे की
 धी जानकी नाथ सेवा ॥ २२ ॥ तोटकवद ॥ इम काम पितास वजास तए ॥ २३
 सरीति हृदे अनुनावतए ॥ जिमचदन अग पित्रेप तए ॥ हिय होय सदा सु
 सपतए ॥ २४ ॥ इति श्रीसूक्त मुक्तावल्या काम वर्गस्तृतीय समाप्त ॥

अथ मोक्षवर्ग प्रारंभः

उपजानिष्ठंदः ॥ आत्मा स्थितः किञ्च मोक्षवर्गं कर्मकृतान्यमनायनायाः ॥ वि
वेकानिर्वंदनिजप्रबोधा इत्येवमेते प्रवर्गप्रसंगाः ॥ १ ॥ मोक्षार्थविषे माजिनीठं
६ ॥ इह नय सुख देते के प्रवर्ते नजेग ॥ परनय सुखदेते जे प्रवर्ते अनेग ॥ अथ
र अरथ ठंढी मुक्ति पंथा अराधे ॥ परम पुन्य मोई जेह मोक्षार्थे नाथे ॥ ७ ॥
तजिय नरत केरी जेण ते रंगे नूमी ॥ जिवपथ जिण सायो सोलमे सांति सामी ॥
गजमुनि सुप्रसिद्धा जेम प्रत्येक बुद्धा ॥ अथ अर्थ ठंढी धन्य ते मोक्ष बुद्धा ॥ ३ ॥
अथ कर्मविषे ॥ कर्म नृपति कोषे दुःख आपे घणोग ॥ नय तिरय केरा जन्म ज
न्मे अनेग ॥ शुन परिणति दोवे जीवने कर्म तेवे ॥ सुनरपतिकेरी संपदा सोई
देव ॥ ४ ॥ कर्म शशि कलंकी कर्म निरु पिनाकी ॥ कर्म वज्रि नरेंद्र प्रायेना
विष्णुगंकी ॥ कर्म यश विधाता इष्ट श्रयादि दोई ॥ सबज कर्म मोई कर्म जेवो
न कोई ॥ ५ ॥ अथ कृमाविषे ॥ दुष्टि नर निवारे जे कृमा कर्म वारे ॥ सकल
तप सधारे पुन्य लक्ष्मी वधारे ॥ धृत सकल अराधे जे कृमा मोक्ष साधे ॥
जिण निज गुण वाधे ते कृमा कां न साधे ॥ ६ ॥ सुगति लहि खिमाए खंय
सरीन सीता ॥ सुगति दृढ प्रहारे कूरगदु मुनीना ॥ गज मुनिस खिमाए सु
क्ति पंथा अराधे ॥ तिम सुगति खिमाए साधु मैतार्य साधे ॥ ७ ॥ अथ संयमविषे
स्वागता ठंढ ॥ पूर्व कर्म सवि संयम वारे ॥ जन्म वारिनिधि पार उतारे ॥ तेह संयम
न केम धरीजे ॥ जेण मुक्ति रमणी वग कीजे ॥ ८ ॥ तुग शैल बलदेव सुहायो ॥ जे
ण सिंह भृग बांध वतायो ॥ तेम संयम लहीय अरायो ॥ जेण पंचम सुरालय पायो
॥ ९ ॥ अथ षादश जावनाविषे ॥ तत्र प्रथम अनित्य जावना ॥ माजिनी ठंढा ॥ यण
कण तनु जीवी बीज जात्कार जेवी ॥ सुजन तरुण मैत्री स्वप्न जेवी गणेवी ॥
अहमत ममताए मूढता कांई माचे ॥ अधिर अरथ जाणी एणुं कोण राचे
॥ १० ॥ धरणि तरु गिरिंदा देखिए जाव जेई ॥ सुर धनुष परे ते जंगुरा जाव तेई
६म लृदय विमासी कारमी देह ठाया ॥ तजिय नरतराया चित्त योगे लगाया ॥ ११ ॥
द्वितीय अस्तरण जावना ॥ परम पुरुष जेवा संहया जे कृतांते ॥ अवर सरण के
हुं जीजिये तेह अंते ॥ प्रिय सुल्लद कुटंबा पाश वेठा जिकोई ॥ मरण समय राखे
जीवने ते न कोई ॥ १२ ॥ सुर गण नर कोडी जे करे जास सेवा ॥ मरण नय
न नूटा तेह इष्टादि देवा ॥ जगत जन हरंतो एम जाणी अनाथी ॥ व्रत ग्रहिय वि
नृदा जेह संसारमांथी ॥ १३ ॥ तृतीय संसार जावना ॥ गार्हपत्यविक्रीडितछंदः ॥

તિર્યચાદિ નિગોદ નારકિતણી, જે યોનિ યોની રહ્યાં ॥ જીવે હુ સ્વ અનેક જાતિ
 ણા, કર્મપ્રનાવે લહ્યાં ॥ યા સંયોગ વિયોગ રોગ વહુવા, યા જન્મ જન્મે કુલી ॥ ૧૩ ॥
 સસાર અસાર જાણિ ફહવો, જે એ તજે સો સુલી ॥ ૧૪ ॥ ફડવજા ઠંદ ॥ જે જી
 તે ઉત્તમ જાતિ જાણે ॥ જે ઉચ્ચ તે મધ્યમ જાતિ થાણે ॥ જ્યું મોહમેતર્ક
 મુનીઝ જાણે ॥ સ્યું મયુ સૂરી પુરયદ્ધુ થાણે ॥ ૧૫ ॥ ચતુર્થ એકલનાવ
 પુણે અકેલો જિવ સ્વર્ગ જાણે ॥ પાપે અકેલો જિવ નર્ક જાણે ॥ એ જીવ જા આ
 વ કરેઅકેલો ॥ એ જાણિને તે મમતા મહેલો ॥ ૧૬ ॥ ઉપજાતિ હદ ॥ એ એકનો જી
 વ કુટવ યોગે ॥ સુલી કુલી તે તસ વિપ્રયોગે ॥ સ્ત્રી હાથ દેસી વલયો અકેના ॥ ન
 મી પ્રબોધ્યો તિણથી વહેલો ॥ ૧૭ ॥ પચમ અન્યત્વનાવના ॥ જો આપણો દેહજ
 ન હોઈ ॥ તો અન્યકો આપણ મિત્ત કોઈ ॥ જે સર્વ તે અન્ય ફહાં નળીજે ॥ કેહો તિ
 હાં હર્થ વિપાદ કીજે ॥ ૧૮ ॥ દેહાદિ જે જીવયકી અનેરા ॥ રયો હુ સ્વ કીને તા
 નાસકેરા ॥ તે જાણિને વાઘણિને પ્રબોધી ॥ સુકોસલે સ્વાંગન સારકીરી ॥ ૧૯ ॥ અષ
 અશુચિનાવના ॥ કાયા મહા એહ અશુચિતાઈ ॥ જિહા નવદાર વહે સદાઈ ॥ કમ
 રિકપૂર સુદ્ય સોઈ ॥ તે કાય સયોગ મલીન હોઈ ॥ ૨૦ ॥ અશુચિ દેહી નર નારિકી
 ॥ મરાચ જે એ મલમૂત્ર સેરી ॥ એ કારમી દેહ અસાર દેસી ॥ ચતુર્થ ચક્રિય પણ તે વહેલી
 ॥ ૨૧ ॥ સતમી આશ્રવનાવના ॥ માલિનીહદ ॥ ફહ અવિરતિ મિથ્યા યોગ પાપાદિ સાથે
 ૬૫ ૭૫ નવ જીવા આશ્રવે કર્મ વાધે ॥ કરમ જનક જેને આશ્રવા જે ન રહે ॥ ૨૨ ॥
 મર સમય આત્મા સવરી સો પ્રવુદે ॥ ૨૩ ॥ ફડવજાહદ ॥ જેકુડરીકે વ્રતગાદિ રી
 ॥ નાર્તણુ તેવજિ રાજ્ય લીધુ ॥ તેહુ સ્વ પામ્યા નરકે ઘણેરા ॥ તેહેતુ આશ્રવ દોષકેરા ॥ ૨૪ ॥
 અષ્ટમી સવરનાવનાજે સર્વથા આશ્રવને નિરુધે ॥ તેસવરી સવરનાવ સાધે ॥ તે નાવવરો
 યુરુવજ સ્વામી ॥ જેણે ત્રિયા કચન કોડિવામી ॥ ૨૫ ॥ નવમી નિર્જરા નાવના ॥ માનિની
 હદ ॥ હુયદસ તપનેદે કર્મ એ નિર્જરાણા ॥ ઉત્તપતિ થિતિ નાદો લોક નાવા જરાણા ॥ જન
 જગ બોધીફલેના ધર્મેબુદ્ધી ॥ નવ દરણિ વિનાવો નાવના એહ શુદ્ધી ॥ ૨૬ ॥ ઉપજાતિહદ ॥
 વે નિર્જરા કામ સકામ તેહી ॥ અકામ જે તે મરુદેવિ જેહી ॥ તે જ્ઞાનથી કર્મદ નિર્વ
 રીજે ॥ દુદ પ્રદારી પરિ તો તરીજે ॥ ૨૭ ॥ દશમી લોકનાવના ॥ માનિની ઠંદ ॥
 જિમ પુરુષ વિલોચે એ અધો લોક તેવો ॥ તિરિય પણ વિરાજે થાલ સ્પોદન કે
 વો ॥ ઠરથ મુરજ જેવો લોકનાલે પ્રકાસ્યો ॥ તિમજ નવન જાનુ કેવની જાન
 જાસ્યો ॥ ૨૮ ॥ એકાદશ બોધિદુર્લજનાવના ॥ સ્વાગતા ઠંદ ॥ બોધિ વીન લઈ
 જેહ અરાધે ॥ તે ફનાસુત પરે શિવ સાધે ॥ ધર્મે નાવન લહી નવિ નાવો ॥ ૨૯ ॥

संप्रति परे सुख पात्रो ॥ २० ॥ अथ रागविषे ॥ इन्द्रजाला वंदः ॥ रागे स गने जव
 वंध जाणी ॥ जे जाण ते राग वडो अनाणी ॥ गोरी नष्टे राग महेन रागी अयोग वेवा नि
 जवुळि जाणी ॥ २० ॥ अथ द्वेषविषे ॥ रे जीव विद्वेष मने स आणे ॥ विद्वेष संसार
 निदान जाणे ॥ मामृ नष्टे मिजि कूट कीर्थ ॥ जुवं सुजडा शिर आल दीतू ॥ २१ ॥
 अथ संतोषविषे ॥ वसंतनिलका वंदः ॥ संतोष तूम जनने सुख होय जेवुं ॥ ते उच्य
 जुच्य जनने सुख नादि तेवुं ॥ संतोषवंत जनने महु लोक मेये ॥ राजेंद्र रंक सरि
 र्या ररि जेद जावे ॥ २२ ॥ अथ विवेकविषे ॥ उपजाति वंदः ॥ जो जेद चित्ते सुवि
 देक जागे ॥ तो मोद अंगार रिकार नागे ॥ विवेक विद्वानतणे प्रमाणे ॥ जीवादि जे
 यमु म्वजाव जाणे ॥ २३ ॥ इन्द्रजाला वंदः ॥ बाजा पणे नयम योग
 धारी ॥ वरदाकने कावजि जेण तारी ॥ श्रीवीरकेरो अयमज तेई ॥ सुज्ञान पाम्यो सु
 विवेक तेई ॥ २४ ॥ अथ निर्वेदविषे ॥ शार्दूलविक्रीडित वंदः ॥ जे वंधूजन कर्म वंधन जि
 ना, जोगा रुजंगा गिणे ॥ जाणतो विपत्ताखी विषयता, संसारता ते ह्यो ॥ जे सं
 साग्द रागहेतु जनने, संसार जावा हुवे ॥ जावां तेई विरागवंत जनने, विराग्यता
 दाववे ॥ २५ ॥ वसंतनिलका वंदः ॥ निर्वेद ते प्रवज डुर्नर वंदिखाणो ॥ जे ठोडवा
 मनधरे बुध तेह जाणो ॥ निर्वेदथी तजिय राज विवेक लीयो ॥ योगेंद्र चतुर्हरि सं
 यम योग लीयो ॥ २६ ॥ अथ आत्मबोधविषे ॥ ए मोहनींद तजि केवज बोध हेते ॥
 ते ध्यान शुद्ध रुढि जावनि एक चित्ते ॥ ज्युं नि प्रपंच निज ज्योति स्वरूप पावे ॥
 निर्वोध्य जे श्रव्य मोह सुखार्थे आवे ॥ २७ ॥ माजिनी वंदः ॥ चवि विषयतणा जे
 चंचला नाख्य जाणी ॥ प्रियतम प्रिय योगा जंगुरा चित्त आणी ॥ करमदल खपे
 ई केवज ज्ञान तेई ॥ धन धन नर तेई मोह साधे जिकई ॥ २८ ॥ इति मोहव
 चतुर्थे समाप्तः ॥

उपजाति वृत्तं ॥ इत्येवमुक्ता किल सूक्तमाला विचूषिता वर्गचतुष्टयेन ॥ तनोतु
 राजा मयिकं जनानां कंठस्थिता मौक्तिकमालिकेव ॥ १ ॥ शार्दूलविक्रीडितं वृत्तं ॥
 श्रीमन्मनुष्यसिंधुपादेषणशी श्रीमत्तपागघृषः सूरिः श्रीविजयप्रज्ञानिधयुर्बुध्या
 जितस्वर्गुरु ॥ तत्पट्टादयचूधरो विजयते ज्ञास्त्रानिवोद्यत्प्रनः सूरिश्रीविजयादिर
 ब्रह्मगुरुवैष्णवानंदचू ॥ २ ॥ आपोवृत्तं ॥ विख्यातास्तज्ञे, प्राज्ञा श्रीशक्तिवि
 मलनामानः ॥ तत्सोदग वचूबुः प्राज्ञा श्रीकनकविमजाब्हा ॥ ३ ॥ तं पामुजै विनेयां
 विद्वान्कयाणविमज इत्याह ॥ तत्सोदरो द्वितीयः केसरविमजानियो वरजः ॥ ४ ॥
 तेन चतुर्निर्वेगं, रचिता जायानिवद्विचरेयं ॥ सूक्तानामिह माज्ञा, मनोविनोदाय

बालाना ॥ ५॥ वेदेंद्रियर्षि चङ्, प्रमिते श्रीविक्रमाहते वर्षे ॥ अग्रंयि सूक्तमाना केन
विमलेन विबुधेन ॥ ६ ॥ इति श्रीसूक्तमुक्तावली सप्तर्षी.

॥ श्री शखेश्वरपार्श्वनाथाय नम ॥

अथ

श्री विनयविजयजी उपाध्यायरुत शांतसुधारस अथ अर्थसहित प्रारं
शादूलविक्रीडितवृद्ध ॥ नीरध्रे जवकानने परिगलत्पचाथ
वाजोधरे नानाकर्मलतावितानगहने मोहाधकारोद्धरे ॥
भ्रातानामिह देहिना स्थिरकृते कारुण्यपुण्यात्मजिस्तीर्थ
शौ प्रथितास्सुधारसकिरो रम्या गिर पातु व ॥ १ ॥

अर्थ ॥ प्रथमअथकर्ता अथनेआर्वे श्रीतीर्थकरदेवनी वाणीनी स्तुतिकरी म
लाचरणकरेठे हेनव्यो जेमा कोइठिइन्थी एटलेनिकलवानो वारणोनयी वनीनेमा
समस्तप्रकारें पाचआश्रवरूप मेघ वरसीरह्युठे तथानानाप्रकारना ज्ञानावरणीपावि
क कर्मोनीप्रकृतिरूप वेलियेकरीआस अनेमोहरूप अधकारेकरीयुक्त एहवोआस
सारूपयन तेमाफिरनाराजे प्राणीओ तेने स्थिरकरवानेअर्थें करुणायेंकरीपवित्रे
अत करणजेहनो एह्या चतुर्विधसयरूप तीर्थेनाईश्वरजे श्रीतीर्थकरदेव तेणेउपा
सेजी अमृतरसने वरसती एहवीरमणीयजेवाणी ते तमारु रक्षणकरा ॥ १ ॥

द्रुतविलंबित वृत्तत्रयास्फुरति चेतसि जावनया विना न वि
डपामपि शातसुधारस ॥ न च सुख कृशमप्यमुना विना
जगति मोहविपादविपाकुले ॥ २ ॥ यदि जवभ्रमखेदप
राहमुख यदि च चित्तमनतमुखोन्मुख ॥ शृणुत तत्सुधि
य शुचिजावनानृतरस मम शातसुधारस ॥ ३ ॥ सुम
नमो मनसि श्रुतपावना निदधता द्यधिका दश जावना ॥
यदिह रोदति मोहतिरोहिताज्ञतगतिर्विदिता समतालता ॥ ४ ॥
अर्थ ॥ हवेजेशांतसुधारसते जावनाओविना स्फुरतोन्थी तेकहेठे विद्वाननाही

ना अंतःकरणमापण शांतिरूपममृतनोरत तेजावविना स्फुरतोनथी अने मोह
तथा खेद तद्रूपविपेकरीआप्त एहवोजेजगत तेमां शांतसुधारसविना किंचित्मात्र
योमोपणसुखनथी ॥ १ ॥ माटेआशांतसुधारसनामा ग्रंथसांजलवानो उपदेशकरेठे
हेवुद्धिमंतो जोतमारुमन संतारत्रमणकरवाना खेदेंकरी पराड्मुख उपरांवूं थयोहोय
अनेजेमां अनंतसुखठे एहवोजेमोह तेनासुखपामवानेविपे सन्मुखथयो होय तोजेमां
मनोहरजावनानो रसजरेजोठे एवोमारो आशांतसुधारसनामा ग्रंथसांजलो ॥ ३ ॥
हवे जावनाथी समताप्रगटथायतेकहेठे हेपमितजनो आसंतारमां जेनुंभ्रवणमा
त्रकरवायीज पवित्रतानेकरनारी एहवीचारजावनाठे तो तेने धारणकरनारो जेजीव
तेनारुदयमां मोहजेअज्ञान तेने आढादितकरनारी अनेजेहनी अजुतगतिठे एहवी
प्रख्यात समतारूप वेलीप्रगटथरो ॥ ४ ॥

रथोद्धतावृत्तं॥आर्तरौडपरिणामपावक छुटजावुकविवेकसौष्ठवे॥
मानसे विषयलोलुपाल्मना क प्ररोदितितमां समांकुरः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेसमतापामवाने जे अयोग्यहोयतेकहेठे जेनुंमन पांचेंडियना त्रेवीत
विषयोनेविपे लोलुपठे एहवाप्राणीओने आर्त रौडध्यानेकरीने उत्पन्नथयेली एह
वीजे मातापरिणामरूप अग्नि तेऐकरीने जावनाना रसनेविपे जे चतुरपुरुषोठे तेना
विचाररूप रुडापणुं जेमांथीवलीगणुंठे एहवाप्राणीओना मनमां समतानोअंकुर
किहांथी उत्पन्नथाय अर्थात्तनजथाय ॥ ५ ॥

वसंततिलकावृत्तं॥यस्याशयं श्रुतकृतातिशयं विवेकपी
यूपवर्परमणीयरमं श्रयंते ॥ सजावना सुरलता नदि
तस्य दूरे लोकोत्तरप्रशमसौख्यफलप्रसूतिः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवेसमतापामवाने योग्यहोयतेकहेठे सिद्धांतभ्रवणादिकेकरीने अत्यंत
तपणे संपूर्णजरेला वृद्धिपामेजा तथा विवेकरूप अमृतवृष्टीनी रमणीयजेक्रीडा ते
ऐकरीने रम्यके० मनोहर गोजायमान एहवांजेनां अंत करणठे तेवांअंत करणो
मां सजावनाथो श्रयंतेके० प्रवेगकरेठे तेथीतेपुस्तने लोकोत्तरजे प्रशमके० शांत
सनासुख अर्थात्मोहनुग्व तेनाफलनं प्रतवनारी एहवीजे सुरलताके० कल्पलता
ते दूरनथी अर्थात् तेहने मोहदूरनथी ॥ ६ ॥

अनुष्ठुबृत्तद्वय॥ अनित्यताशरणते जवमेकत्वमन्यता ॥ अशौच
माश्रव चात्मन् सवरं परिजावय ॥ ७॥ कर्मणो निर्जरा धर्म सुक्ता
लोकपद्मति ॥ बोधिङ्गलैजतामेता जावयन्मुच्यसे जवात् ॥ ८॥
अर्थ ॥ हवेवे श्लोकेकरी आग्रथमांजाववानी वारजावनाश्रोनो नामकहे
अनित्यजावना १ अशरणजावना २ ससारजावना ३ एकत्वजावना ४
न्यत्वजावना ५ अशुचिजावना ६ आश्रवजावना ७ सवरजावना॥हेआत्मातुं एव
वनाश्रोनो विचारकर ॥ ७ ॥ ए कर्मनिर्जराजावना १० धर्मजावना ११ हठाग्र
रनो लोकरूप जावना १२ बोधिङ्गलैज जावना॥हेआत्मातुं एवारजावनाश्रोनो
आकरतोयको ससारथकीमुक्तयस्स ॥ ८ ॥

पुष्पिताग्रावृत्त ॥ वपुरवपुरिद विदभ्रलीलापरिचितमप्यतिजगुरं नरा
णा ॥ तदतिनिष्ठुरयौवनाविनीत जवति कथं विडुपा महोदयाय ॥ ९॥
अर्थ ॥ हवेप्रथमअनित्यजावना जावतां शरीरनु अनित्यपणुदेखाहेने
नृजन आगतमां अग्रजीनानीपरं कृणजगुर अनेजेहनो जयकरवो
एने एहयो तरुणअस्यायेकरी वन्मत्त मदनजे कामदेव तेनाजेहदु संतर एव
जे मनुष्यानुगरीगते रिद्वान्जे पंक्षितलोक तेनापण महोटा उदयकरवातु
शीरोनेपाप अपितुनहीनथाय ॥ ९ ॥

शादूलयिर्कडित वृत्तद्वय॥ आयुर्वायुतरत्तरंगतरल लग्नाप
द सपद सर्वर्पाजियगोचराश्र चटुला सध्याभ्ररागादिवता॥
मित्रस्त्रीम्वजनादिसगमसुर स्वप्रेज्जालोपम तत्कि वस्तुज
ये जनेदिद मुदामालयन यत्सता ॥ १०॥ प्रातर्भातरिदाय
दानरुचयो ये चेतनाचेतना दृष्टा विश्वमन प्रमोदविज्जरा जा
वा स्वत मुंदरा ॥तामस्तत्रैव दिने रिपाकविरसात् हा नश्य
त पश्यनश्चन प्रेतदन जटानि न जयप्रेमानुबध ममा॥ ११॥

अर्थ ॥ हवेवेकार्येकरी समारनो अनित्यपणुदेखाहेने हेप्राणी आससारमां
हरेदरी अदनयपण एद्वाने पाणीनातरंग तेदनीपर आयुपणचयन
रिदिद्वज्जरा मदनियात्र तेरा रिपतिपेकरीपुक्ते अने समस्त रूपमरिद

विषयते ते संध्याकालना आकाशजेवासुंदरते एटले संध्याना अत्ररागनीपरें सुंदर
तोते पण अत्ररागनीपरें थोडीवारपठि विनाशशीजते तथा मित्र स्त्री स्वजन इत्या
दि कोनोजे समागम तेषेकरीने थयेजुंजेसुख तेस्वप्नसरीखुं किंवाइंजालसरखुंते ते
वारें आसंसारमां सत्पुरुषोने आश्रयकरवायोग्य कइवसुठेवारुं, अर्थात्कोइजनथी
सर्वविनाशशीज अनित्यते इतिनाव ॥ १० ॥ वली आतके० हेनाई आजगतमां
जे प्रजातसमयें स्ववृत्तांतिवान तथा अत्यंतपणे जगतने आनंद आपनारा अने
स्वतासुंदरजे चेतनपदार्थ अने अचेतनपदार्थना नावदीगहोय तेपदार्थोना काल
परिपाक थवाथी तेहिजदिवसे शोनायेंकरी हीन थईजायते अने नाशपामेठे ए
हवापदार्थोने जोनारो एहवो महारुं हतके० नष्टथयजुं जे अंतःकरण ते संसार
संबंधने मूकतुंनथी ए कहेवी महोटी खेदनीवातते ॥ ११ ॥

॥ प्रथमनावनाष्टकं रामगिरिरागेण गीयते ॥

मूढ मुह्यसि मुधा ॥ मूढ मुह्यसि मुधा ॥ ध्रुवपदं ॥ विन्नव
मनुचित्य हृदि सपरिवारं ॥ कुशशिरसि नीरमिव गलद
निलकंपितं ॥ विनय जानीहि जीवितमसारं ॥ मू०॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेवलीविगेपें अनित्यनावना नावतोयको संसारनुं अनित्यपणुं देखाडे
ते हेमूर्खशिष्य तु परिवारसहित पोतानीसंपत्तिनुं चिंतनकरीने गुंभ्यर्थमोहपामेठे
वायुयें हलाब्योयको कंपायमानथयीने गलीजनारो एहवो दर्जनाथग्रजागें रहेना
रोजे पाणीनुं विडुओ तेनीपरें हेविनय आ तहारुंजीवितव्य असारते एमजाण एरीतें
विनयविजयजीउपाध्याय पोतेपोताने प्रतिबोधकरतो बीजानेपण उपदेशकरेते ॥ १ ॥

पश्य जंगुरमिदं विषयसुखसौहृदं पश्यतामेव नश्यति सदासं ॥

एतदनुद्हरति संसाररूपं रयाज्वलकूलदवालि कारुचिविलासं ॥ मू०॥ २ ॥

अर्थ ॥ वलीहेमित्रतु जो के आविषयसुखते ह्मणजंगुरते जेमकोई हाथतालीदेई
ने हसतांहसतांज नागीजायते तेनीपरें विषयसुखपण जोतांजोतांज नहता एह
वारुंजायते वली आ संसारनुं स्वरूपते वेगेकरीने जनारी एहवीजे बीजली तेना
जधुकानी कांतीनुं अनुकरण करेते एटले एतंसारनुं स्वरूपते बीजलीनीपरें चंचलते ॥ २
हंत हतयौवनं पुत्रमिव शौवनं ॥ कुटिलमति तदपि लघु दृष्टनष्टं ॥ तेन
वत परवशापरवशा हतधियः ॥ कटुकमिह किं न कलयति कष्टम् ॥ मू०॥ ३ ॥

अर्थ ॥ आ एकमहोटी खेदनीयातवे के छटतारुण्यपणुंते कुतरानी पुढीमिरिल्लो वांको थने जेहने जोतावारज तुरतनही एवोयर्जजायवे अर्थात् नाशपामीजायवे वा तारुण्यपणाने परवशाके० पराधीनययला हतवियके० नष्टबुद्धिवतजे पुरुषोत्ते ते सत्तारमां परवशाके० स्त्रीयो ते कष्टकारी कडवाफलनीआपनारीजे एहबु जाख तानथी माटे वतइतिखेदे एणएकमहोदु खेदनोज कारणवे ॥ ३ ॥

यदपि पिण्याकतामगमिदमुपगत ॥ जुवनहुर्जयजरापीतसारं ॥ तदपि

गतलज्जमुन्नतिमनो नांगिना वितथमतिकुथितमन्मथविकारं ॥ मू० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जोपण त्रणेलोकना प्राणीओ जेने जीतवाने अत्यंतअसमर्थ एहवीजे जराअवस्था तेणेकरीने जेपुरुषनु सारके० सत्वपणु जतुरखुवे एटले जरायेंकरी नरीरहीणयर्गपुंते एहबु एगरीर डर्जल थपु होय तोपण निर्लज्जप्राणीओनां मन निष्कृत बुद्धिओ उपद्रवययला कामविकारने मृकतानथी ॥ ४ ॥

सुरामनुत्तरसुरायधि यदतिमेष्टर ॥ कालतस्तदपि कलयति विरामं ॥ क

तरदितरत्तदा यस्तु मासारिकं ॥ स्थिरतर चवति चितय निकाम ॥ मू० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हुओरे पांअनुत्तरविमाननां घणज पुष्टकारीमुखवे तेनीपण मयांका ने ते पणकाजेंसरी मयांदापुरीयपाथी विगमपामेजे तो पांच अनुत्तरविमान कर्ता एही धीनीसंयगुजे जेसत्तारमां वधारेस्थिरीनूतयमे एगतनो तु महोदोविचारकरथ

ये सम क्रीडिता ये च जृगमीद्विना ये महाकृष्मद्वि प्रीतिवादातान्

जनान्प्रीदय न न जन्मनृपगतान्निविगता स्म इति ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जेनीमायें आपणे अदमेम रमता रनता क्रीडाररता तथा जेनीमायें आपणे अन्तिकर्ता अने जेनीमायें आपणेंप्रीतीयेंसरी वानताहता तेविजज्ज एनि जन्मनृत यर्गपना देगीने पण जोअम निगक रहियेंठये तो वतइतिखेदे एवोने अमागे प्रमाद तेप्रमादने वि काह्वाजा ॥ ५ ॥

अमहदुग्मिष्य निमिषति मिभूमिरेवतनाचेतना सरंजाया ॥ ६ ॥

लोपमा स्वननवनमगमास्तेषु रज्यति मृदुस्वजाया ॥ मू० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेम समुद्रना कलोन वाग्यार अन्यत्रययीने नाशपामेजे तेमज जगत मां रपदा अने जगमपदायीना जायजे एमजाणवु अने जगतमां इध्यादिता जेम वंशजे तेमवे इध्यान मगियांजे तो एदया पदार्थावर रम्यप्राणीतुं दुर्गीतपामज

कवलयन्नविरतं जंगमाजंगम जगदहो नैव तृप्यति कृतांतः ॥ मुखग
तान् खादतस्तस्य करतलगतेर्न कथमुपलप्स्यतेऽस्मान्निरंतः ॥ मू०॥८॥

अर्थ ॥ बली स्थावर अने जंगमात्मक जगतने निरंतर नष्टकरणकारनारो एहवोजे क
तांतके ० यमते तृप्तयातो नर्था एमहोढोआश्चर्यठे तोमुखमां आव्याप्राणीनो नष्टणक
रनारोजे कालतेनाजहायमां रहेनारा अमेठैयें ते अमारोमृत्यु केवीरीतेनथाय॥८॥

नित्यमेकं चिदानंदमयमात्मनोरूपमभिरूप्यसुखमनुभवयं ॥
प्रशमरसनवसुधापानविनयोत्सवो भवतु सततं सतामिह न
वेऽयं ॥ ९ ॥ इतिमहोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणेशिष्योपा
ध्यायश्रीविनयविजयगणिविरचिते शांतसुधारसगेयकाव्ये
अनित्यज्ञावनाविज्ञावनो नाम प्रथमः प्रकाशः ॥

अर्थ ॥ तेमाटे नित्य एकचिदानंदमय जे महारोआत्मा तेहनुं स्वरूपजोर्ने सु
खनो अनुभव हुंकरीग इहां विनयविजयजी उपाध्यायकहेठेके आ मनुष्यनवमां
शांतिसरूपजे नूतनअमृत तेहनेपानकरवानो उत्साह सत्पुरुषोने निरंतरहोजो॥९॥
इतिश्रीमन्महोपाध्याय श्रीकीर्तिविजयगणेशिष्योपाध्याय श्रीविनयविजयगण
विरचिते शांतसुधारसगेयकाव्ये अनित्यज्ञावनाविज्ञावनोनाम प्रथमःप्रकाशः ॥

शार्दूलविक्रीर्णितं वृत्तं॥ये पट्खंडमहीमहीनतरसा निर्जित्य वभ्राजिरे ये च
स्वर्गजुजो जुजोर्जितमदा मेष्टुर्मुदामेष्टराः ॥ तेषां क्रूरकृतांतवक्ररदनैर्निर्द
ल्यमाना दृढदंष्ट्राणाः शरणाय हा दश दिशः प्रेक्षंत दीनाननाः ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेवीजी अशरणजावना जावेठे आसंसारमां मृत्युआवेथकेकोर्ने को
हुं शरणनथी एमदेखाडेठे हाइतिखेदे जेपुरुष महोटापराक्रमेकरी ठखंमष्टयवी
जीति शोचानेपाय्या एहवा चक्रवर्ती तथा जेहंपंकरीपुष्टययला अने जेहनी सु
जायोमां उत्कृष्टवलठे एटले स्वर्गनासुखनोगवीने आनंदपाय्याठे एहवा देवतायो
नेपण जेवारं क्रूरहृदयवंत जे यम तेपोताना मुखमांजेई दांतोनावलात्कारेकरी न
ष्टणकरे तेवारं तेअशरण थयायका दीनमुखकरी कोर्नेशरणजेवानेअर्थ दश
दिशायें जूएठे तोपणतेने कालनादांतमांथी मूकाववाने कोई समर्थनथाय ॥ १ ॥

स्वागतावृत्तं ॥ तावदेव मदविभ्रममाली तावदेव गुणगौरवशा
ली ॥ यावदक्षमकृतांतकटाक्षैर्नेक्षितो विशरणो नरकीटः ॥ २ ॥

अर्थ ॥ माटेजेनो रक्षणकरनार कोईनथी एहवो एमनुष्यरूपीओ कीटजेकीडो ते
हनेजिहांसुधि सहनकरवाने डुर्जन एहवोजेकाल तेणे पोताना कटाह्णकरीजोपुन
थी तिहांसुधी मदजे अहकार तेनाविलासेकरी शोनेत्रे अने तिहांसुगीज गुणोने
गौरवपणु धारणकरेते ॥ २ ॥

शिखरिणीवृत्त ॥ प्रतापैर्व्यापन्न गलितमथ तेजोनिरुदितैर्गत
धैर्योद्योगै श्रुधितमथ पुष्टेन वपुषा॥प्रवृत्त तद्व्यग्रदणविषये
बाधवजनैर्जने कीनाशेन प्रसन्नमुपनीति निजवश ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ पण जेप्राणीने जेवारे यमराजापें पोताने स्वाधीनकसो तेवारे तेप्राणी
नो प्रतापपण नाशपाय्यो अने उदितथयजुजेतेज हतु तेपणगलीगयु तथा धैर्य अ
ने उद्योग पण जतुरखु वली शरीरपुष्टहतो तेपण शिथिलथईगयु अनेतेपुरुषतुं एकदुं
करेलु इथ्य जेवाने अर्थ बाधवजन जे नाईओ प्रमुख हता ते प्रवर्तयया ॥ ३ ॥

दीतीयचावनाष्टक मारुणीरागेण गीयते

स्वजनजनो बहुधा हितकाम प्रीतिरसैरनिराम॥मरणदशावशमुपगत
वत रक्षति कोपि न सत ॥१॥ विनय विधीयता रे श्रीजिनधर्म शरण॥
अनुसधीयता रे शुचितरचरणस्मरण ॥ वि० ॥ १ ॥ ध्रुवपद ॥

अर्थ ॥ फिरि सम्यक्दृष्टीजीवे विशेषेकरी अशरणचावनाने
कहेते जेपोताना स्वजनलोकां तेघणुज हितनावाढक तथा प्रीतिनाराखनार
दिकरीते घणाप्रकारे रुडावे पणतेसर्व स्वार्थनिमित्तेजाणवा ए तात्पर्येते परतु
तपुरुषो जेवारे जीव मरणअवस्था पामवाने तैयारथयो तेवारेतेनु सरक्षण
र कोईनथी ॥ १ ॥ तेमाटेग्रंथनाकर्ता श्रीविनयविजयजी उपाध्यायकहेते के
नय तु श्रीजिनधर्मतुं शरणकर अने पवित्र एहवुजे चारित्र्यतेनु स्मरणकर ॥ २

तुरगरथेचनराष्ट्रतिकलित दधत बलमस्वलित ॥ हर

ति यमो नरपतिमपि दीन मैनिकइव लघुमीन ॥ वि० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ घोडा रथ हाथी पायदल एचतुरगणी सेनायेकरीपुक्त तथा पोतेंपण
अस्वलित वजने धारणकरनारो एटलेकोईकालें खलनापामेनही एहवो महापरा
क्रमवत राजा तेनेपण जेरीतें मैनिकके० माठलानोमारनार जटवेर्जे लघुमी
नके० न्हाणा दीनमाठजाथोने पकडीजियेते तेरीतें यम परुमीजियेते ॥ ३ ॥

प्रविशति वज्रमये यदि सद्ने तृणमथ घटयति वदने ॥

तदपि न मुंचति दत्तसमवर्ती निर्दयपौरुषनर्ती ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ॥ जो वज्रमय एटले वज्रनाज परमाणुयें बनावेला घरमांप्रवेशकरे अथवा मुखमां तृणपलाधारणकरे परंतु निर्दय अने पराक्रमेंकरी नाचनारो तथाजेह्नी सर्वेनेविषें समानयातकरवानीजवृत्तिवे एहवोजेयम ते तेनेपण मूकतोनथी ॥ ४ ॥

विद्यामंत्रमद्वौपधिसेवां सृजतु वशीकृतदेवां ॥ रसतु

रसायनमुपचयकरणं तदपि न मुंचति मरणं ॥ वि० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हेप्राणी जो देवतानुंसाधनकरी पोतानेस्वाधीनकरो अथवा महोटीम होटी विद्याओ साधनकरो मंत्रसाधनकरो तथा महोटी औपधिओसाधी शरीरपुष्टी करवानेअर्थ आरोगो तोपण मरण मूकतुंनथी ॥ ५ ॥

वपुषि चिरं निरुणद्धि समीरं पतति जलधिपरतीरं ॥ शिर

सि गिरिरधिरोद्धति तरसा तदपि स जीर्यति जरसा ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हेजव्यो जो समाधीघडावी शरीरने घणाकालमुधी वायुनोरोधकरो अथवा समुद्रने पहेलाकांवे जईवेशो अथवा वलात्कारें पर्वतनाशिखरउपर चढीवेशो तोपण जराअवस्थायी क्षीणयवुं ते कांईबंधयतुनथी ॥ ६ ॥

सृजतीमसितशिरोरुहललितं मनुजशिरोवलिपलितं ॥ को

विदधानां नृधनमरसं प्रजवति रौक्षं जरसं ॥ वि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ कालाकेशेंकरीने घणोजमुंदर एहवो मनुष्यनो कालोमस्तक तेने सपेतपणानी करनारी तथा शरीरना मांसनोनागकरनारी खोखरासरीखोकरी नशोनसने खूरी करीवेखाडनारी पृथ्वीउपर मेघसमान शरीरतेने शुष्ककरीनाखनारी एहवीजरा अवस्था जेवारें प्राणीने आवडो तेवारें तेनोरोधकरवाने कोण सहायनूतयसे थपात् कोर्षण वृद्धावस्थानो रोधकरवाने समर्थनथाय ॥ ७ ॥

उद्यत उग्ररुजा जनकायः कः स्यान्नत्र सहायः ॥ एकोऽ

नुजवति विधुरूपरागं विजजति कोपि न जागं ॥ वि० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हेआत्मा जेवखतें तादहंशरीर उग्ररोगेकरी व्याप्तयागे तेवखतें तुजने कोणसहाययागे ! जूओ जेमचंडमा एकजोपोतेज राहुना ग्रहणनी पीडाजांगवेते प

रतु नक्षत्र अथवा ताराकोईपण तेनाडु खमांविजागलेतानथी तेम ३ १० १
 रोगादिक डु खप्राप्तथये तेवारे ताहरोकोईपण संबंधी तेडु खमांविजागलेतानथी
 शरणमेकमनुसर चतुरंगं परिहर ममतासग ॥ वि० ॥ ए ॥ इति श्रीशांतसुधार
 स गेयकाव्ये अशरणजावनाविजावनो नाम द्वितीय प्रकाश ॥
 अर्थ ॥ माटे दान शीज तप अने जाव एचार अंग जेहनाठे एहवाएक ३
 तु शरणकर अने ममत्वनो सग परिहर हेविनय तु शिवसुखनो निधान ५
 जे शांतसुधारस तेनुंपानकर ॥ ए ॥ इति श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये
 वना विजावनोनाम द्वितीय प्रकाश ॥

शिखरिणीवृत्तत्रय ॥ इतो लोच ह्योच जनयति छरतो दवज्यो
 ह्यसह्यजानोचि कथमपि न शक्य. शमयितु ॥ इतस्तृष्णाऽह्वा
 णा तुदति मृगतृष्णेव विफला कथ स्वस्थे स्थेय विविधजन्यजी
 मे नववने ॥ १ ॥ गलत्येका चिता नवति पुनरन्या तदधिका
 मनोवाक्काये द्वा विकृतिरतिरोपात्तरजस ॥ विपज्जर्तावर्ते ऊटिति
 पतयालो प्रतिपद न जतो ससारे नवति कथमप्यतिविरति ॥
 ॥ २ ॥ सहित्वा सतापानशुचिजननीकुक्षिकुदरे ततो जन्म प्राप्य
 प्रचुरतरकष्टक्रमदत्त ॥ सुखान्नासैर्यावत्स्पृशति कथमप्यतिवि
 रति जरा तावत्काय कवलयति मृत्यो सहचरी ॥ ३ ॥

॥ हवे व्रीजी ससारजावना जावेठे आ मसारमा छरतके० घणोमहोदो जेहना
 अतनथी अनेदावानज सरिखो अर्थात् वनयग्रीसरखो एहवोजेलोन तेनेकोईपणरी
 ते उदयनेपामनारो जे लोनरूप अजोचि के० उदकते शांतकरी शक्तीनथी पणवज्जो
 ह्योनने उत्पन्नकरेठे वलीइहां ससारमा मृगतृष्णा जेवीरीतेविफलठे तेवीरीतेइडियानी
 वृक्षा प्रेरणाकरेठे तेपणविफल
 णा ससाररूप थरल्यमा
 अस्मदिजायते तोफरी
 क्रमवत अने काया
 नके० न्दानापगुड
 तोएहवा अनेकप्रकारना नानाविधजनयेंकरी विहा
 स्वस्थपणे रहिशकिये ॥ १ ॥ आससारमां एक
 ण अधिक वीजीचिताथावी उत्पन्नथायने वनीम
 विकारथायने तथाअत्यंतकोधना योगेंकरीरजो
 नेंससारमां विपत्तिरूप खाईनापाणीनी ग्रमरीमां

पगलेपगले पटनारा प्राणीश्रोने कोईवाहेडुखनो अंतआवतोनथी ॥ १ ॥ वली पहे
लातो अपवित्रमाताना उठरनेविपे नानाप्रकारना उठरसंवंधी संतापोने सहनकर
तो कष्टनीपरंपरायेंकरी तामनतर्जनाचेयुक्तथको रहेते अने जन्मपाम्यापडे जेटलामां
सुखानाम करवानेअर्थे कोऽपणपोताने यतीपीमाओ दूरकरेते परंतु एटलामांतो मृ
त्युनी सद्चारिणी एहवीजे जराअवस्था ते आवीने प्राणीनादेहनो यासकरेते ते
वारें संसारमां सुखतेसुंते अर्थात् काईजनथी ॥ ३ ॥

उपजातिवृत्तं ॥ विभ्रांतचित्तो वत वंभ्रमीति पक्षीव रुद्धस्तनु
पंजरंऽग्नी ॥ नुत्रो नियत्याऽतनुकर्मतंतुसंदानितः सन्निहितां
तकौतुः ॥ ४ ॥ अनुष्टुप्वृत्तं ॥ अनंतान् पुञ्जलावर्ताननंतानं
तरूपभृत् ॥ अनंतशो भ्रमत्येव जीवोऽनादिजवार्णवे ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ प्रारब्धे प्रेरणाकरेलो महोटाकर्मरूप तंतुयेंकरी बांधेलो कालरूप विघ्ना
डानीपासं वेठेलो एहवोप्राणी वतइतिखेदे शरीररूप पिंजरामां पक्षीनीपरें रुंध्योथ
को प्रातिवंत चित्तेकरीफिरेते ॥ ४ ॥ एरीतेंअनंतानंत शरीरोनोधारणकरनारो एजी
वअनंतीवार अनादिकालनो संसारसमुद्रमां अनंता पुञ्जपरावर्त्तरूप पाणीनी व्र
मरीमां प्रतिघ्रमण करतोथको फिरेते ॥ ५ ॥

॥ तृतीयजावनाष्टकं केदारारागेण गीयते शांतसुधारसकुंभेमां एवेशी ॥

कलय संसारमतिदारुणं जन्ममरणादिजयजीत रे ॥ मो

रिपुणेद् सगलग्रहं प्रतिपदं विपदमुपनीत रे ॥ कण ॥ १ ॥

॥ त्रीविशेषप्रकारें संसारजावनाजावतो संसारनीवीकडेखाडेते मोहरूप

पकडगुंते तेणेकरी पगले पगले विपत्तीनेपामेला अरेजीव आ

कना जयेंकरी अत्यंतजयेंकरते एवं तुं जाण ॥ १ ॥

रिचयगुणैरिद् मुधा वध्यसे मूढरे ॥ प्रति

पद नयनय १ पुनयः परिजने रसकृडपगूढ रे ॥ कण ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हेसुखेंआत्मातुं स्वजन अने पुत्र इत्यादिकोनां परिचयगुणेकरीने गुंआ

संसारमां व्यर्थबंधापावते वली पगलेपगले नवानवा अयुनवेकरी अने नवानवा परा

जवेकरी वारंवारतुं आलिंगितनो एटले युक्तो ॥ २ ॥

घटयसि कचन मदमुन्नते कचिददो हीनतादीन रे ॥ प्र
तिजव रूपमपरापर वदसि वत कर्मणाधीन रे ॥ क० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हे आत्मा तु किहाकतो राजलक्ष्मीप्रमुख सपत्नीनामदने वाली किहाकतो हीनतापामी रांकजेवो जीखारीयई हीनतापणाने धारणकोठे वायाभर्य हेजीवतु कर्माधीनथको जन्मजन्मप्रतें अपरअपरके० नवानवाज रूप रेठे कोईनवेजीखारी कोईनवेराजा कोईनवेतिर्यच कोईनवेनारकी वलीएकनवमांषण राजारकपणुप्रमुख अनेकरूपधारणकरेठे एकेहेवो महोदो खेदनोहेतुठे ॥ ३ ॥

जातु शैशवदशापरवशो ॥ जातु तारुण्यमदमत्त रे ॥ जातु
उर्जयजराजर्जरो ॥ जातु पितृपतिकरायत्तरे ॥ क० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अरेजीवतु एकनवमांषण कोईकवारेंतो बालकअवस्थाने आधीनर हेठे अने कोईकवारेंतो तारुण्यअवस्थाना मदेकरी उन्मत्तथायठे वलीकोईकवारें उर्जय जरा अस्थाये करी ड खवतथायठे अनेकोईकवारें यमराजाना हाथमांसप डाईजायठे एहवी अवस्थाओने पामेठे ॥ ४ ॥

व्रजति तनयोपि ननु जनकता ॥ तनयता व्रजति पुनरेप रे ॥ जाव
यन् विकृतिमिति नवगते ॥ सत्यजतमा नृजवशुजशेष शोक० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हे आत्मा आससारमा कोईनवमातो दीकरोते बापथायठे फरीकोई नवमां बापतेदीकरो थायठे एहवी ससारी पुरुषोनी गतिओनी फजेतीजोईने मनु प्यजन्ममां जेना पुण्यशेषरह्याठे एहवो तु आससारने मूकीआप ॥ ५ ॥

यत्र ड खातिगददवलवेरनुदिन दहसे जीव रे ॥ दत्त
तत्रैव रज्यसि चिरं मोहमदिरामदक्षीव रे ॥ क० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ अरेजीव आससारमा ड ख तथा आरतिजेचिता अने रोगरूप बावान लेंकरीने तुं नित्यनित्यप्रते दाजेठे तोपणमोहरूप मदिराना मदेकरी उन्मत्तथोईने तेमां जपणाकाजसुग्री अतुरक्तथायठे माटेवतइतिखेदे मोहनाफवेज जीवड खीथायठे ॥

दर्शयन् किमपि सुखवैजव ॥ सदरस्तदथ सदसेव रे ॥ विप्र
लज्जयति शिशुमिव जन ॥ कालवटुको ऽयमत्रैव रे ॥ क० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ अरेजीव जेमकोइजघुबालकने उगवासारु कोइकचीजतेनाहाथमां आ पीपाढी बीनवीनश्यें तेम दत्तइतिखेदे आजगतमां कालरूपीथो वटुकके० चार ते

शांतसुधारस.

तुजने कांश्चमुख ऐश्वर्यादिक देखाहीने अकस्मात् तेसुखने जाणेनजहता
 करीनाखेते एम ठोकराने उगवानी रीतें कालरूपबहुक लोकोने उगेते ॥ ३ ॥
 सकल संसारजयजेदकं ॥ जिनवचो मनसि निवधान रे ।
 विनय परिण मय निःश्रेयसं ॥ विहितशमरससुधापान रे ॥ ४ ॥
 इति श्री शांतसुधारस गेयकाव्ये संसारजावना विजावनो
 नाम तृतीयः प्रकाशः ॥

अर्थ ॥ तेमाटे अरेविनयतुं शांतिसुधारसतुं पानकरी समस्तसंसारिकजय
 नाशकरनार एहवा जिन श्री वीतरागनावचनने मनमाधारणकर अने मोक्षपा
 एरीतें विनयविजयजीउपाध्याय पोतेजपोताना आत्मानेतीखामण आपेते ।
 इति श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये संसारजावना विजावनोनाम तृतीयः प्रकाशः ॥ ३ ॥
 स्वागतावृत्तां ॥ एक एव जगवानयमात्मा ज्ञानदर्शनतरंगसरंगः ॥
 सर्वमन्युपकल्पितमेतत् व्याकुलीकरणमेव ममत्वम् ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेचोयी एकत्वजावना जावेते एकज जगवानते आआत्माते अने ज्ञानदर्श
 न तथा चारित्ररूप तरंगेकरीने तरंगके ० विजासीते पणते आत्मासिवाय वीजाजे
 कांई कल्पितपुजजादिकते तेसर्व ममतास्पदमांज व्याकुलकरनाराते ॥ १ ॥

प्रबोधतावृत्तत्रयं ॥ अवुधैः परजावलालसालसदज्ञानदशा
 वशात्मनिः ॥ परवस्तुपु हा स्वकीयता विषयावेशवशादि
 कल्प्यते ॥ २ ॥ कृतिनां दधितेति चितनं परदारेपु यथा
 विपत्तयो ॥ विविधात्तिजयावद् तथा परजावेपु ममत्वजावनां ॥
 ३ ॥ अधुना परजावसंवृतिं हर चेतः परितोवगुंठिनं ॥ कण

मात्मविचारचंदनद्रुमवातोर्मिरसाः स्पृशंतु मां ॥ ४ ॥
 अर्थ ॥ परवस्तुउपर रहेली अत्यंत उच्चाना योगेकरी उपनीजे अज्ञानअवस्थानी

आधीनता तेजेना अंतःकरणमां व्यापीते एहवामूर्खीने जे परकीयवस्तुउपर स्वकी
 पणुकल्पेते तेमात्र गद्य रूप रसादिकविषयांना आवेगेंकरीजकल्प्योलायते ए ए
 महोदु खेदनुंकारणते ॥ २ ॥ पुण्यवानपुरुषें परस्त्रीने पोतानीस्त्रीकरी चिंतवनक
 तेजेमविपत्तीनुं कारणप्रायते तेमज परकीयवस्तुउपर जे ममत्वकरतुं तेपण
 आप्रकारनीपीमातुं अने अनेकप्रकारना जयतुं कारणप्रायते ॥ ३ ॥

त्मा हवे चारेबाजुयेंविटेली परवस्तुनी संवृति जे आठादन तेनेदूरकर अने
चाररूप चदनवृद्ध उपरना वायुनीजहेरीनुंजे रस तेनुंएकदणमात्र स्पर्शकर
अनुपुवृत्त ॥ एकता समतोपेतामेनामात्मन् वि

जावय ॥ लजस्व परमानदसपद नमिराजवत् ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ अरेजीव आसमतायेंकरीयुक्त एहबुजे एकत्वपण तेने तु पोताला
त्मा विचारीजोईशतो नेमिराजकूपीनाजेवी परमानद सपदानेपामिश्र ॥ ५ ॥

॥ चतुर्थजावनाष्टक परजीयारागेणगीयते ॥

विनय चिंतय वस्तुतत्त्व जगति निजमिद कस्यकि ॥ नवति

मतिरिति यस्य हृदये दुरितमुदयति तस्य कि ॥ वि० ॥ १ ॥

एक उत्पद्यते तनुमानेक एव विपद्यते ॥ एक एव हि

कर्म चिनुते ॥ सैकक फलमश्नुते ॥ वि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवेवलीविशेषें एकत्वजावनाजावेठे ॥ ५ ॥ विनयविजयजी
पोतेज पोतानीआत्माने उपदेगेठे के हेविनय तु वस्तुतत्त्वजे आत्मज्ञान तेनुं

वनके ० विचारकर आजगतमा कोइनोस्वकीयपणुठेकेसु एहवीबुद्धि

उत्पन्नथायठे तेप्राणीने दुरितपापादिक उदयपामेठेसु अपितुतेने

नथी ॥ १ ॥ हेआत्मा ताहरोजीव एकलोज उपजेठे एकलोज मरणपामेठे

लोज कर्मनेवायेठे अने तेब्रथायला कर्मोनाफलनेपण एकलोज जोगवेठे ॥ २ ॥

यस्य यावान्परपरिग्रह ॥ विविधममतावीवध ॥ जलधि

विनिर्द्वतपोतयुक्त्या पतति तावद सावध ॥ वि० ॥ ३ ॥

स्वस्वजाव मध्यमुदिते भुवि विलुप्य विचेष्टते ॥ दृश्यता प

परजावघटनात्पतति विलुगति नृनते ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जिहासुधी जेप्राणीनेमाये परपरिग्रहउपर नानाप्रकारनी जे मम

हूपजारपडयोठे तिहांसुधी तो पठराप्रमुख वजनदारवस्तुयेंनरेलो जिहाज जेम

नातजियामां जश्वेसेठे तेम तेप्राणी पण सत्तारूप समुद्रना तजियामा

णबु ॥ ३ ॥ जेम मदेकरी वन्मत्तययला पुरुष स्वकीयस्वजाव एटले मून

वने लोपी जमीनउपरपमी चेष्टाकरेठे तेमज परवस्तुनी घटनायेकरी

पुरुष सत्तारूप जमिनमांपडेठे लोटेठे अने जप्रायमान थयोयकोरहेठे ॥ ४ ॥

पश्य कांचनमित्तरपुञ्जलमिलितमंचति कां दशां ॥ केवलस्य तु तस्य
रूपं विदितमेव चवाटशां ॥ वि० ॥ ७॥ एवमात्मनि कर्मवशतो जवति
रूपमनेकधा ॥ कर्म मलरहितं तु जगवति जासते कांचनविधा ॥ वि० ॥ ८॥
अर्थ ॥ जेमसुवर्णमां बीजाधानुनी मिश्रतायवाथी विपरीतदशानेपामेते अने
तेसुवर्णना शुद्धस्वरूपनीतो हेजीव तद्दाराजेवाने खबरजठे ॥ ५ ॥ तेमजआत्मा
नेविषे कर्मरूप अन्यथातुना वज्रंकरी नानाप्रकारना रूपथायठे पणकर्ममलरहित
शुद्धज्ञानस्वरूपी आत्मातो सुवर्णसरखो देदीप्यमानजासते ॥ ६ ॥

ज्ञानदर्शनचरणपर्यवपरिवृतः परमेश्वरः ॥ एक एवानुजवसदने सर
मतामविनश्वरः ॥ वि० ॥ ९॥ इति रुचिरसमतामृतरस क्लृप्तमुदितमास्वाद
य मुद्रा ॥ विनय विपयातीतसुखरसरतिरुदंचतु ते सदा ॥ वि० ॥ १०॥ इति श्री
शान्तसुधारसगेयकाव्ये एकत्वज्ञावनाविज्ञावनोनाम चतुर्थः प्रकाशः

अर्थ ॥ तेआत्मा ज्ञान दर्शनअने चारित्रना पर्यायेंकरीयुक्तएहवो अविनाशीजे एकपर
मेश्वर तेमहारा अनुनवगृहमां रम्यमाणयजो ॥ ९॥ माटेहेआत्मा प्राप्तयजो एहवो अ
तिमुंदर समतारूप अमृतरस तेनोएकक्लृप्तमात्र पण संतोपेंकरी आस्वादनकर अने हे
विनय सर्वकाल विषयसुखयी अतीत एटलेजूडा एहवाजे शान्तिसुखरस तेनाउपरताह
रेप्रीतिहोजो ॥ १०॥ १० शान्तसुधारसगेयकाव्ये एकत्वज्ञावनाविज्ञावनोनाम चतुर्थः प्रकाशः

उपजातिवृत्तं ॥ परः प्रविष्टः कुरुते विनाशं लोकोक्तिरेषा न मृपेति मन्ये ॥
निविश्यकर्माणुजिरस्य किं किं ज्ञानात्मनो नो समपादि कष्टं ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे पांचमी अन्यत्वज्ञावना जावतोयको श्रीविनयविजयजी उपाव्यायकहे
ठे एकनायरमां बीजायेंप्रवेशकखो एटले पहेजानानाशकरेठे एहवु लोकोनुं बोलवुं
मने खोडुंजागतुनयी केमके महारोआत्मा ज्ञानस्वरूपीठे तेमां कर्मरूप परमाणुये प्र
वेशकरीने आत्माने कोणकोण कष्टोनयीआपी अर्थात् सर्वकष्टोआपीजठे ॥ १ ॥

स्वागतावृत्तम् ॥ खिद्यसे ननु किमन्यकथार्तः सर्वदेव ममतापरतंत्रः ॥
चितयरयनुपमान्कथमात्मन्नात्मनो गुणमणीन्नि कदापि ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अरेजीवतु सर्वकाल ममताने स्वाधीनयई अन्यजे पुज्यादिक तेनीज
गोटीये पीडितयको कांखेदपामेठे अने जेहनीकोडवपमाजनयी एवा तारी आत्मा
ना गुणरुपजे मणीरत्न तेनुंकोडवारेंपण चिंतन केमकरतोनयी एकेटलुं अयुक्तठे ॥

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तद्वयम् ॥ यस्मै त्व यतसे विज्ञेपि च यतो यत्र
निश मोदसे यद्यञ्चोचसि यद्विठसि हृदा यत्प्राप्य पेप्रीयसे ॥
स्निग्धो येषु निजस्वप्नावममल निर्लोठ्य लालप्यसे तत्सर्व पर
कीयमेव जगवन्नात्मन् किञ्चित्तव ॥ ३ ॥ छटा कटकदर्यना क
तिन ता सोढास्त्वया ससृतौ तिर्यङ्नारकयोनिषु प्रतिहतञ्जिघ्रो
विजिघ्रो मुहु ॥ सर्वं तत्परकीयञ्चर्विलसित विस्मृत्य तेष्वेव हा
रज्यन्मुह्यसि मूढ तानुपचरन्नात्मन् न कि लज्जसे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे आत्मा तु जेनेवास्ते घणीयत्नकरे ते अने जेनाथकी घण्टे
तथा जेयकी सर्वकाल आनंदपामेते वली जेनाथर्येघणुशोचकरे ते अथवा
ताहारादयमां हरहमेस इहेते वली जेनादेखवाथी अत्यतप्रीतिपामेते जेनेविषे
घणुस्नेहराखी पोतानानिर्मल ज्ञानादिक स्वप्नावनो नाशकरी लाजनपालनकरे
त्यादिकक्रियाते सर्वपरकीयजते पण हे आत्मस्वरूपी जगवन् एमास्वकीय
इनथी ॥ ३ ॥ अरेजीवतुपूर्वोक्तप्रकारेकरतोयको आससारमा तिर्यच अने
योनीमा अत्यतछट एहवी अनेककदर्यनाथो तेंजोगवीनथीकेसु अपितु
ज केमके मुहुके ० बारवार नरकादिकयोनीयोमा हणाणु ठेदाणु जेदाणु
वी तहारी अस्थायीयश् तोपणहेमुख तेसर्व परकीय एटले स्वरूपविना
थी डर्विजासयया तेनेविस्मृतकरी फरितेनाउपरज प्रेमधरीने मोहपामेते
ज सेचनकरतोयको केमज्झातो नथी माटे हाइतिखेदे एपणमहोटी खेदनीज

अनुष्टुबृत्त ॥ ज्ञानदर्शनचारित्रकेतनाचेतना विना ॥

सर्वमन्यद्विनिश्चित्य यतस्व स्वहिताप्तये ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हे आत्मा तु ज्ञान दर्शन अने चारित्रनी आश्रयचूतजे चेतना ते
बीजाजे विजाविक पदार्थते तेसर्पने निश्चयकी तहाराथी अन्यके ०
पोताना हितने अर्थेयत्नकर ॥ ५ ॥

॥ पंचमजावनाष्टक श्रीरागेण गीयते ॥ तुज्युणपारनहिस्रथणोपदेशी ॥

विनय निजालय निजजवन तनुधनसुतसदनस्वजनादिषु कि नि
जमिद कुगतेरचन ॥ वि० ॥ १ ॥ येन सदाश्रयसे ऽतिविमोहादिदमहमि
त्यविजेट तदपि शरीर नियतमधीरात्प्रजति जवत धृतखेदा ॥ वि० ॥ १ ॥

अर्थाहवेविशेषे अन्यत्वजावनाजावता श्रीविनयविजयजी उपाध्याय पोतानेउप
देशकरेठे के हेविनय तुंतहारापोताना आत्मारूपघरने जो अने आसंसारमां शरीर
इव्य पुत्र घर स्वजनादिकमां कोणतुजने डुर्गतिथीरक्षण करवालोठे अर्थात्कोइज
नथी एटलेतुं स्वजनादिकनेअर्थे माठाकर्मकरेठे तेकर्मनायोगथी जेवारें नरकादिक
डुर्गतिमांजइस तेवारें तहारोहाथपकनीने तुजने कोइडुर्गतिथी वारीराखशेनही ॥१॥
बीजातोदूररह्या पणजेनीसाथें तुं अत्यंतमोहनावशयकी ऐकपणुंकरेठे एहवुंजे
शरीरतेपण निश्चयथीअधीरोठे सेवट खेदकरावी तुजने मूकीचाव्योजसे अथवा खेद
नोकरनारतुंठो एहवा तुजनेमूकी चाव्योजसे ॥ २ ॥

जन्मनि जन्मनि विविधपरिग्रहमुपचिनुपे च कुटुंबं ॥ तेषु च
तं परजवगमने नानुसरति कृशमपि सुवं ॥ वि० ॥३॥ त्यज
ममतापरितापनिदानं ॥ परपरिचयपरिणामं ॥ नज निस्संगत
या विशदीकृतमनुचवसुखरसमजिरामं ॥ वि० ॥ ४ ॥

॥ हेप्राणीतुं जन्म जन्मने विपे विविधप्रकारना परिग्रहने संपादनकरेठे
कुटुंबने संपादनकरेठे परंतु जन्मांतरेंजाता ते पूर्वाक्तपरिग्रह
एकदोकडो पण ताहरीसाथेंआवतोनथी ॥ ३ ॥ माटे ममतानायोगेंकरी अ
मुख्यकारण एवो परकीयवस्तुनो परिणाम तेनोत्यागकर अने निःसंग
स्वयययलुं आब्हादनोकरनार एहवुंजेअनुचवसुख तेनुंसेवनकर ॥ ४॥

पथि पथि विविधपथैः पथिकैः सह कुरुते कः प्रतिबंधं ॥
निजनिजकर्मवशैः स्वजने सह किं कुरुपे ममताबंधं ॥ वि० ॥ ५ ॥
प्रणयविहीने दधदन्निपंगं ॥ सहते बहुसंतापं ॥ त्वयि निः
प्रणये पुञ्जलनिचये वहसि मुधा ममतातापं ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेमपथीमाणसने जूदेजूदेस्थानकें मार्गमार्गमां वाटालुलोकतुं मिलाप
पणते वाटमार्गुनीसाथें कोइप्रतिबंधकरतोनथी तेमजपोतपोताना कर्म
नेवशें आवीमल्या एहवावाटमार्गुतुल्य जे तारास्वजनलोक तेनीसाथेतुं ममत्वनो
प्रतिबंधकाकरेठे ॥ ५ ॥ जेमकोइ स्नेहान्यपदार्थहोय अथवामनुप्यहोय तेनाठपर
स्नेहपरनाराप्राणी बहुसंतापने सहनकरेठे तेमज तुंपण ताहाराठपर निस्नेही ए
बवोने पुञ्जनोसमुदाय एटलेपोतानुंशरीर तेपणपुञ्जठे अनेजेस्वजनादिक शरीर

जीरने तेपणपुञ्जजने तथा नयविधपरिग्रह तेपणपुञ्जजने एहवापुञ्जनना ॥ ६ ॥
र व्यर्थ ममता रूप ताप धारण करीने सताप सहन करेते ॥ ६ ॥

त्यज सयोग नियतवियोग ॥ कुरु निर्मलमवधान ॥ नद्विद्वि
धान कथमपि तृप्यसि ॥ मृगतृष्णाघनरसपान ॥ वि० ॥ ७ ॥ ज
जिनपतिममदायसदाय ॥ शिवगतिसुगमोपाय ॥ पितृ गद
गमन परिहृतवमन ॥ शातसुधारसमनपाय ॥ वि० ॥ ८ ॥

५० शातसुधारमगेय काव्ये अन्यत्वजावनाविजावनो नाम पचम ॥

अर्थ ॥ माटेनिभयेकरी जेहनो त्रियोगयवानोते एहवापुञ्जजादिकसाथे जे ते
योगरूपते तेनोव्यागकर अनेनिर्मल एहरोजेपोतानो शुद्धात्मजावतेनेपि
ने० मस्ययः एकाग्रपणेजहाराख केमकेकोऽपणप्राणी मृगतृष्णारूप जन्तु
रीने कदापिसा नें तृप्तयवानोनथी तेमतुपण परवस्तुउपर ममत्वरारखी को
श्यामगतिमा तृतिपामनारनथी ॥ ७ ॥ माटेरेआत्मा तु असहायने ॥ ८ ॥
नार एतेअशरणने शरणनूत एहवातीर्थकरदेव तेनुसेवनकर अनेनिरदोष
गतिमाचरातु जे सुगमोपाय अथवा जेमांथी परिकृतके० नाशपाप्मुते यमनके
मोहनामुगना यमरापणु रजी गदशमनके० ससाररूप रोगनो समायना ॥ ९ ॥
जे शान्तनामा सुधारमगे० अमृततरस तेनो पिबरे० पानकर ॥ १० ॥ ५३थी
धारणनेपसाथे अन्यत्वजावनारिजावनो नाम पचम प्रकाश

शादेलिक्कीडित वृत्त ॥ मन्दिजो मन्दिराष्ट परिगलतल्लेग
मगागुचि गुण्या मृत्प्रमृदा वहि म वदुगो धोतांपि गगो
दरे ॥ नापते गुचिता यत्रा तनुचृता कायो निकायो मदायी
जन्मान्त्रिपुरीपमृत्प्रजमा नाय तत्रा शुद्धयति ॥ १ ॥

अर्थ ॥ दण्ठरी अगुचि जावना नापेते जेम मन्दि गागानुपत्र गरीनीमा
॥ विदेकरी मन्दिनायत्र नेत्रिडामाथी मदिगगनापेते तथी तेनेडामां मदिग
॥ मन्दिना अगुचोनायते तेनेगमात्र पण मदिगनामगेकरीने अपरिग्रह
एतन्म मन्दिना नावनना विड तेनेपरिग्रहाने अर्थे वाञ्छिथी माटीगायें म
ने ५३ मन्दिना पाणीदेकरी रणागुन भाडगोडे माकरगामानिय ताप
मन्दिगगना विड कागार परिग्रहायनरी तेमन मनुष्यना अ पन वीज

ङाङाकरवायोग्य ह्याम रक्त मल मूत्रनोस्थानकरूप शरीर तेने माटीयंगसवाथी
अथवा गंगादिकनापाणीये नवगव्याथी पणपूर्वोक्त दृष्टांतेकोड्वारें शुद्धयातुनथी।

मंदाक्रांतावृत्तां॥मनायं रनायं पुनरपि पुनः स्नांति शुद्धाच्चिरंनि वा
रं वारं वत मलतनुं चंदनेरचयंते ॥ मूढात्मानो वय मपमलाः प्री
तिमित्याश्रयंते नो शुद्ध्यंते कथमवकरः शक्यते शोद्धमेवं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ माटेजगतमां जेतुंअंतःकरण मूढययुंठे एहवाजोक स्नानकरीने वा
रंवार शरीरशुद्धि करवानेअर्थे फगिण स्नानकरेठे तथा वारंवार मलनास्थानकरू
प शरीरने चंदनेकरीचचंठे अने अर्मेनिर्मलयया एवुंकहीने प्रीतिकरेठे पण एम न
थी जाणताजे एशरीर तो किवारेपण शुद्धयातुंनथी केमके खात्रनुं उकरडो तेको
शरीने शुद्ध थायकेसुं अर्थात्नजथाय ॥ १ ॥

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तं ॥ कर्पूरादिचिरचितोपि लघुनो नो
गाढते सौरजं नाजन्मोपकृतोपि हंत पिशुनः सौजन्यमा
लंबते ॥ देहोप्येप तथा जहाति न नृणां स्वाभाविकीं विस्त्र
तां नान्यक्तोपि विनूपितोपि बहुधा पुष्टोपि विश्वस्यते ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ जेमलसणमां कर्पूरादिकपदार्थोनो जेलकखो तोपण लसणकांइ सुगंधी
वत थायनही तथा जन्मपर्यंत उपकारकखोहोय तोपण दुर्जनपुरुष कांइ सौजन्यता
ने धारणकरतो नथी तो हंतइतिखेदे आमनुप्यनुंशरीर तेपण स्वभावसिद्ध दुर्गंधने
मूकतुंनथी आशरीरने विविधप्रकारनासुगंधीतेलेंकरीमसव्यो अनेवस्त्रालंकारेकरी
चूपितकखो तथा खवरावी पीवरावीने अत्यंतपुष्टकखो तोपण विश्वासनोपात्र था
यनही एटले एशरीर हवेसारुंययुं एहवोविश्वास कदापिआवेनही ॥ ३ ॥

उपेक्षवज्रावृत्तं ॥ यदीयसंसर्गमवाप्य सद्यो भवेच्चुचीनामशुचित्वमु
ञ्चेः ॥ अग्रमेध्योनेर्ववपुषोस्य शौचसंकल्पमोहोयमहो महीयान् ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ शरीरनोमंबंधपामिने पवित्रपदार्थोने पण अपवित्रतापणुं आवेठे केम
के आशरीरने उत्तमजातिना चंदनादिके मर्दनकरो तो तेचंदनादिक थोडीजवारमा
पोतानुं मुंमंथतापणुंमूकीने दुर्गंधतानेधारणकरेठे तेमज उत्तमप्रकारनानोजन खव
राव्याथी तेपण तुरत नरगमय थयीजायठे एवो आ अपवित्रवस्तुने उत्पत्तिनुकार
ण जेशरीर तेनेपवित्रपणुं करवाना संकल्पनो मोहराखवुं एमहोदोआश्चर्यकारीठे ४

स्वागतावृत्त॥ इत्यवेत्य शुचिवादमतस्थं पथ्यमेव जगदेकपवित्र ॥
 शोधन सकलदोषमलाना धर्ममेव हृदये निदधीत्या ॥ ५ ॥
 अर्थ ॥ एरीते शरीरने पवित्रकरवानोवाद स्वोदोजाणीने जगतमां ५०
 पथ्य तो समस्तदोषरूपमज्ञानो शोधक एह्वोजे र्म तेहने रुदयमाधरो ॥ ५ ॥
 ॥ पष्टनायनाष्टक आस्तावरीरागेण गीयते कागारेतनुचुनिचुनिजावे एदेशी ॥
 जावय रे वपुरिदमतिमलिन विनय विवोधय मानसनलिन॥
 पावनमनुचितय विजुमेक॥ परममहोमयमुदितविवेक॥ जा० ॥ १ ॥
 दम्पतिरेतो रूधिरविवर्तं किं शुभमिह मलकमलगतं॥ नृशम
 पि पिदित स्रवति विरूप को बहुमनुतेऽवस्करकूप ॥ जा० ॥ २ ॥
 अर्थ ॥ हरेनिनयविजयजी उपाध्याय पोतेंपोताने उपदेशकर्तो
 प्राप्ते देविनय आशरीरनेतु घणुजमलीनजाणीने पोतानुमनरूपकमज
 र वजीने परमतेजस्वी अनेजेनायकी उत्तमविचार उत्पन्नथाय एह्वो एकपवित्र
 परमात्मानु प्रितयनर ॥ १ ॥ स्त्रीनोरक्त अने पुरुषनो रेत तेनापरिणाम
 मरूपयी उत्पन्नयपु एह्वु मजमयजे कश्मजके० चीखलतेनी गतीके० खाइ रूप
 आ शरीर तेमांसुसास्त्रे जोआशरीरने अत्यतदाकीराख्यु तोपणतेमांयी विरूप
 णे मांडोडुंगन स्येने तोण्यांचगना कूराने कोणरुढोफरी माननाग्ने अर्थात्
 कोदण उरुगारूप कचरापेंकरी नरेला कूराने ननुमानसेनही ॥ २ ॥
 नजनि मयउ शुचि तानूल ॥ कर्तुं मयमारुतमनुकूल ॥ तिष्ठ
 नि मुग्नि क्रियत काल॥ मुग्गमसुगर्भि जुगुप्सितलाल ॥ जा०
 ॥ ३ ॥ अमुरनिगं यदोतरचारी॥ आवरितु शक्यो न विकारी॥
 वपुरुष जिप्रमि वारवाग॥ दमति बुधस्तत्र शौचाचार ॥ जा० ॥ ४ ॥
 अर्थ ॥ सुदनापूजना कर्तुं प्रमुग्गनाग्नीने मुग्गमरीपायु अथुग्गनरवाना
 स्थापने पण्डु निदासगायोग्य अनेपणीज कुगडाकरायाग्यने ताजनी रनी अ
 विप्ररेयोग्य एहवा तदागमुग्गनी मुग्गीते केदनोरु यस्तगहगे ॥ ३ ॥ शरीरमांग
 नगे विविप्रदागना विकारेकरीमदित अमुग्गनिगयनो रदेनागे ते तादृगमुग्गना
 बुजेने इच्छामूढवने तुममयेयपोनरी तोनादगयगने मुग्गीपदायाना नेदरी व
 कार नेदनी सुवाग्निवेने ए तागे पवित्रतानो आचारजाज्ञे पदितनामादम ॥ ४ ॥

षाट्श नव रंध्राणि निकामं ॥ गलदशुचीनि न यांति विरामं ॥
यत्र वपुषि तत्कलयसि पूतं ॥ मन्ये तव नूतनमाकूतं ॥ जाण ॥ ५ ॥
अशितमुपरकरसंस्कृतमन्नं जगति जुगुप्सां जनयति हन्नं ॥ पुं
सवनं धेनवमपि लीडं भवति विगर्हितमति जनमीढं ॥ जाण ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ अतिशयेंकरी जेमांथी रात्रदिवस अपवित्रवस्तुश्रवेठे पणकोश्वारें विरा
मपामतिनथी एहवास्त्रीना वारठिष् अने पुरुपनानवठिष् तेठिडेंकरीसहित एहवा
शरीरने तुपवित्रपणोजाणेठे माटेए ताहरोकोड नवोज आचारजणायठे ॥ ५ ॥ ना
नाप्रकारे वगारप्रमुखना संस्कारेकरी संस्कृतकरेलुं पचावेलुं एहवुंजे अन्न तेपण आ
शरीरमां आरोग्याथकी हन्नके ० विष्टारूपयडजायठे तेणेकरी जगतमां जुगुप्सा
के ० डुगहाउत्पन्नकरेठे वली आशरीरने वीर्यनीवृद्धिकरनारुं गायनुंडय प्राशनक
रीने फरीतेपुरुषे मूत्रितकखोथको तेपणअत्यंत निंदाकरवायोग्य थडपडेठे ॥ ६ ॥

केवलमलमयपुञ्जलनिचये अशुचीकृतशुचिन्नोजनसिचये ॥ वपु
पि विचिंतय परमिहसारं शिवसाधनसामर्थ्यमुदारं ॥ जाण ॥ ७ ॥
येन विराजितमिदमतिपुण्यं तच्चिंतय चेतननैपुण्यं ॥ विशदागमम
धिगम्य निपानं विरचय शांतसुधारसपानं ॥ जाण ॥ ८ ॥ इति श्री
शांतसुधारसगेयकाव्ये अशौचज्ञावनाविज्ञावनोनाम पष्ठः प्रकाशः

अर्थ ॥ माटे केवलमलरूप पुञ्जनोसमूह अने पवित्रनोजनने अपवित्रपणु आ
पनार एहवाशरीरमां मात्रएक मोहसाधन करवानुंजे सामर्थ्यठे एहिजमहोटो सार
नूतजाण ॥ ७ ॥ मोहसाधनेकरी नूपितकखोथको ए शरीरपवित्रथायठे तेचेतना
नीज चातुर्यताजाणवी पणजेमा निर्मलसिद्धांतरूप जलमिलेठे एहवो जलस्थान
कजोडने शांतसुधारसनोपानकर ॥ ८ ॥ इति श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये अशुचिना
वनाविज्ञावनोनाम पष्ठः प्रकाशः

जुजंगप्रयातं वृत्तं ॥ यथा सर्वतो निर्जरै रापतत्रिः प्रपूर्येत सद्यः पयोजिस्त
टाकः ॥ तथैवाश्रवैः कर्मभिः संनृतोगी भवेद्याकुलश्रंचलः पंकिलश्च ॥ १ ॥
अर्थ ॥ हवेसातमी आश्रवजावना जावेठे जेम सर्ववाजुथी पमत्ता पाणीना
निजरणायेकरी तत्कालतलाव नराडजायठे पठे पाणीनातरगेंकरी चचलथायठे ते

मज तदग्रयेने ज्यादिके व्याकुलथायने तेम आश्रवेकरीयुक्तप्राणी
थी नगपुग्गई व्याकुल यने चचजथको पापरूपकादवे सहितथायने ॥ १ ॥

गादूलविक्रीडित वृत्त ॥ यावत्किचिद्विद्वानुन्नय तरसा कमेंद
निर्जायते तावच्चाश्रवशत्रवोऽनुसमय सिचति नूयोपि तत् ॥
हा कष्ट कथमाश्रवप्रतिजटा शक्या निरोद्धु मया ससा
रादतिजीपणान्मम दहा मुक्ति कथ जाविनी ॥ २ ॥

अये ॥ ते जेटजामा अनुनयनेने बलात्कारेकरी महारा थत्तामाथी कांश्च
मने र्गुग्गुग्गुग्गु तेदजामांरली आश्रवरूपशत्रु समयसमयप्रते कमेने फरी
पनरने माटे साडतिगेदे मने एवु कवणलागेने के हुं आश्रवरूपशत्रुने
जीनिता अने एनीनतो अत्यंतनयकर ससारथकी महारावूटको जसारी

प्रदपणीवित्ता ॥ मिथ्यात्वाविरतिकपाययोगसज्ञाश्रत्तार
मुहनिजिगश्रवा प्रदिष्टा ॥ कर्माणि प्रतिसमय
स्फुटैर्गमीजिर्गम्रतो भ्रमयगतो भ्रमति जीवा ॥ ३ ॥

अये ॥ पुष्परतपुष्पो १ मिथ्यात्व २ अप्रति ३ कपाय ४ योग
ता आश्रवाश्रवशत्रुने ते समयसमयप्रते एवाश्रवाश्रवना योगेकरी कमाने
ताग बीग ते भ्रमेकरी चारगतिरूप समाग्मानमेने ॥ २ ॥

ग्योदनायुन ॥ इडियात्रतकपाययोगजा पच पच चतुरन्विताम्ब
य ॥ पचविगतिरुगक्रिया इति नेत्रप्रेदपस्मिग्यया ऽप्यमी ॥ ४ ॥

अये ॥ पचऽडियो तथा प्राणातिपानादिर पाचअप्रत अने क्रोमादिक चार
पच तनी मनादिर प्रणयोग तथा कायिकादिर पचीम अस्तक्रिया एरीत सर्व
मनेने आश्रव वतावीम प्रमाणुने ॥ ४ ॥

इडरचायुन ॥ इत्याश्रवाणामपिगम्य तव निश्चित्य सत्त शुनिसन्निग
नानाग्ग्या निर्गोपे पिगलद्विगेपे सयांमना डाग् यतितव्यमानम् ॥ ५ ॥

अये ॥ एतदु आश्रवनु तवजाणीने निधययफी शास्त्रमन्निगानपणु एव
आश्रव मिद्वानकर शास्त्रनु दतापणु तेनेनायफी पिगेपगुने एता आश्रव
मनुने पिगलद्विगेपे दिद्व्यमानु मुग्ग यन्नकर ॥ ५ ॥

સતમનાથનાટકં ધનાશ્રીરાગેણ ગીયતે ॥ ઞોડીમારેહંસારેવિપયનરાચિયં એડેડી ॥

પરિહરણીયા રે સુકૃતિનિરાશ્રવા હદિ શમતામવધાય ॥ પ્રચવં
લ્યેતં રે નૃશમુચ્ચંચલા વિન્નુગુણવિન્નવવધાય ॥ પરિ ૦ ॥ ૧ ॥

કુગુન્નિયુક્તા રે કુમતિપરિહુનાઃ ॥ શિવપુરપથમપદાય
પ્રયતંતેડમીરે ક્રિયયા હુટયા પ્રત્યુત શિવવિરદાય ॥ પરિ ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ ॥ સુકૃતવંતપુરુષે હૃદયમાં સમતાધારણકરી આશ્રવનોપરિહારકરવો થયે
જીવ આ લોચવના શાંકજનીપરે વાંધીરાચનારો જે આશ્રવ તે વિહુજે પરમાત્મા
તેનાગુણરૂપ એશ્વર્યતાનો નાશકરવાને સમર્થયાયત્રે ॥ ૧ ॥ કુગુરુચેકરેડીપ્રિરણા
અને કુમતિયેકરી યુક્તયજ્ઞા હેહુટીવ તું કાયિકાદિક હુટક્રિયાઈમાં પ્રવત્તે
કરી મોહપુરિયે જવાનો માર્ગમૂકીને ઝલટોમોહમાર્ગનો નાશકરવાનું જ તત્કરે ॥ ૨ ॥

અવિરતચિત્તા રે વિપયવશીકૃતા વિપદંતે વિતતાનિ ॥ ૬૬
પરલોકે રે કર્મવિપાકજાન્યવિરલહુ સ્વશતાનિ ॥ પરિ ૦ ॥ ૩ ॥

કરિઝમધુપા રે શલજમૃગાદયો વિપયવિનોદરસેન ॥ ૬૭
લજંતે રે વિવિધા વેદના વત પરિણિવિરસેન ॥ પરિ ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ ॥ જેનાચિનમાં વેગગ્યનથી એહવા વિપયને પગધીનચયલાપ્રાણી ૬૬જોકે
તથા પગજોકેપણ નિરંતરપણે કર્મનાપરિણામોથી ઉત્પન્નચયલાં શૈકમાહુ સ્વાંતું
મહત્કરે ॥ ૩ ॥ હન્તિ મન્ત્ય વ્રમર પતંગ અને મૃગ એવા પાંચજાનના પ્રાણીઓ
અનુકર્મણથી રમ રમ્ય રૂપ શબ્દ એ એકેકાવિપયના વિનોદરસેકરી નાનાપ્રકારની
વેદનાઓને એવિપયોના પરિણામ જે વિગ્ન એટલે માઠાગત તેણેકરીપામેંત્રે એ મહો
ટુંપેદંતું કારણત્રે ॥ ૪ ॥

ઉદિતકપાયા રે વિપયવશીકૃતા યાંતિ મહાનરકેપુ પરિવ
ર્તને રે નિચનમનંતશો જન્મજરામરકેપુ ॥ પરિ ૦ ॥ ૫ ॥

મનસા વાચા રે વપુષા ચંચલા હર્જયહરિતનગેણ ॥ ૬૮
પ્યંતે રે તત આશ્રવજયે યતતાં કૃતમપરેણ ॥ પરિ ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ ॥ જેને ક્રોધાદિક કપાય ઉદયમાંઆવ્યાત્રે તેપ્રાણીઓ પાંચહિંદ્રોના
વિપયોને સ્વાર્થનિષયલાત્રે તેણેકરી મહોટા નરકમાં જાયત્રે અને અનંનિવાર જન્મ
જરામરણકરે ॥ ૫ ॥ આશ્રવેકરી ચંચલ થયજા પ્રાણી મન વચન અને કાયાના

योगे दुर्जय एहबुजेपाप तेणेकरी युक्तथायते माटे चतुरसुरूपे आश्रवन
प्रयत्नकरतु अने नवा कर्म बांधवानही ॥ ६ ॥

शुद्धायोगा रे यदपि यतात्मना स्ववते शुद्धकर्माणि ॥ काचन
निगडास्तान्यपि जानीयात् हतनिर्दृतिशर्माणि ॥ परि० ॥ ७ ॥

मोदस्वैव रे साश्रवपाप्मना रोधे धियमाधाय ॥ शांतसुधारसपा
नमनारत विनय विधाय विधाय ॥ ८ ॥ इति श्री शांतमुखा

रस गेयकाव्ये आश्रवजावनाविजावनोनाम सप्तम प्रकाश

अर्थ ॥ जेणेपोतातु मनस्वाधीनकष्ट तेनाशुद्धयोगजेने ते शुद्धयोग जो

शुद्धकर्मानेज स्वयेने एटले शुद्धकर्मानेज प्राप्तिकरावेने परतु तेकर्मोपण

ना नाशकरवाने शोनानीबेडीसरखा जाणवा ॥ ७ ॥ माटे ॥ वनपावजयजी ॥

पोते पोतानेकहेने के अरेविनय आवाप्रकारेकरी आश्रवसहित जेपाप तना

रोधकरवा उपर बुद्धिराखी वारवार शांतिसुधारसनो पानकरीकरीने ॥ ८ ॥

इति श्री शांतसुधारस गेयकाव्ये आश्रवजावनाविजावनो नाम सप्तम प्रकाश

स्वागतावृत्तद्वय ॥ येन येन य इहाश्रवरोध सन्नवेन्नियतमो

पयिकेन ॥ आक्षिप्य स्व विनयोद्यतचेतास्तत्तदातरदृशा परिजा

व्य ॥ १ ॥ सयमेन विपयाविरतत्वे दर्शनेन वितथानिनिवे

श ॥ ध्यानमार्तमथ रौडमजस्र चेतस स्थिरतया च निरुध्या ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवेआठमो सरजावनाजावेने अरेविनय आजगतमा जे जे

निश्चयची आश्रवनरोध थतोहोय ते ते उपाय ताहरी अतरदृष्टियेजो तेने

चिंत जगामीने तेनेस्वीकारक ॥ १ ॥ एटले सयमेकरीने विषयउपर

सम्यक्त दर्शनेकरीने अग्निनिवेशके ॥ मिथ्यात्वनो आग्रहमूकीआप अने वि

स्थिरपरिणाम पणे करीने ध्यान तथा रौड एवे ध्याननु निरंतर रुधनकर ॥ २ ॥

शालिनीवृत्त ॥ क्रोधं क्लृप्त्वा मार्दवेनाजिमान हन्या मायामाजं

ज्वलेना ॥ लोभं वाराराशिरोऽनिरुध्या सतांपेण

अर्थ ॥ क्रुमायेकरी क्रोधनो जयकर मार्दवेकरी अग्निमाननो जयकर

करी मायाजेकपट तेने हणीनाख वलीसमुद्धजेवो दुष्कर जे लोभ तेहनो उघो

सरियोजे सतांप तेणेकरी रोधकर ॥ ३ ॥

स्वागतावृत्तं॥ गुप्तिजिस्तिमृजिरेवमजय्यान् त्रीन् विजित्य तरसाऽधमयो
गान् ॥ साधुसंवरपथे प्रयतेत्या लप्स्यसे हितमनीहितमिदं ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एमज मनगुप्ति वचनगुप्ति अने कायगुप्ति एत्रण गुप्तियेकरीने जे जीत
वाने घणाजडुजेन निंदनीक एहवा त्रण डुष्टयोग्य तेने जीती रुडासंवर मार्गनेवि
पे यत्नकर एटले प्रकाशवंत देदीप्यमान अने कोइकालें विनाशने न पामनारा एह
वा जे हितार्थ तेने पामीस अर्थात् मोक्षमुखने पामीस ॥ ४ ॥

मंदाक्रांतावृत्तं ॥ एवं रुद्धेष्वमलहृदयैराश्रवेष्वाप्तवाक्यश्रद्धाचंच
त्सितपटपटुः सुप्रतिष्ठानशाली ॥ शुद्धैर्योगैर्जवनपवनैः प्रेरितो
जीवपोतः स्रोतस्तीर्त्वा नवजलनिधेर्याति निर्वाणपुर्या ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ एवाप्रकारेंकरी स्वच्छहृदयवंत पुरुषें आश्रवनो रोधकरवो पठे आसके
पोतानाहितवांठक तीर्थकरादिक पुरुषोना वाक्योच्छपर जेअक्षराखवी तेजाणीयें
वाहणनेविषे एकसुंदर अनेउज्ज्वल वावटोचडाव्यो एहवो नूतनपीठबंध थयो थको
शुद्धमनोयोग शुद्धवचनयोग शुद्धकाययोग एत्रणयोग तेहिज जाणियें कोइक वेग
वानवायरो तेथेकरी पूखोथको जीवरूपीओ जहाज तेसंतारसमुद्रनो प्रवाहतरि
ने सुरत मोक्षरूप नगरियें जइपहोचेठे ॥ ५ ॥

॥ अष्टमजावनाष्टकं नटरागेण गीयते महावीरमेरो लालन एदेशी ॥

शृणु शिवसुखसाधनसङ्पायं सङ्पायं रे सङ्पायं ॥ शृणु शिवसु
खसाधनसङ्पायं ॥ ज्ञानादिकपावनरत्नत्रयपरमाराधनमनपायं
॥ शृणु ॥ १ ॥ ॥ विषयविकारमपाकुरु दूरं क्रोधं मानं सहमायं ॥
लोभं रिपुंच विजित्य सहेलं ॥ नज संयमगुणमकपायं ॥ शृणु ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे विनय तुं मोक्षसाधननो रुडोउपाय सांजल एकतो निर्दोषपवित्र
ज्ञानादिक रत्नत्रयतुं आराधनकर बीजो पांचेडियोना विषयसंबंधीजे विकारोठे ते
हनेदूरकर त्रीजोमायासहित क्रोध मान अनेलोचरूप शत्रुओनी हेलनाकरीसहेज
सां भ्रमविना एचारेकपायने हलकटजेवा जाणी जीतीजेइने कपायथी शून्यथयलो
एहवोजे संयमरूप गुण तेतुंसेवनकर ॥ १ ॥

उपशमरसमनुशीलय मनसा रोपदहनजलदप्राय ॥ कलय
विराग धृतपरजाग हृदि विनयं नाय नाय ॥ शृ० ॥ ३ ॥
आर्त रौंङ ध्यान मार्जय ॥ दद विकल्पपरचनानाय ॥
यदियमरुद्धा मानसवीथी ॥ तत्त्वविद पथा नाय ॥ शृ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ क्रोधरूपश्रग्ग्रीने शमाववा मेघनीपरें शांतिनोकरनार एहवोजे उपशम
रस तेहने तु मनमा धारणकर हे विनय रुदयमा धारणकरेलोजे ५१५
सवधी जाग तेहने तहाराकृदयमांधी नीत्वानीत्वाके० काढीकाढीने अत्यंत ३
नजे वैराग्य तेने धारणकर वली आर्तध्यान अनेरीइध्यानने धारणकरीसनही
तथा सकटप विकटपनीजेजालजे तेने वाली नस्मकरीनाख कारणके
योगना मार्गने रुधी न राखवो एवोकांइ तत्व वेत्तानो मार्गनथी तत्ववेत्ता
नेतो मनोयोग मोकलो राखबुज नही ॥ ४ ॥

सयमयोगैरवहितमानसशुद्धा चरितार्थयकाय ॥ नानामत
रुचिगहने चुवने निश्चिनु शुद्धपथ नाय ॥ शृ० ॥ ५ ॥ ब्रह्म
व्रतमगीकुरु विमल विभ्राण गुणसमवाय ॥ उदित
गुरुवदनाडपदेश सगृहाण शुचिमिव राय ॥ शृ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ सयमनायोगथी थयलीजेमननीशुद्धि तेणेकरीने कांइपण
नानाप्रकारनी रुचिसहीत विचित्रप्रकारना भतेंकरी गहन एटलेव्याप्त एहवो
गतमां नयरूप शुद्धमार्ग एटले स्यादाद शैलीरूपजे जैनमार्ग तेनोशोधकर ॥
वली गुणना समुदायने धरनार अत्यंतनिर्मल एहवाब्रह्मचर्यव्रत ने स्वीकारकर
अने गुरुयेंकरजावपदेशने जेरीतें शुद्धइव्यनो सग्रहकरियें तेरीतेंसग्रहकर ॥ ६ ॥

सयमवाड्मयकुसुमरसैरति सुरजय निजमध्यवसाय ॥ चेतन
मुपलक्षय कृतलक्षणज्ञानचरणगुणपर्याय ॥ शृ० ॥ ७ ॥ वदन
मलकुरु पावनरसन जिनचरित गाय गाय ॥ सविनय शांतिसु
धारसमेन चिर नद पाय पाय ॥ शृ० ॥ ८ ॥ इति श्रीशांतिसुधा
रसगेयकाव्ये सवरन्नावनाविनावनो नाम अष्टम प्रकाश

अर्थ ॥ सयमना प्रतिपादन करनारा एहवा परमेश्वरनी वाणीमय जेपुण्य ते
पुण्योना रसनीसुगंधी पोताना अथ्यवसायनेअत्यंतपणेकर अने ज्ञानादिक गुणपर्या

यस्य लक्षणो करनारुं एह्वोजे तद्धारुं चैतनते तेने तुं थोलख ॥ ३ ॥ पवित्र
अने जलारसकरी सहित एह्वुं परमेश्वरनाचरित्रोनुं गायन करीकरीने पोताना मु
खने अलंकृतके ० शोभितकर (नूपितकर) वली विनयसहित आ शांतिसुधारसनी
पान करी करीने घणाकाज सुधी आनंद मग्नमां रहे ॥ इति श्री शांतिसुधारस गेयका
अ संवरजावनाविजावनो नाम अष्टमः प्रकाशः ॥

इध्वज्जावृत्तां॥ यन्निर्जरा घादशधा निरुक्ता तत् घादशानां तपसां विजे
दात् ॥ हेतुप्रचेदादिह कार्यचेदः स्वातंत्र्यतस्तेकविधेव सा स्यात् ॥ १ ॥
अर्थ ॥ हवे निर्जरा जावनाजावते निर्झराजे वारप्रकारनी कहीठे तेवारप्रकारना
तपने चेदेकरीयाय इहां कारणनेचेदे कार्यनो चेदथाय तेणेकरी वारप्रकार कहेवाय
नदीकां स्वव्रतपणेतो निर्झरा एकप्रकारनीजठे ॥ १ ॥

अनुष्टुप्चतुष्टयं॥ काष्ठोपलादिरूपाणां निदानानां विजेदतः॥ वन्दि
यथैकरूपोपि पृथग्रूपो विवक्ष्यते॥ १ ॥ निर्जरापि घादशधा तपो
चेदेस्तथोदिता ॥ कर्मनिर्जरा एवात्मा तु सैकरूपेण वस्तुतः ॥ ३ ॥
अर्थ ॥ जेम कारणरूप काष्ठ अने पाखाणना जूदाजूदा चेदठे तेनाचेदेकरी यय
पि अग्रेएकरूपठे तथापि निन्ननिन्नरूप देखायठे एटजे आ अमुक काष्टनीअग्रि
अथवा आ अमुक पाखाणनी अग्रि इत्यादिक अग्रिना चेदकहेवायठे ॥ २ ॥ ते
मव तपनाचेदेकरी निर्झरा वारप्रकारनीकहीठे पण वस्तुतत्वे विचारतां कर्मनिर्झ
रा सरूप जे ठे तेतो एक रूपजठे ॥ ३ ॥

उपेध्वज्जावृत्तां॥ निकाचितानामपि कर्मणां यज्जरीयसां नूधरधराणां॥
विजेदने वज्रमिवातितीव्रं नमोस्तु तस्मै तपसेऽद्भुताय ॥ ४ ॥
अर्थ ॥ पर्वतजेवा डुडर एहवा महोटा निकाचितकर्मोनां चेदकरवाविपे वज्रनी
अन्यततीव्र एह्वुंअद्भुतजे तप तेने महारो नमस्कार हांजां ॥ ४ ॥

उपजातिवृत्तं॥ किमुच्यते सत्तपसः प्रजावः कठोरकर्माजितकिल्बि
षोपि ॥ दृढप्रहारीव निहत्य पापं यतोऽपवर्गं लज्जतेऽचिरेणा॥ १ ॥
यथा सुवर्णस्यशुचि स्वरूपं दीप्तः कृशानुः प्रकटीकरोति ॥
तथात्मनः कर्मरजो निहत्य ज्योतिस्तपस्तद्विशदीकरोति ॥ ६ ॥
अर्थ ॥ तपना रूमाप्रजावतुं केटलुं वत्साण करिये जेटलुं वत्साणकरिये

योमुंजत्रे केमके दृढप्रहारी जेवा पुरुषोए भहोटा कठोर कर्म करीने अत्यंत
सपादान कथुहुतो तेपण तपस्याना प्रजावे समस्त पापोनो नाशकरीने
लमा मोहू प्रते पाम्या ॥ ५ ॥ जेम प्रदीप्तअग्नि सुवर्णनु परित्रस्वरूप
तेमज तपजेत्रे तेपण आत्मामाधी कर्मरूप रजनो नाशकरीने साक्षात्
ज्योतिस्वरूप प्रगटकरेने ॥ ६ ॥

स्वग्धरावृत्त॥ बाह्येनाज्यतरेण प्रथितबहुजिदा जीयते येन
शत्रुश्रेणी बाह्यातरगा चरतनृपतिवत् जावलब्धजडिम्ना॥
यस्मात्प्राङ्मूर्ध्वेयु प्रकटितविजया लब्धय सिद्धयश्च वं
दे स्वर्गापवर्गापणपटु सततं तत्तपो विश्ववद्य ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेना बाह्य अने अन्यतर जेवेकरी घणानेद प्रख्यातत्रे एहवा
उपर गिरोयनायना योगेकरी जेहने दृढपण लब्धके० प्राप्तथायतो ते तपकरी
मनादिक बाह्यशत्रु अने रागादिक अतरग शत्रु तेनीजे श्रेणीके० पक्ति तेने
राजानीयर जीनीजयायने वजी जेतपथकी ऐश्वर्यताने प्रगटकरनारी
स्त्रीया अने आगसिद्धिआ प्रगटथायने तथा जे स्वर्ग अने मोक्षना पुण्य
कृपा वजीनगतने पूजयायोग्य एहवोजेतप तेहनेदु निरंतर नमस्कारकरुं ॥ ७
अथनवमनायनाष्ट सारगराणेण गीयते ॥ जिणदरायसरण तिहारे ॥ ८ ॥

विजावय विनय तपोमहिमान ॥ ध्रुवपद ॥ बहुजवसचित्त
पद्मममुना ॥ लज्जेनलघुलघिमान ॥ वि० ॥ १ ॥ याति
घनापि प्रनाघनपटली ॥ सरपवनेन विराम ॥ जजति त
था तपसा झुगिताली ॥ कृष्णजगरपरिणाम वि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ विनयविनयजी पोताने उपदशकरेनेके अरेविनय तुं तप
जगरनाकर नेनायागयफी घणानयनु सचितकरेनु पाप तुरतज ॥ ११५७
त्रे ॥ १ ॥ नेम तीकृष्णशयुये करी मडाटी मडाटी मेयनीपनिश्चा नाशपामने तम
तरेकरने मडाटीमडाटी पापनीपनिश्चा एक कृष्णमात्रमां नष्टयज्जायत्र ॥ २ ॥
वाञ्छितमाकपेति दूरादपि रिपुमपि व्रजति वयस्य ॥ तप इदमाश्र
य निमंलजायादागमपरमरहस्य ॥ ३ ॥ अनशनमूनांदरता वृत्तिन्दा
म रत्नपरिहार जज मालीन्य कायकेश तप इति बाह्यमुदाग ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली जे वांछितार्थ घण्टंदूरहोय तेनेपण नजीकआणीआपेठे तथाशत्रु
नेपण मित्रकरेठे एह्वाएतपने शास्त्रनुं परमरहस्य जाणीने निर्मलनावें आदर ॥
॥ ३ ॥ तेतपनावारजेठे १ अनशन २ उनोदरी ३ वृत्तिहास एटले वृत्तिसं
हेप ४ रसपरिहार ५ सांलीन्यता एटले इंडियोनोरोधनुं एकांतेवेसनुं ६ कायक्लेश
एठप्रकारनुं महोदुं बाह्यतपठे तेनुं तुं सेवनकर ॥ ४ ॥

प्रायश्चित्तं वेयावृत्यं स्वाध्यायं विनयं च ॥ कायोत्सर्गं शुचध्यानं
आन्यंतरमिदमच॥वि०॥५॥शमयति तापं गमयति पापं रमयति
मानसदंसं॥हरति विमोहं दूरारोहं तप इति विगताशंसं॥वि०॥६॥

अर्थ ॥ १ प्रायश्चित्त २ वेयावच्च ३ स्वाध्याय ४ विनय ५ कायोत्सर्ग ६ शुच
ध्यान एठप्रकारना आन्यंतर तपठे तेनेसेव ॥ ५ ॥ एतप अनेकप्रकारना संतारी
कतापनी शांतिकरेठे अनेपापनोनाशकरेठे तथा मनरूपदंसने रमाडेठे वली निःसं
शयपणे आजगतमां दुःखोनेदूरकरवा असमर्थ एह्वोजे मोहतेनो नाशकरेठे ॥६॥

संयमकमलाकार्मणमुज्ज्वलशिवसुखसत्यंकारं चिंतितचिंतामणिमाराध
य तप इह वारं वारं ॥वि०॥७॥कर्मगदौपधमिदमिदमस्य च जिनपति
मतमनुपानं॥विनय समाचर सौख्यनिधानं शांतिसुधारसपानं॥वि०॥८
इतिश्रीशांतसुधारसगेयकाव्ये निर्जरान्नावनाविज्ञावनोनामनवमः प्रकाशः

अर्थ ॥ वलीएतपते चारित्ररूप लक्ष्मीने वशकरवानी विद्याठे तथा सुंदर मो
हना सुखआपवाने विशारदठे वली चितितार्थ देवाने चिंतामणीरत्नसरखोठे एह
वा तपने आजगतमां हेविनय तुं वारंवार अंगीकारकर ॥ ७ ॥ हेविनय कर्मरूप
रोगनु आपथ अने तीर्थकरोनो जे मत तेठे अनुपानजेहनुं तथा समस्त सुखनुं
निधान एह्वोजे शांतसुधारस तेनुंतुंपानकर ॥ ८ ॥ इतिश्रीशांतसुधारस गेयकाव्ये
निर्जरान्नावनाविज्ञावनो नाम नवमः प्रकाशः

उपजातिवृत्तं ॥ दानं च शीलं च तपश्च जावो धर्मश्चतुर्धा जिनवां
धवेन॥निरूपितो यो जगतां हिताय स मानसे मे रमतामजस्त्रं॥१॥

अर्थ ॥ हवेदशमी धर्मजावना जावेठे तीर्थकरदेवें लोकहितार्थें दानशील तप अ
ने जाव एरीतें चारप्रकारनो धर्मकह्योठे तेधर्ममारामनमां सर्वकालरहो ॥ १ ॥

इवजावृत्त त्रयं॥सत्यकृमामार्दवशौचसंगत्यागार्जवब्रह्मविमुक्तिपु
क ॥ य सयम किंच ततोपगूढश्चारित्रधर्मो दशधायमुक्त ॥ १ ॥ य
स्य प्रजावादिह पुष्पदंतौ विश्वोपकाराय सदोदये ते ॥ ग्रीष्मोष्मनी
प्मामुदितस्तन्मिलान् काले समावासयति किति च ॥ ३ ॥ उल्लो
लकल्लोलकलाविलासैर्नाप्लावयत्यबुनिधि किति यत् ॥ न
घति यत् व्याघ्रमरुदवाद्या धर्मस्य सर्वोप्यनुजाव एष ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ १ सत्य २ कृमा ३ मार्दव ४ शौच ५ तपधर्म ६ संगत्याग ७ ब्रह्मचर्य
विशेषप्रकारे मुक्तिपटले निर्जोन्तापण ८ सयम १० अधिकचनतातेणेकरी
रीते दमप्रकारानु चारित्रधर्म कथ्यते ॥ २ ॥ जे धर्मेनापसार्येकरी जगतमा
पण सर्वप्राणीमात्रने उपकारकरवाने अर्थे नित्यउदयपण पामेठे बलीपि
नी अत्यंत तपपयली जमीनने वर्षाकृतुमां मेघ वर्षादकरीने ठिकरेठे ॥ ३ ॥
या समुद्रांताना महोटाकल्लोलेंकरी पृथ्वीनेबुडावतोनथी अने व्याघ्र तथा
नज अने पग्न इत्यादिकोकोझे मारतानथी एप्रतापसर्व धर्मनोजने ॥ ४ ॥

शार्दूलयिक्रीडित वृत्तद्वय ॥ यस्मिन्नेव पिता हिताय यतते
भ्राता च माता सुत सैन्य दैन्यमुपैति चापचपल यत्रा
फल दौर्बल ॥ तस्मिन्कष्टदशाविपाकसमये धर्मस्तु सर्वार्थ
त मज्ज मज्जन एष सर्वजगतस्त्राणाय वक्षोद्यम ॥ ७ ॥
त्रैलोक्य मचगचर विजयते यस्य प्रसादादिह योत्रामु
त्र हितायदम्ननुचृता सर्वार्थसिद्धिप्रद ॥ येनानर्थकदय
ना निजमदृक् सामर्थ्यतो व्यर्थिता तस्मै कारुणिकाय ध
मंविजये चक्रिप्रणामोऽस्तु मे ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेवग्यत पोतानाहितनेअर्थे बाप जाइ माता पुत्र
नेरण धर्मनानप्रतापपाणयो अनेवनी धनुयनायोगकरी चपजयजो जे सैन्य
नका नेरण दैन्यके ० दीनपणाने पामेठे तथा जेवग्यतपोतानी
निजतयपने एवी कष्टयबन्ध्याना परिणामफांने पण सत्कृतएद्वजे आधर्मिक
निजने पतनाअगमां बग्नारजेबुयड जाणें एक धर्मरूप अन्तरज पदमुहायनीए

जे आंगमां वग्तगपहेया नीपरेंययीने सर्वजगतना रक्षणाथं उद्योगकरेते ॥ ७ ॥
वजी जेदनापसायथकी स्यावर अने जंगमसहित जगत गोनेते तथा जे आलोके
प्राणीआने हितकरवाने योग्यथयीने सर्वअर्थनी सिद्धताने पमाडेते जेपोताना
नेजसीतामयेंकरी पापरूपविटंबनानो नाशकरीनारखुंते एह्वो जे दयावंत धर्मरूप
प्रभु तेने महारो नमस्कार होजो ॥ ६ ॥

मंदाक्रान्तावृत्तं ॥ प्राज्यं राज्यं सुजगदयिता नंदनानंदनानां रम्यं
रूपं सरसकविता चातुरी सुस्वरत्वं ॥ नीरोगत्वं गुणपरिचयः
सज्जनत्वं सुबुद्धिं किंतु ब्रूमः फलपरिणति धर्मकल्पद्रुमस्य ॥ ७ ॥
अर्थ ॥ महोदुराज्य सुंदरस्त्री पुत्र पुत्रीओ रमणीकरूप घणीज सरस कविता
करवानी चतुराऽ सुस्वरपणुं आरोग्यतापणुं गुणोनोपरिचय तथासज्जनपणुं अने
बुद्धीबुद्धि एसर्ववाना ते धर्मरूप कल्पवृक्षना फलते ॥ ७ ॥

॥ अथ दशमनावनाष्टकं वसंतरागेण गीयते नवितुमेवंदोरेहीरविजयसूरिराया एदेशी ॥
पालय पालय रे पालय मां जिनधर्म ॥ मंगलकमलाकेलिनिके
तन करुणाकेतन धीर ॥ शिवसुखसाधन जवजयबाधन जगदा
धार गंजीर ॥ पा० ॥ १ ॥ सिंचति पयसा जलधरपटलीनूतलममृत
मयेन ॥ सूर्याचंजमसावुदयेते तव महिमातिशयेन ॥ पा० ॥ २ ॥
अर्थ ॥ हे जिनधर्म तुं महारंरक्षणकर महारंरक्षणकर तुं मांगजिकरूप लक्ष्मी
तुं कीनागृहवो वजीकरुणानो स्थानकठो तथा मोहनुखनुं साधनठो अने संसा
रना समस्तजननो नाशकरनारठो तेमज जगतना जीवोनो आश्रयनूतठो अनेअतिगं
जीरठो ॥ १ ॥ जे मेवनो ममूहते पृथ्वीनजने अमृत सगखा पाणीयें करीने निंचन
कांते अने चंइ सूर्य जे नित्य उगेते तेसर्व ताहगेज महिमाते ॥ २ ॥

निरालंबमियममदाधारा तिष्ठति वसुधा येनातं विश्वस्थितिमूलस्तं
न तं मेवे विनयेन ॥ पा० ॥ ३ ॥ दानशीलगुञ्जनावतपोमुखचरितार्थोऽकृ
तलोकः ॥ शरणस्मरणकृतामिद् जविनां दूरीकृतजयशोक ॥ पा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ निरालंब पृथ्वीनेकोऽ आधार नठतां जेनाआधारयकी रहेते एह्वो जग
तनीस्थितीनो मूलस्तंज जे धर्म तेने हुं निव्यप्रतें विनय एटले नक्तिये करी तेहुं॥ ३ ॥
दान जीज गुञ्जनाव अने तप एचारप्रकारेकरी लोकोंने चारित्रार्थनो कर्नागे अने

जे प्राणी आ जगतमा ए धर्मनो स्मरण करेते तथा आश्रय करेते ते जय तथा शोकने दूर करनारो एहवो ए धर्मेते ॥ ४ ॥

कृमासत्यसंतोपदयादिकसुजगसकलपरिवार ॥ देवासुरनर शासन कृतबहुजवपरिहार ॥ पा० ॥ ७ ॥ वधुरवधुजनस्य दिवानि दायस्य सहाय ॥ भ्राम्यति जीमे जवगहनेगी त्वा बाधवमपदायार्थ ॥ जेनो कृमा सत्य सतोप दया आदेवेइने समस्तपरिवार छ देवता दैत्य अने मनुष्योए जेनी आझामान्यकरीते तथा अनेक जन्म जेनो परिहार करनारो ते ए धर्मजते ॥ ५ ॥ वलीहे धर्मतु जेनेकोइ जाइत्य ५ तथा जेनेकोइ सहायनथी तेने रात्रदिवस सहायनो करनार वांगव रुता बाधवरूप तुजने मूकीने प्राणीओ ससाररूप अरएयमा फिरेते ॥ ६ ॥

जगति गहन जलति कृशानु स्थलति जलधिरचिरेण ॥ तव कृपय कामितसिद्धिबहुना कितु परेण ॥ पा० ॥ ७ ॥ इह यत्तसि सुखमुपि प्रेत्येजादिपटानि ॥ क्रमतो ज्ञानादीनि च वितरसि नि ॥ ससुख अर्थ ॥ हे धर्मरूपमित्र तहारीरुपायकी आरएय ते महोटा नगर जेवो अग्रिते पाणीसरखीयाय अने समुइते स्थल सरखो तुरतयइजायते वधा तहारी रुपायकी प्राणीमात्रना सर्व मनोरथ पूर्णथायते ॥ ७ ॥ आनोक अग्नेविपे दयारूप धर्म उदयआव्योते तो तेने इहापण पूर्वोक्तप्रकार अने परजे इहादिक देवताओनी पदवीआपेते वली क्रमेकरी माइसुनारा एहगा ज्ञानादिक गुणआपेते ॥ ८ ॥

सर्वतत्र नवनीतसनातन सिद्धिसदनसोपान ॥ जय जय नयवता प्रतिलवितशातसुधारसपान ॥ पा० ॥ ९ ॥ इति सुधारस गेयकाव्ये धर्मजावनाविजावनो नाम दशम प्रका अर्थ ॥ सर्वशास्त्रोमा नवनीत एटले माखणजेवो सारजूत अने सनातन भवत तथा सिद्धिरूपगहनो सोपान एटले निसरणीरूप अने जे विनयव ने शातिसुधारसनु पान करावेते एहवो जे धर्म ते जयपामो जयपामो ॥ ९ ॥ इति श्री शातसुधारस गेयकाव्ये धर्मजावनाविजावनो नाम दशम प्रका

॥ वृत्तं ॥ सप्ताधो धो विस्तृता याः पृथिव्यग्त्राकाराः संति रत्नप्रज्ञा
 ॥ ताजिः पूर्णो योस्त्यधोलोक एतो पादौ यस्य व्यायतो सप्तरजुः ॥ १ ॥
 अथ ॥ हवे इयारमी लोकस्वरूप नावनानावेते सातअधोअधो एटले एकवी
 नाने नीचैनीचै विस्तीर्ण वत्राकारे रत्नप्रज्ञादिक सातपृथ्वीधोते तेणेकरी परिपू
 एवा अधोलोकरूप सातरज्जुप्रमाणे जेना महोटावेपगठे ॥ १ ॥
 तिर्यग्लोको विस्तृतो रज्जुमेकां पूर्णो धीपैरणवातैरसंख्यैः ॥ यस्य
 ज्योतिश्चक्रकांचीकलापं मध्ये काश्यं श्रीविचित्रं कटित्रं ॥ २ ॥
 ॥ अने एक रज्जु प्रमाण विस्तारवंत असंख्याता धीपसमुद्धेकरी व्यास एह
 तिर्यग्लोकमां कश्यपणानी शोनायेंकरी युक्तते वली ज्योतिष चक्ररूप कांचीक
 लापायें युक्त जेनुं सुंदर कणदोरोते ॥ ३ ॥
 लोकोऽधोर्ध्वं ब्रह्मलोके द्युलोके यस्य व्यासो कूर्परौ पंच रज्जू ॥ लोक
 विस्तृतो रज्जुमेकां सिद्धज्योतिश्चित्रको यस्य मोलिः ॥ ३ ॥
 ॥ जेनो ऊर्ध्वलोक ब्रह्मनामा देवलोक पांचरज्जुप्रमाणे व्यास ते कोपरा स
 कूर्परते अने जेनुं लोकनेअते एकरज्जुविस्तारपणे जे सिद्धशिला तेमस्तकठे ॥ ३ ॥
 यो वैशाखस्थानकस्याधिपादः श्रोणीदिशो न्यस्तदस्तद्वयश्च ॥ का
 लऽनादौ शश्वदूर्ध्वदमत्वाद्दिग्भाणोपि श्रान्तमुद्रामखिन्नः ॥ ४ ॥
 अथ ॥ जेना मथनकरवाना दंडने स्थानकेंपगठे एटले वासमथन करवाना दंमनी
 परे जेना पगपसरेलाठे जेणे पोतानी कटीउपर वेहाय राखेलाठे एहवोथको अना
 दिकालनुं निरंतर ऊर्ध्वदमपणे जितेंडियथको शांतमुद्रा धरीरहोते पण खिन्ननयी ॥ ४ ॥
 सोयं झेयः पूरुषो लोकनामा पट्टव्यात्माऽ कृत्रिमोनाद्यनंतः ॥
 धर्माधर्माकाशकालात्मसंज्ञौ द्वयैः पूर्णः सर्वतः पुज्यतेश्च ॥ ५ ॥
 अथ ॥ पट्टव्यरूप जेना आत्मानुं स्वरूपते जेनेकोश्यें कखोनयी जेनो जन्
 थयवा मृत्युथयोनयी वली धर्म अधर्म आकाश काल जीव अने पुज्जल एपांच
 यिकरी सर्वस्थले परिपूर्ण एवो आ चवदराज लोकनामा पुरुषजाणवो ॥ ५ ॥
 रंगस्थानं पुज्जलानां नटानां नानारूपैर्नृत्यतामात्मनां च ॥ क
 लोद्योगस्वस्वज्ञावादिज्ञावैः कर्मातोद्यैर्नर्तितानां नियत्या ॥ ६ ॥
 अथ ॥ वली जे काल उद्योग स्वस्वज्ञावादिज्ञावै कर्मरूपवाजिर्त्रे नियति

री नानाप्रकारना रूपेकरी नचावेला जीगोतु थने नाचनागेजे पुज्जनरूप
ओ तेनु रगस्थान एटले रगमरुपठे एवो एचउदराज लोकनामा पुरुषते ॥ ६ ॥

एव लोको जाव्यमानो विविक्तया विज्ञाना स्यान्मानसस्थेयैवेतु ॥
स्थैर्यं प्राप्ते मानसे चात्मनीना सुप्राप्येवाऽध्यात्मसौख्यप्रमूति ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एरीतेलोकने विवक्त एटले जुदोजुदो स्पष्टपणे जाव्यो यको विज्ञानी,
नामनने स्थिरकरवानो कारण तेहीजयायठे जेवारे मनस्थिरग्ययो तेगार
हितकरनारी अध्यात्मिक सुखनी प्राप्तिमुजनयायठे ॥ ७ ॥ सप्तनिर्माजनीरुतं
॥ अथ एकादशजावनाएक काफीरागेणगीयते आजसखीमनमोहनो ॥ एदेशी

विनय विज्ञावय शाश्वत ॥ हृदि लोकाकाश ॥ सकलचराचरधा
रणे परिणमदवकाश ॥ वि० ॥ १ ॥ लसदलोकपरिवेष्टितं गणनाति
गमान ॥ पचन्निरपि धर्मादिभि सुघटितसीमान ॥ वि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ विनयविजयजी उपाध्याय पोताने समजावेठेजे अरेविनय
चिरकाल रहेनारो एहवो लोकाकाशतु ताहारा हृदयमा धारणकर जेमां
स्थावर अनेजगमपदार्थोने धरवाविपे पूर्णअवकाशठे ॥ १ ॥ वजीलोपायमान
लोकेकरी वेष्टितके० विटघुठे तथा जे गणनाके० परिमाण मूकीने रहोठे
असंख्यातो लोकाकाशठे माटे, वजी जेनीसीमाधर्मादिक पाचडब्बेकरी सुघटितके
रुमीरचनाये करी रचितठे एहवो ए चउदराज लोकनामा पुरुषते ॥ २ ॥

समवधातसमये जिनै परिपूरितदेह ॥ असुमदणुकविविधक्रिया
गुणगौरवगेह ॥ वि० ॥ ३ ॥ एकरूपमपि पुज्जले कृतविविधविवर्त ॥
काचनशैलशिखरोन्नत कचिदवनतगर्त ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वजी लोकनामा पुरुषनेविपे श्रीतीर्थकरदेव समुजातना समये पोताने
आत्माना प्रवेशेकरीने चउदराजलोकना समस्तजाग परिपूर्णकरेठे तथा असुमद
प्राणी थने अणुके० परमाणु तेमनी नानाप्रकारनी जेक्रिया अनेगुण
णानु स्थानकजाणवु ॥ ३ ॥ वजी ए लोकाकाश पुरुषमा यद्यपि रूपने धारण
नार एक पुज्जतअपठे तेणे नानाप्रकारना करेला एहारा किहाक मेरुना शिरार
माणेउचा सुवर्णमयारवतोठे वजीकिहाकतो गर्ता एटले स्वामाओठे ॥ ४ ॥

कचन तविपमणिमंदिरैरुदितोदितरूपं ॥ घोरतिमिरनरकादिजिः
कचनातिविरूपं ॥ वि० ॥ ५ ॥ कचिद्धत्सवमयमुज्ज्वलं जयमंगल
नादं ॥ कचिदमंदहाहारवं ॥ पृथुशोकविपादं ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ बली किहांक तो देवताओंना सुवन तेनी सूर्यकांत मणीरत्ननी शोभायें
करी सुंदररूप पणाना उदयने पाम्योठे एटले उदितोदित रूपनेपाम्योठे बली
किहांक जयंकर अंधकार अने नरकादिके अत्यंत विरूप एटले मातारूप पणाने पा
म्योठे ॥ ५ ॥ बली किहांकतो उत्सवमयठे एटले उज्ज्वल जयमंगलना वाजित्र
ना नादेंकरी युक्तठे तथा किहांकतो अत्यंतशोक अने खेदे करीयुक्त जेमांथी महो
ठो हाहाकार शब्द निकलीरह्योठे एहवुं पुजल इच्छ्यठे ॥ ६ ॥

बहुपरिचितमनंतशो निखिलैरपिसत्त्वैः जन्ममरणपरिवर्तिजिः कृ
तमुक्तममलैः ॥ वि० ॥ ७ ॥ इहपर्यटनपराड्मुखाः ॥ प्रणमत जगवं
तं ॥ शांतसुधारसपानतो धृतविनयमवतं ॥ ८ ॥ इतिश्रीशांतसु
धारसगेयकाव्ये लोकस्वरूपज्ञावनाविज्ञावनो नामैकादशः प्रकाशः

अर्थ ॥ बली लोकमां पुजजनो स्वरूप विज्ञेयें कहेठे जेने जन्म मरणाना योगेंक
री फिरनारा प्राणी पूर्वपूर्व ममत्वनी परपरायेंकरी अनंति अनंतिवार लेइनेमू
क्योठे अनेजेतुं सर्वप्राणीओए अनंतिवार घणुंपरिचित कखुंठे एहवुंए पुजलइच्छ्य
ठे ॥ ७ ॥ माटे हेजीव तुंजो आलोकरूप पुरुषमां फिरवानेविषे पराड्मुख थयो
होय तो शांतिसुधारसना पानेकरी विनय धारण करनाग्यांतुं रहण कया वाला
जे जगवत परमात्मा तेने नमस्कारकर ॥ ८ ॥ इतिश्री शांतसुधारस गेयकाव्ये लोक
स्वरूपज्ञावनाविज्ञावनो नाम एकादशः प्रकाशः

मंडाक्रांतावृत्तां यस्माद्विस्मापयितसुमनः स्वर्गसंपद्विलासप्राप्तोत्था
साः पुनरपि जनिः सत्कुले चूरिर्जोगे ॥ ब्रह्मावतप्रगुणपद्वीप्राप
कं निःसपत्नं तदुपप्रापं चृशमुरुधियः सेव्यतां बोधिरत्नं ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेवारमी बोधिर्जनेन जावनाजायेठे जेनाथकी देवताओंपण वि
स्मयपामे एहवो स्वर्गसंपत्तिनो विलास पामीने जीव आनंद पामनार पायने न
लीजेनाथकी अनेकप्रकारना अत्यंत जोगेंकरी युक्त एहवा रुमाकृतमां पुनः पुनः

मयायते तथा परपरायें अर्धत ब्रह्मपदवी पमाडवामा जेनेकोशशत्रुनयी जेन
पामवी अत्यतकठीणते एहबुजे बोधरूपरत्न तेनोहेबुद्धिमतो तमेसेवनकरो ॥ १

जुगप्रयातवृत्तत्रया॥अनादौ निगोदाधकूपे स्थितानामजस्र जनुं
त्युष्ट खादिताना॥परीणामशुद्धि कुतस्तादृशी स्याद्यया हत तस्मादि
निर्याति जीवा ॥ ७ ॥ततो निर्गतानामपि स्याचरत्न त्रसत् पुनर्जलेन
देहजाजा ॥ त्रसत्त्रेपि पचात्पर्याप्तसङ्गिस्थिरायुष्कवल जलेन मानु
पत् ॥३॥ तदेतन्मनुष्यत्वमाप्यापि मूढो महामोहमिथ्यात्वमायोपगूढ ॥
भ्रमन्दूरमग्नौ जवागाधगते पुन क प्रपद्येत तद्बोधिरत्न ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पण अनादि कालना निगोदरूप अधिकार तद्रूप कुवामां रहेता
तर जन्म मरणना ड खेकरी पीडायला प्राणीअने तेवी परिणामशुद्धि
केमळे जेयकी महोटा आनंद सहित जीव निगोद रूप अधिकार कुवामां
हेरपटेने ॥ १ ॥ ते निगोदमांथी नीरुपतीने पण स्याचरमां उपजबुथाय
प्राणीने प्रमपणु पामबुतो दुर्जनने वती त्रसपणामां पण पचेडियपणु पामबु
लेनने तेमां वीर्यातिपणु पामबु दूलेनने तेमांपण सङ्गी पचेडियपणु
ने मनुष्यपणु पामबुतो परमजुर्जनने ॥२॥महामोह मिथ्यात्व तथा माया
मुनपरां मूर्खप्राणी आ मनुष्यपणु पामीने सत्तारूप अगाध खाडामां
किरतां बुढयांसो रहेने तेप्राणीने बाधिरत्न फरीने शीरीते प्राप्तयते ॥ ४ ॥

शिवगणिधृता॥विजिज्ञा पद्यान प्रतिपदमनल्पाश्च मतिन कुपुक्ति
व्यामर्गेर्निजनिजमतोह्यामरमिका ॥ न देवा सान्निध्य विदधति न
वा कोप्यरमिकमन्देव कालेऽस्मिन् य इह दृढ उमां स मुह्यती ॥७॥

अर्थ ॥ घमोना निन्ननिन्न मार्ग अने निन्ननिन्न स्यानर कुपुक्तिना व्यामर्गे
दजे अद्यामे करीने पोनपोताना मतना वदयविप्रेरमि एवया धणामतराना आ
कनमात्रे अनेना देवतानेपूवसानयेता देव कांऽ काऽपामे आगतोनयी एतज्ज
वो अतिपक्वनापण कोडनयी जेने पुत्रि निर्णय करीय तो एता आ डक्कन
मां वरणी यमदण्ड दटना गयेने तेज प्राणी शुष्यवान जाणरा ॥ ७ ॥

शादूलविक्रीडितवृत्तां॥ यावद्देहमिदं गंदेन मृदितं नोवा जराजर्जरं याव
त्वत्तकदंबकं स्वविषयज्ञानावगाढत्तमं॥ यावच्चायुरजंगुरं निजहिते ता
वहुर्धैर्यत्यतां कासारं स्फुटिते जले प्रचलिते पालिः कथं बध्यते ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जिह्वांसुधी आशरीर रोगाक्रांत ययोनथी तेमज जिह्वांसुधी आशरीर
जगयंकरी जर्जरानूतययोनथी तथा जिह्वांसुधी आ पांचेंडियनो तमूह पोतपोता
ना विषयो लेवाने नमयेंठे अने जिह्वांसुधी आयुष्य क्लीणययुंनथी तिह्वांसुधी
हेजीव तुं पोताना कल्याणविषे चत्तकर केमके तजोफुटीने पाणी वाहेर नीकली
जसे तोपठे पालते केवी बांधीस ॥ ६ ॥

अनुपुवृत्तं ॥ विविधोपज्वं देहमायुश्च कृष्णजंगुरं ॥

कामालंब्य धृतिं मूढैः स्वश्रेयसि विलंब्यते ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आशरीर नानाप्रकारना उपड्वेंकरी युक्तवे आयुष्य कृष्णजंगुरवे एमठतां
कोणमुख तेनाउपर संतोष राखी पोताना कल्याणयवाना कार्यमां विलंब करे॥७
॥ ६॥ दशनावनाष्टकं धनश्रीरागेणगीयते ॥ हीचरेहीचरेपीआहिंडोलहेएवेशी ॥

बुध्यतां बुध्यतां बोधिरतिष्ठेन्ना ॥ जलधिजलपतितसुररत्नयु
क्त्या सम्यगाराध्यतां स्वहितमिह साध्यतां ॥ वाच्यताम
धरगतिरात्मशक्त्या ॥ बु० ॥ १ ॥ चक्रिज्जोष्यादिरिव न
रत्नवो दुर्लभो भ्राम्यतां घोरसंसारकक्षे ॥ बहुनिगोदादिका
यस्थितिर्व्यायते ॥ मोहमिथ्यात्वमुखचोरलक्षे ॥ बु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेम समुद्रनापाणीमां पनीगयलुं चिंतामणीरत्न पाठोहायमां आवहुं
अतिदुर्लभते तेम बोधिपामवीपण अतिदुर्लभते माटेरुमरीतें बोधितुं आराधनकरी
पोतानुं हितसाधयु अनेपोतानी गत्कीयेंकरी दुर्गतिनो वाचकरवो ॥ १ ॥ घणी नि
गोदादिक कायस्थितियें करी विज्ञान अने मोह मिथ्यात्वप्रमुख लाखोगमे चोरटा
ये युक्त एहवो आ घोर संसाररूप अरथ्यमां फिरनारा जीवोने चक्रवर्तिना नोजन
मगखो मनुष्य जन्म पामवो दुर्लभते ॥ २ ॥

लब्ध इह नरत्नवोऽनार्यदेशेषु यः स भवति प्रत्युतानर्थकारी ॥ जी
वहिंसादिपापाश्रवव्यसनिनां माघवत्यादिमार्गानुसारी ॥ बु० ॥ ३ ॥

आर्षदेशस्तृशामपि सुकुलजन्मनां ॥ दुर्लभा विविदिषा धर्मतत्त्वे ॥
तपरिग्रहजन्याहारसङ्कावर्तिनि दत्त मग्नं जगद्बुस्थितत्वे ॥ बु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जो आ जगतमा प्राणी अनार्यदेशमा मनुष्यजव पाम्योतो
येनु कारणथायते केमके जीवहिंसादिक पापाश्रवना व्यसनवाला जी
नि जे सातमी नरकादिकते तेना मार्गनुं कारण थायते ॥ ३ ॥
पामेजो होय अनेपत्ती आर्यदेशमा रहेनार होय तेनेपण धर्मतत्त्व जाणवानी
परीडुर्नने कारणके रतके० मैथुन परिग्रह नय अने अहार ए चार नाममा
स्थितपणामां सर्वजगत ब्रह्मोपडयोते ॥ ४ ॥

विविदिषायामपि श्रवणमतिदुर्लभं धर्मशास्त्रस्य गुरुसन्निधाने ॥ वित
अचिक्रयादितत्तज्जसावेशतो विविधविक्षेपमलिनेऽवधाने ॥ बु० ॥
॥ ७ ॥ धर्ममाकर्ण्य सवुध्य तत्रोद्यम कुर्वतो वैखिगोऽंतरंगराग
वैश्रमालस्यनिजादिको बाधते निहतमुकृतप्रसंग ॥ बु० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ रुदाचरोऽने धर्मतत्त्व जाणवानी इष्टाहोय अने गुरुसन्नि
तोरण वृथा विचारसना आदेशथी नानाप्रकारना विक्षेपेकरी जे
मनीत वषुहायतो धर्मशास्त्रोनु श्रवण दुर्नजहोय ॥ ५ ॥ वजी जेप्राणी
गांननी धर्मेनेपाम्यो अने धर्मेनेरिपे उद्योगपण करवायेतो तेना
एव प्रसंगना नागरनाग जे गगदेष अम आज्ञास निडा इत्यादिक अतरण
तो समुत्ते तेपीडाकरेते तेथीनेने धर्मपामनु दुर्नजथायते ॥ ६ ॥

चतुर्गुणीनापहो योनिलक्षेण्यय क तया कर्णिता धर्मवार्ता ॥ प्राय
शो जगति जनना मिथो विपदते ऊर्ध्वगमशातगुरुगौरवार्ता ॥ बु० ॥ ७ ॥
एवमतिदुर्लभाप्राप्य दुर्लभतम बोधिरत्न सकलगुणनिधानाकुरुगुरु
प्राप्तिरित्यप्रमादोदित ॥ शातगममरमपीश्वरपान ॥ बु० ॥ ८ ॥
६० शांतसुगमनेयकाव्ये बोधिजायनाविजायनो ॥

अर्थ ॥ माटे अहोऽति आश्चर्य देजीर चागामीनरु जीश
एव ते रमेनीवान गांननी धर्मेके अथांत नहीज सांननी हमे केमके घणु
आ जगत्तना ऊर्ध्वगमव रतगमव सातागमव एवम मद्रोटा गारयेकरी पीडा
नेहोको परमपर एवहीना साये वादकरेते पणधर्मेनी वातोसांनजी धर्ममार्ग

शांतिमुधारस.

नतानयी ॥३॥ एम अनिर्जनेन वस्तु करतां पण विज्ञेय दर्जन अने समस्त
निधानएवु जे बोधिगन्त ते पामीने गुरुनो अत्यंत विनयकखो तेणेकरिने प्रातः
हवुं जे शान्तिमुधारस रूप नजोअमृत तेनु तु पानकर एमाकर्ताये पोतानुं नाम प
वयुं ॥ ८ ॥ इति श्री शांतिमुधारस गेयकाव्ये बोधिनावनाविजावनोनाम षाड
शः एणीते अनित्यादिक वारजावनाद्योनो अधिकार संपूर्ण थयो ॥
अनुष्टुप् चत्तं ॥ सधर्मध्यानसंध्यानहेतव श्रीजिनेश्वरैः ॥ मैत्रीप्रभृतयः
प्रोक्ताश्च तस्मै जावनाः पराः ॥ १ ॥ तथाहुः ॥ मैत्रीप्रमोदकारुण्यमाध्य
स्थानि नियोजयेत् ॥ धर्मध्यानमुपस्कृतुं तद्धि तस्य रसायनं ॥ ७ ॥
अर्थ ॥ हवं मंत्रादिक चारजावनाद्यो जावेठे श्रीतीर्थकरदेवं सत्यधर्मध्याननी
थागनी हेतुनूत मैत्रीआवेदेइने बीजी चारजावनाद्यो कहीठे ॥१॥ ते श्रीतीर्थकरदेव
कहीठे तेमज जाविचेतैये ? मैत्री १ प्रमोद ३ कारुण्य अने ४ माध्यस्थ्य एचारजाव
नाते धर्मध्यानना नूपणार्थे एटले धर्मध्याननी गोजानेअर्थे योजना करीथकी थ्या
वनारने चारजावनायुक्त जे धर्म ते रसायन (आपथी) नुव्व थायठे ॥ २ ॥
उपजातिवृत्तं ॥ मैत्री परंपां हितचिंतनं यत् भवेत्प्रमोदो गुणपदपातः ॥
कारुण्यमार्तागिरुजां जिह्वीपित्त्युपेक्षां इष्टधियामुपेक्षा ॥ ३ ॥ सर्वत्र
मैत्रीमुपकल्पयात्मन् चित्त्यो जगत्यत्र न कोपि शत्रुः ॥ कियद्दिन
स्थायिनि जीविने ऽस्मिन् किं खिद्यते वैरिधिया परस्मिन् ॥ ४ ॥
सर्वेप्यमी बंधुतया ऽनुभूताः सहस्रशो ऽस्मिन्भवता भवाव्यो ॥ जी
वास्ततो बंधव एव सर्वे न कोपि ते शत्रुरिति प्रतीहि ॥ ५ ॥
सर्वे पितृभ्रातृपितृव्यमातृपुत्रांगजाम्ब्रीजगिनीस्तृपातं ॥ जी
वा प्रपन्नावदुःशस्तदेतत्कुटुंबमेवेति परो न कश्चित् ॥ ६ ॥
अर्थ ॥ जे बीजानाहितनुं चितनकरनुं ते मैत्रीजावना जाणवी गुणीनो पदपा
रनुं ते प्रमोदजावना जाणवी डखीप्राणीना डख डरकरवानी ऽवाराखवी ते का
जावना इष्टबुद्धीवत प्राणीउपर उपेक्षाकरवी ते उपेक्षणजावना ॥ ३ ॥ हेथ्या
नु सर्वत्र मैत्रीतापणुंकर एटले आजगतमां कोऽपण महारो शत्रुठे एहवो तुं
ग मनमां बीजकुज लावीसनही कमके थोडाद्विस रहेनारो अल्पमात्र ताह
वतव्यपणुठे तेमा बीजाउपर शत्रुबुद्धि राखीने छुं वृथा विनयायठे ॥ ४ ॥

हेजीव आससारसमुद्गमा ए समस्तप्राणीसाथे हजारोपरत त नाइपणो
व्यो तेमाटे एसर् ताहारा नाइयोजे पण कोइ तहारो शत्रुनथी एवीरीते
॥ ५ ॥ सर्वजीवो मात्र, ससारमा माता पिता वधु काको पुत्र पुत्री स्त्री,
ठोकरानीस्त्री इत्यादिकरीते ताहरीसाथे झोकडो बखत सगपण करीचुकाते
एसर्व ताहारो कुटुंबजठे पण एमांकोइ परकीयनथी एमविचारी सर्वजहु उपर
त्रिता पणु आदर ॥ ६ ॥

इजवजावृत्तव्य ॥ एकेडियाद्या अपि हंत जीवा पचेडियताद्यधि
गत्य सम्यक् ॥ बोधिं समाराध्य कदा लज्जते न्यूो नवभ्रातिनिषा
विरामा ॥ ७ ॥ या रागरोपादिरुजो जनाना शाम्यतु वाक्काय
मनोबुद्धस्ता ॥ सर्वेप्युदासीनरसरसतु सर्वत्र सर्वेसुखिनोभवन्तु ॥ ८ ॥
अर्थ ॥ फिरी हेजीव तु एवो विचारकर के आ ससारमां जे एके
जीवोठे तेपण रुडाप्रकारे पचेडियादिकपणु पामीने ज्ञानाराधनाकरी क
ए ससारमा नमवारूप नयतु अतकरसे एबुजाणीने तेजीवोनी साथेपण
कर ॥ ७ ॥ वजीजे प्राणीओने रागद्वेषादिरूप पीडा मन वचन कायाता
गोनो झोहकरेठे तेसर्प्राणी वदाशीनतापणु पामीने सर्वलोक सुखीयाथो
त्रीपणु तु सर्वजीवो उपर राख ॥ ८ ॥

॥ अथ त्रयोदशजावनाष्टक वेशाखरागेणगीयते रेजीवजिनधर्मकीजिये एदेशी ॥
विनय विचितय मित्रता ॥ त्रिजगति जनतासु ॥ कर्मविचित्रतया गति
विविधा गमितासु ॥ वि० ॥ १ ॥ सर्वेते प्रियवाग्वा नदि रिपुरिह
कोपि ॥ माकुरु कलिकलुप मनो निजसुकृतविलोपि ॥ विन० ॥ १॥
अर्थ ॥ हेविनय आ त्रय्यजोकमा कर्मनी विचित्रतायेकरी नानाप्रकारनी
चादिक गतिओने पामेजाप्राणी जे ठे तेसर्वप्राणीमात्रना समूहउपर तु
तानाय राख केमके एसर्व ताहारा परमप्रिय बाधवजठे पण एमांकोइ तह
नथी माटे फोकट मनने झेजेकरी कनुपता मकर कारणके क्रोधजेठे ते
पोतानाज पुण्यनो नाशकरनारोठे ॥ १ ॥ २ ॥ ए वेकाव्यनो अर्थएकठे
यदि कोप कुरुते परो निजकर्मवशेन ॥ अपि नवता कि न्यूते
द्वि रोपवशेन ॥ वि० ॥ ३ ॥ अनुचितमिद कलह सता ॥ त्यज
समरसमीन ॥ नज विवेककलहसता ॥ गणपरिचयपीना ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ माटे जो बीजोकोइ पोताना कर्माधीनपणाचकी ताह्याउपर क्रोधकरे
वे तो तुंपण तहाराहृदयमां तेनाउपर क्रोध शावास्ते करेने ॥ ३ ॥ अरेजीवतुं न
मत्तारुप पाणीना तलावतुं मत्तयइने सत्पुरुषोने अयोग्य एहबुंजे कजद तेनेमृ
कीआप अनेगुणोनो परिचय करवाने पुष्टकारी एहबोजे विवेकरुप सरोवर तेमा
रमण करवाने हंन जेवो या ॥ ४ ॥

शत्रुजनाः सुखिनः समे मत्सरमपदाय ॥ संतु गंतुमनसोप्यमी
शिवसौख्यगृहाया॥वि०॥५॥सकृदपि यदि समतालवं हृदयेन लि
हंति ॥ विदितरसास्तत इह रतिं स्वत एव वदंति ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हेजीवतुं नमस्त शत्रुजोकांनी मंमजीउपर मत्सरगताभावना त्यागकरी
ने परमसुखीया अने मोक्षरुप सुखना घरने जाणवाने ताहं मनकर ॥ ५ ॥ जोण
कवारपण समताना लवतुं ताह्या हृदयमां आत्मादन करीम तो रसज्ञयइने मस्य
कउपर पोतानी मेलेज प्रीतिकरीत ॥ ६ ॥

किमुन कुमतमदमूर्तितां छरितेषु पतंति जिनवचनानि कथं दृष्टा
न रसाद्वपयंति॥वि०॥७॥ परमात्मनि विमलात्मनां परिणम्य वसं
तु ॥ विनय समामृतपानतो जनता विलसंतु॥वि०॥८॥ इति श्री शांत
सुधारमगेयकाव्ये मैत्रीजावनाविजावनोनाम त्रयोदशः प्रकाशः

अर्थ ॥ हे जीवतुं शावान्ते कुमतार्थकरी मूर्तिनयइने नरकमांपदेने अने शांत
गतीज जरेला श्रीतीर्थकरदेवना वचनोतुं केम नरकरुण करतो नयी ॥ ७ ॥ निर्म
लअन.करणवाजा जीवोनामन परमात्माना स्वरुपनेविपेज पणिन यइ ग्दो
अने लोकोनाममृद् ते समतारुपी अमृतना पानेकरी विनयनो विज्ञानपामो॥८॥
इति श्री शांतसुधारम गेयकाव्ये मैत्रीजावनाविजावनो नाम त्रयोदश प्रकाश

अगंधरातृत्तं॥धन्यास्मे वीतरगा. कृपकपथगतिह्रीणकर्मां
परागान्त्रिलोक्ये गंधनागा. सहजमनुदिनज्ञानजाग्रदविग
गा॥अध्यात्मद्व्यात्मशुष्या सकलशशिकलानिर्मलप्यनया
रामारान्मुक्ते. प्रपन्नाः कृन्मुकृन्शनोपाजितादंन्यदृढमो
॥१॥नेपां कर्मक्षयोत्थैरन्तनुगुणगणैर्निर्मलात्मन्यज्ञविर्गायं

गाय पुनीमस्तवनपरिणतेरष्टवर्णास्पदानि ॥ धन्या मन्यं र
सङ्गा जगति नवतस्तोत्रवाणीरसङ्गामङ्गा मन्ये तदन्या
वितथजनकथाकार्यमौख्यमग्ना ॥ ७ ॥ निग्रथास्तेपि ध
न्या गिरिगहनगुहागव्हरातनिविष्टा धर्मध्यानावधाना
समरसमुद्धिता पद्ममासोपवासा ॥ येन्येपि ज्ञानवत
श्रुतविततधियो दत्तधर्मोपदेशा शाता दाता जिताक्ता
जगति जिनपते शासन चासयति ॥ ३ ॥ दान शील
तपो ये विदधति गृहिणो जावना जावयति धर्मं धन्या
श्रुतुर्धा श्रुतसमुपचितश्रद्धया राधयंति ॥ साध्व्य श्राध्य
श्रु धन्या श्रुतविदशधिया शीलमुज्जावयत्यस्ता न्सर्वान्
मुक्तगर्वा प्रतिदिनमसकृन्नाग्यनाज स्तुवति ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे प्रमोद जावना जावेठे कृपकश्रेणीना मार्गमा प्रवेशकरवाने
रूपमलने जेणे क्षीणकष्टे अने त्रणलोकमां गधहस्तिसरखा स्वस्वजावमा रमण
करनारा सहजउदयने पामेला केवलज्ञानेकरी जागृतथयुठे वैराग्यजेहनु एहवा
श्रीवीतराग एटले तीर्थकरनेधन्यठे केमके जे आत्मबुद्धिकरीने पूर्ण चक्षुलास
रिखी निर्मल जे ध्यानधारा तडूप अनतपुण्यना सम्रहेंकरी सपादनकरेली तीर्थ
करनीजक्षी तेनु आराधनकरी मुक्तिनेप्राप्तयायठे ॥ १ ॥ श्रीगिनयविजयजी उपा
ध्यायकहेठे के दु ते तीर्थकरोना कर्मकृषयकी उत्पन्नथयाजे घणा गुणना समूह
तेनी स्तुतिकरवागिजे जेहना परिणामहोयठे एवा आत्माना निर्मलस्वनाव सहित
तीर्थकरनी स्तुति करीकरीने वरणना आवास्थानकोप्रते पवित्रकरनु अने आ ज
तमां तीर्थकरोनी स्तुतिना रसने जाणनारी जिव्हाने धन्यमानुनु तेविना वीनी
निष्फज लोकगतां अने कायाना वाचालपणामा वर्तनारी जिव्हान मूर्खनु
मानुनु ॥ २ ॥ उनी पर्वतमा थरएयमां गुफागुहिरमा निवासकरीने धर्मध्यान
पर एकाग्रचित्त राखनारा तथा सम्यक्तरूप रसेकरी सतुष्टययला वली पद्म मा
गिरेरेना उपगाम करनाग एहवा जे निग्रथसाबु तेनेपण धन्यठे तथा वनी
जाजे ज्ञानीपुस्त्रो शान्त्वपर पसरेली बुद्धियेकरी धर्मोपदेशआपेठे अने शातयु
दानगुणी जितेदिय एहवा मन्नापुरुष जे जगतमा प्रवर्ततायका श्री तीर्थकरदेवन

शासनने प्रकाशितकरेते तेनेपण धन्यते ॥ ३ ॥ वलीजे गृहस्थावासमां रह्याथका
पण सुपात्रने दानआपेते शीलपालेते तपकरेते जावनाओ जावेते तथा चारप्रका
रें करी धर्मध्यानने आराधेते अने पुष्टश्रद्धायें शास्त्रनुं आराधन करेते तेनेपण
धन्यते वलीजे साध्वी तथा श्राविकाओ शास्त्रथकी स्वहृथयली बुद्धियें शीलपाले
ते तेनेपण धन्यते एरीतें हे जाग्यवंत जव्यपुरुषो तमे सर्वथा गर्वमूकीने ए पूर्वोक्त
समस्त उत्तमपुरुषोनी नित्यप्रतें निरंतर स्तुतिकरो के जेथकी तमारुं कव्याणयाय॥४॥

उपजातिवृत्तं॥ मिथ्यादृशामप्युपकारसारं संतोपसत्यादिगुणप्रसा
रं ॥ वदान्यतावैन यकप्रकारं मार्गानुसारीत्यनुमोदयामः ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ए पूर्वोक्त सम्यक् दृष्टी जीवनी स्तुति करवी ते तो श्रेष्ठजते परंतु अमें
मिथ्यादृष्टीनो पण उत्तम उपकार जाणीयेंतेंवें कारणके जो तेमनो संतोप सत्या
दिक गुणनो प्रसार तथा वातारपणुं अने विनयना प्रकार एटलावाना मार्गानुं
सारीते तो एहवोजाणीने तेनीपण अनुमोदना करियेंते ॥ ५ ॥

स्रग्धरावृत्तं ॥ जिब्हे प्रव्ही नव तं सुकृतिसुचरितोच्चारणे सु
प्रसन्ना नूयास्तामन्यकीर्तिश्रुतिरसिकतया मेऽद्य कर्णौ सुक
र्णौ ॥ वीढ्यान्यप्रौढलक्ष्मी द्रुतमुपचिनुतं लोचने रोचनतं
संसारेऽस्मिन्नसारे फलमिति नवतां जन्मनो मुख्यमेव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हेजीवो जो तमे सरलठो अने पुण्यवान पुरुषोना पुण्यनो उच्चार कर
वाने प्रसन्नतो एटले आज अमारा कान बीजा पुण्यवान पुरुषोनी कीर्ति श्रवण
ना रसिकपणे करी सुकर्णरहो अने बीजानी प्रौढ ऐश्वर्यताजोने अमारी चक्षु
प्रकाशपणाने धारणकरो एहवा जो तमारा विचारते तो त्या संसारमा एज तमारा
जन्म सफल पणानो मुख्य फलते ॥ ६ ॥

उपजातिवृत्तं ॥ प्रमोदमासाद्य गुणैः परेषां येषां मतिः सङ्गति सा
म्यसिद्धो ॥ देदीप्यते तेषु मनःप्रसादे गुणास्तथैते विशदीनवन्तिः॥७॥

अर्थ ॥ बीजाना गुणो सांजली संतोपयामिने जेनीबुद्धि समतारमरूप समुद्
धी संख्यप्रथायते तेप्राणीना मननो प्रसाद देदीप्यमान थायते तेमज तेन
ना गुण पण सर्व स्वहृ थायते ॥ ७ ॥

॥ अथ चतुर्विंश जावनाष्टक टोडीरागेणगीयते रूपनकीमेरेमनजगति ॥

विनय विज्ञावय गुणपरितोष ॥ ध्रुवपद ॥ निजसुकृता

सवरेषु परेषु ॥ परिहर दूर मत्सरदोष ॥ वि० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हेमिनय तु गुणीपुरुषनागुण उपर सतोष करबु मनमाजाव अने ताना पुत्रप्राप्तिनाउरत ब्रीजाउपर मत्सरकरवापणाना दोषने दूरकर ॥ १ ॥

दिष्टाय वितरति बहुदान वरमयमिह लज्जते बहुमान ॥ किमिति न विमृशमि परपरमाग ॥ यद्विजजसि तत्सुकृतविज्ञाग वि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अमुक मनुष्य अत्यंत दानआपेने एवहु कयाणकारक पाम ॥ वा अमुकपुत्र्य अमुकस्यानके बहुमानपामेने एषणघणुजकमुने एहयो रुडोनि, तु केमरगतोनथी वेराणेवेराणे लोकोना गुणोत्कर्ष करवा एहिज सुकृत वि

पेपा मन इह विगतविकार ॥ ये विदधति भुवि जगदुपकार ॥

तेपा वपमुचिताचरिताना ॥ नाम जपामो वारवार ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ आ जगतमा जेना मननेविषे कोइप्रकारनो विकारनथी एहने नि विदधा एपीनेविषे लोकोनो उपकारकरेने एह्या पवित्र सदाचारी पुरुषोना अर्मे वारवार जपियेठेये ॥ ३ ॥

अदृष्ट तिनित्तागुणमममानं ॥ पश्यत जगवति मुक्तिनिदान ॥ यत

मया मत्त लमटजिमानं ॥ ऊटिति विप्रदते कर्मवितान ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेनीरागरी कराने काई समर्थनथी एहयो मुक्तिनु कारणजे कृपा गुण ते श्रीनिर्यस्यकर नापुआ के जेणेकरी काधमद्वित अनिमानेकरी शानता वा एहवान कर्मनो समुद्र ते तुल्य नाशपामेने ॥ ४ ॥

अदभु केचन गालिमुदार ॥ गृहिणोपि परिहृतपरदार ॥ यत्र इह

संप्रत्यपि श्रुतिनेपा ॥ यिलमनि फलिनाफलमदकार ॥ वि० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ नेहक्या वरम्वीनु यागकरी मद्राटु जीवतपानत्र त रमणापण अ जगत्त कविप्रयत्र कनीनृत यथायथा सदन आगताना वहुमगियागाना ॥ ५ ॥

या इतिना अपि यत्रमा माक कृतयुगलं विदग्नि मुपतार ॥

तस्मा मुदग्निमचिनगर ॥ दर्शनमपि कृतमुग्निविपाका वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ दर्शन श्रीआपण शीत पानीत पाताना मावित्र तथा सगग यत्र ॥

लोने यशनी सुपताकके ध्वजाकरेते एवीखीओनो पुण्य परिपाके करी प्राप्त्य
येतुं जेदरीन ते पण पुण्यरूप धननुंज संपादकते ॥ ६ ॥

तात्त्विकसात्त्विकमुजनवतंसाः ॥ केचन युक्तिविवेचनहंसाः ॥ अलम
कृत किल जुवनाभोगं ॥ स्मरणमनीपां कृतशुचयोगं ॥ वि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ खरेखरा सत्वगुणने धारणकरनारा सक्कनलोकोना मस्तकना नूपणस
मान अने जेम हंस दूध तथापाणीनो विवेचनकरेते तेनीपरें युक्तियेकरी विवेचन
नाकरनारा एहवा जे सर्वोत्कृष्टप्राणीते ते आ त्रणेजुवनने शोनायमान करवाने
तत्परते तो तेवापुरुषोतुं स्मरणकरवुं ते पण शुचयोगनो करनारथाय ॥ ७ ॥

इति परगुणपरिज्ञावनसारं ॥ सफलय सततं निजमवतारं ॥ कुरु

सुविहितगुणनिधिगुणगानां विरचय शांतसुधारसपानां ॥ वि० ॥ ८ ॥ इति
श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये प्रमोदजावनाविज्ञावनोनामचतुर्दशः प्रकाशः

अर्थ ॥ हे आत्मा एपूर्वोक्तरीते परनागुणनो विचार करवुं एहिज जेमां सार
ते एवुं आ तहारो पोतानो अवतार तेने तुं निरंतर परनागुणो स्मरणकरीने सफ
लकर तथा शुद्धगुणोना निधि एहवाजे मनुष्यो तेना गुणोतुं गायनकर अने शां
तसुधारमनुं पानकर ॥ ८ ॥ इति श्री शांतसुधारसगेयकाव्ये प्रमोदजावना वि
ज्ञावनो नाम चतुर्दशः प्रकाशः ॥

मालिनीवृत्तं ॥ प्रथममशनपानप्राप्तिवांगविहस्ता म्दनु वस

नवेदमालंकृतिव्यग्रचिन्ताः ॥ परिणयनमपत्यावाप्तिमिष्टं वि

यार्थान्सततमज्जिलपतः स्वस्थतां कास्सुतीरन् ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे कारुण्यजावना जावेते प्रथमतो अशनपान प्राप्तिकरवानी इहा
ये व्याकुलथयला तदनंतर वस्त्र धर अलंकार इत्यादिकोनी प्राप्ति करवाने विषे जे
मनुचित व्यग्रचिन्ते तेवारपठि लग्नकरवानी इहा तेपठि पुत्रपुत्री प्राप्त करवानी
इहा अने इंदियार्थजे पांचइंदियोना त्रेवीस विषयोतेप्रते इहना एहवाजे संसार
वामी जीवो तेकेवीरीते स्वस्थ थाय ॥ १ ॥

शिखरिणीवृत्तं ॥ उपायानां लक्ष्णेः कथमपि समासाद्य विज्वं नवा

न्यामात्तत्र भ्रुवमिति निवध्नाति हृदयं ॥ अथाकस्मादस्मिन्विकिर

ति रजः क्रूरहृदयो रिपुर्वा रोगो वा जयमुत जरा मृत्युरथवा ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे प्राणी तुझा जगतमा लक्षावधि उपायोकरिने कोउपणीतें
ता मेजरी जन्मोजन्मना श्रन्यासेकरी तेहनाउपरज मनने स्थिर राखेने
उपगतो एवीश्रनतर जे श्रकस्मातिक कूर हृदयवत शत्रु किंवा रोगप्राप्ति नप
अथवा मृत्यु एटलावाना धुलनाखेने ॥ २ ॥

स्वर्गपरावृत्त ॥ स्पर्धते केपि केचिद्वधति हृदि मिथो मत्सर
क्रोऽदग्धा युध्यते केरुप्यक्षा धनयुवतिपशुक्षेत्रपजादिहेतो ॥
केचिन्नोचाह्नते विपदमनुपद दूरदेशानटत ॥ किं कुर्म
किं वदामो नृशमरतिशतैर्व्याकुल विश्वमेतत् ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ कोऽ कोपेकरी दग्धययायका द्वेषकरेने कोऽ परस्पर हृदयमा
धरने पट्टाक कोऽना रुध्यानठता स्ववपणो इव्य स्त्री पशु क्षेत्र गाम इत्यादि
गामे उदने यत्ती कोऽक जोनेकरी विपत्तिये जोगित ययायका दूर देशांतरीमा
शरीरिने व्यामृदयायने तो हरे सु करिये श्रने सु बोजिये आ जगत तो
शरीर ५ गरीर व्याकुलने ॥ ३ ॥

उपजानिर्वृत्तत्रय ॥ स्वयं सनत स्वकरेण गर्तान्मध्ये स्वयं तत्र य
था पतति ॥ तत्रा ततो निष्क्रमण तु दूरे ऽधोऽ प्रपाताद्विरमति
नेय ॥ ४ ॥ प्रकल्पयन्नास्तिकतादिवादमिदं प्रमादं परिशीलयत
॥ मग्ना निगोदादिषु टोपदग्धा डुरतश्च सानि द्वा सहते ॥ ५ ॥
ग्राप्यति ये नैव हितापदेशं न धर्मलेशं मनसा स्पृशति ॥ स
स्वस्वार्थमप्रापयेयान्मेधामुपायस्तयमेक एव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्राणीगत पोतानेहाये त्याडोगोदीने तेमां एरीगित पट्टक फलित
प्रमाण तेमायी नीरुनवुता दूरस्थ परतु उठा नीचनीच जडपट्टु तेवु
श्रनत श्रानत नयी एटना उडोगाढा यावने ॥ ४ ॥ जे नाम्निनादिक
प्राज प्रमादनां श्रन्यामरुनाग दोपेकरी दग्धययीने निगोदादिकमा युग
यका तेनश्रन पापुनमात्रो एद्वा महा भेगकारी डुरांने सामेने ता शरीर
५ एतत् केदनी वेदनेनी ॥ ५ ॥ जेप्राणीहितापदेशं सानततानयी श्रने
उपगने त्या मनेकरीतय स्पृशं करतोनयी तेप्राणीना डुरां गीने दुरकरीये
आ एतत् उदने तेप्राणीना नोकरां बहेत ॥ ६ ॥

अनष्टवृत्तं ॥ परदुःखप्रतीकारमेवं ध्यायंति ये हृदि ॥

लज्जते निर्विकारं ते सुखमायतिसुंदरं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे प्राणी पूर्वोक्तप्रकारे जीजाना दुःखानो प्रतीकार हृदयमां धरेते तेणे करीजेना पणिणाम सुंदरथायते तेने निर्विकारी सुख प्राप्तथाय ॥ ७ ॥

॥ पंचदशजावनाष्टकं गमकुजीरागेण गीयते ॥ हमारो अंवरदेहुमुरारी एवेशी ॥

सुजना जजत मुदा जगवंतं सुजनाजजत मुदा जगवंतं ॥ ध्रुवपदं ॥

शरणागतजनमिदं निष्कारणकरुणावंतमवंतरे ॥ सुज० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हेमज्जनो आ जगतमां कारणविना दयाना पालनारा अने जे पोताने गणेशे आब्यो तेनीरक्षाना करनारा जे जगवंतवे तेने तुमे हंपैकरी जजो ॥ १ ॥

क्षणमुपधाय मनः स्थिरतायां पिवत जिनागमसारं ॥ का

पयघटनाविकृतविचारं त्यजत कृतांतमसारं रे ॥ सुज० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एकक्षणमात्र पोतानो मनस्थिरकरी जेनागमना सारतुं पानकरो अने जे दृष्ट्योमा कृत्तिन मार्गनी घटनाये करी आपणो विवेक विकारवंत थायते एवा असा निंदनिक कृत्यनो त्यागकरो ॥ २ ॥

परिहरणीयो गुरुरविवेकी भ्रमयति यो मतिमंदं ॥ सुगुरुवचः

सकृदपि परिपीतं प्रथयति परमानंदं रे ॥ सुज० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ अविचारितगुरुनो संगमृको केमके जे गुरुओ मंदबुद्धिवंत पुरुषोने त्रांति सहित करेते अने सुगुरुना वचनो जो एक वखत सांजव्या तोपणपरमानंद उत्पन्नकरेते ३

कुमततमोच्चरमीलितनयनं किमु पृच्छत पंथानं ॥ दधिवुध्या

नर जलमंथन्यां किमु निदधत मंथानं रे ॥ सुज० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कुमतरूपी अंधारेकरी जेनी आंखोढकां गयलीते तेवाप्राणीने मोक्ष मार्गनो रस्तोसुं पृष्ठतुं हेलोको तसे दहीनी बुद्धियें पाणीनेविषे मथनिकाने केम नाखोबो केमके ए पाणीमांथी कां माखण निकजवातुं नथी ॥ ४ ॥

अनिरुद्धं मन एव जनानां ॥ जनयति विविधातंकं ॥ सप

दि सुखानि तदेव विधत्ते ॥ आत्माराममशंकं रे ॥ सुज० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ पोतातुंमन पोताने स्वाधीन न राख्यो ठता तेहिज पोताने नानाप्रकार

नाडु गो उन्पन्नकमेने अने तेहिज मनपोताने स्वाधीन राख्योवता
निगकपणे विविध प्रकारना सुखआपेने ॥ ५ ॥

परिहरताश्रवविकथ्यागौरव मदनमनादिवयस्य ॥ क्रियता

सावरसात्तपदीन ॥ ध्रुवमिदमेव रहस्यम् रे ॥ सुज ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे सज्जनो तमे आश्रव अने विकथानुजे गौरवपणु तथा अना
मित्रजे कामदेव तेनी साथे मित्रतानो त्याग जाय करीने सपररूप सत्त्व
दिज एक गुन तत्वने ॥ ६ ॥

मह्यत इह किं जयकातारे ॥ गदनिकुरवमपार ॥ अनुस

स्ताहितजगदुपकार जिनपतिमगदकार रे ॥ सुज ० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हेजीव आ ससाररूप अरण्यमां रागद्वेषादिक अपाररोगना
तु गामेने तेनो त्यागकरी ने जगतना उपकार करनार अने ससारीजीवने
६४ मद् मय्य इत्यादिक रोगोनो निवारणकरी निरोगताना आपनार एववा
नीर्धरदेवरूप आश्रयनी मेवनाकर ॥ ७ ॥

शृणुतेरु पिनयोदितरचन नियतायतिहितरचनं ॥ रचयन सुकृत

मुगगतममान शातसुधारसपान रे ॥ सुज ० ॥ ८ ॥ इति श्रीशातसु

धारमंगयकाव्ये कारुण्यजावनाविजायना नाम पचदश प्रकाश ॥

अर्थ ॥ माटेह जथा पिनयविजयजीना कहेजा अथवा पिनयरीने
आ प्रथमाहेना वाक्या तन एर नियम करी गटने तदाकार वृत्तिय करी वाक्य
ध्यातगरीनि गांठना ए रचना सांनताथी उत्तमफानी प्रातियगना काननी
हित गजनना कगागने एट्टुनाणीने ए वाक्या ते एरनियमथी सांनना ॥ ८ ॥ इति
श्रीशातसुधारमंगयकाव्ये कारुण्यजावनाविजायना नाम पचदश प्रकाश ॥

पचापि शालिनीवृत्तानि ॥ आना यस्मिन् विश्रम मथयने रगणा श्री

नि यन्ममामाद्य मद्य ॥ लज्य रागद्वेषदिद्वेषिणे प्रादोदामीन्य मने

दा नन्विय न ॥ १ ॥ लोके लोका जित्तजित्तम्यस्या जित्तानि ते मने

निर्ममंजिद्रि ॥ म्यारम्येष्टिते कस्य कस्य न द्विद्विन्मयने मयने

वा ॥ ७ ॥ मिथ्याशमन्वीर्गनीयं गेदु शेके न म्यगिण्या जमा

ति ॥ अन्य कोया मयने केन पापानम्मादोदामीन्यमंशामनी

नं ॥ ३ ॥ अर्द्धतोपि प्राज्यशक्तिस्पृशः किं धर्मोद्योगं कारयेयुः प्र
सह्य ॥ दधुः शुद्धं कितु धर्मोपदेशं यत्कुर्वाणा छुस्तरं निस्तरंति ॥ ४
तस्मादोदामीन्यपीयससारं वारंवारं दंत संतो लिहंतु ॥ आनंदा
नामुत्तरंगतरंगैर्जीवन्निर्घृज्यते मुक्तिसौख्यं ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवे सोलमी माथ्यस्थ जावना जावेते जेमकोऽप्राणीने थाकचडेलो
होयने प्राणी विश्रांतिनास्थानके विश्रांतिजेठे तेमज उदासीनता जेठेते संसार
रूप अरण्यमां व्रमणकरनारा प्राणीने विश्रांतिजेवानुं स्थानकठे अने जेनेजोऽ
गंगीपुरुष तत्काल प्रीतिवंतथायठे एटले गमेतेवा रोगेकरी पीडितहोय तथापि
जेने उदासीनता पणुं प्राप्तयष्टु तो तेने ते रोगनी व्याधि कांऽपण जाणवामां न
आवता उलटो हर्षवधेते वली जेनीप्राप्ति राग अने द्वेषरूप शत्रुनो रोधकरवाची
यापठे एहवीज उदासीनता ते अमोने सर्वकाल प्रियठे ॥ १ ॥ आजगतमांना
लोको अंतरना आशयेकरी मर्मनाजेठे निन्ननिन्न कर्मकरी अने रम्यारम्य व्या
पारेकरी निन्ननिन्न स्वरूपवतठे पण वधाप्राणीनी एकप्रकृति तो नथीज तिवारे
हवे विद्वानपुरुषे केनीकेनी रम्यारम्य चेष्टा उपर संतुष्टथावुं किंवा रुष्टथावुं अर्था
तु विद्वान पुरुषेतो सर्वप्राणी उपर संतुष्ट अथवा रुष्टनपता समदृष्टीज राखवी
जलीठे ॥ २ ॥ जुष्टोकेथी वीरजगवान पोते तीर्थकर ठता मिथ्यासहित बोलना
गे पोतानो शिष्य जमाली तेने रुधीगव्यानही तो बीजो कोण कोऽने पण पाप
थकी रुंधीराखनारठे माटे उदासीनपणुं राखवुंतेहीज आत्मानुं हितकारीठे एम
जाणवुं ॥ ३ ॥ जुष्टोके श्रीतीर्थकरदेव अत्यंत शक्तिना धरनारहता तथापिते
कोऽने वलात्कारेकरी धर्मोद्योग करवाने प्रवर्तावताहता केसुं ते तो जेणेकरी न
अपुरुषो छुस्तर संसार समुद्रमांथी तरी पारपामे एहवो केवल शुद्धधर्मनोज उपदेश
मात्र आपताहता ॥ ४ ॥ तेकारणे हेस्तपुरुषो तमेवारवार हर्षसहित औदासीन्य
तात्पर्य सारनूत अमृतनो आस्वादनकरो के जेथकी जीव आनंदना वहेनारा मो
जायेंकरी सहित मोक्षमुख जोगवे ॥ ५ ॥

॥ षोडशजायनाष्टकं प्रजातिरागेण गीयते ॥ आदरजीवकृमायुणआदर ॥ एदेशी
अनुजव विनय सदासुखमनुजव ॥ औदासीन्यमुदारं रे ॥ कु
शलसमागममागमरारं ॥ कामितफलमंदारं रे ॥ अनु० ॥ १ ॥

परिहर परचितापरिवारं ॥ चितय निजमविकारं रे ॥ वदति को
पि चिनोति करीर ॥ चिनुतेऽन्य सढकार रे ॥ अनु० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वजी पित्रोपप्रकार माध्यस्थपणु नावेठे हे विनयतु सर्वकान
अनुनयकर जेम वाञ्छित पदार्थों आपवामा कल्पवृक्षमुख्ये तेम वाञ्छित
सनी पमाडनारी अने सर्वशास्त्रोमा महोटी सारचूत एहवीजे उदासीनता
तुगेवनर ॥ १ ॥ अरेजीय तु बीजा विकारीपदार्थोनी चितवनानो
तादरा परिहार तेनोत्यागर अने पोताना अविकारि स्वरूपतु चितनर ॥ १

योपि न सढते हितमुपदेश ॥ तडुपरि माकुरु कोप रे ॥ निष्क
लपा कि परजनतस्या ॥ कुरुपे निजसुखलोप रे ॥ अनु० ॥ ३ ॥ सूत्र
मपास्य जडा जापते ॥ केचन मतमुत्सूत्र रे ॥ किकुर्मन्ने प
रिहतपपमो यदि पीयते मूत्र रे ॥ अनु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जापणफोड हितकारी उपदेश सांजजतो नथी तोपण तेना
रिगरी निष्कल लोकोउपर सतापकरी पोताना सुखनो तोपकोकरे ॥ ३ ॥
नार मृगे सूत्र ल्यनीने बोनेने केटजाक वस्त्र जापणकरे एरी
नरा जानिमंताणीने मृगी लघुनीतुं पान करवालाणा तातेने श्रेमसुरिय ॥ ४ ॥

पश्यति किं न मन परिणाम निजनिजगत्यनुसारं ॥ येन
जनेन यथा चवितव्य तज्यता ह्यार रे ॥ अनु० ॥ ७ ॥

रमय दृढा दृढयगमममता ॥ मरुणु मायाजाल रे ॥ दृष्ट्या

वदमि पुञ्जलपरगुशनामायु परिमितकाल रे ॥ अनु० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ देखीर पातपोतानी गत्यनुसार सर्वजीवानामनना परिणाम उदाहर
हे नेन केमवानानथी केमफ जेराणीने जेरी जवितव्यताने तना मनना परिणाम
एव जेराग्याने नो ते तदाग्यी ह्यांगे एतने तदाग्यी गरीगयाय तमनयी
मने दृढयने अतद आपनागीणीने समतातेन मनमा रागणरी आनंदनेता
अने मरुणुमन ल्यगकर अर्थ पुञ्जने परगुशनामायु रमय तदाग्यायु
मिन्नहान्य एतने प्रमाणमहितु नेनेवदता रागनागनेरी ॥ ६ ॥

अतदमर्त्यमिदं मम येनमनस्त्रियमजिगमरे ॥ चिरजीव रिग
दरिगम ॥ लनमे सुखमरिगमं रे ॥ अनु० ॥ ७ ॥ परत्रयपरि

णामनिदानं ॥ स्फुटकेवलविज्ञानं रे ॥ विरचय विनय विवेचित
ज्ञानं ॥ शांतसुधारसपानं रे ॥ अनु० ॥८॥ इति श्री शांतसुधार
स गेयकाव्ये माध्यस्थ्यज्ञावनाविज्ञावनो नाम पौण्डशः प्रकाशः ॥

अर्थ ॥ हेनव्यो तमे मनमां रहेनारं आनंदनुं कारण एहबुं अनोपम उदा
सीनपणारूप तीर्थनुं स्मरणकरो अने जे कोइकालेंपण विराम पामतानथी एहवा
मोहसुखपामि चिरकाल स्वप्नपरिणामेहो ॥ ७ ॥ अने परब्रह्मतारूप परिणामोनुं
जं निदान तडूप विज्ञानने जे प्रगटकरेते एहबुं विवेचननुंकरनारंजेमां ज्ञान
ते एहवा शांतसुधारस्तनुं पान ते हे विनयनुं निरंतरकर ॥ ८ ॥ इति श्रीशांतसुधार
स गेयकाव्येमाध्यस्थ्यज्ञावनाविज्ञावनोनाम पौण्डशः प्रकाशः ॥

स्वग्धरावृत्तद्वयं ॥ एवं सज्ञावनाभिः सुरजितहृदयाः संशयाती
तगीतोद्गीनस्फीतात्मतत्त्वास्त्वरितमपसरन्मोदनिजाममत्वाः ॥
गत्वा सत्त्वा ममत्वातिशयमनुपमां चक्रिशक्राधिकानां सौख्या
नांमंहु लक्ष्मीं परिचितविनयाः स्फारकीर्तिं श्रयंते ॥ १ ॥
दुर्व्यानप्रेतपीडा प्रचवति न मनाक् काचिदद्वंद्वसौख्यस्फा
तिः प्रीणाति चित्तं प्रसरति परितः सौख्यसौदित्यसिंधुः ॥
क्षीयंते रागरोपप्रचृतिरिपुजटाः सिद्धिसाम्राज्यलक्ष्मीः स्याद
श्या यन्महिम्ना विनयशुचिधियो ज्ञावनास्ताः श्रयध्वं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवे श्रीविनयविजयजी उपाध्याय आग्रंथ समाप्तकरीने उपदेशरूप
पोताना आनिप्रायनुं कथनकरेते. आवीरीतें पूर्वोक्तप्रकरणें सज्ञावनाओनी सुगंधियें
जेनाहृदयमां संशयरहित गायनकरवार्थी तार्किककयुंते स्पष्ट आत्मतत्त्वजेंणे अने जे
नामोह निडा अने ममत्व तुरंत नाशपाम्या ते एवाप्राणी ममनानुं अतिशय
पणुं मृकीने चक्रवर्तिं तथा इंद्रादिकोनासुखोचकी पण अधिक एवा विनययग्नारा अ
नुपम सुखोनी पुष्कळ कीर्तिवंत लक्ष्मीने पामेते ॥ १ ॥ जेदना महिमायेंकरी
दुर्व्यानरूप प्रेतनीपीडा लगारमात्रपण यातीनथी पण कोइएक अपूर्व अद्वंद्व नां
ग्यनी बुद्धिघायते अने चित्तप्रीतिवंतथायते अने आत्माने चारं बाहुयी नाग्य नृ
पिनी नदीपसरंते वली रागद्वेषरूपशत्रु क्षीणयज्ञायते निदिग्य साम्राज्यलक्ष्मी

वशथायते एहवीजे नावनाओ तेने हे नव्य लोको तमारी विनयेंकरी
विश्वता ते नावनाओनु आश्रयकरो ॥ २ ॥

पथ्यावृत्तं ॥ श्रीहीरविजयसूरीश्वरशिष्यो सोदरावजूता
दौ ॥ श्रीमोमविजयवाचकवाचकवरकीर्तिविजयास्यां ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ श्रीहीरविजय सूरीश्वरना शिष्यवेनाइहता तेमा एक ते
क अने बीजा कीर्तिविजयवाचक ॥ ३ ॥

गीतिद्वयं ॥ तत्र च कीर्तिविजयवाचकशिष्योपाध्यायविनय
विजयेन ॥ शांतसुधारसनामा सदृष्टो नावनाप्रबोधो ॥ ४ ॥

शिखिनयनसिंधुशशिमितवर्षे हर्षेण गंधपुरनगरे ॥ श्री
विजयप्रज्ञसूरिप्रसादतो यत्न एष सफलोऽनूत ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ तेमा कीर्तिविजय वाचकना शिष्य श्रीविनयविजयजी -
शांतसुधारस नामा नावनानो प्रबोधकयो ॥ ४ ॥ आ प्रयत्न सवत
त्रेयीतना वर्ष श्रीगाधार नगरमा श्रीविजयप्रज्ञसूरिना प्रसादथकी हर्षसा
सफलथयु ॥ ५ ॥

उपजातिवृत्त ॥ यथाविधु पोडशजि कलाजि सपूर्णतामेत्य जग
त्पुनीते ॥ अथस्तथा पोडशजि प्रकाशौरय समग्रै शिवमातनोतु ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेम चइमा सोलेकलाये पूर्णतापामी जगतने पवित्रकरेते तेम
अथपण सोलकलारूप सोलप्रकाशेकरी जगतनु - एकरो एवोमहारा पोडश

इडवजावृत्त ॥ यावजगत्येष सदृष्टजानु पीयूषजानुश्र सदोदये
ते ॥ तावत्सतामेतदपि प्रमोद ज्योति स्फुरद्वाङ्मयमातनोतु ॥ ७ ॥

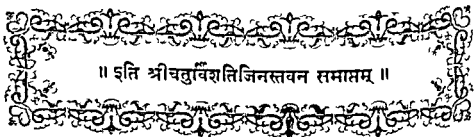
अर्थ ॥ जेकाजपर्यंत जगतमा चइसर्व उगेते तिहांसुधी जेमांप्रकाशमान वा
णी मयस्य ज्योतिने एहवो आ शास्त्र ते सत्पुरुषोने आनंद आपो ॥ ७ ॥

इति श्रीमन्महोपाध्याय श्री कीर्तिविजयगणेशिष्योपाध्याय श्री
विनयविजयगणेशिष्ये शांतसुधारसग्रंथे प्रमोद प्रकाशोऽर्थस
हित समाप्तिमगमत्

॥ अथ श्रीजिनप्रज्ञमृरिक्तचतुर्विंशतिजिनस्तवनं ॥

पात्वादिदेवो दशकटपटुक्का यस्मादधीन्येद्वितदानविद्याम् ॥ अपूपुजन् यच्चरणौ
नगान्निव्याजेन नूनं नचपत्नवः स्वः ॥ १ ॥ गत्या विजित्य विरदं स्वसेवां चिन्ह
वलात्पदच्योगम्य ॥ यस्यादये हव्यचुजा नृणां वो वनूव नूमा चुवि सोऽजि
तोऽव्यात् ॥ २ ॥ मयः स जियाद्भवसंनवं वः श्रीगंजवो यस्य पितुजितारेः ॥ रा
जाधिराजत्वजुषोपि मेनापतित्वमेवानिमन वतानृत् ॥ ३ ॥ जातोपि य संवरत.
मयं यदजीजनत् संवरमनुत् तत् ॥ स कीशकेतुजितमीनकेतुजितोऽजिनंयादजिनं
दतो वः ॥ ४ ॥ सुकुर्जेन मेघनवस्य यस्य मुक्ताफलस्येव न दर्शिनं कैः ॥ चंडाव
दानं सुमनि तमायाः सर्वेधियामाश्रयमाश्रयध्वं ॥ ५ ॥ न चेजिवान् वक्रगतिं क
दाचित् नचातिचार मत्तन च सौम्य ॥ पद्मप्रजः शोणतनुप्रजोपि नव्यश्रिये को
पि धगंगजन्मा ॥ ६ ॥ पृथ्व्यां प्रसूतः सुमनोजिरर्च्यः सुपणकांतिर्वहुकव्युपास्यः ॥
श्रेयःफलश्रीर्जयतापुदयस्कंधः सुपाय्वेदुरपास्ततापः ॥ ७ ॥ चंडप्रजोऽव्यात् वपुरं
चुजाजराजिगितांगीजनता यदीयः ॥ प्रसेननिर्वाणरमाविमुक्तकटाक्षलक्ष्मस्तपितेव
जानि ॥ ८ ॥ नावाहवे पुष्पशर विजित्य नव्यध्वज यो मकर गृहीत्वा ॥ आरोप
यत्नकापडे ध्रुव स स्वनृत्यतां मे सुविशिविधेयात् ॥ ९ ॥ पित्रंगदाहप्रगमेन नाव
दाहप्रमायेपि खलु स्वशक्ति ॥ अजिह्वपजर्जगतोपि विज्ञान् यस्तं सुम शीतलमठ
शीलं ॥ १० ॥ श्रेयान् श्रिये दाहवि मातुरुद्धात् गर्जस्थिते यत्र महाहंतव्यात् ॥
दुष्येत्तगीशार्क प्रणनागमोहराजाय पूत्कर्तुमिवाहितोत्थ ॥ ११ ॥ नव्यांगिनां यस्य
स्विप्रपंचंगानि चेतांनि च रजितानि ॥ स वासुपूज्यो जगदेकपूज्य संपूज्यतां नि
जितकुर्जयारिः ॥ १२ ॥ कृमानर धर्तुमशिक्षिताकठजेन सेवां प्रतिपद्य यस्मात् ॥
येन ततस्तं स किजादिकोलः कांपिष्यजन्मा विमलः स जीयात् ॥ १३ ॥ अनंत
जिन्नंतुरनंततारख्यप्रदोऽस्तु दोस्तनितवैरिवारः ॥ यद्वाठनं ज्येनमपि प्रदृश्य विश्व
स्य नश्यंत्यय वर्तिकांघाः ॥ १४ ॥ पापाद्भिनिद्वजमुदीद्वय दीप्रं यद्भक्षणं नक्तिचिकीरु
पेतः ॥ तद्वंशगंकी मुहुरालुलोके शक्रः स्वपाणिं स धिनोतु धर्मः ॥ १५ ॥ अरातिरम्ये
प्यनरातिरम्ये सन्नाचियोगेऽपि दृढानियोगे ॥ चक्रे स्थिता यस्य सुखं जयश्री स पातु
वः पंचमचक्रवर्ती ॥ १६ ॥ ठागं ध्वजं यस्य तर्नां विलोक्य तत्प्रेमतो हव्यचुजा
ध्रुवं यः ॥ सर्वांगमालिगिमुवर्णवर्णजाः सुपूरदंजात्स मुदेऽस्तु कुंधुः ॥ १७ ॥ सुदर्शना

ज्ञात इति प्रसह्य वेद व्यधाद्यस्तमस खलुत्ते ॥ पितु क्रम पात्रयितु
 स्तान्न कलासाष्टवर्कजिनोर ॥ १८ ॥ यस्य प्रिया नो ग्रिहितारिलोषामुडा
 यो न पपी नदीन ॥ निस्तारकात्मा नयमालयस्यो नव्य श्रिये कुञ्जव स म
 ॥ १९ ॥ यस्यागरोचि पटल समतात्प्रसृत्वर नृगकुञ्जाजिराम ॥ यन्नादन
 वास साक्षाद्भावविषा नदतु सुप्रतोऽर्त्ता ॥ २० ॥ यद्वोचनस्पर्द्धिविभेदित्वा
 सापरां जगदेकनाथ ॥ यो लक्ष्मलक्ष्याष्टरण श्रितो डाक् नीलोत्पलेनासु
 स नूत्यै ॥ २१ ॥ यद्वक्रयोगात्सुनग विदन् स्व महाशयोत्पन्नतया कृतज्ञ ॥ य
 दुरक्षां कमिपात्सिपेवे तं नेमिमथ्येमि यदुप्रकाड ॥ २२ ॥ यदेहदीति तु
 प्रना चिर चारुनिजालयत ॥ नैर्मव्यकोटि घटयति दृष्टे शिष्टा अनिष्ट स
 पार्थ ॥ २३ ॥ प्राच्य विमोच्यास्पदमुद्रवात्प्राक् स्थानातरे रोपितवान् हा
 प्राचीरुसत्सृजुणशाजिनूयं यस्याधमम्यान्नमतां स वीर ॥ २४ ॥ जयंति
 जन्मदीक्षा ज्ञानापवर्गोत्सववासराणि ॥ जनानि नाकायितनूतलानि
 लोरुप्रमदप्रदानि ॥ २५ ॥ यदाह्वानं शिरसाऽन्विद्य सुमेरुरक्षाऽजनि गोत्रमुख
 तीर्याधिनाथा प्रथयतु सेनादेवाकिना ते कुपयप्रमाय ॥ २६ ॥ कुवाऽय
 हातरान्न प्रयोगधूकालिरल निरेतु ॥ यस्मिन्स्तपत्यस्ततम समूहे श्रीवीरि
 स जीपात् ॥ २७ ॥ व्यामोहचूपाजवर विजित्य तस्मादुपात्त तु सितातपत्र
 स्या करे राजति पुमरीक सा चारती यद्यतु वाठितं व ॥ २८ ॥ इति
 रिजिरीडिता जिनवराभ्रतुरुत्तरविशति ॥ नरतवर्षजवा सुवनेश्वरा सरस्त
 ख वितरतु न ॥ २९ ॥ इति श्रीचतुर्विंशतिजिनस्तवन समाप्तम् ॥

॥ श्री वीतरागायनमः ॥

॥ अथ श्री आस्तिक तथा नास्तिकनो संवाद प्रारंभ ॥

१ नास्तिकः—आ जगत अने तेमांना पदार्थो सर्व शून्यठे; एने ससलानां शीगडां, आकाशनां फूल तथा वांजणीना पुत्र वगैरे जे पदार्थोनी त्रणे कालमां सिद्ध ता थती नथी, तेवा पदार्थोनी उपमा देवाय. कदाच तैमे कहेगो के, जेम गगनशृंगादिक देखातां नथी, तैमे ए पदार्थो पण देखाया न जोइये, तैमे तो नथी. जग ततो प्रत्यक्ष देखायठे, तेने ए उपमा केम देवाय; प्रत्यक्ष प्रमाणवडे सिद्ध पदार्थ ने शून्य केम कहेवाय? एनो उत्तर ए के, जे ए पदार्थोने देखे ठे, ते भ्रमिष्ट ठे. जे पुरुषने भ्रम थयो होय, तेने एकहुं वीजुं जागो, तैमे तमने पण थयुं कहेवा शे. तैमे ए दृष्टांतोनो मर्म समजी शकता नथी, त्यारे तमारा ध्यानमां सहेज आ वे एवो वीजो दृष्टांत कहुं हुं ते सांजलो; आ जगत स्वप्नसमान ठे. जेम स्वप्न असत्य ठे, तैमे जगत पण असत्य ठे. अने स्वप्नना पदार्थोनी पठे आ जगतना पदार्थो पण असत्य ठे. जे देखाय ठे ते स्वप्ननी पठे भ्रम मात्र ठे; एमां संगथ नथी

आस्तिकः—अरे नास्तिक, हुं तने एटलुंज पुहुं हुं के तारा सिद्धांतनो कहेनार जीव ने के अजीव ठे, एनो उत्तर ताराथी हुं देवाजो? जीव अथवा अजीव कद्याविना चाल गेज नही जो तु कहीश के ते भ्रमरूप ठे, तो ते एक रीते व्यवहार दृष्टीए योग्य कहेवाजो खरुं, केम के जे पोते भ्रमरूप होय तेने वधुं भ्रमरूप जागो. जो एम होय तो अमारो कांडी वांधो नथी; पण जो तारो सिद्धांती भ्रमरूप उरजो नही, तो जेवो उरजो तेवा वीजा पदार्थो पण कबूल करवा पडजो; अने कबूल कर्याविना चालनार नथी, केम के, वीजुं वधुं भ्रमरूप होय अने तारो सिद्धांतीज मात्र अत्रम होय एम संजवे नही. त्यारे एक सिद्धांती ने एक सिद्धांत ए वे पदार्थ मानवा जोइये ठे. ए वे पदार्थ जो तु माने, तो जीव अने अजीवपणुं सिद्ध थाय ने के नही! एवी रीते जगतमां पण घटपटादिक जे वस्तु ठे ते वस्तुज ठे अथस्तु नथी. तैमेज घट ते घट ठे, ने पट ते पट ठे. घट पट नथी. ने पट घट नथी. एरु पदार्थमां वीजा पदार्थनो अभाव होय ठे. पण घट घटपणे जावरूप ठे, ने पट पटपणे जावरूप ठे. इत्यादिक सर्व पदार्थोविषे जाणी जेवुं. जे जावरूप होय ने मल्लज होय ठे. ए रीते आ जगत जावरूप होवाची सत्य ठे. केम के सर्व वस्तु पोतपोताना रु

પેં અનાદિ સિદ્ધ છે, અને જેના અત નથી તેને શજાના ગિગડા પ્રમુલ્લી
દેવી એ કેવી મૂર્ખતા છે વારુ ! માટે એ બોલવું બાલકના જેવું કહેવાય

જો સ્વપ્નજેવું જગત માનશો, તો તમારા પોતાને મહોડે પોતે વચાગો
તે સ્વપ્નપણે જાવરૂપ છે અને જાગૃતપણે અજાવરૂપ છે, તેમ જાગૃત જે છે તે જ
જાવરૂપ છે અને સ્વપ્નપણે અજાવરૂપ છે, પણ કેવળ અજાવરૂપે કોઈ પદાર્થ
નહી જ્યારે સ્વપ્નજાવરૂપ છે ત્યારે તેના જેવો જે જગત તમે કહો છો તે કેમ
કહેવાય, અને સ્વપ્નને જો અજાવરૂપ કહેશો તો દેખાય છે કેમ ? જે
ચાય નહી, અને સ્વપ્ન તો રાત્રે લીધું તે રાત્રે લીધું કહેવાય છે અને દિવસે લીધું તે દિવસે
લીધું કહેવાય છે, માટે જે વચતે સ્વપ્ન દેખાય છે તે વચતે તે દેખાવારૂપે અને સત્ય
ત્ય છે અને જાગૃત અસત્ય છે તેમજ જ્યારે જાગૃત દેખાય છે ત્યારે
એમ જાવાનાવરૂપ પદાર્થ હોય તે સાચત હોય છે પત્તી ગિગેપ એવું સમજવું
યે છે કે, યદ્યપિ સ્વપ્ન તો સાચત છે પણ સ્વપ્નનો જે વિકલ્પ છે તે આચતરહિત
અત છે તેમાથી કોઈક સમયે સ્વપ્ન ઝડપ થાય છે માટે સ્વપ્નનું દેખવું કોઈ કાલે
તેમજ યદ્યપિ જગતમાના પદાર્થોને પલટવાપણે ઉત્પાદ વ્યયની અપેક્ષા
ણે સાચત છે તથાપિ દ્વ્યરૂપે સદા શાશ્વત ધ્રુવ છે કેમકે પર્યાયપણે ધર્મ,
આકાશ, કાલ, જીવ અને પુરુષ એ ઠા દ્વ્ય શાશ્વત છે, જો પણ તેના
દ્વ્યના પર્યાય અશાશ્વત કહેવાય છે, તો પણ સ્વરૂપે દ્વ્યપર્યાય સદા
છે, તેને અસત્ય કેમ કહેવાય ?

અને ત્રિમિષ્ટ, તમે જીવને માનો છો કે નહીં ? જો ના કહેશો તો આ બોલે છે
કોણ છે ? અને જગત અસત્ય કોણ ઠેરાવે છે ? જે પોતેજ અસત્ય હોય તે
મત્યામત્ય કહેવાનો છે ? જે પોતેસત્ય હોય તે લીજાને સત્ય અથવા અસત્ય કહે
સમર્થ થાય માટે જીવ પદાર્થ નથીજ એમ જો કહેશો તો તમે પોતેજ કા
છો એ વાત તમારાથી ના કહેવાડો નહી અને જગતને અસત્ય માનો છો તેવારે
પોતે તો સત્ય ઠરજોજ, કેમકે જે પોતાથી અતિરિક્ત વસ્તુને અસત્ય માને તે પોતે
ના જેવો અસત્ય હોતો નથી, કિંતુ તેના કરતા વિપરીત સ્વનાવવાનો સત્ય હાય
નો આ પ્રત્યક્ષ વાગ્યનો છે કે જગતને તમે સ્વપ્નજેવું ગણો છો, ત્યારે તમે પોતે જા
છો કે નહીં ? કેમકે તમે પોતે જાગૃત અવસ્થામા ન છો તો સ્વપ્નને સ્વપ્ન કહા
સ્વનાવસ્થાનો તમે પોતે અનુચર કરો છો, ત્યારેજ તેનાપિ કથન કરી શકા

મજ જગનવિષે પણ તમે અનુનવ કરીને કયન કરો છો. તેયકી જગતથી જુદા અનુનવ કરનાં છો માટે જીવ છો.

અને જો જીવ ન હોય તો ગતાગતનાગ, નાવ, નાપા, કાર્ય તથા કારણ इत्यादિક વિષયોનો અનુનવ કરવો. પાંચ ઇંદ્રિયોનો નિગ્રહ કરવો, ત્રણયોગે શરીરની ચાલ ના કરવી इत्याદિક ચેષ્ટા કરનારો કોણ છે? એ ચેષ્ટા ચેતન્ય શક્તિથી થાય છે એથી ચેતના જહાણવાન જીવ જાણવો. જ્યારે શરીરમાંથી ચેતના નીકળી જાય છે ત્યારે ચેષ્ટા થતી ટીકામાં આવતી નથી, માટે તે અજીવ કહિયે. એવી રીતે જીવ અને અજીવ એ વસ્તુ પદાર્થ છે એમ સિદ્ધ થાય છે.

મર્ત્ય વસ્તુનાં બે પ્રકાર થાય છે. એક પદ્યને વીજો પ્રતિપદ્ય. જીવ પદ્યી છે અને અજીવ પ્રતિપદ્યી છે અથવા અજીવ પદ્યી છે ને જીવ પ્રતિપદ્યી છે. અર્થાત્ જીવ તથા અજીવ એ બે પદાર્થો સદા શાશ્વત અવિનાશી છે, એવું કેવલીનું વચન છે, તે અવશ્ય માન્ય કરવું જોવું. દોહા, સ્વરી શીખ એ માનજો, મનમાં રાખી નાવ; સદ્ગુણ જિન વચનું. કરો ધર્મ ચિત્ત ચાવ. ૧

૭ નાસ્તિક:- જીવ અને અજીવ નહીં મનનારા મૂર્ખ છે. કેમકે, જીવ તો પાંચ મહાનૃતોના સંમેજનથી ઉત્પન્ન થાય છે. જ્યારે પાંચ મહાનૃતોનું પ્રયત્નકર્ણ એટલે જુદાંયવાપણું થાય છે. ત્યારે જીવનો નાશ થાય છે એ વાત સાચી છે.

આસ્તિક:- પાંચ મહાનૃતોથી તો તમારા મતપ્રમાણે પાંચ જુદાજુદા પદાર્થોની ઉત્પત્તિ થાય છે. તેં આપ્રમાણે.- પૃથ્વીથી અસ્થિ, જલયકી રુઘિ, અગ્નિયકી જવ ગમ્મિ, વાયુયકી શ્વાસોશ્વાસ અને આકાશયકી ગ્રન્થતા થાય છે. એ વધારી જીવ તો જુદો છે, તે શાશ્વતી ઉત્પન્ન થાય છે વાર? ચેતન્યને ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ કયા નૃતમાં છે? ચેતન્ય કયાનૃતના અંગયકી ઉત્પન્ન થયું? તે કહો. પાંચ મહાનૃત પોતે જડ છે; તે ચેતન્યને કેમ કરી શકશે? માટે એ પાંચ મહાનૃતનું સંમેજન જીવની ઉત્પત્તિ કરે છે એમ તમે કહ્યું છે તે પણ મંનવે નહીં; કેમકે, સંમેજન કોઈ એવો પદાર્થ નથી કે જેથી કોઈ પદાર્થ ઉત્પન્ન થઈ શકે. માટે જીવનો ઉત્પન્ન કરનારો કોઈ નથી, પણ એ તો અનાદિ પંચ મહાનૃતયકી જુદોજ છે દોહા, જિનવચ નામૃત પાન કરિ, પામો અમર સ્વરૂપ; જીવ અનાદી અનુનવો, એ છે શીવ અનૂપ. ૭

૮ નાસ્તિક:- મર્ત્ય જાણે છે કે જીવ તે શાશ્વત પદાર્થ છે, તેની ઉત્પત્તિ કેમ મંનવે! જ્યારે ઉત્પત્તિ કહેશે ત્યારે નાશ પણ થશે. અને ચેતન તો ઉત્પત્તિ ન

જોયે. માટે ईश्वરેજાથી જીવને કર્મ વંધ થાય છે, અને તેજ પ્રેરક છે એમ
 આસ્તિક - જગરેક હાસ્ય કરીને બોલે છે 'ईश्वરે પોતાના અશરૂપ
 ઉત્પન્ન કયા છે તેથી જીવ ईश्वરનો અંશ કહેવાય, એ ઉપરથી જીવ તથા
 અંશાશીનાય સંબંધ તમારા કહેના પ્રમાણે ઠરે છે જો ईश्वર અશરૂ છે
 ईश्वરના જેવો જીવ હોવો જોયે કેમકે, અશાશીમા જેદ હોતો નથી
 ની પઠે જીવ પણ નિર્મજ છે, એમ માનવું જોયે ત્યારે એવા નિર્મલસરૂપી
 કર્મ લગાડીને મલસહિત કરવાનું કારણ શું હતું! આપણે કોઈ શુદ્ધ વસ્તુ
 રવાને થયે જ્યારે લાવીએ ત્યે, ત્યારે જહાસુધી બને તહાસુધી તેને મલીન
 વેતા નથી, અને સ્વચ્છ રાખવાનો ઘણો પ્રયત્ન કયા કરીયે છે ત્યારે પોતાના
 રૂપ જીવને જાણી જોઈને મેલ લગાડવું એ ईश्वરનેવિષે સનવે નહીં એમ
 સાધારણ મૂર્ખ મનુષ્ય પણ કરે નહીં, ત્યારે ईश्वર તે તેમ કરે! અને જે
 ના અગનો તિરસ્કાર અથવા નાશ કરે તે આત્મઘાતી કહેવાય તેમ
 આત્મઘાતી કહેવાશે કદાચ તમે એમ કહેશો કે, ईश्वર પોતે પણ કર્મક
 છે ત્યારે જે પોતે કલકસહિત હોય, તે વીજાનો કલક શું મટાડી
 અને તે ईश्वર પણ શાનો! માટે ગમે તેવી મનકલ્પના કરીને નિર્દોષી
 દોષ લાગુ કરવો એ કેટલી મૂર્ખતા છે! માટે ईश्वરની ઇચ્છાથી કાંઈ પણ
 જે થાય છે તે કર્મથી થાય છે એમ જાણવું બોદા, કર્મવંધ આ જીવને,
 ઇશ્વરરૂપ, કહે એમ તે મૂર્ખ છે, ઈશ અક્રીય અનૂપ ॥

૧૧ નાસ્તિક - આ જગતની જે અનુત્તરચના વેચાય છે, તેનો
 જોયે કેમકે, એવી કૃતિ સ્વાભાવિક થઈ શકે નહીં તેમ કર્મદિક જડ વસ્તુ
 પણ જગતની ઉત્પત્તિ સર્જે નહીં માટે જે જગતને ઉત્પન્ન કરે છે, તેનેજ
 કહિયે, અને એવી લોકવદતા પણ છે, કે જગત સર્વ ईશ્વર કૃત્ય છે

આસ્તિક - જગતનો કર્તા ईશ્વર હોય, તો સર્વ પ્રાણીમાત્રનું ईશ્વર કારણ
 યુ ને સર્વ પદાર્થો ईશ્વરના કાર્ય થયા પિતા જેમ પુત્રની ઉત્પત્તિ કરે છે તેમ
 શ્વર સર્વ પ્રાણી માત્રની ઉત્પત્તિ કરે છે ત્યારે ईશ્વર પિતારૂપ અને
 પદાર્થો પુત્રરૂપ માન્યા જોયે પુત્રની ઉપર પિતાનો પ્યાર હોય એ સ્વાભાવિક
 સિદ્ધ છે તેમ ईશ્વર નો પણ સર્વની ઉપર પ્યાર હોવો જોયે જો એમ હોય તો સર્વ
 પ્રાણીમાત્ર સુખી હોવા જોયે તેમ તો વીગામાં આવતું નથી કોઈ સુલી, કાંઈ કુલી
 કોઈ પાપી, કોઈ પુણ્યવાન, કોઈ નરકગામી, તથા કોઈ સ્વર્ગગામી વગેરે સર્વ જીવો

नी वर्त्तणुक जुदी जुदी दीगमां आवे ठे. एम केम कीधुं ठे? वली जगतना जी
 वाने प्रवर्त्तावनारो ईश्वर ठे, एम पण तमारा कह्या उपरथीज सिद्ध थाव ठे. त्याने
 त्रिष्टुप् गायत्री पूजा करवी. अने म्लेच्छे तेनो वध करवो. ए बुद्धि पण ईश्वरे आ
 यी कहवागे. जो एवी बुद्धि देनारो ईश्वर मानगो नही. तो बीजो कोई मानवो
 जांझो केमके तमारा मत प्रमाणे प्रेरणा करनारो कोई जुदोज होय ठे, अने जे
 प्रेरणा करे ठे ते ईश्वर ठे. त्याने ते बीजो प्रेरणा करनारो ईश्वर मानवो पडजो.
 एवी रीतें ईश्वरनो ईश्वर तेनो ईश्वर इत्यादिक मानगो तो अनवस्था दोष प्राप्त थ
 जे. वली पोते पोताने दुःखी कोई पण करतो नथी सर्व पोताने सुखनी चाहना करे
 ठे. तेमज पोताना संबंधीओविपे पण सुखनी चाहना करे ठे. तमाग केहवा प्रमाणे
 तो जे जीव नग्के जाय ठे तेपण ईश्वरनो अंश. अने जे स्वर्गे जायने ते पण ईश्वर
 नोज अंश ठे. एटले सुखी तथा दुःखी थाय ते सर्व ईश्वर पोतेज ठे एम ठगुं. ए प्रमाणे
 ईश्वर पोतेज संसारमां परित्रमण करेठे. ते पोताना संवकना जन्म मरणादिक दुःख
 केम टाळी शके! अने जीवोने नरकथी अथवा बीजो कुगतिथी केम बचावी शके?
 इत्यादिक विचार करता जगतनो कर्ता ईश्वर नथी; किंतु स्वानाधिक मिळने. दोटा. ज
 ग कर्ता ईश्वर कहं, ते विद्वान न होय; ईश्वरने कर्त्तव्यनहि, स्वभाव मिळज जाय. ॥
 १२ नास्तिक:- जगतनी उत्पत्तिकर्ता जसे ईश्वर न होय. एमा हुं कर्ता वांगो
 जेनो नथी. पण ईश्वर सर्वव्यापक ठे के नही?

आस्तिक:- जो ईश्वर सर्वव्यापक होय, तो जीव शिवाय बीजो कोई पदार्थ
 न होवो न जोये. केमके. ईश्वरतो चेतनयत ठे; ने सर्वमां व्यापक होय. तो चेतना
 पिना कोई जगा खाली न जोडये, के जे ठेकाणे बीजो पदार्थ ग्दी शके; अने
 जगतमां तो जीव अजीव पदार्थो जुदा जुदा दीगमा आवे ठे. एवी स्पष्ट सिद्ध
 थाव ठे के. ईश्वर सर्व व्यापक नथी. वली ब्राह्मण. क्षत्रिय. वैश्य तथा शूद्र. ए
 शार वर्ण अनुक्रमे श्रेष्ठता तथा कनिष्ठता केम पाव्या ठे! जेम के. ब्राह्मण सर्वेष्टी
 नष्ट. तेनाथी क्षत्रिय कनिष्ठ. क्षत्रियथी वैश्य. अने वैश्यथी शूद्र कनिष्ठ ठे, अने
 सर्वेष्टी कनिष्ठ चंमालादिक जाति ठे; नेत्रोमां श्रेष्ठ कनिष्ठता न थरी जोडये. के
 मके. ईश्वर तो सर्वमां एक अने समान ठे; तेमां उत्तम मध्यमता प्रमुख संज्ञा
 नही. अने उत्तम मध्यम तो प्रत्यक्ष दीगमा आवे ठे. वली बीजो पण उदाहर
 ॥ अनेक ठे; जेम के. कोई पुष्प हुज रुख करे ठे. ने रों पुष्प अरुज रुख क
 ने न एम न थहुं जोडये ईश्वर तो वधायां व्यापक ठे. तेथी रुजाहुज रुख एम

રુ કરે છે? એ ઉપરથી એનો નિશ્ચય થાય છે કે, ईश्वर सर्व व्यापक नहीं दाहा, ક ईश्वर જે કહે, તેહ ન જાણે મર્મ, નંમં જૂયા સર્વ મત, પ્રિના एकजिनधर्म?

૧૩ નાસ્તિક - ईश्वर सर्व व्यापक हो के न हो तेनी साथे ग्रमारे જા પણ આ જગતનો અધિપતિ ईश्वર છે, અને જગતરૂપ તેનું એશ્વર્ય છે, તથી ન રતાને પામ્યો છે જે અશ્વર્યગાલો હોય તેને ईश्वર કહિયે

આસ્તિક - જગતનું આપિત્ય ભેગાનું ईश्वરને શુ કારણ હતું? જ રૂપ અશ્વર્ય પણ તેને શાસારુ જોડતું હતું? શુ જગતની ઉત્પત્તિની પૂર્વે તે ને પામ્યો ન હતો? એશ્વર્યવિના ईश्वરતા સજાયે નહીં. એ ઉપરથી જે જગતની ઉત્પત્તિની પૂર્વે અનીશ્વર હતો, તે ઉત્પત્તિ કરીને ईश्वરતાને પામ્યા છે, એવા તમ આશય જણાય છે નહીં વારુ! પણ એ વગુ સ્વોદ્ધ છે. ईश्वરનેપિે એવી કરવીજ નહીં જોયે. જુઓ કે, તમારા કહેવા પ્રમાણેજ જેમ પ્રજાની રાજા કહેવાય છે, અથવા ધનની અપેક્ષાએ ધનાઢય કહેવાય છે, તેમ જ અપેક્ષાએ ईश्वર કહેવાય છે. એટલે જેવારે જગતને વપજાવે તેવારે જગતનું પણ કહિયે, એથી જગતની પૂર્વે ईश्वર ન હતો એમ થયું, અને જેવારે થાય ત્યારે ईश्वરનો પણ અજાવ થઈ જવો જોયે. જો એવાત કબૂજ કરશો તો જે કાલમાં હોય ને કોઈ કાલમાં ન હોય તે દૃષ્ટિક કહેવાડો. જો દૃષ્ટિક માન ॥ વીજા ઘણા દોષ પ્રાપ્ત થશે, માટે ईश्वરને જગતનો એવી રીતે આપિતિ તે યોગ્ય નથી દોહા, અધિપતિ જગતો જે કહે, ईश्वરને મતવાદિ, તે કનિષ્ઠ છે, ઉત્તમ અનેક વાદિ ૧૧

૧૪ નાસ્તિક - આટલા સવાદ થયા, તેઓમા ईश्वરનું ચચાર્ય કારણપણ કાઢે કહ્યું નથી. જગતની ઉત્પત્તિની પૂર્વે ईश्वરને એવો સરૂપ થયા કે, માત્ર સામર્થ્ય પ્રગટ કરુ, એવાત વેદમાં કહી છે તે આવી રીતે - 'एकोह बहुप्यामि एतन्ने एक दु बहु रूपे थाउं एवा कारणथी जगतनी उत्पत्ति करी છે, તેથી ईશ્વરને કારણ કહ્યો છે

આસ્તિક - પોતાનું સામર્થ્ય પ્રગટ કરવાની ઇચ્છા તો તેને થાય કે, જેનવિષે અજ્ઞાન હોય ईશ્વરતો સર્વજ્ઞ છે, તે શુ પોતાનું સામર્થ્ય જાણતો નહોતો! મા ગમા કેટલું સામર્થ્ય છે, એવો જેને સશય હોય, તે ईશ્વર શાનો! સાધારણ મનુષ્ય પ્રાણી પણ પોતાનું સામર્થ્ય જાણી શકે છે, તો ईશ્વર કેમ ન જાણી શકે!

માટે એમ કહેવું તે મૂર્ખતા છે. દોહા, નિજ સમર્થને જાણવા, કહું ઈજ જગ
પદ. કારણ વાદી જે કહે, શતમૂર્ખ છે તેહ. ૧૨

૧૫ નાસ્તિક:-- ઈશ્વરે પોતાનું સામર્થ્ય બતાવવા સારુ જગતની ઉત્પત્તિ કરી છે;
એમ જાણવું જોઈએ.

આસ્તિક:-- કોને બતાવવા સારુ જગતની ઉત્પત્તિ કરી છે? જીવ અને જડ પ
પાર્થો તો ઈશ્વરેજ ઉત્પન્ન કર્યા છે, એમ તમે કહો છો. ત્યારે વીજો કોણ જગતની
પૂર્વે ઢનો કે, જેને દેખાડવા સારુ ઈશ્વરે આ જગતની ઉત્પત્તિ કરી છે! માટે એ
વાત પણ અસત્ય છે. દોહા. વીજાને દેખાડવા, પોતાનું સામર્થ્ય; જગ ઉપજા
વું ઈશ્વરે. એમ કહે તે વ્યર્થ. ૧૩

૧૬ નાસ્તિક:--જેમ માણસ સવારમાં ઠઠી વસ્ત્રાદિક પહેરીને આરીતામાં પોતાનું
સ્વર્ગ દેખે છે; તે સારું દેખાય તો આનંદિત થાય છે, તેમ ઈશ્વર પણ પોતે પોતાનું
સ્વર્ગ જોવામારુ આ જગતરુપ શૃંગાર કરી પોતાનું રુપ વિસ્તારીને દેખે છે; એમ
જાણવું જોઈએ

આસ્તિક --માણસ પોતાનું રુપ આરીતામાં ઝુવે છે, તેનું કારણ એ કે, મારું રુપ
સારું દેખાડો નહીં, તો લોકો હાશી કરશે; અથવા કોઈ સોડ કાઢાડશે; તેમ ઈશ્વરે
વીજા કોના નયથી પોતાના રુપનો વિસ્તાર કહ્યો છે? ઈશ્વરના જેવો વીજો ઈશ્વર
કોઈ છે નહીં; ત્યારે જોનારો કોણ! માટે એ વાત પણ જૂઠી છે. દોહા, પોતે જોવા
આપને, રચ્યો જગત આ ઈશ; કોના નયથી તે કહો, મતવાદી તજિ રીશ. ૧૪

૧૭ નાસ્તિક:--“એક એવહિ નૂતાત્મા, નૂતે નૂતે વ્યવસ્થિત; એકથા વદુથા ચેવ,
દગ્ધંતે જલ ચંડવત્” એવી રીતે આત્મા એક ઠતાં સર્વ પ્રાણીમાત્રમાં જુદો જુદો ઢી
ગમાં આવે છે; જેમ ચંડમા એક ઠતાં અનેક જલસ્થાનકોમાં પ્રતિવિંચ રુપે જુદો
જુદો ઢીગમાં આવે છે; તેમ ઈશ્વર એકજ છે પણ ઘટ ઘટમાં જુદો જુદો દેખાય છે
જેમ ઈશ્વર વિંચ છે તે સર્વ જીવ પ્રતિવિંચ છે; એમ જાણવું.

આસ્તિક:-- જેમ એક ચંડમાના અનેક પ્રતિવિંચો હોય છે, તે જેવો ચંડમાં
હોય તેવા દેખાય છે. તથા કાચના ઝુવનમાં એક મનુષ્ય ઠતા અનેક પ્રતિવિંચ
રુપે ઢીગમાં આવે છે. તેમાં મૂલ આકૃતિથી જુદી આકૃતિ દેખાતી નથી.
જેમકે, વીજથી તે પૂર્ણિમાગુથી ગમે તેવી ચંડમાની આકૃતિ હોય, તેવો પ્રતિવિંચ
દેખાય છે; તથા કાચ ઝુવનમા મનુષ્યની જેવી આકૃતિ હોય તેવીજ તાદૃશ્ય છે
સાચ છે. કાણો હોય તો કાણો દેખાય, આંધળો હોય તો આંધળો દેખાય; વગેરે

હે, પણ પહેલી હોયજ નહી, તો તેનીસાથે વીજો સંવંધ સાચી કરે! તેમ જીવ પણ અનાદિનો કર્મસહિત છે. અનાદિ જીવનું એહવુંજ સ્વરૂપ ચાલ્યું આવે છે, માટે જહાશુધી કર્મ સહિત છે તહાંશુધી નવાં કર્મ પણ ગ્રહણ કરે છે, પણ પ્રથમથી અમુક વસ્તુએ જીવ નવાં કર્મ ગ્રહણ કરી કર્મમજ્જ સહિત થયો; એવી આદિ નથી.

૧૦ નાસ્તિક--જીવને કર્મ ક્યારે લાગાં છે? કર્મ લાગવાની કોઈ પણ આય જોયેં જે પદાર્થનો અંત થતો હોય. તેની આદિ પણ હોવી જોયે. જ્ઞાને કરી ક માંનો અંત થાય છે એમ તમેજ કહો છો. ત્યારે આય પણ કબુલ કરવી પડજો; તે આદિનો સમય કહ્યો ઠેરવશો? કેમ કે, જીવ પ્રથમ નિર્મલ હોય તોજ તેને કર્મરૂપ મજ લાગ્યો કહેવાય.

આસ્તિક--એ વચન દૂષણ સહિત છે કેમકે, જીવ પ્રથમ જ્યારે નિર્મલ હતો ત્યારે તેને કર્મ લાગવાના પરિણામ કેમ થયા? જે નિર્મલ હોય તે પોતાને મજ સહિત થવાની ડગ્ગા કરે નહી. તેમ ઠતાં જીવે કર્મની વાંઠા કેમ કરી? માટે જીવ અનાદિનો કર્મ સહિત છે. જીવનેવિપે કર્મ સ્વચાલે અનાદિસિદ્ધ છે. ઘોઘા, આદિ જીવ નિર્મલ હતો, પઠિ વલગ્યાં છે કર્મ, એમ કહે તે ના લહે, જિન વચ નોનો મર્મ ૧૬

૧૧ નાસ્તિક--સર્વમાં વ્યાપક આત્મા એક છે, અને શરીરો જુદાં જુદાં છે, એમ માનવું જોડયે.

આસ્તિક--જો વધામાં આત્મા એક હોય તો માતા, પિતા, સ્ત્રી, પુરુષ, જાડ, વેન, પુત્ર, ગજા, પ્રજા, ચોર, સાદુકાર, ચંમાલ, દુત્રિય, ઁંચ, નીચ, નરક, દેવ તા, પુણ્યવાન, તથા પાપી ડલ્યાદિક નિન્ન નિન્ન કેમ દેશાય છે? મર્વમાં આત્મા એક દોવાયી તંજ દેશાયું જોડયે; અને એકે કોપેનું પાપ સર્વને લાગવું જોડયે; તે મજ એકે કોપેના પુણ્યના સર્વ જાગીદાર થવા જોડયે; એકના મુક્ત થવાયી મર્વ મુ ક થવા જોડયે, પ્રત્યેક માણસનું જુડું જુડું અનુદાન નિપ્પજ થવું જોડયે; તેમ તો થવું નથી જે કરે છે તે જોગવે છે, એ કહેવત પ્રમાણે વધાઆત્મા નિન્ન નિન્ન છે સાય છે. માટે સર્વમાં એક આત્મા વ્યાપકપણું કહેવું તે સમીચીન નથી, એમ જાણવું ઘોઘા. આત્મ સર્વમાં એક છે. નિન્ન નિન્ન આ દેહ; એમ કહે પદ્માન મ ન, અમત કહીજે તેહ. ૧૭

૨૨ નાસ્તિક--સર્વ કાર્ય અને અકાર્ય ડેશગ્ની ડગ્ગાપ છે; અને ડેશગ્ની ડ કાયોજ સર્વ થાય છે; એમ જાણવું જોડયે.

યાત્નિક - જો એમ હોય, તો જન્મ ધારણ કરવામાં માતાપિતાનું શું
 છે ? અને વિપ્લાવથી મરણ થાય છે, તેમાં વિપ્લુ સુ વાક છે ? તેમજ
 જનથી કુધાની નિવૃત્તિ, પાણીથી તૃપાની નિવૃત્તિ, અગ્નિથી શીતનિવૃત્તિ,
 લી તાપથી શ્વેદોત્પત્તિ, વર્ષાથી ધાન્યોત્પત્તિ, દેવથી વૈરોત્પત્તિ, નમ્રતાથી
 ત્વત્તિ, ચોરી કલ્યાણી તાઢન, ધારી થકી નિર્લેજ, પાપથી નરક, ૩
 સ્વર્ગ, ઇત્યાદિ સર્વ કારણો અને કાર્યો વ્યર્થ થશે અને સર્વ વસ્તુઓ સ્વગુણ
 રહેશે જો ઇજો રાગ કરનારો સ્નેહી નહી, તેમ દેવ કરનારો વૈરો નહી કહેવાજો
 પદ્મા પ્રતિ ગુણ કરવાની કાઈ જરૂર રહેશે નહી અને પાપ ગુણ
 થશે કેમ કે, સર્વ કાર્ય કરવાનું મૂલ કારણ એક ઈશ્વર ઇચ્છા થઈ, માટે સર્વ
 ર ઇચ્છારૂપ છે, એમ કહેવું તે સમીચીન નથી તમારા કહેવા પ્રમાણે ગુણ
 રૂપો પણ ઈશ્વર અને નોક્તા પણ ઈશ્વર થયો હોજો, ઈશ્વર ઇચ્છારૂપ થા,
 તે જગમાહિ એમ કહે ગુણતા ટલે, સારાસાર ન કાઢિ ૧૭

૨૩ નાસ્તિક - શ્રાત્મા પચ જૂતો થકી થયો છે, એ વાત અસત્ય નથી.
સાચો છે, જ્યુ અમને જણાય છે

[illegible]

७४ नास्तिक - तमाग कथा प्रमाणे जीने नगातर थाय ने नगनी प्राप्ति
मनुष्या व नेग कर्मा रूपा द्वाय तेग नगनी प्राप्ति थाय ने शुन र्मनु
मार्गे नर ने, अने अशुन कर्मनु फज नगशो नर ने ते वात मय्य ने, पावु ॥

ઈ જીવને એક ઘંડમાં શરીર મૂકીને વીજા ઘંડમાં વીજું શરીર ધારણ કરવું પમે તો એટલો દૂર જતાં તેને કેટલો વચત લાગતો હશે ! અને કોઈ જીવને એક શરીર મૂકી તરત તેજ ગામમાં ડપજવું હોય. તેને કોઈ દૂર જવું પડતું નથી, તેથી કોઈ વધારે વચત લાગતો નહીં હશે, પણ જેને દૂર જવું પડતું હશે તેને રસ્તામાં ચાલતા વધારે વચત લાગતો હશે ની !

આસ્તિક — નજીક અથવા દૂર જવાંતર કરવામાં વધારે વચત લાગતો નથી, સરખોજ વચત લાગે છે. જેમ ઘાણી, રહેંટીઓ અથવા બારણું ક્યાંક જ્યારે ફરે છે, ત્યારે તેઓના માહેલા તથા બાહેરના જાગને ફરતાં સરખોજ વચત લાગે છે. યદ્યપિ અંદરનો ક્ષેત્ર થોડો હોય છે, ને બાહેરનો ઘણો હોય છે, તથાપિ ફરતાં વચતમાં વધવટ થતી તથી. વળી જેમ દીપકને શલગાવીએ તે ક્ષણમાંજ પ્રકાશ કરે છે. વચમાં કોઈ અંતર પડતો નથી, તેમ જ વચતે એક જ મૂકે કે લાગલોજ વીજો જવ પામે છે, તેમાં લગાર પણ અવકાશ રહેતો નથી. તે જવ પઠી દૂર દેશ ધારણ કરવો હોય, કે નજીક દેશમાં ધારણ કરવો હોય, ગમે ત્યાં જવ ધારણ કર માંવામાં વચતનો વાર ફેર થતો નથી.

૭૫ નાસ્તિક — જીવને કર્મ કેવી રીતે લાગે છે.

આસ્તિક. — આત્માના શુનાશુન પરિણામથી જીવને કર્મ લાગે છે. જો શુન પરિણામ હોય, તો સારા કર્મ લાગે છે, અને અશુન પરિણામ હોય, તો નરશા કર્મ લાગે છે. અને તેનાં ફલ પણ તેવાં થાય છે. કર્મને કોઈ જ્ઞાન નથી, જે આ જીવે પાપ કહ્યું માટે હું એને પાપરૂપ કર્મ થઈ લાગું.

૭૬ નાસ્તિક — કર્મ તો જડ છે. તેથી તેઓમાં જ્ઞાન શક્તિ નથી ત્યારે જીવે નર શા અથવા સારાં કર્મો કલાથી પાપ અથવા પુણ્યરૂપ પરિણામ કેમ થાય છે ? એ પરિણામ તો જ્ઞાનવિના થાય નહીં. તેથી એવું જણાય છે કે કર્મ લાગવામાં છે. એવાપણું જીવને છે, ને તેવું ફલ તેવું ઈશ્વરને છે.

નાસ્તિક — જીવમાં ઈશ્વરનું કોઈ કામ નથી. કર્મોનો એવો સ્વચાલ જ છે કે કોઈ પુરુષ વિપમિશ્રિત નોજન કરે, તે મરણ પામે છે. વિષ જડ પદાર્થ હોવાથી તેને એવું જ્ઞાન નથી. તે જતાં તેથી તેવો પરિણામ થાય છે કે નહીં. એથી પુટ થાય છે પણ તે નોજન એમ થાય છે. તેમ ઠતા તેનો પરિણામ

તેવો થાય છે એતો એનો સ્વનાય છે તેમ જુનાજુન કરમાને યથાપિ તોપણ તેઓનો એમો સ્વનાયજ છે, કે ફલરૂપે પોતે પરિણામને પામજુ નો એવો સ્વનાયજ છે કે જુન કથાથી પુણ્યકર્મ વંચાઈને ઉત્તમ ગતિની છે, તેમજ અજુનવિપે પણ જાણી લેવું એમો કર્મોનો અનત કાલનો વલી જેમ ચમક પાહાણ લોહને પોતાની તરફ સેંચી ત્રિપે છે, તેવું પણ જ્ઞાન નથી, કે હું લોહનું આકર્ષણ કરુંહું, પરંતુ તે ક્રિયા છે તેમ જીવ જુનાજુન પરિણામના વપયોગે જુનાજુન કર્મ આકર્ષણ ત્માપણે લોલીનૂત કરે છે, એવો અનાદિ કાલનો સ્વનાયજ છે એમાં કામ નથી

૨૪ નાસ્તિક - જીવ એવો કોઈ પદાર્થજ નથી, વડુ ગૂન્યજ છે ત્યારે કર્મો તે કોને લાગરાના હતા ? એ વધો નર્મ છે જીવ કોઈ ઝેજ નહી

આસ્તિક - જાઈ, તૂં પાકો બુદ્ધિનો દેશાય છે જીવનેજ ઘરાડી વધી લટપટ ચૂકી ગઈ કે નહી વારુ ? અરે મૂઢમતિ વિચાર તો કર કે જો જીવ ન હોય, તો શરીરની ચેષ્ટા કેમ થઈ શકે ? શરીર તો જન્મ છે, તેમા ન હોય તો ક્રિયા કેમ થાય ? જો આત્મા ન હોય તો આ શરીર, હાથ, કાન, નાક, જીન, આંખ, મન, બુદ્ધિ, ધન, ધાન્ય, રાજ્ય, તથા સર્વનિ સર્વ પોતાથી જુદા પદાર્થોમા શરીર મારુ છે, ધન મારુ છે, વગેરે એવો કોણ છે ? મારુ છે, એવું કહેનાર પદાર્થથી જુદો હોય છે એમ તો કોઈ પણ તો નથી કે હું શરીર હું, હું મન હું વગેરે, માટે શરીરાદિક સર્વ વસ્તુનો વહાર હોવાથી જીવ છે એવું ઠરે છે શરીરમાથી જીવ નીકળી ગયા પછી કરવું, બોલવું, તથા ચાલવું વગેરે કોઈ પણ ક્રિયા થઈ શકતી નથી તેથી થકી જીવ જુદો કોઈક છે એમ નકી જાણજે વલી શરીરમા જ્યારે જીવ છે બોલે છે, ને ઘટ પટાદિક પદાર્થોમા જીવ નથી ત્યારે બોલતા નથી તેથી વ્ય તે શરીર થકી જિન્ન છે એવું શિઠ થયું તેને ઝેજ નહી એમ હું છે ? જો જીવ ન હોય તો વ્યવહાર કેમ ચાલે ? માટે જીવ અવશ્ય છે

૨૫ નાસ્તિક - જીવ સમય સમયનેવિપે નવો થાય છે હમેશાં એક જીવ તો નથી

આસ્તિક - એ વાત તદન જૂઠી છે જીવત્વ નહું કોઈ સમયે થતુજ જીવના પર્યાય ઇચ્છ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, જાવ, તથા ઉદય નાવાશ્રિત તો જુદા

હોય છે. પણ જીવપણું નહું હોતું નથી. જીવ સમય સમય પ્રત્યે જો નવો થતો હોય, તો વાજપણની વાત યૌવનાવસ્થામાં જાંતજીવી ન જોયે. તથા ગત સમયનું જાતલેણું. ડીઠેણું. જોગલેણું. લીધેણું. તથા ડીધેણું પ્રમુખ કાંઈ પણ સ્મરણમાં આવ્યું ન જોયે. તેની સ્મૃતિ તો ઘાય છે. તેથી જીવ તેહિજ છે. જો જીવ નવો થતો હોય તો એક જીવનું કરેણું કાર્ય વીજો જીવ કેમ જાણી શકે ? એ તો પ્રશ્ન છે. તેથી જીવ ઇચ્છ સદા સરખું છે. એમાં કોઈ કાલે પણ ફેર પડતો નથી. એમ જાણવું.

૨૯ નાસ્તિક - જીવ જે નાના પ્રકારનાં કર્મો કરે છે. તેઓનો કરાવનાર ઈશ્વર છે. ઈશ્વરની પ્રેરણા વિના જીવ થકી કર્મ થાય નહીં. એમ જાણવું.

આસ્તિક - જો જીવને કર્મ ઈશ્વર કરાવતો હોય, તો કર્મનો કર્તાજી ઈશ્વર ગમે કેમકે જે ક્રીયાનો પ્રેરક હોય છે. તેજ કર્તા હોય છે. જો ઈશ્વર કર્તા હોય તો જે કર્તા હોય છે, તેજ નોક્તા હોય છે. એ રીતથી ઈશ્વરને નોક્તાપણું પણ આવશે. નોક્તા ઈશ્વર થયાથી પાપપુણ્ય ઈશ્વરનેજ લાગે છે. એમ માનવું પડશે. જેમ કોઈ પુરુષ પોતાના હાથમાં સ્વદેહ લઈને બીજાને મારે. તેનું પાપ સ્વદેહને લાગતું નથી, પણ તે સ્વદેહના મારનારને લાગે છે. તેમ પુરુષે કીધેણું પાપ પણ ઈશ્વરને લાગનાર છે. કર્મનો કરનાર તો સ્વદેહના જેવો છે; તેને કર્મ લાગવા ન જોઈએ. તેથી કર્મ ઈશ્વરને લાગે છે એમ સિદ્ધ થયું. એમ માનનારને એટલુંજ જાણવું જોયે કે, કર્મનો કર્તા તું નથી, તેમ કર્મનો નોક્તા પણ તું નથી; કર્તા નોક્તા ઈશ્વર છે. ત્યારે સર્વ મનુષ્યો પોતપોતાના મત પ્રમાણે ક્રિયા કરવાની હુદ્દિ કેમ કરે છે ? મધ માશનો ત્યાગ, ઝરને સ્નાન, સંઘ્યા, સ્તોત્ર, તપ, જપ. વગેરે શાસારુ કરે છે ? પોતાને કોઈ પાપ પ્રમુખ લાગ્યું હોય તો તેનું નિવારણ શાસારુ કરે છે ? અપાર્થ શાસારુ કરતા નથી ? પાપ થકી શાસારું બીદે છે ! કર્તા શો નોક્તા એમ શાસારું કહે છે ? પોતે કરે છે, તે જોગવે છે, તેમ ઠતાં વલી કહે છે કે તે પ્રચુ, મારાં પાપ ટાલો. પણ એમ નથી કહેતો કે પ્રચુ તમારાં પાપ ટાલો. જે ધોરી કરે તેને ઘંડ ધાગ ને જે બેદ કરે તેનાં પ્રાણ જાય. ઝરને હિંસા કરે તે અગ્નિ નરક ગામી પાગ. વગેરે એ સર્વ વ્યર્થ માનવા જોડશે. માટે કર્તા જીવ છે ઈશ્વર નથી એમ માનવું જોયે.

૩૦ નાસ્તિક - અમે માન્ય કરેલું ઈશ્વર સર્વજ્ઞ છે એમ જાણવું. અને શાસ્ત્રોમાં પણ “સર્વજ્ઞો ઈશ્વર.” એવાં ઘણાં વાક્યો છે. માટે ઈશ્વર માન્ય જાણો છે.

आस्तिक नास्तिक संवाद.

आस्तिक-यद्यपि तमे कहोठो के ईश्वर सर्वज्ञ थे, ए बात सत्य थे ।
ते सर्वज्ञतानी रीत काईक जूदीज थे जे तमे मानो ठो ते ईश्वर सर्वज्ञ नथी
मे एटलुज पूनीए ठैए के, ज्यारे ईश्वर सर्वज्ञ थे, त्यारे पोताने डु स देनारा
णादिकने तेणे शा सारु उत्पन्न कखा । ज्यारे ए राहुसोनी उत्पत्ति पोते
त्यारे पोतानेज पुढ करवु पडधु ए उपरयीज विचार करो के जो ईश्वर
जाणतो होय तो एवी जूल केम करे ? जो एम कहिये, के राहुसादिक
ओ ईश्वर यकी अजाणमा उत्पन्न थया जणाय थे, तो ईश्वरनेरिपे
दूयण प्राप्त थयो अने जो एम कहीशु के जाणी जोईने उत्पन्न कखा थे, तो
ईश्वरना नकने पण सग्राम उचित नथी, तो ईश्वरने ते केम सग्राम कार्य
त थयो ? माटे एम कहेवु तदन असजवित थे

३१ नास्तिक-ईश्वर ज्यारे जगतनो सहार करेठे त्यारे पोते प्रागवमनो
डापर पढोठे थे, अने ज्यारे जगतनी उत्पत्ति करवानो सजव होय, त्यारे
थाय थे, ए बात तो साची थे के नी ?

आस्तिक-ए बात ते वली जूरी होय । पण हु तमने पूवु बु के ते
वड अधर आकाशमा रहे थे के, पृथ्वी उपर होय थे ? तेमा अधर रहे थे,
तो तमे कबूल करशो नही, केम के तमे वली एम पण मानो ठो के, वयु ज-
थई जाय थे, ने तेनी उपर मात्र प्रागवमन देखाय थे, त्यारे पृथ्वी पण कूल
रवी पमजो जो पाणी, पृथ्वी, तथा प्रागवमन ए वथा पदार्थ महा प्रनय
परी पण रहे थे, त्यारे सहार ते शानो कखो कहेवाय ? जो एम होय तो
पदाथा शाश्वत थया एम जणाय थे फरी ज्यारे ईश्वरे सृष्टि उत्पन्न करी, ते
हेजा कहा प्रमाणे पाच महा जूत तथा, प्रागवड हतो त्यारे नबु ते शु
ए वर्गरे विचार कखाथी एम जणाय थे के, ए वथा गपाटा थे जेना
जेम आयु, तेणे तेम शास्त्रोमा लखी नाख्यु जणाय थे

३२ नास्तिक-ब्रह्मा, विष्णु, अने महेश ए त्रणे सर्वज्ञ ईश्वर थे, एम अमे
निये ठैये

आस्तिक-तमे गमे तेम मानो तेमा अमारु शु गयु । अमे तो जेम हरो
म मानशु तमे कहा ते त्रणे जो सर्वज्ञ होय तो अज्ञानने केम अगीकार
रे । जुगो के, महादेवे पोताना पुत्र गणेशनुं मायु काफी नाख्यु तेनी खबर पो
ताने केम न पडी ? गवण सीतानु हरण करी गयो ते बखते राम सर्वज्ञ बता

पक्षी, पक्षी, तथा वृक्ष प्रभुयुक्त केम पूततो दतो ? अने ब्रह्मा पासेयी राहूनो
केम केम चोरी लई गया ? ए गीत ब्रह्मा, विष्णु अने शिव अज्ञानी ठरे ठे. एवा
ब्रह्मानी तेने ईश्वर केम कहिये ?

३३ नास्तिक.—सर्व योनिआमां मनुष्य योनि उत्तम ठे. एवुं शास्त्रोमां कह्युं ठे
ते सत्य ठे. अने वजी अनुभव निश्च पण ठे.

आत्मिक.—ना कोणे कह्युं ठे ? मनुष्य योनि तो उत्तमज ठे. परंतु तेमे तेम
अनकरण पूर्वक मानता नथी देखाता महोडाथीज मात्र कहो ठो. केम के
तमारे तां एयकी पण बीजी उत्तम योनिआ मानवी जोड्ये ठे. जे योनिने ई
धरे अंगीकार करी ठे, ते योनि तमारे पण सर्वोत्कृष्ट मानवी जोड्ये. मनु, क
वृ, तथा वगह, प्रभुयुक्त योनिआमां ईश्वरे अवतार लीयो ठे; ते योनिआ मनु
ष्य योनिकरतां उत्तम मानवी जोड्ये. जो मनुष्य योनिज उत्तम होय तो ईश्व
र पोते बीजी योनि केम धारण करे ? माटे तमारा बोलवा प्रमाणे तो मनुष्य
योनि कर्मां वगहादिक योनि उत्तम जणाय ठे. ईश्वर ज्यारे पशुमां अवतार
लिंये ठे. त्यारे पशुमुखी, पशुवाही, तथा पशुरूपी होय ठे. तेने देव मानवो
ने अयोग्य ठे. आहार, अस्ति, आसुध, असवारी, तथा आवाज ए पांच पदार्थ
ईश्वरना नकने पण त्याग करवा कह्युं ठे, तो ईश्वर पोते तेनुं केम ग्रहण करे ?
माटे वगहादिक योनि धारण करनारो ईश्वर मानो, तो मनुष्य योनि करता ते योनि
उत्तम कहवी जोड्ये; जो तेम नही कह्यो तो ईश्वरने अपमान लाग्यो.

३४ नास्तिक.—अरीग्नो त्याग करीने जीव परलोके गया पठीपागो आ लोक
मा केम आवतो नथी ? जे ठे तेने तो आब्युं जोड्ये.

आत्मिक.—आ संसारनो संबंध मटी गया पठी जीवुं फरी आवबुं यतुं न
थां, तेनुं कारण कर्म ठे. जीवुं आवबुं जवुं कर्माधीन ठे. ज्यां कर्म लई जाय
त्या जीव जाय ठे. अने जे जे नव पामे ठे ते ते नवना कार्य करे ठे. आ न
वमा पण हमेशा एक गीत गेहंती नथी जेम के वाजपणानी प्रीति होय ते कोई
काजे मटी जाय ठे. वणा काल लक्ष्मीनो संबंध ठतां कोई काले तूटी जाय ठे. त्यारे
गणिश आवे ठे कोई कर्मना योगे प्राणी वंटीग्वानामां पडे, ते वारे तेनां अर्थ
न मनेही होय ते पण पामे आवतो नथी कोई पुष्ट एक स्त्रीउपर बीजी करे
त्यागे प्रथम स्त्रीनी उपर प्रीति गेहंती नथी; अने पूर्वनो संबंध पण तूटी गया जे
वृ थाय ठे. तो पूर्व जन्मना संबंध ते केम याद आवे ? ज्ञानावरणी कर्मना यो

मे बीजा जगनु स्मरण पण थतु नथी ए त्रिपयने मलती प्रदेशो राजा
शी गुरुगी प्रसोत्तरूप चर्चा ठे ते कहु बु

प्रदेशी राजा - मारो अर्धर्मा दादो नरकमा गयो ठे, ते तमारा मत
त्याथी आपीने मने अर्धर्म करतो वारे त्वारे हु मानु, के वात साची ठे

केशी गुरु - तारी खीनी साथे कोई पुरुषने कामनोग करतो तने दीगमा
वे, ने ते तारा हाथमा आव्या पठी ते तारी वीनती करे के, मने थोडीक वार
आपो, तो हु मारा कुटवने कही आवु के, कामनोग करायी आवु डर
तो ते वात कबूल करीने तेने तु रजा आपीग ?

राजा - ना तेने एक दृष्ट पण ठुटो मूकु नही

गुरु - तेमज तारो दोदो पण पापसत्ची, गुनेहगार थई, नरकमा गया
परमाशमी तेने केम भूके ? तेथी ते आवी शके नही

राजा - मारी दादी स्वेच्छाचारी थई, जैनधर्मने अगीकार करीने स्वर्ग गई,
पाठी केम कहेवा आवी नही, ने आये तो तेने शु हरकत ठे ?

गुरु - कोई पुरुष स्नानकरी, कुशुम तथा धूप प्रमुख लई देवनी पूजा
जेतो होय, तेने कोई चामाल समागमा जवाने कहे तो ते त्या जाय के ? एवी
दी उष्टा पण करे ?

राजा - ना ते एवा खराब स्थले केम जाय ? कदी पण जाय नही

गुरु - तेम तारी दादी स्वर्गलोकमा गई ठे, ते सेतरखाना बुझ आ मनुष्य
कमा केम थावे ! आ लोकमा आववानी इष्टा पण थाय नही

राजा - एक चोरे चोरी करी, तेनो इन्साफ करीने तेने लोहानी कोठीमा
ली दीगे तेनु मुख बध करीने उपर सारी रीते कनई कगवी तेमा पवन
प्रवेश करी शके नही एवु कखु पठी ते चोर कोठीमा मरी गयो तेनो जीव
कोठीना क्या रस्तेथी नीकली गयो ? तेमां तो कोई ठिड् दीगमा आव्या
हये जीव ते केम मनाय ?

गुरु - मोटी शाजामा एक पुरुषने जेरी सहित घालीने तेने चोतरफ बध
री लीगी होय, तेमां ते जेरी दगाड्याथी तेनो अवाज बाहार गजलाय ठे ते
इबिना बाहार केम थावे ठे ? तेम जीव पण ठिड्बिना बाहार निकली जाय

राजा - एक चोरना कटका करी एक कुजमां में जरी राख्वाहता तेनु महोडु
परथी सारी रीते वाची लीगु हतु, के जेमा पवन पण प्रवेश करी शके नही

પઠી ઘપાડી જોયું, તો તેમાં અનેક ક્રમ પહેલાં દેખાયાં. તે ટિંડ ક્યાંથી આવ્યાં ?

— જમિમાં લોહનો ગોલો નાચ્યો હોય તેમાં ટિંડવિના અગ્નિ કેમ પ્રવેશ જાય? વસ્તુ અગ્નિમાં નાચીએ તેમાં ટિંડ નહોય, તો પણ અગ્નિ પ્રવેશ કરે છે. જીવનો પ્રવેશ થવામાં ટિંડનું કાંઈ કામ નથી.

— એક ચોરને મેં તે જીવતો હતો ત્યારે તોલ્યો, અને મરી ગયા પઠી તોલ્યો; ત્યારે જીવ નીકળી ગયો ઠતાં નારમાં કાંઈ ફેર પડ્યો નહીં. તેનું શું હોયું જોયે ?

જેમ ચાલી મશક તથા પવનથી ચરેલી મશક તોલી જોતાં વજનમાં થતો નથી. તેમ જીવ વાયુરૂપ હોવાથી તે શરીરમાંથી નીકળી ગયા પ તોલમાં ફેર પડતો નથી.

બાલક અને યૌવનના શરીરમાં ફેર છે પણ જીવમાં કાંઈ ફેર નથી. સરસી બોલે છે ને તેનું શબ્દ પણ કાનમાં સરસી રીતે સ્વર જાય છે; ઉપયોગ સરસી કેમ થતો નથી? યુવાન જે ક્રિયા કરી શકે છે તે બાલક પતી નથી તેનું કારણ શું તે કહો.

— જેમ જૂનું ધનુષ્ય હોય તેથી વાણનો ઉપયોગ જુદી રીતે થાય છે ને ન હોય તો તેથી વાણનો ઉપયોગ જુદી રીતે થાય છે; ધનુષ્યમાં ફેર હોવા ક્રિયામાં ફેર પડે છે. તેમ બાલક અને યુવાનના શરીરમાં ફેર હોવા ક્રિયા સરસી થાય નહીં. એટલે બલ વીર્ય પ્રમુલ્લમાં પણ ફેર ફારથાય છે.

— યુવાન અને વૃદ્ધ માણશના શરીરમાં જીવ સરસી ઠતાં યુવાનની પટે મ નાર ઘપાડી શકતો નથી ?

— જેમ કાવડબહે નાર ઘપાડનારો પુરુષ સારી નવી કાવડ હોય તો વધા ઘપાડી શકે છે, ને જૂની કાવડ હોય તો કાંઈક થોડો નાર ઘપાડી શકે જીવ તો તેજ છે પણ યુવાન શરીર હોય તો વધારે નાર ઘપાડી શકે, ને થાય તો થોમો નાર ઘપાડી શકે છે.

— એક ચોરને મારીને તેના અનેક ચંદ્ર કીધાં, પણ જીવ તથા જીવના વેકાણું દીઠામાં આવ્યું નહીં; માટે જીવ કાંઈ ઝેજ નહીં.

— જેમ કાષ્ટમાં અગ્નિ રહી છે, તેમ શરીરમાં જીવ રહ્યો છે; તે દેખાય કેમ ?

માં અગ્નિ દેખાય તો શરીરમાં જીવ દેખાય. કાઠીઆરો હમેશાં લોકમાં

કાપે છે પણ તેને અગ્નિ કોઈ વચ્ચે પણ દીગામા આવતો નથી ને તે દેવાનુ ઠેકાણુ પણ દીગામાં આવતુ નથી તેમ જાણી લેવુ

રાજા - મને પ્રત્યક્ષ જીવ દેખામી આપો કે જેથી હુ જીવને જાણુ

ગુરુ - તમે બાદર વાયુ કાયના જીવને જોઈ શકશો કે? તેને પણ જોઈ શો નહીં તો જે અરુપી જીવ છે તેને કેમ જોઈ શકશો?

રાજા - હાથીમા અને કીમ્બીમા જીવ કેમ સરસો હોય છે?

ગુરુ - હાથીનુ તથા કીમ્બીનુ શરીર મહોટુ નાનુ છે, પણ જીવમા અતિ તા નથી જીવ બન્નેમા સરસો છે

રાજા - લોકમા જીવ અને જડ એક ક્ષેત્ર અવગાહી નિરતરપણે કેમ રહ્યા છે?

ગુરુ - જેમ દૂધની નરેલી કઢાઈમા સાકર, એલચી, અને કેશર નાલી તે કેમ સમાઈ જાય છે? દૂધશુદ્ધા ચારે વસ્તુ એક ક્ષેત્ર અવગાહી નિ. કેમ રહે છે? એકજ ઠેકાણે ચારે વસ્તુ અનિત્ર નાચે રહેલી છે એના વર્ણ, રસ, ફરશ નિરતર નિરાવાધપણે છે તેમ જીવ અને જડ જગતમાં નિરતર ક્ષેત્ર અવગાહી નિરાવાધપણે રહ્યા છે

૩૫ નાસ્તિક - સર્વ લોકમા જીવ નરપૂર છે ત્યારે દેખાતા કેમ નથી?

આસ્તિક - જેમ સૂક્ષ્મ જીવ સર્વત્ર પૂર્ણ છે તે જ્યારે દિવશે તડકો પડે ધરમાના કોઈ ઊંડાણે થોડોએક તડકો ધરમા આવે છે તે તડકા તર કેટલા એક પરમાણુ જેવા દીગામા આવે છે, તે વધા સૂક્ષ્મ જીવો છે તે મા તડકો આવે ત્યારે ઘડતા દેખાય છે, વીંજી રીતે દેખાતા નથી તેમ ને જડ સર્વ લોકમા નરપૂર થતા ઘડ્ઘસ્થને દેખાય નહીં, કિન્તુ કેવલ જ્ઞાનરૂપ તપના યોગે દેખાય છે અર્થાત્ત કેવલ જ્ઞાનીજ જાણી શકે છે

૩૬ નાસ્તિક - ચંદ્ર, સૂર્ય, ઊંચા, આતપ, માતા, પિતા, સર્ગ, નરક, જડ, ઘટ, પટ, સ્તંભ, તથા કુજ પ્રમુખ સર્વ ભ્રમમાત્ર છે, વસ્તુરૂપ કઈજ નથી

આસ્તિક - જેમ અધિકારમા આકાશને વિષે કોઈ પુરુષ ચાચો જાય, તે વાધપણે જઈ શકે છે, પણ વચમાં જો નિત આવી જાય તો આગલ ચગાતુ ને તે કાર્યમા અપગવાધક પાવે એ પ્રત્યક્ષ ભ્રમ કે સત્ય છે? તથા કોઈ મારે, કૂટે, દાનદિયે, એ વસ્તુ ગલ્યે સત્ય છે, અસત્ય અને ભ્રમજાલ તો સપ્ર સકટપને કહિયે

નાસ્તિક:—સર્વ જગતમાં એકજ ઈશ્વર છે. ઈશ્વર વિના બીજું કાંઈ નથી, એ જોયે.

સ્તિક:—જો સર્વ જગતમાં એક ઈશ્વર હોય, તો દાનનો દેનાર પણ ઈશ્વર દેનાર પણ ઈશ્વર કહિયે. દેનાર અને દેનારમાં કાંઈ જેદ થયો નહીં. ઈ પોતે પોતાની પાશેથી દાન લિધું ત્યારે દાન દીધાનું પુણ્ય કોને થયું? અથી તથા પુણ્ય અર્થે ગયાં. વલી મારનાર પણ ઈશ્વર ને મરનાર પણ ઈશ્વર કહેવો તો ઈશ્વરે ઈશ્વરને માલ્યો તેનું પાપ કોને લાગ્યું? ધણી પણ ઈશ્વર ને ચોર તો ઈશ્વરનો માલ ઈશ્વરે ચોર્યો કહેવાય, ત્યારે ચોરીની તપાશ શાસ્ત્ર જોયે? પુણ્યે કરી સ્વર્ગમાં ગયો તે પણ ઈશ્વર, તથા પાપે કરી નરકમાં ગયો તે પણ ઈશ્વર; ત્યારે સ્વર્ગમાં પુણ્યવાન જાય અને નરકમાં પાપી જાય; એમ કહેવું અર્થ છે. એ અપરથી તમારું બોલવું અસંજવિત છે. જગતમાં એકજ ઈશ્વર છે એમ જે કહેવું તે અસત્ય છે. ઘટઘટપ્રત્યે જીવ જુદા જુદા છે, અને તેઓની કર્મ પણ જુદી જુદી જાણવી.

૨૭ નાસ્તિક:—ઘટ પટાદિક સર્વ પદાર્થોમાં ઈશ્વર એકજ છે. એમ જાણવું જોયે.

સ્તિક:—જો સર્વમાં એક ઈશ્વર હોય તો જાત, કુલ, રાજા, તથા ચંડા નિન્નતા કહી ન જોયે; કોઈ શ્રેષ્ઠ તથા નષ્ટ કહેવાય નહીં. એક પુણ્ય કરે તે તે ફલ સર્વને થવું જોયે, તેમજ કોઈએક પાપ કરે તેનું ફલ પણ સર્વને થવું જોયે. એકે જોજન કસ્યાથી સર્વની તૃપ્તિ થવી જોયે; એક નરકગામી થયાથી સગલા ન કે જવાં જોયે; એક સ્વર્ગગામી થયાથી સર્વ સ્વર્ગમાં જવા જોયે; એકનો જોગ સર્વને જોગવ્યો જોયે; કર્મ જુદાં જુદાં જોગવવાં ન જોયે; તેમ તો દેશ્વાતુ નથી, જે કરે તે જોગવે એવું સ્પષ્ટ દેશ્વાય છે. ત્યારે સર્વમાં એક ઈશ્વર કેમ કહેવાય? માટે એમ કહેવું તે સમીચીન નથી; વધા જીવ જુદા જુદા છે, એમ કહેવું યોગ્ય છે.

૨૮ નાસ્તિક:—સ્વર્ગ, નરક, પુણ્ય, પાપ, ચંડ, સૂર્ય, નદી, સમુદ્ર, દ્વીપ, નર, નારી, નગર, ગ્રામ, તથા માતા, પિતા ઇત્યાદિક ચોરાશી લક્ષ જીવ્યોની પ્રમુખ સર્વ અસત્ય છે; અણોમાં સત્ય પદાર્થ કોઈ નથી.

સ્તિક:—સર્વ પદાર્થ સત્ય છે. જગતની બુંદ પણ અસત્ય કહેવાય નહીં, સર્ગાદિક પદાર્થો કેમ અસત્ય કહેવાય? જે વસ્તુ પાપ થઈ

अने वणजे त्वारे नाश र्थ कहेयावते ए प्रत्यक्ष प्रमाणे सिद्ध ठे, ते पण जाणें ठे तो हे नास्तिक तू केम जाणतो नथी ।

४० नास्तिक - जगत ईश्वर रचित ठे

आस्तिक - जो जगत ईश्वर रक्त होय, तो जेटला ईश्वरना नक्त ठे, त सुखी होया जोये, तेम तो दीगमा आयतु नथी हिडु तथा मुमनमान सुखी तथा दुखी देखायते, तेने पण पृथिवे तेवारे एम कहे जे सद्गुण करणी प्रमाणे पामेते, एम कहीनूटे, त्वारे तमारा कहेवा प्रमाणे तो सुख दुखनो देनार कर्मविना कोई बीजो होवो जोये तेनो तो विचार र्थ शकें माटे हे मूर्खबुद्धि आ जगतनो कोई कर्ता नथी, ए तो स्वप्नाय सिद्ध ठे व जेवी करणी करे, ते प्रमाणे सुख तथा दुख जोगवेते

४१ नास्तिक - सुख दुखनो देनारो ईश्वर ठे, एम मानवु जोये.

आस्तिक - सुख दुखनो कर्ता आपणो आत्मा ठे, तेज सुख दुखनो जाणवो माटे सुख दुखनो देनारो बीजो कोई समजवो नही

४२ नास्तिक - (प्रत्यक्ष प्रमाण वादी) पुण्यथकी सारु थायते, ने पाप नरक थायते, ते थमने प्रत्यक्ष दृष्टि देखाडो तो मानीए

आस्तिक - पुण्यपाप तो सूक्ष्म पुण्य समूह रूपे जेम अना उगज वेत्यारे शब्दनुज्ञान थायते, माटे ते सत्य ठे पण आयता देखाता नथी तेम ध, दुर्ग, प्रमुखना पुण्य इडियो प्रत्ये आयता देखाता नथी, पण तेनु थायते, तेथी अनुमान प्रमाण वडे जणाय ठे के ए सत्य ठे तथा वायु अने गरमी प्रमुख जे थायते, ते रोगना उदयथी जाणामा आवेते, प्रत्यक्ष दीगमा आयतानथी तेम पुण्य तथा पाप पण फल जोगव्याथकी एणामा आवेते तेथोना पुण्य वदस्य दृष्टि आवे नही

४३ नास्तिक - वाय्यायस्या तथा तरुणावस्थामा जीव सरगो ठे ता ते थवस्थामा विज्ञान, विद्या, जाया, तथा पराक्रम सरखा केम नथी देखाता ?

आस्तिक - जेम वृद्धना बीमा अनेक वृद्ध, फज, कृज प्रमुख रहेजां ठे, जेग सायनो मजेते, तेथी उन्नतताने पामेते जेम के, केवनी नृमि सारी पाणीनी पण बगवर साह्यता होय, तो रुपि फजरूप धान्यनी उत्पत्ति सा तेम साग सायनोउडे जेम जेम शरीरनी वृद्धि यती जाय, तेम तेम जाया पण ताने पामती जायते, पण अयस्यांतर थयाथी बुद्धि बाहेरथी आवती नथी किंतु

તેની પાસે બુદ્ધિનું અવસ્થાંતર થાય છે. સર્વ આત્મગુણ આત્માને વિષે સદા છે. પણ યોગ્ય સમયમાં ઝબ્બ માત્ર થાય છે. કોઈ વાહેરથી નવા આવે નથી. જેમ મયૂરના શરીરમાં અનેક રંગ રહેલા છે, પણ સમય પામે પ્રગટ થાય તેમ વાહ્યાવસ્થામાં પણ સર્વ ગુણ સત્ત્વના છે, પરંતુ જેવી રીતે પુરુષ વલ્લવાન ધનુષ્યવિના વાણ ચલાવવામાં સમર્થ થાય નહીં, ગલોલા, ગોફણ, તથા સ્વદ્ તથા શસ્ત્ર તેઓના ઉપકરણથી ઉપયોગી થાય છે, તે વિના થાય નહીં; તેમ પ્રણ શરીરોપકરણ અવસ્થારૂપ સામગ્રી થકી સર્વ કાર્ય સાધી શકે છે. ચેત કોઈ ફેર નથી, ચેતન સદા સર્વદા સરસુંજ છે.

નાસ્તિક:- જગત સર્વેશ્વરકૃત હોવાથી સર્વ પદાર્થમાં તથા સર્વ જીવમાં ફક્ત એ જ નાસ્તિક છે.

સાત્ત્વિક:- જો એમ હોય તો ઘટ, પટ, સ્તંભ, કુંજ, શાસ્ત્ર તથા નાપા ઇત્યાદિક અનેક વસ્તુનું જ્ઞાન કોઈ એક જીવને છે, ને કોઈ એક જીવને નથી. જે જીવને જ્ઞેય પદાર્થનું જ્ઞાન છે, તેને તો હે મૂઢમતિ, તું ફેશ્વરનો અંશ માને છે, ત્યારે શ્વાન, શ્કર, માનર, વ્યાઘ્ર, પ્રમુખ શ્વાપદ ચૌપદ જીવોને ઘટાદિક પદાર્થોનું જ્ઞાન નથી. તેઓમાં શું ફેશ્વરનો અંશ નથી? તમે તો જીવમાત્રને ફેશ્વરનો અંશ માનો તેને વાધ આવશે. જે ફેશ્વરનો અંશ હોય તે અજ્ઞાની કેમ હોય? એથી જગત કર્તા ફેશ્વર અવિવેકી ઠરે છે. અને સર્વમાં ફેશ્વરની કલા છે. એ વોજનું પણ જ છે; કેમકે જો એમ હોય તો સર્વ સરસા જ્ઞાની હોવા જોયે. તેમ તો દેશ્વાનું માટે એ વાત પણ મિથ્યા છે. તેમ સર્વ જીવ ફેશ્વરના અંશરૂપ છે. એમ જે તમે જો, તે પણ અજ્ઞાની હોવાને લીધે માનો છો માટે સંનવે નહીં.

નાસ્તિક:- ફેશ્વર નક્તવત્સલ છે, અને સ્વેચ્છાથી જન્મધારણ કરે છે.

સાત્ત્વિક:- જો એમ હોય, તો નક્તોને શરીર મૂકતાં વેદના કેમ થાય છે? શ્રી જન્મનાદિકના કોલાહલ શબ્દો સાંનજીને નક્તને વત્સલનાવકારી આયુષ્યવૃદ્ધિ નથી કરતો? મરણાદિક ક્રિયા તો સર્વ ફેશ્વરના સ્વાધીન છે. એ આદિ વિ તમારું વોલનું વધું પોકલ છે. જીવ તો કર્મને આધીન છે. જેમ કે જીવનમરણ પણ કર્મથી જ છે; તેને જે ધારણ કરે તે ફેશ્વર જ્ઞાનો! તે તો જીવ કહેવાય. ફેશ્વર તો કર્મથી મુક્ત હોય છે, માટે તમારું વોલનું વધું બ્યયે છે.

નાસ્તિક:- આ પંચ મહાનૃતોથી ઉત્પન્ન થયેલું જે વિશ્વ, તે મહા પુરુષ

સમયે પોતાના કારણ પચ મહાનૂતોમા લીન થયો, ને પચ મહાનૂતો લીન થયો

આસ્તિક - જો એમ હોય તો ઈશ્વર જહ મિશ્રિત થાય અને તે સમન નિર્મલ એ વે અવસ્થાવાલો કહેવાશે ત્યારે કેવલ જ્યોતિસ્વરૂપણુ ક્યાં ગયું જે પચ મહાનૂતોથી જગતની ઉત્પત્તિ થઈ કહોઠો તે તો સદા શાશ્વત છે. ઓમાં પૃથ્વી, આપ, તેજ તથા વાયુ, એ ચારે નૂતો પોતપોતાની ક્રિયા કરે, મ કે, વનસ્પતિ અને જગમ ત્રસની ઉત્પત્તિ કરે છે તે ક્રિયાવિના થાય નહીં રીતે તો જીવની ઠે જ્ઞાન શાશ્વત સદા કાલ છે, ત્યારે પ્રલય તે જ્ઞાનો જો એમ કહેશો, કે પચ મહાનૂતો જગત વિનિર્મિત ક્રિયા કરતા નથી, ત્યારે તે નૂતદ્વ્યરૂપ કથન માત્રજ ઠરશે અને હરેક વસ્તુ પોતપોતાના ગુણવિના નહીં એવો નિયમ છે. વળી જો કહેશો કે નૂત તો અનત કાલના છે ત્યારે સત્તાર પણ અનત કાલનો ઠરશે તેની ઉત્પત્તિ તથા પ્રલય કેમ કહેવાય? તો જેમ છે તેમ છે. વળી ઈશ્વર મનસા વાચા કર્મણા કરિ રહિત છે, અને થી અનેક થાઉં એવી મનની ઇચ્છા થઈ ત્યારે જગતની ઉત્પત્તિ કરી. એ વે નો પરસ્પર વિરોધ છે, કેમ કે, પ્રથમ વાક્યપ્રમાણે ઈશ્વર ઇચ્છારહિત ઠરે છે, વીજા વાક્યમા ઇચ્છાસહિત કહો ઠો, એવો પૂર્વાપર વચનવિરોધ હોવાથી. બોલવું સર્વ અસમીચીન છે.

૪૭ નાસ્તિક - સર્વ વસ્તુનો ઈશ્વર અધિષ્ઠાન છે ઈશ્વરની ઇચ્છાથી કૃત અકૃત સર્વ થાય છે.

આસ્તિક - જો એમ છે તો ઘટ તે પટ કેમ થતો નથી? પણ તેમ થાય કેમકે, ઘટનું કારણ મૃત્તિકાનું પિન્ન છે, તેમાથી ઘટજ થાય છે પણ પટાદિ નથી થતા તેમજ પટનું કારણ તત્તુ છે, તેથી પટજ થાય છે, પણ કે વીજા કાર્યની ઉત્પત્તિ થાય નહીં. જો એમ થતું ન હોય તો કારણથી થાય છે, એ પ્રવૃત્તિ મિથ્યા થાય માટે ઈશ્વરના અધિષ્ઠિતપણાતજે ઈશ્વરની રૂત તથા અકૃત સર્વ થાય છે એ તમારું કહેવું સર્વ વ્યર્થ છે.

૪૮ નાસ્તિક - જીવને જગતર થાય છે સ્વરૂ, પણ વેદનો ઠેદ થતો નથી. વેદ તે સ્ત્રી વેદ ન થાય, સ્ત્રીવેદ તે પુરુષવેદ ન થાય, તેમ સ્ત્રી તથા પુરુષ તે ક વેદ ન થાય, અને નપુસકવેદ તે પુરુષ તથા સ્ત્રી વેદ ન થાય એમ જાણવું જો.

આસ્તિક - પુણ્જના પરિણામનો નિયમ નથી એના પુન પુન રૂપાતર થયા કે

ને. માત્ર અવસ્તુપણું પામતા નથી, વસ્તુપણે ગમે તે રૂપે થઈ જાયતે. જેમ જેસ
શિગમાંથી કેલ થાયતે; કાશ્યકી સેરડી થાયતે, માચીના હિંગારથકી કદ
મિત્રી નાજી થાયતે. એવી રીતે કર્મના પરિણામે ગચ્છંતર થાયતે. આગામિક જવ
વિષે કાયવેદ પલટાઈને તે નવા જવરૂપે પરિણમેતે. જેમ સોનીના યોગે સુવ
નાના પ્રકારના ધ્યાકારરૂપે પરિણામને પામેતે. તેમ જીવ કર્મના યોગે નાના
વેગ ગતિઓ પામેતે. તે તોં રણુ, ધ્યા જવમાં પણ એકસરખી સ્થિતિ રહેતી ન
થી. જેમ કે, રાજા તે રંક થઈ જાયતે. ને, રક તે રાજા બની જાયતે, સુખી તે ડ.
મી. તથા હુ સ્ત્રી તે સુખવાન થઈ જાયતે. ઇત્યાદિક ધ્યા જવમાં પણ પર્યાય પલટાઈ
જાયતે: તોં જવાંતરમાં કેમ એકરૂપે રહે ? કર્મના બંધ સાદિ છે, માટે જેવો કર્મ
તોં ઉચ્ચ તેવા ફલની પ્રાપ્તિ થાયતે, એવિષે કોઈ નિયમ થઈ શકે નહી. ગમે તે
વડલી ને ગમે તે વેદ કર્મના યોગે થાયતે એમ જાણવું.

૪૯ નાસ્તિક:—એમ કહ્યું છે કે બ્રહ્માના મુખમાંથી બ્રાહ્મણો ઉત્પન્ન થયા, હુજ
થી કૃત્રિય થયા, તથા જંચા થકી વૈશ્ય થયા, માટે એ ત્રણે વર્ણ ઉત્તમ છે, અ
ને પાદ્યકી ગૃહ્ ઉત્પન્ન થયા માટે અધમ છે, એમ જાણવું.

આસ્તિક:— એ વાત સંજવિત નથી. હુવો કે, ઊવરાના વૃદ્ધમાં પેટ, દાલ,
તથા પત્રનેવિષે સરસાં ફલ લાગેતે. તે સર્વ ફલોતું રૂપ સરસું હોયતે; તથા તે
ઓમાં રમ પણ સરસાં જ હોયતે. તેઓમાં કોઈ પ્રકારે ઉત્તમ તથા અધમતા ક
હેવાય નહીં તેમજ બ્રહ્માના ગરીર થકી ઉત્પન્ન થયા જે ચાર વર્ણ, તે સર્વ ચેતન
રૂપ હોવાથી સર્વ જીવ સરસા જાણવા. ઉત્તમ મધ્યમ વર્ગે સર્વ લૌકિક કાર્ય
થી કહેવાયતે. પણ ચેતનપણે તોં સર્વ સરસા છે. એના ઉપર એક દૃષ્ટાંત કહું
છું. ચાર વર્ણના મનુષ્ય એક તલાવને કાંઠે વેશીને પાણી પિયે છે; તેથી કોઈ વટ
જાતો નથી પણ તે તલાવમાંથી પાણી જરીને પોતપોતાના વાસણોમાં લીધા પછી
ફસકા વર્ણના વાસણતું પાણી ઝંચા વરણવાલો માણસ પીએ તોં વટજે છે. ફરી
જો વર્ણના જગેલા પાણીના વાસણો માતું પાણી તે તલાવમાં નાચીને પી
તોં કોઈ વટજતું નથી તેનું કારણ શું ? માટે પાણીમાં વટજવાપણું નથી. ને વા
મણ તોં સર્વનાં સરસા છે. માટે વટજવું એ મનની માનીતા છે; અને એવીલોક મ
કોશ છે. જ્યાં સુધી મનનો મિથ્યાજાવ છે, ત્યાં સુધી નિન્ન પણું છે એમ જાણવું.

૫૦ નાસ્તિક:— સમદૃષ્ટીને વિષે મિથ્યાજાવ હોતો નથી, તેમ ઠતાં તે નિન્ન
જાવ કેમ રાખેતે ?

आस्तिक - लोक मर्यादा लोपरी नही ए नीति ठे तेनो लोप करवो जे कार्यनी जगत निदा करे ते कार्य करवो नही एवु श्रेष्ठोनु उचन ठे तेन लोप करवो नही तेथीज समदृष्टि पण तेवु आचरण करे ठे पण मनय म दृष्टिने काड नथी

५१ नास्तिक - सर्व कार्यनो कर्ता ईश्वर ठे, एम मानवु जोये के नही

आस्तिक - एम मानवु नही जोये ए वचन प्रजाप ठे ईश्वरपिपे होयज नही घट, पट, रुपि, सग्राम, खान, पान, दान, मान, स्नान क्रिया, विनय तथा व्यावच इत्यादिक सर्व पदार्थोना कारण काज, सनाय यत, पूर्वकृत कर्म, तथा पराक्रम ए पाच ठे जेम के, तंतुना पुजमाथी पट उत्पत्ति यथानो जे समय ते काल समजवो, तंतुना पुजने पटनी उत्पत्ति कर योग्यता ते स्वप्नाय जाणवो, तंतुना पुजमाथी पटनी उत्पत्तिनु जे निमित्त पूर्ण कर्म समजवु, अने तंतुना पुजमाथी पटनी उत्पत्ति करवानो जे उद्यम ते पराक्रम जाणवो, ए पाचमाथी एक ओवु होय तो वस्तुनी उत्पत्ति थई गके ए पाचना समुदायथी घटपटादिक सर्व कार्योनी उत्पत्ति यायवे, एवु मत्

५२ नास्तिक - जो कुठ होता है, सो अद्वाहुतालाके हुकमसे होता है किसीका क्रिया कुठ होता नही, यही बात रास्त है

आस्तिक - जो ऐसे होवे, तो अद्वाहुतालाने पैदा किये हुये, इमामे आं दुसन, काफिरोंके हातसे कैसे मारे गये ? ये तां खुदाके प्यारे बंदे थे, काफिरोंने मारे, ये बड़ी अजायबकी बात है तिनकू बचानेके वास्ते कायत था ? इमाम किसीके गुनेहगारनी नही थे, ये क्यू मारे गये ? जो होता है, सो तरुदीरसे होता है जो जैसा करता है, सो तैसा तामें अद्वाहुतालाका कुठ वास्ता नही है यही बात रास्त है

५३ नास्तिक - अद्वाहुतालाने इमामोका दिल देखनेके वास्ते आजाव

आस्तिक - आजाव दिये शिवाय तिनके दिलकी बात खुदा नही था ! जो कहोगे की नही जाणताथा, तौ खुदामें खुदापना क्या रहा ! सत्र जानता है, ऐमे तुमारे कुरानेशरीफमे कहा है एम होके नी मारनेसी दयानत जो काफरोने करीथी सो खुदा जानके नी कैसे चुप सवास्ते ये बात नी गजत है

आस्तिक नास्तिक संवाद.

५४ नास्तिकः—आदमी मरगये वाद जीकूं फिरस्त लेजाते हैं ये बात तो नही?

आस्तिकः—इस बातकूं कौन फूट कहता है? लेकिन समजमें कुछ फरक है. कहते हो की कोयामततक जीकूं एक ठिकानेमें रखते हैं, पीछे खुदाके पाग के जाके इस्ताफ करवाते हैं; ऐसे नही होवै है. लेकिन उसीवस्त जी थपनी त जिये अठा या बुरा फल पावता है. तुमजी सुख, दुःख, चेहेस्त आं दोज तो मानते हो! तो जैसी जीने करनी करी होवै तैसी गति उसकु मजती है.

५५ नास्तिकः—अज्ञादुताजाने अने फरमाया है की जो कित्तीकूं इजा देता है मारने लायक है.

आस्तिकः—कबू मावाप ठोकरेकूं इजा देते हैं, आ कबू ठोकरा मावापकूं इजा देते हैं, कबू पीर सुविंदकूं इजा देता है, आ कबू सुविंद पीरकूं इजा देता है; कबू खाविंदकूं इजा देता है, कबू खाविंद नोकरकूं इजा देता है; ऐसे खुदाकी जहांतक जी हैं, वे सब इजा देनेवाले होनेते जो सब माग्ने लायक हों खैर महिर कैसे रहेगी! आं रहम करने लायक कोई नी नही रहेगां आं सब काफरोने इजा दी, तब तिनोकूं कायके वास्ते इमामोने मारे नही इस जो होवै है सो तगदिरसैं होवै ऐसे जानना चाहिये.

नास्तिकः—मांसायाहारी पापिष्ट कहे ठे. आ झनीआमां जजचर, स्थजचर, खैर प्रमुख जे नाना प्रकारना जीव ठे, तैयाने बंशक मागी नाखवा, थने मांस नदण करवुं. एम अमने ताहंवे फरमाव्युं ठे, ते प्रमाणे करवामां तथा पाप ठे?

—तमारा कहा प्रमाणे जीवने मारवुं ए खुदानो हुकम ठे, ते कोई जोवे नही. जो फेरवीए तो गुनेहगार ठीए. एम निऊ धायने; त्वां आव अथवा तिह प्रमुख मनुष्यनो आहार करनार जीव, तमने मारवा आ थी करिने तमे केम नाशी जाओगे? थने ते प्राणीने नाना प्रकारना ह नोरोनी सहायता वने केम मारवा तैयार थाओगे? थने जो ते जीव आवमां आवी जाए तो केम मारीनाखो ठे? जेम खुदाए तमने जीव मारमाव्युं ठे. तैम तैयाने पण मनुष्य माग्वाने फरमाव्युं ठे! ते प्रमाणे तमने मारवुं लायक नथी. जो तैयाने मारवानुं न मारवुं करेठे; तैयाने मारवुं लायक नथी. जो तैयाने मारवानुं न मारवुं होय, तो जे जीवोने तमे मारोवो तैयाने मारवुं न

તે કોઈ બીજા પ્રાણીએ તમને મારવું પણ નાલાયક નથી, લાયકજ છે માટે વાઘ વગેરે પ્રાણીઓ જીવ ઘાતક હોવાથી મારવા યોગ્ય છે તેમ તમે પણ વ ઘાતક હોવાથી મારવા યોગ્ય છો એમ તમારે કબૂજ કરવું જોડો જો કબૂજ નહીં કરશો, તો સુદાના યુનેહગાર ઊરશો માટે હે મહામદીયન મુસલમીનો વગેરે જીવ મારવામાં સુદાનોહુકમ હોયજ નહીં જો એમ હોય તો સુદા રહમ રે સુદા તો રહમદિલ છે, એવું તમારા રસૂજિદ્વારે કુરાનેશરીફમાં ફરમાવ્યું છે, વાઘ આવશે એ ઉપરથી એવું જણાય છે કે, કોઈ એક પુરુષને કોઈ પે અચાનક માંસનો આહાર મલી ગયાથી, તેને તેનો સ્વાદ લાગો તેથી, બસન ગયું, ને પઠી લોકાપવાદસારુ સુદાએ ફરમાવ્યું છે, એમ કહીને વચારા સુદાને ઠેરવ્યો જણાય છે તેમા કેટલો યુનાદ છે. એનો વિચારતો કરો. તે પ્રાણીઓને વાને સુદા ફરમાવે ત્યારે વીજી અન્નાદિક વસ્તુઓ પેદા શાવાસ્તે કરે? એ સાફ જણાય છે કે, અન્નાદિક વસ્તુ સ્વાવાયોગ્ય છે, પણ માંસ સ્વાવાયોગ્ય નથી મ ઠતાં જે જીવના સ્વાદને અર્થે સ્વાય છે તે રાક્ષસતુલ્ય જાણવા

વલી મુસલમીન પ્રમુખને વીજી શુક્તિથી સમજાવે છે કે, તમારા કિતાબોમાં વને પાક વસ્તુ કહી છે, અને પિશાબને નાપાક વસ્તુ કહી છે, પાક વસ્તુથી જે દાશ થાય છે, તે પાક કહેવાય છે, અને નાપાક વસ્તુથી જે પેદાશ થાય છે તે કહેવાય છે જેમ કે, અન્ન વગેરે પદાર્થો જે પાણી થી પેદા થાય છે, તે પાક છે, પિશાબથી જે કીટકાદિક પેદા થાય છે, તે નાપાક છે એવું તમે પણ માનો છો, તેમ ચાલતા નથી કેમકે માસાહાર કરો છો છુઓંકે પ્રાણિમાત્ર પિશાબની છે તે પિશાબ જ્યારે નાપાક ત્યારે તેથી પેદા થયેલા પ્રાણીઓ કેમ પાક હોય? ઓના માસને તમે પાક માનો છો, એ કેટલી વેવકૂફી છે વારુ. જો માસને નશો તો પિશાબને નાપાક કહેવાશે નહીં, ને જો પિશાબને નાપાક માનશો તો ને પાક માનશે નહીં જેવું કારણ તેવો કાર્ય એવો ડુનીયામા નિયમ છે જ્યારે શાબ જેવો માસ છે, ત્યારે તેનો આહાર કસાથી દોઝકમા ગયાવિના કેમ એનો પાકો વિચાર કરીને માસ નરૂણ મૂકી દો, અને પાક પાણીની પેદાશ ફલ, તથા ફૂલ વગેરે અનેક સ્વાદિષ્ટ પદાર્થોનો આહાર કરોને. પરંતુ તમે નહીં કેમકે એતો જન્મની આદત પડી ગઈ છે કહ્યું છે કે, તદ્વાદ જાણે રૂએ ને ત જાય મુએ, તેમ તમારી આદત હમણા જનાર નથી, પણ યાદ રાખજો કે મતને વહાડે જવાબ દેવો પડશે ત્યારે આંસો, પાટીને પડોલા થશે હો.

તેને કોઈ બીજા પ્રાણીએ તમને મારવું પણ નાલાયક નથી, લાયકજ છે માટે વાધ વગેરે પ્રાણીઓ જીવ ધાતક હોવાથી મારવા યોગ્ય છે તેમ તમે પણ વ ધાતક હોવાથી મારવા યોગ્ય છો એમ તમારે કબૂજ કરવું જોડો જો ક નહીં કરશો, તો ખુદાના ગુનેહગાર ઠરશો માટે હે મહામઢીયન મુસલમીનો જીવ મારવામા ખુદાનો ઢુકમ હોયજ નહીં જો એમ હોય તો ખુદા રહમ વિનાનું રે ખુદા તો રહમદિલ છે, એવું તમારા રસૂલિલ્લાહ કરાનેશરીફમાં ફરમાવ્યું છે વાધ આવશે એ ઉપરથી એવું જણાય છે કે, કોઈ એક પુરુષને કોઈ કારણને થે અચાનક માસનો આહાર મલી ગયાથી, તેને તેનો સ્વાદ લાગો તેથી, વ્યસન પ ગયું, ને પઠી લોકાપવાદસારુ ખુદાએ ફરમાવ્યું છે, એમ કહીને વચારા ખુદાને હિ ઠેરવ્યો જણાય છે તેમા કેટલો ગુનાહ છે ! એનો વિચારતો કરો ! તે પ્રાણીઓને વાને ખુદા ફરમાવે ત્યારે બીજી અન્નાદિક વસ્તુઓ પેદા શાવાસ્તે કરે ? એ સાફ જણાય છે કે, અન્નાદિક વસ્તુ સ્વાવાયોગ્ય છે, પણ માસ સ્વાવાયોગ્ય નથી મ ઠતાં જે જીનના સ્વાદને અર્થે ખાય છે તે રાહસતુલ્ય જાણવા

વલી મુસલમીન પ્રમુખને બીજી પુક્તિથી સમજાવે છે કે, તમારા કિતાબોમાં વને પાક વસ્તુ કહી છે, અને પિશાબને નાપાક વસ્તુ કહી છે, પાક વસ્તુથી જે દાશ થાય છે, તે પાક કહેવાય છે, અને નાપાક વસ્તુથી જે પેદાશ થાય છે તે કહેવાય છે જેમ કે, અન્ન વગેરે પદાર્થો જે પાણી થી પેદા થાય છે, તે પાક છે, પિશાબથી જે કીટકાદિક પેદા થાય છે, તે નાપાક છે એવું તમે પણ માનો છો તેમ ચાલતા નથી કેમકે માંસાહાર કરો છો છુઓંકે પ્રાણિમાત્ર પિશાબની છે તે પિશાબ જ્યારે નાપાક ત્યારે તેથી પેદા થયેલા પ્રાણીઓ કેમ પાક હોય ! ઓના માસને તમે પાક માનો છો, એ કેટલી બેવકૂફી છે વારુ ! જો માંસને પાક નશો તો પિશાબને નાપાક કહેવાશે નહીં, ને જો પિશાબને નાપાક માનશો તો ને પાક માનશો નહીં જેવું કારણ તેવો કાર્ય એવો હુનીયામા નિયમ છે જ્યારે શાવ જેવો માસ છે, ત્યારે તેનો આહાર કસ્યાથી ઢોજકમા ગયાવિના કેમ એનો પાકો વિચાર કરીને માસ નફળ મૂકી દો, અને પાક પાણીની પેદાશ ફજ, તથા ફૂલ વગેરે અનેક સ્વાદિષ્ટ પદાર્થોનો આહાર કરોને ! પરંતુ તમે નહીં કેમકે એતો જન્મની આદત પઢી ગઈ છે કહ્યું છે કે, તહાઢ જાણે રૂને ત જાય મુજ, તેમ તમારી આદત હમણા જનાર નથી, પણ યાદ રાખજો કે કિ મતને દહાડે જવાવ દેવો પઢશે ત્યારે આંસો, ફાટીને પઢોલા થશે હો !

૫૩ નાસ્તિક:- યાજ્ઞિક નાસ્તિકો પ્રશ્ન કરે છે કે, યજ્ઞને વિષે હોમ કરવાનારુ જીવને મારવું યોગ્ય છે. કેમકે એ કૃત્ય શાસ્ત્રવિહિત છે; માટે એમાં પાપ નથી; પણ પુણ્ય છે. યજ્ઞને ધર્યે જે જીવ મરે છે. તે સ્વર્ગમાં જાય છે; માટે તે કેમ ન કરવું?

આસ્તિક:- યજ્ઞાદિકને ધર્યે જે જીવની હિંના કરવી તે યોગ્ય નથી. કેમકે, હિંનાનો પરિણામ તે પુણ્ય હોયજ નહીં; કિંતુ પાપ હોય છે. એવો નિયમ છે. જે જાણમાં પણ હોમવાનું કહ્યું છે, તે શાસ્ત્ર નહીં પણ કુશાન્ત્ર છે. ધર્યે તેની રચના કરનાર મનુષ્ય નહીં પણ મનુષ્યરૂપે રાક્ષસ છે; એમ નિશ્ચય જાણવું. જે પાપને પુણ્ય માને તેના કરતાં વીજો પાપી કોણ! યજ્ઞમાં હોમણું જીવ જો સ્વર્ગમાં જતુ હોય તો યજ્ઞ કરનારા તથા કરાવનારા પોતે હોમાર્જને કેમ સ્વર્ગમાં જતા નથી! પોતે એમ જાણતા નથી તેથી જ જણાય છે કે, એ કલ્પિત વચન છે; યજ્ઞમાં પૃથ્વાદિકનાં હોમ થાય, વ્રણા, ધર્યે વિષ્ણુ આદિક દેવતાઓને ધર્યે કરે છે. ધર્યે તેનો વજી જોગ ને દેવતાઓ જિયે છે. એ વાત જો સાચી હોય, તો તે દેવતાઓ માંગાહારી ભગ્નો. દેવતાઓને જો માંત જલ્પ કરવાની આદત હોય, તો તેઓ મનુષ્યના દ્વારે શા માટે લીધે! શું તેઓ પોતે આહારને ધર્યે માંત મેલવી શક્તા નથી? તેઓ તો માંત મામર્થવાન કહેવાય છે. તે સામર્થ્ય કેમ મોગ્વતા નથી! જે જીવના માંતનો વજિદાન તેઓને આપે છે. તે જીવોની ઉત્પત્તિ પણ તેઓ પોતે જ કરે છે; એમ તમે જાણો છો. પોતે જીવોને ઉત્પન્ન કરી તેને મનુષ્યના દ્વારે મગવીને તેનો વજિદાન પોતે જોઈ એ શું દેવતાઓને યોગ્ય છે? એમ તો કોઈ સાધારણ માણસ પણ કહે નહીં. ને કૃત્ય દેવતાઓને કેમ સંતવે? જો તે દેવતાઓને માંત જલ્પ કરવાની રીત હોય, તો પોતાને માટે જુદીજ જાતના કોઈ જીવ વિનાના એવાજ માંતના પદાર્થની ઉત્પત્તિ કરી, તે પદાર્થનો આહાર કરવાને શું હક્કત છે? માટે એ જ જો જાન મનકલ્પિત છે, ઊત્તમ દેવતાઓને વિષે એવી કલ્પના કરવી યોગ્ય નથી. જો જો જાન નમાગ કહ્યા પ્રમાણે સાચી હોય, તો તે ઊત્તમ દેવ નહીં, પણ અધમ કહેવાય. યાજ્ઞિક લોકો હોમાદિકને ધર્યે જીવવાત કરી, તેનો વજિદાન દીધાથી પોતાને જલ્પ સમજે છે. પણ એહવું જલ્પનું જલ્પન હોય નહીં; દેવજનનું જલ્પન જલ્પ હોય છે. તેમાં મજિન વાનના ઉત્પન્ન થાયજ નહીં જો મજિન જલ્પનાવાજાને જલ્પ કહિયે, તો અજનક કોને કહીશું! એવું હિંમાન્ય કૃત્ય કરનારને જલ્પ માનવો નહીં, પણ અજનક માનવો. એવું જલ્પનારો છે. એવું જલ્પનાર સંભવ આણવો નહીં

૫૮ નાસ્તિક - કોડ વેદધર્મી પ્રશ્ન કરે છે કે, તમારા જૈનમતમા જીવના સ્વરૂપા દિરૂને વિષે કેવી રીતે વર્ણન કરેલું છે ? તેને ઉત્તર દિયે છે કે, સર્વજ્ઞ કેવલીએ આવી રીતે કહ્યું છે - સર્વ લોકને વિષે ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય આકાશાસ્તિકાય, કાલ, જીવાસ્તિકાય તથા પુરુષાસ્તિકાય એ ઇશ્વ્ય નરપૂર છે એ ઇશ્વ્ય પોતપોતાના ગુણ તથા પર્યાયે કરી પૂર્ણ છે. સદા નાવરૂપ છે જગતની સ્થિતિ જેમ વર્તમાન કાલમા છે, તે મજ નૂત કાલમા હતી, અને નવિષ્ય કાલમા પણ એવી રીતે જ જાણવી તે મધ્યે જીવ અને પુદ્ગલ અને ત કાલ લોલુપનૂત છે એટલે જેમ હીર તથા પાણી અને મૃત્તિકા તથા ધાતુનું મિશ્રણ થયાથી એક રૂપ બની જાય છે તેમ જીવ તથા પુરુષોપણ એકરૂપે રહે છે સમય સમયને વિષે નવા કર્મ જીવવારે છે અને સમય સમયને વિષે પૂર્વ કર્મ નિર્જરીને તૂટી પણ જાય છે કર્મોની ઉત્પત્તિ તથા નાશમાં ઈશ્વરનું કાંઈ કારણ પણ નથી ઈશ્વર તો અકર્તા છે, તેને વિષે કર્તા પણ કલ્યાણ નહીં માટે ઈશ્વર કોઈનું કારણ નથી કાલ, સ્વચ્છાવ, નિયત, પૂર્વ કર્મ, તથા પુરુષાકાર એ પાંચ કારણો ઉત્પત્તિના કહ્યા છે એણે કરીને જ પુણ્ય પાપ જન્ય સ્વર્ગ નરકને વિષે ગમનાગમન થાય છે અને દુઃખરૂમા જે નરક, તિર્યંચ, મનુષ્ય તથા દેવતાની ચોવીશ ગતિઓ કહી છે તે પ્રમાણે જ પરપરાને પામે છે અને પોતાના ઉપાર્જેલા શુભાશુભ કર્મ જોગવે છે તે તે જવને વિષે જ્ઞાનાવરણાદિક આઠ કર્મને અનુસારે વર્તે છે જેમ માટીની નરેલી તુલ્લી જલમા નાસીએ તો તે માટીના નારને લીધે મૂલી જાય છે પછી જેમ જેમ તે માટી, તેમાથી થોઠી થતી જાય તેમ તેમ તે તુલ્લી ઉપર આવતી જાય છે જ્યારે વધી માટી નીકળી જાય ત્યારે પાણીની ઉપર તરતી રહે છે પણ પાણીથી ઉપર જાય નહીં તેવી રીતે જીવ પણ કર્મથી લેપાયો થકો અધોગતિને પામે છે પછી જેમ જેમ તે કર્મની ન્યૂનતા થતી જાય તેમ તેમ તે કાર્ય ગતિને પામતો જાય છે, જ્યારે વધા કર્મોનો નાશ થઈ જાય છે ત્યારે તે જીવ લોકાગ્રને વિષે પ્રાપ્ત થાય છે, પણ તેની ઉપર અજ્ઞાનમા ગમન કરતો નથી, જેવી રીતે તુલ્લી જલના યોગે ઊંચી આવે છે, તેમ જીવ ધર્માસ્તિકાયના યોગે જ્ઞાનરૂપ કાર્ય ગતિ પામે છે

વાદી આગ્રહ કરે છે કે, મનુષ્ય શાના વજ્રથી સાત રાજ લોક સુધી કાર્યક્રમન કરે છે ? જીવ તો ચંદમે શુભાશુભ અયોગી થાય છે એનો ઉત્તર દિયે છે કે, જેમ મનુષ્યથી જે વાળ તૂટે છે તે પૂર્વ જોરના વલથી ચાલે છે તેને વચમા ઢીજો કહે છે જાણનારો જોઈ તો નથી જ્યારે મનુષ્યમાથી વાળ તૂટે છે, તે ક્ષણને વિષે જ નિ

वैकाणो पड़ोतो एम समजनुं. ए विषय उपर बीजा पण त्रण दृष्टांतो ठे.
चक्र, अग्रिनो धूमाढो, तथा एरंडीओ ए चार दृष्टांत वडे जाणी जेनुं.

५१ नास्तिक.—कर्मकृत्य यथा पठी जीव अलोकनेविषे केम जतो नथी! जो
जवनो वचमां तेने कोण रोकनारो ठे?

आत्मिक.—वजन शक्तिने सहाय आपनारुं जे धर्मास्तिकाय इव्य, तेनुं त्यां
जलन नथी. धर्मास्तिकाय इव्य लोक प्रमाणेज ठे. ते थकी अधिक नथी. तेथी
जलनमां जवाने जीव तथा पुनजनी गति थती नथी.

५२ नास्तिक.—कर्मोन्नो कृत्य करीने सिद्धावस्थाने पामेलां जे सिद्ध जीवो ते
समश्रेणीए जायते. पण स्थानांतरनेविषे जता नथी तेनुं कारण शु?

आत्मिक.—ते समयनेविषे कोई प्रेरक नथी प्रेरणाविना चक्रव्रमण थाय
नथी. नेथी मिदना जीवो समश्रेणीए सिद्धसिद्धा उपर जायते.

५३ नास्तिक.—सिद्धने शरीरनो अज्ञाव थायते. त्यारे अवगाहना केम कह्यो ठे?

आत्मिक.—जेम टारानुं वानण वनाववाने अर्थे प्रथम तेना जेवो मेणनो आ
कारनो पडेते. तेमां ते रस ओल्याथी तं धातुनो तेवो आकार थायते. ते
कण मेणथी दृष्ट कखा पठी पण मेणनो आकार थायते. कदाच मेण गाली

नो पण त आकारपणुं जतुं नथी, केमके वासणनो आकार जे कायम
ने पण ते मेणना आकार जेवोज ठे, तेथी आकारपणुं कायम रहेते.

जीव जे शरीरकारे थयोते. ते शरीरनो अज्ञाव यथा पठी पण मिद्ध पुरु
आत्मा ते शरीरनी अवगाहनारूपे रहेते. एटजे आउखाने अने जेवो नि
शरीरनो आकार रहेते. तेवोज जीवना प्रवेशोनो अरुपी आकार रहेते.

५४ नास्तिक.—जेम जलमां जल मजे ते एकरूपे थई जायते. निव्रता देखा
नथी. तेम अनंत सिद्ध एकरूपे थई रहेते के चेतन इव्यपणुं जुडं जुडं ठे.

आत्मिक.—ज्यारे जलना विडथो मलीने एक जजनो पिंम थाय; त्यारे एक
कहवायते. पण ज्यारे जलना विड जुदा जुदा हांय त्यारे विड कहवा
यते. एक जल कहवाय नही. तेम सिद्ध पणो सर्व एकज ठे; परंतु चेतन इ

सर्व निव्र निव्र ठे ते उपर दृष्टांत; जेम अनेक शीरीयांयकी उत्पन्न
अनेक मोतीओ जुदा जुदा हांयते. तेथोमाना कंठजाणक जर्जने एक मोती
कणिये ने पठी तेथो विषे विचार करिये के ए दगजानां एकता अनेकता
नो तर्गन जणागे के ते मोतीओ उज्वलना गुणरूपे नवे एक ठे. पण

आकाररूपे सर्व जुदा ठे तेम सिद्धो सर्व सिद्धतारूपे तो एक ठे पण चेतन इव्य रूपे जुदा ठे, एविपे धान्यना पुज वर्गरे घणा दृष्टातो ठे तेथी विचारी लेवु वली सर्व सिद्धोतु सिद्धरूपपणु एक सरखु होवाची जाति वाचकपणे तेथो एकज कहेवाय, पण इव्यपणे अनता कहेवायठे, माटेज जगतमा एवी वदता ठे के, “प्रभु एकमा अनेक ठे, अने अनेकमा एक ठे” कोई सिद्धमा मोटा नाहनाय ए नथी, सर्व समान ठे. मोटामा मोटापणु तेनी पोतानी अपेक्षा ए नथी थतु पण बीजा नाहनानी अपेक्षा ए थायठे, मोटो पोताना स्वरूपे करी शु मोटापणु पामेठे, जो मोटो कहेथु तो कोई काळे नाहानो थरानो सजय थजे ! अने नहा नो थयाथी स्वरूपमा अपूर्णता थजे, माटे सिद्ध वया सरखा ठे एम जाणवु अने सिद्ध जनना कर्मना थश सर्व कृत्य थई गयाथी पुनरपि जगतमा आगमन थतु नथी जेम चुजेला अनाजना दाणाने पृथगीमा वावीए तो ते उगे नही, तेम सिद्ध पण पाठा ससारीजीव थायनही केमके ससारमा थाववु कर्म विना थतु नथी

६३ नास्तिक - ईश्वर पृथ्वीनो चार उतारवाने अर्थ अवतार धारण करेठे ए वात सत्य ठे के मिथ्या ?

आस्तिक - ईश्वरने तो कोई शत्रु मित्र जाव नथी तेम ठता दानवने मार वासारु तथा देवताओने निर्जय सुखी करवासारु अवतार धारण करे तो दानव शत्रु अने देवता मित्र ठखा के नी ! जेने शत्रु मित्र जाव होय तो ते ईश्वर शानो ! अने दानवोने प्रथम उत्पन्न शासारु कखा के जेओने मारवासारु पो ताने माताना उदरमा आवी नाना प्रकारनी वेदनाओ सहन करी सग्रामादिक आपत्ति वेठरी पडी ! वजी दानव अने देवताओनो ईश्वर तो एकज ठे, सर्वमा तेज ईश्वरनी कला ठे तेम ठता दानवनी उत्पत्ति करी तेथी ईश्वरमा अज्ञानपणु थावगे ससारमा त्रण प्रकारना जीव होय ठे एक धर्मी, बीजा पापी, त्रीजा महापापी जे कोईने मारे नही ते धर्मी कहेवायठे जे बीजा जीवने मारे ते पापी कहेवायठे ने जे पोताना जीवनो घात करे ते महापापी कहेवायठे ईश्वरे देव तथा दानव वर्गरेनी उत्पत्ति करी तेमा पोते अशरूपे प्रवेश कखो ठता तेओने माखाथी आत्मघाती ठरजे ने तेम ठखाथी महापापी कहेवागे

६४ नास्तिक - स्नाने करीने शुद्ध थवु ए मुक्तिनु थग ठे

आस्तिक - पेटमा रोग होय ने शरीरनी बाहेर छेप लगाडीए तो ते रोग कही मटे नही तेम आत्माना कर्म विकार ते शरीर शुचिथी कोई काळे जाय नही

कहें हूँ। जेम् कोई मोटी हड्डेलीमां बालक मृतखो होय ते छुड़ करवा
वगमी होय तेटलीज धोवी जाइये। तेम शरीररूप हड्डेली कर्म करी
यह होय तेटलीज तपसायें करी छुड़ करवी। पण आर्या शरीरने शान,
सब वस्त्रादिक, तथा सुगंध्यादिक करवानुं कांई काम नथी; खान तो सोज
प्रथम शृंगार छे। ते सर्व शृंगारनो त्याग करे त्यारे ब्रह्मचारी कहैयाग।
अर्थे मुनिने ब्रह्मचर्य व्रत पालवो कह्यो तेथी पण खान करणुं
थाय छे।

—यह डुनिया सब खुदाने पैदा करी है।

—यह डुनिया सब खुदाकी करी होवे तो जो खुदाफा धंधा दरगस्त
बंदगी करे, कुरान बांचे, नमाज करे, श्री रोजा रखे, तिसीकू दुनीयागी
जसकी आल आलाद श्री पैसा वगैरा मिलना चाहिये; श्री छिंदु ग
मव फकीरके माफक होना चाहिये। तैसे तां नही होता है। दूसरे जी श्री
वाले आंखोके सामने मौजूद है। इत वास्ते ये बात गता मही है
है तो सब तकदीरसें होवे है।

नास्तिक:—आ संसार रामे उत्पन्न कस्यो छे।

—जो आ जगत रामनुं उपजावेहुं होय, तो जेथो अभेण गामनी ग
पुराण बांचेते। वंदना करेते। तथा एकदशी आदिग; मग रामेश्वर
सर्व इत्यादिक संपत्ति मलवी जोये, बीजाश्रोने विपत्ति श्रोयीं जोये। ते
आवतुं नथी; बीजा सुसजमानादिक पण मझा संपत्तिमान बीजा
छे तेथी वधुं कर्माधीन छे।

नास्तिक:—अंगदान (कम्यादान) श्रीधारी पुण्य आय छे। कैमके, श्रीपु
मैथुन क्रियाना सुगने पामे छे। तेनुं फल प्राप्तैतागने आयस्ये।

—नाई, ताग जेवां पूर्वपक्षी तां एके मर्या नथी। ते मो आहो आंक
नाई, मैथुन क्रिया तां मर्य थकी अछु छे; मर्या हांकी पण इमान
क्रिया करेते; त्यारे मैथुन मर्याना मर्य पक्षीमे कमा मथी कैमके
तेथो नापाक करेते। तेमज श्रिपुत्रो देवपुत्राभा, प्रमन प्रियता तथा
मैथुननो त्याग करेते। जे सुमुक्त (मुक्तिमी इहा करीमां होय) तेमे
त्याग करेतां, म कस्य मर्याना केहु आयायी मर्याना निवर्त छे।

इति श्री आस्तिक नास्तिक संवाद समाप्तः

आकाशरूपे सर्व जुदा ठे तेम सिद्धो सर्व सिद्धतारूपे तो एक ठे पण चेतन इक्ष
रूपे जुदा ठे, एविने धान्यना पुज वर्गरे घणा दृष्टातो ठे तेथी विचारी सेवु बली
मर्ग मिळोतु मिद्धरूपणु एक सरसु होवाथी जाति वाचकपणे तेथो एकज
कहेराय, पण इक्षपणे अनता कहेरायने. माटेज जगतमां एवी बदता ठे के,
“प्रनु एरमां अनेक ठे अने अनेकमां एक ठे” कोई सिद्धमां मोटा नाहनाए
णु नथी, सर्व समान ठे. मोटामां मोटापणु तेनी पोतानी अपेक्षा ए नथी घतु
पण बीजा नाहनानी अपेक्षा ए थायने, मोटो पोताना सरूपे करी शु मोटापणु
पामेने. जो माटो कहेसु तो कोई काने नाहानो थगानो सनय थजे ! अने नहा
ना थपाथी मरूपमां अपूर्णता थजे, माटे मिद्ध वधा सरखा ठे एम जाणु
अने मिद्ध जनना कर्मना अश सर्ग क्य थई गयाथी पुनरपि जगतमां आगमन
घतु नथी जेम नुजना अनाजना दाणाने पृथगीमां वावीए तो ते उगे नही, तेम
मिद्ध पणपात्र मगारीजीर थापनही केमके सत्तागमां थावतु कर्म विना घतु नथी

६३ नास्तिक - ईश्वर पृथ्वीना चार उताग्याने अथे अवतार धारण करेठे व
यात मय न रे मिथ्या ?

आस्तिक - ईश्वर ता फाई शत्रु मित्र जाय नथी तेम ठतां दानवने मा
तामा नया दयताआन निर्णय मुपी करामासु अवतार धारण करे तो दानव
शत्रु अत दयता मित्र ठया के नी ! जेने शत्रु मित्र जाय होय तो ते ईश्वर
गता ! अने दानवाने प्रथम वृक्षज्ञ शामासु रगा के जेआने मारवामासु पो
ताने माताना उदरमा आरी नाना प्रकारनी पेदनाआ सदन करी सपामासिक
आपनि उररी पडी ! या दानव अने दयताआना ईश्वर ता एकज ठे, सर्वमां
तव ईश्वरनी रता न तेम ठतां दानवनी वृक्षनि करी तेथी ईश्वरमां अज्ञानपण
आपणे मगामा वृक्ष प्रकारना जीर हाय ठे एक धर्मा, बीजा पापी बीजा
महापापी व कांने मार नही ते धर्मा कहेरायने ज बीजा जीने मारे ते
परा कहेरायने न जे पाताना बीजना यात करे ते महापापी कहेरायने.
ईश्वर ने तया दानव उगंणी वृक्षनि करी तेमा पाते अशरूपे प्रयेण कया ठतां
तेआने मागाथी आत्मयानी ठगा ने तेम ठयाथी महापापी कहेराजे

६४ नास्तिक - स्नाने करीने शुद्ध यतु ए मुक्तिनु अग ने

आस्तिक - स्नाने गेग होय ने शरीरनी वाटर मय उगाडीए ता त गग ग
मरे नही तेम आत्मना कर्म विचार ते शरीर शुचियी काई काने जाय नही.

दृष्टांत कहें ठं. जेम कोई मोटी हवेलीमां वालक मूतखो होय ते शुद्ध करवा जेटली जूमि बगमी होय तेटलीज धोवी जाइये. तेम शरीररूप हवेली कमें करी यई होय तेटलीज तपसाये करी शुद्ध करवी. पण आखा शरीरने स्नान, स्वप्न वस्त्रादिक, तथा सुगंध्यादिक करवानुं काई काम नथी; स्नान तो सोल प्रथम शृंगार ठे. ते सर्व शृंगारनो त्याग करे त्यारे ब्रह्मचारी कहेवाय. निर्जराने अर्थे मुनिने ब्रह्मचर्य व्रत पालवो कह्यो तेथी पण स्नान करवुं एवुं सिद्ध थाय ठे.

६० नास्तिक - यह दुनिया सब खुदाने पैदा करी है.

आस्तिक - यह दुनिया सब खुदाकी करी होवै तो जो खुदाका वंदा हरबखत वंदगी करे, कुरान वांचे, नमाज करे, और रोजा रखे, तिसीकूं दुनीयांकी जैसेकी आल और लाद और पैसा वगैरा मिलना चाहिये, और हिंडु व सब फकीरके माफक होना चाहिये. तैसे तौ नही होता है. दूसरे जी अ मन्तीनत वाले आंखोके मामने मौजूद है. इस वास्ते ये बात रास्त नही है जो होवै है सो सब तकदीरसै होवै है.

६६ नास्तिक - आ संसार रामे उत्पन्न क्यो ठे.

आस्तिक - जो आ जगत रामनुं उपजावेनुं होय. तो जेओ हमेश रामनी ज कह्ये. पुराण वांचेठे. वंदना करेठे. तथा एकादशी आदिक व्रत राखेठे जेवने सर्व इत्यादिक संपत्ति मलवी जोये. वीजाओने विपत्ति होवी जोये. ते नो दीगमां आवतुं नथी. वीजा सुसलमानादिक पण महा संपत्तिवान दीग आवे ठे तेथी वयुं कर्माधीन ठे.

६७ नास्तिक - अगदान (कन्यादान) दीयायी पुण्य थाय ठे. केमके स्त्रीपु

स्त्रीमजी मैथुन क्रियाना सुखने पामे ठे. तैनुं फल दानदेनागने थायठे आस्तिक - जाई, तारा जेवो पूर्वपक्षी तो एके मय्यो नथी तें तो आडो आक पण जाई, मैथुन क्रिया तो सर्व थकी अशुद्ध ठे. यवन लोकां पण इमाम वज्रगनी क्रिया करेठे; त्यारे मैथुन सेव्याना वस्त्र पहरीने करता नथी केमके ते वयन तेथो नापाक कहेठे. तेमज हिंडुओ देवपूजामा. व्रतने दिवजं तथा दीर्घयात्रामां मैथुननो त्याग करेठे जे मुमुक्षु (मुक्तिनी इजा करतो होय) तेण प्रथम मैथुननो त्याग करवो. ए कृत्य नरकनो हेतु होवायी सर्वथा निंदनीक ठे इति श्री आस्तिक नास्तिकनो संवाद संक्षिप्त रूपे समान.

॥ ઈ શ્રી જિનાય નમ ॥

અથ શ્રીયશોવિજયજી ઉપાધ્યાયકૃત સમ્યક્તા
સડસઠ બોલની સજ્ઞાય પ્રારબ્ધ ॥

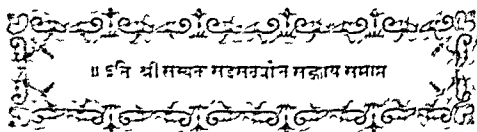
॥ દોહા ॥ ॥ સુરુત વલ્લિકાદિવિની । સમરી સરસતિ માત ॥ સમકિત સુ
સઠ બોલની । કહિશૂ મધુરી વાત ॥ ૧ ॥ સમકિત દાયક ગુરુતણો । પઞ્ચવચાર
ન થાય ॥ નવ કોઠાકોઢે કરી । કરતા સર્વ ઉપાય ॥ ૨ ॥ દાનાદિક કિરિયા ન
દિયે । સમકિત વિણ શિવજર્મ ॥ તેમાટે સમકિત ઝડ । જાણો પ્રવચન મર્મ ॥ ૩ ॥
દર્શન મોહ વિનાશથી । જે નિર્મલ ગુણગણ ॥ તે નિશ્ચય સમકિત કહ્યો । તેહના
એ અદ્વિગણ ॥ ૪ ॥ ॥ ઢાલ ॥ દેડ દેડ દરસણ આપણૂ, એવેશી ॥ ॥ ચઢ સદ્દહણા
તિજિગ ઝે । દશવિય વિનય વિચારોરે ॥ ત્રિણ ઘુદિ પણ દૂપણ । આઠ પ્રનાવિક
ધારોરે ॥ ૫ ॥ ઝૂટક ॥ પ્રનાવિક અઢ પચ જૂપણ । પચ લઢ્ઢણ જાણિયે ॥ પટ જયણ પટ
આગાર જાવન । ઠઠિઠા મન આણિયે ॥ ૫ ॥ પટ ગણ સમકિત તણા સડસઠ ।
જેદ એહ ઉદાર એ ॥ એહનો તલ વિચાર કરતા । લહીજે નવપાર એ ॥ ૬ ॥ ઢાલ ॥
ચઢુ વિદ સદ્દહણા તિહા । જીયાદિક પરમગોરે ॥ પ્રવચનમા જે જાણિયા । લીજે તે
નો અગોરે ॥ ૭ ॥ ઝૂટક ॥ તેહનો અર્થ વિચાર કરિયે । પ્રથમ સદ્દહણા સ્વરી ॥ બીજી
સદ્દહણા તેહના જે । જાણ મુનિગુણ જવહરી ॥ સવેગ રગ તરગ જીજે । માર્ગ ઘુદ
કહે બુધા ॥ તેહની સેવા કીજિયે જિમ । પીજિયે સમતા મુયા ॥ ૮ ॥ ઢાલ ॥ સમ
કેત જેણે ગ્રહી વમિક । નિન્દ્ય ને અદ્વત્તદારે ॥ પાસગાને કુશીજિયા તે । વેષ
વિશ્વક મધારે ॥ ૯ ॥ ઝૂટક ॥ મદા અનાણી દૂર ઠનો । ત્રીજી સદ્દહણા ગ્રહી ॥ પરદ
શીનીનો સગ તજિયે । ચોથી સદ્દહણા કહી ॥ હીણાતણો જે સગ ન તજે ।
તેહનો ગુણ નવિ રહે ॥ જ્યૂ જલધિ જલમા જલ્યૂ ગગા । નીર છૂણપણૂ લહે ॥ ૧૦ ॥
॥ ઢાલ ॥ કપૂર હોવે અતિ કજ્જલૂરે, એવેશી ॥ ॥ ત્રણ તિગ સમકિત તણારે ।
પહિલો શ્રુતઅનિલાપ ॥ જેહયિ શ્રોતા રસ લહેરે । જેવો સાકર ફાલરે । પ્રાણી ધરિયે
સમકિત રગ । જિમ લહિયે મુલ અન્નગ રે । પ્રાણી, ટેક ॥ ૧૧ ॥ તરણ મુગી
સ્ત્રી પરિવસારે ચતુર મુણે સુરગીત ॥ તેહયિ રાગે અતિ ઘણો રે । ધર્મ મુણ્યાની રી
ત રે । પ્રાણી ॥ ૧૨ ॥ જૂલ્યો અટવી કતલ્યો રે । જિમ હિજ પેર ચગ ॥ ૧૩ ॥
તિમ જે ધર્મને રે । તેહિજ બીજૂ તિગ રે । પ્રાણી ॥ ૧૩ ॥ વંચાપચ ગુરુ દેવનૂ

रे । त्रीजुं लिंग उदार ॥ विद्या साधक तणि परे रे । आलस नविय जगार रे ।
 प्राणी० ॥ १४ ॥ ॥ ढाल ॥ प्रथम गोवालातणे जवेजी, ए देशी ॥ ॥ अरिहंत ते जि
 न विचरता जी ॥ कर्म खपी दुआ सिद्ध ॥ चेइय जिण पडिमा कही जी । सूत्र
 सिद्धांत प्रसिद्ध । चतुर नर, समजो विनय प्रकार । जिम लहिये समकित सार ।
 चतुर० ॥ १५ ॥ धर्म विमादिक जाखेओ जी । साधु तेहना गेह ॥ आचारय आ
 चारना जी । दायक नायक जेह । चतुर० ॥ १६ ॥ उपाध्याय ते विप्यने जी ।
 सूत्र जणावण द्वार ॥ प्रवचन संघ बखाणिये जी । दरसण समकित सार । च
 तुर० ॥ १७ ॥ जगति वाह्य प्रतिपत्तिथी जी । हृदय प्रेम बहुमान ॥ गुण श्रुति
 अवगुण ढांकवा जी । आशातननी हाण । चतुर० ॥ १८ ॥ पांच जेद ए दश त
 णो जी । विनय करे अनुकूल ॥ सीचे तेह सुधारसे जी । धर्म वृद्धनूं मूल । चतुर० ॥
 १९ ॥ ढाल ॥ ॥ धोवीडा वृ धोए मननूं धोतीयू रे ॥ ॥ एदेशी ॥ ॥ त्रण शुद्धि सम
 किततणी रे । तिहाँ पहिली मन शुद्धि रे ॥ श्री जिनने जिनमत विना रे । जूव स
 कल ए बुद्धि रे ॥ चतुर विचारो चित्तमां रे । टेक ॥ २० ॥ जिन जगतें जे नवि थपुं
 रे । तेवीजाथि नवि थाय रे ॥ एवं जे मुख जाखिये रे । ते वचन शुद्धि कहियाय रे । च
 तुर० ॥ २१ ॥ तेयो जेयो वेदना रे । जे सहतो अनेक प्रकारे ॥ जिण विण पर सुर
 नवि नमे रे । तेहनी काया शुद्ध उदाररे । चतुर० ॥ २२ ॥ ॥ ढाल ॥ मुनि जन मारगनी,
 ए देशी ॥ ॥ समकित दृषण परिहगे । तेमां पहिली ते गंका रे ॥ ते जिन वचन
 मां मत करो ॥ जेहने समनूप रका रे । समकित दृषण परि हगे ॥ टेक ॥ २३ ॥
 कंखा कुमतनी वांठना । वीजुं दृषण तजिये ॥ पामी सुरतरु परगढो । किमवाकल
 जजिये ॥ समकित० ॥ २४ ॥ संशय धर्मेना फलतणो । विनिगिष्ठा नामे ॥ त्रीजुं दृषण
 परिहगे । निज शुच परिणामे ॥ समकित० ॥ २५ ॥ मिथ्यामति गुण वर्णनो ।
 दाजो चोयो दोष ॥ उन्मागि युगता दुव । उन्माग पाप ॥ समकित० ॥ २६ ॥
 पांचमो दोष मिथ्यामती । पण्चिय नवि कीजे ॥ इम शुच मति अरिचंदनी । ज
 ली वामना लीजे ॥ समकित० ॥ २७ ॥ ॥ ढाल ॥ नांजिटा देमां विषय न ग
 चीये, ए देशी ॥ आठ प्रजाधिक प्रवचनना कदा । पावयणी धुरि जाण ॥ व
 तेमान धुतना जे अर्थनो । पाग जहं गुण ग्याण ॥ धन धन शासन मंदन सु
 निवरा । टेक० ॥ २८ ॥ धर्म कथी ते वीजां जाणिये । नंदियेण परि जेद ॥ नि
 ज उपदेजेरे रजे लांकने । नंज हृदय मंदेद । धन धन० ॥ २९ ॥ ॥ ढाल ॥ वार्दी त्रीजोरे न
 के निपुण जण्यो । मत्तवादी परि जेद ॥ राजहारे जयकमजा वरे । गात्रनो जिम

मेह । धन धन० ॥ ३० ॥ जड्वाहु परि जेह निमित्त कहे । परमत जीपण का
ज ॥ तेह निमिचीरे चोथो जाणिये । श्री जिनशासन राज । धन धन० ॥ ३१ ॥
तप गुण ऊपर रोपे धर्मेने । गोपे नवि जिन आण ॥ आश्रव लोपेरे नविकोपे क
दा । पचम तपसी जाण । धन धन० ॥ ३२ ॥ ठगो विद्यारे मत्र तणो बजि । जिम
श्रीवयर मुण्ड ॥ सिद्ध सातमोरे अजन योगथी । जिम काजिक मुनि चढ । धन
धन० ॥ ३३ ॥ काव्य सुधारस मधुर अर्थ नखा । धर्म हेतु करि जेह ॥ सिद्धसेन
परि नरपति रीजवे । अछम वर कवि तेह । धन धन० ॥ ३४ ॥ जव नवि होवे प्र
जाविक एहवा । तव विधि पूरव अनेक ॥ जात्रा पूजादिक करणी करे । तेह प्रजावि
क ठेक । धन धन० ॥ ३५ ॥ ढाल ॥ सतीय सुनझानी । एदेशी ॥ ॥ सोहे समकित
जेहथी । सखि जिम आनरणे देह ॥ नूपण पांच ते मन वस्या । सखी मन व
स्या । तेमां नही सदेह । मुज समकित रग अचज होयो । टेक० ॥ ३६ ॥ पहि
लु कुशलपणु तिहा । सखी वदन ने पञ्चखाण ॥ किरियानो विधि अति घणो ।
सखी आचरे तेह सुजाण । मुज० ॥ ३७ ॥ बीजूं तीरथ सेवना । सखी तीरथ
तारे जेह ॥ ते गीतारथ मुनिवरा । सखी तेहसु कीजे नेह । मुज० ॥ ३८ ॥ न
गति करे गुरु देवनी । सखी त्रीजू नूपण होय ॥ कृणहि चलाव्यो नवि चने ।
सखि चोथु नूपण जोय । मुज० ॥ ३९ ॥ जिनशासन अनुमोदना । सखी जेह
थी बहु जन हुत ॥ कीजे तेह प्रनायना । सखी पांच नूपणनी खत । मुज०
॥ ४० ॥ ॥ ढाल ॥ इम नवि कीजे हो, ए देशी ॥ ॥ लक्ष्मण पाच कहां स
मकित तणा । धुर उपशम अनुकूल । सुगुण नर ॥ अपराधी सूपण नवि चि
तयकी । चितविये प्रतिकूल । सुगुण नर । श्री जिननापित वचन विचारिये । टेक०
॥ ४१ ॥ सुरनर सुख जे डख करि लेखवे । वठे शिवसुख एक ॥ सु० ॥ बीजूं
लक्ष्मण ते अनीकरे । सार सवेग सुटेक । सु० । श्रीजिन० ॥ ४२ ॥ नारक चारक स
मनव कजग्यो । तारक जाणिने धर्म । सु० ॥ चाहे निकलवु निर्वेद ते । त्रीजू ल
क्ष्मण मर्म । सु० । श्री जिन० ॥ ४३ ॥ इव्यथकी ड खियानी जे दया । धर्मही
णानी नाव । सु० ॥ चोथु लक्ष्मण अनुकपा कही । निज शकते मनयाव ।
सु० श्रीजिन० ४४ ॥ जे जिन नाख्यु ते नहि अन्यथा । एहयो जे दृढ रग । सु०
ते आस्तिकता लक्ष्मण पाचमु । करे कुमतिनो ए जग । सु० । श्रीजिन० ॥ ४५ ॥
॥ ढाल ॥ जिन जिन प्रति वदन दिते, ए देशी ॥ पर तीर्थी परना सुर तेणे । च
व्य ग्रह्यां बलि जेह ॥ वदन प्रमुख तिहां नवि करवु । ते जयणा पट जेय रे ।

नविका, समकित यतना कीजे । टेक० ॥ ४६ ॥ वंदन ते कर जोडन कहिये । न
मन ते गीत नमाडे । दान ५८ अन्नादिक देवूं । गौरव नगति देखाड़े । नवि
का० ॥ ४७ ॥ अनुप्रदान ते तेहने कहिये । वार वार जे दान ॥ दोष कुपात्रे पात्र
मत्तिये । नहि अनुकंपा मान रे । नविका० ॥ ४८ ॥ अण बोलावे जेह ना
खवूं । ते कहिये आलाप ॥ वार वार आलाप जे करवो । ते कहिये संलाप रे ।
नविका० ॥ ४९ ॥ ए जयणायी समकित दीपे । बलि दीपे व्यवहार ॥ एमां पण
कारणायी जयणा । तेना अनेक प्रकार रे । नविका० ॥ ५० ॥ ढाल ॥ लजना
नीदेशी ॥ शुद्ध धरमथी नवि चले । अति दृढ गुण आधार लजना ॥ तो पण
जे नवि तेहवा । तेहने एह आगार । लजना ॥ ५१ ॥ बोळुं तेहवुं पालिये ।
दंति दंत सम वोज । लजना ॥ सज्जनना दुर्जन तणा । कवप कोटिने तोल । ल
जना ॥ ५२ ॥ राजा नगरादिक धणी । नस शासन अजियोग । लजना । तेहथी
कार्तिकनी परे । नहि मिथ्यात संयोग । लजना ॥ ५३ ॥ मेलो जननो घण कह्यो ।
बल चोरादिक जाण । लजना ॥ पेत्रपालादिक देवता । तातादिक गुरु गण । ल
जना ॥ ५४ ॥ वृत्ति दुर्जन आजिविका । ते जीखण कंतार । लजना ॥ ते हेते दू
पण नही । करतां अन्य आचार । लजना ॥ ५५ ॥ ढाल ॥ राग मल्हार ॥ नाविजे
रे समकित जेहथी रुअडूं ॥ ते नावनारे नावो मनकरि परवडूं ॥ जो समकित रे ताजूं
साजूं मूल रे ॥ तो व्रत तरु रे दीये शिवपड अनुकूज रे ॥ ५६ ॥ तूटका ॥ अनुकूज मू
ल रसाल समकित । तेहविण मति अंध रे ॥ जे करे किरिया गर्व जरिया । तेह
ज्वो धंव रे ॥ ए प्रथम नावना गुणो रुअडी । सुणो बीजी नावना ॥ वारणूं समकित
त धर्मपुरतुं । एहवोते पावना ॥ ५७ ॥ टाज ॥ त्रीजी नावना रे समकित पीठ जो दृढ स
ही ॥ तो मोटो रे धर्म प्राप्ताद मगे नही ॥ पाइये खोटे रे मोटो मंमाण न जोनी
ये ॥ तेह कारण रे समकितसूं चित थोनीयें ॥ ५८ ॥ तूटका ॥ थोनीयें चित नित एम
नावी । चोथी नावना नाविये ॥ समकित निधान समस्त गुणतुं । एहवुं मन ला
वियें ॥ तेह विण तूटा रत्न सरिखा । मूल उत्तर गुण सवे ॥ किम रहे ताके जेह
हरवा । चोर जोर नवे नवे ॥ ५९ ॥ टाला ॥ नावो पंचमी रे नावना सम दम सार रे
पृथ्वी परे रे समकित तस आधार रे ॥ ठठी नावना रे नाजन समकित जो मि
ले ॥ श्रुत शीजनो रे तो रस तेहमां नवि ढले ॥ ६० ॥ तूटका ॥ नवि ढले समकित नाव
ना रस । अमियसम संवरतणो ॥ पट नावना ए कही एहमां । करो आदर अ
ति वणो ॥ इम नावता परमार्थ जलनिधि । होइ निनु ऊकजोल ए ॥ धन पवन

પુણ્ય પ્રમાણ પ્રગટે । ચિદાનંદ કજોડે ॥ ૬૧ ॥ ઢાઝા ॥ જે મુનિપેય સકે નવી ઝમી એ ઝેઝી ॥
 ઝરે જિહાં સમસ્તિ તે યાનક । તેહના પટ પ્રિથ કહિયે રે ॥ તિહા પહિજુ યાનક
 ક ઝે ચેતન । જઠુણ આતમ લહિયે રે ॥ સ્વીર નીર પરે પુજા મિશ્રિત । પણ
 દસથી ઝે અનગો રે ॥ અનુજ નર હસ ચંચલો લાગે । તો નરિ દીને વજાગો રે ॥ ૬૨ ॥
 ઘીજુ યાનક નિત્ય આતમા । જે અનુજૂત સનારે રે ॥ વાલકને સ્તન પાન વાસના
 । પૂર નર અનુમારે રે ॥ દેવ મનુજ નરકાદિક તેહના । ઝે અનિત્ય પર્યાય રે ॥
 ઘ્યપતી અગ્નિનિત અપક્તિ । નિજ ગુણ આતમરાય રે ॥ ૬૩ ॥ ઝોજુ યાન
 ક ચેતન કર્તા । કર્મતણે ઝે યોગે રે ॥ કુનકાર જિમ કુનતણો જે । દેમાકિ
 ક મપાગે રે ॥ નિધયથી નિજ ગુણનો કર્તા । અનુપચરિત વ્યવહારે રે ॥ ૬૪ ॥
 ઘ્યનો નગરિકનો । તે ઉપચાર પ્રકારે રે ॥ ૬૫ ॥ ઘોથુ યાનક ઝે તે જોતા ।
 પુણ્ય પાપ પાપ રંગો રે ॥ વ્યવહારે નિશ્ચય નય દ્રષ્ટે । જુજે નિજ ગુણ નેરો રે ॥ ૬૬ ॥
 ઘમ યાનર ઝે ઘમ પદ । અચા અનત સુખ વાસો રે ॥ આપિ વ્યાપિતન મ
 નથી લહિયે । તમુ અચારે સુખ ગ્યામો રે ॥ ૬૭ ॥ ઘરુ યાનક મોક્ષતણુ ઝે । સં
 ઘમ જ્ઞાન વ્યાપા રે ॥ જોમરિજે લહિયે તા મગને । કારણ નિ. પાપાયા રે ॥
 કહે જ્ઞાન નય જ્ઞાનન સાચુ । તેણિ જૂઠીકિમિયા રે ॥ ન હાલે રૂપ રૂપ જાણી
 । સ્વીર જાણી જે કિમિયાર ॥ ૬૮ ॥ કહ્ કિરિયાનય કિમિયારિણ જે । જ્ઞાન તેહ
 મુ કરાં રાજા પેલી કર પદ ન રાગે । તામ તે કિમ તરમે રે ॥ ૬૯ ॥
 ઝે હજી ઘટના । નય નરકને ગદ ર ॥ નિહાંતિ તે પેદ નય સાગે । જ્ઞાનરત અ
 પ્રમારે રે ॥ ૭૦ ॥ ૭૧ ॥ ૭૨ ॥ ૭૩ ॥ ૭૪ ॥ ૭૫ ॥ ૭૬ ॥ ૭૭ ॥ ૭૮ ॥ ૭૯ ॥ ૮૦ ॥
 રાગ દેવ ટાની મન ગાની । તે મમમુખ અગાદ ર ॥ જેહનો મન સમસ્તિમાં
 નિધન । કાઢ નહી તમ તાને રે ॥ શ્રી નય વિજય વિષુધ પય સેવક । યાચક જ
 લ હમ ઘાણે રે ॥ ૮૧ ॥

॥ इति श्रीसम्यक् सदसत्त्वानं सद्भाय समान

ॐ श्री जिनाय नमः

अथ श्री शृंगारवैराग्यतरंगिणीप्रारंभः

संस्कृतटीकाना कर्ता आरभमां मंगलाचरण करेते.

उपजातिवृत्तं ॥ श्रीपार्श्वनाथं प्रणिपत्य चक्षुष्या पुरि
स्थितं श्रीफलवर्धिकायां ॥ शृंगारवैराग्यतरंगिणी या
व्याख्याननाव्या क्रियते मया सा ॥ १ ॥

अर्थः— श्रीफलवर्धिका नामनी पुरीनेविषे स्थित श्रीपार्श्वनाथ जगवानने न
क्विवडे प्रणाम करीने शृंगारवैराग्यतरंगिणी नदीनी नाविकारूप व्याख्या हे करुंतु.
अवतरण—श्रीनोमप्रनाचार्य, वैराग्यनी बाननावडे शृंगारने दृषित करनार ठ
तां आ शृंगारवैराग्यतरंगिणी नामनो ग्रंथ करवानी कामनाएकरी न्हीतुं रूप निं
दा करवा योग्य ठे एवु प्रतिपादन करेते. ॥ १ ॥

शार्दूलविक्रीडितंवृत्तम् ॥ धर्मरामदवाग्निधूमलहरीलावण्य
लीलाजुष स्तन्वंग्या यमितान्विलोक्य तदद्वां बालान्किमु
त्कंठसे ॥ व्यालान् दर्शनतोपि मुक्तिनगरप्रस्थानविघ्नक
मान् मत्वा दूरममृन् विमुंच कुशलं यद्यात्मनो वांठसि ॥ १ ॥

अर्थः—अहो ! आ धर्मरूप वननेविषे दवाग्निना धुमाडानी पकिना जेवा उया
मरणवाजा. मृद्वग्रंगशुक्त शरीरवाजी न्हीथोना बांधजा जे बालां ठे. तेने जोई
ने वृ कैसे आनंदने पामेते ? जो वृ पोतातुं नारं थवानी उवा करतो द्यो नो जे
ना दर्शनेकरी मुक्तिरूप नगरीना मार्गमां विघ्न थायते. एवा बालांने व्याज (न
प) रूप मानीने दृश्यी त्याग कर. एणेकरी वैराग्यरत्न दर्शनीने शृंगारने दृषित
कराते; जेम नर्पे लावा अने काजा दोषते, तेमज न्हीना वाज पण लावा
अने काजा दोषाची. तेंथोतुं नाहृदयपणुं कथुंते; जेम नर्पेने जोतांज आपणे
वृ नाही जेथे ठेये. तेम ते बालांने जोतांज तेंथोतो निगम्यार कथो जांझे.
मृतुनशान्त्रमां कथुंते के कोई बाहेर गान कामे जतां द्योय ते वयने जो मा
गमां ताप मजे तो ते काममां विघ्न पडता ते कार्यनी निडि थाय नदी. तेमज

मुक्तिरूप नगरीना मार्गमा स्त्रीना वालरूप सर्प जो आडे आये एटले तेआमा मोह उत्पन्न थाय तो मोटो गिन्न थायने, माटे ए सर्वथा त्याग करवा योग्य ने उपर कबुके, स्त्रीयोना बाधेला वालने व्यालरूप जाण, ए ठेकाणे कविए व मन्का राग्यो ठे रे, वाजशब्दमा यकार मन्थाथी व्यालशब्द थायने, माटे वालने व्याज कहेंतु योग्य ठे एने श्लेषाजकार कहेंते

आ वृत्तमा सर्प वाजती वगते जेम वाकोचूको थई जायने, तेम स्त्रीना के न गिटडीआजा होय तेने करिजोको श्रेष्ठ कहेंते अने जेम सर्पनो रग अति काजो होयने, तेम स्त्रीना अति काजा रगजाजा वाज होय, तो ते श्रेष्ठ कहेवाय ने एरी रीते राजनी जे श्रेष्ठता ठे, ते विषयक शृंगार रस दर्शाव्योने, अने जे म मार्गमा सर्प आमां आये तो कार्यनिधि थाय नही, तेम गुणस्थानक नितर एी घटतां पुम्बने वगमां स्त्रीना केशनो मोह उत्पन्न थयो तो तेथी श्रेणी आतो हनी गिदि घनी नथी, एरी रीते वाजनी जे निर्जन्तना कीधीने ते विषयक वरा ग्य रस दर्शाव्योने ॥ १ ॥

ये केशा लमिता सरोरुदहशा चारित्रचडप्रजाभ्रशा
जोदमहोदरास्तत्र मये चेतश्चमत्कारिण ॥ क्लेशान्मू
निमतांऽऽगम्य नियत दूरेण तानुसृजेनोचेत कष्टपरप
रापरिचिन्त गोन्वा दशामेषमि ॥ ७ ॥

अर्थ - हे मया कमापत्रना जेयां नेत्रायां स्त्रीना देदीप्यमान केश, चारित्र्य चपनी आनिता नाग रग्यायिने मेयजरा न, अने जे तागा अत रणका वमन्का उत्पन्न करे, तया मृत्तिमान चरुगिद्विषम्य क्लेश ठे, एम निश्चय जाणनि दूर नागो द जा एआना तु आग रीग नही, तो तु कष्टपरंपराए पुन पपापरा नाग रग्यायोग्य अस्थाने पामीज आ आरमां स्त्रीना केशन केश मोह उत्पन्न, न आरी रीते "लमिता" ए शब्द मृगमां ठे, एना अर्थ, नमस् करी मित केशता युक्त, केशवचना क्लेश घट थायने

आ उत्पन्न मयना रणिनी माय स्त्रीना रजनी वगवरी रीते जेव अने अने विष मेय अति जोनापमान दीगमां आरत, तम स्त्रीना ममत्तने के कन अति ननित एटने देदीप्यमान दीगमां आरत स्त्रीना केश जे घनरुता हो एने श्रेष्ठ कहेवायने ए मुग्ध केशनी श्रेष्ठताना विषय रसनां अत्यगत ते र

धारण करनारी स्त्रीनां नेत्रोने कमलपत्र जेवां कहांठे ; ए वधो गुंगार रस जाण वो. अने स्त्रीना एवा केश जोईने पुरुषना अंतःकरणमां मदनादि विकाररूप चमत्कार उत्पन्न थायठे, माटे ते क्लेशरूप कहांठे; केमके, कामादि विकारो क्लेशरूप कहांठे, क्लेशो अंतरना विषय होवाथी चक्षुना विषय नथी, तेओएज जाणे केश रूप मूर्ति धारण करी होय नी ! एवी उत्प्रेक्षा थायठे. ए कारणथी स्त्रीना वेदीप्य मान केगने क्लेशरूप जाणीने तेनो तुं त्याग कर, एवडे वैराग्य रस दर्शाव्योने. ॥१॥

वसंततिलकावृत्तम्॥ ये शुद्धबोधशशिखंडनराहुचंभाश्रितं
दरंति तव वक्रकचा दृशांग्या ॥ ते निश्चितं सुकृतमर्त्यं
विवेकदेहनिर्दारणे ननु नवक्रकचाः स्फुरंति ॥ ३ ॥

अर्थ— हे पुरुष, निर्मल ज्ञानरूप चक्षुं ग्रासन करवाविये, स्त्रीना वांका के श, राहु जेवा कूर ठे. ते तारा अंतःकरणमां चमत्कार उत्पन्न करेठे. अर्थात् रा हु जेम चंडनो ग्रास करेठे, तेम ए वांका केश तारा ज्ञाननो नाश करनारा ठे. अने ते जाणे सुरुतरूप मनुष्यना विवेकरूप देहनुं विदारण करवाने नवी कर्वत ज होयनी ! ए उत्प्रेक्षा ठे. एमां “वक्र कच” एटले वांका केश ते “नवक्रक च” एटले नवी करवतना जेवा ठे. एमकह्याथी श्लेषरूप चमत्कार जाणवो.

आ वृत्तमां, स्त्रीना वांका केश होय ते श्रेष्ठ कहांठे. स्त्रीना वक्रकेश पुरुषना मनने मोहित करेठे, एथीज अंतःकरणमां चमत्कार उत्पन्न करेठे एम कछु ठे, माटे ए गुंगार रस ठे ; अने स्त्रीना वांका केशनुं दर्शन यतांज पुरुषनुं मन बिव्हल थायठे, देहनी पण शुद्धि रहेती नथी, अने ज्ञाननो नाश थई जायठे तेथी तेआने राहुरूप कहांठे. तेमज विवेकरूप शरीरने कापवाने नवी कर्वत जेवा कहांठे, एवा जाणीने तेओनो तु त्याग कर. ए वैराग्य रस जाणवो. ॥३॥

उपजातिवृत्तम्॥ अलंकृतं कुंतलजारमस्या विलोक्य लोकः कुरुते
प्रमोदम्॥ वैराग्यवीरच्छिञ्जरं झरंत ममुं न किं पश्यसि कुंतलजारम्॥४॥

अर्थ— हे पुरुष, पुण्यादिकेकरी गुंथेला स्त्रीना बांधेला केशोनो समूह एटले आंघोडो जोईने लोक आनंदने पामेठे, परंतु ए वैराग्यरूप वीरनुं वेदन करणा रुं प्राप्त नामक छिञ्जर गच्छ ठे. एम तूं कां जोतो तथी ? अर्थात् स्त्रीना अलंकृत “कुंतलजार” एटले जे गणगारीने बांधेला केश ठे, ते कुंतलजार एटले प्राप्त

ક શબ્દજ છે એમ જાણવું આ વેકાણે અલ્પ એટલે લઘુરરહિત, હ્રત એટલે કો
લો, જે કૃતજનાર શબ્દ, તેનો કૃતજનાર એવો શબ્દ થાય, તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમાં, પુષ્પાદિકેકરી શૃગારેલો સ્ત્રીના કેશોનો અત્રોમો પુરુષને ઇંડો રમ
ણીય લાગે છે કે, તે જોઈને વૈરાગ્યવાન પુરુષનો વૈરાગ્ય પણ મળી જાય છે, એવી
શ્રેષ્ઠતા કહીએ, તે શૃગારરસ છે અને તે હુ શ્વે કરીને પણ સહન ન થાય એવા
પ્રાસ નામક શબ્દરૂપ ઠતા વૈરાગ્યનો નાગરનારો છે, માટે તેનો ત્યાગ કર,
એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૪ ॥

વસતતિલકારવૃત્તમ્ ॥ કસ્તૂરિકાતિલકિત તુલિતાષ્ટમીંહ
ચિત્તે વિચિતયસિ સૌખ્યનિમિત્તમેકમ્ ॥ વામભ્રુયા યદલિક
તદહો અલીકમિત્યારવ્યયેવ પરયા પ્રવદતિ રૂપમ્ ॥ ૫ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, જેમા કસ્તૂરીનો તિલક કહ્યો છે, તેથી અષ્ટમીના ચંદ્ર જેવી
જેની સુદર ત્રુકુટી દેખાય છે, તે અવિત્તીય સૌખ્યનું કારણ છે, એવું તું અત્ત કરણ
મા ચિત્તન કરે છે, તે વ્યર્થ છે અહો સ્વાશ્વે! તે સ્ત્રીઓનું અલ્પિક એટલે જે ન
લાટ છે, તેને પડિત લોકો અલીક એટલે મિથ્યા કહે છે અર્થાત્ અલિક એવા બે
રૂપ લજાટ વાચક છે, તેઓમાના પહેલા રૂપને બીજા રૂપે કરી જાણ, એટલે જ
લાટને મિથ્યા જાણ, એ પણ શ્લેષજ છે

આ વૃત્તમા, અષ્ટમીનો ચંદ્ર અર્ધગોલાકાર ઠતા વન્ને સૂણાં સરસો દેખાય છે,
તેના વચમા શ્યામ વર્ણના ચાદલાના જેવું દેખાય છે, તેથી તે અતિ શોનિત લાગે છે,
તેમ સ્ત્રીનું પણ વાકું લજાટ ઠતા તેમા કસ્તૂરીનો તિલક કહ્યો હોય તો અતિ મ
નોહર દેખાય છે, તે જોઈને પુરુષના મનને વિષે ઘણો આનંદ થાય છે, તે શૃગારરસ
છે અને એ જે કસ્તૂરીના તિલક સહિત સ્ત્રીનું લજાટ અતિ શોનાયમાન દેખાય છે,
તેમા કાંઈ અર્થ નથી, કિંતુ વ્યર્થ છે, માટે તેનો ત્યાગ કરવો એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૫ ॥

વપજાતિવૃત્તમ્ ॥ ન ભૂરિય પકજલોચનાયાશ્ચકાસ્તિ શૃગારરસે
કપાત્રમ્ ॥ નૂ કિલ્સૌ સાધુતરા પ્રસૂતે નિવધન મોહવિપદમસ્યા ॥ ૬ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, કમલપત્રના જેવા લોચનવાળી સ્ત્રીની શોનાયમાન ત્રુકુટી છે,
તે જાણ શૃગારરસનું એક પાત્રજ છે, તે અતિશય શ્રેષ્ઠ નૃમિ છે, કેમકે, એકી મોહ
રૂપવિપના વૃદ્ધનો પ્રાકૃતિવ ઉત્પન્ન થાય છે, અર્થાત્ મૂ એટલે ત્રુકુટી, તે સાધુતરા

નૂ એટલે નૂમિ થાયઠે, એમ કહ્યું; તેમાં આવી રીતે શ્લેષ ઠે:- સા એટલે પ્રસિદ્ધ, ધુતરા એટલે રેફરહિત એવો, નૂ શબ્દ નૂમિવાચક શબ્દ થયો તે યોગ્ય ઠે.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીની જે શોનાયમાન ઝુકુટિ, તેને શૃંગાર રસના પાત્રરૂપે કહી ઠે; કેમકે, એને જોતાંજ પુરુષને મોહ ઉત્પન્ન થાયઠે, માટે એ શૃંગાર રસ ઠે, અ ને એ ઝુકુટિ નથી પણ મોહરૂપ વિષના વૃક્ષને ઉત્પન્ન કરનારી સારી નૂમિ ઠે, એમ કહેવાથી વૈરાગ્ય રસ જાણવો. ॥ ૬ ॥

માલિનીવૃત્તમ્ ॥ નવકુવલયદામશ્યામલાન્ દૃષ્ટિપાતાન્ કૃત
પરમદનાશાન્ વિક્ષિપત્યાયતાક્ષી ॥ ઇતિ વહસિ મુદં કિં મોહ
રાજપ્રયુક્તાન્ પ્રશમનટવધાર્થં વિદ્યમૂનૃષ્ટિપાતાન્ ॥ ૭ ॥

અર્થ:- હે પુરુષ, વિસ્તીર્ણ નેત્રોવાલી સ્ત્રીના કુવલયની માલા જેવા શ્યામવર્ણવાલા, અન્યમદના નાશ કરનારા જે કટાક્ષ, તે મારા ઉપર નાખેઠે, એમ જાણીને તું શાસારુ હર્ષિત થાયઠે? અરે, એ જે દૃષ્ટિપાત (કટાક્ષ) ઠે તે પ્રશમ રૂપ શૂરવીરનો વધ કરવા સારુ મોહ રાજાએ પ્રેરણા કરેલા રૂષ્ટિપાત એટલે તલવારના પાત (ધા) ઠે; એમ જાણ; અંદી દૃષ્ટિપાતનો રૂષ્ટિપાત આવી રીતે થયો ઠે:- દૃષ્ટિપાત શબ્દનું વિશેષણ મૂલમાં “કૃતપરમદનાશાન્” ઠે, એનો શ્લેષ કરી આવો અર્થ થાય ઠે:- કૃત એટલે કહ્યો, પરમ એટલે અત્યંત, દનાશ એટલે દકારનો નાશ થયાથી રૂષ્ટિપાત શબ્દ થાય ઠે તે યોગ્ય ઠે.

આ વૃત્તમાં, વિસ્તીર્ણ નેત્રોવાલી સ્ત્રી કહી ઠે, એથી સ્ત્રીના વિશાલ નેત્રોને કવીઓ એ ઉત્તમ કહ્યા ઠે, એમ જાણવું, એવા વિશાલ નેત્રોના જે કટાક્ષ, તે કુવલયની માલા જેવા, અને અન્ય મદના નાશ કરનારા કહ્યા ઠે; એટલે જે પુરુષ ઉપર કુવલયની માલાના જેવા કટાક્ષ પડે તે પુરુષ વીજા ગમે તેવા મદવાલો હોય તો પણ તરત તે સ્ત્રીની ઉપર મોહિત થઈને તેના કિંકર જેવો થઈ રહેઠે, અને તે પોતાની ઉપર સ્ત્રીના કટાક્ષ પડ્યા જોઈને અતિ આનંદિત થાયઠે, માટે એ શૃંગાર રસ ઠે; અને એવો બુદ્ધ થયેલો પુરુષ મોહરૂપ રાજાને વશ થયો થકો હુ.સ્વી થાયઠે; કેમકે, નેત્રકટાક્ષરૂપ તલવારના ઘાંકરી તેના પ્રશમરૂપ શૂરવીરપણાનો વધ થાયઠે. તેનો તું ત્યાગ કર, એ વૈરાગ્ય રસ ઠે. ॥ ૭ ॥

શાર્દૂલવિક્રીડિતં વૃત્તમ્ ॥ તસ્યા: કોપપદં યદાનનમદ્દોરા
ત્રં સ્મરન્નાત્મનઃ સંતાપં વિતનોપિ કાનનમદ્દો જ્ઞાત્વા સ

खे तत्त्यजे ॥ एतस्मिन् वसता मनोजवमहासर्पेण दष्ट
पुमान् कार्याकार्यविवेकशून्यहृदय कस्को न सजायते॥८॥

અર્થ - હે સત્તા, કોપતુ સ્થાન જે સ્ત્રીનું આનન એટલે મુગ્ધ, તેનું રાત્રિદિવસ સ્મરણ કરીને તું પોતાને સતાપ કરીએ છે, અહો ઇતિ એવે ! તે આનન નથી પણ કાનન એટલે વન છે, એમ જાણીને મૂકી દે, કેમકે, એ વનમાં રહેનારો જે કામરૂપ સર્પ, તે જે પુરુષને દગ કરે છે, તે પુરુષનો હૃદય કાર્યાકાર્ય વિવેકથી શૂન્ય થઈ જાય છે, એવો કોણ છે, કે જે યક્ત વિવેકશૂન્ય ન થાય ! કિંતુ સર્વ થાયજ છે સામાન્ય સર્પનાવિપે કરીને મૂર્ચિત થઈને પુરુષ પણ શૂન્ય હૃદયવાળો થઈ જાય છે, તો જેને સર્પે દગ કયો હોય તેનું શું કહેવું ! અહીં કોપપદ આનન કાનન છે, એમ કહ્યું છે, તેથી કોપપદ એટલે કકાર છે ઉપપદ એટલે સમીપપદ જેનો એવો આનન શબ્દ કાનન શબ્દ થાય છે તે યોગ્ય છે, અશ્લેષ છે

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીનું મુગ્ધ કોપાયમાન કહ્યું છે તેનું કારણ એકે, સ્ત્રીની મુગ્ધમુગ્ધા યત્કિંચિત્ કોપાયમાન પુરુષને દીગમા આવે તો તેને કામવિકાર ઉત્પન્ન થાય છે અથવા કોઈ કારણને લીધે સ્ત્રીને રીશ આવીને પુરુષને પોતાનો મુગ્ધમુગ્ધા કોપાયમાન કરી દેવાડ્યાથી તેને પ્રીતિ ઉત્પન્ન થાય છે, અને વિવિધ પ્રકારે તેને સમ જ્યાંયાની આતુરતાને લીધે કામવિકાર ઉત્પન્ન થાય છે તે અહીં શૃગારરસ જાણવો, અને સ્ત્રીના મુગ્ધને વન જેવું કહ્યું છે, ને તેમાં કામરૂપ સર્પ રહે છે તે દગ કરીને પુરુષના હૃદયને શૂન્ય કરે છે એટલે સારાસાર વિવેકરહિત કરે છે, અર્થાત્ મૃતકતુ ય કરે છે, તેથી તેનો તું ત્યાગ કર એ વૈરાગ્યરસ જાણવો ॥ ૮ ॥

उपजातिवृत्तम् ॥ साकारमालोक्य मुख तरुण्य कि मुग्धबुद्धे मुद
मादधासि॥९॥ हि चित्तभ्रमनाटकस्य विचक्षणैरामुखमाचवहे ॥९॥

અર્થ - હેરુઢીબુદ્ધિવાન પુરુષ, તરુણ સ્ત્રીનું સાકાર એટલે સુદર મુગ્ધ જોઈને તું ગાસારું આનંદિત થાય છે ! એ મુગ્ધને વિદ્વાન પુરુષ નિશ્ચયે કરી ચિત્ત ભ્રમરૂપ નાટકનું આમુખ એટલે આચારન કહે છે અહીં સાકાર એટલે આકાર સહિત જે મુગ્ધ હોય તે આમુખ છે, તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમાં, તરુણ સ્ત્રીનું સુદર મુગ્ધ કહ્યું છે, તેનું કારણ એકે મુગ્ધની સુદરતા તારુણ્યવર્ણમાં હોય છે તે ગમે તેવી સારીબુદ્ધિવાળા પુરુષની બુદ્ધિને વિભ્રમ કરે છે એટલે મોહિત કરે છે એ શૃગાર રસ છે અને તરુણ સ્ત્રીનું મુગ્ધ ચિત્તવિભ્રમરૂપ

પુરુષના આચારન સૂત્રધાર અને નટીપ્રમુખના ગાયન દ્વારા થાય છે, તે
પુરુષના ચિત્તને મોહ ઉત્પન્ન કરે છે. તેમ એ પણ જાણવું. તેનો હું ત્યાગ
એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૯ ॥

વસંતતિલકાવૃત્તમ્ ॥ કામજ્વરાતુરમતે તવ સર્વદાઽઽસ્યં વા
મધુવાં યદિ કથંચિદ્વાસુમિત્ત્વા ॥ યત્નં વિનાપ્યસ્થિલજ
ન્મપરંપરાસુ તજ્ઞાતમેવ જવતો નનુ સર્વદાસ્યમ્ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:- હે કામરૂપજ્વરથી પીડાયમાન થયેલી મતિવાલા પુરુષ, જો સર્વ
એટલે સર્વ કાલ સુંદર ટુકુટિવાલી સ્ત્રીનું આસ્ય એટલે મુખ, કોઈ પણ પ્રકારેકા
તને પ્રાપ્ત થવાની ઇચ્છા હોય, તો નિશ્ચયેકરિ યત્નશિવાય સંપૂર્ણ જન્મપરંપરાને
વિષે સર્વદાસ્ય એટલે સર્વનું દાસપણું તને થયેલું જ છે, એમ જાણવું. આશ્લોકમાં
જે ઉકાળો “સર્વદાસ્ય” એ શબ્દ આવેલો છે. તે વસ્ત્રનો અર્થ નિન્ન નિન્ન થાય
છે. તેથી અહિં યમક જાણવો.

આ વૃત્તમાં, સુંદર ટુકુટીવાળું સ્ત્રીનું મુખ કહ્યું છે, એથી જે સ્ત્રીની ટુકુટિ સા
રી હોય, તે સુરૂપ દીગમાં આવે છે. તેનું મુખ કામી પુરુષને અતિ પ્રિય લાગે છે.
અને તેને જોતાં જ કામીપુરુષની મતિ કામજ્વરથી પીડાયમાન થાય છે, એજ ઇહાં
ગુંગાર રસ છે. અને એવા સ્ત્રીના મુખની પ્રાપ્તિની ઇચ્છા જે પુરુષ કરે છે તે જન્મો
જન્મને વિષે પરાધીન રહે છે. માટે તેનો તૂ ત્યાગ કર એ વૈરાગ્ય રસ જાણવો. ॥ ૧૦ ॥

શાર્દૂલવિક્રીંણિતં વૃત્તમ્ ॥ તસ્યાઃ સાધુરદં વિલોક્ય વદ
નં ય. સંશ્રયત્યંજસા મુક્ત્વા મુક્તિપથં દ્વદ્વા પ્રવિશતિ શ્વાં
ત્યા સ હર્મ વનમ્ ॥ તદ્વાત્યંતમચારુવશ્વસતિર્યેનાત્ર રા
ગાદિનિશ્ચોરૈર્ધર્મધનાપહારકરણાત્કટં ન કિં પ્રાપ્યતે ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:- તે સ્ત્રીનું “સાધુ રદં” એટલે સારા દાંતવાળું વદન એટલે મુખ જો
જે પુરુષ વેગે કરી તેનો આશ્રય કરે છે, એટલે તેમાં હુલ્લુહ થાય છે તે પુરુષ,
હા ઇતિ સ્વેદે! મુક્તિમાર્ગને મૂકીને, વસતિને અરમ્ય કરીને હ. સ્વેકરિ પ
મન ને થાય એવા વનને વિષે ત્રાતિ એકરિ પ્રવેશ કરે છે. તે વન મર્યાદારહિ
તેમાં ગમન કરનારા પુરુષનું ધર્મરૂપ ધન રાગાદિક ચોરો હરણ કરી જાય
શું કષ્ટની પ્રાપ્તિ થતી નથી? અહિં સાધુરદં વદન જે છે તે વન છે એ

म कष्ट ठे ते श्याम - साधुरद ए गद्दनो पदघेद करिये तो साधु अद ए बे पद जुदा थायठे एमाना अद पदथकी दकार रहितपणु थायठे, एम वदननु वन थायठे, ते योग्य ठे

आ वृत्तमा, सारा दातवाली स्त्रीनु मुख जोताज पुरुषनु मन लुब्ध थई जा यठे मुक्तिनो मार्ग जे धर्मध्यानादिक तेने ते मूकी दे ठे जेने वसति सारी जा गती नथी, मदनने वश थयो थको वनादिक एकात स्यजमा ते स्त्रीसहित अथवा स्त्रीना आगमननी इच्छावान थयो थको वास करेठे, अने तेथी महाकष्ट सहन करेठे, एवो स्त्रीना मुख दर्शननो जे प्रजाव ते अहि शृंगाररस ठे अने स्त्रीना मुखरूप जे वन तेमा जे पुरुष प्रवेश करेठे तेनु धर्मरूप धन रागादिक चार छुटी जिये ठे माटे तेमा लुब्ध थबु नही ए अहि वैराग्य रस ठे ॥ ११ ॥

पृथ्वीवृत्तम् ॥ यियाससि जवोदधैर्यदितट तदेणीदृशामहीनमधर धर परिहरे पर दूरत ॥ इहास्फुलनतोऽन्यथाविशदवासनानौ स्तव ब्रजिप्यति विशीर्णता न जविता ततो वाञ्छितम् ॥ १२ ॥

अर्थ - हे पुरुष, जो तु आ ससार समुद्रनो पार लेवानी इच्छा करतो हो, तो हरिणी जेवा नेत्रोवाली स्त्रीश्रोना अहीन एटले अमृतादिवडे परिपूर्ण, अथर एटले श्रोष्टरूप धर एटले पर्वत जे ठे तेने तु दूर नाखी दे ते जो तु नही मूकीश तो ते पर्वतना सघट्टनना योगे तारी निर्मल वासनारूप नोका जागी जजे तेथी तारु इहे लु पार पडजे नही जेम समुद्रमा पर्वतना लागवाथी वहाण जागी जाय तो जवा आववादिक इष्टसिद्धि यती नथी ते प्रमाणे तु पण आ-जव समुद्रने पहेले पार पडोची शकीश नही अही अहीन अथर जे ठे ते धर एटले पर्वतज ठे, एम कष्ट ठे, ते श्याम - जे अहीन एटले अकारे करि हीन एटले रहित अथर शब्द ते धर शब्द थाय ठे, ते योग्य ठे

आ वृत्तमा, स्त्रीना नेत्रोने हरिणीना नेत्रोनी बराबरी वगीठे, एटले हरिणी नां नेत्रो अति विशाल अने सुगोणित होयठे तेम स्त्रीना नेत्रो पण अति विशाल तथा सुगोणित होवाथी पुरुषनु मन खेंची जियेठे, तथा जे कामी पुरुष ठे तेने स्त्रीना अथरामृतनेविषे घणी प्रीति होयठे, माटे अमृतेकरी पूर्ण अथर कदां ठे, ते शृंगार रस ठे अने ते अथर ठे ते पर्वतज ठे कैमके, जे पुरुष ते अथरनेविषे लुब्ध थायठे ते ससारथी तूटी शकतो नथी ए वैराग्य रस ठे ॥ १२ ॥

શિખરિણીવૃત્તમ્ ॥ ન જાતીદં ભ્રાતઃ સ્ફુરદરુણરત્નોઘકિરણપ્રતા
નં તત્ત્વંગ્યાસ્તરલતરલં કુંડલયુગમ્ ॥ ઢમં હ્રથં પુંસામિદ્ વિરહસં
યોગદશયોર્જ્વલત્વોકાનંગજ્વલનયુગિદં કુંડયુગલમ્ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ.— હે જાઈ. દેદીપ્યમાન રક્તવર્ણ રત્નોનો કિરણસમૂહ છે જેનાવિપે, તથા
“તરલ તરલ” એટલે જે અત્યંત ચંચલ છે. એવા કશાંગી એટલે પાતલા આંગવાલી સ્ત્રી
ના જે “કુંડલયુગ” એટલે જે બે કાનના કુંડલ છે તે શોજતા નથી; કિંતુ વિરહદશા
અને સંયોગદશામાં શોક તથા કામાગ્નિએકરી યુક્ત છે એટલે વિરહાવસ્થામાં શોકાવિ
ર્જાવ, તથા સ્ત્રીપુરુષની સંયોગાવસ્થામાં કામાગ્નિનો આવિર્જાવ થાય છે. અને આ
સંસારનેવિપે પુરુષના ગાંતિરૂપ દૂધને વાલવાવાલા એ કુંડયુગલ એટલે બે કુંડલ એમ
જાણ. અહીં કુંડલયુગ તે કુંડયુગલ થાય છે. તે આવી રીતે—કુંડલયુગ શબ્દનું વિ
ગ્રેષ્ણ તરલતરલં એવું છે. એનો શ્લેષાર્થ આમ છે.—તરલતર એટલે ચંચલ છે. લ
એટલે લકાર જેમા એવો જે કુંડલયુગ શબ્દ. તેમાંનો લકાર કહાડી નાખિયે તો
કુંડયુગ શબ્દ થાય છે, અને યુગ શબ્દ થયા પછી તેના અંતમાં લકાર જોડીયે તો
કુંડયુગલ શબ્દ થાય છે. તે યોગ્ય છે.

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીના કાનનેવિપે દેદીપ્યમાન રત્નજડિત જે બે કુંડલ હોય છે, તે
સ્ત્રીના રૂપમાં અતિ વૃદ્ધિ કરે છે. અને ચંચલ હોવાથી અતિ મુશોજિત દેખાય છે
તેમાં પણ કશાંગી એટલે પાતલા આંગવાલી સ્ત્રીને અતિ ગોચે છે. એ શૃંગાર છે. અ
ને એ જે બે કુંડલ છે તે શોજાકારક નથી પણ વિરહદશા તથા સંયોગદશામાં શો
ક તથા કામાગ્નિના ઉત્પન્ન કરનારા છે, એ પુરુષની શાંતિરૂપ દૂધનો નાશ કરના
રા છે તેથી કુંડરૂપ છે, તેનો તું ત્યાગ કર એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૧૩ ॥

અનુષ્ટુપ્વૃત્તમ્ ॥ તાડકં સરૂપદં તસ્યાઃ પશ્યન્ મૂઢઃ પર
જવે ॥ નરો નરકપાલેન્યસ્તાડકં ન સહિષ્યતે ॥ ૧૪ ॥

અર્થ.— હે મૂર્ખ પુરુષ, તે સ્ત્રીનું સાંજિલાપ “તાડકં” એટલે કર્ણનૂપણ અથ
લોકન કરતાં આગલ આવનારા નવમધ્યે નરક પાલન કરનારા અથમ પરમાધા
મી પુરુષોની પામેથી “કંતાડકં” એટલે કોણ આવાત સહન કરનાર નથી? અ
પિતુ સર્વ આવાત સહન કરશે. અહીં “તાડકં” એ શબ્દ બે વાર આવ્યો છે, તેઓ
નો અર્થ નિન્ન નિન્ન છે. એ યમકાલંકાર છે.

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીના કાનના કુમ્મળ જોતાજ પુરુષને એવી અનિજાપા થાયઢે કે
 એ કુમ્મળેકરી શોનાયમાન સ્ત્રી મને પ્રાપ્ત થાય તો સારુ એ શૃંગાર રસ ઢે, અને અ
 નિજાપાએ કરી સ્ત્રીના કુડલોને જે પુરુષ હુપે ઢે તે આપતા નયમા નરકના પા
 લન કરનારા પરમાધામી દેવતાઓની માર ચાપઢે, માટે એનો ત્યાગ કરવો એ વૈ
 રાગ્ય રસ ઢે ॥ ૧૪ ॥

વસતત્તિલકાવૃત્તમ્ ॥ સાર ગલ યમરવિદવિલોચનાના
 માલોક્ષ્ય ચેતસિ મુદ કલયતિ મૂઢા ॥ હા નિશ્ચિત રચિ
 તમુક્તિપુરપ્રવેશવ્યાપેધમર્ગલમમુ ન વિચારયતિ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ - હે મૂઢ, કમલના જેવા નેત્રોવાલી સ્ત્રીઓનો જે સાર એટલે શ્રેષ્ઠ, ગલ
 એટલે કવ અવલોકન કરીને પુરુષો અત કરણમા હર્ષ પામેઢે પરતુ હાં ઇતિ સ્વે
 દે ! એ જે ગજ ઢે તે મુક્તિનગરીમા પ્રવેશ કરવાનેવિપે પ્રતિવધ કરનાર હોવાથી અ
 મર્ગલ ઢે, એવો વિચાર કરતા નથી અહીં સાર એટલે અરસહિત ગલ શબ્દ તે અર્ગલ
 શબ્દ થાયઢે તે યોગ્ય ઢે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીના કવની શ્રેષ્ઠતા કહીઢે જો સ્ત્રીનો કવ સારો હોય તો તે
 ને જોતાજ પુરુષ આનંદિત થાયઢે, અર્થાત્ કામની ઇચ્છા ઉત્પન્ન થાયઢે, તે અ
 હી શૃંગાર રસ ઢે, અને એવા અનિજાપી પુરુષોનો મુક્તિરૂપ નગરીમા પ્રવેશ થતો
 નથી માટે તેનો ત્યાગ કરવો એ વૈરાગ્ય રસ ઢે ॥ ૧૫ ॥

શિશ્વરિણીવૃત્તમ્ ॥ અલ પ્રાપ્ય સ્પર્શ કુચકલશયો પકજટશાં
 પરા પ્રીતિ ભ્રાત કલયસિ સુધામગ્નઙ્ગ્ય કિમ્ ॥ અવસ્કન્ધ ધર્મક્ષિતિપ
 પકટકે દાતુમનસા પ્રયુક્ત જાનીયા કલુપવરટેન સ્પશમિમ્ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ - હે વ્રાત, જેના કમળના પત્ર જેવાં નેત્ર ઢે, એવી સ્ત્રીઓના સ્તનરૂપ જે
 કુચ ઢે, તેને અલ એટલે અત્યંત સ્પર્શ પામીને અમૃતમા મગ્ન થઈ જનારાના જેવો
 જે તુ તે યુ વલ્લુપ પ્રીતિને પામેઢે ? એ સ્પર્શ, ધર્મરૂપ રાજાની સંન્યને પ્રહાર ક
 રવાતુ ઢે જેના મનમા, એવા કનુપ એટલે પાપરૂપ નીજે મોકલેજો સ્પશ એટલે
 જાસૂદ ઢે, એમ તુ જાણ અહીં અલ સ્પર્શ જે ઢે તે સ્પશ ઢે, એમ કહ્યુ રેફ અ
 લકાર એકજ હોયઢે, એવો નિયમ ઢે માટે અલ એટલે જેમાં રેફ નથી એવો સ્પ
 શી શબ્દ જે ઢે તે સ્પશ શબ્દ થાયઢે તે યોગ્ય ઢે

आ वृत्तमां. स्त्रीना स्तननी उत्कृष्टता कद्दीने, एटले पुरुषने स्त्रीना स्तननो रूप
जे यनांज अमृतनेविने मग्न यई गएजा पुरुषनी पठे आनंद उत्पन्न थायवे; ए
शृंगार रत्न ठे: अने ए स्तन जे ठे ते धर्मनो नाश करवाने अर्थे पापनो एक ठा
नो जावुठ ठे. माटे तेनो तुं त्याग कर. ए वैराग्य रत्न ठे. ॥ १६ ॥

वर्मन्तिलकावृत्तम् ॥ पीनोन्नतं स्तनतटं मृगलोचनाया आ
लोकमे नग्निं यदपूर्वमेतत् ॥ मोहांधकारनिकरद्वय
कारणम्य विद्यामदम्नतटमेव विवेकज्ञानो. ॥ १७ ॥

अर्थ.— मृगना जेवां लोचनवाजी स्त्रीनां जे पृष्ठ अने उन्नत स्तनतट एटले
दे स्तनो ठे. ते नग्नि एटले पुन्यने द्वितकारक जामेवे, अने अपूर्व एटले प्र
तिरूप पुन्यने चमत्कार उत्पन्न करे ठे: तेनुं तुं अवजोकन करेठे: पण ते मोह
म्य अंधकारनो द्वय करवातुं कारण विवेकरूप सूर्यना अस्ततट ठे. अर्थात् ए
यही ज्ञानरूप सूर्यनो अस्त थायवे. आ पद्यमां स्तनतट जे ठे तेने तुं अस्ततट
जाण एम कर. केमके, नग्नि अने अपूर्व ए वे स्तनतटनां विशेषणो ठे, तेथो
माथी आवां अर्थ निकजे ठे.— नग्नि एटले नकांकरी ग्नि अने अपूर्व एटले
जनी आद्यमां अकार ठे. एम कयाथी स्तनतटनो अस्ततट शब्द थायवे ते योग्य ठे.

आ वृत्तमां. मृगना जेवां लोचनवाजी स्त्रीना मान्यी जंगला अने उंचा गहेजा
जे वे स्तन ठे. ते पुन्यने अति सुख करनाग लागेठे: अने पुरुषना मनमां कामवि
कार उत्पन्न करेठे माटे ए शृंगार रत्न ठे. अने एज स्तनोतुं विजोकन करनाग पुरु
षनो विवेकनाश यई जायवे. एटले कामविवेकज ययो यको तेने काई सुखतुं न
थी तेथी एनो त्याग कर ए वैराग्य रत्न ठे. ॥ १७ ॥

शादूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥ कंदर्पद्विपकुंजचारणि कुचदंठे मृ
गादया मया न्यम्नो दम्न इति प्रमोदनदिगमाद्यन्मना मा
रमन्तु. ॥ किंवाजन्म यदजितं बहुविधामन्यम्य कष्टक्रियां
दम्नोऽयं मुहुनम्य तस्य सदमाऽनार्यति मंचितये. ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हे मया. कामरूप दम्निना गंदस्यज जेवा मनोहा जे मृगाद्वी स्त्रीना वे
मन ठे. तेनेदिने में दम्नस्थापन कर्यां ठे. एम जाणति दम्नम्य मदिराएकरी मद्यो
मन जंत. करणवाजो तु नदी या. केमके, माना प्रकारनी तपोनुष्ठानादिकरूप जे क
ष्टमय क्रिया ठे. तेनो अन्यात जगेने जन्मेकरी नंपादन करलां जे मुहुन एटले

૫. તેને તે થાહુ હાથ દીધુઁ જેમકે, કોઈ વાહેરથી આગનારા પુરુષને હસ્તપ્ર
મજાણકરી નિષેધ કરે, તેમ કુચલનેવિષે હસ્તપ્રદાનેકરીને સુરુતનો તેં નિ
કમ્પોઁ એમ જે તુ તે મનમા વિચાર કર આ પદ્યમા સ્તન ઉપર હાથ રા
થને સુરુતને હાથ દીધુ એજ ચમત્કાર છે

આ રુતમા, કામરૂપ દસ્તી રહ્યોઁ ને તેના ગમસ્યલરૂપ સ્ત્રીના વે સ્તન ક
ઁ તે જ્યારે પુરુષ હાથનેવિષે ગ્રહણ કરેઁ ત્યારે મદનાતુર થયોથકો મ
રડને પામેઁ, એ શૃંગાર રસ ઁ, થને નાના પ્રકારે કટ કરીને સપાદન કરેનાં
સ્તના નિષેધ કરેઁ માટે તેનાં ત્યાગરૂ એ પ્રેરાગ્ય રસ ઁ ॥ ૧૬ ॥

હૃડયગાઠતમ્ ॥ કઠોપકઠે લુલિત વિજાવયેર્નુજ યુવત્યા
નુજગં ગરાજિતમ્ ॥ એતસ્ય સસ્પર્શઘગાદપિ ક્ષણાદ
ગેપચેતન્યમપેતિ મહાયમ્ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ - યવની પાગે રહેલા ગર બટલે વિષે કરીને અજિત ણ્યા જે તરુણ સ્ત્રી
પુન બટલે ઘાટુ, તે નુજગ બટલે સર્પજ ઁ, એમ તુ જાણ એ સર્પના સ્પર્શમા
રી સંપૂર્ણગતિન્ય ક્ષણમાત્રમાં ભાગને પામેઁ જેમ સર્પના સ્પર્શકરી ચેતન્ય
નાગ થાયઁ, તેમજ તરુણ સ્ત્રીના નુજસ્પર્શથી ચેતન્યનાગ થાયઁ હુજ
નુજગ આવી રીતે થાયઁ - નુજ શબ્દનુ વિગોષણ ગરાજિત ઁ, તેનો અર્થ ગ
ર અહરેકરી રાતિત બટલે યુક્તયપાથી નુજગ શબ્દ થાયઁ, તે યુક્ત ઁ,
આ પુનમાં, યવની પાગે રાસા વહેલા સ્ત્રીના વે હાથ પુરુષને અહકતામ
તિ મોહિત થયોથકો પાતાના શરીરની શુદ્ધિ પણ રહેતી નથી એ શૃંગાર
થને એ વે સ્ત્રીના હાથ ઁ તે સાક્ષાત સર્પરૂપ ઁ, કેમકે, ણો
વેલુક થઈ જાયઁ, માટે તેનો તુ ત્યાગ રૂ એ પ્રેરાગ્ય રસ ઁ

નુપજાનિયતમ્ ॥ કઠોપમકે કુપિતે નવાદોં વર પદિ
દ ॥ વિઘ્નધર્મનિર્મીપિતે નુ મૈષે ન વાદોં ૧૮

અર્થ - જાણ પ્રાણનો નાગ રૂનાગે મોખાયમાત્ર જે નવાદોં
તે પુરુષના મનામા મજાગ્ર થાય તે માર, પરતુ પ્રેમરૂપ
રૂનાગ ન સ્ત્રીમધ્યી ગદો બટલે નુન, ત પુરુષના મનામાં
વે થાયઁ ત પદિત પુરુષને યાગ્ય નથી, કમરે, મર્ષ, ૧૭
ના નાગ રૂન, આ સ્ત્રીઓના ને ગાદુઁ, તે વરમાનગ્ર ૪

नो नाश करेते : माटे स्त्रीए पोताना हायथी करेलुं आजिंगन तर्प कर्तां पण अ
प्रिक डु.ख देनां रे. आ श्लोकमां नवाहां शब्द वे वखत आब्योने तेनो अर्थ जुओ रे.

आ वृत्तमां, स्त्री ज्यारे पोतानी चुजावडे पुस्पने आजिंगन करेते, त्यागे पुस्प
पोताना प्राणनी पण परवा गखतो नथी, एवां कामातुर चायते : ए शृंगाररसने.
अने तर्प गजामां बाजी प्राण जिये ते नाहं, पण स्त्रीलुं आजिंगन जलुं नही : के
मके. तेथी माता कर्म बंधांने अंतगत्मानो नाश चायते. माटे तेनो त्याग कर
वो उचित रे ए वैराग्यरसने ॥ १० ॥

इवंग्शावृत्तम् ॥ कोयं विवेकस्तव यन्नतश्चुवां दोषावगूढः प्रमदं वि
गाढमे ॥ यतः स्मरानंकपरीतचेतमां किं सुंदरासुंदरयोविवेचनं ॥ ११ ॥

अर्थ:- हे साथो. आ तागे कयो विवेक रे के. नच रे चुकुटि जेथोनी एवी
स्त्रीना दोषावगूढ एटले चुजाए आजिंगित थयो थको तूं उल्हट मदनने पामेते !
कमके. कामरूप रोगेकगीने जेना अंत करण व्याप्त थवाते. एवा पुस्पने नाग
तथा नगनातुं विवेचन थतुं नथी. जेम अपस्मारादि (मरी) रोगवाला पुस्पने शु
जाबुज ज्ञान हांतुं नथी, तेम तने पण थयुंते. अथवा तागे विवेक दोषावगूढ
एटले दोषेकगीने युक्त रे एवां अर्थ पण चायते, माटे ए तागे केवो विवेक
रे एम कहवुं योग्यज रे.

आ वृत्तमां, पुस्पने स्त्रीए आजिंगन कलुंठतां, ते गमे तेवो विवेकी होय तो
पण ते एक कोरे रहीने कामातुर थयोथको हर्षित थायते ; ए शृंगार रस रे ;
अने स्त्रीना आजिंगनथी पुरुषना विवेकनो नाश चायते, अने अंतःकरणमां अ
विवेक आवेते. माटे तेनो तूं त्याग कर ए वैराग्य रस रे. ॥ ११ ॥

वमंततिलकावृत्तम् ॥ दृढो विलोक्य परमंगदमंगनाना
मानंदमुद्धमि किं मदनांधबुद्धे ॥ सत्यं विवेकनिधने
कनिमित्तमेतन मेधाविनो हि परमं गदमुजृणानि ॥ १२ ॥

अर्थ:- हे कामेकरी अंधबुद्धिवाला पुस्प. स्त्रीयांना परमंगदं एटले उल्हट
वाजुबंध जोडने जुं आनंद करेते ? पंक्ति जोको जे रे ते ए वाजुबंधने ज्ञाननोनाश
करनागे परम एटले उल्हट गद एटले रोग कहते : ते मल्य रे. कमके. जेम रोग जीव
ना नाशनो हेतु रे. तेम स्त्रीनां वादुनृपण पण ज्ञानना नाशनो हेतु रे. ए पथमां
परमंगदं ए वे वखत आब्योने. तेनो अर्थ जुओ जुओ रे, एवां यमकरूप चमत्कार रे.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીના વાહુનું ચૂપણ જે વાજૂવધ છે, તે પુરુષના મનને એવો મો
હિત કરી ઝિપેઝે કે પુરુષ કામાધ થયોયકો મહાહર્ષને પામેઝે એ શૃંગાર રસ
ઢે, અને એ જે વાજૂવધ છે તે આનંદ કરનારો નથી, પણ જીવનો નાશ કરનારો
મોટો ગેગ છે, એમ જાણીને તેનો તુ ત્યાગ કર એ વૈરાગ્ય રસ ઢે ॥ ૨૨ ॥

અય જનો વલયનર વિલોકતે મૃગીદૃશામધિચુજવલ્લિ વાલિશ ॥

ન બુધ્યતે સુકૃતચમું જિગીપત સમુદ્યત વલનરમેનમેનસ ॥૭૩॥

અર્થ - અય એટલે આ પ્રત્યક્ષ મૂર્ચ જન જે છે, તે હરિણાદ્વી સ્ત્રીઓના બુજ
લતાનેરિપે વજયનર એટલે જે વરુણસમૂહ છે તે જુએ પરતુ એ વજય જે છે તે
સુખત જે શીજાદિક, તેઓને જીનયાની ઘાયાલો એવો પાપનો સાવધાનીનૂત
ધાનર એટલે મેનાસમૂહ છે, એમ જાણ આ પદ્યમા વજયનર જે છે, તે વલનર જે
એમ કસુને, વસાર અને વસારનુ એક્યને વલયનર શબ્દનુ વિશેષણ અય એ શબ્દ છે
એનો અર્થ એ રહિત પ થાયઢે, તેથી વજયનર શબ્દ વજનર થયો તે યોગ્ય છે.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીઓના હાથમાં જે વરુણ હોયઢે, તેને જોઈને જે મૂર્ચ જન છે તે
આનંદને પામેઢે, એ શૃંગાર રસ ઢે, અને એ જે વરુણનો સમૂહ છે, તે શીજાદિક
ના નાશ કરનારો છે, માટે તેના તુ ત્યાગ કર એ વૈરાગ્ય રસ ઢે ॥ ૨૨ ॥

વમનતિલકારુતમ્ ॥ યે દૃક્ષ્યે તવ પતતિ નિતબિનીના

કાતા કગ જન્મિપદ્મવનપ્રવીણા ॥નો વેત્તિ તાન્ કિમપય

ગંપુરપ્રયાણપ્રત્યુદકારણતયા કરકાનવચયમ્ ॥ ૭૪ ॥

અર્થ - વ જન્મનાના પ્રકટીકરણ કરનારિપે નિષુળ પુરુષ, નિતબિની સ્ત્રીઓના
કાંત એટલે મનોહર કર એટલે હાથ તારી દૃષ્ટિસ્થ માર્ગમાં આપેઢે, તેઓને માહરુપ
નગરી પ્રતે જતા કરુ એટલે કગની પેઢે વિપ્ર કરનારા કેમ જાણતો નથી. વાદે
જતાં જો માર્ગમા કગની દૃષ્ટિ થાય તો ડેઢેના સાર્યની મિદિ થાય નહી, એટલે
કુનયાસ્થમા કસુને આ પદ્યમા સ્ત્રીના કર જે છે તે વરુણ એમ કસુ છે તે આ
થી રીને - વરુણશબ્દનુ વિશેષણ કાંત શબ્દ છે, એનો અર્થ એ જેના અતનવિપે વ્યા
પાયઢે, અર્થાન્ કર શબ્દના અને વસાર ગમિયે તો કરુ થાય તે યોગ્ય છે

આ વૃત્તમાં જહતાનુ પ્રકટીકરણ કરનારિપે સ્ત્રીના હાથ નિષુળ છે, એટલે સ્ત્રી
ના હાથવતી કુચને સ્પર્શાદિ અનાંજ તે ગમે તેવા ધમાદિસ્થિતિપે માવધ હોય તો

पण दिग्मृष्ट एटले कामने वश थई जाय ठे. ते तेमां ते पोताने परमानंद माने ठे. ॥ शृंगार रस ठे. अने स्त्रीना स्वरूपजादिकेकरी स्तब्ध बनी गण्ना पुरुषने मोहनो मार्ग जे धर्म. ते नृजतो नथी, माटे तेनो तूं त्याग कर. ए वैराग्य रस ठे.

उपजातिवृत्तम् ॥ नीव्याप्तमस्या हरिणेक्षणाया चंदीद्वय द्वारं हृदि ह
पमेपि ॥ विवेकपकेन्द्रकाननस्य तमेव नीहारमुदाहरंति ॥ ७५ ॥

अर्थ - नीवी एटले वस्त्र. तेनी गांव पर्यंत हरिणाक्षी स्त्रीनो जे लंघायमान हार, तेने जोईने तूं पोताना मनमां आनंदने पामेठे. ते हारने पंमितजोक, ज्ञानरूप कमलना बनने नीहार एटले हिम कहेठे. जेम हिम, कमलना बनने नाग कर नागो ठे. तेम स्त्रीना हृदय ऊपरनो जे हार ते ज्ञानने नाग करनारो ठे. आ पद्यमां हारने नीहार कहांठे, ते ग्राम - हारशब्दतुं विशेषण नीव्याप्त ठे. एनो अर्थ आ ठे: - नीगळेकरी व्याप्त एटले जे युक्त हारशब्द ते नीहारशब्द थायठे ते योग्य ठे.

आ वृत्तमां. स्त्रीना हृदयनो जे लांबो हार ते जोतांज पुरुषने अति आनंद उत्पन्न थायठे, ए शृंगाररस ठे; अने ते हार जे ठे ते ज्ञानरूप कमलना बनने वा लवामां हिम जेवो ठे. एटले ते हारमां लुब्ध थएला पुरुषतुं ज्ञान नाश थई जाय ठे, माटे तेनो तूं त्याग कर. ए वैराग्य रस ठे. ॥ ७५ ॥

चंशग्धवृत्तम् ॥ विलोक्य किं सुंदरमंगनोदरं करोपि मोहं मदनज्वरा
तुरा॥नो ईकसे दुर्गतिपातसंज्ञयं चवांतरे जाविनमंगनोदरम् ॥ ७६ ॥

अर्थ: - कामज्वरवडे पीडाने पामेला हे पुरुष, सुंदर अंगना एटले स्त्रीतुं उदर जोईने तूं कां मोहने पामेठे? अंग एटले हे पुरुष, ए उदर नथी पण जन्मांतरने विपे अने नर्कने विपे पड्याथी उत्पन्न थनारा जे दर एटले जय; तेज ठे, एवो कां विचार करतो नथी? आ पद्यमां अंगनोदर ए पद वे वखत ठे; तेथोनो पद विजागेकरी निद्रा अर्थ ठे, ते अहिं यमकरूप चमत्कार जाणवो.

आ वृत्तमां, स्त्रीतुं उदर जोई पुरुष मोहने पामीने कामज्वरनी पीडाने पामेठे ए शृंगाररस ठे; अने ए उदर नथी पण जन्मांतर तथा नरकमां थनारो जय ठे, एम जाणीने तेनो तूं त्याग कर ए वैराग्य रस ठे. ॥ ७६ ॥

वसंततिलकावृत्तम् ॥ स्फूर्जन्मनोजवन्नुजंगमपाशनाची नाची
कुरंगकदशां दृशि यस्य लला ॥ नाचीमयं जगदशेषमुदी
कृतेऽसौ यो यत्र रज्यति स तन्मयमेव पश्येत् ॥ ७७ ॥

અર્થ - ઢેઢીપ્યમાન કામરૂપ સર્પનુ પાશનાની એટલે રહેવાનું સ્થાન જે હરિ
 ણાહી સ્ત્રીઓની નાની એટલે અવયવવિગ્રેષ, તેનેપિંપે જે પુરુષની દૃષ્ટિ લગ્ન એટલે
 લાગેલીને તે પુરુષ અનીમય એટલે નિર્નય અવલોકન કરતો નથી, જે પુરુષ જે
 ઠેકાણે અનુરક્ત થાય છે તે પુરુષ સપૂર્ણ તડૂપ થાય છે આ પદ્યમાં દૃષ્ટિ સજગ્ર
 નાની, નાનીમય સપૂર્ણ જુએ એ શબ્દશ્લેષ ચમત્કાર છે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીની જે નાનિ છે તે કામને રહેવાનું સ્થાન છે, એટલે તે નાનિને જો
 તોજ પુરુષને કામવિકાર વત્પન્ન થાય છે, એ શૃંગાર છે, અને જે પુરુષ એ નાનિનેવિ
 પે આમત્ત થાય છે, તે અનેક જયને પામે છે, માટે એનો તુ ત્યાગ કર, એ વૈરાગ્ય છે ॥ ૧૭ ॥

ઉપેઝવજ્ઞાવૃત્તમ્ ॥ જનોપયુક્ત જઘન મૃગાદયા સમીક્ષ્ય કિ તોપન
 ર તનોપિ ॥ અમુ વિશુંક્ષાપ્યસાયદંસપ્રવાસદેતુ ઘનમેવ વિદ્યા ॥ ૧૮ ॥

અર્થ - હે મૃગા, જમ એટલે મૂર્ખ, તેઓને ઉપયુક્ત એટલે યોગ્ય, એવા હરિ
 ણાહી સ્ત્રીના જે જયન એટલે જાંબ, જાઈને તુ કા આનંદ પામે છે ? એ જયન જે
 છે તે નિર્મજ ચિન્તાનિપ્રાયરૂપ દમના પ્રવાસ ને કારણ જૂત ઘન એટલે મેવ છે, એ
 મ તુ જાણ અર્થાત્ ત્યારે ત્યાં પડે છે ત્યારે હસ પોતાનું સ્થાન મૂકીને માનમત
 ગંગા જપ્ત જાય છે અપ્રિદ્ધ છે તેમ મનુષ્યની દૃષ્ટિને પિંપે સ્ત્રીની જવા આપે છે,
 ત્યારે ચિન્તા નિર્મજ અનિપ્રાય મટી જાય છે આ પદ્યમા જહોપયુક્ત જયન જે છે
 તે ઘન છે, અમ કહ્યું છે, મારા અને લકારનું સાપર્ણ દોરાથી જહોપયુક્ત શબ્દ
 નો જનોપયુક્ત શબ્દ કર્યા એટલે મારાના નોપ મહિત જે જયન તે ઘન થાય
 ટ, તે યોગ્ય ॥ ૧૮ ॥

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીની જાય મૃગ્ય કામી પુસ્ત્રોને અતિ પ્રિય લાગે છે ને તે તેમાં
 લુપ્ત હોય છે એ શૃંગાર રસ છે, અને નિર્મજ ચિન્તા અનિપ્રાયના નાશ કરે છે,
 અર્થાત્ સ્ત્રીની ત્યાગ નિરપ્રાપ્તી પુસ્ત્રનું ચિત્ત મનિત થાય છે, માટે ત્યાગ કર્યા
 યોગ્ય છે એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૧૮ ॥

ઉપજાતિવૃત્તમ્ ॥ નિત્યમુલ્લાસિતનાપનોદ દિદ્ધક્ષમે યત્કમલેઠણાના
 મામરામનાડ્યતકટુ વિદિત્વા ત નિયમેષ વ્યજ દૂરતોપિ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ - મતાપની પ્રેમણ કરનારા રમનનયના સ્ત્રીના જે નિત્ય, એટલે સદિ
 ના પાનનો નાગ તોરાની તુ હજી કરે છે તે નિત્ય, પર, પુષ્પ તથા ફલ ક્યા
 દિના સમુદેશી અત્યંત વડા પડના જેવા છે, અમ જાણીશ દૂર નાગીદ અથા

ત્ નિંવનું જાહ સર્વે પ્રકારે કહવું હોયઠે, તેમ સ્ત્રીના નિંવ સર્વે પ્રકારે ગ્લાનિ
કરવા યોગ્ય ઠે. તેનો તું ત્યાગ કર. આ પદ્યમાં ઘણસિત તાપનો વેનાર જે નિતંવ
તે નિંવવૃદ્ધ ઠે, એમ કહ્યું. તે આમ:-ઘણસિત એટલે વિકસિત ઠે તકારનો અપ
નોદ એટલે નાશ જેને વિષે. એવો નિંવ શબ્દ નિંવશબ્દ યાયઠે તે યોગ્ય ઠે.

આ વૃત્તમાં, કમલના જેવાં નેત્રોવાલી સ્ત્રીના જે વે નિતંવ ઠે. તે સંતાપની પ્રેર
ણા કરનારાઠે, એટલે સ્ત્રીની કઠિનો પાઠજો જાગ જોયાથી અત્યંત મદન વિકાર
ઉત્પન્ન યાયઠે. તે ડહા પૂર્ણ ન થયાથી તેના મનમાં સંતાપ યાયઠે, એવો તે નિ
તંવોનો જે પ્રજાવ ઠે, તે શૃંગાર રસ ઠે: અંતે સ્ત્રીઓના નિતંવ નિંવડાના જાહજેવા
કહવા ઠે, માટે એનો તું ત્યાગ કર; એ વેરાગ્ય રસ ઠે. ॥ ૨૯ ॥

શાર્દૂલવિક્રીડિતં વૃત્તમ્ ॥ નૂનં નૂપુરમેતદાયતદશો રાગાદિ
વિદેષિણાં ક્રીડાર્થં પુરમિત્યવેત્ય ન દશાપ્યાલોકનીયં ક
ચિત્ ॥ યેનાસ્મિન્ મુખમાત્રચંગિમગુણેરાકૃપ્ય તૈરુલ્લવે
વંદ્યસ્ય પ્રસન્નં ચિરાદપિ સખે મુક્તિર્નવિત્રી ન તે ॥ ૩૦ ॥

અર્થ - હે મહા. નૂનં એટલે નિશ્ચયેકરી વિશાલનેત્રોવાલી સ્ત્રીઓનાં જે આ
નૂપુર એટલે ચરણનૂપણ, રાગાદિશત્રુને ક્રીડા કરવાનું પુર એટલે નગર ઠે; એમ
જાણીને ક્યારે પણ નજરેકરી જોઈશ નહીં. જેને પોતાનું સારું યવાની ડહા હો
ય. તેણે ક્યારે પણ શત્રુનું નગર જોવું નહીં. કેમકે, એ નગર પ્રસિદ્ધ. ઘડાર, ત
થા મુખ્યત્વે શ્રેષ્ઠ ગુણે આકર્ષણ કરી વજાત્કારેકરી તને વાંધીલેજો, તેથી ફરી
તૂ તૂટી શકનાર નથી. અર્થાત્ તે નૂપુરમાં જો તુ આસક્ત થજો તો, ફસાઈ પડ
જો; આ પદ્યમાં સ્ત્રીઓના નૂપુરને શત્રુનું નગર કહ્યું. તે આમ:-નૂપુરશબ્દનું વિશે
ષણ જે નૂન ઠે, તેનો અર્થ ન શબ્દેકરિ કન એટલે જે રહિત ઠે, એવું નૂપુર ઠે, એમ જાણવું.

આ વૃત્તમાં સ્ત્રીઓના પગનાં નૂપુર પુરુષના મનનું હરણ કરી જિણે. એ શૃંગારરસ
ઠે; અંતે તે નૂપુર શત્રુનું નગર ઠે એમ જાણીને તેનો ત્યાગ કરવો, એ વેરાગ્ય રસ ઠે. ૩૦

ઉપજાતિ વૃત્તમ્ ॥ યાસ્ત્રીતિનામ્ના વિન્નતે શમાદૌ શમ્ભી પ્રવુદ્ધેરવબુધ્યાનાં
સા ॥ એનાં પુરસ્કૃત્ય જગત્યનંગનટો યતઃ પુણ્યનટં જિન્નતિ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ.-જે સ્ત્રી એવું નામ તુ અંતઃકરણમાં ધારણ કરેઠે, તે શમાદૌ એટલે ઉપજા
માદિ ધર્મે કર્મને વિષે શસ્ત્રી એટલે એક આશુચવિશેષ ઠે, એમ તુજાણ પુન્યોણ જા

શૃંગારવૈરાગ્યતરંગિણી

આ સસારનેવિષે કામરૂપ યોદ્ધો, એ સ્ત્રીરૂપ શસ્ત્રીને આગલ કરીને ધર્મરૂપ યો
દ્ધુ જેવન કરેછે. જેમ સસારનેવિષે એક મોટો યોદ્ધો, પોતાના શસ્ત્રેકરીને પ્રતિ
દ્ધાનુ જેવન કરેછે, તેમ કામરૂપ યોદ્ધો સ્ત્રીરૂપ શસ્ત્રીએ કરી ધર્મરૂપ યોદ્ધાનું જે
કરેછે. આ પદ્યમાં સ્ત્રીને શસ્ત્રી કહીછે, તે આમ - યા સ્ત્રી ગમાદાં વિનૃતે, એ
જે સ્ત્રી પ્રથમ શકાર ધારેછે, અર્થાત્ સ્ત્રીશબ્દની આયે શકાર આવ્યાથી શસ્ત્રી
ર થાયછે તે યોગ્ય છે.

આ વૃત્તમાં, પ્રસિદ્ધ શૃંગારગત નથી, પરંતુ સ્ત્રીની નિર્જનત્વના દ્વારા વૈરાગ્યાંતર
શૃંગારની પણ સૂચના કરીને ॥ ૩૧ ॥

વસતતિલકારુત્તમ્ ॥ યેય વધૂરવસિતા હૃદયે પ્રમોદસપા
દનવ્યતિકરૈકનિવધન તે ॥ સા હર્ગહર્ગતિપથેન જગન્નિ
નોયોર્ધૂરેવ મન્મથરથસ્ય વિજાયનીયા ॥ ૩૨ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, તારાહૃદયનેવિષે હર્ષસમૃદ્ધ ઉત્પાદન કરવાનું કારણ જે વધુ
ત્વને સ્ત્રી, અવસિતા એટલે આવીને રહીછે, તે સ્ત્રીને તું જે હૃદયને હર્ષ ઉત્પન્ન
નારી માનેછે, તે વધુ અલ્પત હર્ગમ નરકના માર્ગેકરી ભેડે જવાવિષે શ્લોક ક
ારા કામરથની ધૂ એટલે ધુરી છે, એમ તું જાણ અર્થાત્ એ સ્ત્રી નથી, કિન્તુ નરક
માંગકરી સસારનેવિષે લર્જનનારો જે કામરથ, તેની ધુરી છે. આ પદ્યમાં વ
કામરથની ધુરી છે, એમ કહ્યું, મૃનમા વધુ શબ્દનું વિગ્રોપણ અવસિતા શબ્દ છે,
તે અર્થે ચક્રાકરિ મિત્ર એટલે રક્તિ યયાથી વધુ શબ્દનો ધૂ શબ્દ થાયછે
યોગ્ય છે.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીને હર્ષસમૃદ્ધ ઉત્પાદન કરનારી, અને પુરુષના મનનેવિષે રમ
કર્નારી રહીછે, એ શૃંગાર ગત છે, અને એ વધુ નથી પણ કામદેવના રથની ધુરી
એમ જાણીને તું ત્યાગ કર, એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૩૨ ॥

મદ્રાકાનાત્રુત્તમ્ ॥ પ્રીતિ તન્વત્યનલસદ્ગો યાસ્તરુણ
મ્, સ્તપેતા દેહધુત્યા કનકનિજયા યોતિતાગા વિવેકિન્ ॥
અર્થ - તમામનલસદ્ગો સયમારામરાજ્યા માનૂ પા
પાવનો પ્યમિ યદિ શિવાવાત્તયે વદ્ધુદિ ॥ ૩૩ ॥

તા મધુદેવ, પિરકાન્ પુષ્પ, જેની અનનમ એટલે આનંદ રહિત દૃષ્ટિ છે, અને

જેની સુવર્ણના જેવી શરીરની કાંતી એ દિગ્દાશ્યો પ્રકાશિત કરીતે, એવી તરુણ સ્ત્રીઓ તને હર્ષ ઉત્પન્ન કરેતે. તે અનલસદૃશ એટલે અગ્નિના જેવી સ્ત્રીઓની સત્તા સંયમ એટલે ચારિત્રરૂપ વનપરંપરાવિષે છે, એમ જાણ. અર્થાત્ જેમ અગ્નિસંપર્કેકરી વન ઘ ઘ થાયતે. તેમ સ્ત્રીસંપર્કેકરી ચારિત્ર ઘ ઘ થાયતે. જો મોહપ્રાપ્તિની બુદ્ધિ તને યદ્યદ્યોય. તો સ્ત્રીઓની નમીપ પણ જતો નહીં, આ પદ્યમાં અનલસદૃશ પદ વે વાર આવ્યાંતે. તેનો અર્થ નોરો નોરો છે. એ ચમત્કાર જાણવો.

આ વૃત્તમાં, ચંચલદૃષ્ટિવાલી સ્ત્રીના શરીરનો વર્ણ સોના જેવો હોય, તો પુરુષના મનમાં અતિ આનંદ ઉત્પન્ન કરેતે. એ શૃંગાર રસ છે; અને સ્ત્રી અગ્નિ જેવી છે. ને સંયમાદિક વનપરંપરાને વાંતી જસમ કરનારી છે, માટે એનો તું ત્યાગ કર, એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૩૩ ॥

માલિનીવૃત્તમ ॥ કદ્દહ વિપયજોગં પુણ્યકર્માયશૂન્યં સ્પૃહ્ય
તિ વિપયજોગં જાવયેસ્તત્તતસ્ત્વમ્ ॥ સ્મરતિ ન કરણીયં મૂઠિ
તો યેન જંતુઃ પતતિ કુગતિર્ગતં નૈક્ષેત્રે મોક્ષમાર્ગમ્ ॥ ૩૪ ॥

અર્થ:- આ સંસારનેવિષે કયો પુરુષ પુણ્યકર્મનો આય એટલે લાજ, એણેકરી ગુન્ય એટલે રહિત જે વિપય જોગ એટલે પાંચ ઇન્દ્રિયના સુખની ડહા કરેતે, કેમકે એ જે વિપયજોગ છે, તે વિપયજોગ એટલે વિપયજ્ઞાણ છે, જે વિપયજોગના યોગે મોહને પામેલો પ્રાણી, સ્મરણ કરવાયોગ્ય તે કરતો નથી, તેથી નરકરૂપ સ્વાદામાં પડેતે. તે ફરી મોક્ષમાર્ગને પામતો નથી, જેમ વિપ જ્ઞાનારા પુરુષને સ્મરણાદિ રહેતાં નથી, તેમ વિપયોપજોગ કરનારાને પણ સ્મરણાદિક રહેતાં નથી. આ પદ્યમાં વિપય જોગ જે છે તે વિપયજોગ છે, એમ કહ્યું, તે આમ.- વિપયોપજોગી પદનું ચગૂન્ય એ વિષયોપજ છે, એનો અર્થ ચકારેકરી ગુન્ય એટલે રહિત થાયતે; એમ ચકારરહિત જે વિપયજોગ તે વિપયજોગ છે, તે યોગ્ય છે.

આ વૃત્તમાં, પાંચ વિપયોનો તિરસ્કાર કર્યો છે, તેઓનું મૂલ કારણ સ્ત્રી વિપય સુખ જાણ્યોમા કહ્યુંતે, તે આશ્લોકમાં ચચપિ પ્રગટ કહ્યું નથી તથાપિ અર્થો ત્ મિહ થાયતે, તેથી એ શૃંગાર રસ છે; અને વિપયજોગને વિપયજોગ કહ્યાંતે એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૩૪ ॥

ઉપજાતિવૃત્તમ્ ॥ સર્વે સુર્વે વૈષયિકં યદેતદાજ્ઞાસતે તન્નરકાં
તમંતઃ ॥ સત્યં તદ્દુઃસર્પદં ધ્રુવં ધનિવંધનત્વાન્નરકાંતમેવ ॥ ૩૫ ॥

અર્થ - હે સત્તા, આ જે વિષયસુખ છે તે તારા અત્ કરણમા કાંત એટલે મ નોહર લાગે છે, તે સત્ય છે, મિથ્યા નથી, પરંતુ વિસ્તારને પામનારી જે પાપ પરપરા, તેનું એ કારણ છે. માટે જેનો અત્ નરક છે, એટલે નરકને દેનારા છે, એમ જાણ આ પદ્યમાં પ્રથમના નર કાંત એ શ્રે શબ્દ નિહ છે, અને પાઠના નરકાત એ પે પદ અમરસ્વા છે, એ કાવ્યચમત્કાર જાણવો

આ વૃત્તમા, વિષયસુખ જે છે, તે પુરુષના મનને ઘણા સારા લાગે છે, એમ કહ્યું છે, તે શુભાર રસ છે, અને એ વિષયસુખથી પાપપરપરા વિસ્તારને પામે છે, માટે ત્યાં ગ કર્તા યોગ્ય છે એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૨૫ ॥

શિરાશિણીવૃત્તમ્ ॥ સ્મરક્રીડાવાપ્યા વટનકમલે પદ્મલલટલા દટાઽ
મક્તિયેપામ પ્રમખુપાન વિદ્યતામ્ ॥ અદૂરસ્થા વંધવ્યસનઘટના
જેશમદની વિદગ્ધાના તેપામિદ મધુકરાણામિવ નૃણામ્ ॥ ૩૬ ॥

અર્થ - શામની ક્રીડારૂપ જે વાપી એટલે કુચો છે, તેનેવિષે સ્ત્રીના અધરોષરૂપ મધુપુષ્પ પાન કરનારા જે પુરુષ છે, જેઓની સ્ત્રીના મુલકમલાનેવિષે દટા આ મક્તિ છે, આ મોહ પામનારા જે પુરુષ છે, તેઓને આ સ્ત્રીના મુલકમલાનેવિષે જમગની પટે જોડેરી કુ મદ આ ઘડના એ વ્યસન ઘટના એટલે કષ્ટરચના સમીપ વર્તિની છે. જમ મધુપાન કરનારા જમરાઓની કમનોનેવિષે દટાશક્તિ વધને કરી ક ટ દેનારી છે, તેમ અમરમપાન કરનારા પુરુષોને સ્ત્રીના મુલક કમજનેવિષે દટ જે આશક્તિ તે પ્રેમવધનેરી કષ્ટ દેનારી છે

આ વૃત્તમા સ્ત્રીનો અશમ્યુત જમરાઓની પટે પુરુષાને અતિ પ્રેમ અપ્પન્ન કર નામે છે, એ શુભાર રસ ન, અને તેથી તે જમરાની પટે ઘડનને પામે છે, માટે ત્યાં ગ કર્તા યોગ્ય છે, એ વૈરાગ્ય રસ છે ॥ ૩૬ ॥

મત્તે મનોપાજ પિય ચપલનામુત્સૃજ નિજા શમાગમે કામ વિર
ચય મર્ચિ ચિનદગ્નિ ॥ દગ્ધ્યેના તૃણા ન યુવતિનિતઅમ્યલનુ
યો વિનુલા નીગર્મેવિપમગમપાતવિપમા ॥ ૩૭ ॥

અર્થ - હે મન, આ ચિત્ત દગ્નિના જેગ છે, જેમને, જમ દગ્નિ અતિવધન લાપડે, તેમ ચિત્ત પણ મદાવચન શોષે, માટે મૃગ અને ચિત્તનુ માત્રાવ્યવે ક હુ છે, સ્ત્રી ચપલતાના ત્યાગ કરીને મનોરમ્ય વનનુ પાન કર, અને અમ્યત જમ રસ રસની પ્રેતિ કર આ ને યુવતી એટલે તમ્બ સ્ત્રીઓ ન, તેઓના નિર્મલ એટલે

जे केडनी पाटजनो जाग ठे, ते स्थजचूमिना जेवो ठे. त्यां तारी तृषा मठनार न
थी. ए स्थजचूमि केवी ठे. नीर एठजे पाणी अने अग एठजे वृद्ध. एणेकरी रहि
न ठे. जज अथवा वृद्धनी ठायावडे तृषा निवारण थायठे, ए वस्त्रमांनो कोई ए
स्थजचूमिने विने नथी. अने ए चूमिनेविषे व्याख्यादिक छुट्ट पुस्त्य वाण नागंठे.
ते वाग्याची वणो नंताप पामोने तलं मरण थजो: पण तृषा मठवाती नथी. व
ली ने नितंब चूमि केवी ठे? के रागगहित पुस्त्योए जेनो त्याग कयांठे, अने वि
पनशर जे कामद्व. तेना वाणना संपानना योगे विद्रामणी ठे. माटे सुवतीना
नितंबवाती इत्ता तुं नदी कर. एवो चिन प्रत्ये उपदेश ठे.

आ वृत्तमां, स्त्रीना नितंबतुं वर्णन कयुं ठे: ए शृंगारग्न ठे: अने ते स्थजचूमि
नी पठे चित्तप इमगने पीडा करंठे, ए वैराग्यग्न ठे. ॥ ३५ ॥

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥ चेतश्चापलमाकलय्य कुटिलाका
रां कुरंगीदृशो दृष्ट्वा कुंतलराजिमंजनधनश्यामां किमुना
म्यसि ॥ धर्मध्यानमहानिधानमधुना स्वीकर्तुकामस्य मे
प्रत्युद्धार्यमुपनिश्रयेयमुरगश्रेणीति संचिंतये: ॥ ३६ ॥

अर्थ:- ह चित्त. कुटिल एठजे वक्र आकागवाजा मेवना जेवा काजा अथवा
काजजना जेवा अत्यंत ज्यामवर्षा, जे दृग्गिहाही स्त्रीना केडनी पंक्ति ठे. तेने जोई
ने तुं गानाक व्याकृत थायठे? ए स्त्रीना केडनी पंक्ति जे ठे ते धर्मचिंतनरूप म
हानिधान स्वीकार करनारो तुं तेने सांप्रत काजनेविषे विद्र करवानाक तयार रई
ठे. एवी उग्यश्रेणि एठजे सर्पपंक्ति ठे; एम जाण. कोई कार्य करवानाक दयुक्त
इमने सर्पदर्शन निषिद्ध ठे: अने नियात ग्रहणना समये तो अत्यंत अनिष्ट ठे.
माटे स्त्रीजपंक्तिरूप सर्पपंक्ति तुं दर्शन तुं नदी कर. केमके. एम करवायी धर्म
चिंतनरूप नियातना ग्रहण समये तेने विद्र आवजो नदी.

आ वृत्तमां, स्त्रीना केडनी पंक्तिने सर्पपंक्ति कर्दंठे. अने तेनी इमान्ताने मे
वरी तथा काजजनी उपमा दीवीठे: ए शृंगारग्न ठे: अने ते सर्पनी पठे विद्रजगी
वादाची सर्वथा त्याग कवा योग्य ठे: ए वैराग्यग्न ठे. ॥ ३७ ॥

यानुं यद्यनुन्वयने शिवपुरगे गनानितंबन्धली मुंचेदुग्निमामने
गकलजक्रीडाविहारोचितान् ॥ नेचेद्योवनचंडवानादिनवव्यामो
दयलीकणकाम्यदृष्टिदृष्टशाश्वतपथः प्राप्तामि जन्माटवम् ॥ ३८ ॥

અર્થ - હે પુરુષ, જો તને મુકિતરૂપ નગરી પ્રત્યે જવાની અનિરુચિ હોય, તો તૂં કામરૂપ ગજશિશુને ક્રીડાને અર્થે, વિહારવિપે યોગ્ય એવા સ્ત્રી નિતંબરૂપ સ્થલી એટલે ચૂમિ, તેને તૂં દૂર મૂકીદે જો તૂં એ ચૂમિને મુકીશ નહીં, તો યૌવનરૂપ પ્રવલ યાણુ એ કરી વિસ્તારને પામેલા બ્યામોહરૂપ રજ કળો તારા નેત્રોમાં પમડો તેથી માર્ગ સૂજનાર નથી અર્થાત્ મોહમાર્ગ મલનાર નથી આશ્વોમા વૂજ ગયાથી માર્ગને જોઈ શકાતુ નથી એ પ્રસિદ્ધ છે, એમ સત્તારૂપ અરણ્યમાં વ્રમણ કરીશ

આ વૃત્તમા, કામને હસ્તિનાબાલક જેવો કહ્યો છે તેને ક્રીડા કરવાને સ્ત્રી નિતંબ રૂપ ઇષ્ટવી છે, અર્થાત્ કામક્રીડાનુ સ્થાન જે સ્ત્રીના નિનંબ કહ્યા છે એ શૃગારરસ છે, અંતે એ ઇષ્ટવીનેરિપે યૌવનના યોગે નેત્રોનેરિપે રજ કળો પમડાથી માર્ગ સૂજતો નથી, અર્થાત્ સ્ત્રી નિતંબરૂપ ચૂમિનેવિપે જે પુરુષ આવી જાય છે તે વિપયરૂપ રજ ક એકરી હૃદયાય થઈ જાય છે માટે એ ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૩૯ ॥

માલિનીવૃત્તમ્ ॥ શમધનમપહર્તુ કામચૌરપ્રચાર વિરચયતિ
નિકામ કામિની યામિનીયમ્ ॥ સપટિ વિદધતી યા મોહ
નિઙાસમુજા જનયતિ જનમત સર્વચૈતન્યશૂન્યમ્ ॥ ૪૦ ॥

અર્થ - આ કામિનીરૂપ યામિની એટલે રાત્રિ, ડપશમરૂપ ધન હરણ કરવાને સારુ કામરૂપ ચોરનો અત્યંત પ્રચાર પ્રગટ કરે છે, તથા મોહરૂપ નિઙાની સમૃદ્ધિ કરનારી જે એ રાત્ર, તે જન એટલે મનુષ્યોને અત કરણનેવિપે સર્વ ચૈતન્ય થકી રહિત કરે છે જેમ રાત્રિનેવિપે સર્વ મનુષ્ય નિદ્રિત થતા ઇચ્છ હરણ કરવાસારુ ચાર ફિરે છે તેની પટે જાણી લેવું

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીને મોહ ઉત્પન્ન કરનારી રાત્રિ કહી છે, ને કામને ચોર કહ્યો છે, અર્થાત્ સ્ત્રી કામોત્પત્તિ કરનારી છે, એ શૃગારરસ છે, અંતે એ રાત્રિનેવિપે મનુષ્ય વ્રમણ કરે તો કામરૂપ ચોરના સપાટામા આવી પોતાની સપત્તિ તથા પ્રાણ પ્રમુલ્લ સર્વે સ્વોઈ દિયે છે, માટે એનો ત્યાગ કરવો યોગ્ય છે એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૪૦ ॥

ઉપજાતિવૃત્તમ્ ॥ મૃગેક્ષણા નૂનમસાવમીમા ઝીમાટવી બુદ્ધિમતામતી
ત્યા ॥ યદ્વાદુબલ્લીનિરનગજિહ્વા વધ્વા નરાન્ લજયતે ન મુકિમ્ ॥ ૪૧ ॥

અર્થ - જે બુદ્ધિમાન પુરુષોને અતિક્રમણ કરવા યોગ્ય નથી, જેને મર્યાદા નથી, જેના મૃગના જેવા નેત્ર છે, એવી આ સ્ત્રી તે નપાઈર વન છે, જેની વાદુલતા એ કરી,

કામરૂપ જીજ્ઞાસુ મનુષ્યોને વાંધિને ફરી ઠોડી મૂકતો નથી, અર્થાત્ વાંધેલોને વાંધેલો જ રહેવા દિયેતે. જેમ અગ્નિમાં માર્ગે ચાલનારા લોકોને ચોર, વેણિવડે વાંધિને તેઓનું સર્વસ્વ હરણ કરી લીધેતે. તેમજ મૃગદ્વંષી સ્ત્રી પોતાની વાહુલતાએ કંઈને વિશે વંધન કર્યા પછી પુરુષને મૂકતી નથી.

આ વૃત્તમાં. સ્ત્રીને મર્યાદારહિત કહી. તેથી હાવનાવ સ્વચ્છા છે, સ્ત્રીને વનરૂપ કહી ને તેની યુજાને લતારૂપ કહી, એમાં કોઈ પુરુષ સપડાય તો ફસી પડેતે, અર્થાત્ સ્ત્રીએ યુજાવડે આજિંગન કચુંઠતાં તેથી પુરુષ તૂટી શકતો નથી, એ શૃંગાર રસ છે. અને એ વનમાં કામરૂપ ચોરટા વગેરે તે મોઢામાર્ગે જનારા પુરુષનું ધર્મ ધન પ્રમુલ્ય હરણ કરી લેનાર છે, માટે ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે, એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૪૪ ॥

શિશ્વરિણીવૃત્તમ્ ॥ ડ્યં વારં વારં ધૃતિતુલિતરોલંબવલયં ન વક્રં
ભૂચક્રં ચલયતિ મૃગાક્તી મમ પુરઃ ॥ કુધીકારાગારાપસરણમતિ
માં સ્વલયિતું પ્રપંચત્પંચેર્પોર્વદ્ધતિ નિવડં લોહનિગડમ્ ॥ ૪૫ ॥

અર્થ.— આ મૃગલોચના જે સ્ત્રી છે. તેનું જે વાંકું ત્રુકુટિચક્ર છે, તે જમરાઓના જેવું કાતિવાલું છે. તે મારી સાથે વારંવાર ચલ કરેતે, એમ નથી, પણ નરગી ધુ દ્વિરૂપ કાગ્યદ્વંષી દૂર નાગી જવાની ડહાવાલો જે હું હું, તેમને નાગી જવા ન બેતાં કામના પ્રપંચ યુક્ત હુ સહ જે લોહવંદની વેડી ધારણ કરેલી છે. અર્થાત્ જેમ ચોરને વેંની નાચીને વંદીલાનામાં નાચેતે, તેમજ મને પણ વશ કરવા સારુ આ સ્ત્રી ત્રુકુટી ચક્રરૂપ કામદેવની લોહવંદની વેડી ધારણ કરેતે.

આ વૃત્તમાં, સ્ત્રીનું ત્રુકુટિચક્ર એવું છે કે જે પુરુષ તેના ફાસામાં આવે તે ફરી તૂટી શકતો નથી, અર્થાત્ અતિ મોહ ઉત્પન્ન કરનારું છે; એ શૃંગાર રસ છે; અને સ્ત્રીનું ત્રુકુટિચક્ર કામ દેવની લોહની વેંની છે, માટે તેનો ત્યાગ કરવો જોયે એ વૈરાગ્ય રસ છે. ॥ ૪૫ ॥

મંડાક્રાંતા વૃત્તમ્ ॥ યામોન્યત્ર હૃતતરમિતો મિત્ર યત્કંઠપીઠે નાયં
દ્વારશ્રક્તિહરિણીલોચનાયા ચકાસ્તિ ॥ નાજીરંધ્રે વિદિતવસતિ
યોસ્તિ કંઠર્પસર્પસ્તન્મુક્તોયં સ્ફુરતિ રુચિરઃ કિતુ નિર્મોકપટઃ ॥ ૪૬ ॥

અર્થ.—હે મિત્ર, આ આપણે સ્થાનકને મૂકીને જલદી વીજે ઠંકાણે જવું જોયે કે મને તૃપ્તાવાન થયેલી હરિણીના નેત્રના જેવાં જેનાં નેત્ર છે, એવી સ્ત્રીઓના કંઠમાં જે

આ હાર ઓછે છે, તે હાર નથી, કિંતુ નાનિરૂપ રમ્બનેવિપે રહેનારો જે કામરૂપ સર્પ, તેણે મૂકેલું આ મનોહર નિર્મોકપટ્ટ એટલે કચુક દીઠામા આવેછે, તેજ આ ઠેકાણુ મૂકીને બીજે ઠેકાણે જાગી જવાની સૂચના કરેછે સર્પનુ કચુક નયનો હેલુ છે માટે નાનીરૂપ જે કામરૂપ સર્પને રહેવાનુ રાફડુ, અને આ હારરૂપ સર્પનુ કચુક છે, એમ જાણીને નાશી જલુ યોગ્ય છે

આ વૃત્તમા, સ્ત્રીઓના કલ્પના હારની શોના કહીછે, તથા નાનિરૂપ વર્ણન કરેલું છે, એ શૃંગારરસ છે, અને એ વસ્ત્રે હુલ્લના સાધન હોવાથી ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૪૩ ॥

વમતતિલકા વૃત્તમ્ ॥ ય કામકામલવિલુપવિવેકચક્રુ
સ્વર્ગાપવર્ગપુરમાર્ગમવીહ્યમાણ ॥ જ્ઞાનાજન પ્રતિ નિરા
દરતામુપૈતિ શ્વાત પતિપ્યતિ સ ચીમન્નવાધુકૂપે ॥ ૪૪ ॥

અર્થ - જે પુરુષના વિવેકરૂપ ચક્રુ કામરૂપ કામલ એટલે નેત્ર રોગેકરી ગ્રસ્ત છે, તે સ્વર્ગ અને અપવર્ગ એટલે મોહરૂપ નગરનો માર્ગ જોઈ શકતો નથી, એમવતા જે પુરુષ જ્ઞાનરૂપ અજનનો આદર કરતો નથી તે પુરુષ નયનર સત્સારરૂપ અધકૂપમાં પડેછે, જેમ કમનાના રોગેકરીને જેના નેત્રો ગ્રસ્ત થયલાં હોય, તે જો આંસોનેશિપે અજન નારાગનો અનાદર કરે તો અધ કૂપમા પડી જાય, તેમ જ્ઞાનાજનનો જે નિગદર કરેછે, તે આ સત્સારરૂપ આગતા કૂપમા પડેછે

આ વૃત્તમા, કામને નેત્ર રોગના જેવો કહ્યોછે, એટલે અને કામજો પ્રમુગ્ય ને ગ્રંગે થાયછે તે કાંઈ જાઈ શકતો નથી તેમ કામરૂપ નેત્ર રોગના યોગે પુરુષ નિર્નદ્ર થાયછે, પત્ની કામની મદ્દિમા છે, તે શૃંગારરસ છે અને કામાર પુરુષ આ સત્સારરૂપ આગતા કૂપમા પડેછે, માટે ત્યાગ કરવાયોગ્ય છે, એ વૈરાગ્યરસ છે ॥ ૪૪ ॥

શિશ્વરિણી વૃત્તમ્ ॥ જવારણ્ય મુક્તા યદિ જિગમિપુમુંક્તિનગરી ત
દાનો માકાર્પીરિપયવિપવૃક્ષેષુ વસતિમ્ ॥ યતશ્ચાપ્યેષા પ્રથય
તિ મહામોહમચિરાટય જતુર્યસ્માત્પદમપિ ન ગતુ પ્રજવતિ ॥ ૪૫ ॥

અર્થ - હે પુષ્પ, જો તુ જગટગીને મૂકીને મુક્તિ નગરીપ્રતં જારાની ડગ ક
રતો હો, તો શિશ્વરૂપ શિશ્વરૂપે વસતિ નહીં રા કેમકે, આ વૃક્ષની ઠા
યા પણ મહામોહના ચિન્હારને પમાડેછે એ વિપવૃક્ષની ઠાપાના સ્પર્શ પણ મા

हकारकठे. ए कारण माटे आ प्राणी एक पगळुं पण चालवाने समर्थ थतो नथी. जेम वननेचिपे विपवृक्षनी नीचे वेठेलो पुरुष, मत्त थयेलो होयठे, ते वखते ते वन मृकीने नगरमां जवानी ऽज्ञा करे तो एक पगळुं. पण नाखी शकातुं नथी. मा टं मोहनी ऽज्ञा करतारा पुरुषे विषयसेवन करवानी बुद्धि करवी नही.

आ वृत्तमां. विषयना सेवन थकी पुरुष कामांध थई जाय ठे, एम कसुंठे ते गुं गारस्त ठे. अने ते सर्वथा त्याग करवा योग्य ठे एम कसुंठे ते वैराग्यरस्त ठे. उपजातिवृत्तम्॥सोमप्रज्ञाचार्यमज्ञा च यन्न पुंसां तमःपंकमपाकरोति॥ तदप्यमुष्मिन्नुपदेशलेशे निशम्यमानेऽनिशमेति नाशम् ॥ ४६ ॥

इति श्रीशतार्थवृत्तिकारश्रीसोमप्रज्ञाचार्यविरचिता

शृंगारवैराग्यतरंगिणी समाप्ता.

अर्थ-सोमप्रज्ञा एटलेचंडकांति. अने अर्थमज्ञा एटले सूर्यकांति जे मनुष्यो नो तम पंक एटले अज्ञानांधकारसमूह दूर करता नथी, ते पण आ अल्प उप वेश श्रवण कसो ठतां नाशने पामेठे, अर्थात् चंडकांति तथा सूर्यकांति अज्ञानरू प अंधकारनो नाश करवाने समर्थ थती नथी, अने आ उपदेश अंतरनो अंधका र मटाढवाने समर्थ ठे. एथी आ उपदेश अति उत्कृष्ट ठे. आ पद्यमां ग्रंथकर्ता ए पोनातुं सोमप्रज्ञाचार्य एवुं नाम चातुर्ये करी गोपन करेलुंठे, ते ज्ञाताओए जाणी लेवु. ॥ ४६ ॥

आ ग्रंथतुं नाम ग्रंथकर्ताए शृंगारवैराग्यतरंगिणी राख्युंठे, एनोअर्थ शृंगार अने वैराग्यरूप तरंगोवाली नदी, एवो थायने ते नदीना वने प्रकार नंदलाल नामना टी काकर्ताए स्पष्टीते दर्शाव्या ठे, तेनोज जाव लईने आ अमे अर्थ कसो ठे. ग्रंथ ना अंतमा टीकाकर्ताए त्रण श्लोक राख्या ठे ते व्याप्रमाणे-

संवत्सरद्विपमुर्नाडुमितंत्य मासे मार्गे त्रयोदशमिते दिवसे नृगो चं॥ स्वल्पा तरी विरचिना सुखबोधिकारव्या श्लेषायघडस्तरतरंगिणिकासुशाखे ॥ १ ॥ आगारानानि नगरे नंदलालेन धीमता ॥ दानविशालशिष्यानुरोधेन रूपया गुरोः ॥२॥ शुग्मम् ॥ सोमप्रज्ञाचार्यकृतिं सुडुगीमां विवृण्वता स्वल्पधिया मयाऽत्र यत् ॥ न्यूनाधिकोदंकन मल्लबुद्धितः कृतं विशोभ्यं कृतिनिः कृपालुनिः ॥ ३ ॥

इति श्रीशृंगारवैराग्यतरंगिणीनापांतरं समाप्तं

॥ अथ श्रीवीरस्तवनप्रारम्भः ॥

स्व श्रेयससरसीरुह, सूर श्रीवीर ऋषिवर सेतु ॥ सविशेषदर्पसरसवश, सुरासुर
व्यूहसेव्याऽन्दि ॥ १ ॥ अभ्रवसीयससर, शोपसहस्राशुराश्रय सहसा ॥ ससार
जालसां वो, नूयाद्यशो वशी वीर ॥ २ ॥ पिपयाशीविषवीश्वर, हिसारस सरसवा
रिरुहशिशिर ॥ विश्वम्य रोपशर्वर, सहाररवे शिवाय स्या ॥ ३ ॥ आशसव शि
वश्री, विलासलीला विहाय सुरयोषा ॥ य शिश्रियु स्वरीशा श्रीवीर श्रेयसेऽसां
व ॥ ४ ॥ हरहासहसशशिहा, रहारियशसो शिवैपिसश्रययो ॥ ईहे वरिवस्याय,
वीरेशस्यान्दि सारसयो ॥ ५ ॥ शीलसरोवरलहरी, विहारशिशिरा अतवरीयो व ॥
वीरम्य व्याहारा, न्ह्यासुरशरीरशौर्यहरा ॥ ६ ॥ उरुसशयशैलस्वरु, ररिहा वीरावह
यो वरवृपात ॥ अवसेयास्त्रौट्य वा, वर्षारुहवारिवाहरव ॥ ७ ॥ सरलाशया मुशी
ला, रिरसव श्रायसश्रिया सह ये ॥ येपा श्रीवीरेश्वर, सेवारस एव हर्षाय ॥ ८ ॥ वीर
शिवालयसरसी, वरलावर सर्वविषयविद्वाम्या ॥ सवरसारसवासर, सर्वेषां लोजवीष्य
प ॥ ९ ॥ शीलश्रियो विवाहावसरे विश्वाश्रयो रसावलये ॥ आवर्ष वसुधार्ता, वि
शा विशालैर्यरासी ॥ १० ॥ आशसे सहसाह, वासवसेवार्ह शिवरसाल हरे ॥ रु
हविश्रसावसाय, अवसायायासविरहवर ॥ ११ ॥ अहुरूपयोर्विशरारु, श्रीसर्वस्व
हि शशिसरोरुहयो ॥ अशरारुस्वास्थश्री, लाम्यविलारतैर्विलोलयसि ॥ १२ ॥ सता
रसजिजराशो, शोपे ऋषिरावशेषोऽनवीर ॥ सर्वाशालासिपशो, राशिरहिसारह शा
ला ॥ १३ ॥ उरसिशयालु श्रेय, श्रिया अतवरसरोरुहशशिव ॥ रापाद्यपं शि
वावह, रसाविहार स्वसेवाया ॥ १४ ॥ सदानिक ॥ अविपद्यशिर शूल, विश्व
जिहो विषयवैरिवारस्य ॥ व्याहरसि वृपरहस्य, शस्याय शरीरिप्रिसराय ॥ १५ ॥ शेष
शरोविलोलसेव्यान्दि ॥ सहस्रसि हेलयाह, सिहस्र वशेश्वर
गच्छशिशिरजेश्वर, रायव्यवहारजालसरूपै ॥ सश्रीयते ऋ
॥ १७ ॥ उद्यासय स्वसेवारसशीले विशि शिवावली बी
ज, लहरीसहसरमुशिरिय ॥ १८ ॥ अवसी वशयसि सोर्व,
शा ॥ ये सह रसालयाऽह, सि हारहृररसानरस ॥ १९ ॥
पार्यवीर्यशाली य ॥ सवरवेरियश शशि, रादुरशोयश्रियां
सुरिवर, विहाय आशारसाविहारियशा ॥ अहोऽसुरवश

हरिः, सुरशैलशिलाविशालोराः ॥ ११ ॥ शुभ्रपुशिष्यवितर, श्रव. सुहर्षरसवर्षिसंरा
वः ॥ अविजयवायंश्चर्य, श्रीयोपाश्लेपरसविवशः ॥ १२ ॥ सैपोऽसहायवीरः, शिवा
रिवाराहवेप्सुसहेषु ॥ विश्वस्य सुरोर्वीरुह, आशुष्यः श्रेयसां वीरः ॥ १३ ॥ संसारो
रविपालय, वारिविशोर्पावहव्यवाहो वः ॥ अय्यात्वीजाऽलससुर, विलयाहावाऽविपय
शीतः ॥ १४ ॥ पंचनिः कुजकं ॥ अह्नियोऽलसस्य शिष्या. वयवजवस्थाऽयविरहवि
रमस्य ॥ श्रीवीर वीर्यरया ह्येय्या अश्रेयसीरस्य ॥ १५ ॥ यः पंचवर्गपरिहारमनो
हमेतच्चेतश्चमत्कृतिकरं गुणकीर्तनं ते ॥ जिह्वायवर्ति वितनोति विपदिताना श्री
वैभवाग्ययुजि न प्रचवति तस्मिन् ॥ १६ ॥ इति पंचवर्गपरिहारेण श्रीजिनप्रनत्
रिक्तश्रीवीरस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीगौतमस्तवनं ॥

श्रीमंतं मगधेषु गौर्वर इति ग्रामोनिरामोऽस्ति यस्तत्रोत्पन्नमसन्नचित्तमनिशं श्री
वीरसेवाविधा ॥ ज्योतिःसंश्रयगौतमान्वयवियत्प्रद्योतनद्योमणि तापोत्तीर्णसुव
र्णवर्णवपुषं जस्येऽनूति सुवे ॥ १ ॥ के नाम नाजंशुरजाग्यसृष्ट्यं दृष्ट्यं सुराणां
सृष्ट्यंति संतः ॥ निमेषविघ्नोन्नितमाननेऽज्योत्सनां मनोहृत्य तवापिचया ॥ २ ॥
निजित्य नूनं निजरूपलक्ष्म्याहृणीकृतः पंचशरस्त्वया स ॥ इत्थं न चेन्निहि कुतस्मिने
प्रनत्रानलसंतं सहसा ददाह ॥ ३ ॥ पीत्वा गिर ते गजितामृतेष्वा सुराभिरं चक्रुर्जो
अभिर्दु ॥ सुधान्दवे तत्र मुनीश मन्ये लक्ष्मणलात् शैवलमीदृयतेऽत ॥ ४ ॥ रां
नागवजंग्यापि समाधिदाने प्रत्येति लोक कथमेतद्वहः ॥ यस्या समग्रापि लक्ष्मिः
ताः समाजिजिगुः समकालमेव ॥ ५ ॥ त्वत्पादपीठे विलुठत्यमर्त्यान्तर्गतनुत्या
किञ्च कटपट्टहा ॥ तैरप्यमाहंत तवोपमानोपमेयजावः कथमस्तु वस्तु ॥ ६ ॥ पदो
नेखाली तव रोहिणीयं मुदे न कम्पाजुतरुच्चरित्रा ॥ यदास्पर्शा यदनेङ्गत प्रविष्टधि
शोपि शिवाय यस्या ॥ ७ ॥ यत्केवलज्ञानमवियमानमपानमनि गतिपदामरा
स्वं ॥ लोकोत्तरत्वे ननु तावकानां दिदमात्रमेतच्चगिताजुतानां ॥ ८ ॥ जयदृष्टानां
मुतयो गुणैर्विधीयमाना विबुधाधिपायं ॥ स्तुत्यात्तरन्तोत्तरयागाम्य समाप्त
ये कृत्कर्णीजवन्ति ॥ ९ ॥ न गगवात्रो न जमेतिशार नाजंयमे यशगति कदाचित्
॥ पुरस्कृते नोपि घनापनाशी तथापि प्राचीतनयोमिगद ॥ १० ॥ प्रजो मलावी
सुषाम्य सम्यक् त्वयाजितं यतदाकजागम्यं ॥ गुरो यतिप्रेम्यजिह्वयगम्योत्तना
कीर्तिरतानि तेन ॥ ११ ॥ त्वदाणिमापुर्गजिता पगम्य शिवायता काचयदा गिदे

श ॥ तत्रापि नीतिं दधती शलाकाव्याजेन जग्राह तृणं नु वक्त्रे ॥ १२ ॥ श्रीबीरसेक
रसलालसत्वात् तद्वाधिनीं केवलबोधजर्क्षी ॥ अस्यायतामादरिणीं वरीतु तृण
य, मत्वा त्वमिव त्वमस्या ॥ १३ ॥ अपोटपके कपिनिर्निपेय्ये निरस्ततापे बहु
जगजाले ॥ विजो जवदादमुखगंगपूरे दुर्वादिपूगास्तृणवत्तरति ॥ १४ ॥ राका
मये दिग्बलये समतात् यशशशाकेन रुते भुव ते ॥ कुहूधनि केवलमेव नवदेश
पिकाना शरणीचकार ॥ १५ ॥ जगत्रयोन्नासि यशस्तवेतत् क स्पन्दता सादमनेन च
५ ॥ यस्यापराधेपि तृणस्य नैव प्रनाप्रनावो लजतेऽवकाश ॥ १६ ॥ ठड्डपद्मादिषु
रूढिमात्र त्वन्नाम्नि तु श्रीर्वसतीति मुष्टि ॥ कुतो न्यथा तत्कपदीक्षितानां पुर पुरो नृत्त्य
ति नित्यमृद्धि ॥ १७ ॥ वसुनूतिस्तुतोपि कोतुक वसुनूतेर्जनक प्रणमुपा ॥ जगव
न्ननरोपि वर्तते कथमगीरुतसर्वमगल ॥ १८ ॥ नाथ करोपि वृषमीश गणाधिपोपि
धत्ते सदा स यमपाशमपि प्रचेता ॥ श्रीदोपि सूत्रितयमालयवासकेजिस्त्व पावकोपि
हरसे हरहेतिपातं ॥ १९ ॥ यत्तपत्यपि कलौ जिनप्रनाचार्यमत्रमनुशीजता स्फुरेत
॥ हेतुताऽत्र खलु तत्त्वदेकताध्यानपारमितयैव गृह्यते ॥ २० ॥ मयैव दुदैव शमयितुमल
नूत्तमहिमा सुतस्त्व जेशेन श्रुतरथधुरा गांतमगुरो ॥ कुरुद्योत क्लीवदिनपतिसुधा गांत
मसिमे प्रजो विद्यामत्र प्रजव जवतो गौतम नम ॥ २१ ॥ इति श्रीगौतमस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ नेमिस्तवन क्रियागुप्त ॥

श्रीहरिकुजहीराकर, वज्रमणिर्वज्रपाणिना प्रणत ॥ त्वमवद्यमुक्त नेमे, प्रणमुषा
शेमुपीमणुजा ॥ १ ॥ अथवद्य ॥ मयि प्रसादप्रवण रूपानिधे विधेहि शैवेय निज मनस्त
या ॥ यथा जगन्नाथ मधुव्रत व्रतं जवे जवे तारकपादपद्मयो ॥ २ ॥ नयेन नेमे यत्तु
वशमौक्तिक श्रियानिवास्तस्तव पादपकज ॥ ३ ॥ खोर्मिसघट्टविषट्टितात्मना तेनाति
गनीरतमे जवावुधौ ॥ ३ ॥ आति ॥ दुर्नयार्णवमहातरीनिजा स्यात्पदोपहितवस्तु
विस्तरा ॥ पातकानि जवदीरितागिराऽजतु जातशिवदानलालसा ॥ ४ ॥ अजतु ॥
प्रेतवन्नखश्रेणिमपूखलेखा निर्वातिताशावलयाधकार ॥ अथार्यसौदर्यविलास गेऽहं
तवांघ्रियुग्म शरण प्रपद्ये ॥ ५ ॥ गे ॥ यस्त्वया कञ्चुपथ सता मतो देवखडितकुतीर्षि
करण ॥ त प्रपद्य निरवयमुद्यता नेदयति ननु मुक्तिपुरीं डाक् ॥ ६ ॥ ऊदे ॥ वरिवस्या
विरो यस्ते सविधेकरिनारुत ॥ तस्यानिमुखमीक्षते न जातु सुखसपद ॥ ७ ॥ अस्तत् ॥
कर्मरुद्रावजीपावक तावक दुर्नयाहृतित्रासन शासन ॥ ये प्रपन्ना गुणस्नेहिनो
देहिनस्ते सुराराध्यडु खानि सुभ्रियां ॥ ८ ॥ अस्तु ॥ विजवराज्यकलासुररा
जतावरमणीरमणीनिरल मम ॥ इति पदावुरुहस्मरण चते गिरि च तथ्यगुणस्तव

न-तव- ॥ ९ ॥ चते ॥ जगज्जनश्रवणपुटामृतवृष्टां तमोपहां सुजलितरा
 मपेशलां ॥ उदीरयन् गिरमिलवेशनावनावरा गतामयसुखसंपदां सतां ॥
 ॥ १० ॥ अराः ॥ जव्यान् जवभ्रमणजीरुक्चित्तवृत्तीन् सवेशनानिरजितस्त्वमुरुप्र
 जाव ॥ दोषासमागमनिमीलितमज्ञाखंडमायासायेन किमुर्मिमिर्निर्गुमाली ॥ ११ ॥
 आव ॥ जूत्याजिनूतपुस्सूतपुराजिरामतां कुर्वति संततमहोत्सवजाजमुर्वरां ॥
 सव्वंदनंदधुमयानि महाभुतानि ते कव्याणकानि जुवनेश विजाव्य चेतसा ॥ १२ ॥
 अयानि ॥ नास्त्वया भ्रमरविभ्रमवर्णां हे मुनींश्च वपुषि प्रचरिष्णुः ॥ पापशात्रवनिव
 र्हाणकृत् ध्यानसंततिरिवाश्रितमूर्तिः ॥ १३ ॥ कहे ॥ डर्वोर्धं मे सपदि पदकीजूनूत
 वास्तोः पते सद्जुंगश्रेणीकुवलयवनश्यामलहायकाय ॥ आकौमाराजुवनजधिजि
 र्यस्य ते ब्रह्मवर्म स्वेः कादर्वैर्न खलु मदनः स्प्रष्टुमप्यहमीष्ट ॥ १४ ॥ ज्य ॥ जाडंजो
 रनिनादयादवकुजश्रीकंठपीठीजुवन् मुक्ताहारमहारथं रतिपतिं निर्जित्य जैनाजिरे
 ॥ कीर्तिं कैरवकोमलामधिगतं त्वामेव देव प्रष्टुं श्रीमन्नेमिजिनैश्चंश्च शरणं नीरुर्ज
 वारातितः ॥ १५ ॥ एमि ॥ सेवाहेवाकिनः स्युस्तव पदयुगले येऽत्र जक्तिप्रयुक्तास्तेषां
 दवा सदा पिप्रति हतविपदः संपदः सुप्रसन्नाः ॥ चितारत्नं प्रयत्नात् करतलकलि
 नं कुर्वतां सर्वकालं कालं नेतर्नराणामटति सुवटतां नो मनोराज्यसिद्धिः ॥ १६ ॥ पि
 प्रति ॥ जवताऽऽरि जयोऽुरैर्यशःप्रसरैः शृङ्गतया जगत्रयं ॥ जिनसिद्धिरिति प्रसिद्धिजा
 क सुखमात्राज्यमयी महापुरी ॥ १७ ॥ आरि ॥ अवगच्छतरां स्वसेवकं मा जगवन्
 पां च शिवस्य वर्तिनीं त्वं ॥ करुणाईमनाः कुरु प्रसादं मयि तस्याः सपदि प्रकाश
 नेन ॥ १८ ॥ अवक् ॥ मरकतकमनीयकांतिकाय त्वमजिनतैश्च किरीटपट्टितांहे ॥
 विगमिन मम चंचरीकचर्यां हृदय कुजेशयकोशमन्वजस्रं ॥ १९ ॥ अय ॥ निखिलज
 गतां गोप्ता गुप्तक्रियास्तवसूत्रणादिति कृतनुतिः सानंदं श्रीजिनप्रनस्ररीजिः ॥ जय
 तु जवतां जेतुं जूयो जवभ्रमसंजनं जयमजयदो जीमः श्रीमद्विवातनयः प्रष्टु ॥ २० ॥
 श्रुति श्रीनेमिजिनस्तवनं क्रियागुप्तं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीवर्द्धमानस्तवनप्रारंभः ॥

कंसारिकमनिर्यदापगाधाराण्युद्विराट्ठठठवि ॥ ठंदोनिर्विधिर्धरधीग्धी स्तोप्येऽहं
 चरमं जिनेश्वर ॥ १ ॥ त्रैलोक्यनेतस्तव डर्नयालीनिर्नाशनं शासनमाश्रितो यः ॥ त
 स्यैवजायुयमाविरस्ति दुःकर्मशेखेज्जिदाविधाने ॥ २ ॥ किमेकमात्र्यकरं न ते यत
 पुष्पयथोप्येष विशेषविज्ञः ॥ त्यक्तोपजातिभ्रमणानिजापस्त्वदंगसौगंध्यमनुप्रयानि
 ॥ ३ ॥ यः सृजत्यजर सौरजसारैरंबुजेस्तव पदांबुजपूजां ॥ प्रेक्ष्य तस्य त्रिवि देवम्

गाढ्य स्वागतानि निगदति सराग ॥ ४ ॥ वाजिवारणरथोद्धतान्तरुद्रां मुन-
 नोगजगिर्भूत ॥ राज्यकृद्भिरुपनम्रीति तं ननमोति तव य पदा मुदा ॥ ५ ॥ ना
 किनिकायकरप्रहृताना सप्रसरन् गगने मरुजानां ॥ जन्ममहे तव कस्य न जज्ञे
 दत्तमदो धकधोरुतिनाद ॥ ६ ॥ ये जतयांतत्रमरविलसिता जङ्घ पादांबुरुहि तव
 विनो ॥ ते श्रेय श्रीमधुरमधुरसास्वादो सादात् समजनि रुतिनि ॥ ७ ॥ तत्वा
 तत्वारोपलोपप्रवीणां प्रवृद्धप्राणित्राणसस्याधुरीणा ॥ थाङ्गा धत्ते मौजिना नव्यजं
 तुश्रेणिं श्रद्धाशालिनी तावकीनां ॥ ८ ॥ चसुधाम सुधामयवक्र विधो तव नाशित
 मादित्यते सुविं य ॥ स सुखानि सुखानिरिवोद्यमणीन् विजृते परितोऽटककीर्ति
 चर ॥ ९ ॥ स्तंभिणी कुडलप्राजिगल्लस्थला तारहारयुतिर्योतिवहस्तटा ॥ राजि
 राखमलानामखंडादरा पादपीठे लुठत्तावके पावके ॥ १० ॥ कृष्णादेव तेषां शिव
 श्रीजुगप्रयातं विवृद्धिं जुग कर्म पुता ॥ नवन्नाममत्रस्य वर्णानुपूर्वीं रसज्ञाप्रव
 त्तिभुरापादिता ये ॥ ११ ॥ द्रुतविलंबितमथ्यरवध्वनद् विविधतूर्यमनेकमणीमयं
 ॥ कुसुमवर्षचितं तव देशनावनितल कश्चिन्न न मोदते ॥ १२ ॥ मुकुरोज्वले न
 णजुता हृदये प्रमिताक्षरापि वत वाक् नवत ॥ अनियत्तया प्रतिपफाल जिनध्व
 नितोऽर्थतश्च जगदर्चयिया ॥ १३ ॥ जगत्प्रजो नक्तिनरादनुविजा विजातिवशाद्
 पहत्य ठल्यवित् ॥ नरेष्वशस्यमचीकरच्चपीतिनैवतं हरिर्नैगमेपिणा ॥ १४ ॥ वाचां
 ते निखिलनयाविरोधिनीना डुबोधद्रुमदलने कुवारिकाणां ॥ माहात्म्यं लुवनमन-
 प्रहर्षिणीना निर्वर्के कऽव यथावदस्तु शक्र ॥ १५ ॥ सिद्धार्थराजकुलनवनपारिजा
 त न प्राप्यति क तव कीर्तिरपारिजात ॥ वर्णेन दुग्धमधुरेण मतोजनागसिद्धो
 दता स्थिरतया सुमनोजनाऽग ॥ १६ ॥ अति महति नवोर्मांमालिनीह प्रमतो
 जननमरणवीच्या घातदोदयमाना ॥ केयमपि पृथुपुण्या प्राणिन प्राप्नुवति प्रव
 हणमिव केचिन्नास्तन तावकीन ॥ १७ ॥ लवणिमतर्जितस्मरपुरधिरूपदपां यदितक
 टाकुलकशरविद्वक्त्रमिमर्मा ॥ कनकमणीमयांजरणरश्मिरजितांगी व्यजयत वाशि
 नी न नयत समाधिमुद्रां ॥ १८ ॥ प्रबोध नव्यांनोरुहवनमधीशाविगमयन् ह
 रन् मोहध्वातं परसमयंतारा कवल्लयन् ॥ निविष्ट सिद्धास्तन्यलममलजामडलड
 तो नयानाजातिस्मोदयशिवरिणीव युतिपति ॥ १९ ॥ अमितदमितस्मोतो मा
 यनुरगमसगमेत्रिदशहरणीनेत्रो नेत्रत्रिणागविलोकिते ॥ तव जिन मन शेके कर्तुं
 मनागपि न स्वसाञ्जलपितुमलं किं हेमादि युगात्तमहावजा ॥ २० ॥ दारिद्र्यापत्य
 रिजवजनुविंस्ततामृत्युड खराता के के न तव बलवदेवसेवां प्रपन्ना ॥ किं स्यादोग

प्रथमपटोरोपधम्योपयुक्ता मंदाक्रान्ता जगति जनता दुःसहेनामयेन ॥ २१ ॥ अ
रुचिनिशकारांशुप्रज्ञा जैत्रकीतिउदाधयलितनिखिलत्रिलोकीतलं श्रद्धयोपासते
॥ गगनगविनमन्मुग्गीशचूडामणिज्योतिषामरुणितपदपीठमूर्तिनिरेष्यवृष्टित्वां
प्रज्ञा ॥ २२ ॥ विद्याणो नम्यविक्रियां नयकरीं धृतोद्यसद्वाजधीर्गण्डं शब्दम
नीचकः प्रकटयन् नृयोयनीकादृतः ॥ त्वङ्गक्तया नृतकोप्यवाप्य नृपतां मांसादरं
वर्धयन् धनेऽनेकपराजिदपदलने शार्दूलविक्रीडितं ॥ २३ ॥ विद्यामंत्रेण कार्यं सुर
तरुजिरलं विज्ञेन च मृतं पर्याप्तं राज्यलक्ष्म्या कृतममरतया ह्यास्तां सुवदना ॥ स्फु
र्जत्वेका तु नक्तिरत्वयि मम मनसि ध्वस्ताखिलमला कंवलयश्रीर्यया स्यात् करतलनिल
वा साऽन्हाय जगयन् ॥ २४ ॥ श्रीवीरः सर्वदिक्कः कनकरुचितनूरोचिरुदीप्रदीपैर्मग
य. मोस्तु दीपोत्तय इव जगदानंदसंदर्भकंदः ॥ स्रक्तिजैनप्रचीयं मृडुविशदपदा स्वग्य
तथैष्यमाना नय्यानां नय्यनृत्यं नवतु नवतुदे जावनानावितानां ॥ २५ ॥ इति
श्रीवर्द्धमान स्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ चतुर्विंशतिजिनस्तवनं ॥

कनककांतिधनु शतपंचकोत्थितवृषांकितदेहमुपास्महे ॥ रतिपतेर्जयिनं प्रथ
मं जिनं नृवृषचं वृषचं वृषचंजिन ॥ १ ॥ विरदलांठित वांठितदायक कमलुवत्रि
दशासुरनायका ॥ मुतिपरः पुरुषो जवति क्षिता वजित राजितरा जितराग ते ॥ २ ॥ तुरग
लाठनसंजय संजवत्यहग्निं जिन यत्र रसादहं ॥ हृदि दधे नृणितीर्गुणचूरुहां
समहिता महितामहि तावकी. ॥ ३ ॥ जवमहार्णवनिस्तरणेव्या त्वमजिनंदन
व निषेव्यसे ॥ व्रतनृतां कुगतेः स्मरनिग्रहप्रसजया सजया सजयात्मना ॥ ४ ॥
विज्वनामितकामितपूरणे सुरतरोरुपमामतिगामुक्तां ॥ तव विजो नजते जवतः
स्मावसुमते सुमते सुमतेर्दद ॥ ५ ॥ धरनृपात्मज पट जिनेश्वर त्वयि कृतप्रण
य क्रियते पति. ॥ रत्नसतः प्रथितार्थिदरिद्र तोपरमया रमया रमयान्वितः ॥ ६ ॥
सुषुपार्थजगत्रितयाङ्गनुः पवितकाशिपुरीकवीलरूप ॥ सुकृतिनः कृतिनश्चरितं वि
ज्वनवतो जवतो जवतोदनं ॥ ७ ॥ कुनयकाननचंजनकुंजराः शशिरुचे महसेन
प्रज्ञा ॥ निखिलजीवनिकायहितोक्तिनिः शुचवदा जवदा जवदागमा. ॥ ८ ॥
वि विजित्य मनोजवमग्रहीन्मकरमंकमिपाद्ध्वजमस्य यः ॥ स्तुतजनाः सविधिं
दशां सुरस्तुतमसंतमसं तमसंस्तुतं ॥ ९ ॥ दृढरथांगजशीतल शीतलयुतिकलावि
ता तव जारती ॥ मनसि कस्य न हर्षसनाथतां जिन ततान ततानततायिनी ॥ १० ॥

यति गंडकजक्षतनुर्जिन शशिमुखोऽनुजहृक् दशमोत्तर ॥ कनकदीप्तिरमर्पितह्रीर
 म्भवरदो वरदो वरदोर्युग ॥ ११ ॥ शुभमयी वसुपूज्यसुत प्रजो सुवननेत्रमहो महि
 मकिता ॥ तव तनुर्वितनोतु सुग सतामरुचिर रुचिरं रुचिरजिता ॥ १२ ॥ सकजस
 वसगीजप्रिकासने रविरुचिर्विमल त्रिजगत्पते ॥ अपि शम नयते तव गीर्जिनामुत
 सा तरसा तरसा तृप ॥ १३ ॥ निजयशोनरनिन्दुतजान्द्वीजलवलक्ष्मिकर्तिरनं
 जित् ॥ दिगंतु व कुमतासुरनिग्रहे नृशमन शमनं शमनध्वर ॥ १४ ॥ जवजयं
 य धर्म धुनोतु यारुभुतिपथाऽतिथिता गमिता सती ॥ किमु करोति न पितरज शर्म
 रमिता रसिता रमिताऽनुया ॥ १५ ॥ जयति शांतिजिन स्म जगति या नटचमूर्धु
 धे मोहमद्वीपते ॥ रणकथामपि जकिचरेण ते ससहसा सहसा सहसाऽमुचत्
 ॥ १६ ॥ श्रयति कृष्णजिनाधिपराज्यमाहिमवत स्त्वयि चक्रहताहितं ॥ त्रिदिवतोऽन्य
 धका जनिद्दिनिर्घनरसा नरसानरसारकि ॥ १७ ॥ जगदधीश सुदर्शन नूनिपात्रव्यपय
 ग्निदीग निशामणे ॥ प्रणिदयऽतिपदो विशद्व्रता वनरतानरता नरतावकान् ॥ १८ ॥
 दि नरग्नयमल्लिजिनस्मरन्नपि हि मूर्तिमुपैति महत्फल ॥ निशमयन् समताकरु
 णाचिता स्मृदिता मुदिता मुदितादर ॥ १९ ॥ त्वमिन सुप्रत कष्टपलावनो जनरुचि
 र्गिरिगिरिनृपण ॥ शिवसुग्याय तप परशुछिताऽशुभजनो जनो जयनोऽधिया ॥ २० ॥
 रगतिर्यम तदाद्रतिवृत्तिस्मरशर शरणीक्रियतां त्वया ॥ गुणगणस्य नमिर्बुधवर्ह
 ण व्रजनजा जनजाजन जायनरु ॥ २१ ॥ श्रनुमितं सनु नेमिपिना जयन्नमणतो
 मयका यदि यधिर ॥ महितपादनगान् जयत रुपाजयनमानयमा यनमानिना
 ॥ २२ ॥ कमवशामन पार्श्वशिरकरे रमतएव मन प्रियधर्मणां ॥ अपि कुतीर्थ्यज
 नेन दुगन्मना तव मतेऽयमतेऽयमतेजस ॥ २३ ॥ त्रिजगदीक्षुण केसरिदक्षुण क
 णमपि प्रतुरीर मनागिरी ॥ गुणगणान् मम माम्म विरज्यतामुदयिता दयितादधि
 तावकान् ॥ २४ ॥ च्युतिजनुर्गत केवननिर्गुतिरुणदिनाददतां मुदमार्द्रता ॥ व्यरधि
 र्पत्यप्रदिगंहेनां नयसुग वसुग वसुगामनि ॥ २५ ॥ इति जिनप्रनयमयकाऽभि
 मक्रमगर्तयमकाऽयवेनुना ॥ वज्रममी पितरंतु वुर्गिस्थिता शुभप्रतां जयतां जयतां
 निजित् ॥ २६ ॥ मडुपदेगकर प्रसरक्षिताऽपिजतमस्कतया तपनोपमा ॥ ददतु तीर्थ
 कृतो मम निर्ममा शमग्मा मग्माऽमग्मानिता ॥ २७ ॥ जयति दुर्नयर्पणनिनीवने
 हिमननिर्मनैर्कयर्कासुनी ॥ नमयितु निमिराणि जने मद्राजिननाजि न नाजिननार
 ती ॥ २८ ॥ करुणाप्रकृता एणती निनप्रनरतीर्यमिनाग्मिप्रिथिता ॥ दगनु हेम
 वि सुदगा सुगयुपरम परम परमविका ॥ २९ ॥ इति चतुर्विजतिजिनमन समार्त ॥

अथ श्रीमद्वावीरस्तवनप्रारंभः

पराक्रमेणैव पराजितोऽयं सिंहः सिपेवे धृतलक्ष्मदंनः ॥ सुखानि वः खानिर्यं र
माणां ईमातुरस्तीर्थकरः करोतु ॥ १ ॥ सप्ताथवेजा करसप्तकोच्चः कर्मधसप्ता
निरसप्तजीति ॥ प्रणीतवान् सप्तगतीं नयानां वीरः श्रिये व्यंजितसप्ततत्वः ॥ २ ॥
अक्रानत प्राणतकल्पपुष्योत्तरात्वमापादवज्ररूपपृथां ॥ देवाधिदेव द्विजदारदेवा
नंदोदरेऽनूविहितावतारः ॥ ३ ॥ इत्यस्य नंद्यादसिता त्रयोदशी द्वाशीत्यहानंत
तरमीशितस्ततः ॥ सुरेगसेनापतिदेशिताध्वना ह्यात्रं कुलं यत्र पवित्रितं त्वया
॥ ४ ॥ प्रनूतनूतिद्युनवनुवा नवज्जनुर्महे नोऽजनि हेजिन ध्रुवम् ॥ जगत्रयीजंतु
षु हर्षवर्षिणी निरुद्धरुद्धिर्मदनत्रयोदशी ॥ ५ ॥ त्वया स्वदेहद्युतिसंविनागसंज्ञावि
त हेम सुवर्णमासीत् ॥ तारतु हीनं त्वदनुग्रहेण दुर्वर्णमित्यापदवर्णवादं ॥ ६ ॥
बाह्ये विबोधाय हरेः सुरादिः पादाग्रनुन्नस्तव यच्चकंपे ॥ चित्रीयता त्वत्तरसा रसात
न्मूर्धनमाधूनयतिस्म नूनं ॥ ७ ॥ वचूव जाग्यातिशयप्रज्ञावात् गुरुस्तवापि त्रिजगं
कुरीये ॥ युक्तयैव तं मेरुगिरेर्गिरिष्ठं सिद्धार्यमप्यार्यगणा गृणन्ति ॥ ८ ॥ कथं शु
भः प्राप्तयशःपताका नारीषु नास्तु त्रिशलाशलाका ॥ यत्कुक्षिष्ठुक्तौ विमलः सुंद
नो मौक्तिक्यनूस्त्वं गुणयुक्तिहृद्यः ॥ ९ ॥ दिवि प्रदुर्द्धं सुरमीश मुष्टिघातेन यदाम
नतामर्नयीः ॥ गर्वादिखर्वाकरणश्रमं तु चकप तीर्थेश्वर शैशवेन तत् ॥ १० ॥ मो
हं गमी यः खलु तन्नवेपि गंतुं कथं सोर्हति लेखशालां ॥ इतीव शक्रोऽपजलाप
पित्रोरनौचिति ते विनयेन धीमान् ॥ ११ ॥ व्याकुर्वतस्ते हरये यदागमं संगृह्य बु
ध्या कतिचित् गिरां लवान् ॥ अथ्यापको यद्विदधे तडच्चकैरेडं शुवि व्याकरणं प्र
थामगात् ॥ १२ ॥ यस्या न कस्योदितमुक्तिमार्गमार्गस्य कृत्वा दशमी गमीश ॥ प्रा
ज्यं प्रनो यत्र विसृज्य राज्यं श्रमण्यसाम्राज्यमुपायथास्त्वं ॥ १३ ॥ शिवालये प्रो
क्तिविग्रहं यत् त्वत्पादमूले चमरं निलीनं ॥ जंजारिदंनोजियमः प्रचंडो नस्त्र
धूमार्प्यष्ट किमत्र चित्रं ॥ १४ ॥ न बाधितुं जातु दधुः समर्थतां मुनीन् धातोरि
व नान्ववर्तिषुः ॥ समाधिरुद्धां प्रकृतार्थसंपदं तवोपसर्गा व्यशियंस्तु केवलं ॥ १५ ॥
न कौशिके रागमुपासनापरे करोपि रोषं स्म न चंमकांशिके ॥ अहो उदामीनत
वैव निर्जिता चमूस्त्वया दुर्विपहापि कर्मणां ॥ १६ ॥ निवर्द्धितुगां सुर
जंरुधतस्तथा तथा यो डुरचेष्टत त्वयि ॥ वहिः कृतः स्वर्गिसमाजसंगमा

त् ससगम म्यान्नकथ जनगम ॥ १७ ॥ एकाग्रपद्मत्रिशतायसाने श्रीगोरीती
 रे कञ्जुवात्रिकाया ॥ तवोदगात् केवज्जङ्घिरस्ताऽपराधम्य शुची दशम्या
 ॥ १८ ॥ एकादमाहुर्मनय कथ मामितीर कोपात् त्वदुपर्यशोरु ॥ अर्धदशत् पद्
 पदगनेपुष्पव्याजस्फुरत्तारकट्टरूमहस्र ॥ १९ ॥ सुरैर्विकीर्णास्तव देशनायना वनु
 प्रभूनप्ररुग समतत ॥ नयः शथीनूतकरात्परिच्युता शराऽनगनजटस्य कौसुमा
 ॥ २० ॥ स्फुटीनयन्माज्जकांशिकीमुखप्रशस्तरागस्तप्रसस्तवोचित ॥ प्रविश्य दि
 व्य श्रवणाच्चनि धनिर्मुदे न केपां रजयन् मृगानपि ॥ २१ ॥ स्यातु चज्जामर
 गुम्भकैतयात् त्वदीयदत्तद्युतिजान्द्वीजले ॥ ध्रुव त्वदास्यापुजवासिनारती युग्ये
 उपेतां कज्जसदपती ॥ २२ ॥ स्वर्थं हतं यज्जगता शिशुत्वे तद्याचनाय स्फुटमे
 य मेरु ॥ स्रपसमागादिति तुगद्देमसिहासने ते करयति तर्क ॥ २३ ॥ हतु क्रमो
 न तम एवमेव तदेति मेसर्गतमोपहन्व ॥ स्तीर पिङ्गापयितु सिपेये जामडलव्य
 धरो रमित्वा ॥ २४ ॥ दृगङ्गाजन्मनिदे नयजी सुधासपीत्यं त्रिजगङ्गाध ॥
 नूनं नदन् गसदि देवदेवदिव्याहृतो उडुनिराजुहार ॥ २५ ॥ मेद प्रमाणांतरव
 शितं सन्नमस्यते सर्वे स्तीर पुसां ॥ सितातपत्रप्रितयच्छेन रत्नत्रय दर्शयतिस्म सा
 हात् ॥ २६ ॥ सुपरितचारितहेमपकजापदेशतभक्रमणक्षणे किला ॥ गतस्फुटस्या
 पि गुणैर्वगवदा पदोस्तने ते निरयो नयानुवन् ॥ २७ ॥ त्रैजोक्पसमुकनिरंकुशश्चि
 शकाररेग्याप्रयेष्टिनाग ॥ नैकृत धन्या कतिनाम रक्षापत्रोपम त्वां सुमनोर्चनीयं
 ॥ २८ ॥ त्वन्प्रातिहार्येथियमित्येदृश्य चेतो न यम्येश चमककार ॥ स केरजी चक्र
 तदा ऽस्तु तम्य नरत्रयस्यानननिर्जगत्यां ॥ २९ ॥ अनिद्यविद्याप्रदनछुदर्पणा गणा
 पिपाम्ने यदमृत्रयन् भुतं ॥ गिरस्तयं त्रिपदीमुगारि सतां मन सप्रथितेन गौ
 र ॥ ३० ॥ अत्रोपनापापगिणाममजुन विचित्रसदेहप्रियांतरङ्गा ॥ सुरे वष
 मे नयनिर्गोधना शिवापि भवोपरिशं निरयन ॥ ३१ ॥ तप्त्या तप पष्टमपास्तन
 अनाकारिस्म स्मार्तिरुद्दीगर्ता ॥ अथापमायु पदमीश पापा पुषां दिपुगस्त
 निरन्तरायु ॥ ३२ ॥ स्ये यत्र बुद्धे मति कण्ठुनीयु जाने स्मरोऽनून्मृतरूपमानी
 तद्विभ्ययोक्तकण्ठुनीयु वनूय कयाणरूपचर ने ॥ ३३ ॥ नयनागिपतेनतया
 जवत सातिगतेऽत्र जागिरे ॥ उदयाद्युचिनं यनायनादकयागान्नयमांतिरश्चि
 या ॥ ३४ ॥ इतिदेहाकृत्तजप्रदीप जगत्तन पदाम्पुदागस्थेणीग्निकिरीटस्तिरिती
 संक्रान्त्यमानांन्द्ये ॥ मोहोर्गोपनिर्गर्भनैजिदि व्याग्रामयामश्रियामश्रानं जिनधि
 हम्भिनिदि श्रीगो तुभ्य नम ॥ ३५ ॥ इतिस्तुतिपगयणे त्रिजगदेरुन्मृदामणे प्रमीद

पामेश्वर स्वर्गजनिनघे मधि ॥ जयेन्मम जयेन्नेवे जवडुपासनावातना जिनप्रजवसं
पिडां वग्द पूर्णमेतावता ॥ ३ ॥ इति पंचकल्याणिकमयं श्रीमहावीरस्तवनं समाप्तम् ॥
॥ अथ श्रीमंत्रस्तवनप्रारंभः ॥

म त्रियं श्रीमदर्थत. निडा. निदिपुरीपदं ॥ आचार्याः पंचधाऽऽचारं वाचका
वाचनां वरां ॥ १ ॥ नाथय. निदिमाहाय्य वितन्वन्तु विवेकिनां ॥ मंगलानां च सर्वेषां
मायं जयति मंगलं ॥ २ ॥ अर्दमित्यह्वरं माया बीजं च प्रणवाह्वरं ॥ एनं नानास्व
रूपं च ध्येयं ध्यायंति योगिन ॥ ३ ॥ हृत्पद्मपोडगदलस्थापित पोडशाह्वरं ॥ पर
मेष्टिस्तुतेर्वीजं ध्यायेदह्वरं मुदा ॥ ४ ॥ मंत्राणामादिमं मंत्रं नंत्रं विघ्नौघनियहे ॥
ये स्मरन्ति मर्दवेन तं जयन्ति जिनप्रजाः ॥ ५ ॥ इति श्रीजिनप्रजविरचितं मंत्रस्तवनं
समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीवर्द्धमानस्तवनप्रारंभः ॥

श्रीवर्द्धमानः मुखचूडयेऽस्तु यशःप्रतापैरजिवर्द्धमानः ॥ सिद्धाधिकारकृति यम्य
तीर्थं विघ्नोघनः संततमेव देवी ॥ १ ॥ जिनेऽ नेंडा अपि तावकीनां स्तोत्रं गुणान्
शक्तिचुपस्तथापि ॥ जन्तयेगिस्तान् कतिचिन्नवीमि नाङ्गः स्वमात्रां विविनक्ति वीर
॥ २ ॥ नयाव्वनां नाथ कृतकमत्यैरभ्रांतमेकांतहितोपदेशः ॥ करैरिवोन्नयुति
ना तमिध्वाम्त्वया नतानां जवनीनिगति ॥ ३ ॥ प्रणीयतेऽस्मानुतररत्नचित्रः स
मं विमानस्त्रिदशागमेन ॥ कल्याणकैर्जुवलपं त्वदीयस्त्रिविष्टपान्यूनमनूनरुद्धि ॥ ४ ॥
जयतमीशं जजतोऽनुजातु ड. खान्यलं कानि च नापि तारपं ॥ पाणिस्थचिंतामणिमंग
लाज का निर्दिष्टि. पीडयितु शशाक ॥ ५ ॥ सूर्यप्रजा मोहतम. समूहव्यापादने मंशयव
विदात्री ॥ त्वदेशनावाग् जयति त्रिलोकीजोकस्य कर्णाभूतवृष्टितुल्या ॥ ६ ॥ रिपून्
वेजित्यातरगानगाधवीर्येण सत्तुज्ञानरमां निवेश्य ॥ ऊर्यकार्पासिनि मुक्तिपुर्यां सा
शान्त्यमज्यानि मुग्धोत्करेण ॥ ७ ॥ जिस्तेव पीयूषचुजा जनस्य मन्नाति मिथ्यात्व
वेगोर्मिपूरं ॥ त्वय प्रजा नेत्रपुटैर्निपीता कृतस्थितिर्वर्ष्मणि नि. कलंकं ॥ ८ ॥ वृत्ताष्ट
जयह्वरनाम ध्येयस्तदंल्यवर्णाहितनामकेऽन्दि ॥ इयं स्तुतिर्वीरजिनस्य दृष्टा करोतु क
षाणमनुत्तरं व. ॥ ९ ॥ इति जिनप्रजसूरिकृत श्रीवर्द्धमानस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीपार्श्वस्तवनप्रारंभः ॥

पार्श्वं प्रभुं शश्वदकोपमानं दकोपमानं जववन्दिज्ञानौ ॥ आराधतां दत्तनिरतरा
निगतरायं पदमासुमीडे ॥ १ ॥ वीहे जगन्नेत्र महान् यत्र महा. मय तवांद्भि

युग्म ॥ पुण्य स एवाऽवसरोऽमराली सरो मरालीन निपेवते यत् ॥ २ ॥ प्रणोमुप
 पूर्णसमस्तकाम समस्तकाम सरुदप्यधीश ॥ जवतमानस्य विमानमाया विमानमा
 या प्रजयो जवति ॥ ३ ॥ नयादयमुद्यज्मजगमाल मजगमालक्षितसर्वजाय ॥ केना
 म धीमद्भिरमानि शातं रमानिशात न वचस्त्वदीय ॥ ४ ॥ नित्य प्रमादेनविना शि
 ताम विनाशितामगजमगनाजा ॥ तन्नाम धन्य स्मरतीश सार रतीशसारगमृगेऽ
 नाद ॥ ५ ॥ जृत्योपि योत्राऽवृजिनप्रजावे जिनप्रजावैकरमस्त्वयि स्यात् ॥ सरूपवा
 न्नोगजाश्वसेने गजाश्वसेनेश्वरतामुपति ॥ ६ ॥ जूयान्नमो नीजतमाऽलकाय तमाल
 कायप्रन तुन्यमेव ॥ जयात्तदस्य कतमोऽविता न तमोवितानश्चिदुरोऽर्क एव ॥ ७ ॥
 त्वद्वत्तु हृत्येव विरामवामे विराम वामेय मयि प्रसीद ॥ जव्यान् सत्य पातु जिन प्रनोऽय
 निनप्रनो य विदधे यतीऽ ॥ ८ ॥ इति जिनप्रनसूरिचिरचितं श्रीपार्श्वस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीपार्श्वनाथस्तवनप्रारम्भ ॥

श्रीपार्श्वपादानतनागराज प्रोत्सर्पदेन कफनागराज ॥ सत्ता हताऽस्तपरिणामराग
 त्वां सन्तुम ह्येषे गुणाऽमराऽग ॥ १ ॥ ये मर्त्यदेवासुरमाननीय पश्यति ते श्रीन
 रमाननीय ॥ सयस्त्रिजोकीतिलकाऽमितानि सिध्यति तेपामिह कामितानि ॥ २ ॥
 दशोर्द्वेप पद्मदलानुसार नाशिश्रयते कमलानुकाऽर ॥ कुतोऽन्यथा त्वन्नतिदीक्षितेषु स
 र्वेश्वरिणां प्रेम तदीक्षितेषु ॥ ३ ॥ अर्च्यार्चितं जयकदवकानां ह्येषप्रकर्षाद्वसदवकानां ॥
 सेवति ये त्वां विधिवत्तनते त्रिवाणसौर्य्य बुधवदन ते ॥ ४ ॥ रतेरद्वैतपनायिका
 नि वेषु भ्रिया ते सुगनायिकानि ॥ नाहोनि चेत परजावलीनमर्चित्यविस्तारि शु
 चावलीन ॥ ५ ॥ प्रनो तयाऽस्तस्मरगजमाने नखांशुजानेन विराजमाने ॥ कर्मायु
 जे लक्ष्मिगृहे रमेनगजार्चनीय स्तुमहे रसेन ॥ ६ ॥ आकांक्षिता वटुविध जनतानि
 रामाऽष्टशमहोदयपुरी ध्रुवतानिगमा ॥ अप्यध्वरश्रुतितप सयनाद्वते न पुताऽऽ
 प्यते नित तव स्ववनाद्वतेन ॥ ७ ॥ इत्य फणीऽ सततश्रितपात्रे नाऽय स्त्री या सत्य
 पवति यस्तत्र पार्श्वनाथ ॥ तस्मै स्पृष्ट्वा मृत्युनिनप्रनगाय नय्या लक्ष्मी विनर्ति सुमन स
 मवापनय्या ॥ ८ ॥ इति नितप्रनसूरिचिरचितं श्रीपार्श्वनाथस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीनदीश्वरकल्पप्रारम्भ ॥

आराध्य श्रीचितापीनान् सुगधीगार्चितरुमान् ॥ कर्षं नदीश्वर दीपम्याचहेवि
 श्वस्तवन ॥ १ ॥ अग्नि नदीश्वरोनाम्नाऽष्टमोदीपो युमनिन ॥ तत्परिद्वेषिणा न
 दीश्वरेणानोपिना पुन ॥ २ ॥ एतद्वज्रविव्यने लक्ष्मीतिभनुयुता ॥ योनता

नां त्रिपष्टिश्च कोटयः कोटीशतं तथा ॥ ३ ॥ असौ विविधविन्यासोद्यानवान् देव
जोगन् ॥ जिनैऽपूजासंसक्तसुरसंपातसुंदरः ॥ ४ ॥ अस्य मध्यप्रदेशे तु क्रमात्
पूर्वाद्विद्विक्तु च ॥ अंजनवर्णाश्चत्वारस्तिष्ठंत्यंजनपर्वताः ॥ ५ ॥ दशयोजनसहस्रा
तिरिक्तविस्तृतास्तले ॥ सहस्रयोजनाश्चार्धं कुड्मेरूतूयाश्च ते ॥ ६ ॥ तत्र प्राक्
देवरमणो नित्योद्योतश्च दक्षिणः ॥ स्वयंप्रज्ञः प्रतीच्यस्तु रमणीय उदक्स्थितः ॥ ७ ॥
अतयोजनायतानि तदर्थं विस्तृतानि च ॥ विसप्ततियोजनोच्चान्यर्हचैत्यानि तेषु च ॥
॥ ८ ॥ पृथक् क्षराणि चत्वार्युच्चानि षोडश योजनीं ॥ प्रवेशे योजनान्यष्ट विस्ता
रेष्यष्ट तेषु तु ॥ ९ ॥ तानि देवासुरनागसुपर्णानां दिवाकसां ॥ समाश्रयादेव तेषां
नामनिर्विश्रुतानि च ॥ १० ॥ षोडशयोजनायामा स्तावन्मात्राश्च विस्तृता ॥ अष्ट
योजनकोत्सेधास्तन्मध्ये मणिपीठिकाः ॥ ११ ॥ सर्वरत्नमया देवहृदकाः पीठिकोप
रि ॥ पीठिकान्योऽधिकायामोदूयनाजस्तु तेषु च ॥ १२ ॥ रूपजा वर्द्धमाना च त
था चंशाननापि च ॥ वारिषेणाचेति नाम्ना पर्यकासनसंस्थिता ॥ १३ ॥ रत्नमयोयु
ता स्वस्वपरिवारेण हारिणा ॥ शाश्वताहंत्प्रतिमाः प्रत्येकमष्टोत्तरं शतं ॥ १४ ॥
६६ नागनूतकुंडनूत् प्रतिमे पृथक् पृथक् ॥ प्रतिमानां पृष्टतस्तु तत्रनूत् प्रतिमेकिका
॥ १५ ॥ तेषु यूपघटीवामयंटाष्टमंगलध्वजाः ॥ तत्रतोरणचंगेर्यः पटलान्यास्त
नानि च ॥ १६ ॥ षोडश पूर्णकलगादीन्यलंकरणानि च ॥ सुवर्णरुचिररजो बालु
कान्तत्र नूमयः ॥ १७ ॥ आयतनप्रमाणेन रुचिरा सुखमंडपा ॥ प्रेक्षार्थमंडपा
अह्वाटिकामणिपीठिकाः ॥ १८ ॥ रम्याश्च स्तूपप्रतिमाश्चैत्यवृद्धाश्च सुंदराः ॥ १९ ॥
ध्वजाः पुष्करिण्यो दिव्याः संति यथाक्रमं ॥ २० ॥ प्रतिमाः षोडश चतुर्दशमू
षेऽसर्वतः ॥ शनं चतुर्विंशमेवं ताः साष्टशततद्युता ॥ २१ ॥ प्रत्येकमंजनाङ्गीणां
ककुब्जु चतमृष्वपि ॥ गते लङ्हे योजनानां निर्मल्यस्वववारय ॥ २२ ॥ सहस्र
योजनो देधा विष्कंजे लङ्घयोजनाः ॥ पुष्करिण्यः संति तासां क्रमानामानि षो
डश ॥ २३ ॥ नंदिषेणा चाप्यमोघा गोमूपाऽथ सुदर्शना ॥ तथा नंदोत्तरानंदा सु
नंदा नंदिवर्धना ॥ २४ ॥ नडा विशाला कुमुदा पुडरीकिणिका तथा ॥ विजया व
जपती च जयंती चापराजिता ॥ २५ ॥ प्रत्येकं योजनं पंच पंचगत्या परत्रच ॥ यो
जनानां पंचशतिं यावद्विस्तारजांजि तु ॥ २६ ॥ लङ्घयोजनदीर्घाणि मद्रो
यानानि तानि तु ॥ अशोकसप्तवदक चूत चपकतंडया ॥ २७ ॥ मध्ये पुं
ष्करिणीनां च स्फटिकाः पत्यमूर्तयः ॥ लजामवोदुयानादिचिन्हा दयिसुगन्धा
य ॥ २८ ॥ चतुःपष्टिसहस्रोच्चाः सहस्रं चावगाहिन ॥ सहस्राणि दशा

धस्तादुपरिष्ठाच्च विस्तृता ॥ ३७ ॥ अतरे पुष्करिणीनां द्वौ द्वौ रतिकराचलो ॥ त
तो नवतिश्चात्रिशदेते रतिकराचला ॥ ३८ ॥ शैलेषु दधिमुखेषु तथा रतिकरादि
षु ॥ तद्वाध्वतार्हैर्बलानि सत्यजनगिरिष्विव ॥ ३९ ॥ चत्वारो द्वीपत्रिदिकु तथा
रतिकराचला ॥ दशयोजनसहस्रायामविष्कजगाजिन ॥ ४० ॥ योजनाना स
हस्र तु यावदुत्तरयोजिता ॥ सर्वरत्नमयादिव्या जल्लयकारधारिण ॥ ४१ ॥ त
त्र द्वयो रतिकराचलयोर्दक्षिणस्थयो ॥ शक्रस्थेशानस्य पुनरुत्तरस्थितयो पृथक्
॥ ४२ ॥ अष्टाना महदेवीना राजधान्योऽष्टदिकु ता ॥ लक्षाबाधा लक्षमाना जिना
यतनचूयिता ॥ ४३ ॥ सुजाता सांमनसा चार्चिमाली च प्रनाकरा ॥ पद्मा शिवा तथा
शुच्यजने जूतावर्तसिका ॥ ४४ ॥ गोस्तूपासुदर्शने अग्रमलाप्सरसी तथा ॥ रोहिणी
नयमी चाथ रत्ना रत्नोच्चयापि च ॥ ४५ ॥ सर्वरत्नसचया च सुवसुर्वसुमित्रिका ॥ व
सुनागादि च वसुधरानदोत्तरे अपि ॥ ४६ ॥ नदोत्तरकुरुर्देवकुरु रुद्रा ततो
पि च ॥ रुनराजी रामरामा रक्षिता प्राक् रुमादमू ३७ ॥ सर्वैर्धयस्तासु देवा कुर्व
ते सपरिवृदा ॥ चेत्येष्वष्टाहिकापुण्यतिथिषु श्रीमदर्हतां ॥ ४७ ॥ प्राच्येऽजन
गिरिशक्र कुरुतेऽष्टाहिकोत्सव ॥ प्रतिमानां शाश्वतीनां चतुर्दशे जिनात्पये ॥ ४८ ॥
तस्य चाद्देशतुर्दिकस्थमहाप्रीतिर्द्विषु ॥ स्फाटिकेषु दधिमुखपरितेषु चतुर्ष्वपि
॥ ४९ ॥ चेत्येष्वष्टप्रतिमानां शाश्वतीनां यथाविधि ॥ चत्वार शक्रदिग्पाला कुर्वते
ष्टाहिकोत्सव ॥ ५० ॥ ईगानेऽस्त्वोत्तराहेऽजनाई विदधाति तं ॥ तल्लोकपाजास्तद्वीपी
दध्याम्यादिषु कुरुते ॥ ५१ ॥ चमरेडो दक्षिणात्येऽजनाड्युत्सव सृजेत् ॥ तद्वाप्यत
दधिमुखेऽस्य दिग्पतय पुन ॥ ५२ ॥ पश्चिमेऽजनशैलेषु वर्लीऽ कुरुते मह ॥ तदि
ग्पालागु तद्वाप्यतर्नादधिमुखादिषु ॥ ५३ ॥ वर्षदीपदिनारब्धानुपवासान् कुरु
तिर्या ॥ कुर्वन्नदीश्वरगोपास्त्य आयमीं त्रिषमाश्रयेत् ॥ ५४ ॥ जप्तया चेत्यानि वदा
स्मस्तोऽप्रमृतिपाठनाम् ॥ नदीश्वरमुपासीनोऽनुपवाहस्तरेतरां ॥ ५५ ॥ प्राय पू
यांचापे ग्रथितरेवायमाचित श्लोके ॥ श्रीनदीश्वरकृपे ज्ञिखित इति श्रीजिन
प्रनाचार्ये ॥ ५६ ॥ इति श्रीजिनप्रनाचार्यविरचितनदीश्वरकृप समाप्त ॥

॥ अथ श्रीशारदास्तवनप्रारम्भ ॥

वाग्देवते चक्रिमता स्वशक्तिज्ञापविज्ञानितग्रिहा मे ॥ बोध विबुध नयती
स्थिता कृत्वापरिज्ञानितग्रिहा मे ॥ १ ॥ अक्षप्ररीणाकृजहसपत्राकृतस्मरेणानमतां
निहतु ॥ अक्षप्ररीणा कजहमपत्रा सरस्वती गगदपोहता ॥ २ ॥ ग्राह्यी विजे

पीष्ट विनिष्कृत्यप्रजावदाता धनर्गाजन्य ॥ स्वरेण जंत्री ऋतुना स्वकीयप्रजा
वदाता धनर्गाजन्य ॥ ३ ॥ मुक्ताङ्गमालाजलसद्वीथीयाऽनिगृज्जला जाति करे त्व
दीये ॥ मुक्ताङ्गमाला जलसद्वीथीया यां प्रेक्ष्य नेजे मुनयोपि हर्ष ॥ ४ ॥ ज्ञानं
प्रदातु प्रणया समातिशया क्षुनाना नवपातकानि ॥ त्वं नेमुषां चारति पुंडरीक
शयाक्षुनानानवपातकानि ॥ ५ ॥ प्रादप्रजावा समपुस्तके न ध्याता सि येनांवि विरा
जिह्मता ॥ प्रादप्रजावा समपुस्तकेन विद्या सुधापूरमदृष्टःखा ॥ ६ ॥ तुभ्यं प्र
णाम. क्रियते नयेन मरालयेन प्रमदेन मातः ॥ कीर्तिप्रतापां क्षुवि तस्य नम्रमरालयेन
प्रमदेन मानः ॥ ७ ॥ म्च्यागविद्वद्रमदं करोति वेले यदीयोर्चति तेऽन्हियुग्मं ॥ रु
च्याग्निं द्रव्रमदं करोति स स्वस्य गोष्ठी विष्टुषां प्रविश्य ॥ ८ ॥ पादप्रसादात्तव रू
पमंपतु लेखानिरामोदितमानवेश ॥ जवेन्नरः सूक्तिनिर्व्व चित्रोलेखानिरासीदि
तमानवेशः ॥ ९ ॥ गितांशुकां ते नयनानिरामां भूतिं समाराध्य जवेन्मनुष्यः ॥
गितांशुकांते नयनानिरामांधकारसूर्यः क्षितिपावतसः ॥ १० ॥ येन स्थित त्वामनु
गर्वतीर्थ्यऽज्ञाजिता मानतमस्तकेन ॥ दुर्वादिनां निर्दलित नरेऽस्तज्ञाजितामानत
मस्तकेन ॥ ११ ॥ सर्वज्ञ वक्रवरतामरसांकलीनामाली प्रती प्रणयमंथरया दृशै
व ॥ सर्वज्ञवक्रवरतामरसांकलीना प्रीणतु विश्रुतयशाः श्रुतदेवता नः ॥ १२ ॥
कमस्तुतिनिर्व्विडनकिजमत्वष्टकैर्गुणैर्गिरामिति गिरामधिदेवता सा ॥ बालोऽनुकप्य इ
ति रोपयतु प्रसादस्मेरां दृशं मयि जिनप्रजस्त्रिवर्णा ॥ १३ ॥ इति श्रीजिनप्रजसूरि
कृतश्रीशारदास्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीजिनसिंहसूरिस्तवनप्रारंभः ॥

प्रभुः प्रदद्यान्मुनिपक्षिपंकेर्नागारिरागोपचिति सदानः ॥ समुद्रहन् श्रीजिनसिंह
सृग्निगारिरागोपचिति सदा न ॥ १ ॥ कव्याण गोत्रायितमोहरेणी चंमानिलेन
स्थिरतागुणेन ॥ कव्याणगोत्रायि तमोहरेणान्नत्य त्वयंवाहृतशासनस्य ॥ २ ॥ स्वा
मिन् मनोन्वेति न ते मृगाक्षी मनोजवानां चतुरगमानां ॥ बोधेन शुद्धिर्न कुजं गजा
नां मनोजवानां च तुरगमानां ॥ ३ ॥ कंदर्पकांतारविजावसूनां प्राप्ते त्वयीशान्यमृ
पि तप श्रीः ॥ कंदर्पकांतारविजावसूनां निधिर्गुणानां क्षुवि यत्त्वमेव ॥ ४ ॥ ज
गज्जनांनोजवने गुणौघवक्रारविदं जविना कृतोहं ॥ वदे त्वदीयं सकलोलुपस्य व
क्रारविदं जविनाकृतोहं ॥ ५ ॥ सर्वं कषायानलमेघवारिमोहाय सूक्तं शृणु त विजेतु ॥ स
र्वं कषायानलमेघवारिवृत्तं रमर श्रीजिनसिंहसूरेः ॥ ६ ॥ मुवे न कस्यास्तु धुरि स्थि

॥ अथ श्रीपचनमस्कृतिस्तवनप्रारम्भः ॥

प्रतिष्ठितं तम पारं पारैवाग्यनिर्विजय ॥ प्रपंच वेदस पंच नमस्कारमभिधुम ॥ १ ॥ अहो पंचनमस्कार कोप्युदारो जगत्सुय ॥ सपदोऽष्टौ सप धने वनेऽनता
स्तुता सता ॥ २ ॥ दनेऽनुकूलस्यान्यो चुकिमात्रमपि प्रभु ॥ एष पंच नमस्कार प्रा
निजोन्मेषि मुक्तिद ॥ ३ ॥ नमस्कारनरेऽस्य किमपि प्राजव स्तुम ॥ यदीयकृन्तेना
पि सिद्धयि विष कृणात् ॥ ४ ॥ सिद्धयोप्यणिमाद्यास्ता नमस्कारमभिधिता ॥
अष्टाष्टकहरान्मापि यदसौ प्रणयेऽगिस्त ॥ ५ ॥ गिर कादिप्रियाग्रीरे सांगवेशनि
वेगिता ॥ नमस्कृतेनैरपदी कटरे उग्रपजर ॥ ६ ॥ राखेतां श्रीनमस्कारान कार्मण
किमतोऽगि ॥ यत्प्रयोगत पाशुगपि सजनयेऽङ्गत् ॥ ७ ॥ नमस्कार नुम सिद्ध
यत्पदस्पर्शपुतया ॥ पद्याम्नादितमरांग आतिमात्मादयेऽऽवरी ॥ ८ ॥ नववर्णां नम
स्कृत्या रुनीं प्रतिपद जपन् ॥ विधने विविधानि त्रिपित्राग्रहनिग्रह ॥ ९ ॥ कर्णिका
ष्टजाडये हृत्पुङ्गवे निवेदय य ॥ व्यायेन्पंचनमस्कार ममारं स तरेतरां ॥ १० ॥ अर्था
कोटे पदेऽस्य वर्णानानि स्य तावत् ॥ कुड्यादावर्चयेन् सम्यगेति शान्तेर्निशांततां
॥ ११ ॥ आद्याद्गोप्यदीष्टायैगिभ्य म्य परमेष्ठिनां ॥ त्रिपुरप्यामृत किन नागयेद्विषवि
क्रिया ॥ १२ ॥ कराग्रजोषु त्रिन्वम्यार्द्धदादीन् यानमानयन् ॥ प्रत्यूहपत्रगव्यूहव्यपादे
वननेपनि ॥ १३ ॥ गुरुन् पंचकनात् ध्यापन् मुद्रया परमेष्ठिनां ॥ गृध्रग्रन्थ मधिरान्
कर्ममायि विमोचयेत् ॥ १४ ॥ बौद्धशाहरगान् अक्षपरम परमेष्ठिन ॥ प्राणीं प्रति

नयं वचयते पंच नमस्कारस्य संस्मरन् ॥ १५ ॥ विद्युक्ताग्निनूपालव्याजचौरारिमार्जितं
 दग्धीः ॥ लक्ष्म्यापेन पापेन सुकमार्हिल्यमश्रुते ॥ १६ ॥ आराध्य विधिवत्पंच नमस्कारस्य
 कर्मप्रसादिनी ॥ मुक्तयर्थिनां च स्यादपैवाष्टकर्मनिपेदिनी ॥ १७ ॥ ऐहिकं फलमीप्सुनामष्ट
 चारन्यापादानस्याखिलश्रियां ॥ स्मर्ता नमस्कृतेः स्वर्गिवर्गेण वरिवस्यते ॥ १८ ॥ विपदामनि
 चतुर्भानां पूर्वोणामपैवोपनिपत्परा ॥ आद्या सकलविद्यानां बीजानां प्रकृतिः
 पग ॥ १९ ॥ इयं पथ्योदनं पथ्यं परलोकाध्वयायिनां ॥ परमास्त्रं नृणां मोहराज
 बुधाय सज्जतां ॥ २० ॥ प्राणी प्राणप्रयाणस्य हृषो ध्यायन्नमस्क्रियां ॥ जनते सु
 गतिं नेकान् पाप्मनः कृतपूर्वपि ॥ २१ ॥ नमस्कृतिरुपाविर्तैः श्रोत्रयोः प्राजुती
 कृतां ॥ स्वीकृत्य पुण्यसद्व्यं च स्तिर्यचोपि यद्युर्विवं ॥ २२ ॥ त्रिदंडिनं निगृह्याऽतिय
 ष्टिना श्रेष्ठिनंदन ॥ नमस्कारस्य महासाऽसाधय त्वर्णपूरुषं ॥ २३ ॥ स्मृत्वा पंच
 नमस्कार प्रविष्टायास्तमोगृहं ॥ घटन्यस्तो महासत्याः पन्नग, पुष्पमाव्यचूर्त् ॥ २४ ॥
 नमस्कारेण संवोध्य मातुलिगवनामरं ॥ प्राणत्राणं स्वपरयोर्व्यधत् आरुपुगय ॥
 २५ ॥ यद्वृतां दुंडिकः प्रापत् सुकुलं चंडपिंगलः ॥ इतस्तादृक् गुणस्फीति सुदर्श
 न सुदर्शने ॥ २६ ॥ एष माता पिता स्वामी गुरुर्नेत्रं निपक् सखा ॥ प्राणत्राणं
 गतिर्दीप शांति पुष्टिर्महम्महः ॥ २७ ॥ निधयः संनिधौ कामधेनुरप्यनुगामिका ॥
 ननुतो नृत्तकास्तस्य यस्य नैष हृदो हिरुक् ॥ २८ ॥ नास्येयत्तां प्रजावाणां क्रमगतिं
 तया गिरा ॥ मितायुष्टाच्च सर्वोपि न्यक्षेण जणितुं कृमः ॥ २९ ॥ सर्वावस्थोचिनं
 सर्वश्रुतसार सनातनं ॥ परमेष्विमहामंत्रं जकितत्रमुपास्महे ॥ ३० ॥ उर्ध्वोर्जजन
 न ॥ अस्तु श्रीजिनगेहनास्वररुचिस्थानं जसन्निर्जर सोय वः परमेष्विपंचकनम
 ॥ ३१ ॥ साम्रायावयवां जिनप्रनगुरुषां सत्रयामागियान शि
 वविभ्रमं त मुंचत्यचिरेण विभ्रनिचयाः श्लिष्यति च श्रीनरा ॥ ३२ ॥ इति
 पंचनमस्कृतिस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीवीरस्तवनप्रारंभः ॥
 वरुमान परिपूरितनम्रकाम चामीकरप्रन जिनप्रनसूरिरंत ॥ गोमृश्यते त
 जिनहर्षवर्षदीपात्सवस्तवजव यमकायदात ॥ १ ॥ भितात्मा कर्मजातः

स्य कटपपाद पयोज ये ॥ करौ तान् प्रति शिर्वैककटपपादपयोजये ॥ २ ॥ क
 स्ते नाति न सद्योऽभिपुरारातिजङ्घणे ॥ रके च तुदयचिन्ताय सिपुरारातिजङ्घणे
 ॥ ३ ॥ हित्वेश देह दशै त्वा शिवजकार्तिके प्रिद ॥ नान्यतीर्थ्या यत्र लुप्ता शिवशंका
 न्तिकेप्रिद ॥ ४ ॥ रुद्रान्यपरर्णानामादान दीपाजिका सता ॥ कोटि परां यत्र तेऽनू
 दानदो पाजिका सता ॥ ५ ॥ कुट्टशा शुश्रुषे तेऽत्यदेशनागितदर्पका ॥ धन्यैरेपेश वरा
 ग्यदेशनागितदर्पका ॥ ६ ॥ त्वन्मुक्याऽसीन्तमो हतु तरस्ता दक्ष पावनी ॥ पू पाषा
 पापपद्माऽऽपेतगमादक्षपाऽवनी ॥ ७ ॥ त्वस्तेवाथा हपीकेनहस्तिपाऽलम्यहीनता ॥
 रुने नाम तदा राजो हस्तिपालस्य हीनता ॥ ८ ॥ दधानाऽधोरगेपूक्तस्वातिरेकाविराज
 ता ॥ इदेषु जात त्वन्मोहो स्वातिरेका विराजता ॥ ९ ॥ त्वन्निर्वाणेन करण ना
 गमशमरजयत् ॥ एनामि जगत् न ना नागसङ्गमरजयत् ॥ १० ॥ मूर्धगित
 म्यद्वियार्थममता विपपानत ॥ नाथोपचर्या कुर्यास्त्व मम ताविपपानत ॥ ११ ॥
 ताय या पित्र्युर्धु रमायाननसारस ॥ नृष्टिर्विदति सौम्य रमाया न न सारस
 ॥ १२ ॥ स्तूयासमन्वदमह जयत पृथिव्या सिद्धार्यनदनयशोनिमतं समम्या ॥
 सिद्धार्यनदनयशोनि मतं समम्या सर्वश्रिया जिन निज हवि रोष्यता मे ॥ १३ ॥
 इति श्री निनप्रनमुरिरिचितश्रीगीम्स्तान समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीआदिजिनादिस्तवनप्रारम्भः ॥

प्रणम्यादिजिन प्राणी मरुदेवागजायते ॥ हरणे पापरेणूना मरुदेवां ग जायते
 ॥ १ ॥ गर्भमदमन्वायमाननम्यप्रचारण ॥ सादयेणाजितमैर माननम्य प्रनोह
 ण ॥ २ ॥ मोहम्यानापनघाण गजपेश मिता रथे ॥ यस्मै विजय नमश्चक्रे ग
 जपे शमितामये ॥ ३ ॥ मुत् ऽनिनदन मृतो गजसगदेहत ॥ यत्पादाङ्गे नृणां
 नाय गजस दग्ध हत ॥ ४ ॥ इत्याना सुमते रीत्य साऽस्तागदयान ॥
 ध्यापस्वाच म नीगण साऽस्तागद यान्न ॥ ५ ॥ क पक्षप्रन शक्तीन्ते प्रनारद
 मिता हिता ॥ मय्यानुर्मष्टि चक्षुर्कप्रनारदमिता हिता ॥ ६ ॥ मोहराज सुषार्थ
 त्व नुनमायामनोनुष ॥ नर्का तेऽत मोन्नु रिबानुनमायामनोनुष ॥ ७ ॥
 नय चक्षुर्नोपन्नमहगे नकुमेन ॥ न मेरागिद सादु महगेनदमेनत ॥ ८ ॥
 मयि विघ्नननु चक्षुर्नारनरुप्रनादया ॥ तन्यास्त्य सुविरे मरेनारनद प्रनो दया
 ॥ ९ ॥ शीननातु श्रियोशाना गरिपमनामया ॥ त्वा प्रन्यान्मा रुतो नर्तगवि
 कपमना मया ॥ १० ॥ त्वन्मते रमते श्रेयन् रमनायतनेत्र या ॥ सा धीप्रिया
 मेऽन्त रुतं कमनायतनत्रया ॥ ११ ॥ रामपुत्र्य मविज्ञास्त धृशाम्यथागत ॥

शरणं त्वत्कर्मो निश्चयं भूकरूप्ययोगतः ॥ १२ ॥ श्रेयसः शरणं नञ्य त्वं गन्तु
 रिमज्जंरते ॥ नृदि देहि च जनयादिकृन्व गन्तुविमज्जंरते ॥ १३ ॥ य.ख्यातस्त्रि
 जगन्पार्थ सदानुतनयोऽनिशं ॥ दंत्वर्कवन्मोदमयीं सदानुतनयोनिशं ॥ १४ ॥
 त्वत्पादाङ्गेऽलिनो दपार्थ मज्जं पटतां पदं ॥ शांते मोहं जितं मन्ये दमज्जंपटतां
 पदं ॥ १५ ॥ मुश्रीकृषुं प्रतिप्रवृद्धा यमलार्जनं चंजना. ॥ यास्तावीर्द्रागरोपचम
 लार्जनचंजनाः ॥ १६ ॥ मोहं नमर्या नूयम्य नतमामवनिर्वजं ॥ गौरत्वमर्हच्च
 क्रीडनत मामय निर्वजं ॥ १७ ॥ शक्तिं जयाद्यैरुद्धर्तुं मतिमल्लीनदेहिन. ॥ पुण्य
 धानजने नतिर्मतिमल्लीन देहि नः ॥ १८ ॥ यस्या धिलासास्त्रेलोक्य पद्मानंदनचा
 नय. ॥ मा तु मुव्रत सा शक्या पद्मानंदनचा न व. ॥ १९ ॥ यत्र नांद्दिदयी ते वा न
 मे रुचिरकोमला ॥ तत्र राजेप्यनीतानां नमेस्त्रिरकोमला ॥ २० ॥ नेमे नमस्ते
 दोषहा रजन. प्रजयिष्यवे ॥ कर्मानुग्रहायोर्नैरजनप्रचयिष्यवे ॥ २१ ॥ तापाग्नौ
 जुहुवे पार्थ जयता पंचमायक ॥ अतोऽतस्त्वं जनो मोहनवतापं च सायक. ॥
 २२ ॥ नाऽलुप्यः काममार्गव्याय लोकनेतरणीयसा ॥ तेन वीर जगत्कर्मा लोकने त
 रणीयसे ॥ २३ ॥ तवार्हन् पंचकल्याणी दया लोकामदायिन ॥ पायास्त्रिजगते दत्तो
 दयालो कामदायिन. ॥ २४ ॥ त्रातुं जीववीया. संविद्वद्वा मानव तामिता. ॥ जिनं
 दाः पांतु कस्माद दत्ता मानवतामिताः ॥ २५ ॥ यदराव्यति गीर्वाणव्रजाऽनयदशा
 मन ॥ तत प्रज्ञा शरणं जक्ता व्रजाचयदशासनं ॥ २६ ॥ यस्या नेजगिरा जैन्या सुत
 गमयवासना ॥ हंत्वापद. मुसंयम्यासुतरा मयवासना ॥ २७ ॥ लक्ष्म्याकृष्टिकरं जिनेऽ
 मनयं जज्ञावलीमंदिरे वदे तस्य गिर नतत्रमतमः सूर्यं धियां कारणं ॥ सार्वोचप्रथित
 प्रजावमखिलाग्निष्टायहानिप्रद दंजव्यालमृणिं वरेण्यसमयं रंगजुषं बोधितं ॥ २८ ॥
 इति श्रीयमकयुक्त आदिजिनादिस्तवनं संपूर्णम् ॥

॥ अथ श्रीपार्श्वप्रातिहार्यस्तवनप्रारंभः ॥

त्वां विनुत्य महिमध्रियामहं पन्नगांकमवर्षकोपिणं ॥ स्वां पुनामि किमपीनर
 क्तितापन्नगांकमवर्षकोपिण ॥ १ ॥ कोनुरज्यति देशनौफसि झगशोकतरुणा वि
 जामिते ॥ गन्हेमस्त्रिजि. क्तितालसझगशोकतरुणाविजामिते ॥ २ ॥ देहदीयिति
 तिरस्कृतो दयन्तैरजा. सुमनस. सदानया ॥ देशना जुवि किरंति ते स्फुरत्तैरजा.
 सुमनसः सदानया. ॥ ३ ॥ तादृशं श्रवणतस्तवोत्तमा कारकाय वरदेशनाध्वने ॥
 प्रस्थितः कऽय पाप्मनां निराकारकायवरदेशनाध्वने ॥ ४ ॥ नाकिनायकपुगेन सादर
 चामरैर्विपदजाग वीज्यसे ॥ त्वं न कर्त्तव्यमुखायमुक्तये चामरैर्विपदजाग वीज्यसे ॥ ५ ॥

शीक्षितुर्नयनयोर्निराकृता गसजासुरमणीपजावत ॥ श्रातनोति कृतसिंहविष्टर गस
 नासुर मणीपजावत ॥ ६ ॥ इष्टुरप्यति कीर्तिद्युत्रिता शतनावजयमर्ममोहद ॥
 दीप्यमानमनुमोजि तावक शतनावजयमर्ममोहद ॥ ७ ॥ व्योमि गर्जि निनद पु
 रस्तगामानवैरिमुदिरो महर्षिनि ॥ कैर्न दुडुनिरय श्रुतस्तनी मानवैरिमुदि रोमहर्षि
 नि ॥ ८ ॥ अमुषीषु कुपयानि मौक्तिकन्यास हृद्यरुचितानि चायितु ॥ त्रीणि ते
 निन शितोन्नयारण न्यासहृद्यरुचितानिचायितु ॥ ९ ॥ प्रातिहार्यमहिमाजयस्त
 श्रीजिनप्रन यिति स्तुतो मया ॥ पार्श्वकामितफलाय कल्पता कल्पपादप इषे
 नेमुषा ॥ १० ॥ इति जिनप्रनसूरिभूतश्रीपार्श्वप्रातिहार्यस्तवन् सपूर्णम् ॥

॥ अथ श्रीकल्याणपचकस्तवनप्रारम्भ ॥

निनिपजोकायित नूतज श्रिया नयन्मुद नैरयिकानपि कृष्ण ॥ त्रिलोकलोकस्य
 गते प्रपचक जिनेऽ कल्याणरुपचक स्तुम ॥ १ ॥ निवेदित प्रीतिपरं पुण्डरीकतुर्द
 न सप्रतिनारितोदय ॥ महानिधानागम चारुरर्हतां तनोतु गर्जावतरोत्सव शिव
 ॥ २ ॥ कुतुहलमारीरुतसृतिसम्क्रिय सुपर्वसपादितमङ्कनरूप ॥ सृजतमुद्योतम
 पं जगप्रय जनुर्मह सन्तमरे चद्रह ॥ ३ ॥ सुरोपनीति परिवत्सर धनैर्यथानिजा
 य पगितोर्वितार्थिने ॥ विनाधिपानां निखिजागिरिक्षिणे नमस्तपस्याप्रतिपत्तिपर्वणे
 ॥ ४ ॥ अमर्यनिर्निर्णितदेशनागनीकृताजुत कैवजयनोद्भव ॥ अमदनादीगपु
 रितांश्च करोतु जैन शुननाजन जन ॥ ५ ॥ पुण्डरीकदितसत्रमत्रमन्त्रुरायमाजि
 गितमुन्निरुत्तन ॥ चिनम्य निराणदिन दिगतस्फुरत्तम सत्तमशर्मेणेऽस्तु न ॥ ६
 महर्षयो नूननरज्ञयिष्यनाममुत्र कल्याणरुपचकेऽर्हतां ॥ विना विदेहान् दग कर्मेनू
 निषु स्मरति मामर्कनियीन् मनातनान् ॥ ७ ॥ इत्याहृतस्विनुरनप्रनुमत्क पंचक
 याणरुत्तस्त्रय दृदि यो विनर्नि ॥ शम्भ्राणि त जिततगण्यपि मोदराज मांजाय
 चायपुनि न प्रनयति तस्मिन् ॥ ८ ॥ इति श्रीकल्याणपचकस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ लक्षणप्रयोगमथश्रीवीरम्भवनप्रारम्भ ॥

निम्नीर्णनिम्नीर्णनारण्य दैर्ग्यलक्षणमाशुर्णितरण्यद ॥ सुपर्णमशदि दमे सु
 पर्णे श्रीवर्णरण्य विनुरामि श्री ॥ १ ॥ पर्याय्यतां प्राप्यत तारहीन कर्मायुज नाय
 नमस्फुरते ॥ समारचरुत्रमणानिरम्य गणम्य त वृत्तरण ग्रणति ॥ २ ॥ वृत्तेषु ने
 दान्ननवर्दिनावे कचरुपस्त्रुतिमपुनित्या ॥ प्रगनगिष्ट यदन त्वदीप मस्यामर
 ऽन्नाचपगिष्टमिष्ट ॥ ३ ॥ दिगाग्नि त्वत्प्रणनम्य साय्या पुरां प्रगतिने कृतीर्षिता

स्तयेन कृतार्थतामेति कृती कृतीश ॥ न वाच्यता याति कदापि लोके यथा यथार्थस्तव
 काव्यकर्ता ॥ ३ ॥ त्वमेव चेन्नैतसि जागरुको जतोरसि श्रीजिनराजमह ॥ नवेन्न कि
 मस्त्रिजगन्महत्त प्रपात्यते किं नहि मोहमहत्त ॥ ४ ॥ त्वमेव देवस्त्रिविधेन येषां जगत्र
 यीय्यपदो हि पार्द ॥ धात्री पत्रित्रीक्रियते किमत्रचित्र तदीयस्त्रिजगत्पवित्रं ॥ ५ ॥
 उपायिगोणान्महत्तो लघुत्व लघोरपि प्राज्यगुरुत्वमेव ॥ आदर्शके देव यथा द्विपस्य प्रदी
 पदीनां तु तन्नुत म्यात् ॥ ६ ॥ कश्चिज्जुलानां हि लघोपि लोके यो दृश्यते सोपि विजो
 प्रजाय ॥ अथैतत्तुयाणनिधेर्जिनेऽप्योपिना पक्षविता नवृक्ष ॥ ७ ॥ नात पर देव
 जडत्वमत प्रत्यक्षजडोपि नवान्नबुद्ध ॥ सर्वज्ञताप्यस्ति विजो न चान्या त्वमेव दे
 यो विदितो यदीह ॥ ८ ॥ विदति सर्वेष्वपरानधीशान् नतान्नतास्ते प्रवदति सर्वान् ॥
 जगद्भगन्नाथ यथास्थितं हि त्व वेत्तिहि त्वातु न वेत्ति चित्रं ॥ ९ ॥ बहि स्थितं
 वेत्ति परस्वरूप न सस्थितं देव तव स्वरूप ॥ चक्रुर्यथा पश्यति बाह्यरूप नचात्मरू
 प तु कदापि लोके ॥ १० ॥ सदात्मविद्वानविहीनधीनिर्न ज्ञायते नाथ विजो
 सत्त्व ॥ स्वर्गोपपन्नान्प्रविजागसम्यग्निरीक्षणे कोपि न बाह्यहेतु ॥ ११ ॥ मध्य
 म्यनारोपि चित्त त्वयीह गुणकृते स्याज्जुलिनो नितान्तं ॥ यथाऽगुणप्रत्यय एषधाता
 कर्मण्यथो कोऽत्र विचारहतु ॥ १२ ॥ त्वज्जकिनावोप्ययथार्थे एव जवत्प्रणीतार्थे
 विपर्ययेण ॥ विरीयते सर्वेति तोपसर्गैर्येण वात्वर्येऽन्यान्यथा हि ॥ १३ ॥ दो
 षयते य म्यमेव रागद्वेषादिनुटाकनर्त्ययेष्ट ॥ समुपयते सोपि हि देवबुद्ध्या ब्रह्मा
 महामोदविजुनिनं तत् ॥ १४ ॥ अचिन्त्यमाहान्व्यनिवि प्रसन्न जगद्गुराण जगतोपि
 पुत्र्य ॥ त्वमेव देव प्रविरेन्ति हि त्वा प्रकाशतेऽन्येन किमु प्रदीप ॥ १५ ॥ किम
 स्मिनामिति विरेरुपह्ना गगादिपदद्वितीत्यदह्ना ॥ ये श्रीजगन्नाथ जिनप्राप्ते
 त्वामेव दत्त चित्तमाश्रयति ॥ १६ ॥ इति श्रीवीनगगन्तान समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीचन्द्रप्रज्ञामिस्तुतनप्राज्ञ ॥

देवैर्ये स्तुष्टे तुष्टे मांमनामित्रियद ॥ दद्यान्मन्त्रं प्रीतिं सामानितमिदम्
 ॥ १ ॥ येषां पुत्रारिषि कर्माननद्वन्द्वमनानय ॥ ते जिना पातु पातयज्जनद्वत्त
 कर्माननय ॥ २ ॥ कुतोऽयिमायैर्न दृगमद जाद्वानिर्जन ॥ श्रुतं मेरुन मागप्रि
 मदन्तो हानिर्जन ॥ ३ ॥ पातु गीरां स्तारिथ्यापमा कर्मानमना ॥ यत्तु प्रजा वा ज
 नतेने परमा कर्मानमना ॥ ४ ॥ इति श्रीचन्द्रप्रज्ञामिस्तुतन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीरूपनदेवस्तवनप्रारंभः ॥
संस्कृतनापा.

निरवधिरुचिरज्ञानं दोषत्रयविजयिनं सतां ध्येयम् ॥ जगदवबोधनिबंधनमादि
जितेन नवीमि मुदा ॥ १ ॥ कस्तवमिति विपोजं वदितु परितो गुणान् गुस्निजो
पि ॥ चुलुकैः प्रमिमासति वा कश्च जलं वरमनीरनिधे ॥ २ ॥ तदपि त्वन्नक्तिजर
प्रतरलितो वञ्चि तावकगुणाणं ॥ चापलनुन्नो स्फुटमपि लपनू शिशुर्वा निरपवा
द ॥ ३ ॥ ज्ञानप्रदीपजमिव स्निग्धांजनमुपहित चरणलक्ष्म्या ॥ सद्ब्रह्मानन्दगंजि
ताय चिकुरचयस्ते स यो रुरुचे ॥ ४ ॥

प्राकृतनापा.

तमकसिण सप्पखयमोर मोरउद्धादुते किलिम्मंति ॥ तुह सासणापिधं जे कुणं
ति विविहे तव किलेसो ॥ ७ ॥ तज्जिय कक्षाणसिरि, पिढे वकक्षाणसिरिविजासगि
ह ॥ तुह वदे वेहमहं विलसिरमोहं पि ह्यमोहं ॥ ६ ॥ युग्मं ॥ तुह सुहृन्नासयजा,
रविदलही मरट्ठफुसणोणं ॥ ज विजितु हिमरस्सी नियकती निवहसुहडेहिं ॥ ७ ॥
असइ तमजि नवनर सुसिरिं पहू ससंकोसो ॥ डुगं खुर डय वणपरि,हिदंनउ
परिसेह्हा ॥ ८ ॥

मागधी नापा.

तुह गुस्तिदेवनाव, स्तं गदपञ्चरे गमयपथमचञ्चरे ॥ ते धिण कुमदलभकगय.शि
मेवादिस्टी पददि नवे ॥ ९ ॥ तमवज्यवज्यिदमिधं, आचिरिकिद गुम्दु मोस्फुजम
॥ काला चिट्टामि हगे, हजिगनने पिस्किडं थञ्चरे ॥ १० ॥ केजीतनादगुणहं,
जेञ्जकगवस्टलायि किजणाद ॥ तुह अपुजजवतिजसं, वदामु दगे गजीनाद
॥ संयणियथञ्चकमले, ये पफ्फालिदमहंदपंकमले ॥ यिदपलमहिमगजवे,
॥ नव शं गदा कोदे ॥ ११ ॥

पंशाची नापा.

न गचिजानन, अतञ्ज गामञ्ज वुञ्ज तिसपञ्जं ॥ रंनुन द्वितपकं मे. वतमि
विनी पनय ॥ १३ ॥ नत्तिनगतो दूरे चिट्ठति यो तुह रमिदयतेनेन ॥ कसटजरे
या विद्विनमिनानो न मो जोति ॥ १४ ॥ गुम्मानियेति तेने अगुग्गुग्गुत्त
येवा॥ कीर्तितो येन गती मकथं गयते सुकतधीर्ज ॥ १५ ॥
॥ तुमं मिमज्जया ॥ गिजमिर पमताधीजन, पम्फालिना ॥

चूलिका पैशाची

साठ मिनेद्रफजिता तुह रतन सेवते लमा अन्नखा ॥ हानून फकुरकुन पोम सक
लकमपि च रिषु ॥ १७ ॥ चलयजमदलपटिमा चिकुराली शोफते तवसपुके ॥ चज
नमिगिनितसयेनू चरनायज तज नर तुवा ॥ १८ ॥ तुहंसकिजितटे फुज, ति मयख
नाजिव मचुरुचजाची ॥ गतरुचरुपोजतजरुचि, फासुर सोतामिनीतामा ॥ १९ ॥ नि
मरुसुमफानाजिज चनपरिहिन सखनीरवाहखटा ॥ पथस फुपि सवकला नयनी
ती नसिया तुमए ॥ २० ॥

शौरसेनी

कुमद मरुयनिदाण ताड्य नरमाणगिळ्हे जगव ॥ चिदाविदाय नप्ये, व जो
दि यागाननाय इमा ॥ २१ ॥ कहुय अल हरिपदयि कहुय अल वा मरुत गित
पसुले ॥ गजु लक्ष्य अयुग्यपद पणइजण पागिदूण सजु ॥ २२ ॥ दवाड वि
गगमिदो पय्यनं पोग वतरुळेण ॥ नगरि तुह नत्तिपयि माजिणराय फुरड हि
दपग्मि ॥ २३ ॥ गुग्मम ॥ हीमाणहे जगादो चकिदोह अम्मदे यकिदायो ॥ एता
पथ तापथ म रागेग सामिथा तनो ॥ २४ ॥

॥ समसस्कृतम् ॥

रममगेन्द्रनाम कनिमनरुमनानिमयद्रिमनाम ॥ नरनयपूनिमहावा ना
नेय नरतमनिवद ॥ २५ ॥ तर चरणोनयजगारु पाजीनेपापरायणादेय ॥ रिद
नि नगनिगणा वरनिठिग्मामग्गनय ॥ २६ ॥ महिमयर तमसमहिम, रिमज वग्धी
मगेन्द्ररिमन ॥ समयदयाग्गसुग्म चरण संरे तगासुग्म ॥ २७ ॥ तर नामधेय
रितायग्गता वृरि नगरनी येने ॥ मग्गग्गिग्गमग्ग, दरमाजिगकेनिरस ॥ २८ ॥

॥ अपभ्रंशजापा ॥

नर वेद अविगामनि त्रिदुवगरनि लयविधि ॥ निद्रियग्विजमृणे डग सुहदन
दग्गिनहि ॥ २९ ॥ रुडु मिद्रि विमरुनहि, यारहुदिय जणयरहार ॥ पइ कायद्रि
सुगिपई सुकम्मत्रिय रणपयार ॥ ३० ॥ तास मदानरजनहिज, निनर निरडड
दुदुग्गि ॥ जायन पामिय तुग्र प ह्माम्मणनारुडनि ॥ ३१ ॥ सुग्गु करं निद्रु ता
सुय इकहन सुमननवन्मु ॥ दिरिदिरि जीगानुन कर दि पइवुत वजिणयम्मु
॥ ३२ ॥ वदेदि कुनिद्रियय वपणू अग्गग्गग्गग्गग्गग्ग ॥ नरगिवपनिय त, इ जिनेनु
प्रमग्गहि सुग्गि ॥ ३३ ॥ इकामि तेहा नार रिग्गु वुडुपणमिय तुग्ग पाय ॥ नुजि रु

हि ता सुगन्धं करिणिषु पुरकविद्याया ॥३४॥ मञ्ज कर्हन्तिदु जावरि, उ दडवड तण उद
वड ॥ मामिय मष्टलन्तु, तु दुनदु चंपड पगचळू ॥ ३५॥ जुतिवि किरिय नाणहरि, घ
यमण मनमुद्धिगुगि ॥ कुकुनपहुवड निवनय, रि तुह सासणरहिलगि ॥३६॥ परि
कवि नुह तणु नूटहि, कंचणकांति खन्न ॥ वियसहि महणयणुल्लम, तामड नवडह
निन्न ॥ ३७ ॥

उत्तरपद्यम्यायन्तौ संस्कृतं १ समसंस्कृतं ७ प्राकृतं ३ द्वितीये पेंशाची
चूलिका पेंशाचिके ॥ तार्तायिके मागधीशौरसेन्यो ॥ तुर्ये अपध्रंशः ॥

नापालीहयमंदयामयमलं जासं धरंत परं राकालि पवलोतयं अखचयासत्तं क
मालाचित ॥ श्रीजं लोअमहं ददावहकलं ठिन्नाहमायालदं नाथा नीशुदरेसि वडं
पई साणंड सीसुलड ॥ ३७ ॥

॥ कविनामगर्जचक्रं ॥

न प्राप्तां रुचिगुडयोगरजसोन्मीजत्प्रतोपान्वित गस्तः सांष्टवनग्रमोहरवनः कंक
जहस्तविवि ॥ रुच्या नास्करतिगमसिद्धिरमणीसंकृतजावः पर रंता ज्ञानरमांशमास्त
रूपमं तन्या, सुविद्यां चिर ॥ ३९ ॥ जगति विदितवान् यस्त्वत्कमाद्वास्वरूपं तव शु
चिपदजावं संस्तवादध्यवस्य ॥ रचयति निजकंठालंक्रियां स्तोत्रमेतद्ववति नवकरीणा
मिहसोनीष्टलक्ष्मी ॥ ४० ॥ इति श्रीजिनप्रज्ञसूरिविरचित अष्टपापात्मकं श्रीरूपन
देवस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीमद्दावीरस्तवनं ॥

चित्रः स्तोप्ये जिनं वीरं चित्ररुचरितं मुदा ॥

प्रतिलोमानुलोमाद्यैः खड्गाद्यैश्चातिचारुभिः ॥ १ ॥

॥ प्रतिलोमानुलोमपाद ॥

वदे ऽमंददमं देवं यशमाय यमाशयः ॥ नायेनाययनायेना पाकृता ममता रुपा २

॥ अनुलोमप्रतिलोम ॥

दासतां तव जागारा नचेयाय मतामस ॥ समतामययाचेनरागाजावततां सदा ॥३॥

॥ अर्धप्रतिलोमानुलोम ॥

वरदानवरादित्व त्वदिरावनदारव ॥ याज्यदेव नयान्यास तन्याय नवदेज्यया ॥४॥

॥ अर्धभ्रम ॥

श्रीद वीर विरेजत्वं दमिताद् गताशुन ॥ वीताहमारजितारे रद्द मां सदसगवि ७

॥ मुरजवध ॥

गीतारजतारक्षणे धीमता स्थिरतारता ॥ सारतारश्रुतावध्या सुरता जन तावकी ॥

॥ गोमूत्रिका ॥

ये पश्यति तवेहाम्यारविदं न किञ्चिदधुरा ॥ न पतति न च शस्यास्ते विदो न गवभरा ॥ ३ ॥

॥ सर्वतोन्न ॥

नमामररसामान मारितारुक्षतारिमा ॥ साता म या यामतासा रक्ष्याममपाहुरं ॥

॥ रथपद ॥

तिर्यङ्गनरसुराकीर्णा नामते ननते सजा ॥

एवमाहात्म्यात् स्ताधर्ध याश्रिता ततता श्रिया ॥ ९ ॥

॥ द्व्यक्षरपाद ॥

रंगारंगोरुगीर्गंगा गौरीगुरुरोगरु ॥ गोरंगा गाररोगारिरैरितोरैरुगं गिरि ॥ १० ॥

॥ एकाक्षरपाद ॥

लानना नोनानि न तततातनिततते ॥ ममाममामममुमा ननानेनोननानना ॥ ११ ॥

॥ एकाक्षर श्लोक ॥

कारकि कारककार केकाकोरुकेरि ॥

ककारकुकारि ककु रकाररकार ॥ १२ ॥

॥ अमयोग ॥

मस्तुमा तपक्षतामि चाम्स्तोरं ॥

कुत मुस्तहीनाना मुनन तपशामन ॥ १३ ॥ युग्म ॥

॥ वान्या रङ्गमदानितक ॥

मगणि पुष्पवन्धाया व्यापमानिष्ठुकि ॥ कामेनुर्नपयिदो वधोत्थामन
जनमा ॥ १४ ॥ सार म्यादादमुद्रायाविवदी नयनोऽजसा ॥ सा मेऽस्तु हृदिका
तेका निधेन रहितेन सा ॥ १५ ॥

॥ मुमलं ॥

श्रीनिवायकृज्यामदिराक्य निगजन ॥

कृतेनाना मत् तीर्थकर तपयिता ॥ १६ ॥

॥ त्रिशूलं ॥

लुका या त्वयि नव्याली धन्या धत्तेस्म चेत्तसा ॥
सामता तामसाकाममकारंगसागरं ॥ १३ ॥

॥ हलं ॥

त्रिशलाकृष्टिपाथोजराजहंस जगदिनो ॥
नोगास्तृणमिव त्यक्तास्त्वयामुक्ति दिदृक्ष्या ॥ १४ ॥

॥ धनु ॥

सुरासुर नमस्तुभ्यं नमम्यति जिनोत्तम ॥
मनःप्रसादसंदर्भदजिता शुचिवासना ॥ १५ ॥

॥ शर ॥

कथं कर्तुं जनो मोहव्यपोहमहहृम. ॥
मनसा सादरं यस्त्वं न स्तौति तिमिरापहं ॥ १६ ॥

॥ शक्ति ॥

वाव्यो मरुशिरःकंपसंपत्प्रथितविक्रम ॥
मनोजानोकहव्याल सम स्वामी नवाचवं ॥ १७ ॥

॥ अष्ट दलकमलं ॥

मानितार्यक्रमामार रमामाकंड माधवः ॥
वधमार्गे ममाकांत सकामाधीः प्रतानि मा ॥ १८ ॥

॥ षोडशदल कमलं ॥

वनप्या न धनस्वान ध्यानमौन कनकन ॥
ज्ञानस्थान जिनश्रीनयनमेनस्खनःस्व न ॥ १९ ॥

॥ स्तुत्यनामगर्भ बीजपूरं ॥

जय हेमवपुःश्रीक जगन्मोहापहारक ॥
जराहिवीन सिंहांक जन्मनीरधि नाविक ॥ २० ॥

॥ द्वा ॥

तुभ्यं नमोस्तुजनयस्थितिकाय नीतिवन्यासुपावक सुरस्तुत वीर नेतः ॥
विद्याल ताविपुत्रमंडपहेमरूप कल्याणधीकरपदहृ नत्तेदमीन ॥ २१ ॥

॥ कविकाव्यनामाक चक्र ॥

जग्राह्यपथो जिनेश्वरवरो जग्राजमित्र क्रियादिष्टं तत्त्वविगानदोषरहितं सूक्तं
श्रमस्तर्पण जन्माचित्यसुखप्रद सुरचितारिष्टक्षयो व सदा दाता शोचनवादिधी क
जनद यामेक्षण सविदा ॥ २६ ॥

॥ चामरबध ॥

श्रीमक्षम समग्रप्रियह मया चित्रस्तरेनामुना नूतस्त्व पुरुहूतपूजित विनो सद्य
प्रमृयेमिमे ॥ ख्यातज्ञातकुनायतं सकलत्रैलोक्यस्मृतातर स्फारकूरतरज्वरस्मरन
र मग्धरङ्गाग्त ॥ २७ ॥ इति श्रीमहावीरस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीजीरापक्षिपार्थस्तवन ॥

जोङ्गिकापुष्पनि सत्तमं दयतं परमह स्तुते जिन ॥ यम्य नाम जगतो यशकरं
शरं जयति मयप्रकृत ॥ १ ॥ नाय तत्रय मुखेदुदर्शन दर्शन च नयनामृतं
गुणे ॥ येन मेघुगितापक्षारिणा क्षारिणा दासति पुष्पारिधि ॥ २ ॥ विश्वविस्तृत
महाप्रनाय ते जायतेन इह मातिनो युगे ॥ वज्रते दिनकरे हि नासुरे नासुरेश्वरपुर
म्य हि जनेन ॥ ३ ॥ अयुदम्य जयता व्यनायि या नायिवात्रिकजनेपनीतिद ॥
पश्यतोहरनृतायि सारसा साग्माधुनिचिता जयचरा ॥ ४ ॥ ग्राममात्रमपिजीरप
त्रिरा पविमाननगलोदरीय या ॥ त्वत्पदस्थितिप्रमेन साधुना साधुनायकपुगीयना
रते ॥ ५ ॥ त्वां नमत्यगिर्यां वंताय तारकरुणमुमं प्रपूज्य य ॥ प्राप्य चिन्म
यमनेनय पद सपद समुपनि शायता ॥ ६ ॥ त्वत्पुत्र प्रकुम्भे प्रजायतां जायतां
जिन निधाय या हृदि ॥ निधिनं मलयने न दुर्गती दुर्गतीर्णजयमागर प्रजो ॥ ७ ॥
यो दधाति हृदि तेऽन्धिपवन पवन मायय कगेति स ॥ तत्रयेपि न जयति पा
र्धत पार्धतम्यनु जगोन्नयत्रमा ॥ ८ ॥ त्वत्स्मृतेपि जना निगमया रामया शर्मया
निगमया ॥ यागिनृपय जयति नृपिता नृपिता स्नि सुशायनाऽय ॥ ९ ॥ त्वमदप्रण
निजाननादर मादर दयति जानुनायनि ॥ यत्र याति ननु जानुनायना जानया
य नमस्तु तत्र किं ॥ १० ॥ अन्तर्गगिषयाऽप्यापय पापगजिह्व पीमयति मा ॥
सत्यदि त्वदि रिनो स्थानये पानयेन शृण्णागनं तन ॥ ११ ॥ त्वन्मय जगनि
दस्य मानम मानयमनतस्य दुर्ग ॥ त्वन्मयजयय करणरो रेणरा जिन ज
वनि त्वन्मय ॥ १२ ॥ दयमायिमणि मुनेयता देव तारदिन गोविप्रदा ॥ या
वन्दे तव धामनामन नाम ननुमनमि प्रदीपयति ॥ १३ ॥ ज्ञानिन जगदिन निगजत

ननं विजयतः पुरातनं ॥ त्वां स्मरामि सकजं च निष्कजं निष्कजं कमचलं महाव
जं ॥ ११ ॥ इति यः प्रयतः स्मरति ननन श्रीजीगपल्लीपुरीवासं पार्थविजयप्रभुं प्रकटित
श्रेष्ठप्रतापोदय ॥ सांख्यं गुरुं न विस्मरति धर्मार्थकामामृतश्रीनिः श्वीनिश्चि
नय गृणगणाधिलिष्टानिगधिलिप्यते ॥ १० ॥ इति श्रीजीगपल्लीपार्थस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीफलवर्द्धिजिनपार्थस्तवनं ॥

मण्डलाद्विजयजयः समुद्रनंदरगणचटपवमाणं ॥ फलवर्द्धिपातनाहं संघुणि
मो फणय इच्छतु ॥ १ ॥ विदुषां विदुषां विदुषां पत्तमनिघुणंति तुमं ॥ अम
णया अमयया अमयया पुनश्चमययणं ॥ २ ॥ समणायं समणायं समणा
यं जेविं फुरइ नत्ती ॥ विणयाणं विणयाणं विणयाणं दणयहि मुदे ॥ ३ ॥ अ
दिग्घा अदिग्घा अदिग्घा विणियमंनि कयपूया ॥ सवाही सवाही सवाहीणा
नुद य नत्ता ॥ ४ ॥ गयवादा गयवादा गयवादा अग्घियापइपसत्ते ॥ परमहिया
परमहिया परमहिया सह न दुंति नरा ॥ ५ ॥ सववणा सववणा सववणामयारि
कववति जणा ॥ सुहयया सुहयया सुहयया तुह पत्ताएण ॥ ६ ॥ कणयाउ
कणयाउ कणयाउ रत्तमी तुमं जवणं ॥ नदवयो नदवयो नदवयो रिद्धितिरिया
॥ ७ ॥ नाएणं नाएणं नाएणं चियति लोहसुहउनि ॥ नयरई नयरई नयरा
ई सुगुणपांगणं ॥ ८ ॥ फलवद्धी फलवद्धी फलवद्धी दाइणा तुमे विहिया ॥ सन्न
यरी सन्नयरी सन्नयरीणंतयाइजया ॥ ९ ॥ समणाली समणाली समणालीणं
नदगमे धत्ता ॥ चरणया चरणया चरणया नाइचत्तिरी ॥ १० ॥ निदण्हस्स
निदण्हस्स निदण्हस्स मोहदत्ते ॥ रयणायर रयणायर रयणायर गुहिर बुझ
नमो ॥ ११ ॥ इत्यं धुउंति तिरिपास जगन्निवास तिगारहारफलवद्धिपुरीतिरीए ॥
बुद्धीपाकयजिणप्पहमूस्वाणी श्रूयच्चमे वियर अंतरारोगमुखं ॥ १२ ॥

॥ इति श्रीफलवर्द्धिपार्थनाथस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीचंडप्रज्ञस्वामिस्तवनं ॥

॥ संस्कृत ॥

नमो महर्षे ननं इतनूज जगद्धनलोचनं गंगसरोज ॥ शरन्नवतोमसमद्युतिकाय
दयामय तुज्यमनंतमुखाय ॥ १ ॥ सुखीकृतमादरसेवकजह् विनिर्जितडुर्जघनाव
विपक्व ॥ सुगुणगुणंदनमस्कृत नंद महोदय कल्पमहीरुहकंद ॥ २ ॥

॥ प्राकृतं ॥

जय निरमिय तिहुयणजंतु जंति जय मोहमहीरुहदलनदंति ॥ जयकुंदक

जियसमदतर्पति जयजय चदप्पह्वदकति ॥ ३ ॥ जय पणयपाणिगणकप्पह
रु जय जगद्विय अपयमकसयपरक ॥ जय निम्मलकेवलनाणगेह, जयजयजिणि
ट अप्पहिमदेह ॥ ४ ॥

॥ शौरसेनी ॥

गिगदडहहेड मोहारिकेदूदय दजिदगुरुडरिदमथ विहिदकुमदरकय ॥
नायतं नमदिजोसदटनदवत्सजजहदिनिज्जदि गतिं सोदद निम्मज ॥ ५ ॥

॥ मागधी ॥

असुजसुजयिसजनजनाय सेरियपदे नमिल जय जतुतुदि दिन्नसिवपुलपदे ॥
चजनपुननिजद ससाजिसजसीजुवे, देहि महसामितंताल तासदपदे ॥ ६ ॥

॥ पेशाचिक ॥

तजिताखिजतोसतया सतन मदनानजनीजमनानगुण ॥
नजिनारुणपाततलानमते जिननो इयतं सशिव जनते ॥ ७ ॥

॥ चूजिका पैशाचिक ॥

एजनानिरुनातुजतप्पहज चजनीकज चातुपशप्पसल ॥
लजनाचनकीतकुनजुचिज चिनलायमहसमलामिचिजं ॥ ८ ॥

॥ अपभ्रश ॥

सामयसुमय निहाणुनाहनदिओ जेदि तव पुत्रविहूणचजाणु निफलजम्मु तिहं
नरपसुह ॥ ९ ॥ निम्मज तुह मुहचडजे पटुपिग्गुइ पसरिसिउ इयनिरुयमथाणड ति
ह मुनिसामी रिप्पुरइ ॥ १० ॥

॥ द्वय समसस्कृत ॥

हाहिहारहरहासकुदसुदग्देहानय केरजरुमजाकेनिनिलय मज्जनगुणगणमय ॥
रुमनारुणकरचरणचरणनरगणरज वज्जमिहिरमणिसगमरिलासजालसमनम
वदन ॥ ११ ॥ नरनरदवजजराद्धमिजमगज्जुनमदिर वामरामरुकिनेहरण
टरियगुणपुण ॥ मदगिरीगुम्माग्गजनरुनिनूम्हकृजर देहिमहादयमेर देर म
म केरनिकुनर ॥ १२ ॥ इति जगदनिमदन जनददि चदन चप्पन जिनवइर ॥
पहनायानिटुन मम मगमपुनमिहिसुग्गानि पिनो पितर ॥ १३ ॥

इति श्रीनिनप्रनम्भिन्तचइप्रनमामिमन पद्मनाथान्तवन मपूर्णम् ॥

॥ अथ श्रीवर्द्धमाननिर्वाणकल्याणकस्तवनप्रारंभः ॥

श्रीतिक्षार्थनरेशवंशकमलाङ्गारचूमामणैर्नव्यानां डुरपोहमोहतिमिरप्रोक्तासने
 ऽहर्मणेः ॥ कुर्वे किंचन कांचनोज्ज्वलरुचेर्निर्वाणकल्याणकस्तोत्रं गोत्रनिदर्वनीयचर
 णानोजस्य वीरप्रज्ञोः ॥ १ ॥ प्राप्य देव शरदाद्विसप्तति शीतगौ पवनदेवतर्द्धगे ॥
 तामुपायत रसेन कार्तिकाऽमावसीनिशि शिवश्रियं नवान् ॥ २ ॥ हस्तिपालकनू
 पालपाजिता पूर्ण पूरयतु मन्मनःशुचा ॥ यत्र दर्शेऽव चंङ्मा नवानस्तमाप नवताप
 हा पुनः ॥ ३ ॥ कर्जदर्शेनिशि दर्शितर्द्धयस्तत्रपुर्यखिलवर्णजाः प्रजाः ॥ त्वन्महोदयमही
 तयाऽधुनाऽप्युत्सवं विदधतेऽनुवत्सरं ॥ ४ ॥ चैर्ध्वनिस्तव पपे श्रवःपुटैः पोडगप्रहरदे
 शनाविधौ ॥ तान्निवेद्य धुरि धन्यताञ्जुषां रेखया न खलु सुप्यतेऽन्यतः ॥ ५ ॥ पुष्पपाप
 फलपाकवर्णनामध्यमध्ययनपंक्तिपुक्कशतं ॥ व्याकृष्याः स्फुटमष्टपट्टकृतिव्याकृतीश्च
 परिषदपुरस्तदा ॥ ६ ॥ जीवति त्वयि जिनैर्द्यूतिना त्वत्प्रणामविधिजंगीरुणा ॥ नून
 मेयत न देव केवलज्ञानसंपदनुरागनागपि ॥ ७ ॥ यद्विधेयमुपदिश्य गौतमः प्रपि
 नक्तिनृदपि त्वयाऽन्यतः ॥ रोगिणः कटुकजायुपानवज्ज्यायसेऽस्य चरुपे गुणाय तत्
 ॥ ८ ॥ त्वद्विद्वद्ववतरत्सुरावली या न देहमणिनूपणांशुनिः ॥ सा कुहूजनि र
 क्षतामसा पूर्णिमानिगमुपाहसदध्रुवं ॥ ९ ॥ निर्वृते त्वयि विलोक्य विष्टपं ध्यातपूरपि
 पूरितोदरं ॥ रोदयंत इव रोदसी प्रतिशुभ्रेण रुस्डः पुरदराः ॥ १० ॥ बन्द्वायुजलवेध
 रः सुरैस्तैलपणिकरुतांगसंस्कृतेऽनूतिमात्रमपि नूतिधाम ते ऽपस्पृशन् वत न तान् र
 जोऽस्पृशत् ॥ ११ ॥ नक्तितो महितुमीशवासवास्तावकीनहनुसंग्रहं व्यधुः ॥ नूनमद्विज
 याय तावकानुग्रहेण हनुमत्वमिष्ववः ॥ १२ ॥ कुग्रहा न तव जातु शारनं वीर वाधितुम
 लंजविलवः ॥ एककः स खलु जस्मकग्रहो वाधते नवदुपेक्षितस्तदा ॥ १३ ॥ जगुषि त
 यि शिवं नराधिपास्तत्क्षणं गृहमणीनवोधयन् ॥ ये बभूवुः कुनयकाननपुद्गलत्वत्प्रनाप
 शिविनः कणा इव ॥ १४ ॥ यत्र कश्चन मुनिस्त्वया समं युक्ति मयस्तिर्गर्जनेन्य ॥
 इयमा समयजावलिगिनां व्यंजितेन गुरुनिर्व्यपेक्षिता ॥ १५ ॥ प्रस्रियते त्वयि
 विवाय तत्क्षणं संसृष्टुर्धृष्टिधि कुंथवः ॥ कृष्णजीववहुलामतः परं त्वत्पतञ्ज
 नाविनी महीं ॥ १६ ॥ यत्र यत्र चरणौ त्वयाऽर्पिता तनयास्पदमनादनापतां ॥ ए
 कया पुनरपायया पुरापाययाऽजनि सुरोक्तिनामतः ॥ १७ ॥ यत्र मुक्तिमगमः ग्राम
 शुभावाप पापतुहिनार्कतापतत् ॥ प्रीतिमीति तरुकुंजजंजने नाग नागवर्गां वगै
 र्बु नः ॥ १८ ॥ यः पठत्यश्वथीस्तव वीरस्तोत्रमेतदवधानसमेतः ॥ तत्रजावगिगुग

जि रयश्रीनाजि न प्रनवति प्रवलापि ॥ १९ ॥ इति श्रीवर्धमाननिर्वाणकन्याण
कस्तान समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भ ॥

जय गरदशकलदशह्यवदन जय हतजगदसहनमदमदन ॥ जय नतशमगतश
मनजकदन जयजगवदरपरमपदसदन ॥ १ ॥ गतमजकमलसकजकरचरण
जननमरणजयनयनरहरण ॥ रथय चरणरसनशबलस्वन मनवमसनवमरसरम
यन ॥ २ ॥ नयचनरतदशशतनयन नयवनजलदजलजदलनयन ॥ फनद
कजकजयजयकरयजन नमदशमपदशममननजन ॥ ३ ॥ अमरफलदपदहर
पदकमज गजकरसरलसबलकरयमज ॥ जनयसनयमतनतजनसकज मतफ
लमपमजकजमलमकज ॥ ४ ॥ नयमयवचनपवनसमवमत परमतजनदपद
लमनसमत ॥ शमदमयमसमरसरमसमय जवपतनजजयमजम शमय ॥ ५ ॥
पनसरनकशकजयनयन मदकलकरणकलनजयशरन ॥ शरणदचरणरकदर
शमन सदयमदयमफजयजगमन ॥ ६ ॥ नतशतमखतमखलजनमदर ग
मयपरमपदमनयपदमदर ॥ नयनवनयननयदशमगम शकलनगजकजगनदन
यगम ॥ ७ ॥ तमचयमपनयतपमहतपन परसमयजरजहरपदजपन ॥ समज
नदमनरुमनगजकरट दलनसबजतमहतमदचरट ॥ ८ ॥ मदनयनगमरणन
सररण गतरणनदयतरणरकरण ॥ परसहचरसमरसजगदवन समवसरण
रमदहमहनयन ॥ ९ ॥ सततमचरचरजगदयगमक मननजनकयनतरतमशम
क ॥ परपदनगरगमनरणरणक मफलदशमसफलपयजणक ॥ १० ॥ रसनर
लनदननसनमदमन जयनयनचरनरयतसमर ॥ दलयवहलमजमरवरवशत
मतरतनरशतगतपरवशत ॥ ११ ॥ कपटशकटजलशयसमनवर जनमवगम
समयरसमरक ॥ गदगजरणफणधरदकदहन धनहरमरकजदरहरमहन ॥ १२ ॥
समनमतमहपरमतकजम गणधरगणपरशमरसकलस ॥ जयनयदपदनवस्त
दवम यनमयनमयसहनमहनवम ॥ १३ ॥ एव श्रीथरतीर्थराज तय यो ५ क
मरोगहिदा काम केउजगणसस्तयसुभासाद मिथने सुधी ॥ श्रेया वा न जराभा
त्वपदवीर्माग्यानि बाह्यनरा मित्राजी जय सुदर स नियन शिथीयते मानव ॥ १४ ॥
इति केउनाकरमय श्रीथरतीर्थराज स्तोत्रम् ॥

स्तोत्र

यश्रीनाजि न प्रजवति प्रबलापि ॥ १९ ॥ इति श्रीवर्धमाननिर्वाणकस्याण
नि समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भः ॥

य शरदशकलदशहयवदन जय हृतजगदसहृन्मदमदन ॥ जय नतशमगतश
कदन जयजगदरपरमपदसदन ॥ १ ॥ गतमजकमलसकलकरचरण
मरणजवजयजरहरण ॥ रचय चरणरसनशबलस्वन मनवमसनवमरसरम
॥ २ ॥ नवरचनरतदशशतनयन नयवनजटादजलजदलनयन ॥ फलद
जलयजयकरयजन नमदशमपद्मशममनजजन ॥ ३ ॥ अमरफलदपद्महर
मल गजकरसरलसबलकरयमल ॥ जनयसनयमतनतजनसकल मतफ
मलकलमलमकल ॥ ४ ॥ नयमयवचनपवनसमवमत परमतजलदपट
समत ॥ शमदमयमतसरसरमतमय जवपतनजजयमज मम शमय ॥ ५ ॥
किनकशकलधनवरज मदकलकरणकलजयशरज ॥ शरणदचरणनरकदर
सदयमदधमफलयगजगमन ॥ ६ ॥ नतशतमखतमखलजनमदर ग
रमपदमजयदसदर ॥ नवनवजववनजपदशमगम शकलनगजकजगजवन
॥ ७ ॥ तमचयमपनयतपमहृतपन परसमयजरजहरपदजपन ॥ समज
निकमनगजकरट दलनसबलतमहृतमदचरट ॥ ८ ॥ मदनयनगमशरण
ण गतरणसदयतरणरकरण ॥ परसहचरसरसरजगदवन समवसरण
हमहजवन ॥ ९ ॥ सततमचरचरजगदवगमक मननजनकथनतरतमशम
परपदनगरगमनररणक मफलदशमसफलपथजणक ॥ १० ॥ रसनर
दनलसनमदमन जवनपवनचरनरयतसर ॥ दलयबहलमलमरवरवशत
तनरशतगतपरवशत ॥ ११ ॥ कपटशकटजलशयसमनवक जनमवगमय
परसमवक ॥ गदगजरणफणवरदकदहन धनहरमरकजदरहरमहन ॥ १२ ॥
तसतमहपरमतकलस गणधरगणधरशमरसरकलस ॥ जवदजवदपदलबलस
वनमवनमयसहनमहनवम ॥ १३ ॥ एव श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भः ॥
गच्छिदा काम केवजवर्णसस्तपसुग्रासाद विधत्ते सुधी ॥ श्रेयो वा न जरामर
दवीर्माग्यानि बाह्यतरा मित्राजी जय सुदर स नियतं शिथीयते मानव ॥ १४ ॥
केवलाक्षरमय श्रीअरिनाथस्तवन सप्तर्षि ॥

जि रयश्रीनाजि न प्रचवति प्रबलापि ॥ १९ ॥ इति श्रीवर्धमाननिर्वाणकव्याण
कस्तवन समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भ ॥

जय गरदशकलदशहयवदन जय हतजगदसहनमदमदन ॥ जय नतशमगतश
मनजकदन जयजगवदरपरमपदसदन ॥ १ ॥ गतमजकमलसकलकरचरण
जननमरणजवनयजरहरण ॥ रचय चरणरसनशवलस्वन मनवमसनवमरसरम
वचन ॥ २ ॥ नवरचनरतदशशतनयन नयवनजलदजलजदलनयन ॥ फलद
कलकलयजयकरयजन नमदगमपहरशममनजन ॥ ३ ॥ अमरफलदपदहर
पदकमल गजकरसरलसवलकरयमल ॥ जनयसनयमतनतजनसकल मतफ
लमपमलकलमलमकल ॥ ४ ॥ नयमयवचनपवनसमवमत परमतजलदपट
लमनसमत ॥ शमदमयमसरसरमसमय नवपतनजजयमजमम शमय ॥ ५ ॥
धनखकनकशकलधनवरज मदकलकरणकलनजयशरज ॥ शरणदचरणनरकंदर
शमन सदयमदधमफजयगजगमन ॥ ६ ॥ नतशतमखतमखलजनमदर ग
मयपरमपदमजयदसदर ॥ नवनवनवननवदशमगम शकलनगजकलगलदन
वगम ॥ ७ ॥ तमचयमपनयतपमहतपन परसमयजरजहरपदजपन ॥ समज
नदमनकमनगजकरट दलनसवलतमहतमदचरट ॥ ८ ॥ मदनयनगमशरणन
रशरण गतरणसदवतरणवरकरण ॥ परसहचरसमरसजगदवन समवसरण
रमदहमहजवन ॥ ९ ॥ सततमचरचरजगदवगमक मननजनकथनतरतमशम
क ॥ परपदनगरगमनरणरणक मफलदशमसफलपथनणक ॥ १० ॥ रसनर
लसदनलसनमदमन नवनपवनचरनरयतसमर ॥ दलयबहलमलमरवरवशत
मतरतनरशतगतपरवशत ॥ ११ ॥ कपटशकटजलशयसमनवक जनमवगमय
समयरसमयक ॥ गदगजरणफणधरदकदहन धनहरमरकजदरहरमहन ॥ १२ ॥
समतसतमहपरमतकलस गणधरगणप्रशमरसकलस ॥ नवदनवदपदलबलस
द्वम वनमवनमयसहनमहनवम ॥ १३ ॥ एव श्रीअरतीर्थराज तत्र यो ड क
र्मरोगघ्निदा काम केवजवर्णस्तवसुधास्वाद विधत्ते सुधी ॥ श्रेयो वा न जरामर
त्वपदयोर्माख्यानि बाह्यतरा मित्राली जय सुदर स नियतं शिश्रीयते मानव ॥ १४ ॥
इति केवलाक्षरमय श्रीअरिनाथस्तवन संपूर्ण ॥

जि रयश्रीजाजि न प्रनवति प्रबलापि ॥ १९ ॥ इति श्रीवर्धमाननिर्वाणकव्याण
कस्तवनं समाप्तम् ॥

॥ अथ श्रीअरिनाथस्तवनप्रारम्भ ॥

जय शरदशकलदशहयवदन जय हतजगदसह्नुमदमदन ॥ जय नतशमगतश
मनजकदन जयजगदरपरमपदसदन ॥ १ ॥ गतमजकमलसकलकरचरण
जननमरणजवनयनरहरण ॥ रचय चरणरसनशबलस्वन मनप्रमसनवमरसरम
वचन ॥ २ ॥ नवरचनरतदशशतनयन नयवनजलादजलजदलनयन ॥ फलद
कलकलयजयकरयजन नमदशमपहरशममनजन ॥ ३ ॥ अमरफलदपदहर
पदकमल गजकरसरलसबलकरयमल ॥ जनयसनयमतनतजनसकल मतफ
लमपमलकलमलमकल ॥ ४ ॥ नयमयवचनपवनसमवमत परमतजलदपट
लमनसमत ॥ शमदमयमसरसरमसमय जवपतनजजयमज मम शमय ॥ ५ ॥
घनखकनकशकलघनवरज मदकलकरणफलजजयशरज ॥ शरणदचरणनरकदर
शमन सदयमदयमफलयगजगमन ॥ ६ ॥ नतशतमखतमखलजनमदर ग
मयपरमपदमजयदसदर ॥ नवनवनवननवदशमगम शकलनगजकजगजवन
वगम ॥ ७ ॥ तमचयमपनयतपमहतपन परसमयजरजहरपदजपन ॥ समज
नदमनकमनगजकरट दलनसबलतमहतमदचरट ॥ ८ ॥ मदनयनगमशरणन
रशरण गतरणसदयतरणवरकरण ॥ परसहचरसमरसजगदवन समवसरण
रमदहमहजन ॥ ९ ॥ सततमचरचरजगदवगमक मननजनकथनतरतमशम
क ॥ परपदनगरगमनरणरणक मफलदशमसफलपथजणक ॥ १० ॥ रसनर
लसदनलसनमदमन जवनपवनचरनरयतसमर ॥ दलयबहलमलमरवरवशत
मततरनरशतगतपरवशत ॥ ११ ॥ कपटशकटजलशयसमनवक जनमवगमय
समयरसमवक ॥ गदगजरणफणधरदकदहन धनहरमरकजदरहरमहन ॥ १२ ॥
समतसतमहपरमतकलस गणधरणधरशमरसकजस ॥ जवदजवदपदलबलस
द्वयम वनमवनमयसहनमहनवम ॥ १३ ॥ एव श्रीअरितीर्थराज तय यो ड क
र्मरोगघ्निदा काम केवजवर्णस्तवसुधासाद विधत्ते सुधी ॥ श्रेयो वा न जरामर
त्वपदवीर्माख्यानि बाह्यतरा मित्राजी जय सुदर स नियतं शिश्रीयते मानव ॥ १४ ॥
इति केवजाहरमप श्रीअरिनाथस्तवन सपूर्ण ॥

